ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΘΡΑ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΡΘΡΑ
ΘΕΣΕΙΣ
καὶ
ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ

ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΡΘΡΑ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Κ.Δ. :	Κομμουνιστική Διεθνής
Δ.Α.Α. :	Διεθνής 'Αριστερή 'Αντιπολίτευση
Κ.Δ.Ε. :	Κομμουνιστική Διεθνιστική Ἕνωση
Σ.Ρ. :	Σοβιετική Ρωσία
Σ.Ε. :	Σοβιετική Ἕνωση
Ε.Μ. :	Ἑνιαῖο Μέτωπο
Δ.Σ. :	Δημοκρατικός Συνασπισμός
Κ.Ε.Ο. :	Κομμουνιστική Ἑνωτική Ὁμάδα
ΛΑΚΚΕ :	Λενινιστική 'Αντιπολίτευση Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Ἑλλάδας
ΚΔΕΕ :	Κομμουνιστική Διεθνιστική Ἕνωση Ἑλλάδας
ΟΚΔΕ :	'Οργάνωση Κομμουνιστῶν Διεθνιστῶν Ἑλλάδας
ΕΟΚΔΕ :	Ἑνιαία 'Οργάνωση Κομμουνιστῶν Διεθνιστῶν Ἑλλάδας
ΑΕΚ :	'Ανεξάρτητο 'Εργατικό Κόμμα ('Αγγλίας)
ΚΤΕ:	Κοινωνία τῶν 'Εθνῶν

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἡ ἔκδοση αὐτοῦ τοῦ βιβλίου ἔχει περιορισμένους στόχους: Θέλει νὰ περισωθοῦν καὶ νὰ γίνουν γνωστὰ στοὺς νέους ἐπαναστάτες μαρξιστὲς ἀγωνιστὲς (καὶ γενικότερα στὴν προλεταριακὴ πρωτοπορία) μ ε ρ ι κ ὰ ἀπὸ τὰ ἀνέκδοτα ἢ δυσεύρετα κείμενα τοῦ Παντελῆ Πουλιοπούλου, τοῦ κορυφαίου αὐτοῦ μαχητῆ τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κινήματος ποὺ ὑπῆρξε κάποτε γενικὸς γραμματέας τοῦ ΚΚΕ καὶ μετέπειτα θεμελιωτὴς τοῦ τροτσκιστικοῦ κινήματος στὸν τόπο μας. Ἀποτελεῖ, μποροῦμε νὰ ποῦμε, συνέχεια μιᾶς προσπάθειας ποὺ ἄρχισε τὸ 1958 μὲ τὴν ἔκδοση ἑνὸς ἄλλου βιβλίου τοῦ Π. Πουλιόπουλου «Τὰ Λαϊκὰ Μέτωπα.— Ὁ 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος.— Ἡ Διχτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου» καὶ ποὺ προχώρησε τὸ 1964 στὴν πρώτη μεταπολεμικὴ ἐπανέκδοση τοῦ κλασικοῦ πιὰ ἔργου του «Δημοκρατικὴ ἢ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση στὴν Ἑλλάδα;» ποὺ συνδυάζει τὴν ἐξαντλητικὴ κριτικὴ τῶν σταλινικῶν ἀποφάσεων τῆς 6ης Ὁλομέλειας τοῦ ΚΚΕ (1934), γιὰ τὴν ἀστικοδημοκρατικὴ ἐπανάσταση, μὲ τὴν προγραμματικὴ θεμελίωση τῆς τροτσκιστικῆς θέσης γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση.

Στὶς τέσσερεις δεκαετίες ποὺ πέρασαν ἀπὸ τότε, ἡ ἴδια ἡ ζωντανὴ πραγματικότητα ἔκανε στάχτη τὴ σταλινοζαχαριαδικὴ θεωρία καὶ πράξη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης ποὺ θὰ ἐγκαθίδρυε ἕνα καθεστὼς ποὺ δὲν θὰ εἶταν ἡ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἀλλὰ κάποια ἄλλη ἐνδιάμεση, μεταβατικὴ «δημοκρατικὴ διχτατορία» ἐργατῶν καὶ «φτωχομεσαίων» χωρικῶν ποὺ θὰ αὐτοπεριοριζόταν στὴν ὁλοκλήρωση τοῦ ἀστικοδημοκρατικοῦ μετασχηματισμοῦ στὴ χώρα. Ἡ ἴδια ἡ ἐσωτερικὴ λογικὴ τοῦ στρατηγικοῦ προσανατολισμοῦ στὴν ἀστικοδημοκρατικὴ ἐπανάσταση ὁδήγησε μέσα στὶς συνθῆκες τῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς κρίσης (παράλληλα μὲ τὴ διόγκωση τῆς λαϊκῆς ἐπιρροῆς τοῦ ΚΚΕ) στὴν πλήρη ἰδεολογικὴ ἀποσύνθεσή του. Ἀπὸ κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου τὸ ΚΚΕ μετασχηματίστηκε σὲ ριζοσπαστικὸ κόμμα τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας. Μὲ τὰ συνθήματα τῆς συνεργασίας τῶν τάξεων («Δημοκρατικὸς Συνασπισμός», «Παλλαϊκὸ Μέτωπο», «ὑπεράσπιση τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἀκεραιότητας τῆς χώρας», «ἐθνικὴ ἑνότητα», «προοδευτικὸς καὶ ἐλευθερωτικὸς τῶν λαῶν» ὁ χαρακτήρας τοῦ πολέμου τῶν ἰμπεριαλιστῶν συμμάχων τῆς ΕΣΣΔ, «ὁμαλὴ δημοκρατικὴ ἐξέλιξη» κτλ.) καὶ μὲ τὴν πραχτικὴ ποὺ τῆς ὑπαγόρευε ἡ τυφλὴ ὑποταγὴ στὴ σταλινικὴ κλίκα τοῦ Κρεμλίνου, ἡ γραφειοκρατία τοῦ ΚΚΕ παρέδωσε ἕνα πανίσχυρο ἀντιϊμπεριαλιστικὸ καὶ ἀντικαπιταλιστικὸ μὲ σοσιαλιστικὲς τάσεις μαζικότατο λαϊκὸ κίνημα (τοῦ ΕΑΜ - ΕΛΑΣ) ἀφοπλισμένο καὶ προδομένο στὰ νύχια τῆς καπιταλιστικῆς ἀντεπανάστασης καὶ τῆς ξένης ἰμπεριαλιστικῆς ἀντίδρασης μὲ τὶς ἐπαίσχυντες συμφωνίες τοῦ Λιβάνου, τῆς Καζέρτας, τῆς Βάρκιζας. Μὲ ὁλόκληρη τὴν πολιτική της πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο, μέσα στὸν πόλεμο καὶ μετὰ τὸν πόλεμο ἡ σταλινικὴ γραφειοκρατία τοῦ ΚΚΕ ἔστρωσε ἀντικειμενικὰ τὸ δρόμο ὄχι στὴν «ἀστικοδημοκρατικὴ ἐπανάσταση» ποὺ αὐτὴ εὐαγγελιζόταν, ἀλλὰ στὴν καπιταλιστικὴ ἀντεπανάσταση ποὺ καὶ ἡ ἴδια δὲν τὴν ἤθελε. Ποτέ, κανένα ἐργατικὸ κίνημα στὴ Βαλκανικὴ δὲν πλήρωσε μὲ τόσες θυσίες, μὲ τόσο αἷμα καὶ μὲ τόσο μακρόχρονες ἐπιπτώσεις τὶς συνέπειες αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς προδοσίας. Ἡ χρεοκοπία αὐτὴ τοῦ ΚΚΕ δὲν ξέσπασε τὸ 1944 σὰν κεραυνὸς μέσα σὲ καθαρὸ οὐρανό. Ἔχει τὶς βαθειὲς ρίζες της στὰ προηγούμενα χρόνια. Ἀπὸ τὸ 1935 ὁ Π. Πουλιόπουλος τόνιζε: «Ἡ ἱστορία ἔβαλε σταυρὸ στὸ ΚΚΕ. Τὸ προλεταριάτο πρέπει καὶ στὴν Ἑλλάδα νὰ δημιουργήσει τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα τῆς

τάξης του». Καὶ καλοῦσε ἀπὸ τότε τοὺς προλεταριακοὺς ἀγωνιστὲς τοῦ ΚΚΕ νὰ χαρίσουν τοὺς θησαυροὺς τῆς αὐτοθυσίας τους «στὴν Τάξη τους, στὸ νέο Ἐπαναστατικό της Κόμμα». Εἶναι μιὰ διαπίστωση καὶ μιὰ ἔκκληση ποὺ ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερα νὰ διατηροῦν ὅλη τους τὴ δραματικὴ ἐπικαιρότητα.

Τὸ ΚΚΕ δὲν διδάχτηκε τίποτε ἀπὸ τὶς φοβερὲς ἧττες στὶς ὁποῖες ὁδήγησε τὸ ἐπαναστατικὸ ἐργατικὸ καὶ λαϊκὸ κίνημα. Ἀποδείχτηκε καὶ στὶς δυὸ διασπασμένες σήμερα πτέρυγές του ἀγιάτρευτα ἀδιόρθωτο. Τόσο τὸ ΚΚΕ ὅσο καὶ τὸ ΚΚΕ - ἐσωτ. (παρόλες τὶς μεταξύ τους διαφορὲς) ὄχι μονάχα δὲν ἔχουν κάνει τὴν παραμικρὴ αὐτοκριτικὴ στὸ στρατηγικὸ προσανατολισμὸ τοῦ 1934 ἢ στὴ συστηματικὴ κατασυκοφάντηση καὶ φυσικὴ ἐξόντωση τῶν τροτσκιστῶν καὶ ἄλλων ἀντιπολιτευομένων, ποὺ τὰ θύματά τους ὑπολογίζονται σὲ ἑκατοντάδες. Ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβαιώνουν τὸν ἔμμονο νεορεφορμισμό τους μὲ τοὺς σημερινούς τους στρατηγικοὺς προσανατολισμοὺς γιὰ τὴ Νέα Δημοκρατία ἢ τὴν Ἀντιϊμπεριαλιστικὴ Δημοκρατικὴ Συσπείρωση (τὸ ΚΚΕ), γιὰ τὴν Ἐθνικὴ Ἀντιδικτατορικὴ Δημοκρατικὴ Ἑνότητα (τὸ ΚΚΕ - ἐσωτ.). Τίποτε ἄλλο δὲν εἰκονίζει καλύτερα τὴ σύγχυση ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ σκορποῦν σὲ πλατύτατες λαϊκὲς μάζες οἱ μεγάλοι γραφειοκρατικοὶ μηχανισμοὶ τοῦ σύγχρονου νεορεφορμισμοῦ μὲ ὅποιο «παραδοσιακὸ» κομμουνιστικὸ τίτλο κι ἂν ἐμφανίζονται. Τίποτε δὲν ἐκφράζει παραστατικότερα τὴν κρίση ἡγεσίας τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στὸν τόπο μας.

Δὲν εἶναι ὅμως σήμερα τόσο σκοτεινὴ ἡ εἰκόνα ὅπως στὶς προηγούμενες δεκαετίες ποὺ χαρακτηρίζονταν ἀπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ σταλινισμοῦ καὶ τοῦ φασισμοῦ, ἀπὸ τὴν προσέγγιση καὶ τὴν ἐξαπόλυση τοῦ πολέμου, ἀπὸ τὶς σοβαρὲς ἧττες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ὅπου ἡ πορεία τῶν τροτσκιστῶν ἔμοιαζε μὲ τὴ διάσχιση τῆς ἐρήμου. Ὁ συσχετισμὸς τῶν δυνάμεων στὸν παγκόσμιο στίβο ἔχει ἀλλάξει σὲ βάρος τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ σὲ βάρος τοῦ σταλινισμοῦ, μὲ νέες νικηφόρες ἐπαναστάσεις στὴν Ἀσία, Ἀμερικὴ καὶ Ἀφρική, μὲ νέα ἐργατικὰ κράτη, μὲ διαφοροποιήσεις στὰ πλαίσια τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, μὲ τὴ νέα ἄνοδο τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπὸ τὸ 1968, μὲ τὴν παρακμὴ τῆς δύναμης τοῦ ἀμερικάνικου ἰμπεριαλισμοῦ, μὲ τὴν κατάρρευση δυὸ δικτατοριῶν στὴ δυτικὴ καὶ τὴν ἀνατολικὴ ἄκρη τῆς Μεσογείου, μὲ τὴν πολύμορφη καὶ ὀξύτατη κρίση τοῦ διεθνοῦς καπιταλιστικοῦ συστήματος, καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὴν ἐμφάνιση μιᾶς νέας ἀγωνιστικῆς γενιᾶς μὲ κριτικὲς τάσεις καὶ χωρὶς τυφλὲς προκαταλήψεις.

Σ' αὐτὴ τὴ νέα γενιὰ τῶν ἀγωνιστῶν ἀπευθύνεται κυρίως ἡ ἔκδοση αὐτή, γιὰ τὸ μαρξιστικὸ διαφωτισμό της ποὺ τόσο τῆς ἔλειψε καὶ τῆς λείπει ἀκόμα, γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἐνημέρωσή της, γιὰ τὸν ἰδεολογικὸ ὁπλισμό της. Γιατὶ μέσα στὴν ἀρθρογραφία τοῦ Π. Πουλιόπουλου, μέσα στὶς πολεμικές του ἐνάντια στὴ σταλινικὴ πολιτικὴ ὅπως κι ἐνάντια στὸν ἡττοπαθῆ ὁπορτουνισμὸ (ποὺ ἐξωτερικὰ στολιζόταν μὲ κάποιες τροτσκιστικὲς φράσεις), μέσα στὴν ἐπεξεργασία τῶν θέσεων τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, ὁ προσεκτικὸς νέος ἐπαναστάτης θὰ συναντήσει πραγματικὰ διαμάντια διαλεκτικοῦ στοχασμοῦ, τὴν ἀδάμαστη πνοὴ τῆς ἐπαναστατικῆς μαρξιστικῆς σκέψης συνταιριασμένης μὲ τὴ λαχτάρα γιὰ τὴν ἀγωνιστικὴ δράση. Βέβαια, ὁ Π. Πουλιόπουλος οὔτε ὑπῆρξε οὔτε διεκδίκησε γιὰ τὸν ἑαυτό του τὸν τίτλο τοῦ «ἀλάνθαστου» ἢ τοῦ «προφήτη» ποὺ εἶναι τὰ στολίδια τοῦ γραφειοκρατικοῦ μύθου μὲ ἀποκρουστικὰ παραδείγματα τὸν Στάλιν καὶ τὸν Ζαχαριάδη. Ὅπως οἱ πραγματικὰ μεγάλοι ἀγωνιστές, δὲν ἀπόφυγε κι αὐτὸς λάθη σὲ μερικὲς ἐκτιμήσεις του, ἢ λάθη ταχτικῆς στὶς ἀντιδράσεις του ἀπέναντι στὴν ἀνερχόμενη σταλινικὴ γραφειοκρατία τὸ 1926, ποὺ ὁ ἴδιος ἄλλωστε τὰ παραδέχτηκε. Ὅλα ὅμως αὐτὰ δὲν ἐλαττώνουν σὲ τίποτα ἀλλὰ κάνουν ἀκόμα πιὸ φωτεινή, ἀκόμα πιὸ ἑλκυστική, ἀκόμα πιὸ συναρπαστικὴ τὴ μεγάλη, τὴν κορυφαία μορφὴ ποὺ ὑπῆρξε γιὰ τὸ ἐπαναστατικὸ μαρξιστικὸ κίνημα ὁ ἀγωνιστὴς ποὺ ἔπεσε στὸ Κούρνοβο στὶς 6 Ἰούνη 1943 μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους 106 ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῆς Λάρισας, μαζὶ μὲ τοὺς τεταρτοδιεθνιστὲς συντρόφους του Γιάννη Ξυπόλυτο, Νώντα Γιαννακό, Γιάννη Μακρῆ.

χ.α.

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ένα ἀπὸ τὰ κυριότερα ἐπιχειρήματα ποὺ χρησιμοποιήσανε πάντα μέσα στὴν ἱστορία οἱ ἀπολογητὲς τῶν κοινωνικῶν καθεστώτων ποὺ κατέρρεαν, εἴτανε πὼς μὲ τὴν ἀνατροπή τους ἐκινδύνευε ὁ πολιτισμός. Ἡ προσπάθεια τῶν κυρίαρχων τάξεων νὰ διατηρήσουνε τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτική τους κυριαρχία καὶ τὰ κοινωνικά τους προνόμια, παρουσιάστηκε ἀπὸ τοὺς συντηρητικοὺς ἰδεολόγους σὰν «ὑπεράσπιση τῶν πολυτίμων καὶ αἰωνίων ἀξιῶν τοῦ πολιτισμοῦ». Καὶ ἐννοοῦν ἐδῶ ὄχι κυρίως τὴν Κουλτούρα μὲ τὴν καθολική, ἑνιαία καὶ μόνη ἐπιστημονικὴ σημασία ποὺ ἔδωσε στὸν ὅρο ἡ μαρξιστικὴ κοινωνιολογία: τὸ σύνολο τῶν ἔργων ποὺ ὑψώνουνε τοὺς ἀνθρώπους πιὸ πάνω ἀπὸ τὴ φυσικὴ κατάσταση καὶ ποὺ σὲ τελευταία ἀνάλυση βασίζονται στὴν πολύμορφη ἀνάπτυξη τῆς Τεχνικῆς. Θέλουνε περισσότερο νὰ μᾶς θυμίσουν τὸν πολιτισμὸ σὰν ἀνώτερη ἐκδήλωση τῆς Κουλτούρας, δηλαδὴ τὶς πλαστικὲς τέχνες καὶ τὴ λογοτεχνία, τὴ μουσική, τοὺς πολιτικούς, ἠθικοὺς καὶ θρησκευτικοὺς θεσμούς, τὴ φιλοσοφία καὶ γενικὰ τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τοῦ ἰδεολογικοῦ ὑπερσκελετοῦ τῆς κοινωνίας ποὺ δὲν ἔχουνε μιὰ στενὴ σχέση μὲ τὴν ὑλικὴ παραγωγή[1].

---

1. Συχνὰ αὐτὸ τὸ ὀνομάζουμε civilisation. Μὰ εἶναι σύγχυση στὴν ὁρολογία, ποὺ πηγάζει ἀπὸ ἰδεαλιστικὸ προσανατολισμό. Civilisation εἶναι μιὰ ἱστορικὴ ἐποχὴ στὴν ἐξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης κουλτούρας. Πρῶτος ὁ Μόργκαν ἔδωσε μὲ τὸ κλασικό του ἔργο «Ἀρχέγονη Κοινωνία» μιὰ ἐπιστημονικὴ διαίρεση παίρνοντας γιὰ κριτήριο τὶς διαδοχικὲς καταχτήσεις τῆς τεχνικῆς: ἄγρια ἐποχή, βαρβαρικὴ καὶ civilisation. Στὰ ἐθνογραφικὰ δεδομένα καὶ συμπεράσματα τοῦ Μόργκαν στηρίζεται καὶ τὸ γνωστὸ ἔργο τοῦ Φρ. Ἔνγκελς «Ἡ Καταγωγὴ τῆς Οἰκογένειας, τῆς Ἀτομικῆς Ἰδιοχτησίας καὶ τοῦ Κράτους». Ἡ ἄγρια ἐποχὴ περιλαβαίνει μὲ τὴ σειρὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ ἀνθρώπινου γένους, τὸ ψάρεμα, τὴ χρησιμοποίηση τῆς φωτιᾶς καὶ τελειώνει μὲ τὴν ἐφεύρεση τοῦ τόξου καὶ τοῦ βέλους, περίπου 60.000 χρόνια, δηλαδὴ τὰ τρία πέμπτα ἀπὸ τὴν ἡλικία τῆς ἀνθρωπότητας, ὅση τὴν ὑπολόγιζε ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τὰ μέσα κι ὕστερα τοῦ περασμένου αἰῶνα. Ἡ βαρβαρικὴ ἐποχὴ ἀνοίγει μὲ τὴν κεραμουργία, περνᾶ στὸ ἀνατολικὸ ἡμισφαίριο ἀπὸ τὴν ἐξημέρωση τῶν ζώων, τὴν καλλιέργεια τῶν φυτῶν στὸ δυτικό, καὶ τελειώνει μὲ τὰ σιδερένια ἐργαλεῖα. 20.000 χρόνια βαστᾶνε τὰ πρῶτα στάδια τῆς βαρβαρότητας, ποὺ στὸ τέλος τους διαλύονται οἱ ἀρχέγονες κομμουνιστικὲς κοινότητες καὶ ἐμφανίζονται οἱ τάξεις. Ἡ civilisation ἀρχίζει μὲ τὴν ἐφεύρεση τοῦ φωνητικοῦ ἀλφάβητου, τῆς γραφῆς καὶ κυρίως μὲ τὴν ἐμφάνιση κράτους, ἐμπορίου, χρήματος, βιομηχανίας κλπ. Τὴ μεγαλύτερή της ἄνθιση σημειώνει στὴν περίοδο τοῦ καπιταλι-

Εἶναι φανερὸ πὼς μὲ τὴν ἔννοια αὐτὴ ὁ πολιτισμὸς περιλαβαίνει ὅλες τὶς ἱκανότητες καὶ ὅλα τὰ δημιουργήματα τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δὲν εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἄμεση συντήρηση τῆς ζωῆς. Ἔτσι ἡ ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ὀμορφιὰ ἑνὸς χτιρίου εἶναι φανέρωμα τοῦ πολιτισμοῦ ἀντίθετα πρὸς τὴ στερεότητα, τὴ θέρμανσή του κλπ. Φανερὸ εἶναι ἐπίσης πὼς ἡ ἀνάπτυξη τοῦ πολιτισμοῦ ἔχει ὁρισμένες οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς προϋποθέσεις. Εἶναι μπορετὴ μόνο μέσα σὲ μιὰ κοινωνία ποὺ δὲ βρίσκεται ἀναγκασμένη ν' ἀπασχολήσει ὅλες τὶς δυνάμεις της στὴν ὑλικὴ παραγωγὴ καὶ στὴν ἱκανοποίηση τῶν στοιχειωδῶν ἀναγκῶν, παρὰ τῆς μένει ἐλεύθερο ἕνα ποσοστὸ ἐνέργειας γιὰ νὰ τὸ διαθέσει σὲ ἔργα πολιτιστικά.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ποιά ἱστορικὴ θέση παίρνει ὁ σύγχρονος ἀστικὸς πολιτισμὸς καὶ ποιάν ἀξία θὰ μποροῦσαν νἄχουν οἱ διαμαρτυρίες τῆς ἀστικῆς τάξης γιὰ τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει ὁ πολιτισμὸς ἀπὸ μιὰ κοινωνική της ἀνατροπή;

Ὅλοι οἱ παλαιότεροι πολιτισμοὶ ποὺ ἐλάμπρυναν τὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας εἴτανε πολιτισμοὶ τῶν κυρίαρχων τάξεων. Μόνον ἐκεῖνες οἱ τάξεις εἶχαν τὴ δυνατότητα, ἀπερίσπαστες ἀπὸ ὑλικὲς βιοτικὲς ἀπασχολήσεις, νὰ διαθέσουνε τὴν ἐνεργητικότητά τους στὰ ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ Κινέζοι καὶ Αἰγύπτιοι ἄρχοντες, ἱερεῖς καὶ μανδαρίνοι, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ρωμαῖοι ἀριστοκράτες καὶ ἐλεύθεροι πολίτες, οἱ εὐγενεῖς φεουδάρχες ἀργότερα, γιὰ νὰ δημιουργήσουνε τὰ περίφημα μνημεῖα τῆς ὡραίας τέχνης καὶ τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας ποὺ μᾶς ἄφησαν οἱ αἰῶνες, χρειάστηκε νὰ ἔχουνε δίπλα τους μιὰν ἀτέλειωτη σειρὰ ἀπὸ δούλους, εἵλωτες, δουλοπάροικους καὶ «βάναυσους» χειροτέχνες, ποὺ ὅλη τους ἡ ζωὴ εἴταν ἀφιερωμένη στὴ σκληρὴ καὶ ἀπάνθρωπη ἐργασία γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς τῶν κοινωνιῶν ἐκείνων. Στὴν παραγωγὴ καμιὰ σχεδὸν συμμετοχὴ δὲν εἶχαν τότε οἱ κυρίαρχες τάξεις. Προορισμός τους ἀποκλειστικὸς εἴτανε νὰ ἀπολαβαίνουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ οἰκονομικοῦ μόχθου τῶν κυριαρχούμενων καὶ νὰ θεραπεύουνε τὶς μοῦσες καλλιεργώντας τὰ ὡραιότερα λουλούδια τοῦ ἀνθρώπινου αἰσθήματος καὶ τῆς ἀνθρώπινης σκέψης. Εἶναι χαραχτηριστικὸ πὼς ἀκόμη καὶ οἱ φυσικὲς ἐπιστῆμες τους τότε εἴτανε περισσότερο «πνευματικὲς» ἐπιστῆμες («φυσικὴ φιλοσοφία») καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ἀπεῖχαν πολὺ ἀπὸ τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες τοῦ 19ου αἰώνα ποὺ βρίσκονται σὲ ἄμεση ἀλληλεπίδραση μὲ τὴ λειτουργία τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς καὶ ποὺ τὴν ἰλιγγιώδη τους ἀνάπτυξη κάτω ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ τὴν καθορίζουν οἱ ὁλοένα αὐξανόμενες ἀνάγκες τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ τῆς κοινωνίας.

Ὁ καπιταλισμὸς προκαλεῖ καὶ στὸ πεδίο τοῦ πολιτισμοῦ μιὰν ἐξίσου μεγάλη ἐπανάσταση μ' ἐκείνη ποὖφερε στὴν οἰκονομία. Βάζει καὶ τὴν

σμοῦ, ὁπότε φτάνει στὸ κατακόρυφο ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὴ φύση μὲ τὴν ἁλματικὴ πρόοδο τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ μὲ τὴν ἀληθινὴ ἐπανάσταση ποὺ ἔφερε στὴν παραγωγὴ ἡ πραχτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνακαλύψεών τους.

κυρίαρχη τάξη τῆς κοινωνίας στὴν ὑπηρεσία τῆς ὑλικῆς παραγωγῆς. Ὑποτάσσει ὅλες τὶς ἐνεργητικότητές της στὴν οἰκονομία. Δὲν εἶναι πιὰ μόνον οἱ μισθόδουλοι ἀναγκασμένοι νὰ διαθέτουν ὅλο τὸ χρόνο τους στὴν καταπονετικὴ ἐργασία γιὰ τὴ λειψὴ συντήρηση τῆς ζωῆς τους, ἀνίκανοι ν' ἀπολαύσουν, κι ἀκόμα λιγότερο νὰ δημιουργήσουν ἕνα δικό τους ἀνώτερο πολιτισμό. Καὶ τῆς κυρίαρχης ἀ σ τ ι κ ῆ ς τάξης τώρα πιὰ οἱ δυνάμεις εἶναι ἀπορροφημένες στὸν πυρετὸ τῆς σώρευσης καπιταλιστικοῦ κέρδους. Συγκρίνατε τὸ σύγχρονον ἀστό, τὸ διευθυντὴ μιᾶς καπιταλιστικῆς φάμπρικας, τὸν εἰσοδηματία κερδοσκόπο χρηματιστή, μὲ τὸν εὐγενῆ φεουδάρχη ἢ τὸν ἀριστοκράτη τῆς ἀρχαίας Ρώμης καὶ τῶν δημοκρατιῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Δὲ διαψεύδουνε τὴ διαπίστωση τούτη ὅσοι ἔξω ἀπὸ τὴ λειτουργία τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς καὶ ἀργόσχολα καταναλώνουν ἕτοιμα εἰσοδήματα. Γιατὶ στὴ δημιουργία τοῦ πολιτισμοῦ παίρνουνε μέρος πάντοτε οἱ κ α λ ύ τ ε ρ ε ς δυνάμεις τῶν κατεχουσῶν τάξεων. Οἱ δυνάμεις αὐτὲς στὰ προκαπιταλιστικὰ κοινωνικὰ συστήματα βρίσκονταν κάτω ἀπὸ τέτοιες οἰκονομικὲς συνθῆκες ποὺ μπορούσαν ὁλοκληρωτικὰ ν' ἀφοσιωθοῦνε στὴν ὑπηρεσία τοῦ πολιτισμοῦ. Στὴν ἀστικὴ κοινωνία ὅμως γίνονται σκλάβες τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ κέρδους.

Εἰδικὰ στὸ πεδίο τῆς τέχνης ἐξαφανίζεται ταυτόχρονα κάθε δυνατότητα μιᾶς λαϊκῆς τέχνης, ποὺ ὑπῆρχε σὲ καθεστῶτα πρωτυτερινὰ (λαϊκὴ ἐπικὴ καὶ λυρικὴ ποίηση, πολεμικὰ ἔπη τῶν στρατιωτῶν, ραψωδοί, δημοτικὴ μοῦσα καὶ ἐπαρχιώτικη διακοσμητικὴ τῶν χωρικῶν στὶς ἀνάπαυλες τῆς γεωργικῆς τους ἐργασίας, τροβαδοῦροι κλπ.). Ἡ διείσδυση τῶν ἀστικῶν σχέσεων στὰ χωριὰ ἀφαιρεῖ τὶς μεγάλες ἀνάπαυλες ἀπὸ τοὺς κατοίκους τους, τοὺς ἐπιβάλλει βιοτεχνικὴ ἐργασία στὰ διαστήματα ἀνάμεσα στὴ σπορὰ καὶ στὴ συγκομιδὴ ἢ τοὺς ξεσπιτώνει πρὸς τὶς πόλεις κάνοντάς τους προλετάριους. Τὰ σποραδικὰ φαινόμενα «λαϊκῆς τέχνης» ποὺ παρουσιάζονται κάποτε στὶς σύγχρονες κοινωνίες, εἶναι ἀπομεινάρια προκαπιταλιστικῶν σχέσεων ποὺ ξεψυχοῦνε, στερημένα ἀπὸ τὴν παλιὰ πηγαία τους ἀφέλεια καὶ νοθευμένα μὲ τοὺς πιὸ ἀλλόκοτους τρόπους ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ ἀστικοῦ ἐμπορευματικοῦ πνεύματος.

Στὶς πόλεις, ποὺ εἶναι τὰ ἐργαστήρια τῶν νέων πολιτιστικῶν ρευμάτων, συντελεῖται μιὰ βασικὴ μεταβολή. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὁλοένα καὶ μικρότερο μέρος ἀπὸ τὸ εἰσόδημά της ἡ νέα κυρίαρχη τάξη διαθέτει γιὰ πολυτελῆ ἔργα τέχνης καὶ ἔτσι στενεύει τὸ πεδίο τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ἀντίθετα μὲ τὴ σπατάλη πολυτέλειας τῶν φεουδαρχῶν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη, στοὺς μισθοδούλους της δὲν ἀφήνει ἄλλο χρόνο διαθέσιμο ἔξω ἀπὸ τὴν ἐξαντλητικὴ ἐργασία καὶ τὸν ὕπνο τους, δηλαδὴ τοὺς ἀφαιρεῖ κάθε δυνατότητα γιὰ δημιουργία μιᾶς δικῆς τους λαϊκῆς τέχνης ἢ μιᾶς καλλιτεχνικῆς ἀπόλαυσης. Ὁ διαθέσιμος χρόνος ποὺ κατορθώνει μὲ σκληροὺς ἀγῶνες νὰ ἀποσπάσει τὸ προλεταριάτο ἀπορροφᾶται κυρίως στὸν ὀργανωτικὸ καὶ πνευματικὸ ἐξοπλισμὸ γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικό του ἀγώνα, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατὴ ἡ δημιουργία ἑνὸς προλεταριακοῦ πολιτισμοῦ. Ἔτσι μιὰ νέα λαϊκὴ τέχνη καὶ ἕνας νέος

ἀνθρώπινος πολιτισμὸς δὲν μπορεῖ νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ προλεταριάτο, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν κατάργηση τοῦ προλεταριάτου σὰν τάξης, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν κατάργηση τῶν καπιταλιστικῶν σχέσεων παραγωγῆς. Τὸ προλεταριάτο εἶναι ὁ πρωτεργάτης καὶ ἱστορικὸς φορέας τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς ἐπανάστασης.

Ὁ καπιταλισμὸς σημειώνει τὸν ἀνώτατο βαθμὸ κυριαρχίας τοῦ ἀνθρώπου πάνω στὶς δυνάμεις τῆς φύσης. Μὰ ταυτόχρονα ὑποτάσσει τοὺς ἀνθρώπους στὸ ζυγὸ τῶν μέσων ἐκείνων μὲ τὰ ὁποῖα ὑποδούλωσε τὴ φύση. Ὅλη ἡ ζωὴ τῆς κοινωνίας γίνεται μιὰ τεράστια οἰκονομικὴ λειτουργία, ὅπου τὰ πάντα πνίγονται μέσα στὸ παγωμένο κύμα τοῦ ὑλικοῦ συμφέροντος, τοῦ στοιχειώδους βιοπορισμοῦ γιὰ τοὺς πολλούς, τοῦ ἐκμεταλλευτικοῦ κέρδους γιὰ τοὺς λίγους. Δὲν ὑπάρχει κάτω ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ ἐκεῖνο ποὺ συναντοῦμε στὶς πρωτύτερες κοινωνίες, μιὰ τάξη ποὺ ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴ τοποθέτησή της σχετικὰ μὲ τὴν παραγωγὴ νὰ εἶναι προορισμένη γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἀνώτερου πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητας.

Μὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ μεγάλη ἡ ἔκταση τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνατροπῆς ποὺ φέρανε οἱ ἀστικὲς σχέσεις στὸ πεδίο τοῦ πολιτισμοῦ.

Παύει πιὰ ἡ οἰκονομία νὰ εἶναι ἕνα ἁπλὸ μέσο γιὰ τὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, παύουνε πιὰ οἱ πνευματικὲς ἱκανότητες τῶν ἀνθρώπων ν᾽ ἀντικρύζονται στὴν ἀξία τὴν ἐσώτερη ποὔχουν αὐτὲς καθεαυτές, λ.χ. τὴν καλλιτεχνική, ἠθικὴ κλπ. Ἔχουνε γίνει ἐμπορεύματα μὲ ἀξία ἀγοραία, ἀνταλλακτική, στερεότυπη, ποὺ κρίνεται μὲ τὸν παγερὸ κανόνα τῆς ἰσοδυναμίας καὶ μετριέται μὲ τὸ κοινὸ ἀριθμητικὸ ἰσοδύναμο ὅλων τῶν ἐμπορευμάτων, τὸ χρῆμα. Καὶ ὁλόκληρη ἡ κοινωνία κατάντησε μιὰ ἀπέραντη ἀγορὰ ὅπου τὰ πάντα πουλιοῦνται καὶ ἀγοράζονται. Ἡ καταστρεπτικὴ ἐπίδραση τῆς μεταβολῆς αὐτῆς στὸν πολιτισμὸ εἶναι ὁλοφάνερη. Γιατὶ παρόμοια, ὅπως προϋπόθεση γιὰ τὴν πολιτιστικὴ δημιουργία εἶναι ἡ ἐλεύθερη καὶ ἀνεξάρτητη ἀπὸ φροντίδες τῆς ὑλικῆς συντήρησης ἄσκηση τῶν ἱκανοτήτων καὶ τῆς ἰδιοφυΐας τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι καὶ ἕνα δημιούργημα τέχνης λ.χ. τότε μόνο ἔχει μιὰ καλλιτεχνικὴ ἀξία ὅταν εἶναι αὐτὸ καθεαυτὸ ἀνώτερο. Τὸ καλλιτεχνικὸ ἔργο ἔχει μέσα του τὸ σκοπό του καὶ αὐθύπαρχτη τὴν πολιτιστική του ἀξία. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ πάρει τὸ χαραχτήρα ἐμπορεύματος χάνει τὴν ὑπόσταση καὶ τὴν αὐτονομία του ὡς καλλιτεχνικὸ ἔργο.

Ἐξάλλου, εἶναι ἀναμφίβολο πὼς ἡ δημιουργία βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος καλλιτεχνῶν καὶ γενικὰ ἐργατῶν τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας εἶχε κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες τὶς ἀστικὲς γιὰ μοναδικὸ ἀποτέλεσμα νὰ ρίξει τὸν ἐργάτη τοῦ πολιτισμοῦ στὴ θέση τοῦ μισθόδουλου, νὰ τὸν διαφθείρει ψυχικά, νὰ στερέψει μέσα τους τὶς πηγὲς τῶν ἄδολων καὶ δημιουργικῶν αἰσθημάτων καὶ τὶς περισσότερες φορὲς νὰ τὸν μετατρέψει σὲ κοινότατο ἐμπορομεσίτη βιβλιεμπορικῶν καὶ ἄλλων ψευτοεκπολιτιστικῶν κατασκευασμάτων, ποὺ δέχεται τὴν ἔμπνευσή του ἀπὸ τὶς ἀπαιτήσεις μιᾶς οἰκονομικὰ κυρίαρχης μὰ πολιτιστικὰ εὐνούχας τάξης.

Τὸ φαινόμενο τῆς «διομηχανοποίησης» τῆς τέχνης ποὺ προκαλεῖ κάθε φορὰ τὶς φλογερὲς διαμαρτυρίες τῶν μικροαστῶν κριτικῶν, δὲν εἶναι μιὰ «ἀνωμαλία» τοῦ σημερινοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ «διορθωθεῖ». Εἶναι αὐτὴ ἡ οὐσία του. Εἶναι ἡ ἔλλειψη κάθε δυνατότητας νὰ ὑπάρξει ἀληθινὴ τέχνη καὶ ἀληθινὸς ἀνθρώπινος πολιτισμὸς κάτω ἀπὸ τὶς συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς διοργάνωσης τῆς κοινωνίας.

Ὕστερα, ἡ θέση τῶν ἀνθρώπων ποὺ καλοῦνται νὰ δημιουργήσουν τὰ ἀνώτερα ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ, ἀκόμη κι αὐτὴ ἡ πράξη τῆς πολιτιστικῆς δημιουργίας χάνουνε μὲ τὸν καπιταλισμὸ ὁλωσδιόλου τὴν πρώτη τους ἀξία. Πνίγονται καὶ ἀχρηστεύονται ταλέντα δημιουργικὰ ἀπὸ ἔλλειψη τῶν κοινωνικῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἀνάδειξή τους. Σβήνουνε ἀψηλὲς δημιουργικὲς πνοὲς καὶ τσακίζονται πνευματικὲς ἰδιοφυΐες μέσα στὸ κοινωνικὸ σκοτάδι καὶ στὴν ἀπογοήτεψη, καταφρονεμένες ἀπὸ μιὰ χορτάτη καὶ ἄμουση ἀριστοκρατία τοῦ πλούτου, ποὺ αὐτὴ δίνει, μὲ τὰ κατώτερα γοῦστα της τὸ γενικὸ τόνο σὲ κάθε ἐκδήλωση τῆς κοινωνικῆς ζωῆς κι αὐτὴ κρατεῖ στὰ βάναυσα χέρια της τὴ ζωὴ τοῦ καλλιτέχνη καὶ τοῦ ἐργάτη τοῦ πνεύματος. Παράλληλα ὅμως ἐξατμίζεται ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἀτμόσφαιρα καὶ τὸ παλιὸ ἐκεῖνο καλλιτεχνικὸ πνεῦμα ποὺ ἄλλοτε κυριαρχοῦσε καὶ σ' αὐτὴ ἀκόμη τὴ διομηχανία κι ἔκανε ὥστε νἆναι ἕνα εἶδος καλλιτεχνικῆς δημιουργίας ὄχι μόνο ἡ συγγραφὴ ἑνὸς λογοτεχνήματος μὰ καὶ τὸ τύπωμά του, ὄχι μόνο τὸ ζωγράφισμα ἑνὸς πίνακα μὰ καὶ τὸ φτιάσιμο ἑνὸς ἔπιπλου. Τότε τὸ ἔργο ἀτόφιο εἴτανε τὸ ἑνιαῖο δημιούργημα τοῦ τεχνίτη του, κάθε λεπτομέρειά του εἶχε τὴ σφραγίδα τῶν ἀτομικῶν χαρισμάτων καὶ τοῦ ἀτομικοῦ αἰσθήματος τοῦ δημιουργοῦ του. Τὸ μηχανικὸ σύστημα καὶ ὁ διομηχανικὸς καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας μὲ τὴν καπιταλιστικὴ ὑπερειδίκευση ἐξαφανίζει τὴν προϋπόθεση αὐτή, μεταβάλλει τὸν τεχνίτη σὲ αὐτόματο ἐκτελεστὴ μιᾶς μεμονωμένης, μονότονης καὶ ἐκνευριστικῆς κίνησης, τὸν κάνει ἐξάρτημα ἔμψυχο μιᾶς μηχανῆς, ἀλλοτριώνει τὴν παραγωγικὴ του δραστηριότητα καὶ τὴν κάνει ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὶς ἀτομικὲς ἰδιότητες τοῦ ἐργάτη, ἰσοπεδώνει καὶ τυποποιεῖ ὅλα τὰ προϊόντα τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας. Ἡ τυποποίηση αὐτὴ καὶ ἡ μηχανοποίηση ἔχουνε τὴν ὀλέθρια ἐπίδρασή τους γενικὰ σὲ κάθε πεδίο τῆς πολιτιστικῆς δράσης, κι ἂς μὴν εἶναι ἡ ἐπίδραση αὐτὴ ἐδῶ ἄμεση καὶ μὲ τὴν πρώτη ματιὰ φανερή[2].

Τέλος, τὰ διάφορα προϊόντα τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, κάτω

---

2. Θὰ εἴταν θέμα γιὰ μιὰ ἄλλη ἐξέταση τὸ ξαναζωντάνεμα, σὲ ἀνώτερη κλίμακα, τοῦ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων πολιτισμῶν μέσα στὴν αὐριανὴ σοσιαλιστικὴ κοινωνία μὲ ὅλη τὴ διατήρηση καὶ μεγαλύτερη ἀνάπτυξη μάλιστα τῆς μηχανικῆς παραγωγῆς. Στὸ τρίτο μέρος τοῦ «'Αντι - Ντύρινγκ» ὁ Φρ. Ἔγκελς καὶ στὴν «'Αθλιότητα τῆς Φιλοσοφίας» του ὁ Κ. Μὰρξ ἐκθέτουν, ἀναλυτικότερα ὁ πρῶτος, συνθετικὰ ὁ δεύτερος, τὴν πορεία τῆς οἰκονομικῆς ἐξέλιξης ποὺ ὁδηγεῖ μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ ὀργάνωση σὲ μιὰ πολυμερῆ καὶ συνθετικὴ διαπαιδαγώγηση καὶ ἄσκηση τῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, τόσο ἀπὸ τεχνικὴ ὅσο καὶ ἀπὸ πολιτιστικὴ ἄποψη.

ἀπὸ τὴν ἀναρχία τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς, χάνουνε πιὰ ἐκείνη τὴν ὀργανικὴ σύνδεσή τους τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο, τὴ φυσική τους συνέχεια καὶ ὁμαλὴ διαδοχὴ — ἰδιότητες ποὺ χάρη σ' αὐτὲς οἱ παλαιότεροι πολιτισμοί, λ.χ. ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικός, ὑψώνονται μπροστά μας σὰν μεγαλοπρεπῆ, ἑνιαῖα καὶ ἁρμονικὰ σύνολα, ὅπου τὸ κάθε μέρος τους ἔχει τὴν ἀτομικὴ καὶ πρωτότυπη σφραγίδα τοῦ δημιουργοῦ του, μὰ ὅλα μαζὶ τὰ μέρη, σὰν βραδεία, σταθερή, ὀργανικὴ ἀνάπτυξη καὶ τελειοποίηση τὸ ἕνα μέσ' ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀποτελοῦνε μιὰ ἁρμονισμένη, σφιχτοδεμένη, ἐπιβλητικὴ σύνθεση. Ἐσωτερικὴ ἀνάγκη τῆς καπιταλιστικῆς παραγωγῆς εἶναι ἡ ἀπότομη καὶ σὲ ὁλοένα καὶ πιὸ σύντομα χρονικὰ διαστήματα μεταβολὴ τῶν ὅρων καὶ τῶν μεθόδων της καὶ ἡ ἀδιάκοπη μεταμόρφωση τῶν προϊόντων. Ἡ ἀπαίτηση τῆς ἀγορᾶς εἶναι κάθε τόσο νὰ ἀντικρύζει καινούργια πράγματα, ἂς εἶναι καὶ χωρὶς καμιὰ συνοχὴ μὲ τὰ χτεσινά. Στὴν περιοχὴ τῆς τέχνης ἡ ἀντίστοιχη σύγχρονη τάση εἶναι ὁ πυρετὸς τοῦ καινούργιου, ὁ ἀκατάπαυστος νεωτερισμὸς αὐτὸς καθεαυτός, τὸ καθημερινὸ κυνήγι γιὰ τὸ ἁπλῶς νεότροπο καὶ ριζικὰ ἀντίθετο μὲ τὰ πρίν, τὸ ἁπλῶς ἐντυπωσιακό, τὸ φανταχτερό, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ ἀξία του, ἡ *μόδα*. Ἡ τάση αὐτὴ εἶναι ἡ ἄρνηση κάθε φυσικῆς ὀργανικῆς ἐξέλιξης στὸ πεδίο τῆς τέχνης καὶ τῆς πνευματικῆς καλλιέργειας, ποὺ ἔτσι γίνονται *τὸ βασίλειο τοῦ πιὸ ἀσυνάρτητου καὶ τοῦ πιὸ κούφιου ντιλεταντισμοῦ*.

Ἡ βαθύτερη ὅμως κρίση τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ βρίσκεται στὴν ἀδιάλυτη ἀντίφαση τῆς ἰδεολογίας του πρὸς τὸ οἰκονομικοκοινωνικὸ καθεστώς.

Ἡ *ἰδέα τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας* εἴταν τὸ ἰδεολογικὸ ὅπλο ποὺ μ' αὐτὸ ἡ ἀστικὴ τάξη κατέλυσε τὴ φεουδαρχία. Ἡ ἰδέα αὐτὴ στὸ ἐπαναστατικὸ στάδιο τῆς ἀστικῆς τάξης εἴταν ἡ γνήσια ἔκφραση τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ὅρων, ποὺ ἀληθινὰ ἀπαιτούσανε τὴν ἀπελευθέρωση τῆς παραγωγῆς ἀπὸ τὰ συντεχνιακὰ καὶ ἀριστοκρατικὰ δεσμὰ τῆς κάστας καὶ γενικὰ τῆς φεουδαρχικῆς κοινωνικῆς συγκρότησης. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἡ ἀστικὴ τάξη μπόρεσε πραγματικὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη (18ος αἰώνας) νὰ δημιουργήσει ἔργα πολιτισμοῦ ἀξιόλογα. Ἀπὸ τότε ὅμως ποὺ ἡ ἀστικὴ τάξη ἔγινε κυρίαρχη τάξη τῆς κοινωνίας (Γαλλικὴ Ἐπανάσταση) ἀποδείχτηκε πὼς εἴταν ἀδύνατο νὰ ἐφαρμόσει σὲ ὅλη τὴν κοινωνία, καὶ συγκεκριμένα στὰ ἐργαζόμενα στρώματα, τὴν ἰδέα τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, χωρὶς ταυτόχρονα νὰ καταρρεύσει καὶ ὁλόκληρο τὸ οἰκονομικοκοινωνικὸ καθεστώς της ποὺ ἀκριβῶς τὴν ἰδεολογία ἐκείνη διακήρυχνε ἐπίσημα γιὰ δική του. Ἀπὸ τότε ἀρχίζει ἡ ἐσωτερικὴ κρίση τοῦ ἀστικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ δίλημμά του εἶναι: ἢ νὰ ἐγκαταλείψει τὴν παλιὰ ἐπαναστατικὴ ἰδεολογία τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ἰδεολογικὸ χάος, ἢ νὰ διατηρήσει τὴν ἰδεολογία του ἐκείνη γιὰ νὰ σκεπάζει μ' αὐτὴ τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο περιεχόμενο τῶν πράξεών του μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ἠθικὸ χάος, δηλαδὴ ἕνα κοινωνικὸ συγκρότημα ποὺ κατατρώγεται ἐσωτερικὰ ἀπὸ μιὰ βασικὴ ψευτιά!

Πραγματικὰ ἡ μεγαλύτερη πολιτιστικὴ κατάχτηση τοῦ ἀστισμοῦ

εἴταν ὁ κλασικὸς ἰδεαλισμὸς μὲ τὴν κεντρική του ἰ δ έ α γ ι ὰ τ ὸ ν ἄ ν θ ρ ω π ο ν ὡ ς σ κ ο π ὸ ν α ὐ τ ὸ ν κ α θ ε α υ τ ό ν. Ἡ ἰδέα αὐτή, ποὺ τὴ συναντοῦμε καὶ σὲ παλαιότερους πολιτισμούς, ἰδίως στὸν ἑλληνορωμαϊκό, ποτὲ πρὶν ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ δὲ βρῆκε μιὰ τόσο λαμπρὴ καὶ τέλεια ἔκφραση ὅσο στὰ τέλη τοῦ 18ου αἰώνα μὲ τὴν ἄνοδο τῆς ἀστικῆς τάξης. Καὶ ὅμως κανένα ἄλλο κοινωνικὸ καθεστὼς δὲν ἐποδοπάτησε τόσο βάρβαρα τὴν ἰδέα αὐτὴ σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, λ.χ. πολιτικῶν, οἰκογενειακῶν κλπ. Ἡ ἐσωτερικὴ λογικὴ τάση τοῦ πολιτισμοῦ ἔσπρωχνε στὸ νὰ ἀποτυπωθεῖ ἡ σφραγίδα ἐκείνη τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ ἀνθρώπου ὡς σκοποῦ καθεαυτὸν πάνω σὲ ὅλα τὰ ἔργα τῆς πολιτιστικῆς δημιουργίας: φιλοσοφία, τέχνη, ἠθικὴ κλπ. Μὰ τὸ ζωντανὸ ὑλικὸ τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητας ποὺ θἄπαιρνε αὐτὲς τὶς πολιτιστικὲς μορφές, καλλιτεχνικές, φιλοσοφικὲς κλπ., εἴταν ἡ καθαρὴ ἄρνηση τῶν ἰδεῶν ἐκείνων. Ἡ ἀντίφαση ἀστικῆς ἰδεολογίας καὶ ἀστικοῦ καθεστῶτος ἀντικαθρεφτίστηκε στὰ ἔργα τοῦ πολιτισμοῦ σὰν μιὰ θ α ν ά σ ι μ η ἀ ν τ ί φ α σ η τ ῆ ς κ α λ λ ι τ ε χ ν ι κ ῆ ς, φ ι λ ο σ ο φ ι κ ῆ ς, ἠ θ ι κ ῆ ς κ λ π. μ ο ρ φ ῆ ς π ρ ὸ ς τ ὸ π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν ό τ ο υ ς. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο μετὰ τὴν ἐπανάστασή της ἡ ἀστικὴ τάξη εἴταν ἀνίκανη νὰ δημιουργήσει ἕναν ἀληθινὸ πολιτισμὸ μὲ τὴν ὑγεία, τὴν ἀληθινότητα, τὴ φυσικὴ καὶ χαρωπὴ ἁρμονία καὶ τὴν αἰώνια ὀμορφιὰ ποὺ ἔχουν οἱ ἀρχαῖοι πολιτισμοί, ὅπως ἔξαφνα ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμός, καὶ ποὺ τὴν ἔχουν κυρίως γιατὶ ἀπεικονίζουνε πολύμορφα, εἰλικρινὰ καὶ ἀνυπόκριτα τὶς ζωντανὲς πραγματικότητες τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας στὴν ἐποχή τους καὶ δὲν κρύβουνε μέσα τους τὴ βασικὴ ψευτιὰ τῆς ἀστικῆς ἰδεολογίας. Γι' αὐτὸν πάλι τὸ λόγο τὰ μοναδικὰ ἔργα ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ στὴν ἐποχὴ τοῦ καπιταλισμοῦ στάθηκαν ὄχι ἀπεικονίσεις παρὰ κ ρ ι τ ι κ ὴ τῆς ἀστικῆς κοινωνίας (λ.χ. Οὐγκώ, Ἴψεν, Χάινε, Ρῶσοι λογοτέχνες κλπ.).

Ἡ ἰδεολογικὴ κρίση τοῦ καθεστῶτος παίρνει ἀκόμη ἐντονότερη μορφὴ στὴν περίοδο τὴ μονοπωλιακὴ τῶν τράστ καὶ τῶν κάρτελ καὶ τῶν ἰμπεριαλιστικῶν πολέμων. Ἡ ἐσωτερική ψευτιά του ξεσκεπάζεται τώρα ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν κυρίαρχη τάξη μὲ ἀδιάντροπη θρασύτητα. Ὁ μεταπολεμικὸς οἰκονομικὸς καὶ πολιτικὸς συγκλονισμὸς τοῦ καπιταλισμοῦ σκορπίζει καὶ σ' ὅλη τὴν περιοχὴ τοῦ πολιτισμοῦ τὴν ἀμφιβολία καὶ τὴν ἀπόγνωση. Εὔστοχα εἰπώθηκε πὼς μονάχα τὸν καννιβαλισμὸ τοῦ παγκόσμιου πολέμου καὶ τὴ λευκὴ τρομοκρατία τῆς ἀστικῆς τάξης ἔρχονται νὰ συμπληρώσουν οἱ διάφορες φιλοσοφικὲς καὶ καλλιτεχνικὲς τάσεις τοῦ μυστικισμοῦ, ἀποκρυφισμοῦ, ἐξπρεσσιονισμοῦ, κυβισμοῦ καὶ τόσων ἄλλων -ισμῶν ποὺ ξεπροβάλλουνε σήμερα σὰν τελευταῖες ἀψηλὲς καταχτήσεις τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ. Ὅλες τους ἔχουνε τὸ κοινὸ γνώρισμα νὰ εἶναι σπασμωδικὲς καὶ ἀρρωστιάρικες ἀναζητήσεις τῆς ἀχαλίνωτης φαντασίας, γιὰ μιὰ διέξοδο ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν ἀμηχανία ἑνὸς κόσμου ποὺ καταρρέει, γεννήματα τοῦ φόβου του μπρὸς στὴν πραγματι-

κότητα καὶ τῆς ἀδυναμίας του νὰ βρεῖ ἕναν καινούργιο σκοπό, ἕνα νέο ἰδανικὸ ποὺ νὰ τὸν ἐνθουσιάσει.

Οἱ θεωρητικοὶ τῶν νέων αὐτῶν ρευμάτων μᾶς φανερώνουνε καθαρὰ τὸ ἀληθινὸ περιεχόμενό τους. Θὰ ἀναφέρουμε ἕναν ἀπὸ τοὺς πιὸ ἔγκυρους ποὺ μᾶς ἔδωσε χαραχτηριστικὲς παρατηρήσεις πάνω στὴ ζωγραφικὴ τέχνη. Ὁ νατουραλισμός, λέει, καὶ ὁ ἰμπρεσσιονισμὸς στάθηκαν πολιτιστικὲς τάσεις μιᾶς ἐποχῆς προσανατολισμένης σταθερὰ πρὸς τὶς φυσικὲς ἐπιστῆμες καὶ τὸ ματεριαλισμὸ καὶ ἀναπαραστήσανε τὴν τριγυρινὴ πραγματικότητα στὴν ὁρατή της ὑπόσταση. Ὁ ἐξπρεσσιονισμὸς προχωρώντας πιὸ πέρα δὲν περιορίζεται «στὶς ἐντυπώσεις τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτώνα», ἐξαϋλώνει τὴ φύση, «ζητεῖ νὰ συλλάβει τὸ αἰώνιο, τὸ ἀληθινό, τὸ πνευματικὸ» πίσω ἀπὸ τὰ ὁρατὰ πράγματα, παριστάνει τὸ «Εἶναι τὸ ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ κόσμο» καὶ τὸ διαμορφώνει «σύμφωνα μὲ ἄλλους πνευματικότερους κανόνες κι ὄχι μὲ τοὺς κανόνες τῆς ὅρασης»[3]!

Καὶ ἡ «ἀνώτερη» αὐτὴ τάση ἐνσαρκώνεται σὲ «καλλιτεχνικὰ» ἔργα ποὺ μὴ ξεφεύγοντας ἀπὸ ἕνα φανταχτερὸ συμπίλημα ὁρισμένων χρωμάτων, σχημάτων καὶ γραμμῶν ζητεῖ νὰ προκαλέσει ἁπλῶς τὴν ἔντονη ἐντύπωση καὶ τίποτε παραπάνω καὶ βρίσκει τὴν «ἀόρατη» πλευρὰ τῶν πραγμάτων μὲ τὸ νὰ παριστάνει τὰ δέντρα ὄχι πράσινα ἀλλὰ μαβιά, τὰ ἄλογα μὲ τρία πόδια καὶ τοὺς ἀνθρώπους μὲ χέρια ποὺ βγαίνουν ἀπὸ τὴν κοιλιά! Τέτοια εἶναι ἐκδηλωμένη στὴν καλλιτεχνικὴ περιοχὴ ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ νεότατου ἀστισμοῦ ἀπὸ τὴ φύση καὶ ἀπὸ τὴ θλιβερὴ γι' αὐτὸν πραγματικότητα. Ἀποσύνθεση δηλαδὴ ὁλοκληρωτικὴ καὶ χρεοκοπία κάθε ἰδέας καλλιτεχνικῆς δημιουργίας.

Γενάρης 1931

(Τὸ παραπάνω ἄρθρο δημοσιεύτηκε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ περιοδικὸ «Ρυθμός», μηνιαία ἔκδοση Ἐπιστήμης καὶ Τεχνῶν, περίοδος Α΄, ἀριθ. φύλλου 1, 1931, τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφιᾶς»).

3. Ἀπὸ τὸ ἐγκωμιαστικὸ ἄρθρο τοῦ καθηγητῆ Walter Bombe γιὰ τὸ ζωγράφο Lorenz Boesken, στὰ «Velhagen und Klassings Monatsheiten» (Ἀπρίλης, 1925). Τὸ ἀναφέρει ὁ K. Kautsky: «Materielistiche Ceschichtsauffassung» 1927, Band 1, S. 376.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

Ἡ «καθαρή», ἡ «πραγματική» Δημοκρατία εἶναι μονάχα μιὰ ὑποκριτικὴ φράση τῶν Φιλελευθέρων, προορισμένη νὰ ἐξαπατήσει τοὺς ἐργάτες. Ἡ ἱστορία ξέρει μονάχα τὴν Ἀστικὴ δημοκρατία ποὺ ἀντικατέστησε τὸ Φεουδαλισμό, καὶ τὴν Ἐργατικὴ δημοκρατία ποὺ παίρνει τὴ θέση τῆς Ἀστικῆς. Ἡ Ἀστικὴ δημοκρατία, ὅσο κι ἂν ἀποτελεῖ μιὰ πρόοδο κολοσσιαία σχετικὰ μὲ τὸ Μεσαίωνα, μένει πάντοτε, κάτω ἀπὸ τὸ Καπιταλιστικὸ Καθεστώς, ἕνα σύστημα ἀνελεύθερο, στενό, ψεύτικο, ὑποκριτικό, ἕνας παράδεισος γιὰ τοὺς Πλούσιους, μιὰ παγίδα καὶ μιὰ ἀπάτη γιὰ τοὺς Φτωχούς. Σὲ μιὰ Ἀστικὴ δημοκρατία δὲν εἶναι τὸ Κοινοβούλιο ποὺ λύνει τὰ βασικὰ ζητήματα. Γι' αὐτὰ ἀποφασίζουνε τὸ Χρηματιστήριο καὶ οἱ Τράπεζες.

Ν. Λένιν

I

Η ΠΑΛΗ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΜΕΡΙΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΔΙΧΤΑΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

1. Ὕστερα ἀπὸ τὸ κίνημα τοῦ Μάρτη

Ἡ ἱστορικὴ σύγκρουση τοῦ Φιλελευθέρου μὲ τὸ Λαϊκὸ κόμμα πῆρε τὸ Μάρτη 1935 τὴν ἔνοπλη μορφὴ τοῦ ἐμφύλιου πολέμου. Σ' αὐτὸν ἐνίκησε τὸ Λαϊκὸ κόμμα καὶ ἐγκαθίδρυσε ἀπὸ τότε τὴ δική του διχτατορία καταργώντας καὶ τυπικὰ τὸ δημοκρατικὸ Σύνταγμα. Τὸ βενιζελικὸ κόμμα νικήθηκε στὸ κίνημα τοῦ Μάρτη, μὰ δὲν ἐκμηδενίστηκε. Κρατάει γερὲς θέσεις ποὺ τὶς ἐπεχτείνει. Καὶ ὅλη ἡ πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας γυρίζει ἀκόμα σὰ γύρω ἀπὸ ἕνα ἄξονα: «τὸν ἀντάρτη τῆς Χαλέπας», ποὺ καὶ πάλι «ἐγκαταλείπει τὴν πολιτικὴ σκηνή», μὰ μόνο γιὰ νὰ ὀργανώσει, ὅπως εἶπε στὴν Κάσο, «πενήντα χρόνων ἐμφύλιο πόλεμο».

2. Ὁ συντηρητισμὸς τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος

Τὰ δύο κόμματα διαμορφωθήκανε ἀπὸ τὶς ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς πολιτικῆς ἐξέλιξής μας σὲ δύο ἀληθινὰ πολιτικοστρατιωτικὰ συγκροτήματα. Οἱ κλίκες τῶν ἀξιωματικῶν ἐπηρεάζουν ἀπὸ καιρὸ στὴν Ἑλλάδα σταθερὰ τὸ μηχανισμὸ τῆς πολιτικῆς ἐξέλιξης. Ἡ ἀντίθεση τῶν δύο συγκροτημάτων δὲν εἶναι ἀνάμεσα σὲ δύο διαφορετικὲς τάξεις. Γίνεται μέσα στὴν ἴδια τάξη. Εἶναι τὰ δύο μεγάλα κόμματα τῆς καπιταλιστικῆς τάξης στὴν Ἑλλάδα. Ἐκπροσωποῦν ἱστορικὰ τὸ Φιλελεύθερο καὶ τὸ Συν-

τηρητικό κόμμα αὐτῆς τῆς τάξης. Ὅσοι παριστάνουν τὸ Λαϊκὸ γιὰ κόμμα τῆς Φεουδαρχίας ἢ γιὰ «ἀστικοτσιφλικάδικο» φανερώνουν τὸν κοινωνιολογικό ἀναλφαβητισμό τους. Ξεγελάστηκαν ἀπὸ τὴ συντηρητικὴ νοοτροπία καὶ τὸ σύνδεσμο τῶν Λαϊκῶν μὲ τὶς παλιὲς ἀριστοκρατικὲς παραδόσεις. Οἱ παλιοὶ τσιφλικάδες, ἔξω ἀπὸ λιγοστὲς ἐξαιρέσεις, ἔχουν ἀπὸ καιρὸ γίνει καπιταλιστές, εἰσοδηματίες ἢ ἐπιχειρηματίες. Μοιράστηκαν στὰ δύο μεγάλα κόμματα τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις ποὺ διατήρησε τὸ Λαϊκὸ ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη ἱστορική του προέλευση, ἡ βασιλική του παράδοση, ἡ προγουδικοῦ τύπου φαυλοκρατία του, γενικὰ ὁ ἰδεολογικός του συντηρητισμός, καθόλου δὲν τὸ ἐμπόδισαν νὰ ἐφαρμόζει, χρόνια τώρα, σὲ ὅλα τὰ πεδία, τὴν πολιτικὴ τῆς μεγάλης ἀστικῆς τάξης ποὺ τοῦ ἐμπιστεύτηκε τὴν ἐξουσία.

3. Ὁ φιλελευθερισμὸς ξεψύχησε

Ἱστορικὰ τὸ βενιζελικὸ κόμμα τῶν Φιλελευθέρων (1910 - 1920) ἐνσάρκωσε τὴν ἀστικὴ «ἀνόρθωση», δηλαδὴ τὸ συγχρονισμὸ τῆς χώρας πάνω στὸ πρότυπο τῶν προχωρημένων καπιταλιστικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Γι᾽ αὐτὸ στάθηκε καὶ ὁ πιὸ συνεπὴς καὶ ἀποφασιστικὸς ἐκπρόσωπος τῆς ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς τῆς ἑλληνικῆς κεφαλαιοκρατίας. Στὴ σύγχρονη ὅμως ἐποχὴ τῆς καπιταλιστικῆς παρακμῆς, οἱ οὐσιώδεις διαφορὲς ἀνάμεσα στὴ συντηρητικὴ καὶ τὴ φιλελεύθερη μερίδα τῆς ἀστικῆς τάξης ἐξαφανίστηκαν. Ὁ φιλελευθερισμὸς ἐγκαταλείφτηκε σὲ ὅλες τὶς χῶρες, καὶ τὰ φιλελεύθερα κόμματα, ὅπου δὲ διαλύθηκαν, πέρασαν στὶς θέσεις τῆς Ἀντίδρασης. Τὰ «προοδευτικὰ» συνθήματα τοῦ παρελθόντος, ποὺ μ᾽ αὐτὰ προσπαθεῖ νὰ συντηρηθεῖ ὁ φιλελευθερισμός, εἶναι καθαρὴ δημαγωγικὴ ψευτιὰ καὶ ἔρχονται κάθε μέρα σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πράξη του. Στὴν Ἑλλάδα ὁ φιλελευθερισμὸς ξεψύχησε πρὶν ἀκόμα οἱ λαϊκὲς μάζες γνωρίσουν τὶς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες καὶ τὶς οἰκονομικοκοινωνικὲς μεταρρυθμίσεις τῶν προχωρημένων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ὁ Βενιζέλος στάθηκε ὁ πρῶτος στραγγαλιστὴς τῶν ἐργατικῶν καταχτήσεων κι ὁ πρωτεργάτης τῆς ἀπολυταρχικῆς μεταρρύθμισης τοῦ δημοκρατικοῦ Συντάγματος.

4. Οἱ ρίζες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου

Μόλη ὅμως τὴν τόσο σχετικὴ καὶ ἱστορικὴ σημασία τῶν διαφορῶν τους, ἡ ἀντίθεση λαϊκῶν καὶ βενιζελικῶν πῆρε σήμερα τὴν ὀξύτητα τοῦ ἐμφύλιου πολέμου. Γενικά, ἡ ἀστικὴ τάξη, στὴν ἐποχὴ ποὺ περνᾶμε, δὲν ἔχει ζωτικότητα γιὰ μεγάλους ὀξεῖς ἐνδοταξικοὺς ἀγῶνες. Αὐτοὶ σύντομα ἐκφυλίζονται μὲ συμβιβασμοὺς ἢ ὑποχωρήσεις τῆς μιᾶς στὴν ἄλλη μερίδα. Ἡ σημερινὴ ὀξύτατη ἐνδοαστικὴ σύγκρουση στὴν Ἑλλάδα ἔχει σὲ τελευταία ἀνάλυση τὶς ρίζες της στὶς τεράστιες δυσχέρειες τῆς κεφαλαιοκρατίας νὰ ἀντιμετωπίσει τὰ φοβερὰ καὶ πολύμορφα προβλήματα καὶ τὶς ἀσυμφιλίωτες ἀντιθέσεις τῶν συμφερόντων, ποὺ γέννη-

σε ἡ κρίση τῆς ἀστικῆς οἰκονομίας καὶ ὁ ἀντίχτυπος τῆς γενικῆς κρίσης τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ συστήματος. Βγαίνει ἀπὸ τὶς ἀπεγνωσμένες της προσπάθειες νὰ προφυλάξει τὸ πολιτικὸ καὶ κοινωνικὸ οἰκοδόμημα τῆς ταξικῆς κυριαρχίας ἀπὸ ἕνα ἀπειλητικὸ ξέσπασμα τῶν ταξικῶν ἀντιθέσεων. Ἐπειδὴ λείπει τὸ ἱκανὸ κόμμα τοῦ προλεταριάτου, ὁ πυρετὸς τῶν μαζῶν ποὺ ἐξεγείρονται αὐτόματα ἀπὸ τὴν προοδευτικὴ χειροτέρευση τῆς ζωῆς τους καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καταπίεση, διοχετεύεται στὰ δύο ἀστικὰ συγκροτήματα. Δίνει στὴν ἀντίθεσή τους τὴν πιὸ μεγάλη ὀξύτητα γύρω ἀπὸ τὰ παλιὰ δημαγωγικὰ συνθήματα ποὺ ξαναζωντανεύουν σὰ βρυκόλακες. Στὴ σύγκρουση δίνουν σήμερα καινούργια ἔνταση καὶ οἱ ἀναπόφευγες ἀντιθέσεις ποὺ γεννάει ἡ προβληματικὴ καὶ ἀδιέξοδη θέση τῆς ἑλληνικῆς κεφαλαιοκρατίας στὴ διεθνῆ πολιτική: Ἡ ἀντιμετώπιση τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς προετοιμασίας γιὰ τὸν πόλεμο ποὺ ἔρχεται.

5. Πῶς ἀνακινήθηκε τὸ ζήτημα τῆς παλινόρθωσης

Τὸ Λαϊκὸ κόμμα δὲν ἔχει τὴ γερή, συμπαγῆ συγκρότηση καὶ ἑνότητα τῶν μεγάλων συντηρητικῶν κομμάτων στὶς εὐρωπαϊκὲς χῶρες. Ἡ διχτατορία του εἶναι ἀσταθής, ὄχι ὁλοκληρωμένη, καὶ ταλαντεύεται. Γι' αὐτὸ δὲν ἱκανοποιεῖ τὶς ἀνησυχίες τοῦ συνόλου τῆς κεφαλαιοκρατίας. Ἂν ἔλειπαν οἱ οὐσιώδεις αὐτοὶ ὅροι, δὲ θὰ μποροῦσε καθόλου ἕνας χρεοκοπημένος αὐλικὸς μηχανορράφος, ὁ στρατηγὸς Μεταξᾶς, νὰ ἐξαναγκάσει τὸ κόμμα αὐτὸ νὰ ξαναθέσει ζήτημα παλινόρθωσης. Ἡ μανούβρα του στηρίχτηκε στὴν ἐξέγερση τῶν καθυστερημένων μαζῶν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, τῆς Παλιᾶς Ἑλλάδας ἰδίως, ἐνάντια στοὺς «δημοκρατικοὺς» κινηματίες. Ἡ βασιλικὴ παράδοση σ' αὐτὲς τὶς μάζες δὲν εἶχε σβήσει. Γιατὶ στὶς συνθῆκες τῆς καπιταλιστικῆς παρακμῆς ὅπου ἐγκαθιδρύθηκε καθυστερημένα στὴ χώρα μας, ἡ ἀστικὴ δημοκρατία δὲν ἔδωσε καὶ δὲ μποροῦσε νὰ δώσει στὶς μάζες ἄλλο τίποτα ἔξω ἀπὸ ἀθλιότητα, πολιτικὴ καταπίεση καὶ στρατιωτικὰ πραξικοπήματα.

Ἡ σχετικότητα τῆς ἀντίθεσης τῶν δύο μεγάλων ἀστικῶν κομμάτων στὸ ζήτημα τοῦ πολιτεύματος εἶναι ἀκόμα πιὸ ἀνάγλυφη. Οἱ οὐσιώδεις «δημοκρατικοὶ θεσμοὶ» οἱ ἀναγκαῖοι γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἀπὸ τοὺς φεουδαρχικοὺς φραγμοὺς καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἀστικῶν σχέσεων («λαϊκὴ κυριαρχία» μὲ ἕνα ἀστικὸ κοινοβούλιο ποὺ νὰ διορίζει τυπικὰ τὴν κυβέρνηση— καθολικὴ ψηφοφορία — ἀστικὴ διαμόρφωση τῶν ὀργάνων τοῦ κράτους κλπ.) εἶχαν ὁλοκληρωτικὰ ἐπιβληθεῖ ἀπὸ τὸ 1864 καὶ κάτω ἀπὸ τὸ βασιλικὸ θεσμό. Τὸ Φιλελεύθερο κόμμα δὲ στάθηκε ποτέ του κατ' ἀρχὴν κατὰ τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ. Οὔτε κανένα σοβαρὸ μικροαστικὸ κόμμα στάθηκε πρωταγωνιστὴς μέσα στὸ λαὸ γιὰ τὴ δημοκρατία[1]. Αὐτὴ ἐπιβλήθηκε στὴν κεφαλαιοκρατία σὰ συνέπεια τῆς μικρασια-

1. Ὁ «ἀγροτοεργατικὸς» Παπαναστασίου εἶταν πάντα καὶ εἶναι ἁπλὸς πράχτορας τοῦ ἀντιδραστικοῦ Φιλελευθέρου κόμματος.

τικῆς καταστροφῆς, γιὰ νὰ διοχετευτεῖ ἡ ἐπαναστατικὴ ἔγερση τοῦ λαοῦ ἐνάντια στὸν «ὑπαίτιο τῆς ἐθνικῆς συμφορᾶς Θρόνο» κι ὄχι ἐνάντια στὸν ἀληθινὸ ὑπεύθυνο, τὴν ἰμπεριαλιστικὴ κεφαλαιοκρατία.

6. Γύρω ἀπὸ τί πραγματικὰ διεξάγεται ἡ ἐνδοαστικὴ πάλη

Ἐκεῖνο ποὺ ἀπασχολεῖ σήμερα τὴν κατέχουσα τάξη στὸ σύνολό της εἶναι: ποιὰ ἡ σκοπιμότερη μορφὴ γιὰ τὴν ἀπολυταρχικὴ συγκέντρωση τῆς ἐξουσίας. Οἱ κοινοβουλευτικὲς πολυτέλειες καὶ τὰ ὑπολείμματα τῶν λαϊκῶν ἐλευθεριῶν ἔχουνε γίνει ἀσυμβίβαστα μὲ τὰ συμφέροντα τῆς κυριαρχίας αὐτῆς τῆς τάξης στὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ σ᾽ ὅλες τὶς ἄλλες καπιταλιστικὲς χῶρες. Καμιὰ ἀπόλυτα ἀντίθεση δὲν ὑπάρχει σ᾽ αὐτὸ τὸ βασικὸ προσανατολισμὸ ἀνάμεσα στὰ δύο μεγάλα ἀστικὰ κόμματα. Ἡ διαφορά τους εἶναι στὸν τύπο: προεδρικὴ ἢ στρατιωτικὴ ἢ αὐλικὴ διχτατορία τοῦ Κεφαλαίου; Σ᾽ αὐτὸ τὸ πεδίο μετατοπίστηκε σήμερα ἡ ὀξύτατη σύγκρουση τῶν δύο στρατιωτικοπολιτικῶν συγκροτημάτων τῆς μπουρζουαζίας. Δὲ θὰ τὴ λύσει τὴ σύγκρουση ἡ στατιστικὴ ἑνὸς δημοψηφίσματος. Τὸ σταλινικὸ σύνθημα «ἀπόλυτα ἐλεύθερες ἐκλογὲς» εἶναι καθαρὴ πολιτικὴ ἀπάτη. Τέτοιες ἐκλογὲς δὲ μποροῦνε νὰ σταθοῦν μπροστὰ στὶς δυνάμεις τοῦ χρήματος καὶ τῆς κρατικῆς βίας ποὺ κατέχουν οἱ ἀστικὲς μερίδες.

Ἂν γίνει τὸ Δημοψήφισμα, θὰ εἶναι μιὰ στιγμὴ στὴν πάλη γιὰ τὸ δημαγωγικὸ τράβηγμα τῶν μαζῶν. Τὴ σύγκρουση θὰ τὴ λύσει ὁ «δυναμισμός», κατὰ τὴν κυνικὴ φρασεολογία τοῦ Μεταξᾶ, καὶ ἡ βίαιη ἀκόμα ἀντιπαράταξη τῶν δυνάμεων ἔξω ἀπὸ τὶς κάλπες ἄλλη μιὰ φορὰ ἢ ἕνα στρατιωτικὸ πραξικόπημα. Γιατὶ στὸ Μάρτη δὲν ἐχάλασε ἡ ἰσορροπία, μόλη τὴ μερικὴ ἧττα τῶν βενιζελικῶν. Ἂν τώρα νικήσουν αὐτοί, θὰ πᾶνε γιὰ μιὰ προεδρικὴ διχτατορία τοῦ Βενιζέλου ἢ μιὰ στρατιωτικὴ τοῦ «δημοκρατικοῦ στρατοῦ». Ἂν νικηθοῦν ὁριστικά, θὰ τραβήξουν οἱ νικητὲς ὄχι γιὰ μιὰ διχτατορία τοῦ Γεωργίου Γλύξμπουργκ, ποὺ εἶναι ἕνα ἁπλὸ ξόανο κι ἕνας ἀνεπίσημος ἠλίθιος, ἀλλὰ γιὰ τὴ διχτατορία μιᾶς Αὐλικῆς Καμαρίλλας, μὲ κεντρικὴ φιγούρα τὸν Κονδύλη ἢ τὸ Μεταξᾶ ἢ κάποιον ἄλλο. Τάσεις συμβιβαστικὲς γιὰ μιὰ κοινὴ διχτατορία, προεδρικὴ ἢ αὐλική, μὲ ἕνα ξεφτισμένο κοινοβουλευτικὸ μανδύα ὑπάρχουνε σήμερα ἀδύναμες («οὐδετερότητα τοῦ Τσαλδάρη», «δημοκρατικὴ» πτέρυγα τοῦ Λαϊκοῦ, συγκρότημα «Ἐλευθέρου Βήματος»). Οἱ ἀστοὶ συνταγματολόγοι καὶ οἱ «συνεπεῖς δημοκράτες» σὰν τὸν κ. Σβῶλο, ποὺ ἀπὸ τὶς φιλελεύθερες ἐφημερίδες φιλολογοῦνε, στὶς σημερινὲς κρίσιμες στιγμές, γιὰ «βασιλευόμενες» καὶ «ἀβασίλευτες δημοκρατίες», «προστασίες μειονοψηφιῶν» μέσα στὴν «προοδευτικῶς ἐξελισσόμενη ἀστικὴ δημοκρατία» κλπ., παίζουνε κι αὐτοὶ τὸ δικό τους ρόλο: Βοηθᾶνε τὸ «δημοκρατικὸ» διχτατορικὸ συγκρότημα τραβῶντας, μὲ τὴν ἐπιστημονικοφανῆ σύγχυση, τὶς μικροαστικὲς μάζες γύρω ἀπὸ τὰ ἀπατηλὰ «δημοκρατικὰ» συν-

θήματά του. Ὁ «Ριζοσπάστης» διευκολύνει ἐγκληματικὰ τὴ δουλειά τους αὐτὴ καὶ μέσα στὴν ἐργατικὴ τάξη.

Στὴν πορεία καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἔκβαση τῆς ἐνδοαστικῆς σύγκρουσης, παράλληλα μὲ τοὺς ἐσωτερικοὺς συντελεστὲς (κίνηση τῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ όριστικὸ καταστάλαγμα τῶν ἀμφιταλαντευόμενων κύκλων τῆς κεφαλαιοκρατίας), θἄχουν ἀποφασιστικὴ ἐπίδραση οἱ μηχανορραφίες τῶν ἰμπεριαλιστικῶν Δυνάμεων καὶ τοῦ ξένου κεφαλαίου, ποὺ ἀκόμα δὲν πῆραν κι αὐτὲς ξεκαθαρισμένη μορφὴ (Βαλκανικὸ Σύμφωνο καὶ Μικρὴ Ἀντὰντ — γαλλορωσικὴ συμμαχία — προσέγγιση ἑλληνοϊταλικὴ — ἀγγλικὴ Αὐλὴ καὶ ἀγγλικὴ Φινάντσα — προσέγγιση ἀγγλογερμανικὴ κλπ.).

Ἡ ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἐπέμβαση τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν συμμάχων της φτωχῶν στρωμάτων στὸ στίβο τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα ποὺ ἄρχισε, μπορεῖ νὰ δώσει στὴ δυναμική του μιὰ διαφορετικὴ τροπή, ὁλότελα ἀναπάντεχη γιὰ τὴν κυρίαρχη τάξη, καὶ ν' ἀνοίξει προοπτικὲς στὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τοῦ προλεταριάτου, ποὺ δὲ θὰ τὶς φαντάζονταν οὔτε οἱ πιὸ τολμηροὶ πρωτοπόροι του.

Ἀντικειμενικὰ οἱ προοπτικὲς αὐτὲς ἀνοίγονταν ἀπὸ τὸ Μάρτη 1935. Τὸ ΚΚΕ καὶ ἡ κεντριστική του διοίκηση ἐνσάρκωσαν τότε τὴν ἄρνηση αὐτῶν τῶν προοπτικῶν μὲ τὴν ἀνεχτικὴ καὶ εὐνοϊκή τους στάση ἀπέναντι στὴν τσαλδαροκονδυλικὴ Διχτατορία τὶς μέρες τοῦ Μάρτη (ἐφαρμογὴ τῆς φιλοτσαλδαρικῆς πολιτικῆς τῆς σταλινικῆς διπλωματίας: «Βαλκανικὸ Σύμφωνο»)[2].

Ὁ «Δημοκρατικὸς Συνασπισμὸς» τοῦ ΚΚΕ σήμερα, δηλαδὴ ἡ προδοτικὴ συμμαχία μὲ τὸ διχτατορικὸ σχηματισμὸ τῆς φιλελεύθερης μπουρζουαζίας, θὰ εἶταν ἡ πιὸ ἐπαίσχυντη χρεοκοπία τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος σὰν ἀνεξάρτητου ταξικοῦ κινήματος.

II

Ο "ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ,, ΤΟΥ ΚΚΕ

Ἡ ἐργατικὴ τάξη καλεῖται νὰ ρίξει τὶς δυνάμεις της στὸ στίβο τῆς μεγάλης πολιτικῆς σύγκρουσης ποὺ ἀγκαλιάζει τὰ πιὸ φαρδιὰ στρώματα τῶν ἐκμεταλλευομένων. Ἀπὸ τὴν τοποθέτησή της, σωστὴ ἢ λαθεμένη, θὰ ἐξαρτηθεῖ γιὰ μεγάλο διάστημα ἡ τύχη τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ της κινήματος.

---

2. Τὶς μέρες τοῦ Μάρτη 1935 τὰ «Ἰσβέστια» τῆς Μόσχας εἰδοποιοῦσαν τοὺς Ἕλληνες ἐργάτες πὼς «ἡ σοβιετικὴ κοινὴ γνώμη», ἀπέναντι στὸ κίνημα τῶν «ἐμπρηστῶν τοῦ πολέμου» (Βενιζέλος), εἶναι μαζὶ μ' ἐκείνους ποὺ ὑπερασπίζουν τὴν «εἰρήνη» καὶ τὸ Βαλκανικὸ Σύμφωνο (δηλαδὴ μὲ τὴν κυβέρνηση Τσαλδάρη, Κονδύλη, Μεταξᾶ). Οἱ κύριοι αὐτοί... ἄγγελοι εἰρήνης! Τὶ μεγάλη **ἀπάτη.**

1. Τί εἶναι ὁ «Δ. Σ.» στὴ θεωρία καὶ στὴν πράξη

Σήμερα κρίνεται πρακτικὰ καὶ παίρνει μιὰ ἀνάγλυφη ὄψη γιὰ κάθε ἐργάτη ὅλη ἡ πολιτικὴ ποὺ ἡ σταλινικὴ ὁμάδα ἔδωσε στὸ ΚΚΕ πέρσι τὸ Γενάρη. Ὁ «Δημοκρατικὸς Συνασπισμὸς» τῶν σταλινικῶν ἐνσαρκώνει, ὅπως καὶ οἱ ἴδιοι τὸ διακηρύσσουν, τὴ συγκεκριμένη πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν στρατηγικῶν ἀποφάσεων τῆς 6ης Ὁλομέλειας.

Τί εἶναι ὁ συνασπισμὸς αὐτός; Πῶς μᾶς τὸν ἐξηγᾶν οἱ εἰσηγητές του σταλινικοὶ ἀπὸ τὸ «Ριζοσπάστη»; Καὶ ποιές εἶναι οἱ πρακτικὲς ἐκδηλώσεις, ὅπως τὶς βλέπουμε φαρδιὰ-πλατιὰ δημοσιευμένες στὴν ἴδια ἐφημερίδα τὸν τελευταῖο μήνα; («Ριζοσπάστης» 26-6-1935 «Μιλᾶ τὸ Κομμουνιστικὸ Κόμμα», καὶ ὅλα τὰ κατοπινὰ φύλλα του).

Γίνεται γιὰ τὴν «ὑπεράσπιση τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος» καὶ καλοῦνται ὅλοι οἱ «πραγματικοὶ δημοκράτες», ἀνεξάρτητα ἀπὸ κόμματα, νὰ ποῦνε τὴ γνώμη τους ἀπὸ τὸ «Ριζοσπάστη» καὶ νὰ μποῦνε στὸ Συνασπισμό. Πρέπει νἆναι ἀκομμάτιστος καὶ ὑπερταξικός, ἀφοῦ θὰ τὸν ἀπαρτίσουν οἱ «συνεπεῖς δημοκράτες» ἀπὸ ὅλες τὶς παρατάξεις, ἀστικές, μικροαστικές, ἀγροτικές, ἐργατικές. Θἆναι «παλλαϊκός», δηλαδὴ ἀταξικός. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ «Ριζοσπάστης» ἔπαψε νἆναι ὄργανο τοῦ ΚΚΕ, καὶ ἔγινε ὄργανο τῶν διαφόρων αὐτῶν ἀνευθύνων προσωπικοτήτων ποὺ καλοῦνται ἀπὸ τοὺς σταλινικοὺς νὰ διευθύνουν τὸ Συνασπισμό. Αὐτοὶ εἶναι οἱ διάφοροι δικηγόροι, λόγιοι, ἠθοποιοί, παράγοντες ἐργατικοί, ἀγροτικοί, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ «Δημοκρατικοῦ Κόμματος» κ. Παπανδρέου, οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων «ἀγροτικῶν» κομμάτων. Καλέστηκε καὶ ὁ κ. Παπαναστασίου (τοῦτος ὅμως ἀφοῦ πρῶτα κάνει κριτικὴ στὰ παλιά του σφάλματα). Σκοπὸς τοῦ Συνασπισμοῦ εἶναι νὰ διασώσει καὶ νὰ «συμπληρώσει» τὴν ἀστικὴ δημοκρατία μὲ σπουδαῖες καὶ ριζοσπαστικὲς μεταρρυθμίσεις, νὰ τῆς δώσει τὸ περιβόητο ἐκεῖνο «περιεχόμενο», ποὺ θὰ τὴν κάνει «καθαρή», «λαϊκὴ Δημοκρατία». Πῶς θὰ γίνει αὐτό: Μὲ μιὰ «παλλαϊκὴ Ἐθνοσυνέλευση», ποὺ θὰ βγεῖ ἀπὸ «ἀπόλυτα ἐλεύθερες ἐκλογὲς μὲ ἀναλογική» (προσέχτε: ἀπόλυτα!). Μιὰ ἀκομμάτιστη κυβέρνηση ποὺ θἄβγαινε ἀπὸ τὴ νίκη τοῦ Συνασπισμοῦ καὶ ποὺ θὰ τὴν ἀποτελοῦσαν οἱ παραπάνω προσωπικότητες, τὸ ΚΚΕ ἀνάλαβε ἐπίσημα τὴν ὑποχρέωση νὰ τὴν ὑποστηρίξει. Τὸ πρόγραμμά της θὰ εἶναι «πρόγραμμα τοῦ λαοῦ», καὶ — δόστε προσοχή! — «ἀπόλυτα πραγματοποιήσιμο» (δὲν ὑπάρχει στήλη τοῦ «Ριζοσπάστη» ποὺ νὰ μὴν ξαναλέει ἑκατὸ φορὲς αὐτὸ τὸν ἐμφαντικὸ χαραχτηρισμό). Καὶ περιλαβαίνει ριζοσπαστικὰ πράματα, ἰδίως τὴν ἀπαλλοτρίωση τοῦ ξένου κεφαλαίου καὶ τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου μὲ δημοψήφισμα περὶ πολέμου ἢ εἰρήνης. Ἀλλὰ στὸ Συνασπισμὸ καὶ τὴν κυβέρνησή του πρέπει ἀπαραίτητα νἆναι καὶ οἱ «ἐκπρόσωποι τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ». Καὶ οἱ πρῶτες ἐπίσημες πράξεις τοῦ Συνασπισμοῦ εἶταν οἱ διακηρύξεις του ποὺ δημοσίεψε ὁ «Ριζοσπάστης» καὶ ὅλος ὁ φιλελεύθερος ἀστικὸς τύπος ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Τρίκαλα, Πάτρα κλπ. Οἱ τοπικὲς ὀργανώσεις τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, τοῦ Βενιζελικοῦ κόμματος καὶ τῆς Φιλελεύ-

θερης Νεολαίας, ἡ Δημοκρατικὴ Ἄμυνα καὶ ὁ Δημοκρατικὸς Φρουρὸς (οἱ συνωμοτικὲς στρατιωτικὲς ὀργανώσεις ποὺ κάνανε τὸ πλαστηρικὸ κίνημα τοῦ Μάρτη), τὸ Καφανταρικὸ κόμμα, τὸ κόμμα τοῦ Παπανδρέου, τοῦ Παπαναστασίου κλπ. — «ὅλες οἱ δημοκρατικὲς ὀργανώσεις» λένε τὰ ἀνακοινωθέντα — μὲ τηλεγραφήματα στοὺς «δημοκρατικοὺς ἀρχηγοὺς» καὶ στὸ λαὸ διακηρύσσουν τὴ θέλησή τους νὰ «διατηρήσουν καὶ νὰ ἀναπτύξουν τὸ Πολίτευμα εἰς ἀληθῆ Δημοκρατίαν». Καὶ «γενικὴ ἀμνηστία σ' ὅλους τοὺς δημοκράτες ἀντιφασίστες», ἐργάτες καὶ «ἐκπρόσωπους τοῦ δημοκρατικοῦ στρατοῦ» (δὲν καθορίζεται ἂν ἡ ἀμνηστία τῶν σταλινικῶν ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Παρτσαλίδη θὰ φτάνει ὡς τὸν Τσιγάντε, τὸ Γονατᾶ καὶ τὸν Πλαστήρα, τὸν ἀρχηγὸ τῆς «συνασπισμένης» Δημοκρατικῆς Ἄμυνας, ἢ θὰ σταματάει στὸν «ἀριστερὸ» πλαστηρικὸ συνταγματάρχη Μπακιρτζή).

2. Ὁ «Δ. Σ.» εἶναι μιὰ προδοσία στὴν ἐργατικὴ τάξη

Αὐτὴ εἶναι ἡ θεωρία καὶ πράξη τοῦ σταλινικοῦ Συνασπισμοῦ, ὅπως τὴ βλέπουμε νὰ ἁπλώνεται μὲ καταπληχτικὴ τυμπανοκρουσία κάθε μέρα ἀπὸ τὰ ἐπίσημα καὶ ἀνεπίσημα ὄργανα τοῦ ΚΚΕ. Τὸ ἱστορικὸ κόμμα τοῦ ἑλληνικοῦ προλεταριάτου ἀγκαλιασμένο μὲ τὸ κόμμα τῆς φιλελεύθερης Κεφαλαιοκρατίας, μὲ τὶς μιλιταριστικές της κλίκες, μὲ ὅλους τοὺς πολιτικοὺς ἀγύρτες τοῦ «ἀριστερισμοῦ», μὲ τὸν πρωτεργάτη τῆς Πλαστηρικῆς Διχτατορίας τοῦ 1922 καὶ τὸ Δολοφόνο τῶν ἐργατῶν τοῦ Πασαλιμανιοῦ — γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς «ὑπεράσπισης τῆς Δημοκρατίας»! Ὅλα τὰ μοτίβα τῆς πολιτικῆς ζύμωσης τοῦ ΚΚΕ ἄλλαξαν μονομιᾶς. Δὲν ὑπάρχει πιὰ πρόγραμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ποὺ πάει νὰ κερδίσει τοὺς ταξικοὺς συμμάχους της. Τώρα ἔχουμε τὸ «πρόγραμμα τοῦ λαοῦ». Μὲ βαθειὰ ἀηδία παρακολουθοῦμε κάθε μέρα τὸ πρώην κομμουνιστικὸ ὄργανο νὰ ἐξυμνεῖ, ὅπως κάνουν τὰ κοινότερα ἐθνικιστικὰ φύλλα, τὸν «εὐγενῆ ἑλληνικὸ λαό», «τὸ δημοκρατικὸ μέλλον τῆς χώρας» ποὺ θὰ τὸ διακινδύνευε ἡ «ἀντεθνικὴ» δράση τῆς βασιλείας μὲ τὴν «ἀντεθνική» της ἱστορία. Καὶ ἀτελείωτη σειρὰ ἀπὸ γνωστοὺς πολιτικοὺς τῆς ἀστικῆς Ἀντίδρασης, ἀπὸ καλοπροαίρετους καὶ ἐμβρόντητους μικροαστοὺς μὲ χάος πολιτικῆς σύγχυσης στὸ μυαλό τους, ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἀποκοιμήθηκαν τὸ 1910 γιὰ νὰ ξυπνήσουν ξαφνικὰ τὸ 1935, ἀπὸ γνωστοὺς ἀποστάτες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ ἀπὸ πασίγνωστους πολιτικάντες καὶ ἐχθροὺς τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀναλάβανε μὲ ὅλη τὴν ἄνεσή τους ἀπὸ τὶς στῆλες τοῦ ὀργάνου αὐτοῦ νὰ διδάξουν στὰ 1935, ὕστερα ἀπὸ 16 χρόνια ὀργανωμένο ἐπαναστατικὸ ἐργατικὸ κίνημα, πόσον ἀπαραίτητη εἶναι σήμερα ἡ «συμμαχία συνειδήσεων» τοῦ καπιταλιστικοῦ συγκροτήματος τοῦ «Ἐλευθέρου Βήματος» μὲ τοῦ προλεταριάτου κάτω ἀπὸ τὴ διεύθυνση προσώπων «γενικοῦ κύρους», γιὰ νὰ σωθεῖ ἡ ἐργατικὴ τάξη ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ «φασισμοῦ». Ὁ «Ριζοσπάστης» ἔγινε ὄργανο καθημερινῆς σύγχυσης τῶν ἐργατῶν.

Στοὺς ἐπίμονους ἀγῶνες τῆς κομμουνιστικῆς ἀντιπολίτευσης γιὰ τὸ

ἑνιαῖο μέτωπο ὅλων τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων, ὁ σταλινισμός, ἀπὸ τὸ 1927 ὣς τὸ 1933, ἀντιτάχτηκε μὲ λύσσα φωνάζοντας πὼς ὅλοι ἔξω ἀπ' τὸ ΚΚΕ εἶναι «φασίστες», πὼς ἐμεῖς εἴμασταν «διαλυτὲς» («λικβινταριστὲς») ἐπειδὴ ζητούσαμε τὴ συμμαχία πάλης μὲ τὶς μὴ κομμουνιστικὲς ὀργανώσεις τῶν ἐργατῶν. Τώρα, καταπτοημένος μπροστὰ στὸ κύμα τῆς ἀντίδρασης, διαλύει τὸν κομμουνισμὸ μέσα σ' ἕνα ἄμορφο «παλλαϊκὸ» μάζωμα μὲ ὅλους τοὺς «σοσιαλφασίστες» καὶ «ἀγροτοφασίστες» παράγοντες (καὶ βενιζελικούς!) ἐναντίον τοῦ φασισμοῦ! Τώρα ἐμεῖς εἴμαστε «αἱρετικοὶ» γιατὶ ζητοῦμε, ὅπως πάντα, ὄχι μόνο διαπραγματεύσεις μὲ τοὺς ἡγέτες, μὰ ἕνα ἀληθινὸ ἑνιαῖο ἐργατικὸ μέτωπο μὲ τὶς ὀργανώσεις, μὲ τὶς μάζες ἀπὸ τὴ βάση, τὶς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰ συνδικάτα, ἴσαμε τὴν κορφή. Ἡ ἱστορία ἐκδικεῖται σκληρά!

Πέρσι ἡ μαρξιστικὴ ἀριστερὰ ἀπόδειχνε στὸ πεδίο τῆς θεωρίας ὅτι εἶναι μεγάλη ἀντιδραστικὴ οὐτοπία στὶς σημερινὲς συνθῆκες ἕνα ἐνδιάμεσο καθεστὼς μιᾶς «δημοκρατικῆς συγκυβέρνησης τῶν μεσαίων στρωμάτων μὲ τοὺς ἐργάτες» γιὰ τὴ «συμπλήρωση τῆς Ἀστικῆς δημοκρατίας». Ἀποδείχναμε ὅτι μιὰ τέτοια στρατηγικὴ ἐπιδίωξη θὰ ἔκανε τὴν ἐργατικὴ τάξη οὐρὰ τῶν «δημοκρατικῶν» κομμάτων τῆς ἀστικῆς τάξης[3].

Κόμματα μικροαστικὰ ἢ ἀγροτικὰ τῆς ἐπαναστατικῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας δὲν ὑπῆρξαν στὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅσοι πολιτικοὶ ἀγύρτες πῆραν κατὰ καιροὺς τέτοια ψευδώνυμα ἀποδείχτηκαν ἁπλοὶ πράχτορες τῶν δύο ἀστικῶν διχτατορικῶν συγκροτημάτων (Σοφιανόπουλος, Τανούλας, Μυλωνᾶς κλπ.). Ἀπὸ τὴν ἄσπλαχνη λογικὴ τῆς πραγματικότητας ὁ «Δημοκρατικὸς Συνασπισμὸς» τῶν σταλινικῶν δὲ μποροῦσε νὰ πραγματοποιηθεῖ ἀλλιῶς παρὰ μόνο μὲ τὴ μορφὴ τοῦ τωρινοῦ κατάντήματος. Ἡ ἐργατικὴ τάξη καλεῖται ἀπὸ τοὺς σταλινικοὺς νὰ συμμαχήσει μὲ τοὺς πλαστηρικοὺς καὶ τοὺς βενιζελικοὺς γιὰ τὴ «συμπλήρωση τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης»! Τὸ Μάρτη ἀνεχτήκαμε καὶ εὐνοήσαμε παθητικὰ καὶ ἄμεσα τὴν τσαλδαροκονδυλικὴ διχτατορία. Στὴν αὐριανὴ σύγκρουση τῶν δύο διχτατορικῶν συγκροτημάτων, οἱ ἐργάτες θὰ στηρίξουν τὸ σύμμαχό τους «ἐκπρόσωπο τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ» ποὺ θὰ στήσει τὴ Διχτατορία τὴ «δημοκρατικὴ» τῆς ἑλληνικῆς Πλουτοκρατίας! Εἶναι μοναδικὴ στὴν ἱστορία ἡ ἀπάρνηση τῆς Ταξικῆς Ἀνεξαρτησίας τοῦ Προλεταριάτου. Εἶναι μιὰ καθαρὴ Προδοσία του. Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἡ Κομμουνιστικὴ Ἀριστερὰ χρησιμοποιεῖ τὴν τραγικὴ αὐτὴ καὶ πολὺ ὑπεύθυνη λέξη, ὕστερα ἀπὸ 9 χρόνων ἐνδοκομματικοὺς ἀγῶνες[4].

---

3. Διεξοδικὴ κριτικὴ γιὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς 6ης Ὁλομέλειας τῆς Κ. Ε. τοῦ ΚΚΕ (Γενάρης 1934) ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας καὶ πράξης βλέπε στὸ βιβλίο: Π. Πουλιόπουλου: «Δημοκρατικὴ ἢ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση στὴν Ἑλλάδα;», 1934.

4. Τὸ ὄργανο τοῦ ΚΚΕ «Ριζοσπάστης» ἐπίσημα πιὰ δηλώνει ὅτι δὲν εἶναι ὑπὲρ τῆς ἀνατροπῆς τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος. Ὅποιος δὲν τὸ πιστεύει ἂς διαβάσει τὴν ἐπίσημη δήλωση τοῦ διευθυντῆ του, τὴ δημοσιευμένη στὸν «Ἀνεξάρτητο» τῆς 13ης Ἰουλίου 1935: «Κατηγορούμεθα σκοπίμως ὅτι καλοῦμεν

3. Ἡ ἀναισχυντία καὶ ὁ τυχοδιωχτισμὸς τῆς σταλινικῆς κλίκας

Στὸ ἴδιο φύλλο τοῦ «Ριζοσπάστη» ποὺ δημοσίευε θριαμβικὰ τὸ πρῶτο προδοτικὸ ἀνακοινωθὲν τοῦ Πειραιᾶ (8.7.1935), στὴν ἄλλη σελίδα γινότανε ἡ «θεωρητική» ἀνάλυση τοῦ Κάπα. Σὰν ἀνύποπτος ἀπὸ τὴ ζωντανὴ πράξη τοῦ Συνασπισμοῦ του, κάνει φτηνὴ φιλολογία γιὰ τήν... «ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου», γιὰ τίς... «κύριες ἐξωκοινοβουλευτικὲς μορφὲς πάλης», γιὰ τοὺς «ἀντιδημοκρατικοὺς καπιταλιστές», καὶ γιὰ ἄλλα λενινιστικὰ καρυκεύματα ποὺ θὰ κάνουν καλοχώνευτη γιὰ τοὺς ἐργάτες τὴ βενιζελοσταλινικὴ πολιτική του Πράξη. Καὶ ἐκεῖ προσπαθεῖ νὰ σκεπάσει ἄνανδρα τὴν Ἀτιμία, λέγοντας πὼς δὲν πρέπει νὰ γινόμαστε οὐρὰ τῶν ἀστικῶν κομμάτων, ὅπως ἔκανε ἡ Κομμουνιστικὴ Ὀργάνωση τοῦ Πειραιᾶ! Σὰ νὰ μὴν εἶναι ἡ πράξη αὐτὴ ἐπίσημη πράξη τῆς ἴδιας τῆς διοίκησης τοῦ ΚΚΕ! Σὰ νὰ μὴν ἐφαρμόζεται ἡ ἴδια πολιτικὴ τῆς «ἀστικῆς οὐρᾶς» κάθε μέρα ἀπὸ ὅλο τὸ Κόμμα σὲ ὅλη τὴ χώρα, μὲ ἀκόμα πιὸ ἀνοιχτὴ ξετσιπωσιά! Σὰ νὰ μὴν προπαγανδίζεται ἀπὸ ὅλα τὰ σταλινικὰ ὄργανα κάθε μέρα ὥσπου νὰ χορτάσει ἀπὸ ἀηδία κάθε σκεφτόμενο ἐργάτη! Δὲν πρόκειται πιὰ γιὰ μιὰ ἁπλὴ κεντριστικὴ διπλοπροσωπία. Εἶναι τὸ ἀλάνθαστο σημάδι ὅτι ἡ ὁμάδα ποὺ διοικεῖ αὐτὸ τὸ κόμμα ἔχει σήμερα καταντήσει μιὰ κλίκα ἀπὸ μισθωτοὺς κατεργαραίους καὶ ἠλίθιους.

Ὅπως ἔγινε στὶς ἀποφάσεις τῆς 6ης Ὁλομέλειας, ἔτσι καὶ τώρα: Τὰ λενινιστικὰ καρυκεύματα τοῦ Συνασπισμοῦ συνοδεύονται ἀπὸ τοὺς εἰσηγητές τους μὲ πληθωρικὰ ἐπαναστατικοπαλληκαρίστικα συνθήματα γιὰ τὸ «πρόβλημα τῆς ἐξουσίας ποὺ ὡριμάζει σὲ ἐπίκαιρο», γιὰ «ἄμεση δράση ἐξωκοινοβουλευτική», «καθόδους» κλπ. Πραχτικὰ οἱ τάσεις αὐτὲς θὰ μποροῦσαν νὰ ὁδηγήσουν τὴ σταλινικὴ γραφειοκρατία — ὅταν πιὰ ἡ πολιτική της τὴ φέρει στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου — σὲ ἐνέργειες τυχοδιωχτικοῦ πουτσισμοῦ. Μέσα στὴν ἐξέλιξη τῆς τωρινῆς ἐνδοαστικῆς σύγκρουσης καὶ μὲ τὴν ἰδεολογικὴ διάλυση καὶ ὀργανωτικὴ ἐξάρθρωση ποὺ θἄχει ὡς τότε φέρει ὁ Συνασπισμὸς στὸ προλεταριάτο — τέτοιες τυχοδιωχτικὲς ἐνέργειες τοῦ ΚΚΕ ἕνα μόνο ὀλέθριο ἀποτέλεσμα θὰ εἶχαν: νὰ ρίξουν κάτω ἀπὸ τὸ μαχαίρι τῆς ὠμῆς Ἀντίδρασης μερικοὺς ἐπαναστάτες ἐργάτες καὶ νὰ ἐπιταχύνουν τὴν ἐπιβολή της μὲ τὴν πιὸ ἄγρια μορφή.

τὸν λαὸν νὰ ἀνατρέψη τὸ ὑφιστάμενον καθεστώς, ἐνῶ δὲν πρόκειται περὶ αὐτοῦ, ΑΛΛΑ περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ συσσωματωθῆ ὁ ἑλληνικὸς λαός... διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν κλπ.... Ἂν ἐπιτραπῆ εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ κτυπήση τὸν «Ριζοσπάστη», αὔριον θὰ ἀκολουθήση ἡ σειρὰ καὶ τῶν ὑπολοίπων δημοκρατικῶν ἐφημερίδων». Τὰ σταλινικὰ ὄργανα λοιπὸν κατάντησαν ἐπίσημα πιὰ ἁπλὲς «δημοκρατικὲς ἐφημερίδες» σὰν τὶς «ὑπόλοιπες», ποὺ τὴν πάλη γιὰ τὶς δημοκρατικκς ἐλευθερίες τῶν ἐργατῶν τὴ διεξάγουν ἀνεξάρτητα καὶ σ ε ἀ ν τ ί θ ε σ η πρὸς τὴν πάλη γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος τῆς καπιταλιστικῆς ἐκμετάλλευσης. Αἶσχος!

4. Ἡ «κριτικὴ τῆς Δεξιᾶς στὸ «Δ.Σ».

Οἱ λιγοστοὶ ποὺ ἀπόμειναν ἐλεύθεροι σκοπευτὲς τῆς Δεξιᾶς βρίσκονται κι αὐτοὶ σὲ ἀμηχανία τώρα νὰ συμβιβάσουν αὐτὰ τὰ αἴσχη μὲ τὴ δηλωμένη συμπάθειά τους στὸ «γενικὰ ὀρθὸ προσανατολισμὸ τῆς 6ης Ὁλομέλειας». Δὲν εἶναι, λένε, αὐτὰ λογικὴ συνέπειά του. Παραγνωρίζουνε καὶ τώρα ἀμετανόητα ὄχι μόνο τὰ βασικὰ διδάγματα τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας, ὄχι μόνο τὰ τόσα παραδείγματα τῆς ἱστορικῆς πείρας τοῦ διεθνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Παραγνωρίζουνε καὶ τὸν ἴδιο πολιτικὸ χάρτη τῆς χώρας στὴν ἐποχὴ ποὺ ζοῦμε τῆς ἀστικῆς παρακμῆς.

Ποῦ εἶναι, ἔξω ἀπὸ τὸ προλεταριάτο, τὰ αὐτόνομα κόμματα τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας, ποὺ θὰ ἐνσαρκώσουν, μαζὶ μὲ τὸ ἐργατικό, τὴν «ἐνδιάμεση ἐργατοφτωχομεσαία ἀστικοδημοκρατικὴ συγκυβέρνηση» σὰν καθεστὼς πολιτικοοικονομικὸ ἰδιαίτερο πρὶν ἀπὸ τὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία; Ποῦ ἀλλοῦ μπορεῖ λογικὰ νὰ καταλήξει ἡ πολιτικὴ γιὰ ἕνα τέτοιο Συνασπισμό, μὲ τὶς συγκεκριμένες τωρινὲς ἑλληνικὲς συνθῆκες, παρὰ μόνο στὸ βενιζελοσταλινικὸ ἔκτρωμα ποὺ βλέπουμε;

Ὁ «Δημοκρατικὸς Συνασπισμὸς» εἶναι ὁ ζωντανὸς καθρέφτης τῆς στρατηγικῆς γιὰ τὴν «ἀστικοδημοκρατικὴ ὁλοκλήρωση». Ἡ ζωὴ ἄρπαξε μὲ σκληράδα τὰ ὁμορφοδουλεμένα θεωρητικὰ καλούπια καὶ τἄκανε χίλια κομμάτια.

Δὲν ὑπάρχουν ὅμως σήμερα ζωηρὲς τάσεις σὲ στρώματα μικροαστικὰ γιὰ ριζοσπαστικὲς ἀστικοδημοκρατικὲς μεταρρυθμίσεις; Ἀναμφίβολα ναί. Ἡ μαρξιστικὴ ἀριστερὰ δὲν τράβηξε οὐδὲ στιγμὴ τὰ μάτια της ἀπὸ αὐτὸν τὸν παράγοντα. Ἂν ὑπῆρχε ἕνα μαρξιστικὸ ἐργατικὸ κόμμα, θὰ μποροῦσε ἀπὸ τὶς τάσεις αὐτὲς νὰ κερδίσει πολύτιμους σύμμαχους γιὰ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ γιὰ τὴν ἐπιβολὴ πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν καταχτήσεων γιὰ τοὺς ἐκμεταλλευόμενους. Δὲν θὰ τὶς ἄφηνε νὰ γίνουν «ἀστικὴ οὐρά». Θὰ τὶς ἔκανε ἐργατικοὺς σύμμαχους (γιατὶ μόνον βοηθοί, σύμμαχοι, ἀκόλουθοι μποροῦν νὰ γίνουν οἱ μικροαστοὶ καὶ χωρικοί, στὶς δύο κύριες τάξεις τῆς πόλης, τὴν ἀστικὴ εἴτε τὴν ἐργατική).

Τί τραγικὴ ὅμως εἰρωνεία! Τὶς ριζοσπαστικὲς ἀστικοδημοκρατικὲς τάσεις τῆς μικρομπουρζουαζίας, ἀντὶ νὰ τὶς βροῦμε ἔξω ἀπὸ τὸ ἐργατικὸ κίνημα, τὶς συναντᾶμε ἰδιόμορφα περιπλεγμένες μὲ τὴν πορεία τοῦ ἐκφυλισμοῦ τοῦ ΚΚΕ. Ἂς κάνουμε κοντολογῆς τὴν ἱστορικὴ ἀνασκόπηση αὐτῆς τῆς πορείας ἐμεῖς ἀπὸ τὴν Κομμουνιστικὴ Ἀριστερά, ποὺ ὀχτὼ ὁλάκαιρα χρόνια ἀγωνιστήκαμε ἕνα σκληρὸ ἀγώνα, μέσα καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ κόμμα αὐτό, γιὰ νὰ διασωθεῖ ἀπὸ τὸν ἐκφυλισμὸ καὶ νὰ ξαναγεννηθεῖ σὲ μαρξιστικὲς βάσεις.

5. Τὸ ΚΚΕ ἐκφυλίστηκε. Ἐμπρὸς γιὰ τὸ νέο ἐπαναστατικὸ κόμμα τοῦ προλεταριάτου!

Στὴ χώρα μας οἱ ἰδιαίτερες ἱστορικὲς συνθῆκες τῆς σχετικὰ καθυστερημένης καπιταλιστικῆς ἐξέλιξης — ποὺ συνέπεσε μὲ τὴ γενικὴ πα-

ρακμή τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ συστήματος — δὲν ἐπιτρέψανε τὴ δημιουργία αὐτόνομων κομμάτων τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας στὴν ὕπαιθρο ἢ στὴν πόλη. Οἱ διάφορες προσπάθειες σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση, ὅσες δὲν κατάντησαν σὲ φαιδρὲς ἀποτυχίες, δώσανε μόνο στὰ δύο κόμματα τῆς ἀστικῆς τάξης μερικοὺς καλοπληρωμένους «ριζοσπαστικοὺς» πράχτορές τους μέσα στὶς ἀνήσυχες μικροαστικὲς μάζες.

Ὁ γραφειοκρατικὸς — δηλαδὴ ὁ ἐθνικιστικὸς καὶ μικροαστικὸς — ἐκφυλισμὸς τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς συγχρονίστηκε στὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἀνάπτυξη ριζοσπαστικῶν τάσεων στὶς προοδευτικὰ ἀπαθλιωνόμενες μικροαστικές, χωρικὲς καὶ προσφυγικὲς μάζες. Ἀπογοητευμένες αὐτὲς ἀπὸ τὰ ἀστικὰ κόμματα τῆς λαϊκῆς συμφορᾶς διοχετεύουνε τὸ μικροαστικὸ ριζοσπαστισμό τους στὸ ΚΚΕ, τὴν ἴδια στιγμὴ ποὺ τὸ κόμμα αὐτό, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας, ἐγκαταλείπει τὶς παλιὲς θέσεις μιᾶς ἀνεξάρτητης πολιτικῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Ἡ πρόσφατη ἐκλογικὴ ἐπιτυχία τοῦ ΕΜΕΑ, κατὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος, ὀφείλεται σὲ βενιζελικοὺς ψήφους, ποὺ — γιὰ λόγους ἄσχετους μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ ΕΜΕΑ — ξέφυγαν ἀπὸ τὴν ἀποχή, καὶ σὲ τέτοιες μικροαστικὲς τάσεις. Ἡ χρεοκοπία τοῦ ΚΚΕ στὰ γεγονότα τοῦ Μάρτη, ἡ ἐξάρθρωση τῶν συνδικάτων του, ἡ ἀδυναμία του νὰ κινητοποιήσει τὸ προλεταριάτο κι ὁ περιορισμός του σὲ ἐφημεριδογραφικοὺς θόρυβους, φανερώνουν ὅτι οἱ «ἐκλογικοὶ θρίαμβοι» τοῦ κόμματος αὐτοῦ δὲν ἔχουνε καμιὰ σχέση μὲ τὴν αὔξηση τῆς ἐπιρροῆς ἑνὸς ἐπαναστατικοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου.

Ἔτσι οἱ μικροαστικὲς τάσεις ἀποχτοῦνε μιὰν ἀποφασιστικὴ ἐπίδραση μέσα σ' αὐτὸ τὸ κόμμα καὶ τὸ διαποτίζουν ἀπὸ ὅλους τοὺς πόρους του. Μέσα ἀπὸ αὐτὴ τὴν πορεία πάει νὰ προκύψει καὶ στὴ χώρα μας ἕνα ἰδιότυπο κόμμα τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας: Τὸ ἐκφυλισμένο παλιὸ ἐργατικὸ ΚΚΕ. Διατηρώντας ὅλη τὴν παραδομένη φρασεολογικὴ τυπικότητα τοῦ «λενινισμοῦ» καὶ μὲ τὴν αἴγλη τῆς ΕΣΣΔ, συνδέεται μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη, μὰ ἀποτελεῖ ἕνα ἐμποδιστικὸ φραγμὸ στὴν ταξική της συνειδητοποίηση καὶ στὴν προοδευτικὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ της κινήματος. Ὁ ἱστορικὸς ρόλος ποὺ ἐπιφυλάσσεται στὸ κόμμα αὐτὸ εἶναι γενικὰ ὁ ἴδιος ποὺ παίξανε καὶ θὰ παίζουν πάντα στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ὅλα τὰ μικροαστικὰ κόμματα σὲ ὅλες τὶς ἀστικὲς χῶρες: «ἀριστερὸς» βοηθὸς τῆς καπιταλιστικῆς Ἀντίδρασης. Ὅταν οἱ μικροαστικὲς μάζες θὰ ἀπογοητευθοῦν σίγουρα ἀπὸ τὴ διάψευση τῶν ἀπατηλῶν του ὑποσχέσεων (δὲν εἶναι ἀπάτη πὼς ὁ πόλεμος μπορεῖ νὰ καταργηθεῖ μὲ δημοψηφίσματα; πὼς μιὰ ἀστικὴ ἐθνοσυνέλευση καὶ μιὰ κυβέρνηση Παπανδρέου... Θέου, «δημοκρατικῶν ἀξιωματικῶν» καὶ Καλομοίρη θὰ ἀπαλλοτριώσει τὸ ξένο κεφάλαιο; πὼς μιὰ «ἐθνοσυνέλευση ἐκλεγμένη ἀπὸ ἀπόλυτα ἐλεύθερες ἀναλογικὲς ἐκλογὲς» θὰ βγάλει τὸ λαὸ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ κάτω ἀπὸ τὴν καπιταλιστικὴ κυριαρχία; κλπ. κλπ.) — τότε ἀπὸ τὸ κόμμα τῆς ψευτοεπαναστατικῆς ἐλπίδας οἱ μικροαστοὶ θὰ στραφοῦνε στὸ κόμμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀπελπισίας, δηλαδὴ στὸν πραγματικὸ φασισμό. Γιατὶ αὐτὸς θὰ διαδεχότανε, μέσα σὲ τέτοιες συνθῆκες κοινωνι-

κῆς ἀναστάτωσης, τὶς διχτατορίες, αὐλικὲς ἢ «δημοκρατικές», ποὺ ἀναπόφευγα θὰ χρεοκοπήσουν.

Τὴν τραγικὴ διάλυση τῶν Κομμουνιστικῶν Κομμάτων τὴν εἴδαμε κιόλας στὶς μεγάλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες. Τὸ Γερμανικὸ ΚΚ τσακίστηκε ἀπὸ τὸ φασισμὸ γιατὶ τυχοδιωχτικὰ ἐξομοίωσε μ' αὐτὸν καὶ τὴ μικροαστικὴ δημοκρατία (Σοσιαλδημοκρατία) καὶ τὴν ἀστικὴ δημοκρατία (Καθολικὸ Κέντρο). Στὴ Γαλλία τὸ ΚΚ, ἀντίθετα, διαλύεται κι αὐτὸ ἰδεολογικὰ καὶ πολιτικὰ μπρὸς τὰ μάτια μας μέσα σ' ἕναν ἀταξικὸ ἐθνικιστικὸ συνασπισμὸ μαζὶ μὲ τοὺς Ριζοσπάστες μικροαστοὺς «ἀντιφασίστες» γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἄμυνα τοῦ γαλλικοῦ μιλιταρισμοῦ καὶ ἰμπεριαλισμοῦ κάτω ἀπὸ τὴν αἰγίδα τῆς σοβιετικῆς διπλωματίας. Ἡ ΚΔ στὰ χέρια τοῦ γραφειοκρατικοῦ Κεντρισμοῦ καὶ τῆς ἐκφυλισμένης σοβιετικῆς γραφειοκρατίας χρεοκόπησε στὸ σύνολό της.

Νά γιατὶ λέμε ὅτι καὶ τὸ ΚΚΕ χάθηκε ὡς ἐπαναστατικὸ κόμμα γιὰ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Νά γιατὶ πιστεύουμε ἀπατηλὲς τὶς ἐλπίδες τῆς Δεξιᾶς, ὅτι τὰ «λενινιστικὰ» καρυκεύματα τοῦ Κάπα προοιωνίζουν ἕνα ξαναγύρισμα τῶν κεντριστῶν στὶς θέσεις τῆς ἐργατικῆς ἀνεξαρτησίας μὲ τὴ σιωπηλὴ ἐγκατάλειψη τοῦ προδοτικοῦ Συνασπισμοῦ, ὅπως ἔγινε καὶ ἄλλοτε. Ὄχι. Δὲν πρόκειται γιὰ «ταχτική», «διπλωματικὴ μανούβρα» τοῦ ΚΚΕ, ὅπως μὲ ἀφέλεια θέλουν νὰ πιστεύουν πολλοὶ ἐργάτες ὀπαδοί του. Ἐδῶ ἔχουμε τώρα τὸν τ έ λ ε ι ο, τὸν ὁ ρ ι σ τ ι κ ὸ ἐκφυλισμὸ τοῦ κόμματος αὐτοῦ. Δὲν μπορεῖ τόσο φοβερὲς προδοτικὲς πράξεις νἆναι ἁπλὲς μανοῦβρες, ὄχι. Γυρισμὸς δὲν ὑπάρχει πιὰ ἀπὸ τώρα καὶ πέρα. Γιὰ τὸ ὁριστικὰ ἐκφυλισμένο ΚΚΕ, περισσότερο ἴσως παρὰ γιὰ κάθε ἄλλο ἐθνικὸ τμῆμα τῆς ΚΔ, ἀληθεύει σήμερα ἀπόλυτα τοῦ ποιητῆ:

«Lasciate omni speranza voi chi entrate!»
(«Ἀφῆστε κάθε ἐλπίδα ὅσοι μπαίνετε δῶ μέσα!»)

Ἡ ἱστορία ἔβαλε σταυρὸ στὸ ΚΚΕ. Τὸ προλεταριάτο πρέπει καὶ στὴν Ἑλλάδα νὰ δημιουργήσει τὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα τῆς τάξης του.

Τοὺς τίμιους, τοὺς ἀδιάφθορους ταξικά, τοὺς δραστήριους προλετάριους ποὺ γιὰ τὴν αἴγλη τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης παρασύρονται ἀπὸ αὐτὸ τὸ ψεύτικο πιὰ Κομμουνιστικὸ Κόμμα, ἔχουμε καθῆκον νὰ τοὺς ἀποσπάσουμε ἀπὸ τὴν καταστρεφτικὴ ἐπιρροὴ τοῦ Κεντρισμοῦ. Ἔχουμε καθῆκον ἱερὸ σήμερα νὰ ἀγωνιστοῦμε γιὰ νὰ διαλύσουμε ὁριστικὰ τὴ σταλινικὴ κλίκα. Αὐτὸ εἶναι τὸ σημαντικότερο ἐπίκαιρο δίδαγμα ἀπὸ τὰ τωρινὰ γεγονότα στὴν Ἑλλάδα. Καὶ στὶς ἑκατοντάδες τὰ ἡρωικὰ θύματα ποὺ κάτω ἀπὸ τὴν ψεύτικη πιὰ κομμουνιστικὴ σημαία αὐτοῦ τοῦ κόμματος βασανίζονται στὶς φυλακὲς καὶ στὰ ξερονήσια, πρέπει μὲ ἀδερφικὴ ὑπομονή, συντροφικὰ νὰ ἐξηγήσουμε πόσο ἐγκληματικὰ καὶ μάταια σπατάλησε τοὺς θησαυροὺς τῆς αὐτοθυσίας τους μιὰ κλίκα ποὺ συμμαχεῖ ἀνοιχτὰ μὲ τοὺς πιὸ ἄσπονδους ἐχθροὺς τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καὶ νὰ τοὺς καλέσουμε νὰ χαρίσουν τοὺς θησαυροὺς αὐτοὺς στὴν Τάξη τους, στὸ νέο Ἐπαναστατικό της Κόμμα.

III
Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΝΟΡΘΩΣΗ

*1. Τί εἶναι ἡ «πραγματική» δημοκρατία

«Ἡ «καθαρή», ἡ «πραγματική» Δημοκρατία εἶναι μονάχα μιὰ ὑποκριτικὴ φράση τῶν Φιλελευθέρων προορισμένη νὰ ἐξαπατήσει τοὺς ἐργάτες. Ἡ ἱστορία ξέρει μονάχα τὴν Ἀστικὴ δημοκρατία ποὺ ἀντικατέστησε τὸ Φεουδαλισμό, καὶ τὴν Ἐργατικὴ δημοκρατία ποὺ παίρνει τὴ θέση τῆς Ἀστικῆς.

»Ἡ Ἀστικὴ δημοκρατία, ὅσο κι ἂν ἀποτελεῖ στὴν ἱστορία μιὰ πρόοδο κολοσσιαία σχετικὰ μὲ τὸν Μεσαίωνα, μένει πάντοτε, κάτω ἀπὸ τὸ Καπιταλιστικὸ Καθεστώς, ἕνα σύστημα ἀνελεύθερο, στενό, ψεύτικο, ὑποκριτικό, ἕνας παράδεισος γιὰ τοὺς πλούσιους, μιὰ παγίδα καὶ μιὰ ἀπάτη γιὰ τοὺς φτωχούς.

»Σὲ μιὰ Ἀστικὴ δημοκρατία δὲν εἶναι τὸ Κοινοβούλιο ποὺ λύνει τὰ βασικὰ ζητήματα. Γι' αὐτὰ ἀποφασίζουνε τὸ Χρηματιστήριο καὶ οἱ Τράπεζες».

Ἕνας μεγάλος ἀρχηγὸς καὶ δάσκαλος τῆς παγκόσμιας ἐργατικῆς τάξης μιλάει ἔτσι, ὁ Λένιν. Ποιός ἐργάτης, ποιός ἐργαζόμενος βιοπαλαιστὴς στὴν Ἑλλάδα δὲ βλέπει τὶς ἰδέες αὐτὲς ἐπαληθευμένες σήμερα ὁλοζώντανα ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴν πείρα;

2. Θὰ μείνουν «οὐδέτεροι» οἱ ἐργάτες;

Λοιπόν, ἡ ἐργατικὴ τάξη στὴν πάλη ποὺ γίνεται σήμερα τῆς Βασιλείας μὲ τὴ Δημοκρατία θὰ μείνει οὐδέτερη; (ἀφοῦ σήμερα, εἶναι φανερό, δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἐγκαθιδρύσει ἀ μ έ σ ω ς τὴ δική της, τὴν Ἐργατικὴ δημοκρατία). Δέν ἐνδιαφέρει λοιπὸν τοὺς ἐργάτες ποιό πολίτευμα θἄναι ὥς τότε; Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ρίξουν κι αὐτοὶ τὴ δύναμή τους, στὴ ζυγαριὰ καὶ νὰ πᾶνε μὲ τοὺς δημοκρατικοὺς (βενιζελικοὺς) ἐνάντια στοὺς βασιλικοὺς (λαϊκομεταξικούς), γιὰ νὰ μὴ γίνει Παλινόρθωση; (ἀφοῦ φυσικὰ ἡ ἐργατικὴ τάξη σ' ὅλο τὸν κόσμο γκρεμίζει μόνο, δὲν ξαναστήνει βασιλικοὺς θρόνους καὶ αὐλικὲς καμαρίλλες).

Ἔτσι ρωτᾶνε οἱ ἐργάτες ποὺ εἶναι πολιτικὰ ἀμόρφωτοι. Ἔτσι ἐπίσης βάζουν τὸ ζήτημα πολλοὶ ἐχθροὶ τῆς ἐργατικῆς τάξης, ποὺ θέλουν νὰ συγχύσουν τὰ μυαλὰ τῶν ἐργατῶν καὶ νὰ τοὺς τραβήξουν στὰ κόμματα τῆς Φιλελεύθερης Πλουτοκρατίας μὲ τὸ ὑποκριτικὸ καὶ ἀπατηλὸ σύνθημα τῆς «καθαρῆς Δημοκρατίας», ποὺ τάχα εἶναι «καλὴ καὶ γιὰ τοὺς ἀστοὺς καὶ γιὰ τοὺς ἐργάτες».

Ὅσοι ἐργάτες εἶναι πολιτικὰ μορφωμένοι, δηλαδὴ κομμουνιστές, αὐτοὶ καταλαβαίνουν ὅτι τὸ ζήτημα δὲν εἶναι τόσο ἁπλό. Βάζουνε τὸ ζήτημα μὲ ἕναν ὁλότελα διαφορετικὸ τρόπο.

3. Πῶς βάζουν τὸ ζήτημα οἱ κομμουνιστὲς

Ἡ ἐργατικὴ τάξη βέβαια, ὅπως σ' ὅλο τὸν κόσμο, ἔτσι καὶ στὴν Ἑλλάδα γκρεμίζει μόνο τοὺς βασιλικοὺς θρόνους καὶ τὶς μαῦρες τους κα-

μαρίλλες. Δὲν ξαναστήνει θρόνους. Εἶναι ὅμως μιὰ ξεχωριστή, μιὰ ἀνεξάρτητη τάξη στὴ σύγχρονη κοινωνία, ἀσυμφιλίωτα ἐχθρικὴ μὲ τὴν ἀστικὴ τάξη. Ἡ ἀστικὴ τάξη δὲν εἶναι πάντα ἀσυμβίβαστη μὲ τοὺς θρόνους. Μόνο κατὰ τὶς περιστάσεις, ὁλάκαιρη ἢ μερικὲς μερίδες της στρέφονται κατὰ τοῦ θρόνου. Τὸ κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι μιὰ Τρίτη Δύναμη, ἀνεξάρτητη, ἀσυμφιλίωτα ἐχθρικὴ καὶ μὲ τὰ δυὸ πολιτικὰ κόμματα τῆς ἀστικῆς τάξης, τὸ δημοκρατικὸ καὶ τὸ βασιλικό. Οἱ Κομμουνιστές, τὸ πολιτικὸ κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης, πολεμᾶνε ἀδιάλλακτα, δίχως σταματημό, καὶ τοὺς Φιλελεύθερους καὶ τοὺς Συντηρητικούς, καὶ τοὺς Δημοκρατικοὺς καὶ τοὺς Βασιλικούς, καὶ τοὺς Βενιζελικοὺς καὶ τοὺς Λαϊκομεταξικούς, δηλαδὴ καὶ τὰ δυὸ κόμματα τῆς ἀστικῆς τάξης, ποὖναι τὸ ἀριστερὸ καὶ τὸ δεξὶ χέρι τῆς Καπιταλιστικῆς Ἐκμετάλλευσης πάνω στὸν ἐργαζόμενο Λαό.

Σκοπὸς τοῦ κόμματος τῶν κομμουνιστῶν εἶναι ὁ μεγάλος ἱστορικὸς σκοπὸς ὅλης τῆς Ἐργατικῆς Τάξης: ἡ κατάργηση τῆς Καπιταλιστικῆς Ἐκμετάλλευσης μὲ τὴ Σοσιαλιστικὴ Σοβιετικὴ Δημοκρατία. Αὐτὸ τὸ σκοπό τους παντοῦ καὶ πάντοτε, ὅπως κι ἂν ἔρθουν τὰ πολιτικὰ πράματα, οἱ κομμουνιστὲς τὸν διακηρύσσουν, τὸν διαδίδουν φανατικά, ἀκούραστα, τὸν καρφώνουν στὸ κεφάλι κάθε ἐκμεταλλευόμενου. Ἅμα μιὰ στιγμὴ πάψουν νὰ τὸ κάνουν αὐτό, τότε προδίνουν τὰ συμφέροντα καὶ τὸν ἱστορικὸ προορισμὸ τῆς τάξης τους. Ἀπ᾿ αὐτὸν τὸ βασικὸ σκοπὸ στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ὁδηγοῦνται καὶ φωτίζονται γιὰ νὰ κανονίσουνε τί θὰ κάνουνε καὶ τί θὰ ὑποστηρίξουν σὲ κάθε ζήτημα τῆς ἡμέρας ποὺ παρουσιάζεται, καὶ μὲ ποιούς τρόπους θὰ τὸ ὑποστηρίξουν, τί τακτικὴ θ᾿ ἀκολουθήσουν.

Ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲ μπορεῖ ποτὲς νὰ μείνει οὐδέτερη καὶ ἀδιάφορη σὲ κανένα πολιτικὸ ἀγώνα ποὺ γίνεται μέσα στὴν ἀστικὴ κοινωνία. Οὔτε μπορεῖ νὰ περιοριστεῖ μόνο στὴ θεωρητικὴ διάδοση τοῦ τελικοῦ σκοποῦ της σὰν τοὺς χιλιαστές. Γιατὶ ἡ τάξη αὐτὴ εἶναι ἡ πιὸ ζωντανὴ τάξη τῆς σύγχρονης κοινωνίας καὶ ἀπὸ τὴ στάση, τὴ δική της ἐξαρτᾶται σὲ ὅλο καὶ πιὸ μεγάλο βαθμὸ ποιά ἐξέλιξη θὰ πάρουνε τὰ πολιτικὰ πράματα τοῦ τόπου: πιὸ κοντὰ στὴν ἐργατικὴ δημοκρατία ἢ πιὸ μακριὰ ἀπ᾿ αὐτή.

Νά γιατὶ καὶ σήμερα, προκειμένου νὰ καθορίσει ἡ ἐργατικὴ τάξη τὴ θέση της ἀπέναντι στὴν Παλινόρθωση καὶ στὴν ἐνδοαστικὴ σύγκρουση τῶν δυὸ στρατιωτικοπολιτικῶν συγκροτημάτων ποὺ μαλλώνουν γιὰ τὴ μορφὴ τῆς Διχτατορίας τοῦ Κεφαλαίου (αὐλική, ἢ προεδρική, ἢ στρατοκρατικὴ) κάτω ἀπὸ τὰ ψεύτικα συνθήματα τῆς «ἐθνικῆς βασιλείας» καὶ τῆς «λαϊκῆς δημοκρατίας» — δὲ θὰ εἶναι τόσο ἠλίθια ἡ ἐργατικὴ τάξη νὰ πεῖ: «ἂς πάω μὲ τὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δυό», «τὸν πιὸ καλό», ἢ «τὸ μὴ χειρότερο». Ἀλλὰ θέτει τὸ ζήτημά της ἔτσι:

Τί πρέπει νὰ κάνω γιὰ νὰ βγάλω τὰ πιὸ μεγάλα πολιτικὰ ὠφελήματα ποὺ νὰ μὲ βοηθοῦνε γενικὰ γιὰ νὰ πλησιάσω τὸ δικό μου ἀνεξάρτητο σκοπό;

Πιὸ εἰδικά: Τί πρέπει νὰ κάνω γιὰ νὰ βγῶ μέσα ἀπὸ τὴν πάλη αὐτὴ μὲ τὶς ὀργανώσεις μου πιὸ δυνατές, μὲ πιὸ πολλὲς πολιτικὲς καὶ οἰκονομικὲς καταχτήσεις — λ.χ. ἐλευθερίες πολιτικὲς στὶς ὀργανώσεις

μου, στὰ συνδικάτα μου, στὸν τύπο μου, στὸ λόγο, στὶς συγκεντρώσεις μου, ὀχτάωρο, μεροκάματο καλύτερο κλπ. — μὲ τὸ φρόνημα τὸ ἐπαναστατικὸ τῆς τάξης μου πιὸ ἐξυψωμένο, μὲ πιὸ μεγάλο τὸ κύρος καὶ τὸ γόητρο τῆς τάξης μου μέσα στὴ μάζα τῶν φτωχῶν μικροαστῶν καὶ χωρικῶν ποὺ διστακτικὰ καὶ τρικλίζοντας πάντα τραβιοῦνται πότε μὲ τὶς ἀστικὲς καὶ πότε μὲ τὶς ἐργατικὲς παρατάξεις ἐξαιτίας τῶν διασκορπισμένων καὶ μίζερων συνθηκῶν τῆς ζωῆς τους; Κι ἀμέσως ἔρχεται πρῶτα - πρῶτα καθαρὰ στὸ μυαλό μας μιὰ ἀπάντηση:

Ἂν σήμερα ἀνακατέψουμε τὴ σημαία τῆς ἐργατικῆς τάξης μὲ τὴ μιὰ ἀπὸ τὶς ἀστικὲς παρατάξεις, τὴν πιὸ «φιλελεύθερη», δὲ μποροῦμε κανέναν ἀπὸ τοὺς παραπάνω ἀ μ έ σ ο υ ς πραχτικοὺς σκοποὺς νὰ πετύχουμε. Γιατὶ ἐδῶ τώρα δὲν πολεμάει ἡ φ ε ο υ δ α ρ χ ι κ ὴ Βασιλεία, μὲ τὴν προοδευτικὴ ἀ σ τ ι κ ὴ Δημοκρατία, ὅπως μᾶς κοπανᾶνε κάποιοι ὕποπτοι σοφοὶ φίλοι τῶν ἐργατῶν καὶ οἱ ἐκφυλισμένοι ψευτοεπαναστάτες ἀπὸ τὸ ΚΚΕ. Τότε ποὺ εἴταν ἔτσι τὰ πράματα — τὸν περασμένο αἰώνα στὴν Εὐρώπη — σωστὰ ἡ ἐργατικὴ τάξη συμμάχησε ἀνοιχτὰ μὲ τὴ δημοκρατικὴ ἀστικὴ τάξη κατὰ τῆς φεουδαρχίας. Γιατὶ τότε ἔπρεπε νὰ καταχτηθεῖ λ.χ. ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, κοινὴ ἐπιδίωξη ἀστικῆς καὶ ἐργατικῆς τάξης κατὰ τοῦ φεουδαρχισμοῦ. Εἴτανε τρόπος νὰ κρατήσουν τότε τὴν ἀνεξαρτησία οἱ ἐργάτες, καὶ μποροῦσε ἡ ἐργατικὴ τάξη στὴν πορεία τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης νὰ τραβήξει μὲ τὰ δικά της ἐργατικὰ συνθήματα τὸ δικό της ξέχωρο δρόμο ἐνάντια στὴν ἀστικὴ τάξη. Τώρα ὅμως αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο καὶ τὰ ἱστορικὰ καθήκοντα ἀστικῆς καὶ ἐργατικῆς τάξης ὁλότελα ἀντίθετα. Γιατὶ ἐδῶ ἡ πάλη γίνεται τώρα στὴν πραγματικότητα ὄχι γιὰ τὸν ἴδιο τὸ Θρόνο, μὰ γιὰ τὸ ποιά μορφὴ καπιταλιστικῆς διχτατορίας θὰ ἐγκαθιδρύσει ἡ ἀστικὴ τάξη πάνω στὰ ἐρείπια ὅλων τῶν παλιῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν καὶ οἰκονομικοκοινωνικῶν καταχτήσεων: Αὐλικὴ Διχτατορία, ἢ Προεδρικὴ ἢ Στρατιωτική; Κι ἀλίμονό μας ἂν πᾶμε μὲ τὴ μιὰ διχτατορία κατὰ τῆς ἄλλης. Θάψαμε καὶ τὴν τάξη μας καὶ τὸ λαό.

4. Μὲ ποιὸ πρόγραμμα θὰ κερδίσει τοὺς φτωχοὺς συμμάχους ἡ ἐργατικὴ τάξη

Μιὰ συμμαχία τῆς ἐργατικῆς τάξης μὲ τὰ κόμματα τῆς «δημοκρατικῆς» μπουρζουαζίας θὰ ἔσπρωχνε μακριά, στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μοναρχικῆς καὶ φασιστικῆς ἀντίδρασης ὅλους τοὺς φτωχοὺς μικροαστοὺς καὶ χωρικοὺς ποὺ σιχάθηκαν τὴν Ἀστικὴ Δημοκρατία — καὶ μὲ τὸ δίκιο τους — γιατὶ στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶδαν ἀπ᾽ αὐτὴ τὴ «δημοκρατία» παρὰ βούρβουλα καὶ πείνα καὶ στρατιωτικὰ κινήματα. Αὐτοὶ — κι εἶναι πάρα πολλοὶ στὴ σχετικὰ καθυστερημένη Ἑλλάδα — θέλουνε μιὰ ἀλλιώτικη δημοκρατία ποὺ νὰ τοὺς δώσει ριζικὲς καλυτερεύσεις στὴ ζωή τους (λ.χ. κατάργηση κάθε δασμοῦ στὰ εἴδη πρώτης ἀνάγκης — κατάργηση τῶν χρεῶν τῶν βιοπαλαιστῶν — ἄτοκα μακροπρόθεσμα δάνεια στοὺς φτωχοὺς

χωρικούς — κατάργηση ΔΟΕ — κοινωνικές ἀσφαλίσεις σὲ βάρος τοῦ κεφαλαίου μόνο — ὁλάκαιρος μισθὸς στοὺς ἀνέργους κλπ.).

Τέτοιες ριζικὲς μεταβολὲς (βλέπε τις ὅλες παρακάτω IV), ὅλοι οἱ ἀνήσυχοι βιοπαλαιστὲς καὶ οἱ ἐργάτες τὸ νιώθουν ὅτι πρέπει ἄμεσα νὰ γίνουν καὶ ὅτι μποροῦν θαυμάσια νὰ πραγματοποιηθοῦν ἄμεσα, γιὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν καταστροφή. Μὰ ἀπὸ τὶς μάζες αὐτὲς μονάχα μιὰ πρωτοπορία, οἱ πολιτικὰ μορφωμένοι ἐργάτες, οἱ κομμουνιστές, ξέρουνε ὅτι τέτοιες ριζικὲς παραχωρήσεις σήμερα εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ τὶς κάνει ἡ Ἀστικὴ Δημοκρατία. Οὔτε κανένας μικροαστικὸς «Συνασπισμὸς» θὰ τὸ μποροῦσε, γιατὶ τέτοια κόμματα μικροαστικὰ (ἀγροτικά, ριζοσπαστικὰ) δὲν ὑπάρχουνε στὴν Ἑλλάδα, ὅπως στὴ Ρωσία ὡς τὸ 1917 οἱ Σοσιαλεπαναστάτες ἢ στὴ Βουλγαρία ὁ Σταμπολίνσκι. Κι ἂν ὑπάρξουν, θὰ γίνουν σήμερα, ὅπως καὶ οἱ διάφοροι Σοφιανόπουλοι, Παπαναστάσηδες καὶ Μυλωνάδες κλπ., ὄργανα τοῦ Φιλελεύθερου ἀστικοῦ κόμματος, δηλαδὴ τῆς Προεδρικῆς ἢ Στρατιωτικῆς Διχτατορίας τῶν Καπιταλιστῶν. Αὐτὲς οἱ ριζοσπαστικὲς μεταβολὲς θὰ εἶναι τὰ πρῶτα μέτρα ποὺ μπορεῖ νὰ πάρει μόνο μιὰ Ἐργατικὴ ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση στηριγμένη καὶ στοὺς φτωχοὺς συμμάχους (ἀγρότες, μικροαστούς). Στὸ σημερινὸ λοιπὸν λαϊκὸ ἀναβρασμὸ καλοῦν οἱ κομμουνιστές, στὸ ὄνομα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὅλες τὶς ἐργαζόμενες μάζες ν' ἀγωνιστοῦνε συμμαχικὰ γιὰ τὶς ριζικὲς αὐτὲς μεταβολὲς — γενικὸ πρόγραμμα προλεταριακῶν δημοκρατικῶν διεκδικήσεων (παρακάτω IV) — καὶ πάνω στὴν ἴδια τὴ ζωντανὴ πείρα τῶν μαζῶν αὐτῶν τὶς πείθουνε μέσα στὴν πάλη γιὰ τὸ πόσο σωστὴ εἶταν ἡ κομμουνιστικὴ διαβεβαίωση πὼς ἡ Ἀστικὴ Δημοκρατία σήμερα δὲν ἱκανοποιεῖ τέτοιες διεκδικήσεις ἀλλὰ τὶς πνίγει, ἀκόμα καὶ μὲ τὴ φωτιὰ καὶ μὲ τὸ σίδερο. Ἔτσι τραβᾶνε τὶς πολιτικὰ καθυστερημένες μάζες τοῦ ἐργαζόμενου λαοῦ στὴ Σοβιετικὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία. Ἀλίμονο ὅμως ἂν τοὺς ὑποσχεθοῦμε πὼς αὐτὲς οἱ ριζικὲς διεκδικήσεις μποροῦνε νὰ γίνουν ἀπὸ μιὰ Ἀστικὴ Ἐθνοσυνέλευση καὶ κάτω ἀπὸ τὸ καθεστὼς τῆς Ἀστικῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Ἀστικῆς Ἐκμετάλλευσης, ἢ μὲ μιὰ κυβέρνηση Παπανδρέου, Μυλωνᾶ, Θέου, Καλομοίρη καὶ τῶν «ἐκπροσώπων τοῦ... δημοκρατικοῦ στρατοῦ»! Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀπάτη χοντροκομμένη ποὺ κάνουν στὶς μάζες ὄχι οἱ κομμουνιστές, μὰ οἱ ἐκφυλισμένοι σταλινικοὶ ἀπὸ τὸ ΚΚΕ. Καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξη θὰ πλήρωνε ἀκριβὰ μιὰ τέτοια ἀπάτη: οἱ ἀπογοητευμένοι μικροαστοὶ γρήγορα θἄβλεπαν τὴν ψευτιὰ καὶ θὰ πήγαιναν μὲ τὸ Φασισμό! Ἔτσι ἔγινε σ' ὅλες τὶς εὐρωπαϊκὲς χῶρες, ὅπου ἐπικράτησε ὁ Φασισμός.

Ἀντίθετα, μιὰ συγκέντρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ τῶν φτωχῶν χωρικῶν καὶ μικροαστῶν γύρω ἀπὸ τὸ ἐπαναστατικὸ πρόγραμμα τῶν κομμουνιστῶν — γενικὸ πρόγραμμα τῶν προλεταριακῶν δημοκρατικῶν διεκδικήσεων, πλαισιωμένο μέσα στὸ γενικὸ σύνθημα γιὰ μιὰ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία (παρακάτω IV), δὲ θἄχε μόνο γιὰ ἀποτέλεσμα νὰ ὀργανώσει καὶ νὰ σπρώξει μπροστὰ τὶς ἐπαναστατικὲς δυνάμεις τῆς χώρας πρὸς τὴν τελικὴ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς καπιταλιστικῆς Ἐκμετάλλευσης. Θὰ ἔκανε ἀκόμα τὴν ἐργατι-

κὴ τάξη ἱκανὴ νὰ ἀποσπάσει καὶ κάτω ἀπὸ τὸ ἀστικὸ καθεστώς, ὅσον καιρὸ διατηρεῖται αὐτό, τὶς πιὸ μεγάλες δυνατὲς καταχτήσεις, νὰ τὶς φρουρήσει καὶ νὰ φράξει τὸ δρόμο στὸ κύμα τῆς ἄγριας ἀντίδρασης ποὺ σηκώθηκε, νὰ ἀντισταθεῖ γερὰ στὴν Παλινόρθωση καὶ στὸ Φασισμό.

5. Μὲ ποιά ταχτικὴ θὰ κερδίσει τοὺς φτωχοὺς συμμάχους ἡ ἐργατικὴ τάξη

Ὅπως εἶναι τὰ πράγματα σήμερα στὴν Ἑλλάδα (καὶ στὶς ἄλλες ἀστικὲς χῶρες) μονάχα ἕνα κόμμα, οἱ κομμουνιστὲς εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ παλέψουν καὶ νὰ πραγματοποιήσουν ὅλες ἐκεῖνες τὶς ριζικὲς μεταβολὲς ποὺ θὰ βγάλουν ἀμέσως τοὺς ἐργαζόμενους, μισθωτοὺς καὶ μή, ἀπὸ τὴν ἀθλιότητα. Αὐτὰ τὰ μέτρα δὲν τὰ θέλουν μόνο οἱ ἐργάτες ποὺ εἶναι μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση. Τὰ θέλει καὶ τὰ βλέπει ὅτι εἶναι σωστὰ καὶ ἀναγκαῖα, ἀκόμα καὶ κάθε φτωχὸς βιοπαλαιστής, χωρικὸς καὶ μικροεπαγγελματίας. Δηλαδὴ ὅλη ἡ μικροαστικὴ μάζα ποὺ ὑποφέρει, βρίσκεται σὲ ἀπελπισία, μὰ δὲν εἶναι κομμουνιστικὴ στὸ φρόνημα.

Ἡ μάζα αὐτὴ ὅμως οὔτε δικό της ἀνεξάρτητο κόμμα ἔχει, οὔτε μπορεῖ μονάχη της νὰ ἀγωνιστεῖ ἀποτελεσματικά, οὔτε ποτὲ θὰ τὰ ἐπιβάλει τέτοια μέτρα στὴν Ἀστικὴ Δημοκρατία καὶ στὸ Ἀστικὸ Κοινοβούλιο, ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι παιγνίδι στὰ χέρια τῶν Χρηματιστῶν καὶ τῶν μεγάλων Βιομηχάνων καὶ Ἐμπόρων. Μὲ ποιοὺς πραχτικοὺς τρόπους σήμερα, μὲ ποιά ταχτικὴ θὰ τραβηχτεῖ αὐτὴ ἡ διασκορπισμένη φτωχολογιὰ σὲ μιὰ συμμαχία πολιτικὴ μὲ τὴ συμπαγῆ καὶ ὁμοιογενῆ ἐργατικὴ τάξη; Ἕνα μέσο μόνο ὑπάρχει: Ἂν πρῶτα ἡ ἴδια ἡ ἐργατικὴ τάξη, ποὖναι χωρισμένη σὲ χίλια κομμάτια καὶ προδομένη ἀπὸ τοὺς πράχτορες τῶν ἀστικῶν κομμάτων, ἂν αὐτὴ πρῶτα κάνει τὸ δικό της Ἑνιαῖο Ἐργατικὸ Μέτωπο. Ἂν δείξει στοὺς ἄλλους φτωχοὺς ἐργαζόμενους, ὅτι εἶναι μιὰ γερὴ δύναμη στὰ μεγάλα κέντρα. Γιατὶ ποτὲς οἱ δισταχτικοί, οἱ δύσπιστοι καὶ οἱ ταλαντευόμενοι μικροαστοὶ δὲ θὰ πᾶνε μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη, ἂν δὲν πεισθοῦνε μονάχοι τους ὅτι αὐτὴ εἶναι μιὰ παράταξη ἰσχυρή, ποὺ μπορεῖ μὲ τὴ δύναμή της νὰ ἐπιβάλει τὰ παραπάνω ριζικὰ μέτρα γιὰ ὅλους τοὺς ἐργαζόμενους.

Αὐτὸ ποὺ προσπάθησαν νὰ κάνουν οἱ σταλινικοὶ τοῦ ΚΚΕ, μὲ τὸ ΕΜΕΑ, τὸ «Παλλαϊκὸ Μέτωπο» καὶ τὸ «Δημοκρατικὸ Συνασπισμό», εἶναι ἡ πιὸ μεγάλη κοροϊδία καὶ στοὺς ἐργάτες καὶ στὴν ἀγροτικὴ καὶ μικροαστικὴ φτωχολογιά.

Οἱ σταλινικοί, μὲ ἐξαρθρωμένες τὶς ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅπως τὶς κατάντησαν τόσα χρόνια, δίχως καμιὰ γερὴ ἐργατικὴ δύναμη, καλοῦνε διάφορες ἀνεύθυνες προσωπικότητες, λόγιους, δικηγόρους, ἐργατοκάπηλους καὶ κατεργαραίους ἀγροτοπατέρες — ὄργανα τῶν ἀστικῶν κομμάτων —, ποὺ τοὺς παριστάνουν ψεύτικα γιὰ «ἐκπρόσωπους τῶν μικροαστικῶν μαζῶν», καὶ ἔτσι νομίζουν πὼς ἔκαναν τό... συνασπισμὸ τῆς

ἐργατικῆς τάξης μὲ τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς μικροαστούς! Τί μεγάλη πολιτικὴ ἀπάτη εἶναι ὅλα αὐτὰ μᾶς τὸ δείχνει καθαρὰ ἡ συμμαχία ἡ ἀνοιχτὴ τοῦ ΚΚΕ μὲ τοὺς βενιζελοπλαστηρικούς. Αὐτὸ δὲν εἶναι συνασπισμὸς τῶν δυὸ τάξεων, ἐργατῶν καὶ μικροαστῶν, παρὰ εἶναι προδοτικὴ συμμαχία μὲ τὴν ἀστικὴ τάξη καὶ μὲ τὸ ἕνα διχτατορικό της συγκρότημα. Οὔτε τὴ Δημοκρατία μπορεῖ νὰ ὑπερασπίσει, οὔτε τὶς ζωτικὲς διεκδικήσεις τῶν ἐργαζόμενων νὰ ἐπιβάλει. Καὶ τὸ κατάντημά του ἕνα θἆναι: Οἱ μικροαστοὶ θὰ τόνε σιχαθοῦν, γιατὶ τοὺς ἐξαπάτησε. Καὶ τότες ἀπογοητευμένοι θὰ πέσουν εὔκολη βορὰ στὰ νύχια τῆς Φασιστικῆς Δημαγωγίας!

Ἀντίθετα. Ἕνα γερὸ Ἐργατικὸ Ἑνιαῖο Μέτωπο, οἱ «Ἐργατικὲς Συμμαχίες» ποὺ προτείνει σήμερα ἡ Ὀργάνωση τῶν Κομμουνιστῶν Διεθνιστῶν τῆς Ἑλλάδας (ΟΚΔΕ), θὰ ἔχει μέσα στὰ φαρδιὰ λαϊκὰ στρώματα — ποὺ εἶναι στὸ βάθος δύσπιστα καὶ στὴ Βασιλεία καὶ στὴν πλαστηροβενιζελικὴ «Δημοκρατία» — τὴν πιὸ βαθειὰ ἀπήχηση. Θὰ παρουσιαστεῖ σ' αὐτὰ σὰν ἡ πραγματικὴ Τρίτη Κατάσταση. Μὲ τὴν ταξική του ἑνότητα, τὴ συγκέντρωση ἰσχυρῶν προλεταριακῶν μαζῶν μέσα στὰ κέντρα τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ τῆς χώρας, μὲ τὴν ὁρμητικότητά του καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ προγράμματός του, θ' ἀποχτήσει σύντομα κύρος καὶ θὰ ἐμπνεύσει ἐνθουσιασμὸ κι ἐμπιστοσύνη σ' ὅλη τὴ φτωχολογιά. Θὰ δείξει ὅτι εἶναι ἡ μοναδικὴ δύναμη ποὺ σὰν πρωτοπορία μὲ αὐτοθυσία ἀγωνίζεται γιὰ τὶς πολιτικὲς ἐλευθερίες καὶ τὶς κοινωνικὲς διεκδικήσεις ὅλων τῶν ἐργαζόμενων μαζῶν. Ἡ ἔκκληση ποὺ θὰ κάνει τότε μιὰ τέτοια Ἑνιαία Ἐργατικὴ Παράταξη πρὸς τὶς μαζικὲς ὀργανώσεις καὶ πρὸς τὶς μάζες τῶν φτωχῶν βιοπαλαιστῶν, θὰ βρεῖ τὴν πιὸ ζωηρὴ ἀπήχηση στὰ χωριὰ καὶ στὶς πόλεις. Ἔτσι θὰ σχηματιστεῖ, γύρω ἀπὸ τὸ προλεταριάτο σὰν ὁδηγητικὴ καὶ κύρια τάξη, ἕνα ἀληθινὸ ἐπαναστατικὸ μέτωπο, ποὺ θἆναι, μὲ τὴν ἐσωτερική του δυναμικότητα καὶ μὲ τὴν καθαρότητα τοῦ προγράμματός του, ἕνας ἀληθινὸς βράχος ἀντίστασης στὴν Παλινόρθωση, στὴ Διχτατορία καὶ στὸ Φασισμό.

Καὶ οἱ σημερινὲς στιγμὲς εἶναι οἱ πιὸ κατάλληλες ποὺ μποροῦσαν ποτὲ νὰ παρουσιαστοῦν στὴ χώρα μας γιὰ μιὰ τέτοια συμμαχία τῶν φτωχῶν χωρικῶν μὲ τὴν ἐργατικὴ τάξη. Οἱ σταλινικοὶ μὲ τὸ ΚΚΕ πᾶνε νὰ ἐκμηδενίσουν τὴν εὐκαιρία ποὺ δίνει ἡ ἱστορία σήμερα στὸ προλεταριάτο. Αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ μεγάλο ἔγκλημα ἀπ' ὅσα ἔκαναν μέχρι σήμερα στὸ ἐργατικό μας κίνημα.

6. Τί θὰ κάνουμε στὸ Δημοψήφισμα καὶ γιατί

Ἡ θέση λοιπὸν τῆς ἐργατικῆς τάξης καὶ στὸ Πολιτειακὸ Δημοψήφισμα, ἂν γίνει, βγαίνει καθαρὰ ἀπὸ τὰ πιὸ πάνω.

Τὸ Δημοψήφισμα εἶναι μιὰ ἀνοιχτὴ ἐπίθεση στὶς δημοκρατικὲς καταχτήσεις τῶν μαζῶν, ὅσες ἔχουν ἀπομείνει μέσα στὴν ἀντιδραστικοποιημένη Ἀστικὴ δημοκρατία. Ὅμοια ὅπως εἶχαν ζωτικὸ συμφέρο οἱ

ἐργαζόμενοι νὰ ἀποκρούσουν τὰ πραξικοπήματα γιὰ «δημοκρατικὴ» στρατιωτικὴ διχτατορία τὸ 1933 καὶ τὸ 1935, ἔτσι καὶ τώρα πρέπει νὰ ἀποκρούσουν μὲ κάθε μέσο τὴν ἐπίθεση γιὰ μιὰ Αὐλικὴ διχτατορία, ποὺ θὰ μᾶς ἔφερνε σίγουρα ἡ Παλινόρθωση.

Καὶ μόνη ἡ πραγματοποίηση τοῦ Δημοψηφίσματος γιὰ τὸ πολίτευμα θὰ ἰσοδυναμοῦσε μὲ μιὰ ἐπιτυχία τῆς πρώτης ἐπιθετικῆς κίνησης ποὺ κάνει ἡ Παλινόρθωση. Ἀπρόθυμα καὶ ἀνίκανα στάθηκαν τὰ νεοβενιζελικὰ κόμματα τῆς φιλελεύθερης μουρζουαζίας καὶ οἱ μικρὲς ὁμάδες τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας νὰ ἀντιταχτοῦν ἐνεργὰ κ α τ᾿ ἀ ρ χ ὴ ν στὴν ἰδέα ἑνὸς Δημοψηφίσματος γιὰ τὸ πολίτευμα. Αὐτὴ ἡ ἀπροθυμία εἶναι μιὰ νέα ἐπίκαιρη ἔνδειξη (κοντὰ στὶς παλιές: στρατιωτικὰ διχτατορικὰ κινήματα, ἱστορικὸς φιλομοναρχισμὸς τοῦ βενιζελικοῦ κόμματος, ἀντιδημοκρατικές του κυβερνήσεις μὲ τὴν ἐνεργὸ ὑποστήριξη τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν τοῦ «ἀγροτοεργατικοῦ», ἀγροτικοῦ κόμματος κλπ.), ὅτι ἡ πάλη ἐνάντια στὴν Παλινόρθωση καὶ γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ δ ὲ μπορεῖ νὰ βρεῖ σ᾿ αὐτὰ τὰ κόμματα πραγματικοὺς καὶ συνεπεῖς συμμάχους. Ἂν σφίξουν τὰ πράγματα λιγάκι, θ ὰ π ρ ο δ ώ σ ο υ ν τὴν ἀντιμοναρχικὴ ὑπόθεση.

Εἶναι ντροπὴ ὅτι τὸ ΚΚΕ, ἀκολουθώντας τοὺς ἀστοὺς συμμάχους του, δὲν ἀντιτάχτηκε καθόλου στὴν ἰδέα τοῦ Δημοψηφίσματος, οὔτε ζητάει τὴ ματαίωσή του. Δέχτηκε τὸ μοναρχικὸ μπάτσο σὰν ἀνθοδέσμη καὶ ἄρχισε νὰ μαζέβει... ψήφους «γιὰ τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα» μὲ ἀμέτρητη κοινοβουλευτικὴ ἠλιθιότητα.

Σίγουρα πρέπει νὰ ψηφίσουμε ἐνάντια στὴν Παλινόρθωση, ἂν γίνει τὸ Δημοψήφισμα. Ἡ κινητοποίηση τῆς ἐργατικῆς τάξης μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐκστρατείας τοῦ πολιτειακοῦ Δημοψηφίσματος πρέπει νὰ γίνει γύρω ἀπὸ τὰ ἀ ν ε ξ ά ρ τ η τ α σ υ ν θ ή μ α τ α (παρακάτω IV) τ ῶ ν π ρ ο λ ε τ α ρ ι α κ ῶ ν δ η μ ο κ ρ α τ ι κ ῶ ν δ ι ε κ δ ι κ ή σ ε ω ν καὶ τῆς Σοσιαλιστικῆς Σοβιετικῆς Δημοκρατίας. Θὰ ξεσκεπάσουμε οἱ ἐργάτες ἀλύπητα τ ὴ ν ψ ε υ τ ι ὰ κ α ὶ τ ὴ ν ἀ π ά τ η π ο ὺ ἐ ν σ α ρ κ ώ ν ε ι ἡ Ἀ σ τ ι κ ὴ Δ η μ ο κ ρ α τ ί α. Θὰ φέρουμε στὸ λαὸ μιὰ ἐκλαϊκευτικὴ ἀπόδειξη γιὰ τὴν ὑπεροχὴ τοῦ σοβιετικοῦ τύπου τῆς Δημοκρατίας τῶν ἐργαζόμενων. Αὐτὰ ὅλα θὰ χαράξουν μὲ τὸν πιὸ ἔντονο τρόπο τὸν ξεχωριστὸ χαραχτήρα τῆς ψήφου τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν συμμάχων τους ἐνάντια στὴ Μοναρχία καὶ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Στὴ συγκεκριμένη στιγμὴ ἑνὸς τέτοιου Δημοψηφίσματος τὸ προλεταριάτο — ἀφοῦ τώρα ὅλες οἱ ἱστορικὲς συνθῆκες δὲν τοῦ ἐπιτρέπουνε νὰ διεκδικήσει ἄμεσα τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας καὶ νὰ δώσει αὐτὸ τὴ δική του τρίτη λύση στὸ πρόβλημα τοῦ πολιτεύματος μὲ τὴν ανακήρυξη τοῦ σοβιετικοῦ πολιτεύματος, — κατεβαίνει σὰν ἀ ν ε ξ ά ρ τ η τ η παράταξη στὸ στίβο τῆς πολιτικῆς πάλης. Δίχως καθόλου νὰ περιοριστεῖ μόνο στὴν προπαγάνδα καὶ ζύμωση γιὰ τὸν τελικό του σκοπό, ἐ π ι δ ι ώ κ ε ι τ ο ὺ ς ἄ μ ε σ ο υ ς π ρ α χ τ ι κ ο ὺ ς σ κ ο π ο ὺ ς π ο ὺ θ ὰ τ ο ῦ δ ώ σ ο υ ν ε τ ὶ ς π ι ὸ μ ε γ ά λ ε ς δ υ ν α τ ό τ η τ ε ς γ ι ὰ τ ὴ ν ἀ ν ά π τ υ ξ η τ ῶ ν ἐ π α ν α σ τ α-

τικῶν δυνάμεών του. Ψηφίζει ἡ ἐργατικὴ τάξη σὲ μιὰ τέτοια Παλινόρθωση καὶ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας. Γιατί;

1) Ἀποκρούει ἕναν ἄμεσο κίνδυνο. Ἡ Παλινόρθωση θὰ εἴταν ἄμεση ἐγκαθίδρυση μιᾶς Αὐλικῆς Ἀπολυταρχίας καὶ θὰ ἐξαφάνιζε μονομιᾶς τὰ σημερινὰ ἀπομεινάρια ἀπὸ νόμιμες δυνατότητες τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Μὲ τὴν προηγούμενη προπαγάνδα καὶ ζύμωσή τους οἱ κομμουνιστὲς θὰ ἔχουν καθορίσει τὴν ἔννοια τῆς ψήφου αὐτῆς: Διατήρηση καὶ ἐπέχταση τῶν δημοκρατικῶν μας καταχτήσεων, ποὺ ἡ Παλινόρθωση θὰ ἐσήμαινε τὸν ἄμεσο ἐξαφανισμό τους.

Ψηφίζοντας ἔτσι γιὰ τὴ «δημοκρατία» ἐκμεταλλεύονται οἱ ἐργάτες στὸν ἀνώτερο δυνατὸ βαθμὸ τὴ σχετικὴ ἀντίθεση ποὺ χωρίζει τὴ «δημοκρατικὴ» ἀπὸ τὴ μοναρχικὴ πτέρυγα τῆς μπουρζουαζίας ὄχι γύρω ἀπὸ καμιὰ διαφορετικὴ ταξικὴ πολιτική, ἀλλὰ μονάχα γύρω ἀπὸ τὴν καλύτερη μορφὴ ἀπολυταρχικῆς Συγκέντρωσης τῆς ἐξουσίας τοῦ Κεφαλαίου. Ἐμποδίζουν τὴ μοναρχικὴ μπουρζουαζία νὰ πραγματοποιήσει ἄμεσα αὐτὸ τὸ σκοπό.

2) Ἕνας θρίαμβος τῆς μοναρχικῆς Παλινόρθωσης (ὅμοια ὅπως καὶ ἡ ἐπικράτηση μιᾶς στρατιωτικῆς ἢ προεδρικῆς διχτατορίας ἀπὸ τὴ «δημοκρατικὴ» μπουρζουαζία) θὰ ξαπόλαγε μέσα στὴ χώρα ἕνα καινούργιο, μεγαλύτερης ἔντασης ἀντιδραστικὸ κύμα σὲ ὅλα τὰ πεδία τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς. Θὰ συγκέντρωνε γύρω ἀπὸ τὸ ξόανο μιᾶς ἐστεμμένης διχτατορίας καὶ θὰ καλλιεργοῦσε συστηματικὰ ὅ,τι πιὸ καθυστερημένο καὶ ἀντιδραστικὸ ὑπάρχει στὴν ψυχολογία τῶν ἀνεξέλιχτων στρωμάτων τοῦ ἀγροτικοῦ καὶ μικροαστικοῦ πληθυσμοῦ, ἀκόμα καὶ ἐργατῶν. Αὐτὸ θὰ ἰσοδυναμοῦσε μὲ ἕνα μεγάλο πρὸς τὰ πίσω βῆμα ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ταξικῆς συνειδητοποίησης τῶν ἐκμεταλλευομένων.

3) Ἀντίθετα, ἡ μοναρχικὴ Παλινόρθωση πρέπει νὰ τσακιστεῖ μέσα σὲ μιὰ πάλη ὅπου θὰ πάρει ἀποφασιστικὸ μέρος ἡ ἐργατικὴ τάξη. Μιὰ τέτοια ἧττα τῆς Παλινόρθωσης θὰ εἴτανε, στὶς συγκεκριμένες τωρινὲς συνθῆκες, ἕνα τεράστιο προοδευτικὸ βῆμα τοῦ ἱστορικοῦ κινήματος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Θὰ στερέωνε τὶς ἐπαναστατικές της δυνάμεις, θὰ πλάταινε τὸ ἔδαφος τῶν στοιχείων τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας κάτω ἀπὸ τὸ νεκρὸ τύπο τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας — συνδικαλιστικὴ ὀργάνωση, τύπος, συγκέντρωση, λόγος κλπ. Κι αὐτὸ θὰ τὸ πετύχαινε χάρη στὴ γερὴ φρούρηση τῶν καταχτήσεων ἀπὸ τὶς δυναμωμένες μαζικὲς ὀργανώσεις τοῦ προλεταριάτου, ὄχι χάρη στὸ συνταγματικὸ τύπο τῆς δημοκρατίας ποὺ θἄχει ψηφιστεῖ. (Μόνο οἱ σταλινικοὶ καὶ οἱ φιλελεύθεροι λένε πὼς εἶναι τὸ ἴδιο πράμα σήμερα Ἀστικὴ Δημοκρατία καὶ δημοκρατικὲς ἐλευθερίες τῶν ἐργατῶν. Σήμερα τὶς ἐλευθερίες αὐτὲς τὶς πνίγει καὶ ἡ Ἀστικὴ Δημοκρατία, ὄχι μόνο ἡ Μοναρχία). Θὰ ἀνοίγονταν ἔτσι οἱ πιὸ ἐλπιδοφόρες προοπτικὲς γιὰ τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση καὶ γιὰ τὴ Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία στὴ χώρα μας.

Τὸν ἀνταγωνισμὸ Μοναρχίας καὶ Δημοκρατίας ἡ ἐργατικὴ πρωτοπορία τὸν ἀντικρύζει ὄχι ὅπως οἱ μικροαστοὶ δημοκράτες καὶ οἱ κεντρι-

στὲς τοῦ ΚΚΕ, σὰν ἕνα τυπικὸ ζήτημα ψηφοφοριακῆς νίκης. Τὸν ἀντικρύζει στὴ δυναμικὴ τῆς ἐ ξ ω κ ο ι ν ο β ο υ λ ε υ τ ι κ ῆ ς σύγκρουσης ὅ λ ω ν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν δυνάμεων ποὺ μπαίνουν σὲ κίνηση. Τὶς λυσσασμένες ὀρδὲς τῶν βασιλοφρόνων, ὅπως καὶ τὶς συνωμοτικὲς σπεῖρες τῶν «δημοκρατικῶν» διχτατόρων, θὰ τὶς συντρίψουμε ὄχι μὲ τὰ ψηφοδέλτια, παρὰ μὲ τὴν ὀργανωμένη δύναμη τῶν ἐργαζομένων, μὲ ὅ λ α τ ὰ ὅ π λ α τ ο ῦ π ο λ ι τ ι κ ο ῦ ἀ γ ῶ ν α, ἀ κ ό μ α κ α ὶ μ ὲ τ ὴ μ α ζ ι κ ή μ α ς β ί α, τσακίζοντας τὶς ἐπιθέσεις τους καὶ τὰ πραξικοπήματα ποὺ ἑτοιμάζουν. Ἰδίως ἔχουμε τὸ μάτι μας στὴ δ υ ν α μ ι κ ὴ τ ῆ ς κ α τ ο π ι ν ῆ ς π ο ρ ε ί α ς τῆς πάλης: Στὴν προώθησή της ἀπὸ τὸν τρίτο, τὸν ἀνεξάρτητο προλεταριακὸ παράγοντα, κ α ὶ π έ ρ α ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς ψηφιζόμενης τυπικῆς Δημοκρατίας.

Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια ἡ ψῆφος τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου καὶ τῶν συμμάχων του σὲ ἕνα ἐνδεχόμενο Δημοψήφισμα θἄταν μιὰ διαδήλωση ὄχι ὑπὲρ τῆς Ἀστικῆς, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς Προλεταριακῆς Δημοκρατίας.

IV

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

1) Δικαίωμα ψήφου καὶ ἐκλογιμότητας σὲ ὅλους ἀπὸ 18 χρόνων καὶ πάνω, ἀνεξάρτητα ἀπὸ φῦλο, ἐθνικότητα καὶ θρήσκευμα.

2) Χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Κράτος. Καμιὰ σχέση οἱ παπάδες μὲ τὰ σχολεῖα. Οἱ κληρικοὶ ὅλων τῶν δογμάτων θὰ πληρώνουνται μονάχα θεληματικὰ ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς τους.

3) Κατάργηση τῆς Γερουσίας σὰ σώματος κατεξοχὴν ἀντιδραστικοῦ.

4) Αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων καὶ ἀπεριόριστη ἐλευθερία σ' αὐτές, πολιτική, γλωσσική, ἐκπαιδευτική, ἐκπολιτιστικὴ κτλ.

5) Δημοτικὴ γλώσσα σ' ὅλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἐκπαίδευσης. Καθολικὴ δωρεὰν ἐκπαίδευση.

6) Ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται δωρεὰν μὲ αἱρετοὺς ἀπὸ τὸ λαὸ δικαστές.

7) Ἐλευθερία λόγου, συγκέντρωσης, τύπου καὶ ὁμαδικῆς ὀργάνωσης ἀπεριόριστης γιὰ τοὺς ἐργάτες, ὑπαλλήλους, χωρικούς.

8) Διάλυση κάθε συνωμοτικῆς, στρατιωτικῆς, μοναρχικῆς καὶ φασιστικῆς ὀργάνωσης.

9) Αὐτοδιοίκηση πλατειὰ στὶς κοινότητες μὲ ἀντιπροσώπους τῶν ὀργανώσεων ἐργατῶν καὶ χωρικῶν. Προσαρμογὴ τῆς κοινοτικῆς νομοθεσίας στὶς ἀνάγκες τῶν φτωχῶν στρωμάτων.

10) Ἀνασύνταξη τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας μὲ τὸ πνεῦμα τῆς πιὸ πλατειᾶς προστασίας στὸ ἐργαζόμενο προλεταριάτο (γυναῖκες, παιδιὰ κλπ.). Καθιέρωση τιμαριθμικοῦ ἡμερομισθίου μὲ βάση ποὺ νὰ ἀσφαλί-

ζει μιὰ ἄνετη ζωή. 40ωρη ἐργάσιμη ἑβδομάδα. Ἔλεγχος τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας ἀπὸ τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα.

11) Ἀσφάλιση ἀνεργίας, γηρατιῶν, ἀσθενείας κτλ. σὲ βάρος τοῦ κεφαλαίου καὶ μὲ διοίκηση τοῦ ΤΚΑ καὶ ἔλεγχό του ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τοὺς ἀσφαλισμένους.

12) Γενικὴ ἀμνηστία στὰ θύματα τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τιμωρία ἀπὸ λαϊκὰ δικαστήρια καὶ δήμευση τῶν περιουσιῶν σὲ ὅλους ὅσοι τὴν τελευταία 20ετία στάθηκαν ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ στρατιωτικὰ κινήματα καὶ τοὺς πολέμους, σ' ὅσους κερδοσκόπησαν στὸν πόλεμο, παραβίασαν τὶς ἐλευθερίες τῶν ἐργαζομένων, δολοφόνησαν, καταδίωξαν καὶ βασάνισαν τοὺς ἀγωνιστές τους.

13) Κήρυξη ἀπόσβεσης γιὰ ὅλα τὰ χρέη τῶν ἐργαζομένων χωρικῶν καὶ φτωχῶν βιοπαλαιστῶν στοὺς τοκογλύφους, στὶς Τράπεζες καὶ στὸ Κράτος.

14) Παραχώρηση δίχως καμιὰ ἀποζημίωση τῶν κρατικῶν, ἐκκλησιαστικῶν καὶ μεγάλων ἰδιωτικῶν χτημάτων στοὺς φτωχοὺς καλλιεργητές. Φτηνὲς μακροπρόθεσμες ἀγροτικὲς πιστώσεις.

15) Καθορισμὸς μέσου μισθολογίου χωρὶς διάκριση σ' ὅλους τοὺς κρατικοὺς ὑπαλλήλους, ἐχτὸς ἀπὸ τοὺς οἰκογενειάρχες ὑπαλλήλους ποὺ ἔχοντας ἀνάγκες περισσότερες θὰ παίρνουν μισθὸ μεγαλύτερο.

16) Βαρειὰ φορολογία στὸ κεφάλαιο, καὶ ἀφορολόγητο τὸ ἐλάχιστο ὅριο ἄνετης συντήρησης κάθε ἐργαζόμενου.

17) Κατάργηση τῶν φόρων στὰ εἴδη λαϊκῆς κατανάλωσης.

18) Περιορισμὸς τοῦ κληρονομικοῦ δικαίου.

19) Κατάργηση τοῦ ΔΟΕ καὶ ἀκύρωση τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν.

20) Πολιτικὲς ἐλευθερίες καὶ πολιτικὰ δικαιώματα στὰ στρατευμένα παιδιὰ τοῦ λαοῦ καὶ ἀσφάλιση τῶν οἰκογενειῶν τους στὸν καιρὸ τῆς στράτευσής τους.

Οἱ κομμουνιστὲς διεθνιστές, ἀντιτάσσοντας τὸ παραπάνω συγκεκριμένο πρόγραμμα στὶς διχτατορικές, φασιστικὲς καὶ ψευτοδημοκρατικὲς μεταρρυθμίσεις τοῦ Συντάγματος ἀπὸ ὅλα τὰ ἀστικὰ καὶ μικροαστικὰ κόμματα, θὰ δείξουν στὶς μάζες ὅτι οἱ δημοκρατικὲς αὐτὲς ἐπιδιώξεις τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ θὰ πραγματοποιηθοῦνε ὄχι ἀπὸ τὶς ἀστικὲς Βουλές, ἀλλὰ μονάχα:

— Μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ τάξη, ποὺ θὰ στηρίζεται καὶ στὴ συμμαχία τῶν φτωχῶν χωρικῶν.

— Μὲ τὴν ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση ἐργατῶν καὶ χωρικῶν, ποὺ δίχως καθόλου νὰ περιοριστεῖ σ' αὐτὰ τὰ μέτρα, θὰ ἐθνικοποιήσει τὶς τράπεζες, τὴ μεγάλη βιομηχανία, ναυτιλία καὶ κάθε μεγάλη κεφαλαιοκρατικὴ ἐπιχείρηση, θὰ μονοπωλήσει κρατικὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο, καὶ γενικὰ θὰ ἀφαιρέσει κάθε οἰκονομικὴ δύναμη ἀπὸ τὴν κεφαλαιοκρατία.

Θὰ δείξουν οἱ κομμουνιστὲς διεθνιστὲς ὅτι ἡ μοναδικὴ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα: διχτατορία καὶ φασισμὸς ἢ δημοκρατία; εἶναι ἡ Σοσιαλιστικὴ Σοβιετικὴ Δημοκρατία καὶ ἡ ριζικὴ ἀναδιοργάνωση τῆς χώρας πάνω στὸ πρόγραμμα τοῦ Σοσιαλισμοῦ. Θὰ δείξουν ταυτόχρονα, ὅτι ἀπὸ

τὴ μάστιγα τοῦ νέου πολέμου ποὺ πλησιάζει θὰ ἀπαλλάξουνε τὸ λαό:
ἡ Βαλκανικὴ Σοσιαλιστικὴ Ὁμοσπονδία,
οἱ Ἑνωμένες Σοσιαλιστικὲς Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης καὶ
ἡ Παγκόσμια Προλεταριακὴ Ἐπανάσταση.

V

ΑΜΕΣΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΜΑΣ.—ΚΑΤΩ Ο «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ»!—ΖΗΤΩ ΟΙ «ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ»!

Κεντρικὸ ἄμεσο καθῆκον τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι σήμερα νὰ πάρει αὐτὴ ἀπάνω της, σὰν ἀνεξάρτητη πολιτικὴ δύναμη, τὴν πάλη γιὰ τὶς δημοκρατικές, οἰκονομικὲς καὶ πολιτικὲς διεκδικήσεις καὶ συνδικαλιστικὲς ἐλευθερίες τῶν ἐργαζομένων. Ἐνάντια στὴ διχτατορία τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος. Ἐνάντια στὴν ἀπατηλὴ «δημοκρατικὴ» δημαγωγία τῶν νεοβενιζελικῶν ποὺ ἀποδείχτηκαν ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν τοῦ λαοῦ. Ἐνάντια στὴ μοναρχικὴ παλινόρθωση. Γιὰ τὴ διάλυση τῶν μοναρχικῶν καὶ τῶν φασιστικῶν ὀργανώσεων. Γιὰ τὴν κατάργηση ὅλων τῶν ἐξαιρετικῶν νόμων καὶ γιὰ τὴ γενικὴ ἀμνηστία στὰ θύματα τοῦ ἐργατικοῦ ἀγώνα. Γιὰ τὴ νομιμότητα τῶν συνδικάτων καὶ τῶν πολιτικῶν ὀργανώσεων τῶν ἐργατῶν. Γιὰ τὴν ἀποκατάσταση ὅλων τῶν ἀπολυμένων κατωτέρων ὑπαλλήλων. Γιὰ 50% γενικὲς αὐξήσεις στὰ ἡμερομίσθια, 40ωρη ἐργάσιμη ἑβδομάδα, ἀσφαλίσεις κοινωνικὲς σὲ βάρος τοῦ κεφαλαίου, μὲ διοίκηση τοῦ ταμείου ἀπὸ τοὺς ἀσφαλισμένους. Βαρειὰ φορολογία στὸ κεφάλαιο. Κατάργηση δασμῶν στὰ εἴδη πρώτης ἀνάγκης καὶ κάθε φόρου στοὺς μισθούς.

Γιὰ τὴ ματαίωση τοῦ Δημοψηφίσματος, κατὰ τῆς μεταρρύθμισης τοῦ Δημοκρατικοῦ Συντάγματος, κατὰ τῆς λαϊκοκονδυλικῆς Διχτατορίας — ἄμεση κινητοποίηση τῶν μαζῶν μὲ ὅλες τὶς δυνατὲς μορφές: Ὁμαδικὲς διαμαρτυρίες στοὺς τόπους τῆς ἐργασίας — ἀπανωτὲς συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις στὸ δρόμο, μαζικὲς ἀπεργίες διαμαρτυρίας, πανεργατικὰ συνέδρια στὶς μεγάλες πόλεις, ἐργατοαγροτικὰ συνέδρια στὶς πρωτεύουσες τῶν ἀγροτικῶν περιφερειῶν, μεθοδικὴ μετατροπὴ τῶν βενιζελικῶν «δημοκρατικῶν» συγκεντρώσεων σὲ ἐργατικὲς ἀντιμοναρχικὲς διαδηλώσεις, ἐκλαϊκευμένη φιλολογία μὲ ταξικὸ πνεῦμα κλπ.

Ὁ «Δημοκρατικὸς Συνασπισμὸς» τῶν σταλινικῶν εἶναι κέντρο Σύγχυσης καὶ Προδοσίας. Ἡ ἐργατικὴ τάξη δὲ μπορεῖ νἄχει καμιὰ σχέση μαζί του. Ἔχει καθῆκον νὰ τὸν πολεμήσει μὲ τὸν πιὸ ἀλύπητο τρόπο, ὅπως καὶ τὰ ἀστικὰ κόμματα. Εἶναι ἡ πιὸ ἐπικίνδυνη αὐταπάτη νὰ λέμε στοὺς συνειδητοὺς ἐργάτες νὰ μποῦνε στὸ Συνασπισμὸ αὐτὸ γιὰ νὰ τὸν «διορθώσουν», νὰ τὸν κάνουν ταξικὸ μέτωπο τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὅσοι τὸ λένε αὐτὸ γίνονται, θέλοντας καὶ μή, συνένοχοι τῆς σταλινικῆς Σύγχυσης καὶ τῆς σταλινικῆς Προδοσίας. Ὁ σταλινικὸς Συνασπισμὸς εἶναι

προορισμένος νὰ σβήσει μέσα στὸ βοῦρκο τῆς ἀτιμίας του. Οἱ ἐργάτες θὰ τὸν θυμοῦνται αὔριο μὲ ἀηδία καὶ μὲ ὀργή[5].

Ἀπέναντι σ' αὐτὸν ἡ Ὀργάνωση τῶν Κομμουνιστῶν Διεθνιστῶν τῆς Ἑλλάδας (ΟΚΔΕ) ἀντιτάσσει τὸ ἀληθινὸ Ἑνιαῖο Μέτωπο τῆς Ἐργατικῆς Τάξης καὶ τῶν συμμάχων της ἐνάντια στὴν Παλινόρθωση καὶ γιὰ τὶς ἄμεσες διεκδικήσεις τους.

Οἱ κομμουνιστὲς διεθνιστὲς καλοῦνε σήμερα ὅλες τὶς μαζικὲς ὀργανώσεις νὰ συγκροτήσουν ἀμέσως τὸ Ἑνιαῖο Μέτωπο Πάλης τῶν ἐργατῶν γιὰ τοὺς σκοποὺς αὐτούς, μὲ τὴν ἀναλογικὴ συγκρότηση ἑνιαιομετωπικῶν Ἐπιτροπῶν «Ἐργατικῆς Συμμαχίας» στὶς ἐπιχειρήσεις, στὰ συνδικάτα, σὲ τοπικὴ καὶ ἐθνικὴ κλίμακα. Γιὰ ἕνα Πανελλαδικὸ Συνέδριο τῶν Ἐπιτροπῶν Ἐργατικῆς Συμμαχίας, ὀργανωμένο ἀπὸ κοινὴ ἐπιτροπὴ ἀντιπροσώπων ἀπὸ ὅλες τὶς ὁμοσπονδίες, τὸ ΚΚΕ καὶ τὶς ἐργατικὲς πολιτικὲς ὁμάδες (ΟΚΔΕ, ἀρχειομαρξιστές). Γιὰ μιὰ ἑνιαία Συνομοσπονδία τῶν Ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδας. Ἂν τὸ ΚΚΕ προτιμήσει τοὺς ἀστοὺς καὶ μικροαστοὺς πολιτικάντες ἀπὸ τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις — τότε θὰ καλέσουμε στὸ ταξικὸ μέτωπο τοὺς προλετάριους μέλη καὶ ὀπαδοὺς τοῦ κόμματος αὐτοῦ καὶ ὅσες ἐργατικὲς ὀργανώσεις τὸ ἀκολουθᾶνε.

Τὸ ἑνιαῖο ἐργατικὸ μέτωπο, οἱ «Ἐργατικὲς Συμμαχίες», ἅμα συγκροτηθεῖ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ συνεργαστεῖ γιὰ κοινοὺς σκοποὺς μὲ κάθε ὀργάνωση τῶν φτωχῶν στρωμάτων τῆς πόλης καὶ τοῦ χωριοῦ, ἀποφασιστικὰ προσανατολίζοντας τὴν ὅλη δράση του στὴν ἐπαναστατικὴ ἐξωκοινοβουλευτικὴ πάλη ἐνάντια στὸ καπιταλιστικὸ καθεστώς.

Ἐργάτες, μακριὰ ἀπὸ τὸν ἀταξικὸ σταλινικὸ Συνασπισμό, ποῦναι στὴν πράξη βοήθεια στὰ ἀστικὰ κόμματα, στὴ «δημοκρατικὴ» στρατοκρατία, καὶ συμμαχία μὲ τοὺς πολιτικάντες ψευτοδημοκράτες καὶ μὲ τοὺς πιὸ ὕπουλους ἐχθροὺς τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ἐργάτες, συσπειρωθεῖτε στὸ δικό σας Ταξικὸ Συνασπισμό, στὸ Ἑνιαῖο Μέτωπό σας, στὶς «Ἐργατικὲς Συμμαχίες».

Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος δρόμος τῆς νίκης. Τῆς νίκης ἐνάντια στὴν Παλινόρθωση. Τῆς νίκης ἐνάντια στὴ Διχτατορία, αὐλική, προεδρικὴ ἢ στρατιωτική. Τῆς νίκης ἐνάντια στὸ φασισμό. Τῆς νίκης ἐνάντια στὸν Καπιταλισμό.

Αὐτὸς εἶναι ὁ δρόμος γιὰ τὴν Προλεταριακὴ Ἐπανάσταση καὶ γιὰ τὸ Σοσιαλισμό.

Ἀθήνα, 14 Ἰουλίου 1935

(Τὸ παραπάνω ντοκουμέντο τοῦ Π. Πουλιόπουλου πρωτοεκδόθηκε σὲ

---

5. Ἡ προσχώρηση τῆς ὁμάδας τοῦ «Μπολσεβίκου» στὸ σταλινικὸ Συνασπισμὸ δείχνει πόσο μακριὰ ἀπὸ τὸ μπολσεβικισμὸ στέκει αὐτὴ ἡ ὁμάδα, ποὺ διατηρεῖ μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν καιροσκοπία καὶ τὴ σύγχυση τῆς ἀρχειομαρξιστικῆς της προέλευσης. Ἀνάλογη σύγχυση φανερώνει καὶ ὁ ἀντιπολιτευόμενος σταλινικὸς Ἀσημίδης πού, μ᾽ὅλη τὴν κριτική του, ζητάει μόνο «ν᾽ ἀλλάξει ἡ κατεύθυνση τοῦ Συνασπισμοῦ καὶ ἡ καθοδήγησή του νὰ ἀνατεθεῖ σὲ πολιτικὰ πρόσωπα»!

μπροσούρα τὸν Ἰούλη τοῦ 1935 (στὶς ἐκδόσεις: «Βιβλιοθήκη τῆς Ἐργατικῆς Πρωτοπορίας», ἀριθ. 2) καὶ ἀποτέλεσε τὴ θέση τῆς Ὀργάνωσης τῶν Κομμουνιστῶν Διεθνιστῶν τῆς Ἑλλάδας (ΟΚΔΕ) γιὰ τὴν Παλινόρθωση καὶ γιὰ τὸ «Δημοκρατικὸ Συνασπισμὸ» τοῦ Κ.Κ.Ε. Ἡ ἀναδημοσίευσή του δὲν ἀποτελεῖ μόνο φόρο τιμῆς στὸν κορυφαῖο μαρξιστὴ καὶ ἐπαναστάτη ἀγωνιστὴ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στὴν Ἑλλάδα ποὺ εἴτανε ὁ Π. Πουλιόπουλος. Εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη σήμερα καὶ γιὰ τὸν ἰδεολογικὸ ἐξοπλισμὸ καὶ τὸ σωστὸ πολιτικὸ προσανατολισμὸ τῆς νέας γενιᾶς τῶν ἐπαναστατῶν διεθνιστῶν καὶ τῶν προλεταριακῶν ἀγωνιστῶν μπροστὰ στὴ φοβερὴ ἰδεολογικὴ σύγχυση ποὺ δημιούργησε ἡ σταλινικὴ καὶ μετασταλινικὴ «θεωρία» καὶ πράξη τῆς συνεργασίας τῶν τάξεων).

ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ

I

ΤΡΟΤΣΚΙ, Ο ΣΥΝΕΧΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΜΑΡΞ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

1. Ἀπαράλλαχτα ὅπως κι ὁ Λένιν, ὁ Τρότσκι ἔλεγε πάντα ὅτι εἶναι ἁπλὰ καὶ μόνο μαρξιστής, ἕνας γνήσιος μαθητὴς τοῦ Μάρξ. Πραγματικά, δὲν ὑπάρχει κανένας «λενινισμὸς» οὔτε κανένας «τροτσκισμὸς» σὰν ἰδιαίτερες, νέες θεωρίες δίπλα στὸ μαρξισμό, ποὺ νὰ τόνε διορθώνουνε ἢ νὰ «συμπληρώνουνε τὰ κενά του».

2. Οἱ γιγάντιες ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις ποὺ χρωστᾶμε στὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Μάρξ καὶ τοῦ Ἔνγκελς: ὑλιστικὴ ἀντίληψη τῆς ἱστορίας, οἰκονομικὴ καὶ πολιτικὴ θεωρία τῶν νόμων τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας καὶ τῆς σοσιαλιστικῆς της μεταμόρφωσης — ἀπαρτίζουν ἕνα σφιχτοδεμένο σύνολο θεωριῶν. Θεμελιωμένες σὲ μιὰν ἰδιαίτερη κοσμοθεωρητικὴ βάση, τὸ διαλεχτικὸ ματεριαλισμό, δημιουργοῦν γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρώπινης σκέψης μιὰ πραγματικὰ ἐπιστημονικὴ θεωρία γιὰ τὸ κοινωνικὸ γίγνεσθαι. Πηγάζουνε ἀπὸ μιὰν ἀνώτερη δημιουργικὴ σύνθεση τῆς κλασικῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας, τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλισμοῦ στὰ μέσα τοῦ 19ου αἰώνα.

3. Κανένας μετὰ τὸ θάνατο καὶ τοῦ Ἔνγκελς δὲν πρόσθεσε στὸ οἰκοδόμημα αὐτὸ τοῦ μαρξισμοῦ καμιὰ νέα βάση «συμπληρωματικὴ» δίπλα σὲ κεῖνες ποὺ εἶχε βάλει τὸ ρηξικέλευθο πνεῦμα τῶν δυὸ Διδασκάλων. Οὔτε καὶ νὰ γκρεμίσουνε μπόρεσαν καμιὰ ἀπὸ κεῖνες.

Ἡ ρεβιζιονιστικὴ ἀπόπειρα τοῦ Ε. Μπερνστάιν στὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα νὰ ἀναθεωρήσει τὴν οἰκονομικὴ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ, εἰδικότερα τὴ θεωρία τῆς συγκέντρωσης καὶ τῆς ἀπαθλίωσης καὶ οἱ ἀπόπειρες τῶν Μ. Ἄντλερ καὶ Μπαζάρωφ - Μπογκντάνωφ στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ νὰ «συγχωνεύσουνε» τὴν κοσμοθεωρία τοῦ μαρξισμοῦ μὲ τὸ νεοκαντιανισμὸ καὶ τὸν ἐμπειριοκριτικισμό, δὲ στάθηκαν πρόοδες ἐπιστημονικές. Ἔμειναν ἐκλεκτικὲς ἀντιδραστικὲς προσπάθειες καὶ λησμονηθήκανε νωρίς, ἀφοῦ κάποτε κατάφεραν νὰ σκορπίσουν προσωρινὴ σύγχυση. Ἀκόμη χειρότερα μὲ τὴν παλιότερη ἀπόπειρα τοῦ Λάβρωφ νὰ βρεῖ τὴ γέφυρα μὲ τὸν ἀναρχισμὸ καὶ τὸ μπακουνινικὸ ἰδεαλισμό, καὶ τὴν κατοπινὴ τοῦ Κούνωφ νὰ συμβιβάσει τὴ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ μὲ τὸ λιμπεραλισμὸ («Μαρξικὴ θεωρία τοῦ κράτους κλπ.»).

Τοῦ Κ. Κάουτσκι, ὕστερα, ἡ ἀξιοσημείωτη προσπάθεια νὰ δημιουργήσει μιὰ σύνθεση τοῦ μαρξισμοῦ μὲ τὰ νεότερα πορίσματα τῆς ἐθνολογίας καὶ τῆς βιολογίας (δαρβινισμὸς καὶ ἰδίως νεολαμαρκισμός), μὲ σκο-

πὸ μιὰν ἑνιαία ἐξήγηση τοῦ κοινωνικοῦ μαζὶ καὶ βιολογικοῦ γίγνεσθαι μὲ τέτοιο πρίσμα θὰ εἴτανε στὴν καλύτερη περίπτωση μιὰ ἐμβαθυντικὴ ἐργασία περιορισμένη στὶς ἴδιες τὶς κοσμοθεωρητικὲς βάσεις τοῦ κλασικοῦ μαρξισμοῦ (Μὰρξ - Ἔνγκελς: «Ἁγία Οἰκογένεια», Ἔνγκελς: «Διαλεχτικὴ τῆς Φύσης», «Λ. Φόυερμπαχ», «Ἀντι - Ντύρινγκ» α΄ μέρος). Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ βασικὴ κριτικὴ τοῦ καουτσκιανισμοῦ στοῦ Ἔνγκελς τὴν ἔκθεση γιὰ τὴ γένεση τοῦ κράτους εἶναι κατὰ βάθος μιὰ ἐκλεκτικὴ ὑποχώρηση ἀπὸ τὶς καταχτημένες θεωρητικὲς θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ: «συγκρητισμὸς» τοῦ Μὰρξ μὲ τὸν Γκούμπλοβιτς («θεωρία γιὰ τὶς ράτσες» - «Rassentheorie». Ἡ θεωρητικὴ εἰσφορὰ τοῦ μεταπολεμικοῦ Κάουτσκι εἶναι ντροπαλὴ προσέγγιση στὶς θέσεις τοῦ μπερνσταϊνισμοῦ ποὺ μὲ τόση ἐπιτυχία τὶς εἶχε ἀνασκευάσει στὰ τέλη τοῦ αἰώνα αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ θεωρητικὸς τῆς 2ης Διεθνοῦς. Ἀπὸ δῶ καὶ ἡ ἀσυμφιλίωτη πάλη του μὲ τὴ Ρόζα Λούξεμπουργκ, τὸ Λένιν καὶ τὸν Τρότσκι καὶ μὲ τὴ θεωρία τοῦ μπολσεβικισμοῦ γενικά.

4. Ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν οὐσία του ὁ μαρξισμὸς δὲν εἶναι δόγμα κλειστό, ἀκίνητο. Προϋποθέτει ἴσα - ἴσα τὴ δυνατότητα καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς κατοπινῆς του ἀνάπτυξης. Μὲ τὰ δεδομένα τῆς ὁλοένα καινούργιας πείρας καὶ μὲ τὶς νέες ἀνακαλύψεις τῆς ἐπιστήμης, ὁ μαρξισμὸς — ἡ ἴδια ἡ μέθοδός του — τὸ ἀπαιτοῦσε ἐξαρχῆς ὄχι μόνο νὰ ἐλέγχεται κάθε φορὰ γιὰ νὰ ἐπαληθευτεῖ, ἀλλὰ καὶ νὰ πλουτίζεται μὲ νέες θεωρητικὲς καταχτήσεις. Τὸ δέντρο τοῦ μαρξισμοῦ μὲ τὶς δυνατές του ρίζες χωμένες στὸ γόνιμο ἔδαφος τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητας, ποὺ τὶς ἁπλώνει ὁλοένα βαθύτερα, ὁλοένα ψηλότερα τεντώνει τὰ κλαδιά του καὶ ὁλοένα θὰ πλουτίζεται μὲ νέες διακλαδώσεις ξεπεταγμένες ἀπὸ τὸ ρωμαλέο κορμὸ τῆς πηγαίας του διδασκαλίας.

5. Εἶναι «αἰώνια» ἀλήθεια ὁ μαρξισμός, ἀντίθετα μὲ ὅλες τὶς ἄλλες ποὺ καμιά τους δὲν εἶναι ἀπόλυτη, γιὰ πάντα δοσμένη; Ἀποκλείεται στὸ μέλλον ἡ ἱστορικὴ πείρα νὰ τόνε διαψεύσει στὸ σύνολό του ἢ σὲ μερικὲς ἀπὸ τὶς βάσεις του;

Κριτήριο ἐπαληθευτικὸ κάθε θεωρίας — ἡ πράξη. «Ἐν ἀρχῇ ἦν ἡ πρᾶξις». Ὅλες οἱ νέες πραγματικότητες ποὺ μετὰ τὸ θάνατο τῶν δυὸ ἱδρυτῶν ἡ ἐξέλιξη παρουσίασε ἢ ἡ ἐπιστήμη διακρίβωσε μὲ τὰ νέα τελειότερα ἐργαλεῖα παρατήρησης, πειραματισμοῦ καὶ λογικῆς ἀφαίρεσης, δὲν ἔκαμαν ὡς τώρα τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἐπιβεβαιώνουνε τὴν ἐπιστημονικὴ ὀρθότητα τῶν μαρξιστικῶν ἀναλύσεων. Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτή, μόνο ἕνα εἶδος «ἀναθεώρηση» τοῦ μαρξισμοῦ εἶναι δυνατὸ καὶ ἀναγκαῖο: ἡ ἀνάπτυξη, ὁ πλουτισμὸς τῶν ἐπαληθευμένων του βάσεων μὲ τὶς νεότερες καταχτήσεις τῆς κοινωνικῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς γενικῆς θεωρίας τῶν ἐπιστημῶν. Ὄχι πίσω πρὸς τὸν Κὰντ ἢ τὸν Ἅγιο Αὐγουστίνο, ἀλλὰ πιὸ μπρός, πρὸς τὴν καθολικὴ ἐπιστήμη τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας, ποὺ θὰ ἐπιστεγάσει τὸν πανανθρώπινο πολιτισμό.

Τέτοιο εἶναι τὸ προοδευτικὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελέσανε οἱ καλύτεροι μαθητὲς τοῦ Μὰρξ καὶ ἀναστηλωτὲς τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ ἀπὸ τὸν

ἐπίγονο Ρεφορμισμὸ — ἡ Ρόζα Λούξεμπουργκ, ὁ Ν. Λένιν καὶ ὁ Λ. Τρότσκι.

6. Ὁ μαρξισμὸς ἀποδείχτηκε ἐντελῶς ἐπαρκὴς γιὰ νὰ ἐξηγήσει τὸ κοινωνικὸ γίγνεσθαι μὲ βάση τὰ δεδομένα τῆς ἐμπειρίας στὴν ἐποχὴ τοῦ καπιταλισμοῦ, τῆς κατάρρευσής του καὶ τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Οἱ μελλοντικὲς γενεὲς τῆς κομμουνιστικῆς κοινωνίας δίχως ἄλλο θὰ ἀνεβάσουνε πολὺ ψηλότερα τὴν ἀνθρώπινη γνώση μὲ τὴν ἀσύγκριτα πλουσιότερη πείρα τους καὶ τὰ ἀσύγκριτα τελειότερα γνωστικά τους ὄργανα. Στὴν ἀνυψωτική τους αὐτὴ κίνηση θὰ χρειαστεῖ νὰ πατήσουνε στὸ σκαλοπάτι τοῦ μαρξισμοῦ πάνω ἀπ᾽ ὅλα, ἀπαράλλαχτα ὅπως ἄλλοτε ὁ Μὰρξ καὶ ὁ Ἔνγκελς χρειάστηκε νὰ πατήσουνε στὶς πρωτυτερινές τους βαθμίδες, ἀπὸ τὸν Ἀριστοτέλη ἴσαμε τὸ Σπινόζα. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ἐπιστῆμες τῆς φύσης γιὰ νὰ προσεγγίσουνε τὴν πραγματικότητα ἀνέβηκαν ὣς τὴν κορυφὴ τοῦ Ἀϊνστάιν στηριγμένες στοὺς Δημόκριτους καὶ στοὺς Κοπέρνικους. Μ᾽ αὐτὴ τὴν ἔννοια ὁ μαρξισμὸς εἶναι «κτῆμα ἐσαεί».

7. Ἡ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ δὲν πρόφτασε νὰ διατυπωθεῖ ἀπὸ τοὺς ἱδρυτές της μὲ συστηματικὸ τρόπο, ἔξω μόνο ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, κι αὐτὴ μερικά. Συχνὰ ἡ ἔκθεση πάνω σὲ βασικότατους νόμους ἢ σὲ ὁλάκαιρο σύμπλεγμα ἀπὸ κεφαλαιώδεις ἰδέες γίνεται σκόρπια ἢ διατυπώνεται σὲ συμπυκνωτικοὺς ἀφορισμούς. (Παράδειγμα: Ὁ ἱστορικὸς ὑλισμὸς σὲ δυὸ σελίδες προλόγου στὴν «Κριτικὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας»). Δὲν ὑπάρχει ὅμως ὣς τώρα καμιά, ἀναπτυγμένη ἀπ᾽ τοὺς συνεχιστές, βασική του θεωρία ποὺ νὰ μὴ βρίσκουμε τὸν πυρήνα της ξάστερο καὶ μὲ χημικὴ καθαρότητα στὰ ἔργα τῶν δυὸ ἱδρυτῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ. Πάνω σ᾽ αὐτὸν οἰκοδόμησαν ἔπειτα οἱ μεγάλοι καλλιεργητὲς τῆς θεωρίας.

8. Καὶ μὲ τοὺς τρεῖς νεότερους θεωρητικοὺς τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ, ἡ πηγαία διδασκαλία ξεδιπλώνεται καὶ πλουτίζεται ἀπὸ τὰ πορίσματα νέας ἔρευνας πάνω σὲ νέα ἱστορικὴ πείρα μὲ ὄργανο τὴν ἴδια του μέθοδο. Ἔγινε μεγαλύτερη ἐμβάθυνση στὴ δουλειὰ τῶν κινητήριων δυνάμεων καὶ τῶν νόμων τῆς κίνησης ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ στὸ σοσιαλισμό, ξεχωριστὰ πάνω στοὺς ἰδιαίτερους νόμους τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἐποχῆς. Τὸ δέντρο ριζοβόλησε βαθύτερα. Καινούργιοι λαμπροὶ κλάδοι ξεβλάστησαν ἀπ᾽ τὸν κορμό του.

Κατὰ ἕνα γενικὸ τρόπο ἡ συμβολὴ τῆς Λούξεμπουργκ εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς θεωρίας γιὰ τὴ συσσώρευση μὲ βάση τὸν πρῶτο ἰδίως τόμο καὶ τοὺς πίνακες τοῦ τρίτου τόμου τοῦ «Κεφαλαίου»: μιὰ βαθυστόχαστη ἔρευνα μὲ σκοπὸ νὰ δώσει ὁλοκληρωμένη μαρξιστικὴ ἑρμηνεία γιὰ τὰ οἰκονομικὰ ἰδίως φαινόμενα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Ἡ κύρια συμβολὴ τοῦ Λένιν εἶναι ἡ πιὸ πέρα ἐπεξεργασία τῆς μαρξικῆς θεωρίας γιὰ τὸ κράτος, ἰδιαίτερα τῆς νεότερης δημοκρατίας, γιὰ τὸ ἀγροτικὸ καὶ ἐθνικὸ πρόβλημα σὰν πρόβλημα ἰδίως τῶν συμμάχων τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου (ἐδῶ περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἀποικιακὸ ζήτημα), τῆς θεωρίας γιὰ τὴν οἰκοδόμηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμμα-

τος τοῦ προλεταριάτου καὶ γιὰ τὴ στρατηγική του. Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἀκόμη τοῦ Ν. Λένιν ἡ βασισμένη καὶ στὴ μαρξιστικὴ γνωσιοθεωρία τοῦ Joseph Dietzgen συμπληρωματικὴ προσπάθεια, ὕστερ᾽ ἀπὸ τὴ σχετικὴ τοῦ Γ. Πλεχάνωφ, γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τοῦ διαλεχτικοῦ ματεριαλισμοῦ ἀπὸ τὶς ἐπιρροὲς τοῦ ρεύματος «γυρισμὸς στὸν Κάντ» καὶ γιὰ τὴ σύνδεσή του μὲ τὰ πορίσματα ἀπὸ τὶς νεότερες πρόοδες τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν («Ἐμπειριοκριτικισμὸς καὶ Ματεριαλισμός»).

9. Ξεχωριστὴ θέση στὴν ἱστορία τῆς μαρξιστικῆς θεωρίας κρατεῖ ὁ Λέων Νταβίντοβιτς Τρότσκι σὰ συνεχιστὴς τῶν Μὰρξ - Ἔνγκελς καί, μετὰ τὸ 1924, τοῦ Λένιν.

Ἡ ἔρευνα γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Τρότσκι σὰ θεωρητικοῦ εἶναι καθῆκον ἐπίκαιρο καὶ ἐξαιρετικῆς σημασίας.

Ὁ Τρότσκι εἶναι ὁ θεωρητικὸς τῆς «διαρκοῦς ἐπανάστασης» στὸν 20ὸν αἰώνα. Σὰν τέτριος ἐμβάθυνε καὶ διατύπωσε μεγαλοφυῶς τοὺς νόμους τῆς μαρξικῆς θεωρίας ὅσους διέπουνε α) τὴ σχέση τῆς ἀστικῆς μὲ τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση, β) τὸ πέρασμα τῆς ἐπανάστασης ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ στὸ διεθνικὸ πλαίσιο, γ) τὴ μετατροπὴ τῆς διεθνικῆς ἐπανάστασης σὲ παγκόσμια (ἀξιοσημείωτη ἐδῶ εἶναι ἡ παραπέρα ἐπεξεργασία τῆς θεωρίας τῶν κινητήριων δυνάμεων καὶ τῆς πορείας τῶν ἐπαναστάσεων στὶς καθυστερημένες, ἀποικιακὲς καὶ μισοαποικιακὲς χῶρες — Ρωσία 1917, κινέζικη ἐπανάσταση 1925 - 1927: νόμος τῆς «συνδυασμένης ἀνάπτυξης» σὰν λογικὴ συνέπεια τοῦ νόμου τῆς «ἀνισόμερης ἀνάπτυξης»), δ) τὴ στρατηγικὴ καὶ ταχτικὴ τοῦ σύγχρονου ἐμφύλιου πολέμου[1], ε) τὶς οἰκονομικὲς καὶ κοινωνιολογικὲς προϋποθέσεις στὴν κατάστρωση τοῦ σχεδίου τῆς σοσιαλιστικῆς παραγωγῆς, στ) τοὺς ὅρους καὶ τὴν πορεία τοῦ γραφειοκρατικοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας σ᾽ ἕνα ἀπομονωμένο ἐθνικὸ κράτος.

10. Τὴν ἰδέα γιὰ τὴ «διαρκῆ ἐπανάσταση» τὴ συνέλαβαν καὶ τὴ διατύπωσαν μὲ λακωνικὴ συνοπτικότητα ὁ Μὰρξ καὶ ὁ Ἔνγκελς ἀπ᾽ ἀφορμὴ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1848 (Ἐπιστολὲς στὸν Κούγκελμαν, Ἀλληλογραφία Μὰρξ - Ἔνγκελς, Κομμουνιστικὸ Μανιφέστο, Πολιτικὴ Διαθήκη τοῦ Ἔνγκελς). Ἡ μελέτη τῆς ρωσικῆς πείρας στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰώνα ἔδωσε τὴ δυνατότητα στὸν Λ. Τρότσκι νὰ ἐφαρμόσει τὴ θεωρία σὲ μιὰ συγκεκριμένη ἐθνικὴ περίπτωση καί, τὸ σπουδαιότερο, νὰ τὴν ἐπεξεργαστεῖ σὲ ἀδιάσπαστη συνοχὴ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα συστατικὰ τῆς μαρξιστικῆς διδασκαλίας γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ μεταμόρφωση τῆς κοινωνίας: διεθνικότητα καὶ παγκοσμιότητα τοῦ κοινωνικοεπαναστατικοῦ προτσέσου («1905», «Διαρκὴς Ἐπανάσταση», «Ἱστορία τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης» ἰδίως α΄ τόμος καὶ δ΄). Τὸ θεωρητικὸ κατόρθωμα τοῦ Τρότσκι σὰ μαχόμενου μαρξιστῆ εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἑνότητα τῆς κριτικῆς — αναλυ-

1. Ἀπ᾽ τὰ μαθήματά του στὴ Στρατιωτικὴ Ἀκαδημία τῆς Μόσχας καὶ τὶς διαλέξεις του στὰ στελέχη τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ γιὰ τὰ γενικὰ καὶ εἰδικότερα ζητήματα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὴν τεχνικὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ πραξικοπήματος μικρὸ μέρος βγῆκε καὶ σὲ ἄλλες εὐρωπαϊκὲς χῶρες.

τικῆς καὶ συνθετικῆς — σκέψης σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὶς ἀλληλοδιάδοχες φάσεις τοῦ θερμιδωριανοῦ - ἐθνικιστικοῦ ἐκφυλισμοῦ στὴν ΕΣΣΔ καὶ τὴν Κ.Δ. καὶ τῆς πάλης γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ διεθνικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος (Δ.Α.Λ., 4η Διεθνής) : Ὁλάκαιρη ἡ πολιτικὴ φιλολογία τοῦ Τρότσκι, σὲ κάθε της σημεῖο, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα ξάστερο ἐπιστημονικὸ συμπέρασμα, βγαλμένο μὲ ἀδάμαστη συνέπεια ἀπὸ μιὰν ἑ ν ι α ί α, ἀτόφια θεωρία γιὰ τὴ διαρκῆ ἐπανάσταση, ἐθνική, διεθνική, παγκόσμια, πρὶν καὶ μετὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας.

11. Θεωροῦνε συνήθως τὸν Τρότσκι σὰν τὸν θεωρητικὸ τῶν φαινομένων τῆς παρακμῆς τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης. Εἶναι ἐξίσου καὶ ὁ θεωρητικὸς τῆς ἀκμῆς. Κανένας ὕστερ᾽ ἀπὸ τὸ Λένιν δὲν ἔσπρωξε σὲ τόσο βάθος τὴ θεωρητικὴ ἔρευνα τῶν προβλημάτων τῆς ἀνοικοδόμησης ὅσο ὁ Λ. Τρότσκι. Ξεχωριστὴ θέση παίρνει ἐδῶ ἡ σύλληψη, κατάστρωση καὶ ἀρχὴ τῆς ἐκτέλεσης τοῦ οἰκονομικοῦ σχεδίου («Ποῦ βαδίζει ἡ Ρωσία», «Πλατφόρμα τοῦ 1927», «Ἀντι - Στάλιν», Εἰσηγητικές του ἐργασίες στὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Κρατικοῦ Σχεδίου ἀπ᾽ τὸ 1923). Καρποὶ τῆς τροτσκικῆς ἔρευνας εἶναι οἱ νόμοι τῆς «ψαλίδας» καὶ τῆς «σμίτσκας» ποὺ περάσανε στὸ διεθνὲς λεξιλόγιο. Ὁ Λένιν δὲν ἔζησε γιὰ νὰ ἐπεξεργαστεῖ θεωρητικὰ τὴ νέα πείρα καὶ ἰδιαίτερα τὶς τόσο ἀντιφατικὲς μορφὲς ποὺ ἔμελλαν νὰ πάρουν στὴν «ἀπομονωμένη καὶ καθυστερημένη» Ρωσία οἱ μεγαλοφυεῖς του διατυπώσεις γιὰ τὴ συμμαχία ἐργατῶν καὶ χωρικῶν σὰν ἕνα ἀπὸ τὰ στηρίγματα τῆς προλεταριακῆς διχτατορίας.

12. Στὸν Τρότσκι χρωστᾶμε ἀναμφισβήτητα τὴν πρώτη ἐπιστημονικὴ κοινωνιολογία τῆς μετεπαναστατικῆς γραφειοκρατίας καὶ μιὰ πραγματικὰ ἐπιστημονικὴ ἀνάλυση γιὰ τὸν προοδευτικὸ ἐκφυλισμὸ τοῦ κυβερνῶντος προλεταριακοῦ κόμματος καὶ κράτους (στὰ διάφορα στάδιά τους) : κεντρισμὸς — θερμιδὼρ — βοναπαρτισμός. Ἐδῶ ἡ θεωρητικὴ ἐπεξεργασία τῆς μαρξικῆς διδασκαλίας, κεντρισμένη ἀπὸ τὸ πάθος τῆς πολιτικῆς δράσης, φτάνει στὸ κορύφωμα τῆς δημιουργίας της. Ὅλη ἡ μαρξικὴ φιλολογία μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἔνγκελς δὲν ἔδωσε ἀκόμη ἄλλο ἔργο μὲ τόση ἑνότητα σκέψης, βάθος ἀνάλυσης καὶ ἀποκαλυπτικὸ φῶς σὰν τὴν «Προδομένη Ἐπανάσταση».

13. Μέσα στὴν Κομμουνιστικὴ Διεθνῆ τῆς λενινικῆς περιόδου ὁ Λ. Τρότσκι εἴτανε γνωστὸς σὰν ὁ «μεγάλος συγγραφέας» τοῦ «Τρομοκρατία καὶ Κομμουνισμός», ποὺ λογαριαζόταν τὸ πιὸ δυνατὸ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔργα του ὡς τότε. Ἡ ἀντίκρουση τοῦ ὁμότιτλου τίτλου τοῦ Κάουτσκι ἔχει στὸ πεδίο τῆς θεωρίας μιὰ ἰδιαίτερη ἀξία σὰν σπουδαία ἐνίσχυση τῆς λενινικῆς ἀνάλυσης γιὰ τὴν ἱστορικὴ χρεοκοπία τῶν μεθόδων τοῦ ἀστικοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ γιὰ τὴ στερέωση τῆς νίκης τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας («Οἱ ἐκλογὲς γιὰ τὴ Συντακτικὴ Ἐθνοσυνέλευση», «Ὁ Ἀποστάτης Κάουτσκι», Θέσεις γιὰ τὴν ἀστικὴ δημοκρατία τοῦ 2ου Συνεδρίου τῆς Κ. Δ.). Ὁ Τρότσκι, ἐρευνώντας εἰδικότερα τὰ πολιτικὰ προβλήματα τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, ἀναλύει τὶς γενικὲς συνθῆκες ποὺ γεννοῦν ἀναπότρεπτα τὴν ἀνάγκη τῆς ἐπαναστατικῆς τρομοκρατίας καὶ ὁδήγησαν στὴ Ρωσία στὴ διάλυση τῶν ἀντισοβιετικῶν κομμάτων, μόλο

πού συμφερότερο θεωρητικά θά εἶταν γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἄν μποροῦσε νά στηριχτεῖ μόνο στίς μεθόδους τῆς δημοκρατίας. Αὐτό ἀποτελεῖ μιά ἔμμεση ἀπάντηση στίς σχετικές κριτικές τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ στά 1918. Τό αἴτημα γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν «σοβιετικῶν κομμάτων» στή νομιμότητα σήμερα (Πρόγραμμα 4ης Διεθνοῦς γιά τήν ΕΣΣΔ) πηγάζει ἀπό τό ἴδιο τό πνεῦμα τῆς λενινικῆς καί τροτσκικῆς ἀνάλυσης ἐφαρμοσμένης στά νέα ἱστορικά δεδομένα τῆς χώρας[2].

14. Ὁ Τρότσκι ἐγενίκευσε θεωρητικά, ὅπως κανένας ἄλλος ὥς τώρα, τά ἰδιαίτερα φαινόμενα τῆς «κρίσης πού ξεσπᾶ μέσα στό προλεταριακό κόμμα τήν παραμονή τοῦ ἐπαναστατικοῦ πραξικοπήματος», καθώς καί τά συμπτώματα τῆς παθολογίας[3] τοῦ κομματικοῦ ὀργανισμοῦ γενικά καί εἰδικότερα στά χρόνια μιᾶς μετεπαναστατικῆς παρακμῆς, δίνοντάς μας καί τήν κατάλληλη θεραπευτική («Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη», «Νέο Ρεῦμα»).

15. Ἡ διδασκαλία τοῦ Λένιν εἶναι ὅ,τι ἀνώτερο ἔδωσε ὁ μαρξισμός γιά τήν ἴδια του ἀποκατάσταση ἀπό τή ρεφορμιστική διαστροφή, γιά τήν ἐξήγηση γενικά τῶν φαινομένων τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῶν κοινωνικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 20οῦ αἰώνα, γιά τήν προετοιμασία, τήν πραγματοποίηση, τή στερέωση τῆς σοσιαλιστικῆς νίκης καί γιά τό πρῶτο, «ἡρωικό» στάδιό της.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Τρότσκι εἶναι ὅ,τι ἀνώτερο ἔδωσε ὁ μαρξισμός στόν 20όν αἰώνα γιά τήν ἀναστήλωσή του ἀπό τή ρεφορμιστική καί ἐθνικομπολσεβικική (σταλινική) διαστροφή του, γιά τά φαινόμενα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καί τῶν κοινωνικῶν ἐπαναστάσεων τῆς ἐποχῆς μας, γιά τήν προετοιμασία τῆς προλεταριακῆς νίκης, γιά τό πρῶτο καί γιά τό δεύτερο στάδιο ὕστερ᾽ ἀπ᾽ αὐτή («σοβιετικό θερμιδώρ - βοναπαρτισμός»), τέλος γιά τίς συνθῆκες πού καθορίζουνε τή λύση τῆς μετεπαναστατικῆς κρίσης. Ἔτσι ὁ Τρότσκι εἶναι συνεχιστής καί ἀναστηλωτής ὄχι μόνο τοῦ Μάρξ ἀλλά καί τοῦ Λένιν.

16. Στά τέλη τῆς ζωῆς του ὁ πρωτεργάτης τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης ἔγινε κι ὁ ἱστορικός της. Προοίμια τῆς πολύτομης «Ἱστορίας» του ἔχομε κιόλας ἀπό τό 1918 καί τό 1923 («Ἀπό τήν Ὀχτωβριανή Ἐπανάσταση ὥς τή Συνθήκη τοῦ Μπρέστ - Λιτόφσκ», «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη»). Ἀπό εἰδικούς στήν «Critique Sociale» κ.ἀ. χαρακτηρίστηκε σάν μνημειῶδες ἔργο τῆς παγκόσμιας ἱστοριογραφίας, ἐφάμιλλο καί ἀνώτερο ἀπό τό ἱστορικό ἔργο τοῦ Θουκυδίδη, ἡ πρώτη μετά τά ἱστορικά ἔργα τοῦ Μάρξ καθαρά ἐπιστημονική μελέτη μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων. Δέν εἶναι ὑπερβολή. Τό τροτσκικό ἔργο μόνο μέ τήν «18η Μπρυμαίρ τοῦ

2. Τά κόμματα μενσεβίκων καί σοσιαλεπαναστατῶν στόν ἐμφύλιο πόλεμο ἔπαψαν νἆναι σοβιετικά καί γίνανε κόμματα ἀντισοβιετικά περνώντας στή λευκή ἀντεπανάσταση καί στήν ὑπηρεσία τῶν ξένων ἰμπεριαλιστῶν.

3. Ἀφελής παρανόηση τῆς τροτσκικῆς σκέψης θἆπαιρνε τέτοια συμπτώματα (φραξιονιστικός διασκορπισμός γενικά) γιά κανονικό ὁμαλό καθεστώς στό Κόμμα. Ἡ παθολογία τότε θά θεωροῦνταν φυσιολογία καί ἡ θεραπευτική θά παραμεριζόταν σάν ἄχρηστη.

Λουδοβίκου Βοναπάρτη» τοῦ Κὰρλ Μὰρξ καὶ τὸν «Πόλεμο τῶν Χωρικῶν» τοῦ Ἔνγκελς μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ. Γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τότε μαρξιστὴς δίνει μὲ τόσο πλήρη τρόπο τὸ μέτρο τῆς δύναμης ποὺ ἔχει ἡ ἱστορικοϋλιστικὴ μέθοδο στὸ νὰ ἀποκαλύπτει μὲ τὴ λογική τους ἀλληλουχία ὅλες τὶς βαθύτερες ρίζες, ἀντικειμενικὲς καὶ ὑποκειμενικές, τοῦ ἱστορικοῦ προτσέσου, χαράζοντας ἔτσι μιὰ μεγαλειώδη συνθετικὴ εἰκόνα τῆς κρυμμένης στὸ σύμπλεγμα τῶν συναφειῶν του ἑνότητας. Ὁ Τρότσκι ὑπερέβαλε ἐδῶ καὶ αὐτὸν τὸν Κ. Κάουτσκι, ποὺ μ' αὐτὸν ὁ μαρξισμὸς ἔχει δώσει ἕνα πραγματικὰ κλασικὸ ἱστορικὸ ἔργο, τὴν «Καταγωγὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ». Ὁ Τρότσκι σὰν ἱστορικὸς παρουσιάζει σὲ βαθμὸ ἀνυπέρβλητο τὴ βαθυστόχαστη ἐπεξεργασία τοῦ ὑλικοῦ καὶ τὴν ἱκανότητα στὴν εὕρεση τοῦ οὐσιώδους, τὴν ἐκπληκτικὴ πολυμέρεια τῶν ἀπόψεων γιὰ τὴ μελέτη τοῦ κάθε μερικότερου θέματος καὶ τὴν εὐχέρεια τῆς σύλληψης τοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι σὰν συνόλου, τὴ δωρικὴ μεγαλοπρέπεια τῆς ζωντανῆς ἁπλότητας καὶ τὴν κρυστάλλινη διαύγεια στὴν ἔκθεση καὶ τέλος τὴν ἀκαταγώνιστη ἀποδεικτικὴ δύναμη τῆς διαλεκτικῆς του* ποὺ τὰ ἐπιχειρήματά της πέφτουνε σὰν καταπέλτες γιὰ τὶς πατροπαράδοτες μέθοδες τῆς ἀστικῆς ἱστοριογραφίας. (Στὸν Κάουτσκι ἀντίθετα ἡ ἔκθεση ἔχει συχνὰ φανερὴ σχολαστικὴ τάση).

17. Ὁ Τρότσκι εἶναι ὁ πολυπλευρότερος μαρξιστὴς θεωρητικὸς ποὺ ἀγκάλιασε στὸ πεδίο τῶν ἐρευνῶν του καὶ τὶς ψηλότερες περιοχὲς τοῦ κοινωνικοῦ ἐποικοδομήματος: φιλολογία, τέχνες, κουλτούρα γενικὰ (τὸ πρῶτο σχετικὸ ἔργο «Φιλολογία καὶ Ἐπανάσταση», οἱ πολεμικές του μὲ τὴ μπουχαρινοσταλινικὴ σχολὴ τῆς «προλεταριακῆς τέχνης», τὰ πανφλέ του γιὰ τὸν Οὐὲλς κ.ἄ.). Ἐδῶ ὁ Τρότσκι εἶναι μὲ μιὰ ἔννοια συνεχιστὴς τοῦ Πλεχάνωφ ποὺ ἀπὸ πολλὲς ἀπόψεις κι αὐτὸν τόνε ξεπέρασε ἰδίως στὴν ὀξύτητα τῆς παρατήρησης, τὸ πλάτος τοῦ ὁρίζοντα, τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴ εὐρυμάθεια καὶ τὴ συναρπαστικὴ γοητεία τοῦ συγγραφικοῦ ὕφους.

Σὰν συγγραφέας γενικὰ ὁ Τρότσκι προσεγγίζει τὰ κλασικότερα μνημεῖα τοῦ μαρξικοῦ ὕφους δίνοντάς μας ταυτόχρονα ἕναν ὁλότελα νέο δημιουργικὸ τύπο. Ἰδιαίτερα τόνε χαρακτηρίζουνε: πολυμορφία τῆς σύλληψης, σπάνια συμπύκνωση ἰδεῶν σὲ πλοκὴ λόγου ἀττικὰ ἀπέριττη, διάφανη καὶ ρέουσα, ἐπίμονο δούλεμα τῆς φράσης, ἴσαμε τὴν καλλιτεχνικὴ ἀρτιότητα, ἐκπληκτικὸς πλοῦτος τῶν εἰκόνων ποὺ συνδυασμένος μὲ τὴ λακωνικὴ συντομία χύνει ξάφνου τὸ ἄπλετο φῶς καὶ στὴν πιὸ σύνθετη σκέψη γιὰ νὰ τὴν κάνει προσιτὴ καὶ ἐπαγωγὸ στὸν πιὸ ἁπλὸ καὶ στὸν πιὸ δύσκολο μαζὶ ἀναγνώστη. Συχνότατα οἱ σελίδες τοῦ Τρότσκι μᾶς θαμπώνουνε σὰν πραξιτελικὰ ἀνάγλυφα, ἐνῶ τὸ λεπτὸ σκῶμμα τοῦ πολεμικοῦ του ἐπιγράμματος συντρίβει ἀνελέητα τὸν ἰδεολογικὸ ἀντίπαλο

4. Πολλὲς φορὲς ἀπὸ πνευματικὲς κορυφὲς τοῦ ἀστικοῦ κόσμου ἀκούστηκαν πράγματα ἀνάλογα μ' ἐκεῖνο τοῦ Ἕλληνα ἀκαδημαϊκοῦ, ποὺ σὰ διάβασε τὴν ἐξιστόρηση τοῦ Τρότσκι γιὰ τὰ γεγονότα τῆς Γεωργίας («Ἀνάμεσα στὴν Ἐπανάσταση καὶ στὸν Ἰμπεριαλισμό»), ἔσπευδε νὰ γράψει σὲ μιὰ ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν: «Πρὸς θεοῦ, μὴ διαβάζετε Τρότσκι! Ἐπείσθητε!».

μὲ τὴν αὐτοκυρίαρχη μόνο δύναμη τῆς ἀλήθειας. (Πολὺ νωρὶς τὸ Στάλιν τὸν εἶχε σκοτώσει τὸ γελοῖο, χάρη σὲ δυὸ - τρία πνευματώδη ἐπιγράμματα τοῦ Τρότσκι).

18. Ὁ Τρότσκι ὕφος - φιλόσοφος - ἄνθρωπος πραγματοποιεῖ τὸ νέο ἀνθρώπινο τύπο, τὸ σοσιαλιστὴ νεοανθρωπιστὴ τῆς αὔριανῆς κοινωνίας. Ἀνήκει στοὺς λιγοστοὺς ἀγωνιζόμενους ἐργάτες τοῦ πνεύματος ποὺ ἔζησαν πέρα ἀπὸ τὴν προϊστορία τῆς ἀνθρωπότητας, πρὶν αὐτὴ μπεῖ στὴν καθαυτὸ ἱστορία της. Γιὰ τὴ νέα προλεταριακὴ γενεὰ ἡ «Ζωή μου» καὶ ὁ «Λόγος στὸν Ἱππόδρομο τῆς Νέας Ὑόρκης» εἶναι ἀριστουργήματα σοσιαλιστικῆς παιδαγωγίας. Τὴν ὑποβλητική τους δύναμη τὴν ἀνυψώνει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ ἄφθονο ἐκεῖ μέσα ἐπικὸ καὶ δραματικὸ στοιχεῖο.

II

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΤΡΟΤΣΚΙ ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΤΑΛΙΣΜΟΥ

19. Μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικότερες συμβολὲς τοῦ Λ. Τρότσκι στὴ θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ εἶναι ἡ συγκεκριμένη, μὲ βάση τὴ ρωσικὴ καὶ διεθνικὴ πείρα στὸν 20ὸν αἰώνα, ἀναίρεση τοῦ φαταλισμοῦ μὲ ὅλες τὶς θεωρητικὲς καὶ πολιτικές του συνέπειες. Ἐδῶ ὁ Τρότσκι ἐχωρίστηκε ἀποφασιστικὰ ἀπὸ μιὰ σειρὰ πραγματικοὺς ἢ ἀμφίβολους φίλους τῆς μαρξιστικῆς ἀντιπολίτευσης τῶν μπολσεβίκων - λενινιστῶν καὶ τῆς 4ης Διεθνοῦς.

20. Στὴν περιοχὴ τοῦ παρελθόντος κυριαρχεῖ ὁ ἀδυσώπητος νόμος τῆς αἰτιότητας. Δὲν μποροῦμε πιὰ τίποτε νὰ ἀλλάξουμε μὲ τὴν ἐνεργή μας ἐπέμβαση. Ὅπως καὶ στὰ φαινόμενα τῆς φύσης τὰ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ θέλησή μας, ἔτσι κι ἐδῶ δὲν μᾶς μένει ἄλλο παρὰ νὰ τὸ ἐξηγήσουμε, νὰ βροῦμε τὸ «φυσικὸ νόμο» τῆς ἀναπόφευγης ἐξέλιξής του (γιὰ νὰ ὑποτάξουμε σ᾽ αὐτόνε τὴ δική μας πράξη κατόπι). Στὴν περιοχὴ ὅμως τοῦ κοινωνικοῦ αὔριο ἔχομε τὸ βασίλειο τῆς «σχετικῆς ἐλευθερίας», τῆς ἐνσυνείδητής μας ἐπέμβασης. Τούτη θἆναι τόσο πιὸ σκόπιμη καὶ σίγουρη ὅσο ἀκριβέστερα γνωρίσαμε τοὺς νόμους τοῦ χτές. Ἐλευθερία = ἡ ἐγνωσμένη ἀναγκαιότητα (Ἔνγκελς). Θὰ γίνει καὶ τὸ αὔριο παρελθὸν σὲ λίγο. Καὶ δίχως ἄλλο ἡ ἐνσυνείδητη ἐπέμβασή μας θὰ εἶναι κι αὐτὴ ἀναπόφευγα αἰτιασμένη ἀπὸ πρωτύτερους καὶ ταυτόχρονους ὅρους. Μὰ ὥσπου τὸ παρελθὸν νὰ ξεφύγει ἀπ᾽ τὴν κυριαρχία τῆς «σχετικῆς ἐλευθερίας» μας, θὰ ἀληθεύει πάντα ὁ γνώμονας: «Οἱ φιλόσοφοι ἐξήγησαν ἔτσι ἢ ἀλλιῶς τὸν κόσμο, τὸ ζήτημα γιὰ μᾶς εἶναι νὰ τόνε μεταβάλουμε» (Μάρξ).

21. Ὅλες οἱ ἀναλύσεις τοῦ μαρξισμοῦ πάνω στὸ ἱστορικὸ τετελεσμένο γυρέψανε μέσα σ᾽ αὐτό, πρωτίστως, τὸ «φυσικὸ νόμο» τῶν κατοπινῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων. Ὁ νόμος αὐτὸς θὰ γινότανε κατόπιν «ὁδηγὸς γιὰ δράση» στὴν ἐπαναστατικὴ τάξη. Μυκτήρισαν ὁ Μὰρξ καὶ ὁ Ἔνγκελς τὴν ἀπὸ καθέδρας σχολαστικὴ καὶ συντηρητικὴ μεταφυσικὴ θεώρηση (Spekulation) καὶ τῆς ἀρνήθηκαν τὸ ὄνομα τῆς ἐπιστήμης. Ὄχι

τὸ νεκρὸ δόγμα ἀλλὰ τὸ ζωντανὸ σύμπλεγμα τῆς «θεώρησης» μὲ τὴν πράξη εἶναι τῆς ἐπιστήμης τὸ θεμέλιο.

22. Ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι δυὸ μεγάλοι συνεχιστές, ἔτσι καὶ ὁ Τρότσκι κάθε θεωρητική του ἀνάλυση τήνε στήριξε στὴν ἀδιάσπαστη ἑνότητα θεωρίας καὶ ἐπαναστατικῆς πράξης. Ὁ Τρότσκι εἶναι μαρξιστὴς στὴν πιὸ τέλεια σημασία τοῦ ὅρου.

23. Μιὰ ἐκλεπτυσμένη παραλλαγὴ τῆς ἀνατολίτικης μοιρολατρίας εἶναι ὅταν προβάλλουνε τὸν ἐξακριβωμένο μὲ τὴ μέθοδο τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν (naturwissenschaftlich) νόμο τῆς ἀναγκαίας ἀλληλοδιαδοχῆς τῶν ἱστορικῶν γεγονότων σὰν ἐπιχείρημα γιὰ «ν' ἀποδείξουνε» ὅτι εἶναι μάταιη καὶ χιμαιρικὴ ἡ ἐπαναστατικὴ ἐπέμβαση τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν τάξεων γιὰ τὴ μεταμόρφωσή τοῦ status quo κάθε φορά. Ὁ «νόμος» ἐδῶ γίνεται μηχανικὸ σχῆμα καὶ ὁ ἐπαναστατικὸς δυναμισμὸς τῆς ζωῆς διαγράφεται μὲ μιὰ μονοκονδυλιά. Δογματισμός, μηχανικὴ σχηματικὴ σκέψη καὶ φαταλισμὸς εἶναι ἀλληλένδετα καὶ συμπαρακολουθήματα τὸ ἕνα τοῦ ἀλλουνοῦ.

24. Ὁ φαταλισμὸς σὰ νοοτροπία εἶναι ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ φύση ἀνίκανος νὰ ἐγκλιματιστεῖ στὸ ἐπαναστατικὸ προλεταριακὸ κίνημα. Γιατὶ εἶναι ἀσυμβίβαστος μὲ τὶς γενικὲς συνθῆκες τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσης τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης τοῦ νεότερου προλεταριάτου. Ἀπηχήσεις μόνο τῆς ἀκινητικῆς αὐτῆς «θεωρίας» μπορεῖ κατὰ καιροὺς νὰ φέρουνε στὸ προλεταριάτο πολιτικοὶ παρακμίες, συνοδοιπόροι διανοούμενοι καὶ μικροαστοὶ παραπλανημένοι στὶς γραμμές του, ἰδίως σὲ περίοδες ἀντίδρασης.

25. Βαθύτατα ἀντιεπιστημονικὴ ἀντίληψη ὁ φαταλισμὸς εἶναι ἀ ν τ ί π ο δ α ς τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ἔμεινε φιλοσοφία οὐσιωδῶς συντηρητικὴ ἀκόμη κι ὅταν θέλησε νὰ ντύσει τὸν ἑαυτό του μὲ ἐπαναστατικὲς φράσεις.

Σὲ τελευταία ἀνάλυση ἐκεῖνο ποὺ χώρισε τὴ σοσιαλδημοκρατία ἀπὸ τὸ μαρξισμὸ εἶναι ὁ φαταλισμός της. Ἀντίκρυσε τὸ νόμο τῆς ἀναπότρεπτης σοσιαλιστικῆς μετατροπῆς σὰν μοιραία ἀνεπαίσθητη συσσώρευση τῶν στοιχείων τῆς νέας κοινωνίας στοὺς κόλπους τῆς παλιᾶς ἁπλὰ καὶ μόνο, ἐνῶ ἀπ' τὴν προοπτική της χάθηκε ἡ κινητήρια δύναμη τῆς ἀναπότρεπτης αὐτῆς πορείας, ἡ θέληση καὶ ἡ ἐνσυνείδητη πραχτικὴ ἐπιδίωξη τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Ἂν ἔλειπε αὐτὸς ὁ παράγοντας «δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀπόλυτα ἀδιέξοδη κατάσταση γιὰ τὸν καπιταλισμό» (Λένιν, 3ο Παγκόσμιο Συνέδριο τῆς Κ. Δ.).

Τὴν πειστικότερη ἀνασκευὴ τοῦ φαταλισμοῦ στὰ χρόνια μας τὴν ἔδωσε ἡ τροτσκικὴ ἀνάλυση γιὰ τὴ διαρκῆ ἐπανάσταση καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς ΕΣΣΔ σὲ σχέση μὲ τὴ Διεθνῆ Ἀριστερὰ καὶ τὴν 4η Διεθνῆ.

26. Ἡ φαταλιστικὴ μηχανικότητα ἔλειπε ὁλότελα ἀπὸ τὸ νοῦ τῆς Λούξεμπουργκ στή, σφαλερὴ ὡστόσο, πολεμική της τὸ 1918 κατὰ τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι («Οἱ σοσιαλιστὲς ἂν μείνουν στὴν ἐξουσία σὲ μιὰ ἀπομονωμένη Ρωσία δὲν μποροῦν παρὰ ὅλο λάθη νὰ κάνουν στὴν πολιτική τους — auf dem Kopf gestellt»). Ἡ Ρόζα σκοτώθηκε ἐπὶ κε-

φαλῆς τῆς πάλης γιὰ τὴ διαρκῆ ἐπανάσταση, γιὰ τὴν ἐπέχτασή της ἀπὸ τὴ Ρωσία στὴν Εὐρώπη.

Ἀντίθετα, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ φαταλισμοῦ ὑπάρχουν ἀτόφια στὸ σχολαστικοηθικολογικὸ ἀντίκρυσμα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἀπὸ τὸν Πανέκεκ καὶ ὅλη τὴν «Ὁλλανδικὴ σχολὴ» (σύνθημά της: 4η Διεθνὴς ἀπὸ τὰ χρόνια κιόλας τοῦ Λένιν!) Ἡ Ὁλλανδικὴ σχολὴ διαλύθηκε χωρὶς νὰ δώσει τίποτε τὸ ἀξιόλογο στὸ εὐρωπαϊκὸ κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης[5].

27. Ἡ πρώτη ἀξιοσημείωτη παρανόηση τῶν ἰδεῶν τοῦ Τρότσκι πρὸς τὴ φαταλιστικὴ - μηχανικὴ κατεύθυνση εἴτανε καὶ ἡ πρώτη πράξη αὐτοκαταδίκης τοῦ γερμανικοῦ «Λένινμπουντ». Οἱ ἀρχηγοί του Οὔρμπανς καὶ Ρούθ Φίσερ ἔκαμαν κιόλας πρὶν ἀπὸ τὸ 1930 τὴ δογματικὴ διαπίστωση γιὰ τὸ μοιραῖα τετελεσμένο ἐκφυλισμὸ τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης, γιὰ τὸν ἀστικὸ χαραχτήρα τοῦ σοβιετικοῦ κράτους καὶ ἔφτασαν στὸ συμπέρασμα γιὰ τὴν ἀνάγκη μιᾶς «νέας Διεθνοῦς» στηριγμένης στὴν ἀντίληψη ὅτι εἶναι ματαιοπονία κάθε πραχτικὴ δράση γιὰ τὴ μεταρρύθμιση ΕΣΣΔ καὶ Διεθνοῦς. Οἱ Οὔρμπανς καὶ Ρούθ Φίσερ σὲ λίγο ἐξαφανίζονταν ἀπὸ τὴν πολιτικὴ σκηνὴ καὶ μαζί τους ὅλο τὸ «Λένινμπουντ», ἡ πιὸ μεγάλη ἐξωρωσικὴ ἀντιπολιτευτικὴ ὀργάνωση στὰ πρῶτα χρόνια. Τὸ παράδειγμα ξαναπαρουσιάστηκε σὲ σποραδικὲς περιπτώσεις «τροτσκιστῶν» ποὺ πολὺ ἢ λίγον καιρὸ πρὶν ἀπ᾽ τὸν Τρότσκι κήρυξαν γιὰ «συντηρητικὴ» τὴν πάλη γιὰ τὴ μεταρρύθμιση τῆς Κ. Δ. καὶ τῆς Σ. Ε. καὶ ζήτησαν ἀπὸ τότε μιὰ ἄλλη «Διεθνῆ» φαταλιστικὰ ντεφαιτιστικὴ ἀπέναντι στὸ ἐργατικὸ κράτος, γιὰ νὰ «ἑτοιμάσει ἕνα καλύτερο μέλλον» ἀφοῦ εἶναι μάταιος κάθε πολιτικὸς ἀγώνας πρὸς τὸ παρόν[6].

28. Πάνω στὴν ἴδια βάση γινότανε σὲ λίγο ὁ χωρισμὸς τοῦ Τρότσκι καὶ τῆς Ρωσικῆς Ἀριστερᾶς ἀπ᾽ τὸ Μπόρις Σουβαρίν, κι ἀργότερα ἡ καταδίκη τῆς προπαγάνδας γιὰ τὸν «κόκκινο φασισμὸ» στὴν Ἀμερική. Ἡ τροτσκικὴ κριτικὴ ἐκμηδένισε τὴ «θεωρία» ποὺ προσπαθήσανε νὰ στήσουν στὴ Γαλλία ὁ λουξεμπουργκίζων Laurat καὶ ὁ ἀναρχοσυνδικαλιστὴς θεωρητικὸς Λουζόν, πὼς τάχα ἡ νέα ἀστικὴ τάξη ἔχει κιόλας ἐκκολαφθεῖ σὰν πεταλούδα μέσα ἀπὸ τὴ χρυσαλλίδα τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας καὶ κυριαρχεῖ κιόλας πρὶν ἀπὸ τὸ 1930. Ὅλη ἡ σχετικὴ πολεμικὴ τοῦ Τρότσκι καὶ τῆς Δ.Α.Λ. μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμονὴ ἐξαίρει τὸ συντηρητικὸ καὶ ἀντιδραστικὸ χαραχτήρα ποὺ ἔχουνε τὰ τέτοιας λογῆς φανερώματα.

---

5. Τὶς ἀρνητικὲς μόνο πλευρὲς ποὺ εἶχε ἰδιαίτερα τὸ «μορφωτικοστελεχοποιητικὸ» ἔργο τῆς Ὁλλανδικῆς σχολῆς παρουσιάσανε στὴν Ἑλλάδα, ἔξω ἀπ᾽ τὸ ἐργατικὸ κίνημα καὶ ἐνάντιά του, δυὸ διανοούμενοι ἡσυχαστές, ὁ Τζουλάτι καὶ ὁ Βίττας μὲ τοὺς κλειστοὺς «μαιάνδρους» τοῦ ἀρχειομαρξισμοῦ ἀπὸ τὸ 1923.

6. Ρωμέϊκη παραλλαγὴ τοῦ εἴδους εἶδε τὸ φῶς στὶς ἀρχὲς τοῦ 1933 στὴ «Σημαία τοῦ Κομμουνισμοῦ». Καλοῦσε «προδρομικὰ» τὸν Τρότσκι γιὰ μιὰ «νέα Διεθνῆ» τῆς γενικῆς ἀπόγνωσης καὶ τοῦ καθολικοῦ ντεφαιτισμοῦ. Καρπὸς φυσικός : ἡ πολιτικὴ διάλυση καὶ τὸ ντεφαιτιστικὸ παραμιλητὸ τοῦ 1937 — 1941.

29. Στὴ σκέψη τοῦ Τρότσκι ἡ ἀνάλυση γιὰ τὶς ἐξελίξεις στὴν ΕΣΣΔ δὲν μπορεῖ οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ νὰ χωριστεῖ ἀπὸ τὶς ἰδέες καὶ τὰ συνθήματα μὲ τὰ ὁποῖα διαδραματίζεται στὴ χώρα μιὰ πολιτικὴ πάλη πνιγμένη ἀλλὰ σφοδρότατη. «Ἡ ἱστορία ἐδῶ εἶναι ἀνακατεμένη μὲ τὴ ζωντανὴ πολιτική». Οἱ «δ ο γ μ α τ ι σ τ ὲ ς δὲ θὰ μείνουνε ἱκανοποιημένοι» ἀπὸ τοὺς «ἀτελεῖς», «δυνητικοὺς» ὁρισμοὺς τοῦ Τρότσκι γιὰ τὴν ΕΣΣΔ. Αὐτὸς δὲν λέει «ναὶ - ναί», «οὔ - οὔ» καὶ δὲν παρουσιάζει «φόρμουλες κατηγορηματικές». Δὲν εἶναι πάντοτε τόσο «ἁπλό», «ξεκομμένο τὸ περίγραμμα τῶν ζητημάτων τῆς κοινωνιολογίας». Ὄχι σχήματα μὲ «συλλογιστικὴ ἀκρίβεια» φτιασμένα. «Ἂς μὴν παραμερίζουμε τὰ στοιχεῖα ποὺ αὔριο μποροῦν νὰ ἀνατρέψουν τὰ σ χ ή μ α τ ά μας» τὰ λογικά, ὅσο ὁμορφοκομμένα κι ἂν εἶναι. «Περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο φοβόμαστε μήπως παραβιάσουμε τὸ δυναμισμὸ ἑνὸς κοινωνικοῦ σχηματισμοῦ ποὺ δὲν ἔχει τὸ προηγούμενό του καὶ δὲ γνωρίζει ἀνάλογα. Ὁ ἐπιστημονικὸς καὶ πολιτικὸς σκοπὸς ποὺ ἐπιδιώκουμε δὲν εἶναι νὰ δώσουμε ἕναν τελειωμένο ὁρισμὸ σὲ μιὰ πρόοδο ποὺ δὲν ἔχει τελειώσει, ἀλλὰ νὰ παρατηρήσουμε ὅλες τὶς φάσεις τοῦ φαινομένου, νὰ δείξουμε καθαρὰ τὶς προοδευτικὲς καὶ τὶς ἀντιδραστικὲς τάσεις του, ν' ἀποκαλύψουμε τὴν ἀλληλενέργειά τους, νὰ προβλέψουμε τὶς δ ι ά φ ο ρ ε ς π ι θ α ν ὲ ς π α ρ α λ λ α γ ὲ ς τ ῆ ς μ ε λ λ ο ν τ ι κ ῆ ς ἀ ν ά π τ υ ξ η ς κ α ὶ ν ὰ β ρ ο ῦ μ ε σ' α ὐ τ ὴ τ ὴ ν π ρ ό β λ ε ψ η ἕ ν α σ τ ή ρ ι γ μ α γ ι ὰ τ ὴ δ ρ ά σ η».

30. Ὁ ἰσχυρισμὸς πὼς τάχα ὁ Τρότσκι ἀνακάλυψε κάποιο «νέο ἱστορικὸ νόμο» διορθωτικὸ τοῦ μαρξισμοῦ, ποὺ νὰ διέπει τὴ μοιραία πορεία τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας πρὸς κάποιο γραφειοκρατικὸ ἀδιέξοδο, εἶναι ἁπλῶς ἄτυχη θεωρητικὴ ἀπόπειρα νὰ σκεπαστεῖ ὁ φαταλισμὸς μὲ τροτσκικὸ ντύμα. Τὰ μαρξικὰ καὶ λενινικὰ συμπεράσματα ἀπὸ τὴν ὑπόθεση τῆς «κοινωνικοποίησης στὴ βάση τῆς ἀθλιότητας» (Μὰρξ) καὶ ἀπὸ τὴν «πάλη γιὰ τὸ ἀτομικὰ ἀναγκαῖο» (Ἔνγκελς), ποὺ γιὰ ἕνα διάστημα συνεχίζεται μετὰ τὴ νίκη τοῦ προλεταριάτου, ἡ «ἀναπότρεπτη στὴν πρώτη φάση τοῦ κομμουνισμοῦ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου» (Μάρξ: «Κριτικὴ στὸ Πρόγραμμα τοῦ Γκότα» — Ἔνγκελς: στὴ «Neue Zeit» γιὰ τὸ Δίκαιο κλπ.) βρήκανε στὴ θεωρία τοῦ μπολσεβικισμοῦ μιὰ «ὀξύτερη» διατύπωση μὲ τὴν ἰδέα τοῦ προσωρινοῦ «ἀστικοῦ κράτους δίχως ἀστικὴ τάξη» («Κράτος καὶ Ἐπανάσταση»). Συνοψίζονται τελικὰ στὸ τροτσκικὸ αἴτημα γιὰ ἕνα ἐργατικὸ κράτος «παρακινητὴ τῆς παραγωγῆς». Τὸ Πρόγραμμα τοῦ Κόμματος τῶν Μπολσεβίκων ἐδῶ — «κράτος τοῦ ἔνοπλου προλεταριάτου», πάλη ἐνάντια στὸ γραφειοκρατικὸ κίνδυνο μὲ τὴ βαθμιαία ἀνύψωση τῶν διοικητικῶν ἱκανοτήτων τῆς μάζας, ἀνακλητὸ καὶ προλεταριακὴ μισθοδοσία ὑπαλλήλων κλπ. — ἔδειξε τὴν πραχτική του ἀνεπάρκεια καὶ ἦρθε σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πραγματικότητα τῆς μετεπαναστατικῆς Ρωσίας σ' ἕνα κατοπινό της ἱστορικὸ στάδιο. Ἂν τελικὰ ἀποδείχτηκε ὅτι ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκι «ὑποτιμήσανε» τὶς μελλοντικὲς δυσχέρειες, αὐτὸ ὀφείλεται στὴ διεθνιστικὴ προοπτικὴ ποὺ ἀναγκαστικὰ χάραζε στὴν πολιτική τους ἡ μαρξιστικὴ θεωρία γιὰ τὴ

διαρκή ἐπανάσταση. Αὐτὰ ὅμως οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ δὲν ὁδηγοῦνε τὸν Τρότσκι στὸ νὰ διατυπώσει κάποιας λογῆς «νέο νόμο» (εἰσαγωγικὰ βάζει ἴσα - ἴσα ὁ ἴδιος στὴ λέξη ποὺ παρεκβατικὰ μεταχειρίζεται). Ἁπλὰ καὶ μόνο τὸν ὑποχρεώνουνε σὰ μαρξιστὴ τῶν μεταλενινικῶν χρόνων νὰ γονιμοποιήσει τὴ θεωρία μὲ τὴ βοήθεια τῆς ρωσικῆς πείρας γιὰ μιὰ σκοπιμότερη δράση μὲ ἀναπτυγμένα τὰ ἀρχικὰ θεωρητικὰ ὅπλα: Μὲ τοὺς «ἀστικοὺς κανόνες διανομῆς» εἶναι ἀδύνατη μιὰ «αὐτόματη» ὑπερνίκηση στὴ βάση μόνο τῶν μέσων τοῦ παλιοῦ μπολσεβικικοῦ προγράμματος. Ὁ Λένιν στὶς παραμονὲς τοῦ θανάτου του πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση ἔκανε τὶς ἀγωνιώδεις του ἐκκλήσεις καὶ προτάσεις ἐνάντια στὶς «γραφειοκρατικὲς τάσεις» ποὺ «θὰ φανερωθοῦνε καὶ παντοῦ ἀλλοῦ μετὰ τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση» (Τρότσκι). «Ὅσο πιὸ φτωχὴ εἶναι ἡ κοινωνία ἡ γεννημένη ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση (καὶ πιὸ μεγάλη ἡ «ἔλλειψη γενικῆς κουλτούρας»), τόσο πιὸ ἐπικίνδυνο μπορεῖ νὰ γίνει γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ σοσιαλισμοῦ τὸ γραφειοκρατικὸ σύστημα». Σὲ τί βαθμὸ αὐτὴ ἡ δυνατότητα θὰ γίνει πραγματικότητα καὶ ποιό σύστημα θὰ καταβάλει τελικὰ τὸ ἄλλο εἶναι ζήτημα ποὺ τὸ κρίνει ἡ πάλη τῶν ζωντανῶν δυνάμεων. Τούτη γιὰ τὸ προλεταριάτο θὰ συντομέψει, ἂν εἶναι ἐπιτυχής, ἢ θὰ ἐπιβραδύνει, ἂν λαθέψει, τοὺς ρυθμοὺς τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνοικοδόμησης, πάνω στὴ βάση τῆς ὀρθὰ ἢ σφαλερὰ ἀναλόγως σὲ κάθε χώρα διαπιστωμένης ἀντικειμενικῆς πραγματικότητας. Τὰ ὅρια ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ξεπεράσει ὁ δυναμισμὸς αὐτῆς τῆς πράξης, τὰ χάραξε ὁ διεθνικὸς χαραχτήρας τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Μὰ κι αὐτουνοῦ ἡ οὐσία εἶναι ἴσα - ἴσα ἡ πιὸ ριζικὴ ἄρνηση τοῦ φαταλισμοῦ.

31. Εἶναι μοιραία ἡ τραγικὴ λύση τῆς ἀστικῆς παλινόρθωσης στὸ σοβιετικὸ δράμα καὶ ἀναπότρεπτη ἡ ἐπαλήθευση τοῦ φαταλισμοῦ ποὖβαλε τὴ μίζα του σ᾽ αὐτὸ τὸ χρῶμα; Ὁ τύπος τοῦ Ντοστογιέφσκι, μὲ λαχτάρα μετρώντας τὸ βουνὸ τὶς μάρκες ποὺ κέρδισε, κραυγάζει πὼς τὄξερε ὅτι στὸ μαῦρο θὰ πέσει ἡ μπίλια. Ἡ πάλη τῶν τάξεων δὲν εἶναι ρουλέτα. Ἂν ἡ ἐπαναστατικὴ τάξη «ποντάρει» κι αὐτὴ μὲ κάποια ἔννοια—: ἐπιστημονικός, μαρξιστικὸς προσανατολισμός της!—, ποτὲ ὅμως στὸ μαῦρο!, ὡστόσο ὁ «πόντος» ποὺ θὰ βγεῖ δὲν εἶναι προκαθορισμένος ἀπὸ τὸ κισμέτι, ἀλλὰ τόνε βγάζουνε παλεύοντας οἱ τάξεις. «Πέραν τοῦ μαρξισμοῦ»[7] νόμισε πὼς πῆγε ὁ Henri de Mann, ἀφοῦ ὅμως πρῶτα φαντάστηκε ἄνετα τὸ Μὰρξ σὰν ἀδυσώπητο Ἰεχωβᾶ ποὺ μὲ τὴν ταφόπετρα κάποιων «νόμων» τῆς θεωρίας του προκαθόρισε μιὰ γιὰ πάντα ὅλα τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν στοὺς ἀνθρώπους κι ἔκανε περιττὴ κάθε δικιά τους ἐνσυνείδητη ἐπέμβαση.

32. Μὲ τὴ μαρξιστικὴ διαλεχτικὴ τῆς ἐπαναστατικῆς πράξης ἀπαντᾶ κι ὁ Τρότσκι στὸ φαταλισμὸ γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς ΕΣΣΔ. Ἐπι-

7. Τὸ «Πέραν τοῦ Μαρξισμοῦ», ἡ «Ψυχολογία τοῦ Σοσιαλισμοῦ» καὶ τὸ περίφημο «Πλάνο» εἶναι τὰ εὐαγγέλια τοῦ ντεμανικοῦ «μεταμαρξισμοῦ». Ἀρχικὸ πρότυπο, ὅπως συνέβη πάντα σὲ τέτοιες περιπτώσεις, εἶναι οἱ «Προϋποθέσεις τοῦ Σοσιαλισμοῦ» τοῦ Ε. Μπερνστάϊν ἀπ᾽ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα.

φυλάσσει ἡ ἱστορία στὴν Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση γιὰ γιγαντιαία ἐπανάληψη τοῦ δράματος τῆς Κομμούνας; — Θἄχουμε πολεμήσει σὰν τοὺς κομμουνάρους, θἄχουμε σπουδάσει σὰν τὸ Μάρξ. Καὶ ἐ μ ε ῖ ς αὔριο θὰ νικήσουμε ἀφήνοντας γιὰ σήμερα τὸν πανικόβλητο μικροαστὸ νὰ μοιρολογεῖ φαταλιστικὰ τὴν ἱερεμιάδα του.

33. (Ἡ ἴδια τροτσκικὴ λογικὴ καὶ στὸ πρόβλημα τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ νέου προσανατολισμοῦ ἀπέναντι στὴν Κ. Δ. Ὁ νέος προσανατολισμὸς δὲν ξεπήδησε ἀπὸ τὴ μεγαλοφυέστατη κεφαλὴ τοῦ κοσμοδιορθωτῆ. Στάθηκε ἡ φυσικὴ ἱστορικὴ συνέχεια καὶ λογικὴ συνέπεια τοῦ παλιοῦ προσανατολισμοῦ τῆς μεταρρύθμισης. Ὁ ἀρχειομαρξισμὸς σ᾽ ὅλη τὴν ἱστορικὴ ἐκείνη πάλη, ἀπ᾽ τὴν ἀρχή της ὥς τὸ τέλος της, δὲν εἴτανε μὲ τὸν Τρότσκι, ἂς πῆρε κάποτε τεχνητὰ τὸ ὄνομα «ἀντιπολίτευση τοῦ Κ.Κ.Ε.». Νά γιατὶ καὶ «νέος προσανατολισμὸς» γι᾽ αὐτὸν εἶναι τὸ Α.Ε.Κ. καὶ τὸ τέλμα του: μπραντλεριανισμός.

Αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ἰδέα τοῦ νέου κόμματος στὴν ΕΣΣΔ (καὶ τῆς νέας Διεθνοῦς) ἔκλεινε μέσα της ἀναγκαστικὰ τὸ σκοπὸ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου κατὰ τοῦ θερμιδὼρ - βοναπαρτισμοῦ. Ἐπρόκειτο ὄχι ἁπλὰ γιὰ ἕνα νέο κόμμα, ἀλλὰ γιὰ νέο ἐπαναστατικὸ κόμμα. Ἡ ἡμερομηνία τῆς καὶ τυπικῆς διακήρυξης τοῦ συνθήματος «πολιτικὴ ἐπανάσταση» ἀπὸ τὸ ρωσικὸ τμῆμα καὶ τὴ Διεθνὴ εἶναι δεύτερο ζήτημα. Συζητώντας ὁ Τρότσκι μὲ παλιοὺς συναγωνιστές του διστακτικοὺς ἢ ἀντίθετους στὸ νέο προσανατολισμὸ γιὰ τὸ φόβο τῆς ἀντεπανάστασης μέσα στὸ ἐργατικὸ κράτος, ἔλεγε πειστικότατα ἀπὸ τότε: Κιόλας ἔχουμε ἐκεῖ πέρα τὸν ἐμφύλιο πόλεμο ἀπὸ τὸ Στάλιν ποὺ ξεκαθαρίζει, καταδιώκει, ἐξορίζει, φυλακίζει, σκοτώνει χιλιάδες μπολσεβίκους).

34. Ὁ Τρότσκι ἀντέταξε εἰδικότερα τὴν ἐπαναστατικὴ διαλεχτικὴ τοῦ μαρξισμοῦ σὲ ὅσους θέλησαν νὰ βάλουνε τὴ φαταλιστικὴ φιλοσοφία, ντυμένη μὲ τὰ ἀραχνοΰφαντα τῆς «ἀμερόληπτης ἀντικειμενικότητας», στὴν ὑπηρεσία τῆς θερμιδωριανῆς γραφειοκρατίας: «Οἱ πιὸ ἔξυπνοι ἀπὸ τοὺς «φίλους» δέχονται ν᾽ ἀναγνωρίσουν, τουλάχιστο στὶς ἰδιαίτερες συνομιλίες τους, ὅτι ὑπάρχουνε κηλίδες στὸ σοβιετικὸ ἥλιο, ἀλλὰ ἀντικατασταίνουνε τὴ δ ι α λ ε χ τ ι κ ὴ μὲ τὴ φ α τ α λ ι σ τ ι κ ὴ ἀνάλυση καὶ παρηγοριοῦνται λέγοντας πὼς ἕνας κάποιος γραφειοκρατικὸς ἐκφυλισμὸς εἴταν ἀναπόφευγος. Καλά! Μὰ καὶ ἡ ἀντίσταση στὸ κακὸ δὲν εἶναι λιγότερο ἀναπόφευγη. Ἡ ἱστορικὴ ἀνάγκη ἔχει δυὸ ἄκρες: τὴν ἀντίδραση καὶ τὴν πρόοδο. Ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κόμματα ποὺ τὴν παρακινοῦνε γιὰ ἀντίθετους σκοποὺς καταντοῦνε στὸ τέλος νὰ βρεθοῦν ἀπὸ τὰ δυὸ ἀντίθετα μέρη τοῦ ὁδοφράγματος.

35. Σὲ ποιὸ ὁδόφραγμα θὰ περάσει ἡ νίκη κρίνεται κάθε φορὰ στὴ μάχη. Αὐτὴ καθ᾽ ἑαυτὴ μία ἢ περισσότερες ἧττες δὲν ἀποδείχνουνε πὼς εἴτανε λάθος ν᾽ ἀναλάβει τὸν ἀγώνα ἡ νικημένη τάξη οὔτε πάντοτε πὼς εἴτανε λαθεμένες οἱ μορφὲς ἢ οἱ προοπτικὲς αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα της. Ἡ λυδία λίθος γιὰ τὰ ὅπλα τῆς κριτικῆς εἶναι ἡ κριτικὴ τῶν ὅπλων, γιὰ τὶς ἰδέες ἡ πράξη. Καὶ στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τὰ πράματα ἐξελίσσονται διαφορετικὰ παρὰ στὶς χημικὲς χοάνες καὶ στὰ ὄργανα τοῦ ἀστεροσκό-

που. Ὁ νόμος ποὺ κυβερνᾶ τὴν κίνηση τῶν ἱστορικῶν προοδευτικῶν δυνάμεων τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας κλείνει μέσα του καὶ τὴ δυνατότητα γιὰ προσωρινὲς ἀνυψώσεις καὶ καταπτώσεις, ἧττες μερικότερες σὰν ἀναγκαίους μεταβατικοὺς σταθμοὺς τοῦ καθολικοῦ ἱστορικοῦ προτσέσου γιὰ τὴν ἀπαραίτητη συσσώρευση τῆς πείρας. Δίχως τὴ νικημένη Κομμούνα καὶ τὴν ἧττα τοῦ 1905 θἄταν ἀδύνατη ἡ νίκη τοῦ Κόκκινου Ὀχτώβρη. Δίχως τὴν 1η Διεθνὴ ποὺ διαλύθηκε καὶ τὴν Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση ποὺ νικήθηκε στὴν πάλη της γιὰ τὴ μεταρρύθμιση τῆς Κ. Δ., θἄταν ἀδύνατη ἡ 4η Διεθνής. Ὁ σοφὸς φαταλιστὴς θὰ θεσπίσει ἀπὸ τὸ γραφεῖο του ἕνα διάταγμα μὲ ἀναδρομικὴ ἰσχὺ γιὰ τὴν καταδίκη τοῦ κινήματος τῆς Κομμούνας. Ὁ Μὰρξ θὰ τὸ ὑμνήσει καὶ θὰ τὸ σπουδάσει. Γιὰ νὰ ἑτοιμάσει τοὺς Λένιν καὶ τοὺς Τρότσκιδες τῆς Μπολσεβικικῆς νίκης.

36. [Ἕνα ἀντίστοιχο τοῦ κοινωνιολογικοῦ τούτου νόμου βρίσκουμε στὶς ἐπιστῆμες τῆς φύσης. Κάθε ἀνακάλυψη ἢ ἐφεύρεσή τους γιὰ νὰ ἐπαληθευτεῖ καὶ νὰ ἐφαρμοστεῖ ὠφέλιμα γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, χρειάστηκε πρῶτα νὰ περάσει ἀπὸ σειρὰ ἀποτυχημένες ψηλαφήσεις καὶ ἀπόπειρες, κάποτε ἀπὸ αἷμα καὶ ἑκατόμβες θυμάτων τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Στὴν πάλη γιὰ νὰ γνωρίσουμε καὶ τιθασεύσουμε τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ὁ δρόμος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς τώρα στρωμένος μὲ πολλὲς προσωρινὲς ἀπογοητεύσεις, μόχθο καὶ θυσία. (Ἕνα κομμάτι τῆς φύσης εἶναι καὶ ἡ κοινωνία). Ὅπως ἡ ἐπανάσταση, ἔτσι καὶ ἡ ἐπιστήμη ἔχει τὴν Ἐποποιία της, ἔχει καὶ τὴν Τραγωδία της. Στὸν «Προμηθέα» τοῦ Αἰσχύλου ὁ Μὰρξ ἔβλεπε τὸν τύπο κάθε πραγματικῆς τραγωδίας].

37. Τοὺς ἐκπρόσωπους τοῦ φαταλισμοῦ «φίλους» ὁ Τρότσκι, μαζὶ μὲ τὸ Λένιν, τοὺς ἀντίκρυσε μὲ ἰδιαίτερη ἀπέχθεια. Τοὺς ὀνομάτισαν κι οἱ δυὸ «ἀστοὺς συντηρητικοὺς ποὺ φαντάζονται τὸν ἑαυτό τους γιὰ σοσιαλιστή» («Προδομένη Ἐπανάσταση»). Αὐτὸ τὸ χαραχτήρα διατηρεῖ ὁ φαταλισμὸς κι ὅταν ἀκόμη φλυαρεῖ μὲ ἐπαναστατικὲς φράσεις. Μόνο ποὺ τότε μπορεῖ, κάτω ἀπὸ ὁρισμένες συνθῆκες καὶ ὡς ἕνα βαθμό, νὰ γίνει ζύμη ἰδεολογικῆς ἀποσύνθεσης.

38. Μιὰ μορφὴ κριτικῆς ποὺ ἀναίρεσε ἡ διδασκαλία τοῦ Τρότσκι εἶναι ἡ «ἀστικὴ συντηρητική» ὑπόθεση πὼς ἀπὸ τὰ 1923 κιόλας εἴτανε χαμένη ἡ σοβιετικὴ δημοκρατία στὴν ΕΣΣΔ καὶ μοιραῖος ἐκεῖ ὁ θρίαμβος τοῦ Θερμιδὼρ καὶ τῆς ἀντεπανάστασης, ἄρα ματαιοπονία καὶ ὅλη ἡ πάλη τῶν Ρώσων μαρξιστῶν γιὰ τὴ μεταρρύθμιση, ἀφοῦ πραχτικὴ ἐπιτυχία ἀπὸ τέτοιον ἀγώνα δὲν περίμεναν καὶ ὅλη ἡ ὑπόθεση εἴταν ἁπλὰ καὶ μόνο «κήρυγμα γιὰ τὸ μέλλον». Πρόκειται γιὰ τὴν πιὸ παιδαριώδη παρανόηση τῆς τροτσκικῆς διδασκαλίας ἀπὸ τὸ φαταλισμό. Ὁ ἀβδηρίτης ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσει τὰ γεγονότα ὅταν αὐτὰ διαδραματίζονται κάτω ἀπὸ τὴ μύτη του. Φουσκωμένος ὅμως ὕστερα μὲ τὸ θάρρος τῆς ἄγνοιας ἀρχίζει νὰ ἐξαποστέλλει στὸ παρελθὸν τὰ νομοθετήματά του ὅταν πιὰ τὸ τετελεσμένο τὸν ἔχει θαμπώσει. Ἐννοεῖται πὼς καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις ἀποδείχνεται ἀνίκανος «νὰ μεταβάλει τὸν κόσμο».

39. Ἡ ντεμανικὴ διαστροφὴ στὸ μαρξισμὸ ἔγινε γιὰ τὴ διευκό-

λυνση τῆς πολεμικῆς ἐνάντιά του. Ἡ φαταλιστικὴ διαστροφὴ στὴ διδασκαλία τοῦ Τρότσκι ἔχει τὸ μειονέχτημα νὰ παρουσιάζεται κάποτε σὰν αὐθεντικὸς «τροτσκισμός».

40. Ἀχίλλεια φτέρνα τοῦ ἐγελειανοῦ ὑλιστῆ Λουδοβίκου Φόυερμπαχ στάθηκε ὅτι δὲν εἴτανε ἀρκετὰ τέτοιος στὸ ζήτημα: θεωρία καὶ πράξη. Δηλαδὴ ὅτι δὲν μπόρεσε νὰ ὑπερνικήσει καὶ τὸν ἐγελιανισμὸ καὶ τὸν παλιὸ (τὸ μηχανικὸ) ὑλισμό. Διαμορφώνεται ἀπὸ τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλὰ γίνεται κι ὁ ἴδιος μὲ τὴ σειρά του ἀπὸ μαθητὴς παιδαγωγὸς τῆς κοινωνίας. Ὑπὸ συνθῆκες ἀνεξάρτητες ἀπὸ μᾶς γίνεται ἡ ἱστορία. Ἀλλὰ οἱ ἄ ν θ ρ ω π ο ι τήνε κάνουν.

41. Ὁ Λένιν αἰσθάνθηκε περισσότερο τὴν ἀνάγκη νὰ κάμει φιλοσοφία — καὶ συγκεκριμένα τὴ μαρξιστικὴ φιλοσοφία τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξης — ὅταν τὰ βαλτονέρια ἄρχισαν νὰ μυρίζουν τριγύρω του (πεσιμισμός, φιντεϊσμὸς κ.τ.τ. μετὰ τὸ 1905).

42. Ἡ δύναμη τοῦ θεωρητικοῦ Τρότσκι εἶναι σ' αὐτό: «ἐπιστημονικὴ πρόβλεψη γιὰ τὴν ἐπαναστατικὴ δράση». Ἀπὸ δῶ κρέμονται στὸ μαρξισμὸ ὅλοι οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆτες.

43. Ὁ φαταλιστὴς προφήτης δὲν μπορεῖ νὰ παρουσιαστεῖ σὰν ὀπαδὸς τοῦ Τρότσκι χωρὶς νὰ κάνει ἐπάνω του ὅ,τι ἡ Δαλιδὰ στὸ Σαμψών. Τὸ δυνατότερο στοιχεῖο τῆς διδασκαλίας γίνεται τὸ ἀσθενέστερό της. Ὁ Τρότσκι καταντᾶ Κάουτσκι μὲ κόκκινο σκοῦφο.

44. Ἀπὸ τὴ φύση του κάθε φαταλισμὸς δὲν εἶναι μόνο ἄπραγος ἀλλὰ καὶ ἀπαισιόδοξος. Σ' ὅλα τὰ θρησκευτικὰ δόγματα τῆς μοιρολατρίας ἡ Εἱμαρμένη τὰ τυχὸν ἀγαθά της τὰ ἐπιφυλάσσει μόνο γιὰ τὸν ἄλλο κόσμο. Σὲ τοῦτον εἶναι ἡ «κοιλὰς τῶν δακρύων» («Jammertal» — Schopenhauer).

Στὴν πολιτικὴ ἡ φαταλιστικὴ ἀπαισιοδοξία εἶναι ἡ ἡττοπάθεια. Μοιρολογήτρα μοιρολάτρισσα εἶναι κι ὁ ντεφαιτιστὴς ποὺ ἔχασε τὸ ἰδεολογικό του ἕρμα στὸ ἐργατικὸ κίνημα.

45. Μαρξισμὸς (καὶ ἕνα μέρος του σήμερα εἶναι τοῦ Τρότσκι ἡ διδασκαλία) καὶ φαταλισμὸς ἀλληλοαποκλείονται ἀπολύτως. Ἐδῶ εἶναι ὁ βάλτος ποὺ σήπεται, ἐκεῖ ἡ ταραγμένη θάλασσα. Ἐδῶ ἀκούονται κοάσματα, ἐκεῖ ὁ βρόντος τῆς ἀτμομηχανῆς ποὺ τρέχει μὲ ἴλιγγο. Κάποτε ὁ ὁδηγὸς μὲ τὸ θερμαστὴ κατεβάζουν τὸ μοχλὸ τῆς ταχύτητας καὶ ἑτοιμάζουν τὶς φωτιές τους. Αὐτὸ δὲν θὰ ἐμποδίσει τὴ μηχανὴ νὰ φτάσει. Ἴσα - ἴσα τὸ ἀντίθετο.

Π. Π.

Πρώτη ἐπέτειο τοῦ θανάτου τοῦ Τρότσκι

(Τὸ κείμενο αὐτὸ γιὰ πρώτη φορὰ εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας σὲ εἰδικὸ «Δελτίο» τοῦ πυρήνα Ἀκροναυπλίας ΕΟΚΔΕ στὶς 21 Αὐγούστου 1941, μὲ χειρόγραφη μορφή. Τὸ 1945 τυπώθηκε σὰν προλογικὸ κείμενο στὴν ἔκδοση τοῦ μεταφρασμένου ἀπὸ τὸν Π. Π. βιβλίου τοῦ Τρότσκι «Ἡ Προδομένη Ἐπανάσταση»).

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ ΧΩΡΙΣ ΤΡΟΤΣΚΙ

Ὁ πόλεμος τοῦ 1914 μὲ τὸ κλείσιμο τοῦ δεύτερού του χρόνου ἔβρισκε τὸ Λέοντα Τρότσκι στὴν ἀκμὴ τῆς δράσης του. Ἀπὸ τὴ Βιέννη, τὴ Γερμανία, τὴν Ἑλβετία καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸ Παρίσι ἔφτανε στοὺς ἐργάτες τῆς ἠπείρου καὶ στοὺς στρατιῶτες στὰ μέτωπα ἡ φωνὴ τοῦ «συνεπέστατου διεθνιστῆ». Σὰ σάλπισμα δυνατὸ τοὺς ἀφύπνιζε σιγὰ - σιγὰ στὴ μεγάλη μάχη ποὺ ἔμελλε ν' ἀρχίσει σὲ λίγο: Ἡ Διεθνὴς πέθανε! Ἐμπρὸς γιὰ τὴ νέα Διεθνὴ τῆς Ἐπανάστασης! Τὸ καπιταλιστικὸ σύστημα, ὁ ἰμπεριαλισμὸς θανατώνει τὴν ἤπειρο! Ἑνωμένες Πολιτεῖες τῆς Σοσιαλιστικῆς Εὐρώπης! Ἐμπρὸς γιὰ τὴ διεθνὴ κοινωνικὴ ἐπανάσταση, μοναδικὴ διέξοδο ἀπὸ τὸ σφαγεῖο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου Πρώσσων καὶ δημοκρατῶν!

Τόνε δικάζανε καὶ τοῦ κατάσχανε τὰ βιβλία στὴ Γερμανία, τοῦ κλείνανε τὸ στόμα καὶ τὴν ἐφημερίδα στὴ Γαλλία, τόνε φυλάκιζαν στὴν Ἱσπανία καὶ τὸν ἐξόριζαν, τὸν ἐγκαθείργνυαν στὰ στρατόπεδα καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ ὁ «δημοκρατικὸς» ἰμπεριαλισμὸς τῆς Αὐτοῦ Βρεταννικῆς Μεγαλειότητος ἔβαζε τὸ φίμωτρο σ' αὐτὸ τὸ πύρινο στόμα τῆς Ἀντιπολεμικῆς Ἔγερσης σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ Καναδᾶ.

Μὰ προτοῦ κλείσει ὁ τρίτος χρόνος τοῦ πολέμου τὸ ἀκάθεκτο κῦμα τῶν ρωσικῶν μαζῶν ἔσπαζε τὰ φίμωτρα. Ἡ Ἐπανάσταση τὸν καλοῦσε κοντά της μαζὶ μὲ τὸν Λένιν καὶ μὲ τοὺς ἄλλους προλετάριους διεθνιστές.

Καὶ ἡ Ἐπανάσταση, ὅπως ἐκεῖνοι οἱ δυὸ τήνε προγραμματίσανε, τερμάτισε σὲ λίγους μῆνες τὸ σφαγεῖο μὲ τὴ Δικτατορία τοῦ Προλεταριάτου, γιατὶ συνεχίστηκε ἀσταμάτητα ἀπὸ τὸ Φλεβάρη, Διαρκὴς Ἐπανάσταση. Οἱ Στάλιν - Κάμενεφ ἀντίκρυσαν μὲ σέβας τὸ «σταθμό», τὸ «τετελεσμένο» τῆς φεβρουαριανῆς δημοκρατίας καὶ καλέσανε τοὺς ἐργάτες καὶ στρατιῶτες νὰ μείνουνε στὸ μέτωπο μὲ τ' ὅπλο παρὰ πόδας «ἀσκώντας πίεση» στὴν κυβέρνηση τοῦ ἀστικοῦ συνασπισμοῦ γιὰ μιὰ δίκαιη εἰρήνη «δημοκρατική», εἰρήνη τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκι ἀντίθετα στύλωσαν τὰ κοφτερά τους μάτια στὴν ἀδάμαστη ἱστορικὴ συνέχεια τοῦ ἐπαναστατικοῦ προτσέσου ποὔτρεχε μὲ ἴλιγγο ἴσαμε τὸν κόκκινο Ὀχτώβρη. Αὐτὴ ἡ συνέχεια καὶ μόνον αὐτὴ γνώριζε καὶ τὸ μυστικὸ γιὰ τὸν τερματισμὸ τῆς φρίκης τοῦ πολέμου.

***

Ἐκεῖνος ποὺ ἡ ἱστορία τὸν προόριζε σὲ λίγο γιὰ ἀρχηγὸ τῆς Θερμιδωριανῆς Ἀντίδρασης στὴν ΕΣΣΔ εἶχε ἀπὸ τὶς ἀρχὲς κιόλας τοῦ

1917 δείξει τὴ στενή, «ἐπαρχιωτικὰ» ἐθνικιστικὴ φυσιογνωμία του. Μόνο μέσα σὲ μιὰ διεθνιστικὴ προοπτικὴ μποροῦσε νὰ βρεῖ σωστὴ λύση καὶ τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση στὴ Ρωσία, καὶ τὸ πρόβλημα τῆς εἰρήνης, καὶ τὸ πρόβλημα τῆς κατοπινῆς πολιτικῆς τῶν σοσιαλιστῶν στὴν κυβέρνηση τῆς καθυστερημένης Ρωσίας: Ἐπέκταση τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης καὶ στὴν ὑπόλοιπη Εὐρώπη! Ἄμυνα τοῦ ἐργατικοῦ κράτους μὲ τὴ βοήθεια νέων ἐπιτυχῶν ἀγώνων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου! Γιὰ νὰ βλέπει ὁ Στάλιν ἀπὸ τότε τὸ ὅλο ζήτημα πάνω σὲ στενὰ ἐθνικὴ προοπτική, ἀναπόφευγο εἴτανε νὰ καταλήξει στὸ δημοκρατικὸ προσανατολισμὸ τῆς προαπριλιανῆς «Πράβδας», στὴ θεωρία τοῦ «αὐτάρκους ἐθνικοῦ σοσιαλισμοῦ» ἀργότερα καὶ στὴν «ἐθνικὴ» ἄμυνα τῆς ΕΣΣΔ σήμερα μὲ τὴ βοήθεια πολεμικῶν συμφώνων πότε βερσαλλιέζικων καὶ πότε σταλινοχιτλερικῶν.

Τὴ δημοκρατικὴ - ἐθνικὴ γραμμὴ τῆς σταλινικῆς «Πράβδας» τοῦ Μάρτη 1917 τὴν κατέβαλε μέσα στὸ Μπολσεβικισμὸ ἡ ἐπαναστατικὴ - διεθνιστικὴ τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι μόλις πατήσανε τὸ πόδι τους στὴ Ρωσία τὴν ἄνοιξη τοῦ 1917. Ὁ παλιὸς ἀντιμπολσεβίκος Τρότσκι μὲ τοὺς συντρόφους του διεθνιστὲς δὲν εἴχανε τίποτα ποὺ νὰ τοὺς χωρίζει πιὰ ἀπ᾽ τὸ κόμμα τοῦ Λένιν.

Ἂν ἡ ἰδεολογία τοῦ φεβρουαριανοῦ «σταθμοῦ» τὸ 1917 δὲν νικιότανε τότε στὸ κεφάλι τοῦ κόμματος, δὲν θὰ εἶχε ὑπάρξει ποτὲς ΕΣΣΔ. Ἐπειδὴ δὲν ἐνικήθηκε ἡ ἰδεολογία ἐκείνη μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ πρωταγωνιστῆ της, τοῦ Στάλιν, τὸν ἔβαλε αὐτόνε ἡ ἱστορία κεντρικὴ φιγούρα στὴ γραφειοκρατικὰ ἐκφυλισμένη ΕΣΣΔ. Ἀπὸ τὸ 1905 κιόλας ὁ θεωρητικὸς τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης πρόβλεπε ὅτι, ἂν ἡ ἀντιδραστικὴ φύση τοῦ μενσεβικισμοῦ φανερώνεται πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση, τὰ ἀντιδραστικὰ στοιχεῖα ποὔκλεινε ὁ παλιὸς μπολσεβικισμὸς «ἔμελλαν νὰ φανερωθοῦν μετὰ τὴν ἐπανάσταση». Προφητικὴ ρήση γιὰ τὸ μοιραῖο ρόλο τοῦ Στάλιν μετὰ τὸ 1924.

***

Ἡ ἐπανάσταση τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου θριάμβευσε γιὰ νὰ δείξει στοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου φαεινὰ πῶς μπορεῖ νὰ τερματισθεῖ ἡ ἰμπεριαλιστικὴ σφαγή. Καὶ σὲ λίγο ὁ Τρότσκι μέσα στὸ θωρακισμένο βαγόνι, μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ Λένιν ἐν λευκῷ, Δημιουργὸς καὶ λατρεμένος ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Στρατοῦ, ὑψώνεται σὰν ἐφιάλτης μπροστὰ στὴν Εὐρώπη τοῦ Λούντεντορφ καὶ τοῦ Λόυδ Τζώρτζ! Ἢ ἡ καπιταλιστικὴ Εὐρώπη θὰ πεθάνει ἢ ἐμεῖς! Τὰ μανιφέστα ποὺ ὁ Κόκκινος Πολέμαρχος ἐξαπολύει στοὺς προλετάριους τῆς Γερμανίας, τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Κόσμου εἶναι φλογερὲς ἐκκλήσεις γιὰ τὴν παγκόσμια ἐξέγερση, ἐκκλήσεις ποὺ κάνουνε τοὺς δυνάστες τοῦ κόσμου νὰ τρέμουνε.

Ἡ διαρκὴς ἐπανάσταση θὰ συνεχιστεῖ ἀσταμάτητα. Οἱ μπολσεβίκοι τὴν ἄρχισαν στὴ Ρωσία γιατὶ ἀλλιώτικα δὲν ὑπῆρχε ἔξοδο τῆς χώρας ἀπ᾽ τὴ βαρβαρότητα. Ἀλλὰ πάνω ἀπ᾽ ὅλα περίμεναν σὲ λίγο τὴ γερ-

μανική ἐπανάσταση. Ἡ ρωσική σοσιαλιστική ἐπανάσταση θἄταν ὁ πρόλογος τῆς εὐρωπαϊκῆς —ἔγραφε ὁ Τρότσκι τὸ 1905. Καὶ τὶς ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις τῆς οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς καθυστέρησής της ἡ χώρα θὰ τὶς ἔλυνε στὴ διεθνῆ κονίστρα. Ὅταν ἡ Κ.Δ. ξανατύπωνε στὰ 1919 - 1920 αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Συναρχηγοῦ τῆς ἐπαναστατημένης Ρωσίας σ' ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ πολιτισμένου κόσμου, κανένας δὲν ἔβλεπε πιὰ τώρα σ' αὐτὰ ἄλλο τίποτα παρὰ μιὰ ἀλφαβητικὴ ἀλήθεια τοῦ Μπολσεβικισμοῦ.

***

Ἀλλὰ μετὰ τρία ἔτη ὁ Λένιν θὰ πεθάνει. Ὁ Στάλιν στ' ὄνομά του θὰ μετατρέψει τὸν πρόλογο σὲ πλῆρες, αὐτοτελὲς ἔργο σοσιαλισμοῦ ἐθνικοῦ, ἐνῶ τὸ κύριο ἔργο, τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση, θὰ τὸ κηρύξει μὲ πρωτάκουστη κυνικότητα μιὰ «κωμικοτραγικὴ παρεξήγηση». Αὐτὴ τὴ δυνατότητα δὲν θὰ τὴν εἶχε ὁ Ἐπίγονος ἂν πρωτύτερα, στὰ 1918, ἡ γερμανικὴ σοσιαλδημοκρατία δὲν εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ παραδώσει στὴν ἀστικὴ τάξη τὴν ἐξουσία ποὺ οἱ ἐργάτες τῆς δώσανε στὰ χέρια μὲ τὸ στανιό. «Οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου ἔχουν ἀκόμη νὰ πληρώσουν μὲ νέους πολέμους καὶ νέες ἐπαναστάσεις τὰ ἱστορικὰ ἐγκλήματα τοῦ ρεφορμισμοῦ» — θὰ διαπιστώσει προφητικὰ πάλι τὸ 1936 ὁ Τρότσκι.

Καὶ ὁ πρωταγωνιστὴς τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Διεθνισμοῦ μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Λένιν ἄρχισε νὰ πληρώνει, πρῶτος αὐτός, φριχτά, στὴν Ἀντίδραση ποὺ ἀνέβηκε. Ὁ Κόκκινος Στρατὸς ἀποκεφαλίζεται ἀπὸ τὸ 1925: ἡ θερμιδωριανὴ κλίκα ἐκτοπίζει ἀπὸ τὶς γραμμές του τὸ φυσικό του ἡγέτη ποὺ τὸν εἶχε ἄλλοτε ὁδηγήσει στὸ θρίαμβο κατὰ τῆς Ἀντεπανάστασης. Τὸ Γίγαντα τῆς Ἐπανάστασης στὰ ἡρωικὰ της χρόνια διαδέχεται τώρα ὁ Νάνος τῆς παρακμῆς, ποὺ καταργεῖ ἐπίσημα τὸν ὅρκο τοῦ Στρατοῦ τῆς Διεθνοῦς Ἐπανάστασης γιὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσει μὲ ἕνα ὅρκο τῆς ρωσικῆς «πατρίδας». Ὁ Σταλινισμὸς πρόδωσε τὸ διεθνιστικὸ πρόγραμμα τῆς Ρωσικῆς Προλεταριακῆς Ἐπανάστασης, πρόδωσε τὴ σημαία τοῦ Λένιν στὸ ὄνομα τοῦ ἴδιου τοῦ Λένιν.

Δὲν ἄργησε ὅμως καὶ ἡ ὥρα ποὺ οἱ λαοὶ κλήθηκαν νὰ πληρώσουν τὰ ἐγκλήματα τοῦ Ρεφορμισμοῦ καὶ τοῦ Σταλινισμοῦ. Τὰ πληρώνουν μὲ αἷμα, μὲ φρικαλεότητες δίχως προηγούμενο καὶ μὲ δεκάδες χιλιάδες τρελλοὺς ποὺ γυρίζουνε στοὺς ρημαγμένους ἀπὸ τὶς βόμβες δρόμους τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων. Τὸ πύρινο στόμα τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Διεθνισμοῦ, ποὺ ἀπὸ τὶς ἀμερικανικὲς ἀκροπόλεις τῆς 4ης Διεθνοῦς ἐκαυτηρίαζε ἀλύπητα τοὺς συνυπεύθυνους τῆς πολεμικῆς σφαγῆς δυνάστες τοῦ Κρεμλίνου, ἔπρεπε νὰ κλείσει. Ὁ Στάλιν δὲν χρειαζόταν μόνο τὸ φίμωτρο, ὅπως ἄλλοτε ἡ Αὐτοῦ Βρεταννικὴ Μεγαλειότης στὸ στρατόπεδο αἰχμαλώτων τοῦ Καναδᾶ. Χρειαζότανε ὁ Βοναπάρτης τοῦ Κρεμλίνου νὰ τελειώνει. Καὶ ὁ Τρότσκι ἔπεφτε κάτω ἀπὸ τὸ δολοφονικὸ σφυρὶ τοῦ σταλινικοῦ πράχτορα στὶς 21 Αὐγούστου 1940 στὸ Μεξικό.

Στὸν πόλεμο τοῦ 1939, τὴν ὥρα ποὺ κλείνει ὁ δεύτερός του χρόνος ὁ Λ. Τρότσκι δὲν εἶναι παρὰ τέφρα στὴ νεκρικὴ του λήκυθο.

***

Δὲ ζεῖ γιὰ ν' ἀντικρύσει σήμερα τὴ φρικαλέα ἐπαλήθευση τοῦ προφητικοῦ του λόγου: Δυὸ ἀκριβῶς μῆνες πρὶν κλείσει ἕνας χρόνος ἀπ' τὴ δολοφονία τοῦ Τρότσκι κλήθηκαν καὶ τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου τὰ ἑκατομμύρια νὰ πληρώσουνε μὲ αἷμα τὰ ἱστορικὰ ἐγκλήματα τῶν δολοφόνων τῆς Λούξεμπουργκ καὶ τῶν δολοφόνων τοῦ Τρότσκι. Ἀπὸ τὴ Βαλτικὴ καὶ τὴ Λευκὴ ὡς τὴ Μαύρη Θάλασσα γιγαντιαῖες ἑκατόμβες μπρὸς στὸ Μίνσκ, στὸ Σμόλενσκ, στὸ Λένινγκραντ, στὴν Ὀντέσα —καὶ πιὸ πέρα ἀκόμη ἄραγε; Ἡ πολεμικὴ ἱστορία τοῦ κόσμου δὲν ἐγνώρισε τέτοιες πλημμύρες ἀνθρώπινου αἵματος χυμένου στὸ Μολὼχ τῆς ταξικῆς καὶ τῆς παγκόσμιας ἡγεμονίας τῶν κυρίαρχων τάξεων.

Τώρα στὰ πεδία τῶν πολύνεκρων μαχῶν μὲ τὶς πρῶτες ἧττες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ ὅλοι οἱ προλετάριοι καὶ τῶν δυὸ κόσμων ἔκθαμβοι ἀντικρύζουνε τὴν ὠμὴ ἀλήθεια τῶν ἐπίμονων, τῶν ἀγωνιωδῶν προειδοποιήσεών του τόσα χρόνια:

— Διαλύουνε τὸ Κόμμα τοῦ Λένιν! Ἐξοντώνουνε τὴν παλιὰ μπολσεβίκικη φρουρὰ τῶν ἡρώων τοῦ ἐπαναστατικοῦ πολέμου! Στραγγαλίζουνε τὴν πρωτοβουλία καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸ τῶν μαζῶν! Εἶναι κίνδυνος - θάνατος γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ Ἐργατικοῦ Κράτους! Ἀφήνουνε τυφλὰ τὸ Χιτλερισμὸ ν' ἀνεβεῖ στὴν ἐξουσία: θὰ βάλει τὸ μαχαίρι στὸ λαιμὸ καὶ τοῦ ἐργατικοῦ κράτους, ὅταν σὲ λίγο θ' ἀντρειωθεῖ ὁ γερμανικὸς ἰμπεριαλισμός, ὅπως τὄβαλε καὶ στὸ λαιμὸ τῶν Γερμανῶν προλετάριων! Ἀποκεφαλίζουνε μὲ τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα τὸν Κόκκινο Στρατὸ καὶ διορίζουνε γι' ἀρχηγούς του ἀσήμαντες κι ἀδοκίμαστες μετριότητες καὶ μηδαμινότητες! Τυχοδιωκτικὰ ἀμελοῦνε τὴν ποιότητα στὴν παραγωγὴ καὶ τὶς συγκοινωνίες! Ξαναφέρνουνε τοὺς τσαρικοὺς βαθμοὺς στὸ Στρατὸ καὶ πᾶνε νὰ πνίξουν τὴν προλεταριακὴ ψυχή του! Κρατοῦνε στὰ δεσμωτήρια τῆς Σιβηρίας ἑκατοντάδες χιλιάδες ἡρωικοὺς μπολσεβίκους ποὖναι οἱ πιὸ ἀποφασιστικοὶ καὶ γνήσιοι ὑπερασπιστὲς τῆς ΕΣΣΔ κατὰ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ! Εἶναι παραφροσύνη ἡ σταλινοχιτλερικὴ πολιτικὴ φιλίας ποὺ βοηθάει τὸ γερμανικὸ ἰμπεριαλισμὸ νὰ ἑτοιμάσει καλύτερα τὰ ὅπλα του γιὰ τὴν αὐριανὴ ἀντισοβιετική του σταυροφορία!

Καὶ τώρα, στὶς ὑπέρτατες καὶ τραγικὲς στιγμὲς ποὺ ζοῦν οἱ Σοβιετικοὶ καὶ τοῦ κόσμου οἱ ἐργαζόμενοι μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὴν πατημένη ἀπὸ τὸν ἰμπεριαλιστικὴ καταχτητὴ στέπα, — καὶ τώρα ἀκόμη ἀπὸ τὴν τέφρα τοῦ Νεκροῦ Ἀρχηγοῦ ἀνεβαίνει στεντόρεια ἡ φωνὴ τῶν νέων του προειδοποιήσεων:

Ναί, τὴ μεγάλη διιμπεριαλιστικὴ σύρραξη, ποὺ μανιάζει ἀκόμη στὶς ἠπείρους καὶ στοὺς ὠκεανοὺς καὶ στοὺς ἀέρες, νὰ τὴν ἐπωφεληθοῦμε στὸν ἀνώτατο δυνατὸ βαθμὸ ὅπως στὰ χρόνια καὶ τῆς Κόκκινης Διπλωματίας τοῦ Λένιν. Γιὰ ν' ἀντλήσουμε κάθε δυνατὴ περιστασιακὴ βοήθεια στὴ Σ.Ε. Μὰ δὲν εἶναι οὔτε οἱ Ἤντεν καὶ οἱ λόρδοι Μπήβερμπρουκ οὔτε οἱ μπανκιέρηδες Μοργκεντάου σήμερα, οὔτε οἱ βαρῶνοι Ρίμπεντροπ χτές, οὔτε κανένας δολερὸς ἰμπεριαλιστὴς ἐκεῖνος ποὺ διασκεπτόμενος στὴ Μό-

σχα μὲ τὸν Στάλιν θὰ ἐγγυηθεῖ τὴ σωτηρία τοῦ προλεταριακοῦ μας κράτους. Τώρα οἱ «σύμμαχοι» ἑτοιμάζονται νὰ ζητήσουνε καὶ νὰ ἐξαναγκάσουνε σὲ ἀνταλλάγματα. Καὶ περισσότερο ἀπ᾽ ὅλα, ἂς μὴν ἀμφιβάλλει κανείς, ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ κοινωνικὰ ἀνταλλάγματα, γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ παγκόσμιου καπιταλιστικοῦ συστήματος ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ τὸ ζώνουνε σὲ λίγο πολὺ περισσότερο ἀπ᾽ ὅσο σήμερα ζώνουνε τὸ σοβιετικὸ καθεστώς. Καὶ στοὺς λόρδους καὶ στοὺς χρηματιστὲς τῆς Λόντρας καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης μὴ βλέπετε λιγότερο τὸ σύμμαχο καὶ ὑποδαυλιστὴ τῆς ἐσωτερικῆς ἀντεπανάστασης. Κάτω τὰ χέρια ἀπὸ τὸ μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, κόρη τῶν ματιῶν τοῦ Σοβιετικοῦ ἐργάτη! Προλετάριοι, γρηγορεῖτε!

Τῆς σταλινικῆς κυβέρνησης ἡ ἐκφυλισμένη διπλωματία ἔβαλε γιὰ πολεμικὸ σκοπὸ τὴ μοιρασιὰ σὲ «ζῶνες ἐπιρροῆς» μὲ τοὺς Ἀγγλοαμερικάνους ἰμπεριαλιστές. Καὶ δὲν ξέρουμε τί εἶναι ἕτοιμη αὐτὴ τὴ στιγμὴ νὰ δώσει γιὰ τὴν αὐτοσυντήρηση τῆς κυρίαρχης γραφειοκρατίας ποὺ ἐκπροσωπεῖ. Τὰ ἀληθινὰ ὅμως συμφέροντα τοῦ ἐργατικοῦ κράτους βάζουνε μπροστὰ στὸ προλεταριάτο ἄλλο σκοπό: τὴ χρησιμοποίηση τῆς πολεμικῆς κρίσης γιὰ τὴν εὐρωπαϊκὴ καὶ τὴν παγκόσμια ἐξέγερση στὶς προλεταριακὲς μητροπόλεις καὶ στοὺς καταπιεζόμενους ἀποικιακοὺς λαοὺς ἐνάντια σ᾽ ὅλους τοὺς ἰμπεριαλιστές. Αὐτὸ θὰ εἴτανε ἡ βάση μιᾶς ἀληθινὰ λενινικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς σήμερα, ἂν εἶχε ἐπικεφαλῆς τὸν Τρότσκι, ὅπως στὰ ἡρωικὰ χρόνια ποὺ ἐκεῖνος διαπραγματευότανε μὲ τοὺς Τίσκο καὶ Λούντεντορφ γύρω ἀπὸ τὸ διπλωματικὸ τραπέζι τοῦ Μπρὲστ - Λιτόφσκ.

Καμιὰ φωνὴ στὸν κόσμο δὲν ἐστάθηκε τόσο εἰλικρινής, παθητική, πεισματική, τόσο συνεχὴς καὶ τόσο ξάστερη ἔκκληση στοὺς ἐργαζόμενους ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ νὰ ὑπερασπίσουνε ἀνεπιφύλαχτα καὶ μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις τους τὴν ΕΣΣΔ, ὅσο εἴταν ἡ φωνὴ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς 4ης Διεθνοῦς ἴσαμε τὴν τελευταία πνοή του. Ἀπ᾽ τὴν πρώτη στιγμὴ δὲν ἐδίστασε νὰ κόψει δημόσια κάθε σχέση μὲ ὅσους ἀπὸ τοὺς παλιούς του φίλους, θύματα πλέριας ἰδεολογικῆς κατάρρευσης, κηρύξανε τὸν ντεφαιτισμὸ ἀπέναντι στὸ ἐργατικὸ κράτος, κι ἂς τὄκαναν στὸ ὄνομα τῆς ἐπανάστασης ποὺ οὐσιαστικὰ εἴτανε στὰ μάτια τους μιὰ σβησμένη προοπτική. Ἡ ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ἡ ἀνεπιφύλαχτη, ἡ ὁλόπλευρη, ἡ κάτω ἀπὸ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες ὅσο ἡ Ρωσία μένει προλεταριακή, κάτω κι ἀπ᾽ αὐτὴν ἀκόμα τὴν κυβέρνηση τῶν βοναπαρτιστῶν δολοφόνων — εἴτανε γιὰ τὸν Λ. Τρότσκι ἕνα οὐσιωδέστατα ἐπαναστατικὸ σύνθημα, ἀδιάσπαστα ἑνωμένο μὲ κεῖνο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης καὶ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης τοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴν αναγέννηση τῆς σοβιετικῆς ἐξουσίας. Καὶ ἀκριβῶς γιατὶ ἡ ἀνεπιφύλαχτη **ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ** κατὰ τῶν ἰμπεριαλιστῶν εἴταν ὁλοκληρωτικὸ μέρος ἑνὸς ἑνιαίου ἐπαναστατικοῦ προσανατολισμοῦ, γι᾽ αὐτὸ μπῆκε σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς 11 ὅρους τῆς Δ.Α.Α. καί, ἔπειτα, τὄβαλε στὸ πρόγραμμά της ἡ 4η Διεθνής, τὸ Παγκόσμιο Κόμμα τοῦ Τρότσκι.

Νά γιατί τὸ ζήτημα ἂν θὰ ὑπερασπίσουνε οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Τρότσκι τὴν ΕΣΣΔ ὅσο αὐτὴ παραμένει κράτος προλεταριακὸ δὲν εἶναι ζήτημα νέο ποὺ δημιουργήθηκε τὸ 1937 ἢ τὸ 1940. Εἶναι τὸ ἀρκετὰ παλιὸ καὶ πάντα νέο ζήτημα ποιοί εἶναι καὶ ποιοί δὲν εἶναι μὲ τὸν Τρότσκι ἀπέναντι σ' ὅ,τι πολὺ σημαντικὸ ζεῖ ἀκόμη ἀπὸ τὴν πρώτη νικηφόρα μας ἐπανάσταση σὰ μοχλὸς γιὰ τὴ νέα, τὴν παγκόσμια ποὺ ἑτοιμάζουμε.

Ὁ Τρότσκι ἔμεινε, ὥς τὴ στιγμὴ ποὺ ξεψυχοῦσε, ὁ Πρωτεργάτης τῆς νίκης τοῦ Ὀχτώβρη καὶ Πρωταθλητὴς τῆς ὑπεράσπισης τῶν κατακτήσεών του, ποὺ «προδόθηκαν ἀλλὰ δὲν ἀνατράπηκαν», ποὺ ἔχουνε μεγάλη δύναμη ἀντίστασης μὲ τὶς νέες σχέσεις ἰδιοκτησίας, μὲ τὴ ζωντανὴ δύναμη τοῦ προλεταριάτου, μὲ τὴ συνείδηση τῶν καλυτέρων του στοιχείων, μὲ τὴν ἀδιέξοδη κατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ, μὲ τὸ ἀναπόφευγο τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης.

Καὶ γι' αὐτὸ δὲ γνωρίζουμε θρασύτερη βεβήλωση τῆς μνήμης τοῦ Τρότσκι ἀπὸ τὴν ἀπόπειρα ἀνεύθυνων ἀνθρώπων νὰ ἐμφανίσουνε τὴν ἡττοπαθῆ ἀπόγνωσή τους μὲ ἐμβλήματα «τροτσκιστικά».

***

Δὲν τὸν ἄφησαν ὅμως νὰ ζεῖ καὶ σήμερα γιὰ νὰ ξαναηλεκτρίσει μὲ τὴ λιονταρήσια χαίτη του ὁ Γιγαντομάχος τοῦ Κόκκινου Ὀχτώβρη τὰ ἑκατομμύρια τῶν μαζῶν τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου σὲ μιὰ νέα ἐξόρμηση, νικηφόρα, σὰν ἐκείνη ποὺ ξεπάστρεβε ὥς τὸ 1921 τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς ναυάρχους τῶν Λευκῶν ἀπὸ τὴ Σιβηρία καὶ τὸ Μουρμάνσκ, ἀπὸ τὴν Οὐκράινα κι ἀπὸ τὴ Γεωργία.

Θὰ ξεπαστρεφτοῦν ἄραγε καὶ τώρα, ὅπως τότε, καὶ θὰ διαλυθοῦν οἱ ὀρδὲς καὶ οἱ μηχανὲς τοῦ γερμανικοῦ μιλιταρισμοῦ; Δὲν θὰ ἐμποδιστοῦνε λοιπὸν νὰ στήσουν τὸν ἀγκυλωτὸ σταυρὸ στὸ Κρεμλίνο καὶ στὶς ὄχθες τῆς Κασπίας; — ρωτάει μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα κάθε ἐργάτης ποὺ ἀγάπησε τὸν Τρότσκι καὶ ἐγκολπώθηκε τὴ διδασκαλία του.

Θ' ἀπαντήσουμε μὲ τὴ διαθήκη τοῦ Τρότσκι: Οἱ βάσεις τοῦ Κόκκινου Ὀχτώβρη εἶναι ἀληθινὰ στὴν ἄκρη τοῦ γκρεμοῦ. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κανένα εἶδος ἀπελπισία ποὺ νὰ ἐγγίζει τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγωνιζόμενου προλεταριάτου ὅταν ἡ πάλη εἶναι γιὰ τὴ ζωὴ ἢ γιὰ τὸ θάνατο τῆς τάξης του: Ὁ πόλεμος ποὺ διαδραματίζεται αὐτὴ τὴ στιγμὴ στὰ κράσπεδα τῆς Οὐκρανίας καὶ γύρω ἀπὸ τὸ Σμόλενσκ, ὅπου ἄλλοτε, τὶς πρῶτες νύχτες τοῦ πολέμου, εἶχε τὸ ἐπαναστατικὸ στρατηγεῖο του ὁ Λέων Τρότσκι, εἶναι οὐσιαστικὰ τὸ προοίμιο μιᾶς πάλης ἀκόμη πιὸ μεγάλης, πανευρωπαϊκῆς καὶ παγκόσμιας, ἀνάμεσα στὶς προλεταριακὲς μάζες καὶ στοὺς ἰμπεριαλιστές. Ὅτι μπορεῖ νὰ νικηθεῖ τελικὰ καὶ μέσα στὴ Ρωσία ὁ γερμανικὸς ἰμπεριαλισμὸς —παρ' ὅλες τὶς πρῶτες του τοπικὲς ἐπιτυχίες— μᾶς τὸ λέει καλύτερα ἀπὸ κάθε τι ἄλλο ἡ κολοσσιαία σὲ μηχανὲς καὶ σὲ ἔμψυχες δυνάμεις σπατάλη ποὺ τοῦ ἐπιβάλλει ἡ λυσσαλέα ἀντεπιθετικὴ ἄμυνα τῶν Σοβιετικῶν ἀδελφῶν μας ποὺ γεμίσανε τοὺς δρόμους, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ δάση τῆς παραμεθορίου μὲ τὰ συντρίμμια τῶν πιὸ

ἐκλεκτῶν δυνάμεων τοῦ Χίτλερ. Οἱ γεωγραφικὰ καὶ δημογραφικὰ ἀνεξάντλητες ἐφεδρεῖες τῆς ἀπέραντης χώρας δίνουνε μιὰ ἀνυπολόγιστης σπουδαιότητας ἀντικειμενικὴ βάση γιὰ νὰ νικήσει τελικὰ τὸ ψυχικὸ σθένος τῶν μαζῶν ποὺ τὶς ἐμπνέει καὶ θὰ τὶς ἐμπνέει ὡς τὸ τέλος ἡ πεποίθηση ὅτι πολεμοῦνε γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίσει στὴ χώρα τὸ κνοῦτο τῆς καπιταλιστικῆς καὶ φεουδαλικῆς βαρβαρότητας μὲ μορφὴ ποὺ δὲν ἔχουν ποτὲ γνωρίσει οἱ αἰῶνες τῆς ἀνθρώπινης δουλείας. Ἡ προοδευτικὴ δημιουργικὴ ἀξία τῶν μεθόδων τοῦ σχεδίου ποὺ ἡ Ἐπανάσταση ἔδωσε στὴ χώρα ἀποδείχτηκε σωτήρια καὶ ἀσύγκριτα ἀνώτερη ἀπὸ τὰ ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα τῆς τυχοδιωκτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ σχεδίου μὲ τὴ σταλινικὴ κυβέρνηση. Οἱ εἰδικοὶ τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μένουνε τώρα ἀποσβολωμένοι μπροστὰ στὴ μεγαλειώδη ἀνάπτυξη ποὺ ἔχουν δώσει οἱ ἐπαναστατικὲς μέθοδοι στὴν πολεμικὴ βιομηχανία τῆς χώρας. Τὸ ἴδιο, καὶ ἡ ψυχικὴ δύναμη καὶ πίστη τῶν μαζῶν στὴν ὑπεράσπιση τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ἀπὸ τὴ χιτλερικὴ ἐπιδρομὴ ἀποδείχτηκαν ὡς τώρα ἀσύγκριτα πιὸ ἀποτελεσματικὲς ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα ποὺ παρουσιάζουνε οἱ ἀρνητικὲς πλευρὲς μιᾶς ἀνεπαρκοῦς καὶ γραφειοκρατικῆς ἡγεσίας στὶς δυνάμεις τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ.

Ἡ θέση τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ εἶναι τὴ στιγμὴ αὐτὴ τῶν προσωρινῶν στρατιωτικῶν του ἐπιτυχιῶν περισσότερο κρίσιμη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ καὶ ἀπὸ ὅσο φαίνεται. Ἀκόμη κι ἂν εἶχε τυχὸν καὶ νέες στρατιωτικὲς ἐπιτυχίες, αὐτὲς θὰ τὶς πληρώσει πολὺ ἀκριβότερα, καὶ οἱ πολύμορφες ἀντιφάσεις ὅπου πλέει στὸ ἔμπα τοῦ τρίτου χρόνου τοῦ πολέμου θὰ γίνονται ὅλο καὶ πιὸ πολλές, ὅλο καὶ πιὸ ὀξύτερες, ὅλο καὶ πιὸ δύσκολες νὰ λυθοῦν. Ἡ ἰδέα ποὺ χαϊδεύει ὁ Ἄξονας νὰ ὑπερνικήσει ὁριστικὰ τὶς ἀντιδράσεις του αὐτὲς μὲ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς κυβέρνησης - μαριονέτας σὲ ἕνα τμῆμα τῆς Ρωσίας μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀπὸ τώρα κιόλας προβληματική. Ἡ Ρωσία θἆναι ὁπωσδήποτε ἕνα ἡφαίστειο κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῶν ἰμπεριαλιστῶν τοῦ Ἄξονα, πολὺ πιὸ ἐπίφοβο ἀπὸ τὸ ἡφαίστειο τῆς χιτλεροκρατούμενης Εὐρώπης. Ὅλα τὰ σημάδια δείχνουνε καθαρὰ ὅτι γιὰ νὰ βάλει χέρι στὰ σιτηρὰ καὶ στὰ πετρέλαια τῆς Νότιας Ρωσίας μὲ τρόπο ποὺ νὰ λυθοῦν ἱκανοποιητικὰ τὰ ἀγωνιώδη προβλήματα τοῦ ἐφοδιασμοῦ καὶ τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῆς λιμοχτονούσας Εὐρώπης θὰ χρειαστεῖ ὁ Χίτλερ νὰ σπαταλήσει τὸ ἀποφασιστικότερο μέρος τῶν πολεμικῶν δυνάμεων ποὺ θὰ τοὔχουν ὡς τότε ἀπομείνει. Αὐτὸ θἆταν ἕνα ἀκόμη βῆμα, τὸ τελευταῖο ἴσως, στὸ σίγουρο χαμό του. Μποροῦμε νἄμαστε βέβαιοι ὅτι δὲν εἶναι μόνο τὰ Βαλκάνια ποὺ ἄρχισαν νὰ ἀναδεύουν (συγκρούσεις, στάσεις, ὁμαδικὲς κατὰ ἑκατοντάδες ἐκτελέσεις στὴ Βουλγαρία, Ρουμανία, Κροατία, Σερβία κλπ.). Ἡ ἀνείπωτη ἀθλιότητα, οἱ δίχως προηγούμενο στὸν κόσμο πολεμικὲς φρικαλεότητες καὶ ὁ φυσικὸς θάνατος τῶν μαζῶν σ᾽ ὅλη τὴν ἤπειρο θὰ τὶς ξεσηκώσει πολὺ συντομότερα ἀπ᾽ ὅσο τὸ φοβοῦνται οἱ ἰμπεριαλιστές.

Ἡ ὥρα ἐγγίζει. Ὁ πόλεμος μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὴν ἐπανάσταση, ἀφοῦ δὲν μπόρεσε ἡ ἐπανάσταση νὰ ἐμποδίσει τὸν πόλεμο.

Μ᾽ ὅλη τὴ σταλινικὴ τυχοδιωκτικὴ διοίκηση τῶν ἡττῶν, μ᾽ ὅλες

τὶς τεράστιες ἐλλείψεις τῆς ἡγεσίας καὶ τὰ χάσματα τῆς ὀργάνωσης, ὑπάρχουν ἀκόμη ὅλες οἱ δυνατότητες νὰ ἀναχαιτισθεῖ —μὲ θυσίες ἐπίσης τεράστιες— ἡ ὁρμὴ τῆς πολεμικῆς μηχανῆς τοῦ Χίτλερ καὶ νὰ σκαλώσει αὐτὴ ὥς τὴ στιγμὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ξέφωτου ποὺ σιμώνει. Στὴν πορεία αὐτῆς τῆς ὑπεράνθρωπης ἀντίστασης τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου —ποὺ τὶς ἰδιαίτερες φάσεις της μὲ ὅλους τοὺς ἀγνώστους Χ τοῦ πολέμου τὶς παρακολουθοῦμε ἀπὸ μέρα σὲ μέρα— εἶναι ἀναπόφευγο νὰ βρεῖ καὶ τὴ λύση του τὸ ἐσωτερικὸ πρόβλημα τοῦ Ἐργατικοῦ Κράτους: Ἡ χώρα βαδίζει πρὸς μιὰ ἐπανάσταση πολιτικὴ τοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῶν βοναπαρτιστῶν καὶ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς κυβέρνησης ἐπαναστατικῆς, ἱκανῆς νὰ ὁδηγήσει στὴν τελικὴ νίκη, ξανασυνδέοντας τοὺς κομμένους δεσμοὺς τῆς ΕΣΣΔ μὲ τὸ διεθνὲς ἐπαναστατικὸ προλεταριάτο.

Ποτὲ ἄλλοτε ὅσο στὶς φοβερὲς αὐτὲς στιγμὲς οἱ ἀγωνιζόμενες τὸν ὕστατο ἀγώνα σοβιετικὲς μάζες δὲν θὰ αἰσθάνθηκαν τὴν ἀνάγκη μιᾶς ἀληθινὰ μπολσεβίκικης κυβέρνησης, σὰν ἐκείνη τὴν κυβέρνηση τῆς Νίκης, τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι. Τὸ ἔνοπλο σοβιετικὸ προλεταριάτο μπορεῖ μιὰ τέτοια κυβέρνηση νὰ τὴν ξαναστήσει στὴ χώρα, τσακίζοντας ταυτόχρονα τὰ σχέδια τῆς ἐσωτερικῆς Ἀντεπανάστασης καὶ τῶν ὑποκινητῶν της ἀπ' ἔξω, χιτλερικῶν καὶ «συμμάχων», ποὺ θἄθελαν νὰ χρησιμοποιήσουνε τὴν πολιτικὴ κρίση γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς Καπιταλιστικῆς Παλινόρθωσης.

Καὶ στὰ μέτωπα καὶ στὰ πολεμικὰ ἐργοστάσια καὶ στὰ κάτεργα ἀκόμη τῆς Σιβηρίας οἱ μαθητὲς τοῦ Τρότσκι —τὸ πιὸ μεγάλο καὶ πιὸ ἔμπειρο καὶ πιὸ σθεναρὸ τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς— πολεμοῦν αὐτὲς τὶς ὥρες, ἐκτελώντας τὴν πολιτικὴ διαθήκη τοῦ δολοφονημένου Ἀρχηγοῦ, νὰ συντρίψουνε τὶς μηχανὲς τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ὑπερασπίζοντας τὸ Ἐργατικὸ Κράτος μὲ τὴν τελευταία ρανίδα τοῦ αἵματός τους. Θὰ ὁδηγήσουνε τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο στὸ τσάκισμα τῆς ἐσωτερικῆς Ἀντεπανάστασης, στὴν ἀνατροπὴ τῆς κυβέρνησης τοῦ Κάιν - Στάλιν, κυβέρνησης τῶν ἥττῶν, καὶ στὴν ἐγκαθίδρυση τῆς νέας Ἐπαναστατικῆς Κυβέρνησης τῆς Νίκης. Θὰ καλέσουνε, ὅπως ἄλλοτε ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκι, μαζὶ μὲ ὅλη τὴ Διεθνῆ τοὺς καταπιεζόμενους τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου στὴν τελειωτικὴ πάλη γιὰ τὴν Παγκόσμια Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση.

***

Στὰ τέλη τοῦ δεύτερου χρόνου τοῦ παγκόσμιου ἰμπεριαλιστικοῦ καὶ ἀντισοβιετικοῦ πολέμου τοῦ 1939 ὁ Λέων Τρότσκι δὲν εἶναι μόνο μιὰ τέφρα. Ὁ Λέων Τρότσκι εἶναι μιὰ Διεθνής. Ἡ Διεθνὴς ποὺ σὲ λίγο «θὰ περνᾶ ἀπὸ τὴν ἁψίδα τοῦ θριάμβου» ὅταν ἡ μυριόστομη νικηφόρα ἰαχὴ τῆς Κοινωνικῆς Ἐπανάστασης θὰ κάνει νὰ σωπάσουνε ὅλες μαζὶ τὶς ἀπαίσιες βουὲς ἀπὸ τὶς βόμβες καὶ τὰ τηλεβόλα, ἀπ' τὶς σειρῆνες τῶν συναγερμῶν καὶ τὶς νεκρικὲς καμπάνες τόσων ἑκατομμυρίων θυμάτων τῆς ἰμπεριαλιστικῆς βαρβαρότητας.

Ἀκροναυπλία, Αὔγουστος 1941

(Ἀπὸ τὸ «Δελτίο» τοῦ πυρήνα Ἀκροναυπλίας ΕΟΚΔΕ — Αὔγουστος 1941).

ΜΕ ΤΗ ΣΗΜΑΙΑ ΤΗΣ 4ης ΔΙΕΘΝΟΥΣ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΣΣΔ! ΓΙΑ ΤΗ ΝΙΚΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ!

Οἱ φλόγες τοῦ πολέμου ἀγκάλιασαν πιὰ καὶ τὴν ΕΣΣΔ. Τώρα εἶναι ὁ τελικὸς ἀγώνας τοῦ ἐργατικοῦ κράτους γιὰ τὴν ὕπαρξή του. Οἱ κίνδυνοι τοῦ πολέμου γιὰ τὰ κοινωνικὰ θεμέλια τῆς πρώτης προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἔχουνε γίνει πραγματικότητες ἄ μ ε σ ε ς. Κι ἔρχονται αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀπὸ τὴ φοβερότερη πολεμικὴ μηχανὴ ποὺ μπόρεσαν ποτὲ νὰ δημιουργήσουν κυρίαρχες τάξεις: ἀπὸ τὸ γερμανικὸ μιλιταρισμὸ τοῦ 3ου Ράιχ.

Δὲν εἶναι μόνον ὁ Χίτλερ, τὸ βλέπουμε. Τὶς βασικὲς καταχτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη —ποὺ στέκουνε μόλο τὸν ἐκφυλισμὸ τοῦ κράτους— τὶς ἀπειλοῦνε καὶ οἱ ἄλλοι ἰμπεριαλιστές, οἱ δολεροὶ «φίλοι» τῆς στιγμῆς: ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ροῦσβελτ. Τὴν ὁριστική του σωτηρία τὸ κράτος ποὺ ἵδρυσε ἡ Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση θὰ τήνε βρεῖ ὅταν ἡ ἐπανάσταση ἐπεχταθεῖ καὶ σὲ ἄλλες χῶρες.

Μὰ γ ι᾿ α ὐ τ ὸ ἴ σ α - ἴ σ α ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες καὶ ὅλοι οἱ συνειδητοὶ προλετάριοι στὸν κόσμο εἴμαστε σὲ τούτη τὴν ὑπέρτατη στιγμὴ ἕτοιμοι νὰ δώσουμε τὴ ζωή μας γιὰ νὰ νικηθοῦν οἱ μηχανὲς τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ποὺ ξεκίνησαν γιὰ τὴν Οὐκρανία, τὴ Μόσχα καὶ τὸν Καύκασο. Γιατὶ τὸ νοιώθουμε καλὰ πῶς μιὰ ἡρωικὴ καὶ νικηφόρα ἀντίσταση τῆς Σ. Ε. μπορεῖ νὰ δημιουργήσει εὐνοϊκὲς συνθῆκες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στὶς ἰμπεριαλιστικὲς χῶρες, ἐχθρικὲς καὶ «φιλικές». Ἀντίθετα, μιὰ κατάρρευσή της θὰ μποροῦσε νὰ καθυστερήσει τὴ νίκη τοῦ Σοσιαλισμοῦ στὴν Εὐρώπη καὶ στὸν κόσμο, ἐπιβάλλοντας ἀσύγκριτα πιὸ μεγάλες θυσίες στοὺς προλετάριους καὶ στοὺς δυναστευόμενους λαούς του. Μὰ ξέρουμε ὅτι κι αὐτὸ ἀκόμη θὰ εἴτανε στὴν πραγματικότητα ἕνα παραπάνω ἐπεισόδιο —τὸ πιὸ φοβερὰ τραγικό!— μέσα στὰ χρόνια, ποὺ ζοῦμε, τῆς ἀγωνίας καὶ τῶν σφαδασμῶν τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Γιατί, πάνω ἀπ᾿ ὅλα, στὸν παγκόσμιο τοῦτον ἰμπεριαλιστικὸ καὶ στὸν ἀντισοβιετικὸ τοῦτον πόλεμο, ὅσο ἀπόβλεφτες κι ἂν μᾶς παρουσιάσουνε ἀκόμη φάσεις, ἕνα μόνο εἶναι ἀπὸ τώρα βέβαιο: ὅτι στὸ τέλος θὰ τόνε κλείσει κι αὐτόν, ὅπως ἔγινε στὰ 1917 - 18, ἡ κοινωνικὴ ἐξέγερση σὲ μητροπόλεις καὶ σὲ ἀποικίες. Κι ἔχουμε πολλοὺς λόγους νὰ πιστεύουμε ὅτι δὲν θὰ περιμένουμε

πολὺ ἀκόμα τὸν τερματισμὸ τῆς ὑποχώρησης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ὑποδουλωμένων καὶ σφαζομένων μαζῶν.

***

Χωρὶς τὴν ὑποχώρηση αὐτὴ θἄταν ἀδύνατο στοὺς ἰμπεριαλιστές, φασίστες καὶ δημοκράτες, νὰ ἐπιβάλουνε στὸν κόσμο τὴ νέα ἀνθρωποσφαγή, 20 χρόνια μετὰ τὴν ἄλλη. Ἡ ἐπανάσταση δὲν μπόρεσε νὰ προλάβει τὸν πόλεμο.

Συστηματικὴ γιὰ πολλὰ χρόνια ἡ σοσιαλπροδοσία τοῦ Σταλινισμοῦ καὶ τῆς Σοσιαλδημοκρατίας διέλυε τὴν πρωτοπορία καὶ φαρμάκωνε μὲ τὸν ἐθνικισμὸ τὶς μάζες. Οἱ ἀλληλοδιάδοχες ἐπιτυχίες τῆς Ἀντίδρασης ὥς τώρα θἄταν ἀδύνατες δίχως τὴν ἐγκληματικὴ πολιτικὴ τοῦ Κάιν-Στάλιν. Αὐτὴ βοήθησε τὸ Χίτλερ ν' ἀνέβει τὸ 1933 καὶ νὰ δημαγωγήσει τὸ γερμανικὸ προλεταριάτο μὲ τὴ ληστεία τῶν Βερσαλλιῶν ποὺ τὴν ὑπεράσπισε μὲ λύσσα ἡ σταλινικὴ διπλωματία ὥς τὰ 1939. Αὐτὴ μὲ τὸ σταλινοχιτλερικὸ σύμφωνο τοῦ 1939 βοήθησε τὸν πάνοπλον ἰμπεριαλισμὸ τοῦ 3ου Ράιχ νὰ βάλει τὴν Εὐρώπη κάτω ἀπὸ τὸ σιδερένιο τακούνι του. Τὸ ματωμένο σκοινὶ ποὺ τώρα θέλει νὰ σφίξει ὁ Χίτλερ στὸ λαιμὸ τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου τὸ ἔχει ἀπὸ καιρὸ ἑτοιμάσει μὲ ἀπέραντη τύφλα ὁ ἴδιος ὁ Στάλιν. Τὰ γεγονότα τώρα θὰ μᾶς δείξουν σὲ τί βαθμὸ μποροῦν νὰ ἐπηρεάσουν τὴν ἐξέλιξη τοῦ πολέμου ἡ γραφειοκρατικὴ κατάπνιξη τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας, οἱ ἄλλοι τυχοδιωκτισμοὶ τῆς σταλινικῆς πολιτικῆς ὥς τώρα, ὁ ἀποκεφαλισμὸς τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ἡ συστηματικὴ ἐξόντωση τῶν ἡρώων τῆς παλιᾶς μπολσεβίκικης φρουρᾶς, ἡ παραμέληση στὶς μεταφορές, στὴν ποιοτικὴ βελτίωση τῆς παραγωγῆς κλπ.

***

Μολαταῦτα μπορεῖ καὶ πρέπει ἀπὸ τὸν πόλεμον αὐτὸ τελικὸς νικητὴς νὰ βγεῖ μόνη ἡ ἐπανάσταση. Μπορεῖ καὶ πρέπει λοιπὸν ἀπὸ τώρα νὰ τσακιστεῖ τὸ δολοφονικὸ χέρι ποὺ ὑψώνεται τὴ στιγμὴ αὐτὴ καταπάνω στὴ Σ. Ε., ποὔναι χέρι ὁπλισμένο ἀπὸ τοὺς μεγιστάνες τοῦ γερμανικοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου. Μπορεῖ, γιατὶ εἶναι τεράστια τὰ πλεονεχτήματα, οἱ ἔμψυχες ἐφεδρεῖες, οἱ ἀπέραντες ἐκτάσεις καὶ τὰ ὑλικὰ ἀποθέματα, ποὺ ἡ φύση, ἡ ἱστορία καὶ προπάντων ἡ Ἐπανάσταση μὲ τὶς καταχτήσεις της καὶ τὶς ἀνώτερες μορφὲς παραγωγῆς ἔχουν χαρίσει στὴ Σ. Ε. Τὰ πλεονεχτήματα αὐτὰ δὲν μποροῦσε νὰ τὰ ἐξαφανίσει καμιὰ γραφειοκρατία ὅσο κι ἂν εἶταν ἀπολυταρχικὴ καὶ διεφθαρμένη. Καὶ ἀπὸ τὶς πρῶτες κιόλας μάχες τοῦ Ἰουνίου τὰ ὑπέροχα παραδείγματα ὁρμῆς καὶ ἡρωικῆς αὐτοθυσίας φανερώνουνε τὸ λυσσασμένο μίσος ποὺ κλείνουνε στὰ στήθη τους τὰ σοβιετικὰ ἀδέρφια μας ἐνάντια στοὺς ἰμπεριαλιστὲς καὶ μὲ τί πάθος θὰ ὑπερασπίσουνε τὴ Σ. Ε. ἀπὸ τὸν κίνδυνο μιᾶς ἀστικῆς παλινόρθωσης.

***

Ποτὲ ὅμως ἄλλοτε ὁ κίνδυνος αὐτὸς δὲν εἴταν τόσο ἀπειλητικὸς ὅσο στὶς φοβερὲς αὐτὲς στιγμὲς ποὺ ἡ ζωὴ τῆς Σ. Ε. εἶναι στὴν κόψη τοῦ μαχαιριοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ποτὲ ἄλλοτε τὸ ἐργατικὸ κράτος δὲν εἶχε τόσο ἐπιταχτικὴ ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ἀληθινὰ μπολσεβίκικη διεύθυνση. Ἡ βοναπαρτιστικὴ κυβέρνηση τοῦ Στάλιν εἶναι αὐτὴ ποὺ ὁδήγησε τὴ Σ. Ε. καὶ τὸ παγκόσμιο ἐπαναστατικὸ κίνημα στὶς πιὸ μεγάλες ἥττες καὶ μὲ ὅλη τὴν πολιτική της ἑτοίμασε τὸ ἔδαφος ὅπου ἀναπτύχθηκαν ὡς τώρα ἐπικίνδυνα οἱ δυνάμεις τῆς ἐσωτερικῆς ἀντεπανάστασης. Ἔκοψε τοὺς δεσμοὺς τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ ἐργατικοῦ κράτους μὲ τὸ διεθνικὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα καὶ τοὺς καταπιεζόμενους λαοὺς τῶν ἀποικιακῶν χωρῶν. Καὶ τώρα ἀκόμη τήνε στηρίζει στὶς συμφωνίες μὲ τὴν ἀγγλοαμερικανικὴ διπλωματία γιὰ διανομὲς τῶν χωρῶν Εὐρώπης καὶ Ἀσίας μετὰ τὴ νίκη σὲ ἀμοιβαῖες «σφαῖρες συμφερόντων». Ξαναλέει ὅ,τι καὶ ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ροῦσβελτ γιὰ κάποια ἀπελευθέρωση τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὸ φασιστικὸ ζυγό. Κανένας ὅμως Σοβιετικὸς ἐργάτης, κανένας Εὐρωπαῖος ἐργάτης, ὅσο κι ἂν μισοῦνε τὸ φασισμό, κανένας ἀπὸ τοὺς ἐργάτες καὶ τοὺς λαοὺς ποὖναι ὑπόδουλοι στὸν ἀγγλοαμερικανικὸ ἰμπεριαλισμό, δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει καμιὰ ἐμπιστοσύνη στὰ ψεύτικα αὐτὰ συνθήματα τῶν χρηματιστῶν τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης. Κι ὅταν θ' ἀρχίσει νὰ τρίζει στὰ θεμέλιά της ἡ διχτατορία τῶν Γερμανῶν ἰμπεριαλιστῶν στὴ σιδηροδέσμια Εὐρώπη, ἡ βοναπαρτιστικὴ διχτατορία τοῦ Στάλιν θὰ συναντήσει στὸ σοσιαλιστικὸ προλεταριάτο τῶν χωρῶν της τὴν πιὸ γερὴ ἀντίσταση, ποὺ αὐτὴ ἴσα - ἴσα θὰ βοηθήσει καὶ τοὺς Σοβιετικοὺς προλετάριους νὰ ξαναστήσουνε τὴ γνήσια σοβιετικὴ δημοκρατία καὶ στὶς ἀπέραντες χῶρες τῆς Σ. Ε.

Ἐξίσου ὅμως ἀγωνιώδη ἀνησυχία ἀφήνει στὴ συνείδηση σοβιετικοῦ καὶ διεθνικοῦ προλεταριάτου ὁ κίνδυνος νὰ ἐκμεταλλευτοῦνε τὶς μεταπτώσεις καὶ τὶς δυσχέρειες στὴν πορεία τοῦ πολέμου οἱ «φίλοι» καπιταλιστὲς τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς γιὰ νὰ ἐξαναγκάσουνε σὲ νέες ὑποχωρήσεις τὴ σταλινικὴ γραφειοκρατία καὶ νὰ χτυπήσουν ἀπὸ τὰ μέσα τὶς κοινωνικὲς βάσεις τοῦ Ὀχτώβρη. Καὶ εἶναι φανερὸ ὅτι στὴν τελειωτικὴ φάση αὐτοῦ τοῦ πολέμου οἱ ἰμπεριαλιστὲς τοῦ κόσμου θὰ παραμέριζαν προσωρινὰ τὶς διαφορές τους γιὰ νὰ ἐμποδίσουνε μιὰ ὁριστικὴ νίκη τοῦ ἐργατικοῦ κράτους καὶ τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στὶς ἄλλες χῶρες.

***

Μόνο μιὰ ἀληθινὰ ἐπαναστατική, μπολσεβίκικη κυβέρνηση στὴ Σ. Ε. θὰ μποροῦσε σήμερα, χωρὶς νὰ πάψει νὰ ἐκμεταλλεύεται μεθοδικὰ τὶς διιμπεριαλιστικὲς ἀντιθέσεις καὶ συγκρούσεις, νὰ ξανασυνδέσει τολμηρὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ μαχόμενου ἐργατικοῦ κράτους μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης, ποὺ μέσα

σ' αὐτήνε βρίσκεται καὶ τῆς Σ. Ε. ἡ τελικὴ σωτηρία. Μονάχα αὐτὴ θὰ εἶταν ἐγγύηση πραγματικὴ γιὰ τὸ ἔγκαιρο τσάκισμα κάθε ἀπόπειρας τῆς ἀντεπανάστασης νὰ ἐκμεταλλευθεῖ τὴν πολεμικὴ κρίση γιὰ τοὺς δικούς της σκοπούς. Μονάχα μιὰ τέτοια κυβέρνηση θὰ ξαναζωντάνευε τὴν παράδοση τοῦ Κόκκινου Ἐπαναστατικοῦ Στρατοῦ τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι, ποὺ τὴ «μολυσματικὴ» ἐπαφή του μὲ τὸ Γερμανὸ στρατιώτη τὴν ἔτρεμε τὸ 1918 καὶ αὐτὸς ὁ Λούντεντορφ, ὁ πρωτεργάτης τῆς τωρινῆς πολεμικῆς μηχανῆς τοῦ Χίτλερ.

Ἀπὸ τὸν πόλεμο αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ βγεῖ ἡ Σ. Ε. σωσμένη σὰν ἐργατικὸ κράτος παρὰ μόνον ἂν αὐτὸς διεξαχθεῖ σὰν πόλεμος ἐπαναστατικός. Καὶ γι' αὐτὸ χρειάζεται νὰ πέσει ὁ Στάλιν ὄχι ἀπὸ τὰ δεξιά, ἀπὸ τὶς κλίκες τῆς φιλοχιτλερικῆς ἢ φιλοαγγλικῆς ἀντεπανάστασης ποὺ σὲ περίπτωση πολεμικῶν ἀτυχημάτων θἄρριχναν τὴ χώρα σὲ χάος ἀσύγκριτα πιὸ φριχτὸ ἀπ' ὅσο γνώρισε μὲ τοὺς Ντενίκιν, Γιούντενιτς, Βράγκελ καὶ Κολτσάκ. Πρέπει ἔγκαιρα νὰ τὸν ἀνατρέψει τὸ στρατηγὸ τῶν ἡττῶν Στάλιν ἀπὸ τ' ἀριστερὰ ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου. Αὐτὴ μόνο, βοηθημένη ἀπὸ ἕνα «ξέφωτο» ἐπαναστατικὸ σὲ ἄλλες χῶρες, μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ ξαναγεννήσει τὴ σοβιετικὴ δημοκρατία καὶ νὰ συνεχίσει τὴν ἐπαναστατικὴ παράδοση τοῦ 1917 - 20.

Αὐτὸ τὸ δρόμο χάραξε στὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία ἡ 4η Διεθνὴς ποὺ ξανασήκωσε ἀποφασιστικὰ σ' ὅλο τὸν κόσμο, παλιὸ καὶ νέο, στὶς παραμονὲς τοῦ νέου πολέμου τὴ σημαία τοῦ ἐπαναστατικοῦ Σοσιαλισμοῦ, τὴ σημαία ποὺ τὴν πρόδωσε, ὕστερ' ἀπὸ τὴ 2η, καὶ ἡ σταλινισμένη 3η Διεθνής. Εἶναι ὁ μόνος δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ στὴ σίγουρη νίκη κατὰ τοῦ Ἰμπεριαλισμοῦ.

***

Νὰ μὴ λυπηθοῦμε τίποτα στὴν πάλη γιὰ νὰ τσακιστεῖ ἡ σιδερένια γροθιὰ τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ΕΣΣΔ.

Νὰ συναδελφωθοῦμε μὲ τὸν Κόκκινο Στρατὸ καὶ νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ τὴ διάλυση τοῦ στρατοῦ τῶν ἀντισοβιετικῶν μισθοφόρων, παντοῦ, στὰ μέτωπα, στὰ μετόπισθεν, στὶς κατεχόμενες χῶρες τῆς Εὐρώπης καὶ σὲ ὅλες τὶς ἄλλες χῶρες, μὲ ὅλα τὰ μέσα καὶ χωρὶς νὰ λυπηθοῦμε καμιὰ θυσία νὰ βοηθήσουμε τὰ ἀγωνιζόμενα σοβιετικά μας ἀδέρφια.

Νὰ ἐργαστοῦμε σ' ὅλες τὶς χῶρες τῆς Εὐρώπης γιὰ τὴ νίκη τῆς ἐπανάστασης ποὺ θὰ ἐλευθερώσει τοὺς ἐργαζόμενους τῆς ἠπείρου ἀπὸ τὸν κοινωνικὸ καὶ στρατιωτικὸ ζυγὸ τοῦ Ἄξονα καὶ τῶν ντόπιων καπιταλιστῶν.

Τὸ ἴδιο ἀσταμάτητη καὶ τὸ ἴδιο ἀποφασιστικὴ θὰ εἶναι ἡ πάλη μας γιὰ τὴ μετατροπὴ τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σ' ἐμφύλιο καὶ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς καπιταλιστικῆς ἐξουσίας στὶς χῶρες καὶ στὶς ἀποικίες τοῦ ἀγγλοαμερικανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ τοῦ ἰαπωνικοῦ.

Νὰ μὴν ἀφήσουμε καμιὰ πολεμικὴ δυσχέρεια νὰ τὴν ἐκμεταλλευτοῦνε μέσα στὴν ΕΣΣΔ ἡ ἀστικὴ ἀντεπανάσταση καὶ οἱ ὑποκινητές

της ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, ἀλλὰ νὰ ὑπερασπίσουμε μὲ ὅλα τὰ μέσα τὸ καθεστὼς τοῦ Ὀχτώβρη ἐνάντια σὲ κάθε ἀντεπαναστατικὴ ἀπόπειρα.

Νὰ ὀργανώσουμε ἐντατικὰ καὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε κάθε εὐκαιρία γιὰ νὰ βοηθήσουμε τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο στὴν πολιτική του ἐπανάσταση γιὰ τὴν ἐγκαθίδρυση μιᾶς ἀληθινῆς μπολσεβίκικης κυβέρνησης ποὺ θὰ ἀναπτύξει στὸ κατακόρυφο τὴν πολεμικὴ δραστηριότητα τῆς χώρας καὶ θὰ ξαναζωντανέψει τὴν ἡρωικὴ ἐπαναστατικὴ παράδοση τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι.

Μὲ τὴ σημαία ψηλὰ τῆς 4ης Διεθνοῦς ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὶς Ἑνωμένες Σοσιαλιστικὲς Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης, γιὰ τὸ θρίαμβο τῆς Παγκόσμιας Σοσιαλιστικῆς Ἐπανάστασης, γιὰ τὴν Παγκόσμια Σοσιαλιστικὴ Δημοκρατία, τέρμα ὁριστικὸ στὰ πολεμικὰ μαρτύρια τῆς ἐργαζόμενης ἀνθρωπότητας.

Ἀρχὲς Ἰούλη 1941

ΡΟΣΤΟΒ!

Ζήτω οἱ προλετάριοι τοῦ Ροστόβ! Ἡ καρδιά μας πετάει κοντά σας στὰ θριαμβικὰ ὁδοφράγματα ποὺ στήνει μὲ τὸ χέρι σας ἡ Ἐπανάσταση.

Εἶναι τὸ πρῶτο σημαντικὸ χτύπημα ποὺ δέχεται ἡ πολεμικὴ μηχανὴ τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀπὸ τὴ ρωμαλέα γροθιὰ τῆς ἐργατικῆς μάζας; Δὲν μᾶς τὸ λένε τὰ ἀνακοινωθέντα τοῦ Χίτλερ, μπορεῖ νὰ ὑπάρχουνε κι ἄλλα τέτοια μέσα σ' αὐτὲς τὶς 160 μέρες ποὺ ματοκυλιέται ἡ σοβιετικὴ χώρα ἀπὸ τὸν ἰμπεριαλισμό.

Μὰ τὸ Ροστὸβ εἶναι δίχως ἄλλο ὅ,τι πιὸ ἀψηλὸ μᾶς δίνουνε ὡς τώρα σὲ ἡρωικὴ ἔξαρση καὶ ἀποτελεσματικότητα οἱ μάζες τῶν Σοβιετικῶν ἀδερφῶν μας μέσα σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο.

Δὲν ξέρουμε καμιὰ λεπτομέρεια γιὰ τὸ πῶς ὁ «πληθυσμὸς τοῦ Ροστοβίου» ἀνακατέλαβε τὴν πόλη ἀπὸ τὸ στρατὸ τοῦ Χίτλερ καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ ὑποχωρήσει ἐκκενώνοντας τὴν περιοχή. Οὔτε μποροῦμε νὰ ξέρουμε τὶς συνθῆκες, τὴν ἔκταση τῆς μεγάλης αὐτῆς τοπικῆς ἐπιτυχίας καὶ οὔτε τίποτα σχετικὸ γιὰ τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις νὰ διατηρηθεῖ καὶ νὰ ἐπεχταθεῖ αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία. Βλέπουμε ὅμως πολὺ καλὰ στὸ ἴδιο τὸ κείμενο τοῦ λυσσασμένου ἀνακοινωθέντος ἀπὸ τὸ στρατηγεῖο τοῦ Φύρερ ὅτι ἀπὸ τὰ ἅρματα τῆς Ράιχσβερ τὴν πόλη τὴν ξαναπήρανε μὲ τὰ ὁδοφράγματά τους οἱ ἐργάτες της, ὄχι ὁ Στάλιν καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς ἥττας μαζὶ μὲ τὸν Οὐέιβελ· αὐτοὶ εἴχανε περιοριστεῖ μόνο νὰ τοῦ τὴν παραδώσουνε τοῦ Χίτλερ. Γιὰ πρώτη φορὰ μὲ ἀφροὺς λύσσας ὁ Γερμανὸς ἐπιτελάρχης συντάσσει τὸ ἀνακοινωθέν του σὰν ἀναπάντεχα πληγωμένος καὶ ντροπιασμένος ἀπὸ τὸ πάθημα τῶν «ἀηττήτων φαλάγγων» του. Καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἐπίσημο πολεμικὸ ἀνακοινωθὲν τοῦ Φύρερ ἀντὶ γιὰ πολεμικὰ κατορθώματα μᾶς δίνει ἀπεγνωσμένους ἐξορκισμοὺς πρὸς τὶς ἐργατικὲς μάζες γιὰ τὸ «σεβασμὸ τοῦ διεθνοῦς δικαίου» μαζὶ μὲ κτηνώδεις ἀπειλὲς γιὰ τὴν ἀπάνθρωπη ἐκδίκηση ποὺ σκοπεύει νὰ πάρει. Εἶναι δηλαδὴ φανερὸ ὅτι ἡ πόλη ξανάζησε αὐτὲς τὶς μέρες τὴν ἡρωικὴ ἐποποιία τοῦ 1917 - 1919, ὅτι τὸ σιδερένιο κλειδὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ντόνετς τὸ ξανάδωσε στὴν Ἐπανάσταση ἡ μάζα τοῦ προλεταριάτου μὲ τὸ αὐθόρμητο κίνημά της κι αὐτὴ θὰ τὸ κρατήσει, ἂς ἐλπίζουμε, σταθερά. Τὴν ἀτσαλένια καρδιὰ τῆς **ΕΣΣΔ**, τὸ βιομηχανικὸ Ντόνετς, τὴν ἔφτιαξαν τὸ μεγαλοδύναμο μυαλὸ καὶ μπράτσο τοῦ προλεταριάτου. Ἡ ἴδια δύναμη μπορεῖ νὰ τὴ σώσει ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ἡ νίκη τοῦ Ροστὸβ τὸ δείχνει.

Δὲν πρόκειται ἐδῶ γιὰ ὅλες τὶς πολιτικὲς καὶ στρατιωτικὲς συνέπει-

ες πού κυοφοροῦνται μέσα σὲ ἧττες πολεμικὲς τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ πού γίνονται κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐπέμβαση τῶν μαζῶν στὰ ὁδοφράγματα τῶν κατειλημμένων πόλεων. Οὔτε πρόκειται εἰδικότερα γιὰ τὴν προβληματικὴ θέση ὅπου βρίσκεται τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἡ γερμανικὴ ἐκστρατεία στὸν Εὔξεινο γιὰ τὴν Ὑπερκαυκασία, θέση πού θὰ τὴν ἔκανε ἀκόμη δυσχερέστερη μιὰ τυχὸν ἐπέκταση τῆς νίκης τοῦ Ροστὸβ ἀπὸ τὶς πύλες τοῦ Καύκασου δυτικότερα καὶ βορειότερα στὶς κατειλημμένες ἢ ἀπειλούμενες περιοχές.

Ἐδῶ θέλουμε μόνο ν' ἀντικρύσουμε τὸ Ροστὸβ σὰ σύμβολο καὶ σὰ λάβαρο πού ὑψώνουνε μπροστά μας οἱ ἀδάμαστες καὶ ἀνίκητες ἀπὸ τὰ τὰνκς μάζες τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτὲς μποροῦνε καὶ πρέπει νὰ νικήσουνε. Ροστὸβ θ' ἀρχίσει νὰ γνωρίζει πολλὰ καὶ στὴν Εὐρώπη ὁ Χίτλερ. Μαζὶ μ' αὐτὸν θὰ τὰ γνωρίσουνε στὴν ἀληθινή τους, τὴν ἐπαναστατικὴ ταξικὴ οὐσία, καὶ ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Στάλιν. Οἱ μάζες πού ξέρουνε ὄχι τὸ διεθνὲς δίκαιο τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ σφαγείου ἀλλὰ τὸ δίκαιο τῆς Ἐπανάστασης θὰ ἐλευθερώσουνε ἔτσι, ὅπως τὄκαμαν προχτὲς στὸ Ροστόβ, ὅλη τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὸ σίδερο τοῦ κεφαλαίου, τὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση καὶ τὶς χειροπέδες τοῦ Στάλιν, τὸν κόσμον ὅλο ἀπὸ τὴν ἰμπεριαλιστικὴ αἱματοχυσία καὶ τὴν καπιταλιστικὴ πανούκλα.

Ζήτω τὸ Ροστόβ!

Ἀκροναυπλία, Δεκέμβρης 1941

ΕΘΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ

I

Ἀδύνατη ἡ συγκρότηση ἐπαναστατικοῦ προλεταριακοῦ κόμματος στὴν Ἑλλάδα χωρὶς τὴν πάλη κατὰ τοῦ ἐθνικισμοῦ γενικὰ καὶ εἰδικότερα στὸ μακεδονικό. Ὁ ἐθνικισμὸς τοῦ ΚΚΕ ὄχι μόνο εὐκόλυνε τὴν προδοτικὴ πολιτική του τῆς ταξικῆς συνεργασίας — «Λαϊκὸ Μέτωπο». (Τὸ ἴδιο ἀληθεύει καὶ γιὰ τὸ Ἀρχεῖο μὲ τὸν προκλητικὸ σωβινισμό του στὸ μακεδονικὸ ζήτημα καὶ μὲ τὴ ντροπαλὴ λαϊκομετωπική του πολιτική). Εὐκολύνει τὴ συνθηκολόγησή του στὴ Διχτατορία, θὰ ἐκδηλωθεῖ ἀναπότρεπτα καὶ μέσα στὸν πόλεμο μὲ σοσιαλπατριωτικὲς θέσεις καὶ σ' ἄλλα πεδία λ.χ. ἐθνικὸ ζήτημα Δωδεκανησίων, Κυπρίων.

Μᾶς λείπουν ἐδῶ τώρα τὰ ντοκουμέντα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς θεωρίας μας καὶ τῆς πολιτικῆς μας στὸ ἐθνικὸ γενικά. Σημειώνουμε ἀπὸ μνήμης μερικά.

Οἱ συζητήσεις στὴ γερμανικὴ σοσιαλδημοκρατία (ἰδίως στὸν αὐστρομαρξισμό, «Ζήτημα ἐθνικοτήτων» τοῦ Μ π ά ο υ ε ρ, ἀπάντηση τοῦ Κ ά ο υ τ σ κ ι) εἶταν συνήθως γιὰ τὴ γενικὴ θεωρία, τί καλεῖται ἔθνος κ.τ.τ. Ὁ Μπάουερ θεωροῦσε γιὰ κριτήριο τοῦ ἔθνους τὴ γλώσσα, ὁ Κάουτσκι τὰ πολιτιστικὰ (Kultur) στοιχεῖα καὶ τὶς κοινὲς ἱστορικὲς περιπέτειες. Κοινή τους κατάληξη: ρεφόρμα εἰρηνικὴ μέσα στὰ ὅρια τοῦ τετελεσμένου γεγονότος τῶν καταχτήσεων τῆς ἐθνικῆς μπουρζουαζίας «μας».

Ἡ θεωρία τοῦ μπολσεβικισμοῦ ξανάθεσε στὴ βάση τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ τὸ ζήτημα γιὰ τὶς ἐθνότητες τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, ὅπως γιὰ πρώτη φορὰ τὄχε θέσει ὁ Μὰρξ γιὰ τὴν Ἰρλανδία. Οἱ συζητήσεις τοῦ Λένιν μὲ τοὺς «μπουντιστὲς» καὶ μὲ τὴ Ρόζα γιὰ τὸ πολωνικὸ ζήτημα διαφώτισαν τὴ σωστὴ τοποθέτησή του καὶ τὰ καθήκοντά μας στὴν ἐποχὴ τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ καὶ τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Στάλιν σὲ μπροσουρίτσα του ὑποστήριξε ἀπόψεις καιροσκοπικὲς ποὺ τὶς χτύπησε τότε σὰν τέτοιες ὁ Λένιν. Δὲν κρατᾶμε δυστυχῶς ὑπόψη μας ἀκριβῆ λεπτομερῆ στοιχεῖα τῆς πολεμικῆς αὐτῆς ποὺ ἔχει ἄλλωστε δευτερεύουσα ἱστορικὴ σημασία γιὰ τὸ θέμα μας.

Οἱ μπουντιστὲς καὶ ὅλοι οἱ καιροσκόποι μέσα στὴ ρωσικὴ σοσιαλδημοκρατία ὑποστήριξαν αὐστρομαρξιστικὲς (ντροπαλοῦ ἐθνικισμοῦ καὶ

πατσιφισμοῦ) ἀπόψεις. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη τάση ποὺ πολεμήθηκε ἀπὸ τοὺς Ρώσους μαρξιστὲς Λένιν, Τρότσκι. Μιὰ δεύτερη εἶταν ἡ μηχανικὴ συγκεντρωτικὴ ποὺ κατάντουσε στὸ ὄνομα τοῦ οἰκονομικοῦ σοσιαλιστικοῦ ἰδεώδους τῆς συγκεντρωτικὰ ὀργανωμένης μελλοντικῆς οἰκονομίας νὰ ὑπηρετεῖ τὸν τσαρισμὸ στὸ ἐθνικὸ ζήτημα (σ᾽ αὐτὴ τὴν κατεύθυνση χτυποῦσε ἡ ἀντισταλινικὴ πολεμικὴ τοῦ Λένιν γιὰ τὸ γεωργιανὸ ἐθνικὸ ζήτημα). Ἡ τρίτη ἄποψη ποὺ ὀρθὰ πολεμήθηκε εἶταν ἡ ἄποψη τῆς Ρόζας: Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ἐθνικὴ ἀπελευθέρωση τῶν ὑποδουλωμένων ἐθνοτήτων κάτω ἀπὸ τὸν καπιταλισμό, καὶ εἰδικὰ τῆς πολωνικῆς ἐθνότητας στὴν ἐποχή μας. Ἄρα: μόνο σοσιαλιστικὰ ἐπαναστατικὰ συνθήματα θὰ ρίξουμε σ᾽ αὐτές, ὄχι καὶ ἐθνικά.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ μπολσεβικισμοῦ γιὰ τὸ ἐθνικὸ ὁλοκληρώθηκε στὸ 2ο καὶ 3ο Παγκόσμια Συνέδρια τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς μὲ τὶς θέσεις γιὰ τὸ ἀποικιακὸ ζήτημα, ποὺ εἶναι ζήτημα ἐθνικὸ + ἀγροτικό. Γνωστὴ ἡ θεμελιώδης θέση μας ἀπὸ τὶς σχετικὲς ἀποφάσεις. Δίνουμε μερικὲς διασαφήσεις ποὺ ἴσως δὲν εἶναι πρόχειρες στὴ μνήμη ὅλων:

1) Ὁ Λένιν ἀπαντοῦσε πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο στὴ Ρόζα: Δὲν εἶναι, πρωτίστως, σωστὸ ὅτι εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀπόκτηση ἀνεξάρτητης κρατικῆς ὕπαρξης γιὰ τὰ ὑποδουλωμένα ἔθνη κάτω ἀπὸ τὸν καπιταλισμὸ πρὶν τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση. Λ.χ. ὅπως ἔγινε, ἔλεγε, μὲ τὴ Νορβηγία κλπ. Ἄρα καὶ στὴν Πολωνία κλπ.

2) Φυσικὰ ὁριστικὴ καὶ πραγματικὴ ἐθνικὴ ἐλευθερία μόνο μὲ τὴ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση θὰ βροῦν οἱ ἐθνικὰ σήμερα καταπιεζόμενοι. Ἀλλὰ εἶναι λάθος νὰ κρατοῦμε μηδενισμὸ πολιτικὸ ἀπέναντι στὰ ἐθνικὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα καὶ νὰ μὴν ἐπιδιώξουμε νὰ τὰ κάνουμε βοηθητικὰ συμμαχικὰ στοιχεῖα τοῦ γενικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς καπιταλιστικῆς ἐξουσίας στὸν κόσμο.

3) Γιὰ τὴν ἡγεσία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος (ἀγροτικὴ πλειονοψηφία ἀποικιακῶν λαῶν, καθυστερημένες ἢ μὴ μικρὲς ἐθνότητες στὴν Εὐρώπη) σήμερα θὰ παλαίψουν ἡ μπουρζουαζία καὶ τὸ νεογέννητο προλεταριάτο. Ἡ μπουρζουαζία κι ἂν ὑπερτερήσει στὴν ἀρχὴ (Ἰνδίες, Κίνα), τελικά, ἀκόμα καὶ μέσα στὴν πορεία τῆς ἐθνικοαπελευθερωτικῆς πάλης θὰ συμβιβαστεῖ μὲ τοὺς καταπιεστὲς ἢ ὑποψήφιους ἀντίζηλούς της καταπιεστὲς ξένους ἰμπεριαλιστές. Γι᾽ αὐτὸ ἡ πολιτική μας: Μαζὶ μ᾽ ὅλο τὸν ὑποδουλωμένο λαὸ γιὰ τὴν αὐτοδιάθεση μέχρι ἀποχωρισμοῦ — ἀλλὰ ἀνεξάρτητη πολιτικὴ θέση κατὰ τῆς προδότρας τοῦ ἐθνικο - ἐπαναστατικοῦ σκοποῦ μπουρζουαζίας — γιὰ τὴν προλεταριακὴ ἐξουσία ποὺ μόνη εἶναι πλέρια ἐγγύηση γιὰ τὴ νίκη κατὰ τοῦ ξένου ἐθνικοῦ ζυγοῦ. Συνδυασμὸς πάλης γιὰ ἀποτίναξη ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ζυγοῦ. (Ἐδῶ ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκι ἀντιμετώπισαν τὶς καιροσκοπικὲς τάσεις τοῦ Ἰνδοῦ κομμουνιστῆ δεξιοῦ ἡγέτη Ρόι στὰ συνέδρια τῆς Κ. Δ., ἰδίως στὸ 2ο καὶ 3ο).

4) Τὰ καταστρεφτικὰ ἀποτελέσματα τῆς σταλινικῆς πολιτικῆς στὴν

Κίνα (1925 - 27, 1936 - 40) ἔχουν γιὰ κύρια πηγὴ τὸ σταλινικὸ ὀπορτουνισμὸ στὸ ἐθνικό - ἀποικιακό: ἐγκατάλειψη τῆς ἀνεξάρτητης θέσης τοῦ προλεταριάτου.

5) Ἡ δυνατότητα τοῦ νεοπαγοῦς προλεταριάτου τῆς καταπιεζόμενης ἐθνότητας στοὺς ἀποικιακοὺς καὶ στοὺς καθυστερημένους μικροὺς λαοὺς νὰ διεκδικήσει τὴν ἡγεσία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ ἀγώνα στηρίζεται α) στὸ γενικὸ χαραχτήρα τῆς ἐποχῆς, β) στὴ συνδρομὴ τοῦ προοδευμένου προλεταριάτου τῶν μητροπόλεων, τοῦ προλεταριάτου τῶν *καταπιεζόντων* ἐθνῶν.

6) Τὸ ἐπαναστατικὸ προλεταριάτο τοῦ καταπιέζοντος ἔθνους, ὑπερασπίζοντας τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης τῆς καταπιεζόμενης ἐθνότητας, ἐκπληρώνει ἕναν *ὅρο ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ* α) γιὰ τὴ διεθνιστικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν μαζῶν καὶ τὸν τέλειο ἀποχωρισμό τους ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ἰδεολογίας τῆς κυρίαρχης τάξης, β) γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς σοσιαλιστικῆς ἀνοικοδόμησης αὔριο. Ἀγγλικὸ προλεταριάτο ποὺ δὲν θὰ διεκδικήσει ἀπὸ τώρα τὴν ἐθνικὴ ἐλευθερία τῶν Ἰρλανδῶν δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ διεκδικήσει ἐπιτυχῶς τὴ δική του κοινωνικὴ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν ἀγγλικὴ καπιταλιστικὴ ἐξουσία — ἔλεγε ὁ Μὰρξ στὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰώνα. Ἀνάμεσα στὶς ἐκμεταλλευόμενες μάζες, προλετάριους καὶ χωρικούς, τῆς καταπιεζόμενης ἐθνότητας καὶ στὸ προλεταριάτο τοῦ καταπιέζοντος ἔθνους ὑπάρχουνε μοιραῖα καὶ καλλιεργοῦνται συστηματικὰ ἀπὸ τὴν κυρίαρχη τάξη αἰσθήματα δυσπιστίας, μίσους καὶ γενικὰ ἀποξένωσης, ἐχθρότητας ἀπέναντι στὰ ταξικά τους ἀδέρφια. Στοιχεῖο ὁμαδικῆς ψυχολογίας ποὺ ἐμποδίζει *σοβαρότατα* τὴ συνένωση ὅλων τῶν ἐκμεταλλευομένων στὴν πάλη κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἐχθροῦ, καὶ δίχως ἄλλο θὰ ἐμποδίζει τὴ συναδέλφωσή τους αὔριο γιὰ τὴ σοσιαλιστικὴ ἀνοικοδόμηση. Ἡ δυσπιστία καὶ ἡ ἀποξένωση αὐτὴ *δὲν μποροῦν ἀλλοιώτικα* νὰ πολεμηθοῦν παρὰ *μόνον* ἂν ΑΠΟ ΤΩΡΑ ΠΕΙΣΘΕΙ τὸ προλεταριάτο καὶ ἡ ἀγροτιὰ τῆς καταπιεζόμενης ἐθνότητας ὅτι τὸ προλεταριάτο τῆς καταπιέζουσας ἐθνότητας εἶναι πραγματικά, ὄχι στὰ λόγια, *ὑπὲρ τῆς ἀπελευθέρωσής των*, ὅτι *ἀπὸ τώρα* ἀκόμα καὶ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ εἶναι ἕτοιμο αὐτὸ τὸ προλεταριάτο νὰ ἀγωνιστεῖ μαζί τους γιὰ τὴν ἐθνικὴ αὐτοδιάθεσή τους *μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ κρατικοῦ των ἀποχωρισμοῦ*, ἂν τέτοια εἶναι ἡ θέλησή τους.

Αὐτὴ τὴ διεθνιστικὴ ΕΜΠΡΑΧΤΗ διαπαιδαγώγηση ἔδωσε ὁ μπολσεβικισμὸς ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ τσάρου στὶς πολυάριθμες καταπιεζόμενες ἐθνότητες τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἔτσι κατάχτησε τὴν ἐμπιστοσύνη τους πρὸς τὴ νέα κυρίαρχη τάξη — δηλαδὴ πρὸς τὴ θεληματική τους ὁμοσπόνδωση καὶ ἀδελφικὴ συνεργασία στὸ ἔργο τῆς συγκεντρωτικῆς σοσιαλιστικῆς οἰκονομικῆς ἀνοικοδόμησης. Καὶ εἶναι γνωστὸ πῶς αὐτὴ ἡ τελευταία ἔδωσε παράλληλα καὶ τὴν πιὸ μεγάλη πολιτιστικὴ αὐτονομία ποὺ μπόρεσε ποτὲ νὰ φανταστεῖ ὡς τώρα ὁποιοσδήποτε ἀστὸς ἢ σοσιαλδημοκράτης θεωρητικὸς τοῦ ἐθνικοῦ ζητήματος. Ἡ σταλινικὴ

ἀπολυταρχία καταργεῖ αὐτὴ τὴν προϋπόθεση σήμερα καὶ ἑτοιμάζει νέες φοβερὲς χωριστικὲς ἐκρήξεις γιὰ μεγάλο κίνδυνο τοῦ ὅ,τι ἀπομένει ἀπὸ τὶς καταχτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη (Οὐκρανία σήμερα!).

II

Γιὰ τὸ μακεδονικὸ οἱ διάφορες ἀπόψεις, τὸ ἱστορικὸ καὶ ἐθνολογικὸ* ζήτημα εἶναι, γενικά, καλὰ ἐκτεθειμένο ἀπὸ τοὺς σ. Λ., Τ. καὶ Κρ. Ἰδίως οἱ ἄμεσες διεκδικήσεις ποὔχει στὸ τέλος ἡ εἰσήγηση τῶν σ. Λ. καὶ Τ. συνοψίζουνε πολὺ σωστὰ τὴ θέση μας. Τὰ τελικὰ γενικὰ συνθήματά τους μονάχα εἶναι ἀφηρημένα καὶ ἄρα δὲν ἔχουν τὸ οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸ τῶν κομμουνιστικῶν συνθημάτων, τὴ σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν η μ ο ρ φ ὴ καὶ τὴν ἄ μ ε σ η κ α τ α ν ο η τ ό τ η τ ά τ ο υ ς ἀ π ὸ τ ὶ ς π λ α τ ε ι ὲ ς μ ά ζ ε ς:

1) «Αὐτοδιάθεση τῆς μακεδονικῆς ἐθνότητας μέχρι καὶ τοῦ ἀποχωρισμοῦ της» (τοῦ κρατικοῦ δηλαδή)˙ 2) «Βαλκανικὴ Ὁμοσπονδία Σοσιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν». Αὐτὰ πρέπει νὰ εἶναι τὰ συνθήματά μας τὰ γενικά. Εἶναι ὅμως ἀνακριβὲς ὅτι ἡ θέση τοῦ Ἀρχειομαρξισμοῦ καὶ τοῦ ΚΚΕ εἶναι «μπουντιστικὴ» ἢ «αὐστρομαρξιστική». Τὰ δυὸ αὐτὰ κόμματα (τὸ Ἀρχεῖο πάντοτε, τὸ ΚΚΕ ἀπὸ τὸ 1932 κι ἔπειτα) ΔΕΝ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΑΝΕ ΜΕ ΕΜΠΡΑΧΤΟ ΤΡΟΠΟ ΟΥΤΕ ΜΙΑ (ἀριθμ. 1) ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΑΜΕΣΗ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ. ΑΓΝΟΟΥΝ ΑΠΛΑ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΛΕΝΕ ΟΤΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΠΟΥΡΖΟΥΑΖΙΑ ΚΑΘΑΡΙΣΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ μὲ τὸ διπλὸ ἐξεθνιστικό τους ἐξανδραποδισμὸ στὴ Μακεδονία, δηλαδὴ τὴν ἑ λ λ η ν ο β ο υ λ γ α ρ ι κ ὴ «ἑκουσία» ἀνταλλαγὴ καὶ τὴν ἑ λ λ η ν ο τ ο υ ρ κ ι κ ὴ ἀνταλλαγή. Εἶναι λοιπὸν ἐκεῖ πάνω κόμματα - πραχτορεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ ἐθνικισμοῦ, στὴν κυριολεξία. Πότε σταλινικὸς βουλευτὴς μίλησε γιὰ ἕνα ἔστω οὐσιῶδες ἄμεσο ζήτημα Μακεδόνων στὴ Βουλή; Καὶ μέσα σ' ὅλες τὶς τραγωδίες ποὺ ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενο «φρούριο τῆς Ἀκροναυπλίας» ἡ τ ρ α γ ι κ ό τ ε ρ η εἶναι νὰ ὑπάρχουν Μ α κ ε δ ό ν ε ς κλεισμένοι ἐδῶ ὡς ὀ π α δ ο ὶ τ ο ῦ σ τ α λ ι ν ι σ μ ο ῦ. Ὑπάρχει κι ἕνας ἀρχεῖος τοῦ τραγικότατου αὐτοῦ εἴδους, μαθαίνουμε.

Στὴν κριτικὴ ποὺ οἱ σ. Λ. καὶ Τ. κάνουνε στὸ παλιὸ σύνθημα τοῦ ΚΚΕ (1924 - 1925) χρειάζονται διευκρινίσεις καὶ συμπληρώσεις γιὰ ν' ἀποφύγουμε λάθη ποὺ δὲν ἔχουν ἴσως ἱστορικὴ μόνο σημασία: Σωστὸ πὼς τὸ σύνθημα: «Ἑνιαία καὶ Ἀνεξάρτητη Μακεδονία — Ἑνιαία καὶ Ἀνεξάρτητη Θράκη» τῆς 7ης Βαλκανικῆς Συνδιάσκεψης καὶ τοῦ Ἔκτακτου Συνεδρίου τοῦ ΚΚΕ τοῦ 1924 εἶταν «ἀνεδαφικό».

1) Θρακικὴ ἐθνότητα δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀνάμιξη Τούρκων καὶ Ἑλ-

* Στατιστικὰ καὶ ἐθνολογικὰ στοιχεῖα βλέπε στὸ «Δελτίο Συζήτησης τῆς ΕΟΚΔΕ καὶ ΚΔΕΕ» Νο 1 Φλεβάρης 1940, στὰ ἄρθρα γιὰ τὸ μακεδονικὸ τῶν σ. Λ., Τ. καὶ Κρ. Τὰ τετράδια τοῦ σ. Μακεδόνα, ποὺ θὰ μιλήσουμε γι' αὐτὰ ἰδιαιτέρως, ἔχουνε μερικὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα γιὰ τοὺς ματοβαμμένους ἐπαναστατικοὺς ἀγῶνες τῶν Μακεδόνων καὶ γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς ἥρωες ποὺ λάτρεψε ὁ λαὸς αὐτὸς στὴν πολυπαθῆ πρόσφατη ἱστορία του.

λήνων (Βούλγαροι πολὺ μικρὴ μειοψηφία ἐκεῖ ἀνέκαθεν) δὲν βάζει σήμερα τὸ ἐθνικὸ ζήτημα ἐκεῖ πέρα μὲ τὴ μορφὴ αὐτὴ («θρακικὸ ἔθνος», ὅπως στὸν καιρὸ τῆς δωρικῆς καθόδου) — φανερὸ τὸ πράμα.

2) Ὅμοια, τὸ σύνθημα αὐτὸ τοποθετεῖ τὸ μακεδονικὸ ζήτημα σὰν ἐ δ α φ ι κ ὸ καὶ ὄχι σὰν ἐθνικὸ ποὺ εἶναι. Γεωγραφικὰ Μακεδονία εἶναι μιὰ ἔκταση ποὺ εὔλογα δημιουργεῖ σύγχυση ἀνάμεσα στοὺς Βούλγαρους ἐθνικιστὲς «αὐτονομιστὲς» καὶ στοὺς διεκδικητὲς τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς μακεδονικῆς ἐθνότητας. Αὐτὴ ἡ ἐθνότητα εἶναι συμπαγὴς σὲ ὁρισμένο μόνο τμῆμα τῆς γεωγραφικῆς ἑνότητας ποὺ λέγεται «Μακεδονία». Φυσικὰ — κι ἐδῶ ἡ ἀνάλυση τῆς εἰσήγησης Λ. - Τ. εἶναι ἱκανοποιητικότατη — ἡ πολιτικὴ ἡ ἐπαναστατικὴ δὲν ἀντικρύζει στατιστικὰ - συνοριακὰ τὸ πράγμα, ὅπως κάνουν οἱ ἐθνολογικοὶ καὶ «σοσιαλιστικοὶ» λακέδες τῶν βαλκανικῶν μπουρζουαζιῶν, ἀλλὰ δυναμικὰ - ἐπαναστατικά, κι ἀφήνει μετὰ τὴν ἐπανάσταση τὸν καθορισμὸ τῶν ἐλεύθερων ἐθνικῶν περιοχῶν στὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ὰ ἐλεύθερη θέληση τῶν ἐνδιαφερομένων ἀδελφωμένων λαῶν. Ἀλλὰ ἡ σύγχυση ποὺ χύνει στὶς μάζες καταπιέζουσας καὶ καταπιεζόμενης ἐθνότητας ἡ κακὴ διατύπωση τῶν συνθημάτων μας μπορεῖ νὰ ἐ μ π ο δ ί σ ε ι ἀντὶ νὰ βοηθήσει τοὺς σκοποὺς τῆς διεθνιστικῆς πολιτικῆς μας. Καὶ πράγματι τοὺς ἐμπόδισε: Μὲ τί καταπληκτικὴ εὐκολία οἱ Ἕλληνες προλετάριοι δέχτηκαν τὴ νέα ὑ π ε ρ σ ω β ι ν ι σ τ ι κ ὴ πολιτικὴ τοῦ ΚΚΕ ποὺ διαδέχτηκε τὸ ἐσφαλμένο ἐκεῖνο σύνθημα! Τί φοβερὸ χάος δημιουργήθηκε μέσα στὰ κεφάλια ὅλων τῶν ἀγωνιστῶν καὶ πόσο αὐτὸ ἐμποδίζει καὶ θὰ ἐμποδίσει ἀκόμα τὴ διεθνιστικὴ διαπαιδαγώγησή τους ἀπὸ τὸ Κόμμα μας!

Ἀλλὰ τὸ λάθος τῶν συνθημάτων ἐκείνων δὲν εἶναι οὔτε ἡ Θράκη (ποὺ σὰν ψωραλέα ἔλειψε ἀπ᾿ ὅλα τὰ ντοκουμέντα τοῦ ΚΚΕ, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴν 1η Δεκεμβρίου 1924 — τόσο ἡ δύναμη τῆς πραγματικότητας εἶταν ἀκατανίκητη!) οὔτε ἡ «ἀνεδαφικὴ» ἐδαφικότητα τῆς διατύπωσης τοῦ μακεδονικοῦ συνθήματος. Τὰ συνθήματα ἐκεῖνα εἶταν κ α ι ρ ο σ κ ο π ί α κ α θ α ρ ὴ κ α ὶ μ ά λ ι σ τ α τ ο ῦ π ι ὸ π ρ ω τ ό τ υ π ο υ τ υ χ ο δ ι ω κ τ ι κ ο ῦ ε ἴ δ ο υ ς. Γιὰ ὅσους δὲν ἔχουν ὑπόψη τὶς ἀναλύσεις τῆς πρώτης ἀριστερῆς ἀντιπολιτευτικῆς ὁμάδας τοῦ ΚΚΕ καὶ ἀργότερα τοῦ «Σπαρτάκου» πάνω σ᾿ αὐτὸ τὸ σπουδαιότατο ζήτημα, θὰ προστεθοῦν μερικὰ ἐδῶ:

Μετὰ τὴν πρώτη βουλγαρικὴ ἧττα (1923) καὶ τὴ δεύτερη (1924) καὶ μετὰ τὴ μεγάλη γερμανικὴ ἧττα τοῦ 1923 (φθινόπωρο), ἡ σταλινικὴ γραφειοκρατία ποὺ τότε ἄρχιζε νὰ στερεώνεται καὶ νὰ ὑπονομεύει σοβαρὰ τὴ Διεθνὴ [περίοδο ζηνοβιεφικο - σταλινικοῦ τυχοδιωκτισμοῦ (1924 - 26)] ἔρριξε στὸ κέντρο τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς της τὶς ἐθνικὲς ἐξεγέρσεις (Ράντιτς, Σλοβάκοι, Τσέχοι, Οὐκρανοί, Μακεδόνες κλπ.). Ὁ εἰσηγητὴς Μανουΐλσκι στὸ 5ο Συνέδριο (1924) ἔλεγε: Ἡ μπόμπα ποὺ βάζομε γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἐπανάστασης στὴν Εὐρώπη εἶναι τώρα: οἱ ἐθνικὲς ἐξεγέρσεις. Κεντρικὸ ζήτημα ποὺ ἐπισκίασε ὅλα τὰ ἄλλα στὸ 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο ἦταν τὸ ἐθνικό. Τότε ὑποχρεώθηκε καὶ τὸ ΚΚΕ νὰ βάλει τὸ μακεδονικὸ στὸ κέντρο τῆς πολιτικῆς του — για-

τὶ ἐδήλωναν ὁ Δημητρώφ καὶ ὁ Κολλάρωφ στὴ Μόσχα — «μόνον ἔ τ σ ι θὰ καταχτήσουμε τοὺς κομιτατζῆδες στὴ συμμαχία μ' ἐμᾶς γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας στὴ Βουλγαρία. Τὸ ΚΚΕ πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμο σὲ κάθε θυσία γιὰ τὴ βουλγαρικὴ ἐπανάσταση». Ἀφοῦ χαντάκωσαν οἱ ὀπορτουνιστὲς ἡγέτες τοῦ βουλγαρικοῦ Κ.Κ. τὸ κίνημα, ἔπεσαν στὴν τυχοδιωκτικὴ αὐταπάτη ὅταν πίστεψαν πώς, ἀφοῦ μὲ τὴ δύναμη προλεταριάτου καὶ χωρικῶν δὲν καταχτήσανε τὴν ἐξουσία, θὰ τὴν καταχτοῦσαν μὲ τὸ συμβόλαιο πολιτικῆς συμμαχίας ποὺ ὑπογράψανε τὸ Μάη τοῦ 1924 στὴ Βιέννη μὲ τὸν Ἀλεξαντρὼφ καὶ Πρωτογκέρωφ. Σὲ 6 μῆνες μόνο κατέρρευσε ἡ σκιώδης ἐκείνη συμμαχία γιὰ ν' ἀποδείξει τὴν ἀπέραντη τύφλα τῆς βουλγαρικῆς κομματικῆς — σταλινικῆς ὑπὸ κατασκευὴν — διοίκησης Κολλάρωφ - Δημητρώφ. Δολοφονήθηκε ὁ Ἀλεξαντρώφ, ὕστερα ὁ Πρωτογκέρωφ, καὶ οἱ Μακεδόνες κομιτατζῆδες, ἀφοῦ ξανάπαιξαν μιὰ φορὰ ἀκόμη τὸν αἱμοσταγῆ ρόλο τους σὲ βάρος τῶν ἐργατῶν καὶ χωρικῶν κομμουνιστῶν τῆς Βουλγαρίας (σφαγὲς μετὰ τὸ πούτς Σβετὰ - Νεντέλια, Ἀπρίλης 1925), ἔπεσαν μὲ τὴ σειρά τους θύματα τῆς «αἰώνιας φιλίας» σερβικῆς καὶ βουλγαρικῆς μπουρζουαζίας. Τὸ μακεδονικὸ κίνημα σὰν ἰδιαίτερη ἐπαναστατικὴ ὀργάνωση τέθηκε ἐκτὸς νόμου καὶ μέσα στὴ Βουλγαρία.

Σύμφωνα μὲ τὴ λογικὴ τῆς πολιτικῆς ἐκείνης καιροσκοπίας ἀπέναντι τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου, τὸ σύνθημά μας δὲν ἔπρεπε σαφῶς νὰ ἐκφράζει τὴ θέση ἀρχῆς μας (principielle) ἀπέναντι στὸ ἐ θ ν ι κ ὸ - μακεδονικὸ ζήτημα, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ζητάει τὴ Μακεδονία ἀνεξάρτητη (καὶ τὴ Θράκη). Καὶ νά γιατί, μόλις ἡ ἐξτρεμιστικοζηνοβιεφικὴ φάση τῆς ἀνερχόμενης σταλινικῆς γραφειοκρατίας ἀκολουθήθηκε ἀπὸ τὴν καιροσκοπικομπουχαρινική της ὕστερ' ἀπ' τὴν ὁριστικὴ καταβαράθρωση τοῦ βαλκανικοῦ κινήματος, ὁ Μ π α τ ο υ λ έ σ κ ο υ, ἀντιπρόσωπος τῆς Διεθνοῦς, στάλθηκε στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ πεῖ ξαφνικά... «ἀποσύρατε τὸ σύνθημα» τὴν ὥρα ποὺ ἡ Κ. Ε. τοῦ Κόμματος ὄφειλε ἐπὶ δικαστηρίου νὰ ὑπερασπίσει δημόσια τὴν ὑπόθεση πιὰ τοῦ προλεταριακοῦ διεθνισμοῦ καὶ τὴν ἴδια τὴν τιμὴ τοῦ Κόμματος. Καὶ ἔσωσε τότε ἡ Κ. Ε. μὲ τὴ στάση της τὴν τιμὴ τοῦ ἀγωνιζόμενου προλεταριάτου καὶ τοῦ ΚΚΕ στέλνοντας στὸ διάβολο τὸ γελοῖο ἐκεῖνο παραγγελιοδόχο τοῦ Στάλιν, ἀλλὰ ἡ «μπόμπα» τοῦ Μανουΐλσκι εἶχε ἀποδειχτεῖ μπόμπα ὄχι στὰ θεμέλια τοῦ εὐρωπαϊκοῦ καπιταλισμοῦ ἀλλὰ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κομμουνισμοῦ. Πράγματι μέσα σ' ἕνα χρόνο ὅλη ἡ περὶ ἐθνικοῦ πύρινη φιλολογία τοῦ 1924 εἶχε μεταφερθεῖ στὰ θλιβερὰ ἀρχεῖα τῆς σταλινιζόμενης Διεθνοῦς.

Στὸ 3ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΕ (Μάρτης 1927) ὁ σταλινικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Κ. Δ. Ρ έ μ μ ε λ ε (ἀφοῦ κατατρόπωσε τότε μὲ τὴ συκοφαντία τὸν τροτσκισμὸ καὶ τὴν πρώτη ἀντιπολιτευτικὴ ὁμάδα τοῦ ΚΚΕ, κατάντησε ὕστερα στὰ στρατόπεδα συγκέντρωσης τοῦ Τουρκεστὰν καὶ τέλος στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα) ἀπέσυρε ο ὐ σ ι α σ τ ι κ ὰ τὸ σύνθημα. Τυπικὰ ὅμως τὸ ὑποστήριξε ἀπέναντι στὴν ἀντιπολίτευσή μας μόνο γιὰ λόγους ἐσωτερικοῦ γοήτρου τῆς γραφειοκρατίας, ἐκμεταλλευόμενος τὴ γενικὴ πίστη τοῦ Κόμματος στὴ Διεθνῆ τοῦ Λένιν καὶ τὴν ἄγνοιά

του γιὰ τὸ μόλις τότε ἐξερχόμενο ἀπὸ τὰ ρωσικὰ ὅρια ἀριστερὸ ἀντιπολιτευτικὸ κίνημα.

III

1. Ὅποιος ἀρνεῖται τὴν ὕπαρξη, ἀλύτου ὡς τώρα, ἑνὸς ἐ θ ν ι κ ο ῦ μ α κ ε δ ο ν ι κ ο ῦ ζ η τ ή μ α τ ο ς στὴν ἑλληνική, βουλγαρική, σερβικὴ Μακεδονία, εἶναι δ ί χ ω ς ἄ λ λ ο λακὲς τῆς μπουρζουαζίας.

2. Ὅποιος ἀρνεῖται τὸ ἱστορικὸ ἀπελευθερωτικὸ κίνημα τῶν Μακεδόνων, αὐτὸς ἢ εἶναι ἀμαθής, καὶ τότε πρέπει νὰ μάθει τὴν ἱστορία τοῦ κινήματος αὐτοῦ καὶ τῶν ἐθνικῶν του ἡρώων, ἢ εἶναι πάλι λακὲς μιᾶς ἀπὸ τὶς τρεῖς καταπιέζουσες μπουρζουαζίες.

3. Τὸ κίνημα αὐτὸ ἔχει πνιγεῖ ὡς τώρα στὸ αἷμα καὶ στὴν προδοσία ἢ ἔχει πάθει μιὰ καταστρεφτικὴ γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν Μακεδόνων ἐργατῶν καὶ χωρικῶν ἐκμετάλλευση ἀπὸ τὴ (βουλγαρικὴ ἰδίως) βαλκανικὴ μπουρζουαζία.

4. Τὸ κίνημα αὐτὸ μπορεῖ νὰ ξαναβρεῖ μιὰ νέα ἀνάπτυξη κάτω ἀπὸ εὐνοϊκὲς νέες ἱστορικὲς συνθῆκες — κοινωνικές, οἰκονομικὲς (ἐκμετάλλευση ἄγρια τῶν ἐργαζόμενων μακεδονικῶν μαζῶν ἀπὸ τὶς καταχτητικὲς ἐθνικὲς μπουρζουαζίες, ζητήματα ἀγροτικῆς ἰδιοχτησίας κλπ.), πολιτικὲς (ἐσωτερικὲς κρίσεις στὰ βαλκανικὰ κράτη, πόλεμος) καὶ πολιτιστικὲς συνθῆκες.

5. Ὅποιος ἀρνεῖται αὐτὴ τὴ δυνατότητα εἶναι τυφλὸς ἢ ἐθελοτυφλεῖ, ἂν δὲν εἶναι λακὲς τῶν ἐθνικιστῶν ἐξανδραποδιστῶν τοῦ πολυπαθοῦς μακεδονικοῦ λαοῦ.

6. Οἱ κομμουνιστὲς δὲν ἀναλαμβάνουν νὰ «δημιουργήσουν» ἐθνικὰ κινήματα ἐκεῖ ὅπου τέτοια δὲν ὑπάρχουνε, ἔργο χιμαιρικό. Ὑποστηρίζουν τέτοια κινήματα ὅπου ἐκδηλώνονται.

7. Οἱ κομμουνιστὲς μπροστὰ σ᾽ ἕνα νικημένο ἢ προδομένο ἐθνικο-ἀπελευθερωτικὸ κίνημα ἢ μπροστὰ σὲ ἐξεθνιστικὲς ἐξανδραποδιστικὲς ἐνέργειες τῆς ἐθνικῆς τους μπουρζουαζίας δὲν κλείνουν τὰ μάτια καὶ δὲν γίνονται λάτρεις τοῦ «τετελεσμένου γεγονότος». Δὲν θ᾽ ἀρνηθοῦνε τὴν πραγματικότητα τῆς ἐθνικῆς καταπίεσης μιᾶς ἐθνότητας καὶ τὸν π ό θ ο της (ποὺ ὑπάρχει στὴν καρδιὰ καὶ στὸ μυαλὸ κάθε Μακεδόνα ἐργαζόμενου) ν᾽ ἀποτινάξει μιὰ μέρα τὸν ἐθνικὸ ζυγό. Οἱ κομμουνιστὲς κάνουν δικούς τους τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς αὐτοὺς πόθους τοῦ μακεδονικοῦ λαοῦ καὶ διακηρύττουν δυνατὰ ἀπὸ τώρα τὸ δικαίωμά του νὰ αὐτοδιατεθεῖ μέχρι καὶ τοῦ κρατικοῦ ἀποχωρισμοῦ του, ἂν τέτοια εἶναι ἡ θέλησή του. Ὑπερασπίζουν κάθε μέρα κάθε ἄμεση ἐθνική του διεκδίκηση, οἰκονομική, πολιτική, πολιτιστική, καὶ ἔτσι ἑτοιμάζουν ἀπὸ τώρα τὴν αὐριανὴ ἐπαναστατικὴ συμμαχία τοῦ κοινωνικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου μὲ τὸ ἐθνικὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τῶν Μακεδόνων κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῆς βαλκανικῆς μπουρζουαζίας.

Ἀκροναυπλία, Μάης 1940

ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΧΥΔΑΚΤΥΛΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΜΕΡΙΚΑ ΑΛΛΑ

Ὁ «ἀμοραλισμὸς» στὴ συζήτηση δὲν εἶναι περίπτωση αὐτοθεραπείας

I

ΣΥΝΕΠΕΙΑ, ΕΥΘΥΤΗΤΑ ΚΑΙ Ο ΦΤΩΧΟΣ ΤΕΛΩΝΗΣ

1. Ὁ σύντροφος Στίνας «συγκεκριμένος»

Ὅταν ὁ σ. Στίνας μπῆκε σ᾽ αὐτὴ τὴ συζήτηση — μὲ τὴ δική μας πρόσκληση — διακήρυξε τρία πράματα: Πρῶτον, ὅτι «πρέπει νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ ἀπόφαση τοῦ Αὐγούστου» ποὺ λέει: συγχώνευση ὕστερ᾽ ἀπὸ συζήτηση καὶ ὕστερ᾽ ἀπὸ κοινὴ λύση γιὰ τὰ ἐπίμαχα ζητήματα. Δεύτερον, ὅτι πρέπει νὰ «ἐξαλειφθεῖ κάθε ψυχολογικὴ καὶ αἰσθηματικὴ προκατάληψη ποὺ οἱ ὑπερβολὲς τῆς φραξιονιστικῆς πάλης τοῦ παρελθόντος ἐδημιούργησαν». Καὶ τρίτον, ὅτι αὐτός, ὁ σ. Στ., σιχαίνεται τὰ «εὔοσμα στόματα» καὶ τὶς «βρισιές», ὅτι «ἡ σοβαρότητα μὲ τὴν ὁποία διεξάγονται οἱ συζητήσεις εἶναι ἐγγυήσεις ἀπολύτως κατηγορηματικὲς γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Κόμματός μας» καὶ ὅτι «ἡ ΟΚΔΕ διαθέτει ἀρκετὰ στελέχη μὲ πλήρη θεωρητικὴ μόρφωση»[1]. («Δελτίο Συζήτησης», ἀριθ. 4, σελ. 22, 24, 61).

Ἡ πρώτη δήλωσή του χρειαζότανε καὶ τὴ ζητούσαμε. Τὶς ἄλλες δυὸ κανένας δὲν τοῦ τὶς ἐζήτησε καὶ ἡ τελευταία εἴτανε περιττή. Ἔλεγε κάτι αὐτονόητο γιὰ ὅλους, ἀφοῦ ἡ συζήτηση κομματικὴ εἴτανε, μελῶν τῆς ἴδιας Διεθνοῦς.

Ὅταν ὁ σ. Στίνας ἔβγαινε — μονάχος του — ἀπ᾽ αὐτὴ τὴ συζήτηση καὶ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Συγχώνευσης καὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους δυὸ συντρόφους ἔκανε τὴ διάσπαση στὴν Ἀκροναυπλία, διακήρυξε καὶ πάλι τρία πράματα: Πρῶτον, ὅτι τὴ διάσπαση τὴν ἔκανε γιατὶ ἔπρεπε πρῶτα νὰ συγχωνευτοῦμε καὶ ὕστερα νὰ συζητήσουμε τὰ ἐπίμαχα ζητήματα, ἐνῶ ὁ πυρήνας ΕΟΚΔΕ ἐπιμένει νὰ ἐφαρμοστεῖ ἡ ἀπόφαση τοῦ Αὐγούστου[2]. Δεύτερον, ὅτι ὁ πυρήνας ΕΟΚΔΕ — ἀντίθετα μὲ τὴν ΚΔΕΕ ποὺ συγκεντρώνει ὅ,τι ἐκλεκτὸ — συγκεντρώνει μόνο «συνήθειες φιλολογικῶν κύκλων», «δικολαβίστικες μικροπανουργίες», μέλη ποὺ «σ᾽ ὅλα τὰ ἄρθρα τους πουθενὰ δὲν ὑπάρχει εἰλικρινὴς προσπάθεια τοῦ ἀγωνιστῆ», ἀνθρώπους μὲ «ἀντιδραστικὴ νοοτροπία» «ποὺ ἀνεύθυνα καὶ ἀσυνείδητα

γράφουν ὅ,τι τοὺς κατέβει» κτλ. (βλ. ἄρθρα τοῦ σ. Στ. στὰ δύο «Δελτία» του ἀπ᾿ τὴν πρώτη ὡς τὴν τελευταία σελίδα). Καὶ τρίτον, ὅ,τι «οἱ σύντροφοι τῆς πλειονοψηφίας τοῦ πρώην πυρήνα Ἀκροναυπλίας τῆς ΕΟΚΔΕ», δηλαδὴ ὅλα ἐδῶ τὰ μέλη τῆς 4ης Διεθνοῦς ἐκτὸς ἀπὸ τρία, «χρησιμοποιοῦνε τὰ ἑξῆς μέσα» ποὺ «ἀφθονοῦνε παντοῦ σ᾿ ὅλα τὰ ἄρθρα τους»: «τὸ ψέμα, τὴν παραποίηση, τὴν ἀπάτη, τὴ σοφιστεία, τοὺς δικολαβισμούς, τὴν ταχυδακτυλουργία» (Α. Στίνα: «Οἱ κομματικὲς συζητήσεις καὶ ἡ πολιτικὴ ταχυδακτυλουργία», 1ο «Δελτίο» τοῦ τρίο, Δεκέμβρης 1940).

Μᾶς ἔδειξε λοιπὸν ὁ σύντροφος αὐτὸς μὲ συγκεκριμένο τρόπο ὄχι μόνο τὴν εἰλικρίνεια τῆς πρότασής του νὰ ἐφαρμοσθεῖ ἡ ἑνωτικὴ ἀπόφαση τοῦ Αὐγούστου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντιπάθειά του γιὰ τὶς «εὐοσμίες» καὶ τὴν ἐπιθυμία του νὰ ἐξαλειφθοῦν οἱ αἰσθηματικὲς προκαταλήψεις ἀπὸ τὸ φατριασμὸ τοῦ παρελθόντος. Γι᾿ αὐτὸ καὶ μὲ τὸ δίκιο του ἀπάντησε στὴ σχετικὴ μομφὴ τοῦ εἰσηγητῆ: Ὁ σ. Στ. τόνισε πραγματικὰ κι αὐτὸς τὴ μεγάλη σημασία τῶν «συγκεκριμένων ζητημάτων» συγκριτικὰ μὲ τὶς «γενικὲς θεωρητικὲς» διαπιστώσεις («Δελτίο Συζήτησης» 8, σ. 1). Γιὰ τὶς ἀρετὲς τῶν τριῶν διασπαστῶν μας, καὶ πρῶτ᾿ ἀπ᾿ ὅλους τοῦ σ. Στ., ποιά ἄλλη μεγαλύτερη ἀπόδειξη θέλετε; Δὲν ὑπάρχει σελίδα τῶν γραφτῶν τους ὅπου νὰ μὴ διακηρύσσουνε μεγαλόστομα τὰ ἀγαθὰ τῆς συνέπειας καὶ τῆς συντροφικῆς εὐθύτητας.

Περίεργο! Κανένας ἀπὸ μᾶς στὴ συζήτηση δὲν αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ κάνει τέτοιο κήρυγμα. Καὶ στὸ ναὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἐκεῖνος ποὺ κορδωμένος διαλαλοῦσε τὶς ἀρετές του δὲν εἴταν ὁ Τελώνης.

2. Γνώριμη «ἐπιστήμη»

Μιὰ διάσπαση ποὺ γίνεται στὸ ὄνομα τῆς... ἑνότητας εἶναι κατ᾿ ἀρχὴν ἀστεία ὑπόθεση.

Στὴν Ἀκροναυπλία ὑπάρχουνε συγκεντρωμένες οἱ γνῶμες τῶν τεταρτοδιεθνιστικῶν πυρήνων ἀπ᾿ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ μέρη, ταυτόσημες πάνω σ᾿ ἕνα σημεῖο: ἑνότητα κομματική, τερματισμὸς τοῦ χωρισμοῦ (καὶ οἱ δυὸ σύντροφοι τῆς Πύλου ἔχουν ἀπὸ καιρὸ δηλώσει πειθαρχία σ᾿ αὐτό). Ἡ ἀπόσχιση ἐπομένως τῶν συντρόφων Στ. καὶ Δ. Β., μαζὶ μὲ τὸ φίλο τους, εἶναι προκαταβολικὰ καταδικασμένη ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα μέλη τῆς Διεθνοῦς στὴ χώρα. Ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ παγκόσμιο σῶμα τῆς ἴδιας τῆς Διεθνοῦς. Στὸ μέτρο λοιπὸν ποὺ οἱ τρεῖς αὐτοὶ σύντροφοι θέλουν νὰ παρουσιαστοῦν ἐδῶ σὰν «τὸ κόμμα» τῆς 4ης Διεθνοῦς βάζουνε σοβαρὰ τὸ ἐρώτημα: Μήπως ἔχασαν τὸν ἔλεγχο τῶν πράξεών τους;

Ποιά αἴτια τοὺς ἔφεραν σ᾿ αὐτὸ τὸ κατάντημα θ᾿ ἀναλυθεῖ στὸν «Ἀπολογισμὸ τῆς Συζήτησης». Ἐκεῖ θὰ γίνει γενικὰ λόγος γιὰ τὶς ἰδέες καί, σὲ συνάρτηση, γιὰ τὶς μεθόδους αὐτῆς τῆς ἐνδοκομματικῆς πάλης μας.

Ἐδῶ μᾶς ἐνδιαφέρουνε μόνο πράματα πρωτάκουστα στὴν ἱστορία τοῦ ρεύματός μας, σχετικὰ μὲ τὶς μεθόδους τῆς κομματικῆς μας συζήτησης.

***

Ἡ συζήτηση εἶναι ὅλου τοῦ Κόμματος. Ἡ Ἀκροναυπλία ἀνταλλάσσει τὶς γνῶμες της μὲ τοὺς ἄλλους πυρῆνες, αὐτὴ εἰσηγεῖται μόνο (καὶ διευθύνει τὴ συζήτηση ὥς τώρα μὲ τὴν Ἐπιτροπὴ Συγχώνευσης).

Τί σκόπευαν οἱ σύντροφοι Στ. καὶ Δ.Β. ἁρπάζοντας ἀπὸ τοὺς κομματικούς των συντρόφους ἐδῶ τὸ μοναδικὸ ποὺ ἀπόμεινε συνωμοτικὸ μέσο ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς ὑπόλοιπους πυρῆνες, εἶναι ὑπερβολικὰ φανερό: Νὰ «πληροφορήσουν» μονόπλευρα, νὰ πετύχουν ἴσως μιὰ ἔγκριση τῆς πράξης τους ἀπ᾽ ἀλλοῦ, ὅπου ἄνευ ἀντιστάσεως θὰ μποροῦσαν νὰ τὴν παραστήσουν ὄχι σὰ διασπαστικὴ παρὰ σάν... ἑνωτική! Πῶς τὰ ἔξυπνα πουλιὰ πιάστηκαν ἀπὸ τὴ μύτη, θὰ τὸ γνωρίσουν γιὰ τὴν ψυχαγωγία τους οἱ ἀναγνῶστες μας ἀπὸ τὸ Στρατόπεδο.

Μπορεῖ ὅμως νὰ ὑπερασπίζει δίκαια ὑπόθεση ὅποιος ἐμποδίζει — μὲ τὴν ὠμὴ βία, κυνικά! — τὶς γνῶμες τῶν ἀντιπάλων του νὰ φτάσουνε στοὺς ἄλλους συζητητές; Ὁ σ. Στίνας ἔχει βαριά, ἐπιστημονικὰ ἐπιχειρήματα νὰ μᾶς ἀντικρούσει. Γιὰ ποιό λόγο τότε ζήτησε νὰ μετατρέψει τὴν κομματικὴ συζήτηση σὲ μονόλογο δικό του πρὸς τοὺς ἔξω συζητητές μας;

Ἀλλὰ ἡ «ἐπιστήμη» ποὺ κλείνει μὲ φίμωτρο τὸ στόμα τῶν ἀντιπάλων συζητητῶν της μοιάζει μὲ κάτι πολὺ γνώριμό μας. Εἶναι ἡ «ἐπιστήμη» τοῦ Στάλιν καὶ τοῦ Χαϊτᾶ, «μαρξιστικὴ - λενινιστικὴ» κι αὐτή, σὰν τὴν «τροτσκιστικὴ» τοῦ σ. Στίνα[3].

***

Πρώτη δουλειὰ τοῦ σ. Στ. καὶ Σίας σὰν «ἵδρυσαν τὸ Κόμμα» εἴτανε νὰ καλέσουν τοὺς ἀπατεῶνες, πλαστογράφους κλπ. τοῦ πυρήνα ΕΟΚΔΕ νὰ μποῦν ὅλοι, χωρὶς καμιὰ ἐξαίρεση, μέσα σ᾽ αὐτό. Ὄχι ἁπλὴ θεαματικὴ πρόσκληση. Μᾶς κάνουν «ἔκκληση» νὰ μποῦμε «ἀ μ έ σ ω ς»[4], δηλαδὴ μὲ ὅλα τὰ σύνεργα τοῦ πλαστογράφου, ταχυδακτυλουργοῦ, ἀπατεώνα κλπ. Κόμμα λοιπὸν ἀπατεώνων!

Αὐτὰ εἶναι ἀνάξια γιὰ ἐπαναστάτες! Εἶναι ἀνάξια γιὰ ἀγωνιστὲς ὁποιασδήποτε πολιτικῆς ἰδεολογίας.

II

Η "ΑΥΤΑΡΚΕΙΑ,, ΤΟΥ σ. ΣΤΙΝΑ ΣΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΤΑΧΥΔΑΚΤΥΛΟΥΡΓΙΑ

1. Τίς ἰδέες, τὶς ἰδέες πρῶτα!

Ἡ διατριβὴ τοῦ σ. Στίνα περὶ ταχυδακτυλουργίας εἶναι, φαίνεται, ἡ «ἐπιστημονικὴ» ἀπάντηση ποὺ ὁ σύντροφος αὐτός, ὕστερ᾽ ἀπὸ ὥριμη σκέψη ἑνὸς ἑξαμήνου, ἀξίωσε νὰ δώσει στὴν κριτικὴ μελέτη τοῦ εἰσηγητῆ «Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη» («Δελτίο Συζήτησης», Νο 5, Ἰούλης 1940).

Στὴ νέα συζητητικὴ συμβολὴ τοῦ σ. Στ. θὰ γνωρίσουμε πολὺ καλὰ σὲ ποιό βαθμὸ αὐτὸς διατήρησε ὥς τὸ τέλος τῆς συζήτησης τή, σχετικότατη ἄλλωστε, σοβαρότητα ποὺ τοῦ εἴχαμε ἀναγνωρίσει στὸ πρῶτο του ἄρθρο.

Ἡ διατριβὴ τοῦ σ. Στ. περιέχει καὶ ἰδέες, πράμα ποὺ ἴσως δὲν θὰ τὸ περίμεναν μερικοί. Θὰ πάρουμε λοιπὸν μιὰ - μιὰ τὶς ἰδέες καὶ ἕνα - ἕνα τὰ κρούσματα τῆς ταχυδακτυλουργίας καὶ πλαστογραφίας ποὺ πῆρε τὸν κόπο νὰ καταγγείλει μπροστὰ στὸ δικαστήριο τῶν ἀντισταλινικῶν τοῦ Στρατοπέδου μας. Θὰ ἰδοῦμε αὐτὲς πρῶτα, ἄς μᾶς συμπαθήσει ὁ συγγραφέας τῆς πραγματείας. Ἡ συζήτησή μας ἔγινε κυρίως γιὰ ἰδέες: νὰ πείσουμε καὶ νὰ πεισθοῦμε, κι ἔπειτα νὰ λερώσουμε καὶ νὰ λερωθοῦμε ἂν χρειάζεται.

Μιὰ ὑπόνοια: Μήπως τὸ περὶ ταχυδακτυλουργίας δοκίμιο γράφτηκε μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οὔτε ἕνας ἀναγνώστης δὲν θἄχε τὴν ὑπομονὴ νὰ ξαναδιαβάσει ἀπὸ τὸν ὄγκο τῶν παλιῶν «Δελτίων» ὅλα τὰ σχετικὰ χωρία ποὺ καρατομεῖ ὁ σ. Στ.; Ἂν τυχὸν χάιδεψε μιὰ τέτοια ἐλπίδα ὁ συγγραφέας, μὲ λύπη μας θὰ τοῦ τὴ διαλύσουμε ἐδῶ. Θὰ ξαναφέρουμε ὅλα τὰ σχετικὰ χωρία, ἕνα πρὸς ἕνα. Ἀνιαρὰ θἆναι στὸν ἀναγνώστη. Μὰ στὴν πολιτικὴ κανένας δὲν διαλέγει δυστυχῶς τοὺς συζητητές του ὅπως στὴν ἰδιωτική του ζωή.

2. Ἡ «ὁλοκληρωτικὴ αὐτάρκεια» καὶ τὰ κείμενα

«Στὴν εἰσήγηση παρουσιάζεται ἡ πολιτικὴ τῆς αὐτάρκειας σὰν ἕνα χαραχτηριστικὸ τοῦ φασισμοῦ καὶ μᾶς φέρνει γιὰ παράδειγμα τὴ Γερμανία. Ἐμεῖς ἀποδείξαμε στὸ ἄρθρο μας ὅτι αὐτὴ ἡ ἀντίληψη τοῦ σ. Π. εἶναι πολὺ ἁπλοϊκὴ καὶ ὅτι προπαντὸς στὶς προχωρημένες χῶρες ἡ πολιτικὴ αὐτὴ δὲν εἶναι δυνατή». — «Ἡ πολιτικὴ τῆς αὐτάρκειας στὴ Γερμανία — κατὰ τὸν Π. — ἔγινε δυνατὴ χάρη στὴν ἐκμετάλλευση τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου πολλῶν ἄλλων χωρῶν, δηλαδὴ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ δικοῦ της ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου». — «Ὁ σ. Π. συλλαμβάνεται ἐπ᾽ αὐτοφώρω νὰ μὴν ξέρει τί εἶναι ἡ πολιτικὴ τῆς αὐτάρκειας ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι γίνεται αὐτὴ δυνατὴ χάρη στὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Δὲν πιστεύουμε νὰ ὑπάρχει στὴν ἐποχή μας οὔτε ἕνας ἀπὸ τοὺς κατοίκους τουλάχιστο τῶν πόλεων, ἄρρενες καὶ θήλεις, ποὺ νὰ μὴν ξέρει ὅτι πολιτικὴ τῆς αὐτάρκειας καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου εἶναι δυὸ πράγματα ποὺ τὸ ἕνα ἀποτελεῖ ἄρνηση τοῦ ἄλλου» (Στίνας: «Οἱ κομματικὲς συζητήσεις καὶ ἡ πολιτικὴ ταχυδακτυλουργία», «Δελτίο» Νο 1 τοῦ «κόμματος» τῶν τριῶν διασπαστῶν).

Ποῦ ἔγινε αὐτὴ ἡ ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ σύλληψη, μᾶς τὸ λέει ὁ συγγραφέας τῆς διατριβῆς. Νά σὲ ποιά χωρία:

«22. Ἀνάλογη εἶναι ἡ παραμόρφωση ποὺ κάνει ὁ σ. Στ. στὶς σκέψεις τῆς Εἰσήγησης γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ὑφὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν «ὁλοκληρωτικῶν οἰκονομικῶν πειραματισμῶν». Ἐνῶ πολὺ καθαρὰ εἶναι γραμμένο στὶς παραγράφους 8, 11 τῆς Εἰσήγησης ὅτι τὰ πειρά-

ματα αὐτὰ εἶναι *ἀντιδραστικὴ χίμαιρα*, ὁ σ. Στ. ἐπιμένει νὰ ἀποδείξει σώνει καὶ καλὰ τὴ χιμαιρικότητά τους ἐνάντια σὲ δῆθεν ἀμφισδητήσεις μας. Ἀλφαδητικὴ ἀλήθεια εἶναι πὼς οἱ πιὸ προοδευμένες χῶρες εἶναι γενικὰ πολὺ πιὸ βαθιὰ μπασμένες στὸ διεθνῆ καταμερισμὸ τῶν ἔργων καὶ ἄρα πιὸ πολὺ ἐξαρτημένες ἀπὸ τὶς διεθνεῖς σχέσεις. Αὐτὸ εἶναι ποὺ σὰν γενικὸς νόμος ἐξηγεῖ γιατὶ ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ἰταλία, μὴ μπορώντας νὰ καταργήσουνε τὴν ἀδάμαστη ἰσχύ του, θὰ κατέφευγαν ἀναπότρεπτα σ᾽ ἕνα πόλεμο γιὰ ν᾽ ἀποφύγουνε τὴν οἰκονομικὴ ἀσφυξία. Ἡ Εἰσήγηση ρητὰ συνδυάζει τὸ φαινόμενο τοῦ φασισμοῦ σ᾽ αὐτὲς τὶς χῶρες καὶ τὴ *φασιστικὴ «οἰκονομικὴ πολιτική»* μὲ τὴν *ἀχόρταστη φύση καὶ ἐπιθετικότητα τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ τους*. Τὸ ζήτημα ὅμως ποὺ ἡ Εἰσήγηση ἔθεσε εἴτανε κάποιο ἄλλο, κάπως δυσκολότερο: *ἂν καὶ ὡς πότε* μπορεῖ νὰ ἀντέξει κάθε μιὰ ξεχωριστὴ ἐθνικὴ οἰκονομία σὲ τέτοιας λογῆς πειράματα. Αὐτὸ τὸ ζήτημα τὸ λύνουν ὄχι οἱ γενικοὶ ὅροι τῆς ἐξέλιξης τῆς σύγχρονης καπιταλιστικῆς οἰκονομίας ἀλλὰ οἱ ἰδιομορφίες τῆς κάθε μιᾶς χώρας. Μπορεῖ ἡ τεχνικὴ καὶ ἡ οἰκονομία τῆς Ἑλλάδας νὰ ἀντέξει σ᾽ ἕνα τέτοιο πειραματισμό, ὅπως γιὰ ἕνα ὁρισμένο διάστημα ἀντέχει ἡ γερμανικὴ τεχνικὴ καὶ οἰκονομία; Ὁ σ. Στ. θέλει νὰ ἀμφισδητήσει αὐτὴ τὴν προσωρινὴ ἀντοχὴ καὶ γιὰ τὴ Γερμανία. Ἀλλὰ εἶναι μιὰ πραγματικότητα 8 ἐτῶν. Καὶ μάλιστα ἡ πρώτη φάση τοῦ τωρινοῦ πολέμου, διαψεύδοντας ἐδῶ παταγωδῶς καὶ εἰδικοὺς καὶ μὴ εἰδικοὺς στὶς προβλέψεις τους — ὁ φοβερότερος ἴσαμε χτὲς στρατιωτικὸς μηχανισμὸς τῆς Εὐρώπης, ὁ γαλλικός, ἔγινε θρύψαλα σὲ μερικὲς δδομάδες — ἀποδείχνει μὲ πολὺ ἀναγλυφικὸ τρόπο ὅτι τὸ πείραμα αὐτὸ πέτυχε ἕνα πράμα, τὸν κύριο ἄλλωστε σκοπό του, ποὺ σωστὰ τόνε καταλαβαίνει κι ὁ σ. Στ.: νὰ δώσει στὸ γερμανικὸ μιλιταρισμὸ τὴν ὑπεροχὴ στὴν πολεμικὴ τεχνικὴ ποιοτικὰ καὶ ποσοτικά, στὸν ἀέρα πρωτίστως καὶ στὴ μηχανοκίνητη φάλαγγα τῆς ξηρᾶς, δὲν ξέρουμε ἂν ἐπίσης καὶ στὴν τεχνικὴ τοῦ χημικοῦ πολέμου καὶ τῶν δακτηριδίων — οἱ ἐρχόμενες φάσεις τοῦ πολέμου θὰ μᾶς δείξουνε τὴ φρικαλέα σύγκριση καὶ σ᾽ αὐτὸ τὸ πεδίο. Ἡ σχετικὴ ἀντοχὴ ὀφείλεται κυρίως στὴν *τελειοποιημένη διομηχανικὴ τεχνική*, στὸ *φυσικὸ πλοῦτο τῆς χώρας*, στὴν *αὐστηρὰ στρατιωτικὴ ὀργάνωση* ὅπου μόνο μιὰ *ὑπερσυγκεντρωμένη σύγχρονη διομηχανία* μποροῦσε νὰ ὑποδληθεῖ, στὴν ἱκανότητα τῶν *γοργῶν διομηχανικῶν ἀναπροσαρμογῶν* καὶ ἀναπληρώσεων (*Ersatz*), στὸ *ἀπότομο ξεφόρτωμα* τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς Γερμανίας ἀπὸ τὴν παλιὰ αἱμορραγία ποὺ τῆς ἔφερνε ὁ ξένος δημοσιονομικὸς ζυγός, στὴ *δυνατότητα τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου πολλῶν ἄλλων χωρῶν* κλπ. Σὲ μικρότερο δαθμό, ἀλλὰ πάντα σ᾽ ἕνα σοβαρὸ δαθμό, τὴν ἀντοχὴ αὐτὴ τὴν ἀπόδειξε καὶ ἡ ἰταλικὴ οἰκονομία. Δίχως αὐτὲς τὶς ἀντικειμενικὲς δυνατότητες ἡ *ἀσφυξία μέσα στὸ μάγγανο τοῦ λεγόμενου*

«ὁ λ ο κ λ η ρ ω τ ι κ ο ῦ ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ο ῦ σ υ σ τ ή μ α τ ο ς» θἄχε πολὺ πρὶν ἀπ' τὴν ἔκρηξη τοῦ πολέμου προκαλέσει τὴν ἔκρηξη οἰκονομικῶν καταστροφῶν ποὺ καὶ τὰ φασιστικὰ καθεστῶτα δὲν θὰ ἐπιζοῦσαν ὕστερ' ἀπ' αὐτές». (Π.: «Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη») .

«24. Ὁ τεχνικὸς καὶ οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς τῆς Ἑλλάδας δὲν ἀντέχει σὲ τέτοια πειράματα. Εἶναι χώρα μικρή, μὲ ἀναιμία οἰκονομική, μὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση τῆς ζωῆς της ἀπὸ τὶς ξένες ἀγορὲς γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν εὐγενῶν προϊόντων της, μὲ χαμηλὸ βαθμὸ βιομηχανικῆς καὶ γενικότερα οἰκονομικῆς ὀργάνωσης, κάτω ἀπὸ ἕναν ἀσήκωτο ζυγὸ στὸ ξένο χρηματιστικὸ κεφάλαιο, χώρα ποὺ ἔζησε ὅλο τὸν καιρὸ μὲ δάνεια ἐξωτερικὰ κλπ. Θἄφτανε μόνο νὰ βάλει κανεὶς στὸ νοῦ του τὴν ἀπόπειρα τοῦ Μεταξᾶ νὰ κάνει τὴν Ἑλλάδα ἐπισιτιστικὰ αὐτάρκη μὲ τὴν πατατοκαλλιέργεια τῶν πεζοδρομίων ἢ μιὰ φανταστικὴ ἀπόπειρά του νὰ ἐξοπλίσει ὅπως ὁ Χίτλερ μὲ ἀναπροσαρμογὲς τῆς ἐγχώριας βιομηχανίας τὴν Ἑλλάδα, ἢ νὰ τινάξει αὐτοδύναμα τὸ ξένο δημοσιονομικὸ ζυγὸ — γιὰ νὰ πεισθεῖ ὅτι τὸ ν ὰ λ έ μ ε π ὼ ς ἡ κ α τ ά σ τ α σ η ε ἶ ν α ι ἡ ἴ δ ι α ἢ ἀ ν ά λ ο γ η μ ὲ τ ὴ Γ ε ρ μ α ν ί α κ α ὶ Ἰ τ α λ ί α ε ἶ ν α ι ἡ ἔ σ χ α τ η ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ὴ ἀ φ έ λ ε ι α». (Π.: «Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη») .

«Στὶς χῶρες αὐτὲς ἐπίσης ὑπάρχουν ἀπὸ ὅλη τὴν οἰκονομικὴ καὶ τεχνική τους διαρρύθμιση οἱ ἀντικειμενικὲς δυνατότητες νὰ ὑποβληθοῦνε γιὰ ἕνα κάποιο διάστημα στοὺς ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ο ὺ ς π ε ι ρ α μ α τ ι σ μ ο ὺ ς τ ῆ ς ἀ ν τ ι δ ρ α σ τ ι κ ῆ ς χ ί μ α ι ρ α ς π ο ὺ λ έ γ ε τ α ι «ὁ λ ο κ λ η ρ ω τ ι κ ὴ α ὐ τ ά ρ κ ε ι α». Παρὰ τὶς διαμαρτυρίες ἰδιαίτερων κύκλων, ἡ σαπισμένη κεφαλαιοκρατία τῶν χωρῶν αὐτῶν φτάνει, γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν ἐξπανσιονιστικῶν πολεμικῶν ἑτοιμασιῶν, νὰ ἀνέχεται καὶ νὰ ὑποστηρίζει ἀκόμη τὴν οἰκονομικὴ αὐτὴ πολιτικὴ τῆς ἀπομόνωσης σὰν μιὰ κατάσταση ἀνάγκης». «Ἡ φασιστικὴ προπαγάνδα του γι' αὐτὸ μένει ἁπλὴ φιλολογία στὸ μεγαλύτερο μέρος. Τὸ οἰκονομικὸ εὐαγγέλιο τῆς «αὐτάρκειας» βρίσκεται σὲ τόσο κατάφωρη ἀντίθεση μὲ τὸν οἰκονομικὸ καὶ τεχνικὸ ὁπλισμὸ μιᾶς μικρῆς οἰκονομίας ὑποτελοῦς στὸ ἐξωτερικό, ὥστε ὄχι μόνο εἶναι ἀπραγματοποίητη, ἀλλὰ καὶ παρουσιάζει τὸ ἀκατανόητο γιὰ μιὰ ὁλοκληρωτικὴ χώρα φαινόμενο, ὁ Φύρερ νὰ εὐαγγελίζεται μὲ τοὺς λόγους του τὸν παράδεισο τῆς οἰκονομικῆς αὐτάρκειας, ἐνῶ οἱ οἰκονομικοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ καθεστῶτος (Δροσόπουλος, Τσουδερὸς κλπ.) νὰ ἀποδείχνουν στὶς ἐπίσημες ἐκθέσεις τὴν ἀνοησία μιᾶς τέτοιας πολιτικῆς στὴν Ἑλλάδα!» (Π.: «Ἔκθεση γιὰ τὸ χαρακτήρα τῆς Δικτατορίας στὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου ἀπέναντί της», ἀπὸ τὶς παραγράφους 5 καὶ 8) .

3. Ἀνέπτυξε ὁ Χίτλερ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο ;

Πουθενά, καθὼς βλέπουμε, ὁ Εἰσηγητὴς δὲ γράφει γιὰ ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Γράφει μόνο γιὰ «δυνατότητα ἐκμετάλλευσης τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου πολλῶν ἄλλων χωρῶν». Τὰ δυὸ αὐτὰ εἶναι

πράματα διαφορετικά. Τὴ διαφορά τους, ἂν ὑποθέσουμε πὼς δὲν τὴ βλέπουν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, ἄρρενες καὶ θήλεις, σίγουρα ὅμως θὰ τήνε βλέπουν οἱ ἄρρενες ἢ καὶ θήλεις ἔστω συγγραφεῖς διατριβῶν περὶ πολιτικῆς ταχυδακτυλουργίας.

Πραγματικὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο τῆς Γερμανίας μετὰ τὴν ἄνοδο τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ ὄχι μόνο δὲν ἀναπτύχθηκε, ἀλλὰ καὶ ἔπεσε. Ἡ στατιστικὴ τὸ δείχνει. Μετὰ τὸ χάος τοῦ πληθωρισμοῦ **(Inflation)** ὡς τὸ 1923 καὶ τὴ σταθεροποίηση, ὁ συνολικὸς ὄγκος εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν τῆς Γερμανίας ἄρχισε γενικὰ νὰ μεγαλώνει μὲ τὴν πολιτικὴ τοῦ «οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ» τῶν δημοκρατικῶν κυβερνήσεων τῆς Βαϊμάρης. Ἡ πολιτικὴ τοῦ «ὁλοκληρωτικοῦ» οἰκονομικοῦ ἐθνικισμοῦ, τῆς λεγόμενης «αὐτάρκειας», μετὰ τὸ 1933 ἄνοιξε ἴσα - ἴσα τὸν ἀνάποδο δρόμο. Γιατὶ εἴτανε «μάγγανο οἰκονομικῆς ἀσφυξίας», λέει ὁ Εἰσηγητής. Τί καθαρότερο;

Μὰ τότε τί εἶναι αὐτὴ ἡ δυνατότητα τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο ἄλλων χωρῶν; Οἱ ἄλλοι συζητητές μας τὸ κατάλαβαν. Τοὺς ἔφτανε μόνο νἄχουν μιὰ κάποια θεωρητικὴ μόρφωση στὰ οἰκονομικὰ [αὐτὴ δὲν εἶναι «πλήρης» καθὼς τοὺς τὴν ἀπέδωσε ὁ σ. Στ., γνωστὸς κατὰ τὰ ἄλλα ἐχθρὸς τῆς καυχησιᾶς, τοῦ «φαμφαρονισμοῦ»[5]].

Πῶς τὰ κατάφερε ἡ ἐθνικοσοσιαλιστικὴ Γερμανία καὶ τόσα χρόνια τώρα ὄχι μόνο δὲν ἔπαθε ἀπὸ ἀσφυξία μέσα σ' αὐτὸ τὸ μάγγανο, ἀλλὰ καὶ πραγματοποίησε μὲ τόση ἐπιτυχία τὸν οὐσιώδη σκοπὸ ὅλης αὐτῆς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς της, ποὺ εἴτανε: γιγαντιαῖος «ὁλοκληρωτικὸς» ξαναεξοπλισμὸς γιὰ τὴ νέα, τὴ σημερινὴ ἰμπεριαλιστική της ἐξόρμηση; Αὐτὸ εἶναι τὸ ζήτημα ποὺ ἔθετε ἐδῶ ὁ Εἰσηγητής. Καὶ ἔδινε μιὰ ἀπάντηση: Οἱ λόγοι εἶναι πολλοὶ — οἱ ὑπογραμμισμένοι πιὸ πάνω —, οἱ λόγοι εἶναι κι ἄλλοι ἐκτὸς ἀπὸ ὅσους ἀναφέρονται ρητὰ ἀπ' τὸν Εἰσηγητὴ — κλπ.! Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς πολλοὺς λόγους εἶναι καὶ ἡ δυνατότητα τῆς Γερμανίας νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο ἄλλων χωρῶν. Ἂν τυχὸν ὁ σ. Στ. ἀποκρούει μιὰ τέτοια δυνατότητα, δὲν ἔμενε παρὰ νὰ μᾶς τὸ ἀποδείξει, ἔτσι «σταράτα» καθὼς λέει πὼς εἶναι συνήθειά του. Πείθοντάς μας συντροφικὰ καὶ ἤρεμα θὰ μᾶς μάθαινε κάτι νέο. Ἂν πάλι δὲν κατάλαβε τί πράμα εἶναι αὐτὴ ἡ «δυνατότητα», ἂς ζητοῦσε νὰ τὸ μάθει ἀπὸ κάποιον συζητητὴ ἢ κι ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Εἰσηγητή. Τὸ Κόμμα καὶ οἱ κομματικὲς συζητήσεις εἶναι κολλεχτιβιστικὰ σχολειὰ γιὰ τοὺς κομμουνιστές. Νὰ μάθουμε ὁ ἕνας ἀπ' τὸν ἄλλο μέσα σ' αὐτὸ τὸ σχολειὸ δὲν εἶναι μειωτικὸ γιὰ κανέναν.

Ἀλλὰ ὁ σ. Στ. εἶναι ὁ χρησμοδότης, εἶναι τὸ στόμα τῆς «ἐπιστήμης», μᾶς τονίζει σὲ πολλὲς σελίδες του ἐπίμονα. Γι' αὐτὸ προτίμησε ἕναν τρίτο δρόμο: Ὅλη τὴ μακρυὰ σειρὰ τῶν ἄλλων βασικῶν λόγων ποὺ κάνουν ἀντικειμενικὰ δυνατὴ γιὰ τὸ Χίτλερ τὴν ἐθνικοσοσιαλιστικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς λεγόμενης «αὐτάρκειας» τήνε ρίχνει στὴ σκιὰ μὲ δυὸ παρεκβατικὰ λεξίδια («μεταξὺ ἄλλων»: τὰ παράθυρα τῆς πισινῆς αὐλῆς, τὸ νοῦ σας!). Καὶ ὕστερα μὲ συγγραφικὴ ἄνεση

ἀξιομνημόνευτη μετατρέπει ὅλη τὴν ὑπόθεση σὲ μιὰ φανταστική... «ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου». Τὸ φάντασμα αὐτὸ τὸ κατασυντρίβει ὁ σ. Στ. ἀνελέητα μέσα σὲ δαιμονιώδεις κραυγὲς ἐνάντια στὶς ταχυδακτυλουργίες τοῦ... Εἰσηγητῆ. Ὁ ἥρωας τοῦ Θερβάντες κατατρόπωνε ἀνεμόμυλους νομίζοντας πὼς εἶταν σιδερόφρακτοι ἐχθροί του. Εἶχε ὅμως τουλάχιστον τὸ εὐγενικὸ πλεονέχτημα νὰ μὴν κακιώνει μὲ ὅσους τοῦ ἀποκάλυπταν τὴν τρέλα του. Ἐπέμενε ἁπλῶς νὰ τοὺς πείσει ὅτι εἴτανε πραγματικοὶ οἱ σιδερόφρακτοι ἱππότες ποὺ εἶχε τσακίσει...

4. Ἡ αὐτάρκεια τοῦ Vulgärökonom, Μὰρξ καὶ Στίνας

Ὁ πολὺς κόσμος, ποὺ εἶναι φυσικὰ ἀμαθὴς στὰ οἰκονομικὰ ζητήματα, ὅταν ἀκούει γιὰ «πολιτικὴ τῆς αὐτάρκειας» σὲ μιὰ χώρα, ἔχει βέβαια μιὰ ἀφελῆ ἀντίληψη γιὰ τὸ πράμα: Ἡ χώρα αὐτὴ θὰ «ἀρκιέται στὸν ἑαυτό της» ὅπως τὸ σημαίνει καὶ ἡ λέξη. Δόσε καὶ πάρε μὲ ἄλλες χῶρες, ἐμπόριο ἐξωτερικό, στόπ, δὲν χρειάζεται πιά.

Δὲν εἶναι ὅμως τὸ ἴδιο γραμματικὴ καὶ οἰκονομική. Καμιὰ πράξη, καμιὰ «θεωρία αὐτάρκειας» στὴ Γερμανία οὔτε στὴν Ἰταλία δὲν παρουσιάστηκε ποτὲ μὲ αὐτὴ τὴν ἁπλοϊκὴ μορφή.

Χωρὶς τὶς διεθνεῖς ἀνταλλαγὲς δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ ζήσουν οὔτε λίγες ἑβδομάδες οἱ δυὸ φασιστικὲς χῶρες. Θὰ κλεινότανε στὸ φρενοκομεῖο ὅποιος σηκωνότανε νὰ ὑποστηρίξει μιὰ τέτοια ἀντίληψη γιὰ «αὐτάρκεια». Ἡ «αὐτάρκεια» ἄλλωστε, καὶ μὲ τὴν ἁπλοϊκὴ ἀκόμη ἀντίληψη, δὲν θὰ ἀπέκλειε κατ' ἀρχὴν οὔτε καὶ τὴν ἀνάπτυξη ἀκόμη τοῦ ἐ ξ α γ ω γ ι κ ο ῦ ἐμπορίου μιᾶς χώρας ποὺ τυχὸν θὰ «τἆχε ὅλα» ἀλλὰ καὶ κάτι παραπάνω. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο, φυσικά, θὰ τὸ ἐξῆγε γιὰ νὰ πλουτίσει. Τοῦτο καὶ «ἄρρενες καὶ θήλεις» μὲ κοινὸ νοῦ τὸ ἐννοοῦν. Σ' ἐκείνους τοὺς ἀστοὺς οἰκονομολόγους ποὺ παίρνουνε τὶς ἀντιλήψεις τοῦ πολλοῦ κόσμου γιὰ τὰ οἰκονομικὰ ζητήματα καὶ τὶς κάνανε «οἰκονομικὲς θεωρίες», ὁ Κ. Μὰρξ ἐπιφύλαξε τοὺς πιὸ σαρκαστικοὺς μυκτηρισμοὺς τῆς κριτικῆς του. Τὸ «Κεφάλαιο» τοὺς ἀπαθανάτισε μὲ τὸ σκωπτικὸ ὄνομα Vulgärökonomen («οἰκονομολόγοι τῆς πεντάρας», «ἀγοραῖοι», «χυδαῖοι»).

Εἴπανε μερικοὶ (Weddingen—Spaun κ.ἄ.) «νεομερκαντιλισμὸ» τὸ οἰκονομικὸ σύστημα τῆς «διευθυνόμενης οἰκονομίας» τῶν φασιστικῶν χωρῶν. Κι αὐτό, γιὰ τὶς ὁμοιότητες ποὺ παρουσιάζουνε αὐτὲς μὲ τὸν ἔντονο οἰκονομικὸ ἐθνικισμὸ καὶ τὴν «οἰκονομικὴ αὐτάρκεια» τοῦ ἱστορικοῦ μερκαντιλιστικοῦ συστήματος. Μερκαντιλισμὸς εἶναι ἡ πρώτη οἰκονομικὴ θεωρία καὶ πράξη τοῦ καπιταλισμοῦ στὰ χρόνια τοῦ νεοδημιουργημένου νεοτέρου ἐθνικοῦ κράτους κάτω ἀπὸ τὸν κηδεμονευτικὸ ἔλεγχο τῆς «φωτισμένης ἀπολυταρχίας»: Μὲ ἐνίσχυση τοῦ κράτους ἀνάπτυξη ἐθνικῶν βιομηχανιῶν, «ἀνεξαρτησία» ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμο, «αὐτάρκεια» καὶ κρατικὲς ἐπιχειρήσεις ἀκόμη. Ταυτόχρονη ὅμως ἐνίσχυση ἀπὸ τὸ κράτος στὸ ἐξαγωγικὸ ἐμπόριο γιὰ τὴ συγκέντρωση χρυσοῦ στὴ χώρα. Εἶναι ἡ ἐποχὴ ποὺ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο ἐγνώρισε τὴν πρώτη λαμπρὴ ἱστορική του ἄνθηση. Ἀπὸ τότε, καθὼς εἶναι γνωστό, χρονολογεῖται καὶ

ἡ περιβόητη «Compagnie des Indes Orientales», μέγα συγκρότημα τοῦ ἐμπορικοῦ κεφαλαίου γιὰ τὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἀσιατικῶν ἀποικιῶν. (Διεξοδικὴ κριτικὴ ἀνάλυση τῆς θεωρίας βλ. στὸν 1ο τόμο τοῦ 4ου βιβλίου τοῦ «Κεφαλαίου» τοῦ Μὰρξ «Θεωρίες περὶ ὑπεραξίας»).

Ὁ παραλληλισμὸς ὅμως τοῦ Weddingen εἶναι ἀνιστόρητος παρ' ὅλες τὶς ἐξωτερικὲς ὁμοιότητες. Ὁ μερκαντιλισμὸς ἦταν ἡ πολιτικὴ ἑνὸς καλπαστικὰ ἀνερχόμενου οἰκονομικοῦ καθεστῶτος — ὁ φασιστικὸς «ὁλοκληρωτισμὸς» στὴν οἰκονομία εἶναι ἡ ἀντιδραστικὴ πράξη ἑνὸς συστήματος ποὺ ψυχορραγεῖ. Τὸ ἱστορικὸ ὅμως παράδειγμα τοῦ μερκαντιλισμοῦ ἀρκεῖ γιὰ νὰ δείξει πόσο ἐσφαλμένο εἶναι νὰ λέμε — μὲ τόσο μάλιστα «ἀπολυτότατο» δογματισμὸ — ὅτι ἡ «αὐτάρκεια» — μὲ τὴν οἰκονομική, ὄχι τὴν ἀφελῆ ἔννοια τοῦ ὅρου — δὲ συμβιβάζεται κατ' ἀρχὴν μὲ ὁποιαδήποτε ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Πόσο ἀνόητο εἶναι νὰ λέμε ὅτι «αὐτάρκεια» καὶ ἀνάπτυξη τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου (τὸ ἕνα σκέλος τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου) δὲν συμβιβάζονται, τὸ βλέπει ἀπολύτως, μπορεῖ νὰ τὸ δεῖ κι ἕνας ἀναλφάβητος ἀκόμη στὰ οἰκονομικὰ ζητήματα. Γιὰ νὰ σκεπάσουν τὶς ἐγχώριες ἀνάγκες θὰ σμπαραλιάσουν βέβαια τὸν ἐσωτερικὸ καταμερισμὸ τῶν ἔργων (παραμορφώσεις τοῦ οἰκονομικοῦ ἐθνικισμοῦ: ἀντιδραστικοποίηση). Ἀλλὰ ὁ φυσικὸς πλοῦτος, ποὔναι ἀνεξάρτητα ἀπ' τὴ θέληση τῶν κυβερνήσεων κατανεμημένος ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ φύση, τί θὰ γίνει; Δὲ θὰ φροντίσει νὰ ἐξαγάγει τὰ περίσσια κάρβουνα, ξύλα, πετρέλαιο, καφέ της κλπ. ἡ Ἀγγλία, Βέλγιο, Ρωσία, Βραζιλία κλπ.; (ἄλλο τὸ ζήτημα ἂν καὶ πόσο θὰ μπορέσουν νὰ βγάλουν: καπιταλιστικὴ ἀναρχία!).

5. Ἡ ἐκμετάλλευση ξένων ἀγορῶν ἀπὸ τοὺς νάτσηδες

Τί εἶναι λοιπὸν στὸ πεδίο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ἡ «ὁλοκληρωτικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς αὐτάρκειας»;

Εἶναι ἁπλούστατα ἡ πολιτικὴ μιᾶς Γερμανίας ποὺ στερήθηκε τὶς ἀποικίες της καὶ τὸ χρυσό της. Ποὺ ἔχει ἕναν τεράστιο τεχνικοοικονομικό, ἰδίως βιομηχανικό, ὀργανισμό. Καὶ γι' αὐτὸ ζητεῖ μὲ τὸ δικτατορικὸ «ὁλοκληρωτικὸ» παρεμβατισμὸ τοῦ «νέου κράτους» της στὴ διεύθυνση τῆς λιμνάζουσας ἐθνικῆς οἰκονομίας της νὰ ἐκμεταλλευτεῖ προσωρινὰ καὶ τεχνητὰ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο ἄλλων χωρῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων. Κι αὐτό, γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ νέου πολέμου, γιὰ τὴν ξανακατάχτηση τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἀγορῶν τοῦ κόσμου. Ἡ τεχνητὴ αὐτὴ ἐκμετάλλευση εἶναι προσωρινὸ καταφύγιο τῆς οἰκονομικῆς ἀπόγνωσης ὅπου βρέθηκε ὁ γερμανικὸς ἰμπεριαλισμός. Γίνεται μὲ τὴν ἐκτόπιση τῶν ἀνταλλαγῶν σὲ χρυσὸ τοῦ ὀρθόδοξου «οἰκονομικοῦ φιλελευθερισμοῦ», μὲ τὴ συστηματικὴ κρατικὴ χρηματοδότηση καὶ ἔλεγχο στὶς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, μὲ τὰ 25 καὶ πάνω ξεχωριστὰ εἴδη μπλοκὲ μάρκων τὰ θεσπισμένα γιὰ τὴν κάθε λογῆς ἐπιχείρηση εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς, μὲ τὸ δεσμευμένο, τὸ «διευθυνόμενο νόμισμα» καὶ τὸ πληθωριστικὸ χειρισμὸ τοῦ χρήματος (Manipulationen), μὲ τὸ σύστημα τῶν

ἀνταλλαγῶν καὶ τὴν καθολικὴ μετατροπὴ τῆς χώρας σὲ πολιορκούμενο τελωνειακὸ φρούριο κλπ.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀντιδραστικὰ αὐτὰ μέτρα χρησιμοποίησαν σ' ἕναν ὁρισμένο βαθμὸ καὶ «δημοκρατικὲς» ἀκόμη χῶρες, χωρὶς μ' αὐτὸ νὰ γίνουνε «ὁλοκληρωτικὲς» (κατὰ τὴ διάκριση ποὺ κάνει καὶ τῆς Διεθνοῦς ἡ «Ἀγωνία τοῦ Καπιταλισμοῦ» σὲ ὁλοκληρωτικές, μὴ ὁλοκληρωτικὲς καὶ μισοολοκληρωτικές). Ὁ «κρατισμὸς» (étatisme), κατὰ τὸ γαλλικὸ ὅρο ποὺ προτιμᾶ ὁ Τρότσκι, ἀποκρούοντας εὔλογα τὸν ὅρο «κρατικὸς καπιταλισμός», εἶναι, μὲ τὶς «παρεμβατικὲς» μέθοδές του, ἐξίσου ἀντιδραστικὸς εἴτε ἀπὸ τὸν Χίτλερ ἐφαρμόζεται εἴτε ἀπὸ τὸ Ρούζβελτ (Τρότσκι: «Προδομένη Ἐπανάσταση»).

Τὸ σύνολο τῶν προαναφερμένων μεθόδων τῆς «ὁλοκληρωτικῆς αὐτάρκειας» μαζὶ μὲ τὴν ἰδιαίτερη μορφὴ τοῦ αὐταρχικοῦ πολιτικοῦ συστήματος καὶ τὴν ἰδιαίτερη ἱστορικοκοινωνικὴ του γενεσιουργία — αὐτὲς εἶναι οἱ ἀναμφισβήτητες πραγματικότητες ποὺ μᾶς δείχνουν τὰ φασιστικὰ καθεστῶτα ποὺ ἀποτελοῦν ἰδιαίτερες μορφὲς καὶ κρίσιμες τῆς δικτατορίας τοῦ καταρρέοντος καπιταλισμοῦ σὲ ὁρισμένες χῶρες. Δὲν πρόκειται γιὰ κανένα «νέο σύστημα» οἰκονομικῆς ὀργάνωσης τοῦ κόσμου διαφορετικὸ ἀπὸ τὸν καπιταλισμό. Πρόκειται βασικὰ γιὰ τὸ ἴδιο παντοῦ, καὶ στὶς «δημοκρατίες» καὶ στὸ φασισμό, σύστημα τοῦ σαπισμένου χρηματιστικοῦ καπιταλισμοῦ. Ἀλλὰ μὲ δυὸ πολὺ διαφορετικὲς μορφὲς καταπίεσης καὶ καταδημαγώγησης τῶν μαζῶν. Η εἰδικὴ αὐτὴ διαφορὰ καθορίζει καὶ τὶς διαφορετικὲς μερικότερες πολιτικὲς ἐξελίξεις μ' ὅλο ποὺ βασικὰ ἡ πολιτικὴ ἐξέλιξη τοῦ σύγχρονου διεθνικοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος εἶναι μιά, μὲ διάμεσους πολέμους καὶ ἐπαναστάσεις πρὸς τὴν παγκόσμια σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση.

Τὸ «σύστημα» αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀντιδραστικὴ οὐτοπία γιατὶ ἔρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν πραγματικὴ ἑνότητα τῆς παγκόσμιας οἰκονομίας. Μὲ αὐτὸ ὡστόσο σὰν ὄργανο ὁ γερμανικὸς ἰμπεριαλισμὸς ἦρθε σὲ ἐμπορικὲς σχέσεις μὲ ἕνα σωρὸ ξένες χῶρες, μ' ὅλο ποὺ οἱ δημοκρατικοὶ ἀνταγωνιστές του τὸν εἶχαν ἀποκλείσει οἰκονομικὰ πολὺ προτοῦ ὁ Τσάμπερλαιν τοῦ κηρύξει τὸν πολεμικὸ ἀποκλεισμὸ στὴ χιτλεροκρατούμενη Εὐρώπη. Σιγὰ-σιγὰ σ' ὅλη τὴ Σκανδιναβία, τὴ Μεσευρώπη, τὴ Βαλτική, στὰ βαλκανικὰ κράτη, στὴ Νότια Ἀμερική, στὴ Σοβιετικὴ Ἕνωση κ.ἄ. ἡ ἰμπεριαλιστικὴ Γερμανία μὲ τὴν πολιτικὴ τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς «αὐτάρκειας» ἀλλοῦ ἐκτόπισε τὸ ἐμπόριο τοῦ χρυσοῦ κανόνα τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν κι ἀλλοῦ ἀπορρόφησε σημαντικό του μέρος. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἐξαγωγικοῦ καπνεμπορίου τῆς Ἑλλάδας περνοῦσε στὴ Γερμανία ὥς τὸν πόλεμο, μὲ τὸ σύστημα τῶν δεσμευμένων μάρκων. Καὶ πολλὲς φορὲς τὰ ἑλληνικὰ καπνὰ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ ἐπανεξαγωγὴ ἀπὸ τὴ Γερμανία. Μ' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σύστημα τῆς λεγόμενης «αὐτάρκειας» ὁ γερμανικὸς ἰμπεριαλισμὸς συγκέντρωσε ἀπὸ τὸ 1933 - 39 μέσον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου ὅσα ἀπαραίτητα γιὰ τὸν πόλεμο ὑλικὰ τοὔλειπαν (χαλκός, βαμπάκι, χρωματουργικὰ εἴδη, νάφθα, ὀρείχαλκος, καουτσούκ,

μαγγανέζι κλπ.) ἐξάγοντας τὰ περίσσια του προϊόντα (μηχανὲς καὶ διομηχανήματα).

Ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ θεωρία καὶ πράξη τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ δὲν «χρησιμοποιήθηκε μόνο γιὰ ἕνα διάστημα», ὅπως λέει ὁ σ. Στ.°, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται μέχρι σήμερα. Ὅλοι ξέρουν γιὰ τὸ ταξίδι ποῦκαμε σ' ὅλη τὴ Νότια Εὐρώπη καὶ στὴν Ἐγγὺς Ἀνατολὴ τὸ 1936 ὁ «οἰκονομικὸς δικτάτορας» καὶ ὑπουργὸς τοῦ 3ου Ράιχ Δρ. Γιάλμαρ Σάχτ, κεντρικὴ φιγούρα τοῦ γερμανικοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου. Πάνω στὶς βάσεις τῶν μεθόδων τοῦ «συστήματος» τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς «αὐτάρκειας» καταχτήθηκε σὲ μέγιστο βαθμὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο Οὐγγαρίας, Βουλγαρίας, Γιουγκοσλαβίας καὶ Ἑλλάδας. Ἡ κατοπινὴ διείσδυση τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στὸν Αἶμο — τώρα καὶ στρατιωτικὴ — εἶναι στενότατα συνδεμένη μὲ τὴν «εἰρηνικὴ» ἐκείνη διείσδυση. Οἱ ἐπιτυχίες τοῦ Σάχτ στὴν Ἑλλάδα στάθηκαν σκάνδαλο στὸ Παρίσι, στὸ Σίτυ καὶ στὴν Οὐὼλ - Στρήτ. Ὁ παρισινὸς «Χρόνος» τοῦ Γαλλικοῦ Χρηματιστήριου εἶχε ἀνοίξει τότε εἰδικὴ ἐκστρατεία γιὰ τὴν ἀπειλὴ τῆς προοδευτικῆς ἀπορρόφησης τοῦ ἐμπορίου τῶν μικρῶν ἰδίως χωρῶν ἀπὸ τὶς μεθόδους τῆς νατσιστικῆς αὐτάρκειας. Σ' αὐτὴν πήρανε μέρος καὶ Ἕλληνες ἐμιγκρέδες εἰδικοί, Μπερναρδῆς κλπ. ποὺ ἐξήγησαν μὲ νούμερα ὅτι ὄχι μόνο τὸ καπνεμπόριο ἀλλὰ καὶ ἄλλοι κλάδοι στὴν Ἑλλάδα περνοῦν σιγὰ - σιγὰ στὰ χέρια τοῦ 3ου Ράιχ χωρὶς οὔτε μιὰ χρυσὴ λίρα, γιὰ νὰ γίνουν ὅπλα ἐπανεξοπλισμοῦ του.

Ὅταν στὸν τελευταῖο του πολεμικὸ λόγο ἀκόμη ὁ Χίτλερ ἐξεθείαζε τὴν εὐρωπαϊκὴ αὐτάρκεια σὰν τὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς «νέας τάξης στὴν ἤπειρο τῆς Εὐρώπης» ποὺ θὰ γίνει χωρὶς τὸ χρυσάφι τῶν «πλουτοκρατικῶν δημοκρατιῶν», τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀγγλίας, — αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν πολιτικὴ τῆς λεγόμενης «αὐτάρκειας» ἐννοοῦσε, δηλαδὴ ὅλα τ' ἄλλα μαζὶ μὲ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου σὲ ἄλλες χώρες γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς νίκης τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Τὸ ἴδιο ἐννοοῦσε ὅταν προχτὲς ἀκόμη μὲ τὸν φὸν Πάπεν πρότεινε στὴν Τουρκία νὰ μπεῖ στὴ «νέα» αὐτὴ οἰκονομικὴ «τάξη». Ἡ «τάξη» φυσικὰ αὐτή, νέα μόνο στὶς μεθόδους τῆς προσωρινῆς πολεμικῆς ἀνάγκης, θᾆταν ἡ παλιὰ τάξη τῆς καπιταλιστικῆς ἡγεμονίας ἀλλὰ μὲ γερμανικὸ κράνος καὶ ἀγκυλωτὸ σταυρό, ἂν τυχὸν ὁ Ἄξονας — πιστεύουμε (κι' ἀγωνιζόμαστε γι' αὐτὸ) ὅτι θὰ νικηθεῖ ἀπὸ τὸ προλεταριάτο κι' αὐτὸς κι ὁ ἄλλος, ὁ «δημοκρατικὸς» ἄξονας.

Τέτοια εἶναι τὰ γεγονότα, πολὺ πρόχειρα στὸν προσεχτικὸ παρατηρητή. Δυσκολοεξήγητα ὅμως, ὁμολογοῦμε, γιὰ ὅσους τὶς οἰκονομικές τους γνώσεις τὶς ἀντλοῦν μόνο ἀπὸ τὶς ἐπιφυλλίδες τοῦ καθημερινοῦ καὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου.

Συμπέρασμα: Ἂν τὰ γεγονότα ποὺ προαναφέραμε δὲν ἀμφισβητοῦνται ἀπὸ τὸν κριτικό μας, τότε τὸ ἀπόφθεγμά του ὅτι δὲν συμβιβάζεται «αὐτάρκεια» μὲ «ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου» — δηλαδὴ «δυνατότητα ἐκμετάλλευσής του» ὅπως ὁ εὐσυνείδητος συγγραφέας μας τὴ μεταποίησε — μιὰ μόνον ἔννοια μπορεῖ νᾆχει: Ὅτι ἔχει γιὰ τὴν ἐθνικο-

σοσιαλιστική «αὐτάρκεια» τὴν ἴδια ἀκριβῶς ἀντίληψη ποῦχουν οἱ πολλοὶ «ἄρρενες καὶ θήλεις», καθὼς σωστὰ λέει κι' ὁ ἴδιος, ὁ πολὺς κόσμος ὁ ἀφελὴς στὰ οἰκονομικὰ ζητήματα. Ὁ Vulgärökonom στὴν ἐπιστήμη.

Τρότσκι, Στίνας καὶ «αὐτάρκεια»

Γιὰ νὰ ἀποδείξει ὁ σ. Στ. ὅτι ἡ ἀντίληψη τοῦ Εἰσηγητῆ γιὰ τὴν «ὁλοκληρωτική» πολιτικὴ τῆς «αὐτάρκειας» εἶναι «ἁπλοϊκή», ἀναπτύσσει στὸ ἄρθρο του («Οἱ διαφορές μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελ. Συζ.» Νο 4, σ. 44) τὰ ἑξῆς βαθυστόχαστα: Ἡ παγκόσμια οἰκονομία εἶναι τώρα ἑνιαία οἰκονομικὴ μονάδα. Οἱ ἐξελιγμένες χῶρες ἴσα-ἴσα ἐξαρτῶνται στενότερα ἀπ' αὐτήν. «Κ α ν ε ὶ ς ἔ ξ ω ἀ π ὸ τ ὴ σ τ α λ ι ν ι κ ὴ ἀ μ ά θ ε ι α δ ὲ ν τ ό λ μ η σ ε ν ὰ μ ι λ ή σ ε ι σ ο β α ρ ὰ γ ι ὰ τ ὸ "α ὔ τ α ρ κ ε ς" κ ρ ά τ ο ς». Ὅλα τὰ γεγονότα στὴν ἴδια τὴ Γερμανία «γ ε λ ο ι ο π ο ι ο ῦ ν τὴ θεωρία τῆς αὐτάρκειας». «Αὐτὴ ἡ θεωρία χρησιμοποιήθηκε γ ι ὰ ἕ ν α δ ι ά σ τ η μ α μ ό ν ο γιὰ νὰ συγκεντρώσει ὁ Χίτλερ φοβερὰ ἀποθέματα. Κ α ν ε ὶ ς δ ὲ ν τ ὴ ν π ῆ ρ ε σ τ ὰ σ ο β α ρ ά».

Νά λοιπὸν γιατὶ ἄρρενες καὶ θήλεις ὀφείλουν νὰ ξέρουν ὅτι ἀνάπτυξη τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου εἶναι ἀσυμβίβαστη μὲ τὴν «αὐτάρκεια»! Διότι «αὐτάρκεια» γιὰ τὸ σ. Στ. εἶναι οἱ ἀνεμόμυλοι - σιδερόφραχτοι ἱππότες, δηλαδὴ ἡ «αὐτάρκεια» τοῦ ἄγνωστου ἀπὸ οἰκονομικὲς γνώσεις καὶ τοῦ Vulgärökonom, «ἐπιστημονικῆς» καρικατούρας τοῦ μπακάλη ποὺ βλέπει μόνο τὸ μπεζαχτά του. Ἡ «ἐπιστήμη» τοῦ σ. Στ. μᾶς δίνει ἐδῶ τὸ λουλοῦδι της. Σὰν Προκρούστης μᾶς ἔδωσε χάρτινα καλούπια καὶ φαντάσματα, ἐδῶ μᾶς δίνει ἀνεμόμυλους - φασματικοὺς ἱππότες.

***

Στὴ μεγαλύτερη ἀκριβῶς ἄνθηση τῆς ἐπιστημονικῆς του παραγωγῆς ὁ σ. Στ. εἴτανε πιὰ καιρὸς νὰ δείξει ὅτι εἶναι καὶ «τροτσκιστής»: Μόνο ἡ σταλινικὴ ἀμάθεια — μᾶς φωνάζει περιφρονητικὰ — τόλμησε νὰ μιλήσει γιὰ «αὔταρκες» κράτος, ἐνῶ, ἀντίθετα, τὴν «αὐτάρκεια» στὴ χιτλερικὴ Γερμανία κανένας ποτὲ δὲν τὴν πῆρε στὰ σοβαρά! Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐκεῖνος ποὺ πῆρε τὴ σταλινικὴ αὐτάρκεια στὰ σοβαρὰ δὲν εἶναι τόσο ἡ σταλινικὴ ἀμάθεια ὅσο εἶναι ἡ ἀμάθεια τοῦ σ. Στίνα ποὺ ντύνεται μὲ τὸν «τροτσκισμό».

Ἡ κριτικὴ τοῦ Τρότσκι γιὰ τὸ «σοσιαλισμὸ σὲ μιὰ μόνη χώρα», θεωρία ἀνιστόρητη καὶ στείρα, ἀποδείχνεται ὅτι εἴτανε φροῦτο ξινὸ γιὰ τὰ δόντια τοῦ σ. Στ. Ἡ σταλινικὴ ἀμάθεια δὲν βρίσκεται καθόλου στὸ ὅτι πῆρε στὰ σοβαρὰ τὴν ἰδέα γιὰ κάποιο «αὔταρκες κράτος», ὅπως τὸ φαντάζεται ἀγοραιοοικονομικὰ ὁ διατριβογράφος μας, οὔτε περιφρόνησε γιὰ πάντα τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο[7], ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα βρίσκεται σὲ κάτι ἄλλο, π ο λ ὺ π ι ὸ σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν ο κ α ὶ π ο λ ὺ π ι ὸ σ ο β α ρ ό: Νά ποῦ:

«Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἡ θεωρία ζητοῦσε νὰ ἐπιβάλει στὴν κοινωνικὴ συνείδηση ἕνα πολὺ πιὸ συγκεκριμένο σύστημα ἰδεῶν. Τοῦτο: Ἡ ἐπανάσταση εἶναι ὁριστικὰ πιὰ τελειωμένη. Οἱ κοινωνικὲς ἀντιφάσεις ἀπὸ τώρα καὶ πέρα δὲν θὰ κάνουν πιὰ τίποτα ἄλλο παρὰ νὰ μετριάζονται προοδευτικά! Ὁ πλούσιος χωρικὸς σιγὰ - σιγὰ θὰ ἀφομοιωθεῖ ἀπὸ τὸ σοσιαλισμό. Ἡ ἐξέλιξη στὸ σύνολό της, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ γεγονότα, θὰ μείνει πάντα κανονικὴ καὶ εἰρηνική. Ὁ Μπουχάριν ποὺ ἀποπειράθηκε νὰ θεμελιώσει τὴν καινούργια θεωρία προκήρυξε πὼς εἶναι ἀντράνταχτα ἀποδειγμένο ὅτι «οἱ ταξικὲς διαφορὲς στὴ χώρα μας ἢ ἡ καθυστερημένη τεχνική μας δὲν θὰ μᾶς ὁδηγήσουν στὸ χαμό. Μποροῦμε νὰ οἰκοδομήσουμε τὸ σοσιαλισμὸ ἀκόμη καὶ σ' αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς τεχνικῆς ἀθλιότητας...» (Λ. Τρότσκι: «Προδομένη Ἐπανάσταση», γαλλ. ἔκδ., σ. 331 - 332).

Αὐτὸ[8] εἶναι κάτι πολὺ σοβαρὸ κι ὄχι τόσο γελοῖο ὅπως μὲ ἀπέραντη ἐλαφρότητα παρασταίνει ὁ σ. Στ. Τόσο σοβαρὸ ὥστε ν' ἀπειλεῖ σήμερα τὴν κατάρρευση τῶν καταχτήσεων τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης ἂν ὁ Στάλιν δὲν ἀνατραπεῖ ἀπὸ τὸ προλεταριάτο. Ἄλλο τόσο συγκεκριμένο καὶ ἄλλο τόσο σοβαρὸ πράμα εἶναι καὶ ἡ πραγματικότητα τῆς ὁλοκληρωτικῆς πολιτικῆς τῆς «αὐτάρκειας» τοῦ Χίτλερ. Μὲ τὴ βοήθειά της ὁ γερμανικὸς ἰμπεριαλισμὸς ἔγινε ἱκανὸς νὰ ἀπειλεῖ σήμερα μιὰ αὐτοκρατορία σὰν τῆς Ἀγγλίας.

***

Ἔτσι ἀποδείχνεται ὅτι ὅλες οἱ ἰδέες τοῦ σ. Στίνα γιὰ τὴν «αὐτάρκεια» εἶναι ἀέρας φρέσκος. Καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ περιεχόμενο τῶν οἰκονομολογικῶν ἰδεῶν τοῦ περὶ ταχυδακτυλουργίας δοκιμίου του εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογο μὲ τὸ στόμφο ποὺ ὁ συγγραφέας μιλάει γιὰ τὴν «ἐπιστήμη» του.

7. Ἀπὸ τὴ Σκύλλα τῆς μικρολογίας στὴ Χάρυβδη τοῦ γελοίου

Ὅταν κανεὶς χωρὶς τὴν ἀναγκαία προετοιμασία καταπιάνεται μὲ ζητήματα σοβαρὰ γιὰ νὰ βγάλει τολμηρὰ συμπεράσματα (καὶ «ἀπολυτότατα») φυσικὸ εἶναι νὰ πέφτει στὴ μικρολογία ὅσες φορὲς δὲν γίνεται βορὰ τοῦ γελοίου.

Νὰ ἰσχυρίζεται κανεὶς ὅτι στὴ Γερμανία ἐκπρόσωποι τοῦ καθεστῶτος μποροῦνε σὲ δημόσιους λόγους καὶ σὲ ἐπίσημες ἐκθέσεις νὰ διακηρύσσουν ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Χίτλερ δὲν στέκει — εἶναι σὰ νὰ ἐκθέτει τὸν ἑαυτό του στὸ γελοῖο. Μολαταῦτα τοῦ σ. Στ. τοῦ χρειάστηκε κι ἕνας τέτοιος ἰσχυρισμός. Βάλθηκε νὰ ἀποδείξει πὼς ἀπαράλλαχτα ὅ,τι γίνηκε στὴν Ἑλλάδα μεταξὺ Μεταξᾶ καὶ Τσουδεροῦ - Δροσοπούλου κλπ. («αὐτάρκεια» ὁ διχτάτορας — οἰκονομικὸς φιλελευθερισμὸς οἱ οἰκονομικοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ καθεστῶτος) — ἀπαράλλαχτα τὸ ἴδιο καὶ μάλιστα «συνηθέστατα» γίνεται στὴ Γερμανία: ἄρα Ἑλλάδα καὶ Γερμανία «βασικὰ» ἡ ἴδια κατάσταση — φασισμός. Σὰν Ἐρινύες τὸν καταδιώκουν ἀκόμα τὰ προκρουστικὰ σχήματά του τὸ σ. Στ.

Μιὰ ἀτέλειωτη σειρὰ οἰκονομολόγων, ἀρθρογράφων καὶ δημοσιολόγων τοῦ βερσαλλιέζικου φιλελευθερισμοῦ, δηλαδὴ τοῦ «δημοκρατικοῦ» ἰμπεριαλισμοῦ, κατατροπώνανε ἀπὸ τὸ 1933 ὡς τὸ 1939 τὴν πολιτικὴ τῆς ἐθνικοσοσιαλιστικῆς «αὐτάρκειας», ἐπικαλούμενοι, μαζὶ μὲ ἄλλα, καὶ τοὺς γογγυσμοὺς τῶν Γερμανῶν ἐξαγωγέων. Στὴν ἀρχὴ μᾶς εἶχε μιλήσει γιὰ οἰκονομικοὺς «παράγοντες τῆς Γερμανίας» καὶ γιὰ δεκάδες ἐπίσημες ἐκθέσεις τους ἀντιχιτλερικές, ὅπως διάβασε ὁ σ. Στ. πρόσφατα στὴν «Ἐργασία» («Οἱ διαφορὲς μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελ. Συζ.» Νο 4, σ. 45). Ἀπαντήσαμε στὸν «Προκρούστη» ὅτι ὁ οἰκονομικὸς τύπος τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν δημοσίεψε πραγματικὰ φιλελεύθερες κριτικὲς Γερμανῶν βιομηχάνων δυσαρεστημένων γιὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ Χίτλερ — ποτὲ ὅμως κριτικὲς οἰκονομικῶν ἐκπροσώπων τοῦ καθεστῶτος, πράμα ἀκατανόητο γιὰ τὴ χιτλερικὴ Γερμανία. Τὰ ὑπομνήματα τῶν Γερμανῶν βιομηχάνων τῆς Δυτικῆς Γερμανίας (1937 - 1938) διερμηνεύανε συμφέροντα τῶν ἐξαγωγέων. Ζητοῦσαν σταμάτημα τῶν «αὐταρκειακῶν» ὑπερβολῶν καὶ ἄνοιγμα τῶν ξένων ἀγορῶν, συνεννόηση μὲ τὶς ἀγγλοσαξονικὲς χῶρες μὲ βάση «φιλελευθερότερη» καὶ μὲ τὴν οὐτοπία τῆς εἰρηνικῆς ἀναδιανομῆς τῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν πρώτων ὑλῶν τοῦ κόσμου. Αὐτὰ δόσανε εὔλογα τὴν ἀφορμὴ σὲ μιὰ ὁλόκληρη καμπάνια τοῦ τύπου τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν καὶ σὲ μιὰ σχετικὴ οἰκονομικὴ φιλολογία. Ὁ ἑλληνικὸς τύπος γέμισε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μὲ ἀπηχήσεις ἀπ' αὐτὴ τὴν καμπάνια. Ἐκτὸς λοιπὸν ἀπ' ὅ,τι μᾶς λέει πὼς διάβασε ὁ σ. Στ., θὰ μποροῦσε κανεὶς ν' ἀναφέρει κι ἄλλες τέτοιες φιλελεύθερες κριτικὲς — ἐγράφαμε παρεκβατικὰ στὸν «Προκρούστη».

Νά τὰ γραφτὰ τοῦ Εἰσηγητῆ: «23. Νά γιατὶ ἐνσαρκωτὴς τῆς οἰκονομικῆς διχτατορίας στὴν ἐθνικοσοσιαλιστικὴ Γερμανία στάθηκε ὡς τότε ποὺ χρειάστηκε, δηλαδὴ ὡς τὴν παραμονὴ τῆς πολεμικῆς ἐξόρμησης, ὁ αὐθεντικότερος ἐκπρόσωπος τῆς κεφαλαιοκρατίας Γιάλμαρ Σάχτ, διοικητὴς τῆς Ράιχσμπανκ, ἔχοντας γιὰ ἐπιτελεῖο του τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν κυριότερων οἰκονομικῶν ἱδρυμάτων καὶ χρηματιστικῶν κόντσερν τῆς χώρας. Ἀπαράλλαχτα τὸ ἴδιο ἔγινε καὶ στὴν Ἰταλία. Εἶναι πολὺ γνωστὰ τὰ ὑπομνήματα τῶν βιομηχάνων τῆς Βορειοδυτικῆς Γερμανίας ποὺ ζητοῦσαν ἐλευθέρωση τῆς γερμανικῆς οἰκονομίας ἀπὸ τὰ ἀσφυχτικὰ δεσμὰ τοῦ ἐθνικοσοσιαλιστικοῦ προπολεμικοῦ ἐλέγχου καὶ ὑποδείχνανε τὴν ἀνάγκη μιᾶς συνεννόησης μὲ τὴν Ἀγγλία γιὰ τὸ εἰρηνικὸ ἄνοιγμα τῶν διεθνῶν ἀγορῶν στὴ γερμανικὴ ἐξαγωγή. Γνωστὴ ἐπίσης ἡ ἀρθρογραφία τοῦ οἰκονομικοῦ τύπου τῶν δημοκρατικῶν χωρῶν πάνω στὶς φιλελεύθερες κριτικὲς Γερμανῶν βιομηχάνων στὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Χίτλερ. Τέτοιες περιπτώσεις θὰ μπορούσαμε ν' ἀναφέρουμε ἄφθονες, μαζὶ μὲ τὸ φύλλο τῆς «Ἐργασίας» ποὺ διάβασε ὁ σ. Στ. Ἀλλὰ πάντα θἄφηγαν ἀπείραχτο τὸ ἑξῆς γεγονός: ὅτι ποτὲ δὲν παρουσιάστηκε καὶ θὰ εἴτανε φυσικῶς ἀδύνατο νὰ παρουσιαστεῖ τὸ φαινόμενο ποὺ παρουσιάστηκε στὴ «φασιστικὴ» Ἑλλάδα: οἱ διοικητὲς τῶν ἀνώτατων κρατικῶν

καὶ ἡμικρατικῶν τραπεζιτικῶν ἱδρυμάτων (Ἐθνικὴ Τράπεζα, Ἐκδοτικὴ Τράπεζα) στὶς ἐπίσημές τους ἐκθέσεις νὰ χαραχτηρίζουνε σὰν οἰκονομικὸ παραλογισμὸ τὴν ὁλοκληρωτικὴ πολιτικὴ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐθνικισμοῦ, ἐνῶ ὁ διχτάτορας νὰ κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιό της σὰν τὴν ἀνώτερη σοφία! Αὐτὴ τὴν κατάφωρη ἀντίφαση τῆς φασιστικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς μὲ τὴν ἑλληνικὴ οἰκονομικὴ πραγματικότητα ὑπογράμμισε ἡ Εἰσήγηση. Ὁ σ. Στ. νομίζει πὼς θὰ ξεφύγει τὴν οὐσία αὐτὴ τοῦ ζητήματος μὲ τὸ νὰ παρουσιάζει σὰν οἰκονομικοὺς ἐκπρόσωπους τοῦ Χίτλερ στὴ Γερμανία τοὺς προαναφερμένους φιλελεύθερους κριτικούς του. Εἶναι ἀνακριβέστατο ὅτι καὶ στὴ Γερμανία τάχα ἄλλα λέγει ὁ Φύρερ καὶ ἄλλα οἱ οἰκονομικοὶ ἐκπρόσωποι. Αὐτὴ ἡ φάρσα μονάχα στὴν Ἑλλάδα τῆς 4ης Αὐγούστου γίνεται. Τοῦ Χίτλερ ἡ τσαρλατανιὰ καὶ ἡ ἀντιφατικότητα βρίσκεται ἀλλοῦ δηλαδὴ πιὸ βαθιὰ» («Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη», «Δελτ. Συζ.» Νο 5, σ. 23 - 24).

Πῶς βλέπει ὁ σ. Στ. σ' αὐτὰ τὰ καθαρότατα τὸν Εἰσηγητὴ νὰ ἰσχυρίζεται αὐτὸς ὅτι τάχα διάβασε τὴν «Ἐργασία», εἶναι δύσκολο νὰ τὸ καταλάβει κανεὶς ἐκ πρώτης ὄψεως.

Τοῦ χρειαζότανε τοῦ σ. Στ. ὅμως κι αὐτὸς ὁ καινούργιος ἀνεμόμυλος - σιδερόφραχτος ἱππότης. Θὰ ζητήσει νὰ σκεπάσει μὲ τὴν περὶ ταχυδακτυλουργίας τυμπανοκρουσία μιὰ στροφή του ἔξυπνη μὲν ἀλλὰ ὄχι ἀρκετά.

Γιὰ ν' ἀποδείξει τὸ προκρουστικό του σχῆμα: «Τί Μεταξᾶς στὴν Ἑλλάδα, τί Χίτλερ στὴ Γερμανία!» μᾶς εἶχε πεῖ πρῶτα πὼς διάβασε στὴν «Ἐργασία» γιὰ «οἰκονομικοὺς παράγοντες τῆς Γερμανίας», ποὺ θὰ πεῖ γιὰ μεγάλους ἐπιχειρηματίες, ἐπικεφαλῆς καπιταλιστικῶν τρὰστ κλπ. («Οἱ διαφορές μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελ. Συζ.» Νο 4, σ. 45). Ἀπαντώντας τώρα στὴν παραπάνω παράγραφο τοῦ «Προκρούστη» τ ο ὺ ς «π α ρ ά γ ο ν τ ε ς» τ ο ὺ ς κ ά ν ε ι μ ὲ ὅ λ η τ ο υ τ ὴ ν ε ὐ κ ο λ ί α «ἐ κ π ρ ο σ ώ π ο υ ς τ ο ῦ κ α θ ε σ τ ῶ τ ο ς»! Καὶ μάλιστα τ ώ ρ α προσθέτει — τί ἀξιοθαύμαστη μνήμη, ὅταν μάλιστα κεντρίζεται ἀπὸ στενόχωρες κριτικές! — ὅτι θυμήθηκε νὰ διάβασε στὴν «Ἐργασία» «λόγο ἐπίσημου ἀντιπρόσωπου τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν» σὲ βιομήχανους τοῦ Βερολίνου. Λόγο ποὺ ἔλεγε τί; Ὅτι ἡ ἐθνικοσοσιαλιστικὴ πολιτικὴ τοῦ Χίλερ εἶναι ἐσφαλμένη καὶ ὅτι ἐπομένως μόνον ὁ οἰκονομικὸς φιλελευθερισμὸς εἶναι σωστός;!! Πρόθυμοι νὰ πιστέψουμε τὴν ὄψιμη αὐτὴ παραλλαγὴ τοῦ σ. Στ., ἀξιόπιστου ἀπὸ κάθε ἄποψη, ἀφοῦ ἄλλωστε ὁ ἔλεγχος εἶναι φυσικὰ ἀδύνατος ἐδῶ. Πολὺ φοβούμαστε μονάχα ὅτι πιθανὸ νὰ μὴν τὸ θυμήθηκε καλὰ αὐτὸ τὸ σημεῖο, ἔστω καὶ μὲ κεντρισμένη τὴ μνήμη του ἀπὸ τὸν «Προκρούστη». Γίνεται ἕνας διατριβογράφος περὶ ταχυδακτυλουργίας νὰ μὴν καταλαβαίνει τί διαφέρουν οἱ καπιταλιστὲς οἰκονομικοὶ παράγοντες μιᾶς χώρας ἀπὸ τοὺς ἐκπρόσωπους τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ κράτους της, κρατικῶν τραπεζῶν της κλπ.; Καὶ γιατί ὁ σ. Στ. τὴ διαφωτιστικότατη αὐτὴ λεπτομέρειά του γιὰ τὸν ἀντίθετο στὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Χίτλερ ἀπεσταλμένο τοῦ χιτλερικοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν νὰ μὴ τὴν ἀναφέ-

ρει ὅταν ἔκαμε τὴν κριτικὴ τῆς Εἰσήγησης ποὺ ἀκριβῶς γιὰ ἐκπρόσωπους μιλοῦσε; Αὐτὸς ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ σ. Στ. μᾶλλον ἀποκλείεται ὅτι θἄχε ἀποφασίσει νὰ κάμει μετακόμιση ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖο τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Ράιχ στὸ Στρατόπεδο Συγκέντρωσης. Ἀντίθετα, τὸ πιθανότερο εἶναι πὼς αὐτὸς ὁ κύριος, ἂν πραγματικὰ μίλησε στὸ Ἐπιμελητήριο, θἄχε πάει ἴσα-ἴσα νὰ καθησυχάσει τοὺς δυσαρεστημένους γιὰ τὶς στενοχώριες τῶν ἐξαγωγῶν βιομήχανους μὲ ὕμνους γιὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ στὸ μέλλον ἐπιφυλάσσει ἡ προσωρινὴ ὁλοκληρωτικὴ «αὐτάρκεια» τοῦ Φύρερ.

Ἔτσι ὁ σ. Στ. χάρη στὶς ἐξαιρετικὰ ἐμβριθεῖς σπουδές του μπορεῖ νὰ ἀναπτύσσει στὴ συζήτηση μιὰ εὐστροφία διαφωτιστικότατη γιὰ τὸ κοινό!

Αὐτὴ εἶναι ἡ Χάρυβδη τοῦ γελοίου. Νά καὶ ἡ Σκύλλα τῆς μικρολογίας:

Τὸ ζήτημα ποὔμπαινε στὴ σοβαρή μας συζήτηση εἶτανε γιὰ τὴ διαφορετικὴ τεχνικοικονομικὴ ὑφὴ Γερμανίας καὶ Ἑλλάδας. Ὁ σ. Στ. κατάφερε — νομίζει τουλάχιστο πὼς κατάφερε, αὐτὸ τόνε φτάνει, «αὐτάρκης» βλέπετε! — νὰ μετατρέψει ὅλη αὐτὴ τὴν ὑπόθεση στὸ ψιλικατζίδικο ἐρώτημα: ποιὸς διάβασε πιὸ πολλὲς ἐπιφυλλίδες στὸν τύπο, Λαμπὰρντ κλπ.: ὁ σ. Στ. ἢ ὁ Π.;

Μὲ τὸ δίκιο του ἄρα ὁ συγγραφέας τοῦ περὶ ταχυδακτυλουργίας δοκιμίου καμαρώνει φουσκωμένος γιατὶ κατόρθωσε νὰ κρατήσει τὴν κομματική μας συζήτηση σὲ ὕψος «σοβαρότητας» ποὺ «δίνει ἐγγυήσεις ἀπολύτως κατηγορηματικὲς γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Κόμματός μας»!

***

Συμπέρασμα: Ὁ σ. Στ. εἶναι «αὐτάρκης» στὸ πεδίο τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης. Καὶ τοῦτο, χάρη ἀκριβῶς στὴν καταπληκτικὴ ὀλιγάρκειά του: Γιὰ τὴ θεωρία τῆς «αὐτάρκειας» τοῦ φθάνουν ὅσα καὶ στοὺς «οἰκονομολόγους τῆς πεντάρας». Γιὰ τὴ δυνατότητα ἐκμετάλλευσης τοῦ ἐμπορίου ξένων χωρῶν ἀπὸ τὸν ἐθνικοσοσιαλισμὸ καὶ γιὰ τοὺς οἰκονομικοὺς ἐκπρόσωπους τῶν καθεστώτων στὴν Ἑλλάδα καὶ στὶς φασιστικὲς χῶρες παραπέμπει τὴν ὑπόθεση εὐφυέστατα στὸ περὶ ταχυδακτυλουργίας κεφάλαιο. Τὸ κυριότερο πλεονέκτημα τῆς «ἐπιστήμης» γιὰ τὸ διατριβογράφο μας εἶναι φυσικὰ ἡ ἐπινόηση ἀνέτων λύσεων στὶς δύσκολες στιγμές...

III

Η "ΑΥΤΑΡΚΕΙΑ" ΤΟΥ σ. ΣΤ. ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΤΑΧΥΔΑΚΤΥΛΟΥΡΓΙΑ

1. Ὁ ἀναλφαβητισμὸς τοῦ σ. Στ. ἀπὸ μαρξισμὸ

Θὰ ἰδοῦμε ὅτι οἱ μόνες οὐσιαστικὰ νέες ἰδέες ποὺ ἔφερε ὁ σ. Στ. γι' ἀπάντηση στὸν «Προκρούστη» τοῦ Εἰσηγητῆ εἶναι ἡ προαναφερμένη φτηνὴ οἰκονομολογία τῶν ἀνεμόμυλων. Ἀξιοπρόσεχτο περιστατικό: Κα-

θαρὴ ἄμιχτη τὲπιστήμη» πουθενὰ δὲν κάνει ὁ κριτικός μας. Ἀνακατώνει παντοῦ ἀξεδιάλυτα τὶς «ἰδέες» μὲ τὶς ταχυδακτυλουργίες, ποὺ τόσο ἱερὴ ὀργὴ ἀνάβουνε μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ συγγραφέα.

Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ μὲ τὶς «νέες» πολιτικοϊστορικὲς παρατηρήσεις ποὺ περιέχει τὸ περὶ ταχυδακτυλουργίας ἀξιοσπούδαστο δοκίμιο.

Θέλει ἔξαφνα ν' ἀποδείξει ὅτι ὁ φασισμὸς γενικά, ἄρα καὶ ὁ «φασισμὸς» τῆς 4ης Αὐγούστου κάνει «ἀδύνατους(!) τοὺς κοινωνικοὺς ἀγῶνες γιὰ μιὰ περίοδο» («Δελτ. Συζ.» Νο 8, σ. 75), φέρνει τὸ «ναυάγιο τῆς τάξης» («Δελτίο» διασπαστικοῦ τρίο Νο 1, σ. 43) καὶ γι' αὐτὸ «διαλύει(!) τὴν ἐργατικὴ τάξη σὰν ἀνεξάρτητη ταξικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμη» καὶ τὴν «ὑπαγάγει» (sic! ἐδῶ ὁ σ. Στ. βλέπουμε περιφρονάει καὶ τὴν ἑλληνικὴ γραμματικὴ σὰν «διανοουμενίστικο φαμφαρονισμό») «σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀνασυγκρότησή της δίχως πολὺ σοβαρὰ γεγονότα». Προφανῶς ὁ δοκιμιογράφος μας θέλει νὰ μιλήσει γιὰ τὴ διάλυση τῶν ὀργανώσεων τοῦ προλεταριάτου ὕστερ' ἀπὸ ἀποφασιστικὴ πολιτική του ἥττα καὶ γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἐπικράτηση πάνω του τῆς ὠμῆς, ἀπροκάλυπτης δικτατορίας τοῦ κεφαλαίου.

Πρόκειται γιὰ καθαρὲς τερατωδίες χρησιμοδοτημένες στ' ὄνομα τοῦ αὐθεντικοῦ «τροτσκισμοῦ».

α΄) Ποτὲ ἡ ἐργατικὴ τάξη, ἡ ἐπαναστατικότερη τάξη ποὺ γνώρισε ἡ ἱστορία τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων στὸν κόσμο, ποτὲ δὲν ἔπαθε οὔτε μπορεῖ νὰ πάθει «ναυάγιο». Ἧττες μόνο πολλὲς ἔπαθε, κάποτε ἀποφασιστικές, ἴσως κι ἄλλες νὰ πάθει ὡς τὴν τελικὴ νίκη της. Ὅποιος διάβασε γιὰ τὸ «ναυάγιο τοῦ Κ.Κ.Γ.» καὶ ἐννόησε ναυάγιο τοῦ προλεταριάτου, αὐτὸς εἶναι ποὺ ἔχει πάθει πολιτικὸ ναυάγιο ἢ εἶναι ἕνας κακοαναθρεμμένος παπαγάλος.

β΄) Κανενὸς εἴδους ἀπολυταρχία δὲν θὰ σταθεῖ ποτὲ ἱκανὴ νὰ ἐξαφανίσει τοὺς κοινωνικοὺς ἀνταγωνισμούς. Μόνο συμπιέζει καὶ παραμορφώνει τὶς ἐκδηλώσεις τους. «Ἀδύνατοι» οἱ κοινωνικοὶ ἀγῶνες μποροῦν νὰ γίνουν μόνο γιὰ τὴ χιμαιρικὴ θεωρία τῆς κοινωνικῆς εἰρήνης. Ἡ θεωρία αὐτὴ εἶναι ξένη ἀπὸ μᾶς. Στὶς διατυπώσεις τῶν Στ. καὶ Σία ὁ δυναμισμὸς τῆς κοινωνικῆς συνείδησης διαγράφεται ἀπὸ τὴν ἱστορία προσωρινὰ ὄχι ὅπως στὸ σταλινικὸ Σύνταγμα (Τρότσκι: «Προδομένη Ἐπανάσταση», γαλλ. ἔκδ. σ. 300) ἀλλὰ γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς... πάλης κατὰ τοῦ φασισμοῦ! «Οἱ κοινωνικοὶ ἀνταγωνισμοὶ δὲν παραμερίζονται οὔτε μετριάζονται. Ἡ πλάκα τοῦ φασισμοῦ ἁπλὰ καὶ μόνο τοὺς συμπιέζει» (Τρότσκι: «Προδομένη Ἐπανάσταση», γαλλ. ἔκδ. σ. 261).

γ΄) «Διάλυση» μιᾶς τάξης σὰν ἀνεξάρτητης ταξικῆς δύναμης, μὲ τὴν ἔννοια ὅτι γίνονται «ἀδύνατοι» οἱ ἀγῶνες της, εἶναι κοινωνιολογικὰ ἀδύνατη (ἐννοοῦμε τὴ μαρξιστικὴ κοινωνιολογία) ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν ἐξαφάνιση τῶν οἰκονομικῶν βάσεων τῆς ὕπαρξής της. Ὁ Νικολούδης ποὺ πρεσβεύει μιὰν ἄλλη «κοινωνιολογία», τὴ μεταξική, βλέπει ἀντίθετα ὅτι ὁ στρατηγὸς Μεταξᾶς «διέλυσε» μὲ τὴν «ὀξυδέρκειά» του τὸ ἑλληνικὸ προλεταριάτο σὰν ἀνεξάρτητη τάξη καὶ κατάργησε κάθε ταξικὸν ἀνταγωνισμὸ μέσα στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία. Φυσικὰ ὁ σ. Στ. δὲν παρα-

δέχεται τούτη τὴν «κοινωνιολογία». Ἀλλὰ πρέπει νὰ μὴν ἀφήνουμε ποτὲ τὴν ἡττοπαθῆ φρασεολογία καὶ τὴν κάψα τῆς πολεμικῆς νὰ μᾶς παρασέρνουν σὲ διατυπώσεις τόσο πολὺ ἄστοχες ὥστε νὰ καταντοῦνε σκανδαλώδεις.

δ΄) Οἱ ἔννοιες «ἀνεξάρτητη ταξικὴ» καὶ «ἀνεξάρτητη πολιτικὴ δύναμη» τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι ταυτόσημες, ἰδίως γιὰ τὸ ζήτημα ἂν εἶναι ἢ ὄχι «δυνατοὶ» οἱ ἀγῶνες της. Μόνο στὸ μέτρο ποὺ οἱ ἐργάτες παίρνουν συνείδηση τῆς τάξης τους κάνουνε ἀνεξάρτητη πολιτική, καὶ καμιὰ πολιτικὴ δὲν εἶναι τῆς ἐργατικῆς τάξης ὅταν δὲν εἶναι ταξικὴ πολιτική, ὅταν δηλαδὴ δὲν ἐπιδιώκει τὰ ἀνεξάρτητα ταξικά της συμφέροντα ποὖναι ἡ κατάληψη τῆς ἐξουσίας καὶ ὁ σοσιαλισμός. Κάθε ἄλλη πολιτικὴ μπορεῖ νὰ λέγεται «ἐργατικὴ πολιτικὴ» (λ.χ. τῶν ἀστικῶν, τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων) ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα εἶναι ἀστικὴ ἢ μικροαστική, πολιτικὴ ἄλλης τάξης, ὄχι τῆς ἐργατικῆς.

ε΄) Τάξη ποὺ διαλύθηκε ἱστορικά, μάλιστα τὰ δυνατότητα ἀνεξάρτητου ἀγώνα (δηλαδὴ διαλύθηκε οἰκονομικά, ἡ μόνη δυνατὴ «διάλυσή» της), σὰν ἀνεξάρτητη ταξικὴ δύναμη, δὲν μπορεῖ νὰ «ἀνασυγκροτηθεῖ» ποτέ. Ἀνήκει στὸ μουσεῖο τῆς ἱστορίας: ἡ τάξη τῶν δούλων μὲ τὴν κατάρρευση τῆς Ρώμης. Ἡ ἐργατικὴ τάξη καὶ κάτω ἀπὸ τὸ τακούνι τῆς πιὸ μαύρης φασιστικῆς δικτατορίας θὰ ἀνασυγκροτηθεῖ ἀναπόφευκτα μόνο καὶ μόνο γιατὶ εἶναι ἀδύνατη κοινωνιολογικὰ ἡ «διάλυσή της σὰν ἀνεξάρτητης ταξικῆς δύναμης». Ἡ διάλυση — ἡ πιὸ τέλεια, ἔστω! — τῶν ὀργανώσεών της τὴν ἀφήνει νὰ ζεῖ σὰν πραγματικότητα κοινωνική, σὰν ἀντίθεση ἀντικειμενικὰ στὸ καθεστώς, σὰν συνείδηση τῆς ὀλιγάριθμης πρωτοπορίας της ποὺ ζεῖ στὴν παρανομία καὶ ἑτοιμάζει τὴν ἀνύψωση ξανὰ τῆς τάξης, ζεῖ στὴ δυσαρέσκεια καὶ στὸ πληβειακὸ μίσος τῶν ἐργατικῶν μαζῶν γιὰ τοὺς προνομιούχους καὶ τοὺς δυνάστες, ζεῖ στὶς κοινωνικὲς ἀντιθέσεις ποὺ ὅλο ὀξύνονται κλπ.

Ἐδῶ ὁ Μὰρξ εἶναι μὲ τὸ κεφάλι κάτω!

Οἱ διατυπώσεις τοῦ σ. Στ. καὶ τῶν δύο φίλων του εἶναι φρασεολογία ἀνθρώπων μαρξιστικὰ ἀναλφάβητων, μ᾽ ὅλο ποὺ ἡ ρίζα τους — ἔντονη ἔκφραση τῆς ἡττοπαθοῦς ἀπόγνωσής τους ἀπὸ τὴν κατάπτωση τοῦ κινήματός μας — εἶναι τόσο πολὺ καθαρὴ σὲ μᾶς τοὺς συζητητές τους.

Ἀπολύτως ἀποκλείεται τὸ Κόμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς νὰ χρησιμοποιήσει μιὰ τέτοια γλῶσσα.

Ἔχουμε ἐδῶ μιὰ πανικόβλητη παρανόηση καὶ παρωδία τῆς στυγνῆς γλώσσας ποὺ χρησιμοποίησε ὁ Τρότσκι γιὰ νὰ παραστήσει τὶς συνέπειες τοῦ σταλινικοῦ ἐγκλήματος στὴ Γερμανία.

Δὲν πρόκειται γιὰ σχολαστικὴ γραμματικὴ ἐδῶ. Ἀκούσαμε καλὰ τὶς φωνὲς τῶν ντεφαιτιστῶν μας, ὅτι ἔχουνε κι αὐτοὶ «ἐπαναστατικὴ αἰσιοδοξία», ὅτι «ὅπου εἶναι δυνατὸν» θέλουνε κι αὐτοὶ μιὰ ζύμωση, μιὰ προπαγάνδα καὶ μιὰ «στελεχοποίηση» κατὰ τοῦ «φασισμοῦ» τῆς 4ης Αὐγούστου. Ἀλλὰ τὸ πράμα ἔτσι γίνεται χειρότερο, ὄχι καλύτερο. Τί θὰ πεῖ ὁ ἐργάτης ὁ «διαλυμένος» ἀπὸ τὸ «φασισμὸ» — δηλαδὴ ὁ ταξικὰ μὴ συνειδητὸς — ὅταν ἀκούει νὰ λέγεται στ᾽ ὄνομα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστα-

σης ὅτι οἱ κοινωνικοὶ ἀγῶνες καταργοῦνται καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξη σὰν «ταξικὴ δύναμη ἀνεξάρτητη» διαλύεται ἀπὸ τοὺς χαφιέδες τοῦ Μεταξᾶ. Ἀφήνουμε τήν... «πολιτικὴ ζύμωση». Τί λογῆς «στελεχοποίηση» θὰ γίνει μὲ τέτοιες ἀνοησίες;

2. Στὸ πανηγύρι τῆς Σκριποὺς ὁ σ. Στίνας πελέκησε ἕνα παιδί;

Πῶς νὰ πείσει ἄλλους ὁ σ. Στ. ὅτι οἱ κοινωνικοὶ ἀγῶνες γίνονται προσωρινὰ «ἀδύνατοι»; Σισύφειο ἔργο ὅταν μάλιστα αὐτοὶ οἱ ἄλλοι συμπίπτει νᾶναι μέλη ἑνὸς διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κόμματος ὅπως ἐμεῖς. Καταφεύγει λοιπὸν στὴν «ἐπιστήμη» του. Νά πῶς:

Γιὰ τὸ φασισμὸ σχετικὰ μὲ τὴν 4η Αὐγούστου ὁ Εἰσηγητὴς ἔγραφε, ἐκτὸς ἀπὸ πολλὰ ἄλλα:

«Ἂν μᾶς λέγανε μονάχα ὅτι ἕνα καθεστὼς ποὺ καταργεῖ τὸ κοινοβούλιο καὶ διαλύει τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις πρέπει σήμερα νὰ τὸ λέμε φασιστικό, ὅπως συνήθισαν νὰ κάνουν οἱ περισσότεροι φιλελεύθεροι ἀστοὶ σ' ὅλες τὶς ἀπολυταρχημένες χῶρες, θὰ εἴτανε τότε ζήτημα ἁπλῶς νὰ διαλέξουμε τὴν καταλληλότερη προπαγανδιστικὴ ὀνομασία». (Ἀπὸ τὴν παράγραφο 4 τῆς Εἰσήγησης γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα).

«...εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὴ δουλειὰ ποὺ κατὰ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τὴν κάνει ἀλλοῦ ὁ φασισμός, τὴν κάνουν ἐδῶ οἱ δικτατορίες τῶν βασιλιάδων καὶ τῶν κλικῶν τους». (Ἀπὸ τὴν παράγραφο 7 τῆς Εἰσήγησης).

«...ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ἑλληνικῆς κεφαλαιοκρατίας στὸ Μεταξᾶ ποὺ διάλυσε τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις κι ἄφησε παντοδύναμο τὸν ἐργοδότη στὴν ἐπιχείρηση μὲ τὴ βοήθεια τοῦ χωροφύλακα καὶ τοῦ χαφιέ...» (Ἀπὸ τὴν παράγραφο 11 τῆς Εἰσήγησης).

«15. Ὁ σ. Στ. καβαλλίκεψε ἕνα μηχανικὸ σχῆμα: ἀφοῦ βρισκόμαστε στὴν ἐποχὴ τῆς χρεοκοπίας τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ, θὰ πεῖ πὼς ὅ,τι ἔγινε στὴ Γερμανία καὶ Ἰταλία βασικὰ ἔγινε καὶ στὴν Ἑλλάδα τὸ 1936: φασισμός. Αὐτὸ τὸ σχῆμα, ποὺ οὐσιαστικὰ ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο ὅλων τῶν θεωρητικῶν κατασκευασμάτων τοῦ σ. Στ. γιὰ τὴν ἑλληνικὴ κατάσταση, εἶναι αὐτούσιο τὸ ἀρκετὰ παλιὸ καὶ πολὺ γνωστὸ σταλινικὸ κατασκεύασμα τοῦ σοσιαλφασισμοῦ, τοῦ παμφασισμοῦ κ.τ.τ.: κάθε καθεστὼς ποὺ διαλύει στὴν ἐποχή μας τὸ κοινοβούλιο καὶ χτυπάει τοὺς ἐργάτες=φασισμός. Μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ χρόνια ἡ τάση τῆς μαρξιστικῆς ἀριστερᾶς σ' ὅλο τὸν κόσμο ἀφιέρωσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς θεωρητικῆς προσπάθειας γιὰ τὴν πάλη ἐνάντια στὴν ἀνόητη αὐτὴ σταλινικὴ σχηματοποίηση ποὺ στάθηκε ἡ θεωρία τῆς καταστροφῆς τοῦ γερμανικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, καὶ εἶναι γνωστὸ ὅτι μιὰ σειρὰ ἀπὸ τὰ καλύτερα πολιτικὰ ντοκουμέντα τῆς Διεθνοῦς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης καὶ τοῦ σ. Τρότσκι

ὀφείλονται σὲ κείνην ἀκριβῶς τὴν πάλη μας». («Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη», σ. 13 - 14).

Ἡ ὁλοφάνερη λογικὴ ἀλληλουχία τῶν ντοκουμέντων αὐτῶν πείθει τὸν καθένα τί λογῆς «χτύπημα τῶν ἐργατῶν» εἶναι αὐτὸ τοῦ «Προκρούστη»: διάλυση ὀργανώσεων, τρομοκρατία, παρανομία κλπ.

Ὁ σ. Στ. ξεκαρφώνει αὐτὲς μονάχα τὶς τελευταῖες λέξεις «ποὺ χτυπάει τοὺς ἐργάτες», τὶς ἀπομονώνει ἀπ᾽ ὅλα τὰ ἄλλα κείμενα καὶ ἀπὸ κάθε λογικὴ ἀλληλουχία μὲ τὸ σύνολο τῶν σκέψεων τῆς Εἰσήγησης καὶ διατυμπανίζει:

«Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ διάβασε τὰ ἄρθρα μας, τὰ ἄρθρα τῶν ἄλλων σ. τοῦ Κόμματός μας καὶ τὶς παλιότερες ἀναλύσεις τῆς ΚΔΕΕ ποὺ νὰ μὴν ξέρει ὅτι δὲν θεωροῦμε φασιστικὸ τὸ καθεστὼς ποὺ διαλύει τὸ Κοινοβούλιο καὶ χτυπάει τοὺς ἐργάτες ἀλλὰ τὸ καθεστὼς ποὺ διαλύει τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις, ποὺ διαλύει τὴν ἐργατικὴ τάξη σὰν ἀνεξάρτητη ταξικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμη καὶ τὴν ὑπαγάγει σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ εἶναι ἀδύνατη ἡ ἀνασυγκρότησή της δίχως πολὺ σοβαρὰ γεγονότα». «Ὁ σ. Π., ἀνίκανος νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει τίμια, κατασκευάζει ὁ ἴδιος μιὰ ἄλλη μὲ τὸ ραβδὶ τοῦ ταχυδακτυλουργοῦ ποὺ τόσο ἐπιδέξια χειρίζεται...». «Ἐὰν δὲν ἔκανε τόσα χρόνια μιὰ φιλικατζίδικη, κίτρινη καὶ ἐμπαθῆ πάλη ἐναντίον τῆς Δ.Α.Δ. καὶ τοῦ Τρότσκι θὰ εἶχε ἤδη πληροφορηθεῖ ὅτι ὁ Τρότσκι σ᾽ ὅλα του τὰ ἄρθρα τονίζει ὅτι ἡ διάλυση τῶν πολιτικῶν καὶ συνδικαλιστικῶν ὀργανώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης εἶναι ὁ κύριος ἱστορικὸς ρόλος τοῦ φασισμοῦ...» (Στίνα: «Πολιτικὴ ταχυδακτυλουργία κλπ.», «Δελτίο» τῶν 3 διασπαστῶν Νο 1, Δεκέμβρης 1940, σ. 30).

Στὸ πανηγύρι τῆς Σκριποῦς ἀνέβηκαν τὶς προάλλες δυὸ γυρολόγοι ταχυδακτυλουργοί: Μπροστὰ στοὺς κατάπληχτους χωρικοὺς παρουσίασαν ἕνα παιδάκι. Τὄχαν ἀλείψει μὲ φοῦμο καὶ τοὖχαν κόψει μὲ τὸ μπαλτὰ τὰ δυὸ χεράκια καὶ τὸ ἕνα πόδι:

— Περάστε, κύριοι, νὰ ἰδεῖτε τὸ περίεργο τέρας τῆς Ἀφρικῆς! Παιδὶ γεννημένο χωρὶς χέρια καὶ μὲ ἕνα πόδι μόνο!

Οἱ πανηγυριῶτες χωρικοὶ ἀγρίεψαν βλέποντας νὰ στάζουν τὰ αἵματα ἀπὸ τοὺς ὤμους τοῦ μικροῦ καὶ τὸ ἕνα του μερί. Ὅρμησαν καταπάνω στοὺς θαυματοποιοὺς καὶ ἀφοῦ τοὺς ξυλοφόρτωσαν, τοὺς παραδώσανε στὸν εἰσαγγελέα.

Ὁ συγγραφέας τῆς περὶ ταχυδακτυλουργίας διατριβῆς δὲν ἔχει νὰ φοβᾶται οὔτε τὸ ἕνα οὔτε τὸ ἄλλο. Τὸ παιδὶ τὸ πετσόκοψαν ἄλλοι. Αὐτὸς πετσοκόβει ὄχι τὰ ζωντανὰ παιδάκια ἀλλὰ τὰ ἄψυχα κείμενα τοῦ Εἰσηγητῆ.

3. Ὁ σ. Στίνας ἀνεβαίνει καὶ πάλι στὸ Ροσινάντε του (Stinas contra Lararum)

Ὅποιος νομίσει ὅτι ἡ μανία τοῦ σ. Στ. εἶναι γιὰ τὰ εἰσηγητικὰ ντοκουμέντα, ἔχει λάθος. Εἶναι γενικῆς ἐφαρμογῆς ἡ καλή του μέθο-

δος. Ὅμοια λ.χ. ἔπαθε κάτω ἀπὸ τὸ κριτικὸ νυστέρι του καὶ τὸ ἄρθρο ὅπου τόλμησε νὰ πεῖ τὴ γνώμη του μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κι ὁ σ. Λ.Τ. Εἶναι ἕνας ὄχι «ἐπιστήμονας» σὰν τὸ σ. Στ. ἀλλὰ ἁπλὸς προλεταριακὸς ἐπαναστάτης. Δὲν συμπίπτει νὰ ἐπιθυμεῖ τὴν ἥττα ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστὲς τοῦ κράτους ποὺ ἵδρυσε ἡ προλεταριακὴ ἐπανάσταση τοῦ 1917, ὅπως τὴν ἐπιθυμοῦν οἱ σ. Στίνας καὶ Σία.

Ἔγραψε λοιπὸν ὁ σ. Λ.Τ. γιὰ τὸ ρόλο ποὺ μπορεῖ νὰ παίξει τὸ ἐθνικοαπελευθερωτικὸ κίνημα τῶν ἐργατοαγροτικῶν μαζῶν σὰν σύμμαχος καὶ βοηθὸς τῆς ἐπικείμενης προλεταριακῆς ἐπανάστασης σὲ ὅσες χῶρες τῆς Μεσευρώπης καὶ τῆς Βαλκανικῆς ὑπάρχουν ὑποδουλωμένες ἐθνότητες («Δελ. Συζ.» Νο 7, σ. 57). Προχωρώντας στὴν ἔκθεση τῶν σκέψεών του ὁ σύντροφος αὐτὸς χρειάστηκε νὰ ἐπαναλάβει κάπου τὶς ἐθνότητες καὶ γιὰ συντομία τὶς ὀνόμασε «οἱ ὑποδουλωμένες ἐθνότητες τῆς Εὐρώπης». Ἐπιτρεπτὴ λογικὰ σύντμηση ἀφοῦ φυσικὰ στὴν Εὐρώπη ἀνήκουνε καὶ τὰ Βαλκάνια καὶ ἡ Μεσευρώπη.

Ὁ σ. Στ. ἀνεβαίνει πάραυτα στὸ Ροσινάντε του, ἐκστρατεύει μ' ἕνα βαθυστόχαστο κριτικὸ ἄρθρο καὶ κατασυντρίβει τὸ νέο ἀνεμόμυλο - σιδερόφραχτο ἱππότη: τὸ Λ.Τ. ποὺ ὑποστήριζε τάχα τὸ ἐθνικοαπελευθερωτικὸ κίνημα τῆς... Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὁλλανδίας! Ὁ σ. Στ., βλέπετε, εἶναι δυνατὸς στὴ γεωγραφία τῆς Εὐρώπης καὶ ποιός τοὖπε τοῦ Λ.Τ. νὰ μιλήσει σύντομα γιὰ Εὐρώπη ἀφοῦ ἀπέναντί του ἔχει κριτικὸ τῆς περιωπῆς τοῦ σ. Στ.; (Φυσικὰ στὴ μεγάλη μάχη πληροφορηθήκαμε τὴ «βασικὴ» θέση ὅτι τὰ σύγχρονα ἔθνη θὰ ἐλευθερωθοῦν ἀληθινὰ μόνο μὲ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση καὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ζήτημα πλέον δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἀνάμεσό μας).

Ἀσφαλῶς δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι στερήθηκε ὁλότελα ἡ συζήτησή μας τὸ στοιχεῖο τῆς εὐθυμίας χάρη στὸ σ. Στίνα καὶ Σία.

4. Οἱ τενεκεδένιες δάφνες τοῦ Ντύρινγκ καὶ κεῖνες τοῦ σ. Στίνα

Χωρὶς ἀγανάκτηση, χωρὶς κὰν τὸ χοντρὸ ἁλάτι τοῦ προλεταριακοῦ σαρκασμοῦ, διατύπωσε ὁ σ. Λ.Τ. τὸ παράπονό του γιὰ τὴν κακοποίηση τοῦ ἄρθρου του ἀπὸ τὸ σ. Στ. Ἔτσι ἁπλά, μὲ σεβασμὸ πρὸς τοὺς ἄλλους. Καὶ προπάντων μὲ δυνατὸ τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης ἀπέναντι στὸ ἐργατικὸ κίνημα, ὅπως κι ὅλοι οἱ ἄλλοι συζητητές μας διατυπώσανε τὴ γνώμη τους γιὰ τὰ ἐπίμαχα θέματα. Ὅλοι τους μὲ σταθερὴ πίστη στὶς ἀρχὲς τῆς Διεθνοῦς γράφουνε συγκρατημένα, κάπου καὶ μὲ ἐρευνητικὸ δισταγμό, χωρὶς νὰ νομίζουν ὅτι κρατοῦνε στὴν τσέπη τὸ κλειδὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τοῦ μέλλοντος.

Ἀπέναντι σὲ τέτοιους ἀγωνιστὲς ὁ σ. Στ. (καὶ ὁ ἀνεκδιηγητότερός του «συναρχηγὸς») παίρνει πραγματικὰ τὸ ὕφος τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου ἀπὸ καθέδρας. Καὶ μᾶς ἐκσφενδονίζει μὲ περιφρόνηση τὶς πιὸ τελειωτικὲς καὶ «ἀπολυτότατες» («Δελτίο Συζήτησης» Νο 1, παρ. 2, σ. 1), ἀλήθειές του μὲ περίεργο κομπασμό. «Ἀπολυτότατος» εἶναι βέβαια σχῆ-

μα λόγου. Ἀλλὰ καὶ σχῆμα χαρακτηριστικὸ μιᾶς νοοτροπίας. Εἶναι λεκτικὸς καὶ νοητικὸς βαρβαρισμός, παραλογισμὸς πρώτου μεγέθους. Τὸ ἀπόλυτο, ἢ εἶναι ἢ δὲν εἶναι τέτοιο, εἶναι τὸ μόνο πράγμα στὸν κόσμο (στὸ νοητό, μεταφυσικὸ μόνο κόσμο) ποὺ δὲν ἔχει ὅρια καὶ μέτρο σύγκρισης, γιατὶ κάθε ὅριο θὰ τὸ περιόριζε, θὰ τὸ ἔκανε νὰ μὴν εἶναι ἀπόλυτο. Ἀπόλυτο = τὸ ἀπεριόριστο, τὸ ἀσύγκριτο. Ὁ σ. Στ. ζήλεψε τὶς δάφνες τοῦ μακαρίτη «Δόκτορος τοῦ Ἀπολύτου» Herr Dühring, χωρὶς νὰ ξέρει τουλάχιστον αὐτὸ ποὺ ξερε καλὰ ὁ Ντύρινγκ, δηλαδὴ τί θὰ πεῖ ἀπόλυτο, ἀφοῦ δὲν ξέρει ὅτι αὐτὸ δὲν γίνεται οὔτε ἀπολυτότερο, οὔτε ἀπολυτότατο, οὔτε λιγότερο ἀπόλυτο. Χωρὶς ἀκόμα νὰ συλλογιστεῖ ὅτι ἀπὸ χρόνια ὁ Ἔνγκελς ἀπόδειξε γιὰ τὴ γενικὴ θυμηδία ὅτι οἱ φιλοσοφικὲς δάφνες τοῦ Ντύρινγκ εἶταν ἀπὸ τενεκέ.

5. Στίνας καὶ Ροβεσπιέρρος

Τὴν ἴδια εὐστροφία ἀναπτύσσει τὸ κριτικὸ δαιμόνιο τοῦ διατριβογράφου μας καὶ στὸ ἄρθρο τοῦ σ. Η.Μ., ἀσυγχώρητου ἐπίσης γιὰ τὸν «ἀντιντεφαιτισμό» του. Τοῦτος καταπιάστηκε μὲ τὸ Ροβεσπιέρρο. Ἀφορμὴ τοὔδωσαν ὅσα ὁ «συναρχηγὸς» σ. Δ.Β. ἔγραψε γιὰ τόν... ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ ἀστῶν ἐπαναστατῶν! Ὁ σ. Στ. ξέρει φυσικὰ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἱστορικὸς παραλογισμός, ἄξιος μόνο γιὰ τὸ σ. Δ.Β. ποὺ ἀγνοεῖ ὅτι ἡ πολιτικὴ αὐτὴ γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων παρουσιάζεται στὸ διεθνιστικὸ προλεταριάτο καὶ στὴν ἀντιιμπεριαλιστικὴ ἐπανάστασή του καὶ εἶναι ἀπὸ τὴ φύση της ἀσυμβίβαστη μὲ τὸν ἐθνικὸ πατριωτισμὸ τῶν ἀστικῶν ἐπαναστάσεων. (Θ' ἀναπτυχθεῖ τὸ ζήτημα στὸν «Ἀπολογισμό»). Ἀλλά, δαγκώνοντας τὰ χείλη γιὰ τὶς ἀνοησίες ποὺ λέει ὁ «συναρχηγός» του, κάνει πὼς δὲν κατάλαβε. Ὁ σ. Η.Μ., ἁπλά, προλεταριακὰ καὶ «σταράτα», ἀπόδειξε στὸν ἐμβριθέστατο σ. Δ.Β. ὅτι οἱ ἐπαναστάτες ἐργάτες ξέρουν νὰ διαβάζουν καλύτερα τὴν ἱστορία ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ὅτι ὁ Ροβεσπιέρρος εἶταν ὄχι ντεφαιτιστὴς ἀλλὰ ἀντιμοναρχικὸς πατριώτης. Αὐτὸ μάλιστα μὲ ἀγόρευσή του κατ' ἀπόδοση τοῦ ἀστοῦ ἱστοριογράφου Mignet. Ὁ σ. Στ. ἁρπάζει τὸ χωρίο τοῦ Μ. καὶ λησμονώντας τάχα ὅτι συζητᾶμε γιὰ τὸν «ντεφαιτισμὸ» τοῦ Ροβεσπιέρρου ἀνακράζει: Ἐσεῖς λησμονᾶτε ὅτι ὁ Ροβεσπιέρρος εἶταν λυσσασμένος ἐχθρὸς τῆς Αὐλῆς καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆς ἐμπιστευθεῖ τὴ διεξαγωγὴ τοῦ πολέμου! Ἐσεῖς τώρα ἐμπιστεύεσθε τὴ διεξαγωγή του στό... Στάλιν!! (βλ. «Δελ. Συζ.» Νο 8, σ. 69).

Εἶναι πραγματικὰ καταπληκτικὴ ἡ εὐκολία ποὺ ὁ σ. Στ. (δὲ μιλοῦμε γιὰ τὶς χιουμοριστικοῦ χαραχτῆρα σχετικὲς ἐλαφρότητες τοῦ σ. Δ.Β.: τὸ «Οἴκαδε» τοῦ Βλάχου = «ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμός»!!) παίρνει μιὰ ἁπλῶς ζωηρὴ ἀντιμοναρχικὴ ἔκφραση τοῦ Γάλλου ἐπαναστάτη: «ὁ ἐχθρός μας εἶναι στὸν Κεραμεικό, ὄχι στὸ Βερολίνο!» σὰν ἀπόδειξη ὅτι ὁ Ροβεσπιέρρος πίστευε ὅτι ἔπρεπε νὰ διαλυθεῖ καὶ νὰ παραλύσει ὁ γαλλικὸς στρατὸς γιὰ νὰ ἐπωφεληθεῖ ἔτσι ἀπὸ τὴν ἥττα τῶν Γάλλων ἡ ἀντιμοναρχικὴ ἐπανάσταση (= ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμός!). Τέ-

τοιες όμως καὶ πολὺ πιὸ κοφτερὲς ἐκφράσεις κατὰ τῆς ἀντεπανάστασης εἶναι γεμάτη ἡ ρητορικὴ τῶν Γιακομπίνων πρὶν ἀπὸ τὴν Τρομοκρατία, ἀκόμη καὶ στὴ διάρκειά της. Ὅποιος ἔχει μελετήσει ἔστω καὶ λίγες σελίδες μόνο ἀπὸ τὰ μαρξιστικὰ ἱστορικὰ ἔργα[9] γιὰ τὴ μεγάλη γαλλικὴ ἐπανάσταση, ἀπορεῖ πῶς ὁ σ. Στ. μὲ δυὸ φράσεις ποὺ διάβασε στὸ προχειροσυρραμμένο συμπίλημα τοῦ Παπαδήμα ἀπὸ τὸ Mignet καὶ Mathiez, παριστάνει ντεφαιτιστὴ τὸ φλογερότερο καὶ ἀγριότερο ἐθνικιστὴ καὶ πατριώτη ποὺ γνώρισαν ποτὲ οἱ αἰῶνες. Μιὰ τόσο φουσκωμένη ἐπίδειξη ἱστορικῆς ἀμάθειας, ὅπως τὴ βλέπουμε στὴν ἀπάντηση τοῦ σ. Στ. στὸ σ. Η. Μ., μᾶς ἀποσβολώνει κυριολεκτικά.

Τέτοια εἶναι ἀναρίθμητα σ' ὅλα τὰ γραφτά τους τὰ τερτίπια τῶν ντεφαιτιστῶν. Κανοναρχάει ὅμως φυσικὰ ὁ συγγραφέας τῆς περὶ ταχυδακτυλουργίας διατριβῆς.

6. Γιὰ τὴν ΕΣΣΔ : Ὁ σ. Στίνας βάζει τὸν Τρότσκι μὲ τὸ κεφάλι κάτω !

Ὁ σ. Στ. δὲν περιορίζεται μόνο στὸ ἀφοριστικὸ ἀπόφθεγμα ὅτι ἔχει «ἀπολυτότατη πεποίθηση» («Δελ. Συζ» Νο 1, παρ. 2, σ. 1) πὼς ὁ Τρότσκι εἶναι «ἐπαναστατικὰ» ντεφαιτιστὴς ἀπέναντι τοῦ ἐργατικοῦ κράτους ποὺ στάθηκε ἕνας πρωτεργάτης του. Ὄχι. Θὰ μᾶς τὸ ἀποδείξει κιόλας «ἐπιστημονικά». Ἔτσι θὰ ἀποδείξει ταυτόχρονα πόσο δικαιολογεῖται ἡ διακριτικὴ ἐπωνυμία τοῦ τρίο Στίνα καὶ Σίας «τροτσκιστές». Ὁ σ. Στ. ἐπιμένει ὅτι ἡ ΚΔΕΕ «ἀνέπτυξε στὶς φυλακές, στὰ νησιὰ καὶ στὰ στρατόπεδα μιὰ ἐξαιρετικότατη δραστηριότητα στὴν ἐπεξεργασία τῶν ἰδεῶν». Ἴσως χάρη σ' αὐτὴ τὴν ἀκαταπόνητη δραστηριότητα τῆς... ΚΔΕΕ, κι ὄχι στὴν ΕΟΚΔΕ, νὰ ὀφείλεται τὸ ὅτι ἔχουμε ἐδῶ τὴν «Προδομένη Ἐπανάσταση» τοῦ Τρότσκι, τὸ τελευταῖο ἔργο γιὰ τὶς τύχες τῆς ΕΣΣΔ μέσα στὶς κοσμοϊστορικὲς ἐξελίξεις ποὺ ζοῦμε τώρα.

Ὁ Τρότσκι, πρέπει νὰ δεχτεῖ κανεὶς ὅτι θὰ ξέρει, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξίσου καλὰ μὲ τοὺς σ. Στίνα καὶ Σία, τὰ «βασικὰ» σχήματα γιὰ τὴν ἀντεπανάσταση ποὺ θρέφεται πάνω στὸ ἔδαφος τοῦ σοβιετικοῦ θερμιδὼρ καὶ τοῦ σοβιετικοῦ βοναπαρτισμοῦ. Κι ἀκόμη ὅτι χωρὶς διεθνῆ ἐπανάσταση ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωση θὰ πεθάνει σὰν ἐργατικὸ κράτος, εἴτε νικήσει εἴτε νικηθεῖ στὸν πόλεμο. Ἀλλὰ περίεργο: Ὁ Τρότσκι δὲν περιορίζεται στὰ καλοκομμένα σχήματα καὶ μάλιστα τὰ περιφρονεῖ σὰν «τύπους κατηγορηματικοὺς τῶν δογματικῶν» καὶ προτιμάει τοὺς «δυνητικοὺς ὁρισμοὺς» ποὺ εἶναι πολὺ «σύνθετοι»[10] — μὲ τὴν ἄδεια τοῦ σ. Στ. ποὺ ἐνοχλεῖται φοβερὰ ἀπὸ τὸ ἐπίθετο. Ἔτσι ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ λέει (τέλη 1936) ὅτι, ἂν χαθεῖ ἡ ἐπανάσταση στὴν Ἱσπανία, Γαλλία, Βέλγιο, ἡ ΕΣΣΔ θὰ βρεθεῖ στὴν ἄκρη τοῦ γκρεμοῦ («χεῖλος τῆς ἀβύσσου) καὶ τότε μᾶλλον ἡ ἀντεπανάσταση θὰ μπεῖ στὴν ἡμερήσια διάταξη ἐκεῖ πάνω παρὰ ἡ ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν κατὰ τῆς γραφειοκρατίας («Προδομένη Ἐπανάσταση», γαλλ. ἐκδ., σ. 326). Καὶ μάλιστα, ἀντικρύζοντας ἀπὸ τότε (1936) τὸ ἐνδεχόμενο τοῦ χαμοῦ τῆς ἐπανάστασης στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη, δέχεται ὅτι δὲν θᾶμενε ἴχνος ἀπὸ τὰ παλιὰ σοβιετικὰ σύμφωνα

καὶ οἱ τυχὸν σύμμαχοι τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης στὸν πόλεμο θἄχουνε πολλὲς ἐλπίδες νὰ πετύχουν τὰ σχέδιά τους γιὰ παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ στὴν ΕΣΣΔ.

Ἀλλὰ μαζὶ μ᾿ αὐτὰ ὁ Τρότσκι λέει ἐπίσης ὅτι ἡ ἐπανάσταση ἔχει ὅλες τὶς ἐλπίδες καὶ νὰ μὴν ἀπελπιζόμαστε. Ὅτι ἡ ἀνάλυσή του «περιλαμβάνει τὶς διάφορες παραλλαγὲς τῆς μελλοντικῆς ἐξέλιξης μὲ σκοπὸ νὰ βρεῖ στὴν πρόβλεψη ἕνα στήριγμα γιὰ δράση τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου» ὄχι γιὰ νὰ μοιρολογήσει φαταλιστικὰ κι ἀπαισιόδοξα (στὸ ἴδιο σ. 259, 288 κ.ἀ.). Γιατὶ — λέει ὁ Τρότσκι — τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς ἔχει τεράστια πλεονεκτήματα σταθερότητας σχετικὰ μὲ τὰ καπιταλιστικὰ καθεστῶτα. Ὅλα τὰ πράγματα στὸ τέλος συγκριτικὰ εἶναι, ὄχι «ἀπολυτότατα» (σ. 261). Κι ὅτι ζεῖ ἀκόμη ἡ ἐπανάσταση στοὺς ἀντικειμενικοὺς καὶ ὑποκειμενικοὺς ὅρους τοῦ σοβιετικοῦ καὶ τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου (σ. 284). Ὅτι κι ἂν ἀκόμη ἔμπαινε ὁ Στάλιν σ᾿ ἕναν πόλεμο στὸ πλευρὸ ἑνὸς ἰμπεριαλιστικοῦ μπλόκ, λ.χ. τοῦ ἀγγλογαλλικοῦ, περνώντας μέσα ἀπὸ τὴν Πολωνία γιὰ νὰ πολεμήσει μὲ τὴ Γερμανία κλπ. καὶ πάλι τὸ πρόγραμμα τῶν 4διεθνιστῶν μένει τὸ ντοκουμέντο «Ἡ 4η Διεθνὴς καὶ ὁ Πόλεμος»[11], δηλαδὴ ἀνεπιφύλαχτη ὑπεράσπιση τοῦ ἐργατικοῦ κράτους καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ παρ᾿ ὅλους τοὺς μεγαλύτερους κινδύνους ἀπὸ τὴν ἀντεπανάσταση σὲ μιὰ τέτοια περίπτωση — πόλεμος μ᾿ ἐπικεφαλῆς τὸ Στάλιν! — καὶ ἀκριβῶς ἐξαιτίας αὐτῶν τῶν κινδύνων γιὰ ἕνα λόγο παραπάνω (σελ. 284, 260, 221 κ.ἄ.). Ὅτι ὁ κόκκινος στρατὸς ἔπαψε νἆναι οὐσιαστικὰ ὁ παλιὸς κόκκινος στρατὸς καὶ μὲ τὸ νέο σταλινικὸ Σύνταγμα τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς «νομικὰ καταργήθηκε» — καὶ ὅμως πρέπει μολαταῦτα καὶ τὴν ΕΣΣΔ νὰ θεωροῦμε ἀκόμη σὰν ἕνα φρούριο τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης καὶ τὸν κόκκινο στρατὸ σὰν πολύτιμο στοιχεῖο της καὶ μὲ συμπάθεια ν᾿ ἀντικρύζουμε τὶς προόδους τοῦ ἐργατικοῦ κράτους (σ. 223 κ.ἄ.)[12].

Ἀπ᾿ ὅλες αὐτὲς τὶς γνῶμες τοῦ Τρότσκι ποὺ ἀποτελοῦν μαζὶ ἑνωμένες ἕνα ἀδιάσπαστο ὅλο, ἕνα σῶμα ἑνιαῖο ἰδεῶν καὶ ἐκφράζουν μὲ τὴ «σύνθετή τους δυνητικότητα» ἀκριβῶς τὸ σύμπλεγμα τῶν ἀντικειμενικῶν ἀντιφάσεων ποὺ λέγεται ΕΣΣΔ — ἀπ᾿ ὅλο αὐτὸ τὸ σῶμα ὁ σ. Στ., μὲ τὴ γνωστότατη πιὰ σὲ μᾶς ἀπὸ τὰ παραπάνω «ἐπιστημονικὴ» μέθοδό του, πετσοκόβει τὰ ἑξῆς μέλη ποὺ δὲν χωρᾶνε στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη καὶ μᾶς τὰ παρουσιάζει σὰν «τροτσκισμὸ» διατυμπανίζοντάς τα μὲ τυρρηνικὲς σάλπιγγες: 1) «Χεῖλος ἀβύσσου» μετὰ τὴν ἱσπανογαλλικὴ κατάρρευση· 2) στρατὸς κόκκινος = πραιτωριανός, νὰ διαλυθεῖ· 3) προδοσία κάθε συμμαχία μὲ ἰμπεριαλιστές, ἄρα ἧττα τῆς ΕΣΣΔ ἂν πολεμήσει μαζί τους (γιὰ νὰ πετύχει ἡ ἐπανάσταση τῶν ἐργατῶν ἐκεῖ!). Ὅλα τὰ ἄλλα χωρία τοῦ τροτσκικοῦ ἔργου, δηλαδὴ τὸ ἄλλο σκέλος τῆς ἀντιφατικῆς κατάστασης τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, παρασιωποῦνται γιὰ τήν... καλύτερη διαφώτιση τῆς σκέψης τοῦ Ἀρχηγοῦ. Ἔτσι ἡ «τροτσκιστικὴ» φιλολογία πλουτίζεται: μετὰ τὴν «Παραμορφωμένη Ἐπανάστα-

ση» καὶ τὴν «Προδομένη Ἐπανάσταση» τοῦ Τρότσκι, ἔχουμε τὴν «Παραμορφωμένη Προδομένη Ἐπανάσταση» τοῦ Στίνα. Τώρα πιὰ δὲν πρόκειται γιὰ τὰ ἀσήμαντα κείμενα τοῦ Π., τοῦ Η.Μ., τοῦ Λ.Τ. Τώρα πρόκειται γιὰ τὸν Τρότσκι, γιὰ τὰ ἐπίσημα ντοκουμέντα τῆς Διεθνοῦς μας.

Πήγανε λοιπὸν στὸ φετεινὸ πανηγύρι τῆς Σκριποὺς ὅλοι οἱ τεταρτοδιεθνιστὲς ἀπὸ ὅλα τὰ στρατόπεδα. Οἱ δυὸ γυρολόγοι δὲν εἴχανε πετσοκόψει κανένα χωριατόπουλο, ὅπως στὸ ἄλλο πανηγύρι. Σὲ τοῦτο τὸ πανηγύρι εἶχαν κατακρεουργήσει χέρια, πόδια, κεφάλι — πρωτίστως τὸ κεφάλι! — στὸ τελευταῖο καὶ καλύτερο παιδὶ τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ: Καὶ χύμηξαν ὅλοι μαζὶ οἱ πανηγυριῶτες καὶ ἀφοῦ ἐμαστίγωσαν ἄγρια τοὺς δυὸ γυρολόγους θαυματοποιοὺς — εἴδατε τί ἄγριο μαστίγιο κρατοῦσε ὁ «ἥμερος» Χρ. Α.; — τοὺς λυτάρωσαν πισθάγκωνα καὶ τοὺς ἔστειλαν συστημένους στὸν εἰσαγγελέα τῆς κοινῆς συνείδησης τῶν ὀπαδῶν τῆς Διεθνοῦς καὶ ὅλων τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν τῆς χώρας. Πελιδνοὶ οἱ δυὸ γυρολόγοι — εὐψυχία καὶ ἡττοπάθεια πᾶνε ποτὲ μαζί; — καὶ θυμωμένοι γιὰ τὶς κακώσεις ποὺ ἔπαθαν ἀπὸ τὸ κοινό, ὑπέβαλαν κι αὐτοὶ μήνυση ἐνώπιον τοῦ κ. Εἰσαγγελέως τῶν «ἀντισταλινικῶν» τῆς Ἀκροναυπλίας. Δηλαδὴ τῶν ἀρχειομαρξιστῶν, ἐχθρῶν τῆς 4ης Διεθνοῦς καὶ τοῦ Τρότσκι ἀπὸ ἰδεολογικούς, πολιτικούς, ἱστορικοὺς λόγους, κοντολογῆς ἀπὸ ὀργανικὴ ἀνάγκη. Ὁ Τρότσκι πρὶν πεθάνει πρόφτασε νὰ πεῖ τὸν τελευταῖο λόγο του γιὰ τὴν Ἑλλάδα: οἱ ἀρχειομαρξιστὲς ἀπὸ τὸ κεφάλι ὣς τὰ πόδια χρειάζονται κομμουνιστικὴ ἀναπαιδαγώγηση. Θὰ τοῦ τὸ συγχωρήσουνε ποτὲ αὐτὸ οἱ ὀπαδοὶ τῆς «Ἐργασίας»;

7. Τὸ ναυάγιο τοῦ γερμανικοῦ Κ.Κ. καὶ τὸ ναυάγιο τῆς ταχτικῆς τοῦ ἑνιαίου μετώπου στὸ κεφάλι τοῦ σ. Στίνα

Μήπως δὲν θυμᾶται ὁ σ. Στ. τί διάβασε στὸ «Ναυάγιο τοῦ Κ. Κ. Γερμανίας»; Ἢ μήπως σκόντησε πολὺ τὴ μνήμη του μὲ τὸ κούφιο μπαστούνι τοῦ ντεφαιτισμοῦ του; Ὁ Τρότσκι ἐκεῖ ἐχλεύασε τοὺς Γερμανοὺς σταλινικούς. Αὐτοὶ τὴν ἄλλη μέρα τῆς ἀνόδου τοῦ Χίτλερ φωνάζανε ὅτι αὐτὸς θὰ πέσει «σὲ λίγους μῆνες» ἀπὸ τὸ ἑνιαῖο μέτωπο ποὺ ἀκριβῶς τὄχαν οἱ σταλινικοὶ ἐμποδίσει πρὶν ἀπὸ τὴν ἄνοδο τῶν νάτσηδων. Σκοπό του στὸ «Ναυάγιο» ὁ Τρότσκι δὲν ἔβαλε νὰ μιλήσει γιὰ τοὺς ὅρους τῆς προσαρμογῆς τῆς ταχτικῆς τοῦ ἑνιαίου μετώπου, αὐτὸ τὄχει κάνει σὲ μιὰ μακρότατη σειρὰ ἔργα του ποὺ θἄπρεπε νἆναι γνωστὰ σὲ ἕνα τόσο ἀποκλειστικὰ ἀξιωματικὸ «τροτσκιστὴ» σὰν τὸ σ. Στ. Ὁ Τρότσκι ἀποδείχνει ἐκεῖ ἁπλὰ καὶ μόνο τὴν ὁριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη κατάρρευση τοῦ γερμανικοῦ τμήματος τῆς Κ.Δ. καὶ τὴν ἀπέραντη τσαρλατανιὰ τῶν Γερμανῶν παραγγελιοδόχων τοῦ Κρεμλίνου Πίκ, Ρέμελε, Νόυμαν καὶ Σία. Πραγματικὰ αὐτοὶ σαμποτάρησαν τὸ ἑνιαῖο μέτωπο ὅταν αὐτὸ μποροῦσε νὰ ματαιώσει τὴν ἄνοδο τῶν νάτσηδων. Καὶ ὅταν ἀνέβηκε καὶ διάλυσε τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις, οἱ παραγγελιοδόχοι τοῦ Στάλιν γιὰ νὰ σώσουν τὸ γόητρο τοῦ ἀφέντη τους φώναξαν ἠλίθια ὅτι καταστροφὴ δὲν ἔγινε, ὅτι ὁ Χίτλερ δὲν ἐνίκησε ὁριστικά, ὅτι χάρη στὸ ἑνιαῖο μέ-

τωπο! τοῦ Κ. Κ. Γερμανίας καὶ τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ θὰ πέσει τὸ πολὺ σὲ 3 μῆνες (ὅπως ἔλεγε καὶ ἡ ἀγόρευση τοῦ Ρέμελε λίγο πρὶν τὸ Μάρτη στὸ Ράιχσταγ)! Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὴν τσαρλατανίστικη ἐμφάνιση τοῦ ἑνιαίου μετώπου, σὰ μέσου νεκρανάστασης τοῦ χαμένου Κ. Κ. Γερμανίας, ξεσκέπασε ὁ Τρότσκι. Τίποτε ἄλλο.

Ποτέ, πουθενὰ δὲν ἔγραψε ὁ Τρότσκι τὴν ἀνοησία ὅτι μετὰ τὴν κατάρρευση τοῦ μετώπου τῶν ὀργανώσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης ἀποκλείεται πιὰ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἑνιαίου μετώπου τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων στὰ χρόνια τῆς ἀντίδρασης, ἐπειδὴ τάχα αὐτὸ εἶναι «χαρτοπόλεμος». Χαρτοπόλεμος ἐδῶ εἶναι μόνο ἡ ντεφαιτιστικὴ γιὰ τὴν ΕΣΣΔ φλυαρία τοῦ σ. Στ. καὶ Σίας. Κανένας σοβαρὸς ἀγωνιστὴς μὲ αἴσθημα ἀληθινοῦ σεβασμοῦ στ' ὄνομα τοῦ Τρότσκι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βάζει στὸ στόμα του λόγια τοῦ ἀέρα.

8. Ἡ Ἀγγλορωσικὴ Ἐπιτροπὴ (1926) καὶ ἡ Ρωσικὴ Ἀντιπολίτευση

Ἡ τακτικὴ τοῦ ἑνιαίου μετώπου ρωσικῶν καὶ ἀγγλικῶν συνδικάτων ἔγινε φρένο στὴν ὁρμὴ τῶν μαζῶν τὸ 1925 - 26, λέει ὁ σ. Στ. γιὰ νὰ φέρει ἐπιτέλους ἕνα ἱστορικὸ παράδειγμα ὅπου ἀποκλείεται ἡ τακτικὴ τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Ὁ σ. Στ. ἢ δὲν ἔχει ποτέ του διαβάσει τὰ ντοκουμέντα τῆς Ρωσικῆς Ἀντιπολίτευσης καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ Τρότσκι γιὰ τὴν Ἀγγλορωσικὴ Ἐπιτροπὴ ἢ λέγει μὲ ἐλαφρὰ τὴ συνείδηση ἀνακρίβειες γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ μεγάλα περιστατικὰ τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος μετὰ τὴν Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση.

Τὰ ἀγγλικὰ γεγονότα τότε συμπέσανε μὲ μιὰ ἔνταση τῆς ἐσωτερικῆς πάλης τῶν ὁμάδων στὸ ρωσικὸ κόμμα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ (ἀρχὲς 1926) τὸ ἀγγλικὸ ζήτημα μπαίνει στὸ κέντρο τῆς πολιτικῆς ζύμωσης τῆς Ἀντιπολίτευσης τῶν Μπολσεβίκων - Λενινιστῶν. Ἡ θέση τους δ ὲ ν εἴταν ἐναντίον τοῦ ἑνιαίου μετώπου ρωσικῶν καὶ ἀγγλικῶν συνδικάτων. Ἴσα - ἴσα τὸ ἀντίθετο. Ἐκεῖνο ποὺ πολέμησαν εἶναι ἡ ὁ π ο ρ τ ο υ ν ι σ τ ι κ ὴ ἐ φ α ρ μ ο γ ή τ η ς ἀ π ὸ τ ο ὺ ς Τ ό μ σ κ ι δ ε ς, Π ό λ ι τ κ α ὶ Σ ί α. Μὲ βάση τὴν «ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῆς ΕΣΣΔ» θεωρία γιὰ μακρόχρονη συμβίωση «σοσιαλισμοῦ καὶ καπιταλισμοῦ» — ὅμοια πολιτικὴ τότε καὶ στὴν Κίνα — ἔκαμαν τὴν Ἀγγλορωσικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ ὄργανο πάλης κατὰ τοῦ βρεττανικοῦ καπιταλισμοῦ ὄργανο εἰρήνης μαζί του. Οἱ σταλινικοὶ πολὺ προτοῦ μποῦνε στὴν Κ.Τ.Ε. εἶχαν παρουσιάσει τὴν Ἀγγλορωσικὴ σὰν μέσο γιὰ ἀσφάλιση τῆς... παγκόσμιας εἰρήνης! Δὲν εἴταν πιὰ ἡ Ἀγγλορωσικὴ Ἐπιτροπὴ ἑνιαῖο μέτωπο πάλης κατὰ τοῦ ἀγγλικοῦ κεφαλαίου ἀλλὰ ἑνιαῖο μέτωπο συμμαχίας μαζί του γιὰ τὴν αὐτοσυντήρηση τῆς θερμιδωριανῆς γραφειοκρατίας. Νά γιατί ἔπρεπε νὰ διαλυθεῖ αὐτὸς ὁ ἐκφυλισμένος ὀργανισμὸς (τὸν διέλυσαν οἱ ἴδιοι οἱ προδότες τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου στὸ Λονδίνο).

Μιὰ ἄλλη ἡγεσία στὸ ἑνιαῖο μέτωπο Ρώσων καὶ Βρεττανῶν ἐργατῶν τότε θὰ μποροῦσε νὰ κλονίσει συθέμελα τὴν κυριαρχία τοῦ Σίτυ. Γι'

αὐτὸ ποτὲ ἡ Ἀντιπολίτευση δὲν τάχτηκε κατὰ τοῦ ἑνιαίου μετώπου ἐκείνου. Ἴσα - ἴσα τὸ Ε.Μ. συνεχίστηκε μῆνες πολλοὺς μετὰ τὴ διάλυση τῆς Ἀγγλορωσικῆς μὲ τοὺς ἀνθρακωρύχους καὶ ὁ Τρότσκι ἀναφέρει σὰν μιὰ ἱστορικῆς σπουδαιότητας πράξη τὴ συμμαχία τῶν ρωσικῶν μὲ τὰ συνδικάτα τῶν Ἄγγλων ἀνθρακωρύχων.

Ἡ ταχτικὴ τοῦ ἑνιαίου μετώπου εἶναι δίκοπο μαχαίρι στὴν ἐφαρμογή της. Μὲ ποιούς, πότε, γιὰ τί σκοποὺς θὰ τὸ προτείνουμε τὸ Ε.Μ. εἶναι συγκεκριμένο ταχτικὸ ζήτημα ποὺ ἡ λύση του ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς συνθῆκες, τὸν τόπο καὶ τὸ χρόνο. Ἡ «φαντασία» καὶ ἡ «ἀνευθυνολογία» εἶναι ἀκριβῶς ἐκεῖνα ποὺ «ὀργιάζουνε» σ' ὅ,τι φθέγγεται γιὰ τὴν ταχτικὴ τοῦ Ε.Μ. ὁ σ. Στ.

Στὴν Ἀγγλορωσικὴ Ἐπιτροπὴ οἱ Ρῶσοι ἐργάτες κόψανε τὰ χέρια τους γιατὶ τοὺς ὁδηγοῦσαν οἱ Τόμσκιδες.

Μιὰ φορὰ δοκίμασε νὰ πιάσει τὸ μαχαίρι τοῦ Ε.Μ. κι ὁ σ. Στίνας. Καὶ καταματώθηκε.

Τοῦ τὄχαμε προτείνει ἐμεῖς ἀπὸ τὴν ΟΚΔΕ καὶ τὸ «Νέο Δρόμο» τὸ 1936: πάλη κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς ἐπικείμενης τότε δικτατορίας[13]. Ὁ σ. Στ. καὶ Σία οὔτε πολὺ οὔτε λίγο δήλωσε πὼς τὸ Ε.Μ. τῶν ἐργατικῶν ὀργανώσεων κατὰ τῆς δικτατορίας θὰ πεῖ ὅτι 1) δὲν ἀποκλείεται σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς συμμάχους (λ.χ. Κ.Κ.Ε.) νὰ ὑπερασπίσει στὸ διάστημα τῆς ἑνιαιομετωπικῆς πάλης μπλὸκ τῆς ἐργατικῆς τάξης μὲ τὸ βενιζελικὸ κόμμα—ποὔδωσε τὴν ἐξουσία στὸ Μεταξᾶ[14] καὶ 2) ὅτι τὸ Κ.Κ.Ε. θὰ μπορεῖ μιὰ χαρὰ νὰ ὑποστηρίζει μιὰ τέτοια πολιτικὴ — ἀντίθετη στὴν οὐσία τῆς συμφωνίας τοῦ Ε.Μ. — καὶ μέσα στὶς συγκεντρώσεις τοῦ Ε. Μ.!![15] Δηλαδὴ ντροπαλὴ ἀπὸ τὸ παραθυράκι εἴσοδός μας στὸ Λαϊκὸ Μέτωπο.

Καὶ ἐδῶ λοιπὸν ἀποδείχνεται ὅτι ὁ σ. Στ. καὶ Σία εἴτε δέχεται τὸ Ε.Μ. γιὰ νὰ βοηθήσει ἀντικειμενικὰ τὸν ταξικὸ ἐχθρό, ὅπως ὁ Τόμσκι μὲ τὴν Ἀγγλορωσικὴ (ὀπορτουνισμὸς τῆς πράξης), εἴτε θ' ἀρνιέται στὰ λόγια ὁλότελα τὸ Ε.Μ. (ψευδοαριστερὸς τυχοδιωκτισμὸς τῆς φράσης).

9. Ἡ ἀποκολοκύνθωση τοῦ ἑνιαίου μετώπου στὰ γραφτὰ τοῦ σ. Στίνα

Ἂν θὰ ἔκρινε κανεὶς ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα, θἄλεγε ὅτι ὁ σ. Στ. τουλάχιστο, ἀπὸ ὅλο τὸ ντεφαιτιστικὸ τρίο τῆς Ἀκροναυπλίας, ἔχει τὴ φιλότιμη διάθεση νὰ διδάσκεται ἀπὸ τὶς κομματικὲς συζητήσεις, ἂν καὶ δὲν τὸ καταφέρνει.

Ἔξαφνα βλέπουμε τὸ λίβα τῆς ἡττοπάθειας τοῦ 1936 - 37 νὰ κοπάζει ξάφνου σὲ μερικὰ γραφτά του («Οἱ διαφορές μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελτ. Συζ.» Νο 4, σ. 56 - 58) καὶ νὰ μᾶς λέει: Δυνατότητες πάλης ὑπάρχουν στὴν Ἑλλάδα. Ἀπὸ μιὰ σοβαρὴ οἰκονομικὴ ἢ πολιτικὴ κρίση μπορεῖ νὰ πέσει τὸ «φασιστικὸ» καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου! Τὸ πιθανότερο εἶναι νὰ συγκεντρωθοῦν γύρω ἀπὸ τὸ Μεταξᾶ τὰ κοινοβουλευτικὰ

ἀστικὰ κόμματα! (Ὑπάρχουνε λοιπὸν κόμματα; Περίεργο! Καὶ τί ἐπαλήθευση τῆς προοπτικῆς!)[16].

Τὸ ἴδιο φαινόμενο μᾶς παρουσιάζεται, ἐκτυπότερο μάλιστα, στὸ ζήτημα τοῦ ἑνιαίου μετώπου. (Τὸ πράμα ἐδῶ, εἶναι ἀλήθεια, μᾶς ξαναφέρνει μπροστὰ στὰ γνώριμά μας χαμηλὰ παράθυρα τῆς πισινῆς αὐλῆς). Ἀφοῦ δὲν ἔχασε τόσον καιρὸ τὴν ὑπομονή του φωνάζοντας στὴ διαπασῶν γιὰ τὴν περιττότητα καὶ βλαβερότητα τοῦ Ε.Μ. κάτω ἀπὸ τὴ Δικτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου, τώρα («Δελτίο» 1ο τοῦ τρίο μας) κατεβάζει ἀπότομα τὴ φωνή του καὶ σιγοψιθυρίζει: Μποροῦν θαυμάσια νὰ γίνουνε «στὴν παρανομία συνεννοήσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων πολιτικῶν ὀργανώσεων»!! Ἐννοεῖται ὅτι αὐτὲς οἱ συνεννοήσεις κατὰ τὴ θεωρία τοῦ μοναδικοῦ μας tacticien θὰ γίνονταν «γιὰ ὅ,τι ἄλλο θέλεις» λ.χ. γιὰ τὴν ὀργάνωση φιλολογικῶν ἑσπερίδων, γιὰ τὴν κοινὴ τοιχοκόλληση ἴσως προκηρύξεων... ὑπὲρ τῆς Δικτατορίας κλπ. Μόνο γιὰ τὴν κοινὴ πάλη τῶν ἐργατῶν δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ γίνουν.

Ἀρχὴ τῆς συζήτησης: ἡ ἄρνηση τοῦ Ε.Μ. στὴν ἀποθέωσή της. Τέλος τῆς συζήτησης: ἡ παραδοχὴ τοῦ Ε.Μ. στὴν ἀποκολοκύνθωσή της...

Μ' ὅλο ποὺ ἀντιπαθεῖ τὸν ἀγαπητὸ σὲ μᾶς ὅρο «διαλεκτική», ὁ σ. Στ. ἐφαρμόζει λιγάκι τὴ διαλεκτική. Ἔστω καὶ τὴν παρῳδία της...

Πόρισμα: Οὔτε θεωρητικά, οὔτε ἱστορικά, οὔτε μὲ τὴν περὶ ταχυδακτυλουργίας φασματοσκοπική του ἀνάλυση μπόρεσε ν' ἀποδείξει ὁ σ. Στ. τὴ βασιμότητα τοῦ ἀρνητικοῦ καὶ στείρου σχήματός του γιὰ τὸ Ε.Μ.

10. Τὸ γερμανικὸ 1923 μὲ τὸ φασματοσκόπιο τοῦ σ. Στίνα

Μὲ τὴ φαντασία ἐπίσης, προσθετική, ἀφαιρετικὴ καὶ διορθωτικὴ ἀκόμη, δουλεύει καὶ τὸ ζήτημα τοῦ γερμανικοῦ 1923.

Ὁ σ. Στ. πρέπει νὰ εἶναι, ὡς γνωστόν, τροτσκιστής, «ὁ τροτσκιστὴς» ἐδῶ μέσα. Λοιπόν: ὅποιος λέει πῶς κι ἄλλοι μίλησαν γιὰ τὸ 1923, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Τρότσκι, θὰ πεῖ ὅτι δὲν εἶναι τροτσκιστής. Ἂν εἶπαν καὶ τί εἶπαν αὐτοὶ οἱ ἄλλοι, εἶναι περιττὸ νὰ μᾶς ἀπασχολήσει. Ἂν μάλιστα αὐτοὶ εἶναι οἱ σύνεδροι τοῦ 5ου Παγκόσμιου Συνεδρίου τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς, τὸ πράμα ἔρχεται βολικότερο.

Μὲ τέτοια «πολιτικὴ ἐπιστήμη» ἐφοδιασμένος ὁ κριτικός μας ὁρμᾶ σὰν ταῦρος σὲ γυαλοπωλεῖο καὶ μὲ ἐκπληκτικὸ θάρρος κηρύσσει κάθε τὶ ποὔγινε στὸ 5ο Παγκόσμιο Συνέδριο μιὰ ἀσημαντότητα σταλινική! Πρόκειται κυριολεχτικὰ γιὰ τὸ θάρρος τῆς ἄγνοιας.

Ὁ σ. Στ., εἶναι βέβαιο, ποτέ του δὲ διάβασε τὰ πραχτικὰ τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου. Δὲν ἦρθαν ἐδῶ, οὔτε δημοσιεύτηκαν. (Κάποια σύντομα τηλεγραφήματα τοῦ ξένου τύπου πότε - πότε ἀπὸ τὴ Μόσχα δὲν ἔλεγαν σχεδὸν τίποτα). Τὴν ἐφημερίδα μὲ τὰ στενογραφήματα τοῦ Συνεδρίου τὴν ἔφερε ἀπὸ τὴ Μόσχα στὴν Ἑλλάδα ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀντιπρόσωπους τοῦ Κόμματος (κατὰ σύμπτωση ὁ Εἰσηγητὴς σ' αὐτὴ τὴ συζήτηση).

Τὸ 5ο Συνέδριο εἶταν μιᾶς Διεθνοῦς ποὺ μόλις ἀρχίζει νὰ σταλι-

νίζεται: συνῆλθε λίγους μῆνες μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Λένιν. Ἕνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερά του ντοκουμέντα γράφτηκε μὲ ἐντολὴ ὁμόψηφη τοῦ Συνεδρίου ἀπὸ τὸ Λ. Τρότσκι (ἂν καὶ ὁ ἴδιος στὶς συζητήσεις δὲν πῆρε μέρος): εἴταν ἀκριβῶς τὸ Μανιφέστο τοῦ Συνεδρίου πρὸς τὸ Παγκόσμιο Προλεταριάτο γιὰ τὴ 10η ἐπέτειο τοῦ πολέμου τοῦ 1914. Τὶς συζητήσεις γιὰ τὸ φλέγον τότε ζήτημα τοῦ γερμανικοῦ 1923, ποὺ πιάσανε 20 σχεδὸν μέρες, τὶς παρακολούθησε ὁ Τρότσκι μὲ ζωηρὸ ἐνδιαφέρον. Ἂν ἄκουγε τὸ σ. Στ. νὰ μιλάει γιὰ τὶς συζητήσεις ἐκεῖνες μὲ τόσο ὑψηλόφρονα «τροτσκιστικὴ» περιφρόνηση, θὰ παραξενευότανε πῶς μπορεῖ οἱ ἰδέες του νὰ σκεπάζουνε κάποτε τὴν πολιτικὴ παιδαριωδία.

Ἡ ἐξονυχιστικὴ ὣς τὶς τελευταῖες λεπτομέρειες ἐξιστόρηση καὶ ἀναλυτικὴ κριτικὴ γιὰ ὅλα τὰ γεγονότα (Μάης - Σεπτέμβρης 1923) σὲ ὅλες τὶς γερμανικὲς χῶρες, ἰδίως Θουριγγία καὶ Σαξωνία, καὶ τῆς ἐνδοκομματικῆς σύγκρουσης τῶν διαφόρων τάσεων τοῦ Κ. Κ. Γερμανίας τότε καὶ τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Κ.Δ. — δὲν ἔχει γίνει ἀλλοῦ πουθενά. καὶ δὲν μποροῦσε νὰ γίνει παρὰ μόνο μέσα στὸ 5ο Συνέδριο. Ἐκεῖ ἀντιπροσωπεύτηκε τὸ Κ. Κ. Γερμανίας μὲ κοντὰ 70 ἀντιπροσώπους ἀπὸ ὅσους εἶχαν πάρει μέρος στὰ γεγονότα. Αὐτοὶ ἐκθέσανε ἕνας - ἕνας πῶς ἔζησαν καὶ πῶς ἀντίκρυζαν τὰ γεγονότα καὶ τὰ λάθη οἱ Γερμανοὶ ἐπαναστάτες ἐργάτες ἀπ᾽ ὅλα τὰ κέντρα καὶ οἱ ἀρχηγοί τους. Ὁ Τρότσκι γενικὰ στὶς συνομιλίες του μὲ τοὺς συνέδρους συμφωνοῦσε τότε μὲ τὴν ἀριστερὰ τοῦ Συνεδρίου ποὺ καταδίκασε τὸ ραντεκισμό.

Αὐτὸ φαίνεται κι ἀπ᾽ ὅ,τι ἔγραψε ὕστερα. Ὁ λόγος τῆς Τιφλίδας δὲν περιέχει καμιὰ ἀνάλυση τῶν γεγονότων ἀλλὰ μόνο γενικό τους χαρακτηρισμὸ σὲ σχέση ἰδίως μὲ τὶς προοπτικὲς τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Ἐπίσης ὁ «Ἀντι - Στάλιν» («Ἡ Διεθνὴς μετὰ τὸν Λένιν») περιέχει λίγα μόνο γενικότατα λόγια (μιὰ ἢ δυὸ παραγράφους). Περίεργο πράμα: τὰ δυὸ τροτσκικὰ ντοκουμένα λένε πράματα διαφορετικὰ ἀπ᾽ ὅ,τι μᾶς λέει γιὰ τὸ περιεχόμενό τους ὁ σ. Στ. Τοῦτος, κατὰ τὴ μηχανιστική του τυποποιητικὴ συνήθεια, μᾶς παρουσιάζει ὅλη τὴν ὑπόθεση ἔτσι: Ὁ Τρότσκι εἶπε: Ὑποτίμηση τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου καὶ τῶν ἀπότομων στροφῶν! — Ἂν ὁ Στίνας εἶναι Προκρούστης, ὁ Τρότσκι τί ἄλλο θἄτανε παρά... Ἀρχιπροκρούστης, δηλαδὴ ἀρχισχηματοποιός; Μὰ ἡ ἀλήθεια εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ τὰ σχήματα τοῦ σ. Στ. Καὶ γι᾽ ἀπόδειξη: Ὅ,τι εἶπε κι ἔγραψε ὁ Τρότσκι γιὰ τὸ γερμανικὸ 1923 ὅταν εἴτανε μέσα στὸ Ρωσικὸ Κόμμα εἶναι, ὅσο ξέρουμε ἐμεῖς τουλάχιστον: 1) ἕνα χωρίο στὰ «Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη» καὶ 2) σημεῖα ἀπὸ τὸ λόγο τῆς Τιφλίδας: Καὶ στὰ δυὸ δὲν ξαναλέει ἁπλῶς — οὔτε κἂν τὸν ἀπασχολεῖ εἰδικὰ — τὸ γενικὸ σχῆμα γιὰ τὶς στροφὲς ἀλλὰ συσχετίζει τὴν ἥττα τὴ γερμανική, μαζὶ καὶ τὴ βουλγαρικὴ τοῦ 1923, μὲ τὸ σοσιαλδημοκρατικὸ κεφάλι τῶν δυὸ μεγάλων Κ. Κ. Ἰδίως τονίζει τὴ μὴ ἀφομοίωση τῶν διδαγμάτων τοῦ ρωσικοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἀπὸ τοὺς συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὅ,τι ἔγραψε σχετικὰ μετὰ τὴ δια-

γραφή του — «Ἀντι - Στάλιν», χωρίο τῆς «Τρίτης Περιόδου» — σ υ σ χ ε τ ί ζ ε ι γ ε ν ι κ ὰ τ ὸ ζ ή τ η μ α μ ὲ τ ὴ ν π ο ρ ε ί α τ ο ῦ ἐ κ φ υ λ ι σ μ ο ῦ τ ῆ ς 3 η ς Δ ι ε θ ν ο ῦ ς. Ὁ Τρότσκι, ὅπως πάντα, κάνει κι ἐδῶ πολιτικὲς ὄχι σχηματικὲς ἐκτιμήσεις.

Τὸ περιεργότερο ὅμως εἶναι ὅτι, ἀντίθετα μὲ τὴ βεβαίωση τοῦ σ. Στ., τὰ σχετικὰ μὲ τὸ γερμανικὸ 1923 κείμενα ἀπὸ τὰ δυὸ βιβλία τοῦ Τρότσκι («Διδάγματα τοῦ Ὀχτώβρη», «Ἀντι - Στάλιν») δ ὲ ν λ έ ν ε, ἀκριβῶς ἐξαιτίας τῆς συντομίας τους, ο ὔ τ ε λ έ ξ η γ ι ὰ «σ φ ά λ μ α τ α ὅ μ ο ι α μ' α ὐ τ ὸ π ο ὺ π ῆ ρ ε τ' α ὐ τ ὶ τ ο ῦ σ. Π.», δηλαδὴ γιὰ τὸν ἐξοπλισμὸ τῶν ἑκατονταρχιῶν κλπ. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ σκεφτοῦμε μήπως ὁ σ. Στ. δὲν θυμᾶται καλά, μὲ ἀπρόσεχτη ἀνευθυνότητα φαίνεται διαβάζοντας, καὶ ὅσες μπροσοῦρες τοῦ δίνουν τὸ τροτσκιστικὸ σοβάτισμα — εἴτε μήπως δὲν τὰ διάβασε ὅλα αὐτὰ τὰ πράματα ποὺ μᾶς λέει ὅτι διάβασε. Εἶναι ἄτοπο νὰ ἀνευθυνολογοῦμε καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμη τὸ περιεχόμενο τῶν γραφτῶν τοῦ πεθαμένου ἀρχηγοῦ τῆς 4ης Διεθνοῦς.

Κατὰ τὰ ἄλλα ὁ σ. Στ. γεμίζει μερικὲς σελίδες τῆς διατριβῆς του ξαναλέγοντας μὲ ἄλλα λόγια, χωρὶς λόγο, ὅ,τι εἶναι γραμμένο στὸν «Προκρούστη». Μήπως τὸ κάνει γιὰ νὰ δείξει ὅτι πραγματικά, διαφωνώντας μὲ τὸν Εἰσηγητή, αὐτὸς εἶναι, κι ὄχι ἄλλος, ποὺ ἐξήγησε τὰ γερμανικὰ γεγονότα τοῦ 1923; Τότε ἂς μᾶς πληροφορήσει: Πῶς καὶ πάνω σὲ ποιές ἐξτρεμιστικὲς πράξεις - παρεκκλίσεις, σὲ ποιές χῶρες, καμωμένες μεταξὺ 3ου καὶ 4ου Συνεδρίου, κριτικάρησαν[17] τὸν ἐξτρεμισμὸ οἱ θέσεις τοῦ 4ου Συνεδρίου καὶ ποιά θέση ἀπ' αὐτές; Περιμένουμε τὴ «σταράτη» καὶ δὲν ἀμφιβάλλουμε «ὁλοκάθαρη» ἀπάντηση γιὰ τὴν κοινὴ διαφώτιση.

11. Εὐθύτητα—Ταχυδακτυλουργία—Κυνισμὸς

Ἐρχόμαστε στὸ τελευταῖο πολιτικοϊστορικὸ ζήτημα ποὺ σηκώνει ἐνάντιά μας ὁ σ. Στ. Εἶναι τὸ πιὸ σοβαρὸ ἀπ' ὅλα, ζήτημα πραγματικὰ ἀρχῆς. Πρόκειται γιὰ τὸ πρόβλημα τῶν προβλημάτων μας αὐτὴ τὴ στιγμή: τί θὰ κάνουμε ἀπέναντι στὸν πόλεμο.

Στὸ τελευταῖο, τὸ κύκνειο συζητητικό του ἄρθρο, ὅταν δηλαδὴ ὁ σ. Στ. καὶ Σία εἶχε πιὰ ἀποφασίσει νὰ κηρύξει ἐπίσημα τὴ διάσπαση, ἔσπευσε νὰ μᾶς ἐκσφενδονίσει τὴν ἀκόλουθη ἐξουθενωτικὴ κατηγορία:

Ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς εἶναι ἀπὸ τὰ βασικότερα συνθήματα τοῦ μπολσεβικισμοῦ. «Ἐὰν δὲν εἶναι τυχαία ἡ π α ρ ά λ ε ι ψ η τ ο ῦ σ υ ν θ ή μ α τ ο ς α ὐ τ ο ῦ ἀ π ὸ τ ὴ ν Ε ἰ σ ή γ η σ η γ ι ὰ τ ὸ ν π ό λ ε μ ο κ α ὶ δ ὲ ν μ π ο ρ ε ῖ ν ὰ ε ἶ ν α ι τ υ χ α ί α ἡ παράλειψη τοῦ συνθήματος ἀκριβῶς ἐκείνου ποὺ αὐστηρὰ μᾶς ξεχωρίζει σὰν ἰδιαίτερη τάση ἀπ' ὅλες τὶς ποικιλίες τοῦ σοσιαλπατριωτισμοῦ καὶ τοῦ πασιφισμοῦ, τότε πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι μᾶλλον τὸ δεύτερο συμβαίνει, τουλάχιστο γιὰ ἕνα μέρος τῶν ἀντιντεφαιτιστῶν» («Ἡ ΕΣΣΔ καὶ ἡ πάλη γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση», «Δελτ. Συζ.» Νο 8,

σ. 61). Κι αὐτὸ τὸ «δεύτερο» εἶναι: Τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ «τὸν ἀρνοῦνται καὶ τὸν ἀποκρούουν γιὰ ὅλες τὶς χῶρες τοῦ κόσμου κι ὄχι μονάχα γιὰ τὴν ΕΣΣΔ» (στὸ ἴδιο, σ. 60 - 61).

Δυὸ ἀπορίες.

Ἀπορία 1η: Ὁ σ. Στ. εἶναι, καθὼς μᾶς λέει, ἀδιάλλαχτος στὰ ζητήματα τῶν ἰδεῶν καὶ ἰδίως τῶν ἀρχῶν: «Οἱ ἀγωνιστὲς — γράφει, («Δελτίο Συζήτησης» 8, σ. 3) — μέσα στὸ ἐπαναστατικὸ κόμμα δὲν προσπαθοῦν νὰ συνεννοηθοῦν μεταξύ τους μὲ συμβιβασμοὺς καὶ ὑποχωρήσεις γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ μιὰ πλαστὴ καὶ ἐπιφανειακὴ ὁμοφωνία...». Πῶς λοιπὸν τότε μιὰ τόσο καταφάνερη διαφωνία ἀρχῆς ὁ σ. Στ. τήνε σκέπαζε καὶ τὴν παρασιωποῦσε σ' ὅλη τὴ συζήτηση καὶ τὴν ἔφερε σὲ φῶς μόνον ὅταν ἀποφάσισε νὰ γίνει «κόμμα» μοναχός του; Γιατί ὣς τότε καὶ οἱ τρεῖς σ. Στ., Δ.Β. καὶ Κρ. δήλωναν δυνατὰ ὅτι συμφωνᾶνε μὲ τὴν Εἰσήγηση γιὰ τὸν πόλεμο ἢ δὲν ἔφερναν τὴν παραμικρὴ ἀντίρρηση;

Στὴν ἀπορία 1η θὰ μᾶς ἀπαντήσει ὁ σ. Στ. σὰν ἀποκλειστικὸς ἐκπρόσωπος τῆς εἰλικρίνειας, τῆς εὐθύτητας καὶ τῆς συνέπειας ποὺ μᾶς λέει ὅτι εἶναι.

Ἀπορία 2η: Νά τί γράφει ἡ Εἰσήγησή μας γιὰ τὸν πόλεμο («Δελτ. Συζ.» 1, σ. 25): «Τὸ Κόμμα πρέπει πρὶν ἀπ' ὅλα μὲ τὸν πιὸ γοργὸ ἀλλὰ καὶ συστηματικὸ τρόπο νὰ ἐξοπλίσει ἰδεολογικὰ καὶ ὀργανωτικὰ τὶς ἴδιες του τὶς γραμμὲς γιὰ νὰ γίνει ἕτοιμο ν' ἀντισταθεῖ ἀποτελεσματικὰ στὸ κύμα τῆς ἐθνικιστικῆς ἔξαψης ποὺ θὰ ξαπλώσουν στὶς μάζες οἱ πράκτορες τῆς μπουρζουαζίας. Ἡ θεωρητικὴ καὶ πολιτικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν μελῶν καὶ τῶν συμπαθούντων μὲ τὸ λενινικὸ πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ πρέπει ν' ἀρχίσει ἀμέσως καὶ νὰ διεξαχθεῖ σύντομα[18]. Νὰ βγεῖ μιὰ εἰδικὴ μπροσούρα μὲ τὰ σημαντικότερα σχετικὰ διεθνῆ ντοκουμέντα καὶ πολιτικὰ ἔργα τῶν Λένιν, Τρότσκι, ἢ συλλογὴ τῶν πιὸ σημαντικῶν ἀποσπασμάτων». Ὅλη ἡ Εἰσήγηση καὶ τὰ συμπληρώματά της ἀναπτύσσουν μερικότατα τὰ ἰδιαίτερα καθήκοντα αὐτουνοῦ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ (καὶ μάλιστα ὄχι γενικά, ἀλλὰ τοῦ ντεφαιτισμοῦ μὲ «λενινικὸ πνεῦμα»). Πῶς ὁ σ. Στ. μᾶς λέει ὅτι ἡ Εἰσήγηση «ὄχι τυχαῖα» παρέλειψε τὸ σύνθημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ καὶ ἄρα ὅτι οἱ συγγραφεῖς της εἶναι σοσιαλπατριῶτες, πασιφιστὲς κλπ.;[19].

Σὲ τούτη τὴν ἀπορία θ' ἀπαντήσει πάλι ὁ σ. Στ. ὑπὸ μιὰν ἄλλη ὅμως ἰδιότητά του, σὰν ἔγκριτος συγγραφέας διατριβῶν περὶ πολιτικῆς ταχυδακτυλουργίας.

Κι ὅταν μὲ τὸ καλὸ ὁ σ. Στ. θὰ ἔχει ἀπαντήσει στὶς δυὸ ἀπορίες μας, τότε ὅλοι φυσικὰ οἱ «ἀντισταλινικοὶ» τοῦ Στρατοπέδου θὰ διατυπώσουν ἔκθαμβοι μιὰ 3η ἀπορία:

Πῶς τὰ κατάφερε ὁ σ. Στ. ν' ἀπαντήσει;

Σ' αὐτὴ τὴν 3η ἀπορία θ' ἀπαντήσει βέβαια καὶ πάλι ὁ σ. Στίνας. Ἀλλὰ τώρα ὑπὸ μιὰ τρίτη του ἰδιότητα: Σὰν ἀξιωματικὸς μέσα στὶς γραμμές μας ἐκπρόσωπος τοῦ πολιτικοῦ κυνισμοῦ.

IV

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΙΝΩΔΙΑΣ

1. Δὲν εἶναι πάντοτε χωρὶς κινδύνους ἡ ἐπίδειξη εὐρυμάθειας

Σιχαίνεται ὅσο δὲ γίνεται ὁ σ. Στ. τὴν «ἐξυπνάδα» καὶ τὴ «δικολαβίστικη μικροπανουργία». Καὶ δὲν περιορίζεται ἁπλὰ νὰ μᾶς τὸ πεῖ. Τὸ δείχνει καὶ ἔμπραχτα.

Πιὸ πάνω εἴδαμε πόσο ἔξυπνα — ἂν καὶ ὄχι ἀρκετὰ — ὁ ὑπερπατριώτης ἐπαναστάτης Ροβεσπιέρρος βοήθησε τὸ ντεφαιτισμὸ — ἀπέναντι στὴν ΕΣΣΔ! — τοῦ σ. Στ. καὶ τί περιπέτειες εἴχανε στὰ χέρια τοῦ διατριβογράφου μας τὰ καημένα τὰ χωρία τοῦ σ. Η.Μ.

Τὰ πιὸ ἀξιομνημόνευτα ὅμως παραδείγματα τῆς ἀρετῆς αὐτῆς ποὺ ὁ σ. Στ. τὴν ὀνομάζει «μικροπανουργία» εἶναι ὅταν μᾶς πληροφορεῖ ἡ διατριβὴ γιὰ τὰ τρία χωρία ἀπὸ τὴν Εἰσήγηση καὶ ἀπὸ τὸν «Προκρούστη» τοῦ Εἰσηγητῆ: Τὰ παίρνουμε στὴ σειρὰ τῆς διατριβῆς:

Ἔγραφε ὁ σ. Στ.:

«Ἡ πάλη τῶν τάξεων παίρνει ἕνα δραματικὸ χαρακτήρα. Οἱ ὀξύτατες συγκρούσεις μεταξὺ τῶν τάξεων, οἱ πόλεμοι, οἱ ἐπαναστάσεις, οἱ στάσεις, τὰ κινήματα, οἱ συνωμοσίες, οἱ ἐξεγέρσεις εἶναι τὰ κανονικὰ καὶ μόνιμα φαινόμενα τῆς κοινωνίας. Τὸ βασικότερο χαρακτηριστικὸ τῆς ἐποχῆς, ἡ βαθειὰ κατανόηση τοῦ ὁποίου εἶναι ἀπολύτως ἐπιβεβλημένη γιὰ τὰ ἐπαναστατικὰ κόμματα, εἶναι οἱ ἀπότομες μεταβολὲς τῆς πολιτικῆς κατάστασης. Ὁ Λένιν στὸ 3ο Συνέδριο στὶς συζητήσεις γιὰ τὸ ἑνιαῖο μέτωπο μὲ ἐξαιρετικότατη ἐπιμονὴ στάθηκε πάνω σ᾽ αὐτὸ καὶ προσπάθησε νὰ συγκεντρώσει σ᾽ αὐτὸ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀρχηγῶν τῶν Κ.Κ. Ἡ ἀνικανότητα τῆς διοίκησης Μπράντλερ - Ταλχάιμερ νὰ κατανοήσουνε ἀκριβῶς αὐτὸ δὲν τῆς ἐπέτρεψε νὰ ἐκτιμήσει ὀρθὰ καὶ πολὺ περισσότερο νὰ προβλέψει τὴν ἀπότομη μεταβολὴ τῆς κατάστασης στὴ Γερμανία τὸν Ὀχτώβρη τοῦ 1923. Αὐτὸ τὸν ἐπαναστατικὸ σίφουνα στὴ Γερμανία σήκωσε τότε ἐντελῶς ἀπότομα ἡ κατάληψη τοῦ Ρούρ ἀπὸ τὸ γαλλικὸ στρατό. Ἕνα σοβαρὸ λοιπὸν γεγονὸς ποὺ μπορεῖ ἀπὸ πρώτη ὄψη νὰ μὴν ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὸ ἐργατικὸ κίνημα μεταβάλλει ἀπ᾽ τὴν ἴδια τὴ λογικὴ τῶν πραγμάτων ἀπότομα τὴν κατάσταση καὶ φέρνει στὴ σκηνὴ τὴν ἐργατικὴ τάξη μὲ τὴ δική της σημαία. Ὅλες αὐτὲς οἱ θεμελιώδεις ἀντιλήψεις ποὺ ἡ ὀρθότητά τους ἔχει ἐλεγχθεῖ καὶ πιστοποιηθεῖ ἀπ᾽ ὅλα τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς μας ἔχουν τὴν ἀξία τους γιὰ ὅλες τὶς χῶρες τουλάχιστο τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα συντελοῦνται οἱ ἴδιες στὸ βάθος πολιτικὲς ἐξελίξεις ποὺ συντελοῦνται καὶ σ᾽ ὅλη τὴν Εὐρώπη καὶ ἀπ᾽ τοὺς ἴδιους ἱστορικοὺς νόμους καθορίζονται αὐτές. Ἀπ᾽ αὐτὲς τὶς βασικὲς ἀντιλή-

ψεις απορρέουν όλες μας οἱ ἐκτιμήσεις γιὰ τὴν πρὸ τῆς 4ης Αὐγούστου κατάσταση». («Οἱ διαφορές μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελτ. Συζ.» Νο 4, σ. 34 - 35).

Καὶ ἀπαντοῦσε ὁ Εἰσηγητής:

«Θὰ πηγαίναμε πολὺ μακρυὰ ἂν μπαίναμε σὲ διεξοδικὴ ἔρευνα γιὰ τὴ γερμανικὴ ἄμαχη ἥττα μας τοῦ 1923 ποὺ ὁ σ. Στ. τήνε φέρνει ἔτσι ξεκάρφωτα καὶ δίχως καμιὰ ἐξήγηση σὲ παραλληλισμὸ μὲ τὸ ἑλληνικὸ 1936. Ὁ σ. Στ. δὲν ἔχει φαίνεται ὑπόψη του τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ τὶς σχετικὲς πλούσιες σὲ διδάγματα συζητήσεις τοῦ 5ου Παγκόσμιου Συνεδρίου. Ὄχι, τὸ δεξιὸ λάθος τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Γ. τότε (Μπράντλερ - Ταλχάιμερ) δὲν εἴτανε ὅτι δὲν εἶδε τὴν ἀπότομη στροφὴ ποὺ ἄνοιγε ἡ κατάληψη τοῦ Ρούρ. Τὸ καταστρεφτικὸ σφάλμα τοῦ «Radekismus» καθὼς τὸν ὀνόμασε ἡ γερμανικὴ τότε ἀριστερὰ Μάσλωφ - Ροὺθ Φίσερ - Ντέγκελ ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀντιπροσώπου τότε τῆς Κ.Δ. στὴ Γερμανία, εἴταν ὅτι δὲν ἔρριξαν ἔγκαιρα (Μάης) τὸ σύνθημα τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐργατικῶν ἑκατονταρχιῶν, ἀλλὰ πολὺ ἀργὰ (Σεπτέμβρης) ὅταν τὰ στρατεύματα τοῦ φὸν Ζὲκτ εἶχαν πιὰ κινήσει ἀπὸ τὸ Βερολίνο γιὰ τὴ Σαξωνία καὶ σὲ δυὸ μέρες διαλύανε τὸ πολιτικὸ ἔκτρωμα τῆς κομμουνιστοσοσιαλδημοκρατικῆς κυβέρνησης Μπράντλερ - Σταΐκερ, ὅπου οἱ Γερμανοὶ ραντεκιστὲς τότε στηρίζανε ὅλες τὶς ἐλπίδες τῆς προλεταριακῆς νίκης. Τὸ περίεργο ἐδῶ εἶναι μόνο ὅτι τοῦ σ. Στ. τοῦ ξέφυγε μιὰ λεπτομέρεια: τὴν ὑποχώρηση τοῦ 1923 δὲν τήνε διαδέχτηκε στὴν ἐξουσία ὁ γερμανικὸς φασισμὸς ἀλλὰ ἴσα - ἴσα ἕνα δημοκρατικὸ εἰδύλλιο ποὺ κράτησε μιὰ ὁλάκαιρη δεκαετία. Ὁ σ. Στ. φέρνει τὸν παραλληλισμὸ γιὰ νὰ δείξει, ἀντίθετα, τὸ ἀναπότρεπτο τῆς ἐγκαθίδρυσης τοῦ φασισμοῦ ὕστερ᾽ ἀπὸ παρόμοιες ἧττες» («Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη», παρ. 40, «Δελτ. Συζ.» Νο 5).

Ἀπὸ τὴν ἁπλὴ σύγκριση τῶν δυὸ αὐτῶν κειμένων βλέπουν «οἱ ἄρρενες καὶ θήλεις» ποὔχουνε κοινὸ μυαλὸ τὰ ἀκόλουθα:

1) Ὅτι ὁ Εἰσηγητὴς ὄχι μόνο δὲν κρύβει ἀλλὰ ἴσα - ἴσα συζητάει καὶ διορθώνει τὴν ἀντίληψη ποὺ ὁ σ. Στ. ἔχει γιὰ τὴν ἧττα τῶν Γερμανῶν ἐργατῶν (ὄχι ἀπ᾽ τὸ φασισμὸ ἀλλὰ) ἀπὸ τοὺς στρατηγοὺς τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας στὰ 1923.

2) Ὅτι πραγματικὰ ξεκάρφωτος εἶναι στὸ γραφτὸ τοῦ σ. Στ. ὁ συσχετισμὸς τοῦ γερμανικοῦ 1923 μὲ τὸ συζητούμενο ζήτημα τοῦ φασισμοῦ. Οἱ ἀπότομες στροφὲς καὶ οἱ ἧττες τοῦ προλεταριάτου ἐνδιαφέρουν σὲ τούτη τὴ συζήτηση τὸ σ. Στ., ἀλλὰ ὄχι ὅποιες στροφὲς ὁδηγοῦν στὴ δημοκρατικὴ σταθεροποίηση τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ στὴ δημοκρατία, ὅπως ἔγινε τὸ 1923, παρὰ οἱ ἀντίθετες, ἐκεῖνες ἀκριβῶς ποὺ ὁδηγοῦνε εἴτε στὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση εἴτε στὸ φασισμό.

3) Ἑπομένως πολὺ λογικὰ ἀπὸ τὸ ξεκάρφωτο παράδειγμα ποὺ ἐντελῶς ἀπερίσκεπτα — γιὰ τὸ θεωρητικὸ σκοπὸ ποὔβαλε ὁ σ. Στ. — ἔρριξε στὴ μέση ὁ ἴδιος, πολὺ σωστὰ ὁ Εἰσηγητὴς τοῦ εἶπε: Μὰ ἀκριβῶς

τὸ παράδειγμα ποὺ ἀναφέρεις δείχνει πόσο ἀστεῖο εἶναι τὸ σχῆμα σου ὅτι ἀπὸ τέτοιες καταστάσεις βγαίνει στερεότυπα ἕνα μόνο πράμα σὰν ἀπὸ τὸ κουτὶ θαυματοποιοῦ: ὁ φασισμός!

Ὁ σ. Στ. εἶδε ὅτι εἶταν ἀσυλλόγιστο νὰ ἐπιδείξει τὴν ἱστορική του εὐρυμάθεια μὲ ἀναδρομὴ στὸ γερμανικὸ 1923 (ποὺ ἄλλωστε, καθὼς εἴδαμε, τὸ ἀγνοεῖ στὸ βάθος, μόνο «κάτι ἔχει πάρει τ᾽ ἀφτί του γι᾽ αὐτό»). Καὶ τότε ἀμέσως κινητοποιεῖται ἡ δοκιμασμένη εὐστροφία του: Κάνει πὼς δὲν κατάλαβε τὴν ἀπάντηση τοῦ «Προκρούστη» ποὺ τὸν προσέκρουσε στὸν τοῖχο τοῦ ἀδιεξόδου. Καὶ ἀρχίζει τὴν τυμπανοκρουσία τῆς ταχυδακτυλουργίας: Ὁ Εἰσηγητὴς πλαστογράφησε! Ἐπινοεῖ ὁ ἴδιος παραλληλισμοὺς ποὺ δὲν ἔγιναν! «Ἀλλὰ ἕνας τέτοιος παραλληλισμὸς — γράφει ὁ σ. Στ. — δὲν ὑπάρχει πουθενὰ στὸ ἄρθρο μας καὶ μόνον ἡ γνωστὴ ταχυδακτυλουργικὴ ἱκανότητα τοῦ σ. Π. τὸν κατασκευάζει». «Σ᾽ αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ ἄρθρο μας ποὺ ἔχει ὑπόψη του ὁ πολὺ προσεχτικὸς κριτικός μας καὶ ποὺ βρίσκει περίεργο πῶς μοῦ ξεφεύγει ὅτι τὴν ὑποχώρηση τοῦ 23 δὲν διαδέχτηκε στὴν ἐξουσία ὁ φασισμὸς ἀλλὰ ἕνα «δημοκρατικὸ εἰδύλλιο», ἐγὼ γράφω κλπ.» (Στίνα: Περὶ ταχυδακτουργίας κλπ. «Δελτίο» διασπαστικοῦ τρίο Νο 1, σ. 24 καὶ 26). Σὰ νὰ ἰσχυρίστηκε ὁ Εἰσηγητὴς ὅτι ὁ σ. Στ. ἀγνοεῖ πὼς ἀπὸ τὸ 1923 - 33 στὴ Γερμανία εἴτανε Δημοκρατία!

Ὁ σ. Στ. κάνει πρῶτα τὸν πολὺ κουτὸ — ξεφεύγει τὴν οὐσία τοῦ θέματος ποὺ συζητιέται σ᾽ αὐτὸ τὸ σημεῖο. Καὶ ὕστερα κάνει τὸν πολὺ ἔξυπνο μὲ τὶς «ταχυδακτυλουργικὲς» εὐοσμίες του. Ἴδε ὁ ἄνθρωπος ποὺ παλαίβει ἀξιωματικὰ κατὰ τῆς «δικολαβίστικης μικροπανουργίας»!

2. Ὁ μπαλντὰς τῆς Σκριποὺς πέφτει πάνω στὰ εἰσηγητικὰ ντοκουμέντα γιὰ τὴν ἰσορροπία

«...Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τὴ δουλειὰ ποὺ κατὰ τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τὴν κάνει ἀλλοῦ ὁ φασισμὸς τὴν κάνουν ἐδῶ οἱ δικτατορίες τῶν βασιλιάδων καὶ τῶν κλικῶν τους». (Εἰσήγηση γιὰ τὴν πολιτικὴ κατάσταση στὴν Ἑλλάδα, «Δελτ. Συζ.» Νο 2, σ. 8).

«...Ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ἑλληνικῆς κεφαλαιοκρατίας στὸ Μεταξᾶ ποὺ διάλυσε τὶς ἐργατικὲς ὀργανώσεις κι ἄφησε παντοδύναμο τὸν ἐργοδότη στὴν ἐπιχείρηση μὲ τὴ βοήθεια τοῦ χωροφύλακα καὶ τοῦ χαφιέ...» (στὸ ἴδιο σ. 14).

«Στὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχουμε ἕνα φασισμὸ ποὺ κατέλαβε τὴν ἐξουσία, ἀλλὰ ἔχουμε μιὰ αὐλικὴ μηχανορραφία ποὺ ἀνέβασε στὴν κυβέρνηση ἕνα ραδιοῦργο στερημένο ἀπὸ κάθε πολιτικὴ δύναμη, ἀφοῦ οἱ δυὸ μεγάλες ἀστικὲς πολιτικὲς παρατάξεις ἰσορροποῦσαν στὸ κοινοβούλιο ἀνίκανες νὰ δώσουν κυβέρνηση συνταγματικὴ καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξη προδομένη ἀπὸ τὸ κόμμα της εἴταν ἀνίκανη νὰ ἀντισταθεῖ». (σ. 17).

«Εἶναι μιὰ δικτατορία ποὺ διαλύει τὸ ἐργατικὸ κίνημα μὲ μιὰ ἀχα-

λίνωτη τρομοκρατία γιὰ νὰ συντηρήσει καὶ ἀναπτύξει τοὺς ὅρους τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς κυρίαρχης τάξης πάνω στὶς μάζες καὶ προπαντὸς γιὰ νὰ τὶς ἑτοιμάσει ὁλόπλευρα γιὰ τὸ νέο ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο» (στὸ ἴδιο σ. 18).

«Ἡ μεγάλη μπουρζουαζία τῆς χώρας, ἐνῶ ἔχει κάθε λόγο νὰ εἶναι εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν κυβέρνηση Μεταξᾶ γιὰ τὴν κατάπνιξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ γιὰ τὴν προσπάθεια τῆς συστηματικῆς ἐθνικιστικῆς διαπαιδαγώγησης τῆς νεολαίας, διατηρεῖ ὡστόσο ἀμείωτες τὶς παλιές της ἀνησυχίες γιὰ τὸ χειρισμὸ τῆς ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς ἀπὸ τὸ Μεταξᾶ στὴν περίπτωση τοῦ πολέμου» (στὸ ἴδιο σ. 21 - 22).

«Φαίνεται ὅτι ἡ δυσπιστία τῶν πολιτικῶν κύκλων τῆς Ἀγγλίας - Γαλλίας πρὸς τὸν παλιὸ φίλο τοῦ καϊζερισμοῦ καὶ καινούργιο φίλο τοῦ χιτλερισμοῦ Μεταξᾶ δὲν ἔχει σβήσει. Ὡστόσο ἡ σχετικῶς μακρὰ ἐξαφάνιση τῶν κοινοβουλευτικῶν κομμάτων ἀπὸ τὴν πολιτικὴ σκηνὴ καὶ ἡ ἀπουσία κάθε πολιτικῆς δραστηριότητάς τους ἔκαναν τὴν ἀγγλογαλλικὴ διπλωματία διστακτικὴ σὲ ἀποφασιστικὲς ἐπεμβάσεις γιὰ τὸ σχηματισμὸ μιᾶς κυβέρνησης ποὺ νὰ ἐμπνέει ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὶς δυτικὲς δημοκρατίες» (στὸ ἴδιο σ. 23).

Καὶ ποιός δὲν βλέπει σ᾽ αὐτὰ καὶ μόνο τὰ κείμενα — ἀκόμη κι ἂν τὰ παίρναμε αὐθαιρέτως, ἔξω ἀπὸ τὴ λογική τους ἀλληλουχία μὲ ὅλες τὶς ἄλλες σκέψεις τῶν εἰσηγητικῶν ντοκουμέντων — ὅτι:

1) Τὸ γράμμα τους μιλάει γιὰ μιὰ πολιτικὴ ἰσορροπία ποὺ ὑπῆρχε πρὶν ἀπὸ τὴν 4η Αὐγούστου, ὄχι ποὺ ὑπάρχει τώρα («ἐργατικὴ τάξη προδομένη ποὺ εἶταν ἀνίκανη» — «πολιτικὲς παρατάξεις ποὺ ἰσορροποῦσαν στὸ κοινοβούλιο»: ὄχι ποὺ εἶναι τώρα, ὄχι ποὺ ἰσορροποῦν τώρα!). Χωρεῖ μεγαλύτερη σαφήνεια;

2) Τὸ πνεῦμα τους: Μπορεῖ νὰ βρίσκεται σὲ ἰσορρόπηση μὲ τοὺς καπιταλιστές, ποὺ τοὺς ἔχει κάμει ἀπόλυτα κύριους στὰ ἐργοστάσιά τους ὁ Μεταξᾶς, ἡ ἐργατικὴ τάξη ποὺ ἔχασε πιὰ τὶς ὀργανώσεις της, ποὺ τσακίστηκε; Τί ἰσορροπία πολιτικὴ μπορεῖ πιὰ νὰ ὑπάρχει ἀφοῦ τὰ ἀντίπαλα ὡς τότε ἀστικὰ κόμματα, ποὺ τὰ ἰσορροποῦσε τὸ Κ.Κ.Ε. στὴ Βουλή, τὴν παραμονὴ κιόλας τῆς 4ης Αὐγούστου 1936 εἶχαν συμφωνήσει καὶ ὕστερα ὅλα μαζὶ πήγανε στὰ νησιὰ καὶ στὰ μπουντρούμια;[20] Σαφέστατα δὲν ἐξηγοῦνται ὅλα αὐτὰ στὰ εἰσηγητικὰ ὑλικά;

Μ᾽ ὅλα ταῦτα ὁ ὀξυδερκέστατος καὶ εὐσυνειδητότατος διατριβογράφος μας κι ἐδῶ ἀνακαλύπτει ταχυδακτυλουργίες.

Δούλεψε καὶ πάλι ὁ μπαλντὰς τῆς Σκριπούς. Ὁ σ. Στ. μὲ τὴ συνηθισμένη του ἄνεση πετσόκοψε τὰ κείμενα, ἔβγαλε μόνο μιὰ λέξη «ἰσορροπητής»[21], τὴν ἀπομόνωσε ἀπ᾽ ὅλες τὶς ἔννοιες τοῦ Εἰσηγητῆ καὶ ἔτσι πάνοπλος στηλώνεται στὰ πόδια του καὶ ἀνακράζει: «Ὅσοι δὲν ἔχουν μάθει νὰ διαβάζουν ἑλληνικὰ στὴ σχολὴ τοῦ σ. Π. μποροῦν νὰ κρίνουν ἐὰν «γράμμα καὶ πνεῦμα» ἡ Εἰσήγηση ἀναφέρεται «στὴν ἰσορρόπηση κλπ.» στὸ παρελθὸν ἀπὸ τὸ ὁποῖο γεννήθηκε

ἡ 4η Αὐγούστου ἢ σὲ κάτι ποὺ ὑπάρχει σήμερα» (Στίνα: Περὶ ταχυδακτυλουργίας κλπ., «Δελτίο» διασπαστῶν Νο 1, σελ. 27).

Τὸ ἀτύχημα γιὰ τὸν καλοπροαίρετο κριτικό μας εἶναι ἀκριβῶς ὅτι ξέρει νὰ διαβάζει καλὰ τὰ ἑλληνικὰ καὶ καμώνεται ὅτι σύγχυσε τὸν ἐνεστῶτα μὲ τὸν ἀόριστο.

3. Ἐπιτέλους λύνεται ὁ «γρίφος» τοῦ σ. Στίνα!

Νά τὸ περὶ «γρίφου» χωρίο τοῦ σ. Στ.:

«Ἀπ᾽ τὶς ἀναλύσεις τοῦ σ. Π. γιὰ τὸ καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου βγαίνει τὸ ἀκόλουθο συμπέρασμα: Ἐὰν ὁ Μεταξᾶς εἶναι ἕνας ραδιοῦργος στερημένος ἀπὸ κάθε πολιτικὴ δύναμη, ἐὰν μισεῖται ἀπὸ τὸ λαό, ἐὰν ἡ ἀστικὴ τάξη δὲν τὸν θέλει καὶ τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν δὲν τρέφει καμιὰ ἐμπιστοσύνη σ᾽ αὐτόν, τότε τὸ καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου εἶναι γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη ἕνας ἀκατανόητος γρίφος» («Οἱ διαφορές μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελτ. Συζ.» Νο 4, σ. 47).

Ὁ Εἰσηγητὴς ἀπάντησε:

«Ὁ σ. Στ., ἀφοῦ οὔτε «ἔργα» τῆς Διχτατορίας, οὔτε ἐπαναστατικὲς καταστάσεις πρὶν ἀπ᾽ αὐτή, μπόρεσε νὰ παρουσιάσει ὑπὲρ τῆς θέσης του, οὔτε τὸ βοναπαρτισμὸ μὲ ξόρκια νὰ διώξει, καταλήγει ἐν ὀνόματι πάντοτε τῆς «ἐπιστήμης»: ἂν ὁ Μεταξᾶς εἶναι ἕνας ραδιοῦργος, στερημένος κάθε πολιτικὴ δύναμη, μισεῖται ἀπὸ τὸ λαό, ἡ ἀστικὴ τάξη δὲν τόνε θέλει καὶ τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν δὲν τὸν ἐμπιστεύεται, τότε εἶναι γρίφος! Ἂν ὅμως ἡ Διχτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου στηρίζεται στὸ σῶμα τῶν βασιλικῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς, ἂν γεννήθηκε ἀπὸ μιὰ ἀντικειμενικὰ ἐξηγημένη ἐξέλιξη τῶν ταξικῶν ἀγώνων, ἂν ἡ ἀστικὴ τάξη τὴν ἀνέχεται καὶ τήνε βοηθάει ὅσο ἀσφαλίζει τοὺς γενικοὺς ὅρους τῆς ταξικῆς της κυριαρχίας καὶ στέκει μὲ τὴν κατάπνιξη τῶν ἀνατρεπτικῶν κινημάτων, τότε τὸ βοναπαρτιστικὸ καθεστὼς τῆς 4ης Αὐγούστου δὲν εἶναι καθόλου γρίφος, εἶναι τόσο γρίφος ὅσο καὶ ὅλα τὰ γνωστὰ στὴν ἱστορία βοναπαρτιστικὰ καθεστῶτα, ποὺ κι αὐτὰ χωρὶς καμιὰ δική τους αὐτοτελῆ δύναμη βγήκανε ἀπὸ σκευωρίες κλικῶν πολιτικῶν, μιλιταριστικῶν ἢ μέσα ἀπὸ αὐλικὲς καμαρίλλες καὶ ἐνσαρκωθήκανε πολλὲς φορὲς ἀπὸ πρόσωπα ραδιούργων καὶ χρεοκοπημένων, κάποτε πολὺ πιὸ ἀστείων ἀπὸ τὸν πρώην ἄνθρωπο Ι. Μεταξᾶ. Τὸ πιὸ μεγαλειῶδες ἱστορικὸ ἔργο ποὺ εἶδε ἡ φιλολογία τοῦ περασμένου αἰῶνα εἴτανε ἡ ἐξήγηση ποὺ ὁ Μὰρξ ἔδωσε γιὰ τὸ πῶς ἕνας κοινὸς κανάγιας μὲ μιὰ ὀλιγάριθμη συμμορία κοινῶν λωποδυτῶν καὶ ἀλητῶν ἔγινε στὰ 1850 ὁ ἀπόλυτος κύριος τῆς μεγαλύτερης εὐρωπαϊκῆς δημοκρατίας («18η Μπρυμαὶρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη»). Στὸ ἔργο του ἐκεῖνο ὁ Μάρξ, ἀντίθετα μὲ τὸν Βίκτωρ Οὐγγώ[22], ποὺ ἔβλεπε σὰν ποιητὴς καὶ αἰσθηματίας τὴ σκευωρία ἐκείνη σὰν ἕνα «κεραυνὸ μέσα σὲ ξάστερο οὐρανό», μᾶς ἔδωσε μιὰ κλασικὴ ἀνάλυση τοῦ ταξικοῦ κοινωνικοῦ ὑποστρώματος καὶ μιὰ λεπτομερέστατη ἔκθεση ὅλων τῶν ἰδιαίτερων καὶ ἀντιφατικῶν

πολιτικῶν ἐκδηλώσεων αὐτοῦ τοῦ ὑποστρώματος, ποὺ τὸ σύμπλεγμά τους αἰτιολογοῦσε ἱστορικὰ τὸν καταπληκτικὸ ἐκεῖνο «γρίφο» τῆς νεότερης εὐρωπαϊκῆς ἱστορίας. Μὲ τὴν ἴδια μέθοδο, δηλαδὴ χωρὶς μηχανικὰ σχήματα, οἱ μαθητὲς τοῦ Μὰρξ πρέπει νὰ προσπαθοῦνε νὰ ἐξηγήσουνε καὶ τοὺς πολὺ περιπλοκότερους «γρίφους» τῆς σύγχρονης ἐποχῆς τοῦ καταρρέοντος καπιταλισμοῦ» («Ἡ 4η Αὐγούστου στὴν κλίνη τοῦ Προκρούστη», «Δελτ. Συζ.» Νο 5, σ. 54 - 56).

Δυσκολεύεται ὁ Εἰσηγητής, ποὺ τὰ ξαναδιάβασε ὅλα αὐτὰ μὲ προσοχή, νὰ βρεῖ ἐκφράσεις διαυγέστερες.

Καὶ ἕνα παιδὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου βλέπει καθαρὰ ἐδῶ τί λέει ὁ Εἰσηγητής: Δὲν εἶναι σωστὸ πράμα νὰ θεωρεῖς γρίφο τὴν πολιτικὴ κατάσταση ποὺ περιγράφει ἡ Εἰσήγηση. Καὶ ἀποδείχνει γιατί δὲν εἶναι σωστό.

Ἡ ἀπόδειξη ὅμως, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶναι πάρα πολὺ πειστικὴ γιὰ τὸν ἀναγνώστη, δὲν ἄρεσε φαίνεται στὸ συγγραφέα μας. Καί, «ἐπιστήμονας» καθὼς εἶναι, φωνάζει: «Θαῦμα ταχυδακτυλουργίας!». Ὁ Εἰσηγητὴς «στὸ ὕφος τῆς τέχνης του... ἀλλάζει τὸ νόημα τῶν γραφτῶν μου!». «Τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι γρίφος ἡ 4η Αὐγούστου δὲν τὄβγαλα ἐγὼ — ὁ Στ.! — ἀπὸ τὸ ὅτι οὔτε ἔργα τῆς Διχτατορίας οὔτε ἐπαναστατικὲς καταστάσεις μπόρεσα νὰ παρουσιάσω, ἀλλὰ (!) αὐτὸ τὸ συμπέρασμα βγαίνει ἀπὸ τὶς ἀναλύσεις τοῦ σ. Π.».

Διάλογος: Στίνας: Μὲ τὶς ἀναλύσεις ποὺ δίνεις ἐσὺ στὴν 4η Αὐγούστου, αὐτὴ εἶναι γρίφος ἄλυτος. Π.: Σοῦ ἀποδείχνω γιὰ ποιούς λόγους δὲν εἶναι γρίφος ἡ 4η Αὐγούστου μὲ τὶς ἀναλύσεις μου. Στίνας: Καὶ ποιός μίλησε γιὰ γρίφους; Τὸ συμπέρασμα γιὰ γρίφους εἶναι... δικό σου, βγαίνει ἀπ' τὰ γραφτά σου!

Ὁ μόνος «γρίφος» ποὺ μπαίνει τώρα πιὰ εἶναι ὁ ἑξῆς: Ἂν πάντως καὶ καλὰ κάποιος πρέπει νἆναι ἐδῶ ταχυδακτυλουργός, ποιός ἀπ' τοὺς δυὸ εἶναι τέτοιος: ὁ Π. ἢ ὁ Στίνας;

Ὁ εὐσυνείδητος κριτικός μας κορδώνεται στὴ διατριβή του σὰν ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς «δικολαβίστικης μικροπανουργίας». Μά, ἔξω ἀπὸ τὶς πανουργίες καὶ τὰ σταυρόλεξα, ἡ οὐσία τοῦ ἐπίμαχου πολιτικοῦ ζητήματος εἶτανε καὶ μένει: παρουσίασε, ναὶ ἢ ὄχι, ἡ κριτικὴ τοῦ σ. Στ. ἐπαναστατικὲς καταστάσεις, ἔργα τῆς Διχτατορίας ποὺ νὰ τὴν ἀποδείχνουνε φασιστική; Γι' αὐτὸ τὸ οὐσιαστικὸ ἀντικείμενο τῆς συζήτησής μας καθόλου δὲν μᾶς φωτίζει ἡ περὶ ταχυδακτυλουργίας τυμπανοκρουσία. Ἴσα - ἴσα αὐτὴ χρειάστηκε γιὰ νὰ τὸ ὑπεκφύγει, νὰ τὸ σκεπάσει, νὰ τὸ θολώσει κι ἔτσι νὰ κρυφτεῖ ἡ γυμνότητα τοῦ σ. Στ. ἀπὸ ἐπιχειρήματα.

4. Ἡ ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ Μαΐου 1936 στὴν ὑπηρεσία τοῦ καταστήματός μας

Παραδέρνουμε ἀκόμη ἀνάμεσα στὶς Συμπληγάδες πέτρες γελοιότητας καὶ μικρολογίας.

Ἂς θυμηθοῦμε τὴ Χάρυβδη ποὺ ἔπιασε πιὸ πάνω μὲ τὰ δόντια της τὸ σ. Στ. στὸ ζήτημα τῶν ἐπιφυλλίδων τῆς «Ἐργασίας». Τώρα χώνει πιὸ βαθιὰ τὰ δόντια της ἡ Σκύλλα τῆς μικρολογίας στό... θεμελιῶδες αὐτὸ ζήτημα τῶν «ἐκπροσώπων τῆς ΚΔΕΕ» στὰ γεγονότα τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ Εἰσηγητὴς θέτει ἕνα ἱστορικὸ ἀλλὰ μεγάλης σημασίας γιὰ τὸ μέλλον τοῦ ρεύματός μας ζήτημα, γιὰ τὴν αὐριανὴ παιδαγώγηση τῶν συνδικαλιστικῶν στελεχῶν του: Κανένας δὲ βρέθηκε κεῖ πέρα ἐπαναστάτης ποὺ δημόσια μπρὸς στὶς ἐξεγερμένες μάζες νὰ φωνάξει στοὺς ἐργάτες: «Αὐτὴ τὴ στιγμὴ οἱ σταλινικοὶ σᾶς προδίνουνε, παζαρέβουνε τὸν ἀγώνα σας μὲ τὸ βενιζελικὸ Ζάννα ποὖναι κρυφὸς πράχτορας τοῦ ὑποψήφιου διχτάτορα!». Ὁ σ. Στ. δὲν ἐνδιαφέρεται γι' αὐτὸ τὸ δίδαγμα. Ἡ ἔγνοια του ὅλη εἶναι τὸ νέο κάστημα φιλικῶν ποὺ ἄνοιξε ἐδῶ, εἶναι ἡ νεκρανάσταση τῆς ντεφαιτιστικῆς φράξιας του ποὺ αὐτοδιαλύθηκε στὸ πρῶτο ἑξάμηνο τῆς διχτατορίας. Εἶναι τὸ ἀνύπαρχτο ἱστορικό της... γόητρο! Τί χάνουμε νὰ γράψουμε ὅτι «οἱ δικοί μας» ἐκπρόσωποι τὄπανε κι αὐτὸ ἐνῶ οἱ ἄλλοι ὄχι;

Ἡ ἀνία ἀπὸ τὶς μικροπρέπειες τοῦ διατριβογράφου μας δὲν εἶναι ἀκόμη τόσο μεγάλη ὥστε νὰ μᾶς ἐμποδίσει νὰ ἐξηγήσουμε ξανὰ νὰ ἐξῆς ὁλωσδιόλου περιττά: Ἐκπροσωποῦσαν τὴν ΟΚΔΕ στὴν Ἀπεργιακὴ Ἐπιτροπὴ δυὸ καπνεργάτες (Κου. καὶ Παντ.), ἕνας ὑφαντουργὸς (Παρ.), ἕνας ράφτης καί, θαροῦμε, ἀκόμη ἕνας ἄλλου ἐπαγγέλματος (δὲν εἶναι πρόχειρα στὴ μνήμη μας τὰ ὀνόματά τους). Ἀπὸ τὴν ΚΔΕΕ μᾶς εἶναι γνωστὸς ἕνας μόνο σύντροφος ποὺ πῆρε μέρος στὰ γεγονότα, ὁ σ. Ι.Τ. (κατὰ σύμπτωση τὸν ἔδιωξε γραφειοκρατικὰ ἀπὸ τὴν ΚΔΕΕ ὁ σ. Στ. γιατὶ ἁμάρτησε κατὰ τοῦ ἀλάθητου τοῦ σ. Στ.). Εἶναι ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δυὸ συντρόφους — ὁ ἄλλος εἶναι ὁ σ. Παρ. — ἀπ' ὅλους τοὺς «ἐκπροσώπους» ἐκείνους ποὺ ζοῦν πολιτικὰ κι εἶναι στέλεχος τῆς ΕΟΚΔΕ καὶ ἀποδοκιμαστὴς τῶν διασπαστικῶν τάσεων τῶν σ. Στ. καὶ Δ.Β. (βλ. ἀπόφαση πυρήνα Γαύδου σὲ «Δελτίο» τοῦ πυρήνα τῆς ΕΟΚΔΕ Δεκέμβρη 1940). Ἂν αὐτὸς ὁ ἄλλος, ὁ Π.Β. ποὺ μᾶς κοπανάει τώρα ὁ σ. Στ., μίλησε στὸ προάστιο τῆς Τούμπας ἢ ἂν εἶταν κι αὐτὸς στὴν Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἀγώνα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ βεβαιώσει ὁ Εἰσηγητής, μ' ὅλο ποὺ αὐτοπρόσωπα βρέθηκε στὴ Θεσσαλονίκη στὶς 10 τοῦ Μάη καὶ συσκέφθηκε 3 μέρες μὲ ὅλους τοὺς συντρόφους γιὰ τὰ γεγονότα. Ἂν αὐτὸς εἶταν ὁ μοναδικὸς πού, ἀντίθετα μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους δοκιμασμένους τότε ἀπὸ χρόνια ἐπαναστάτες, ἔθεσε τὴν ἐπαναστατικὴ γραμμή, τότε τὸ πράμα εἶναι ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον. Ἂν εἶναι ἀλήθεια, θὰ χαροῦμε ἀναδρομικῶς γιὰ τὴν τοτινὴ πράξη του ὅσο λυπούμαστε γιὰ τὴν τωρινὴ δήλωσή του. Δὲν βλέπω μόνο ποῦ βρίσκεται σ' ὅλα αὐτὰ ἡ ταχυδακτυλουργία. Ἂν ὑπάρχει κάτι συναφὲς μ' αὐτὴ εἶναι ἡ μετατροπὴ ἀπὸ τὸ σ. Στ. 5 ἐκπροσώπων τῆς ΟΚΔΕ (6 τῆς ΕΟΚΔΕ μαζὶ μὲ τὸ σ. Ι.Τ.) σὲ 1!

5. Ὁ ἄλλος συνεταῖρος ἔχει κι αὐτὸς κεφάλαια στὴ δουλειὰ

Τὸ εἴδαμε μὲ τὸ καλὸ τὸ πῶς «συγκεκριμένα» ὁ σ. Στ. χειρίζεται μὲ ἀξιοπρεπῆ σοβαρότητα, καὶ ὑψηλοφροσύνη κάποτε, τὸ ζήτημα γιὰ

τὶς «ἐξυπνάδες» καὶ τὶς «δικολαβίστικες μικροπανουργίες» σὲ συσχετισμὸ μὲ τὴν κομματικὴ συζήτηση.

Ὁ ἄλλος ὁμόρρυθμος συνεταῖρος τοῦ νέου καταστήματος ποὺ ἄνοιξε (Δ.Β.) δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ διδαχτεῖ αὐτὰ τὰ πράματα ἀπὸ τὸ σ. Στ. Ἔχει δικά του αὐτοφυῆ χαρίσματα σ' αὐτὸ τὸ πεδίο. Χαρίσματα ποὺ τὰ φανερώματά τους στὴ συζήτηση σὲ ἀποσβολώνουν μὲ τὴ θαυμασιότητά τους. Μπορεῖ λ.χ. σὲ ἕνα ὁλάκαιρο ἀντεισηγητικό του ἄρθρο νὰ ξελαρυγγιάζεται φωνάζοντας ὅτι ἂν μπεῖ σὲ πόλεμο ἡ ΕΣΣΔ σὰν σύμμαχος μιᾶς ἰμπεριαλιστικῆς δύναμης πρέπει νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν ἧττα της γιατὶ μόνο ἔτσι θὰ νικήσει... ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση κατὰ τοῦ Στάλιν! Καὶ προτοῦ περάσουνε τρεῖς μῆνες νὰ φωνάζει χωρὶς κανέναν ἐνδοιασμό, καὶ μὲ τὸ ἴδιο πάθος ποὖχε μιλήσει πρίν, ὅτι: «ὁ σ. Π. πρέπει νἄναι πιὸ προσεχτικὸς καὶ πιὸ συντροφικὸς ἀντίπαλος—ἐμεῖς πουθενὰ δὲν κάνουμε λόγο οὔτε ἀφήνουμε νὰ ὑπονοηθεῖ κἂν ἧττα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἀπὸ τοὺς πολέμιους ἰμπεριαλιστές»!! Καὶ στὴν ἴδια σελίδα νὰ προσθέτει: «"Ολη μας ἡ ἐπιχειρηματολογία δείχνει ὅτι δρώντας γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν εἴμαστε ὑπὲρ τῆς ἧττας τῆς Σ. Ρ.»"!!! («Γιὰ τὸν ταξικὸ ἐξοπλισμὸ τοῦ Κόμματός μας», «Δελ. Συζ.» 9, σ. 68 - 69).

Ὁ φουσκωμένος στόμφος μὲ τὸν ὁποῖον ὁ σύντροφος αὐτὸς παρουσιάζει σὲ ὅλα τὰ θέματα, πολιτικὰ καὶ ὀργανωτικά, τοὺς ἀλλοπροσαλλισμούς του μέσα σὲ μῆνες, σὲ μέρες, εἶναι κάτι ποὺ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἀναγνώστη καὶ αὐτὴ τὴν ὄρεξη τοῦ γέλιου.

6. Ἐνώπιον τοῦ περιοδεύοντος πταισματοδικείου τοῦ Δήμου Κωθωνίων: συνήγορος πολιτικῆς ἀγωγῆς ὁ σ. Δ.Β.

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ξέφευγε ἀπὸ τὴ Χάρυβδη ὁ σ. Δ.Β., εἶναι αἰχμαλωτισμένος ἀπὸ τὴ Σκύλλα τῆς «μικροπανουργίας» πολὺ προτοῦ νὰ πέσει στὰ νύχια της ὁ σ. Στ.

Στὸ τεῦχος 2ο τοῦ τελευταίου «Δελτίου Συζήτησης» (ἀριθ. 10, Φλεβάρης 1940) δημοσιεύτηκαν μιὰ σειρὰ ντοκουμέντα μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Εἰσηγητὴς (ἐκτὸς ἀπὸ τὸν «Προκρούστη» του) ἔχει ἐκθέσει τὶς γνῶμες του γιὰ τὸ ρωσικὸ ζήτημα. Αὐτὸ τὄκαμε ὄχι μόνο στὴ συζήτηση ἀλλὰ μόλις ἦρθε ἀπὸ τὴν Αἴγινα κι ὄχι μόνο μπροστὰ στοὺς τεταρτοδιεθνιστὲς τοῦ Στρατοπέδου ἀλλὰ καὶ εἰδικότατα πρὸς τὸ σ. Δ.Β. μὲ σκοπὸ νὰ τόνε πείσει — τοῦ κάκου ὅμως! — σὲ ποιόν ἐκτροχιασμὸ θὰ τὸν τραβοῦσε ὁ τυχοδιωχτισμός, ἰδεολογικὸς καὶ ὀργανωτικός, τῶν ἡττοπαθῶν ἀντιλήψεων. Τὴν ὑπομονετική, συντροφικὴ καὶ φιλικὴ ἐκείνη προσπάθεια τοῦ Εἰσηγητῆ ὁ σ. Δ.Β. τὴν ἀνταμείβει μὲ συγκινητικὴ εὐγνωμοσύνη:

«Πρόκειται γιὰ ἄνθρωπο (γιὰ τὸν Π.) ποὺ ἔχασε τὸν ἔλεγχο τῶν πολιτικῶν του πράξεων, δηλαδὴ γιὰ ἄνθρωπο ποὺ ἀνευθυνολογεῖ. Ἐδῶ ἀνάμεσα στοὺς διεθνιστὲς χαλᾶ ὁ κόσμος γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα (τῆς ΕΣΣΔ) καὶ ὁ σ. Π. κατάφερε νὰ μὴν πεῖ, δηλαδὴ νὰ μὴν ὑποστηρίξει δημόσια

τὴ γνώμη του ἀκόμη. Στὴν Εἰσήγησή του, σ' ἕνα του ἄρθρο καὶ σ' ἕνα λόγο του εἶπε ὅτι ἐπιβάλλεται ταυτόχρονα ἡ ὑπεράσπιση τῆς Σ.Ρ. καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση, ἀλλὰ δὲν τὸ ἀπόδειξε. Τελευταῖα σ' ἕνα τόσο μεγάλο του ἄρθρο τὰ κατάφερε νὰ πεῖ κάτι λιγότερο...» («Δελτ. Συζ.» 9, σ. 72).

Μ' αὐτὰ ὁ σ. Δ.Β. θέλει νὰ πεῖ στὸν κόσμο, καθὼς εἶναι φανερό, ὅτι ὁ Π. δὲν ἔχει τὸ θάρρος τῆς γνώμης του. Δὲν τὸ λέει ὅμως. Τὸ ὑποβάλλει μὲ τὸ ἑξῆς εὐφυέστατο τέχνασμα:

1) Ἐνῶ χάλασε ὁ κόσμος καὶ ὅλοι εἴπανε τὴ γνώμη τους, ὁ Π. τὰ κατάφερε... Δηλαδή: ἀντίθετα μὲ τοὺς ἄλλους, αὐτὸς δὲν ἔχει τὸ θάρρος τῆς γνώμης του!

2) Ἀλλὰ δὲν θέλαμε νὰ ποῦμε ὅτι δὲν εἶπε τὴ γνώμη του: Δὲν τὴν εἶπε... δημόσια!

3) Ἀλλὰ καὶ πάλι: Τὴν εἶπε καὶ δημόσια μὲ τὴ δημοσιευμένη Εἰσήγηση, τὸ λόγο του καὶ δυὸ ἄρθρα του!

4) Ἀλλὰ ναὶ μέν, ἔστω, τὴν εἶπε καὶ τὴν εἶπε ἔστω δημόσια, ἀλλὰ — θέλαμε νὰ ποῦμε ὅτι — δὲν τὴν «ὑποστήριξε»!

5) Ἀλλὰ ναὶ μέν, ἔστω, τὴν εἶπε, καὶ τὴν εἶπε δημόσια, καὶ τὴν ὑποστήριξε ἔστω — ἀλλὰ ἐπιτέλους «δὲν τὴν ἀπόδειξε»!

Μερικοὶ θὰ ποῦνε πὼς αὐτὰ τὰ φερσίματα τοῦ σ. Δ.Β. εἶναι «δικολαβίστικες μικροπανουργίες». Λάθος.

Στὸ κινητὸ πταισματοδικεῖο τοῦ δήμου Κωθωνίων ἂν σηκωνότανε ἕνας δικολάβος τοῦ χωριοῦ νὰ ὑποστηρίξει τὸν πελάτη του, τὸ μηνυτὴ ἐδῶ, μὲ τόσο ἀνόητα εἰπωμένες σοφιστεῖες, θὰ ἔχανε μονομιᾶς καὶ τὸν τελευταῖο του πελάτη.

Ἀλλοίμονο! Ὁ «ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς» γιὰ τὴν ΕΣΣΔ, δὲν εἶναι κατάλληλη σχολὴ οὔτε κὰν γιὰ τὴν ἐξάσκηση ὑποψηφίων δικολάβων στὸ πταισματοδικεῖο τοῦ δήμου Κωθωνίων...

Εἶναι ἀλήθεια εὔθυμη κάπου - κάπου ἡ ζωὴ στὴν Ἀκροναυπλία...

7. Στὸ προσκεφάλαιο τοῦ τρίο, ἰατρικὸ δελτίο: χρόνιος κατάρρους ἀπὸ παλινωδίες

Θὰ ἰδοῦμε ὅτι ἡ τριάδα τῶν διασπαστῶν ντεφαιτιστῶν μας δὲν εἶναι ὁμοούσια σὰν τὴν ἄλλη, τὴν Ἁγία Τριάδα, μ' ὅλη τὴν κοινὴ ἡττοπάθεια τῶν παρτενάιρ τοῦ τρίο. Ἡ «μονολιθικότητά» της εἶναι ἐξόφθαλμη σ' ἕνα μόνο σημεῖο: στὰ συμπτώματα: πληθωρικὲς ἀντιφάσεις, ἀλλοπροσαλλισμοί, διαδοχικὲς αὐτοαναιρέσεις καὶ ἀτέλειωτες παλινωδίες. Ἐδῶ μπορεῖ νὰ δίνει τὸ σύνθημα ὁ σ. Στ., καθὼς εἴδαμε στὰ παραπάνω, νὰ σπάζει ρεκὸρ ὁ σ. Δ.Β., ἀλλὰ δὲν πάει πολὺ πίσω κι ὁ σ. Γ. Κρ.

Σκίτσα μὲ γρήγορες μολυβιές:

Γ. Κ ρ.: Ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ, οἱ ντεφαιτιστὲς ἔχουνε μεγάλο λάθος. Πρὶν ἀπὸ τὴν 4η Αὐγούστου εἴχαμε οἰκονομικοὺς μόνον ἀγῶνες. Τοῦ βασιλιᾶ δικτατορία, οὔτε λόγος γιὰ φασισμό. Ζήτω ἡ ἑνωτικὴ ἀπόφαση τοῦ Αὐγούστου!

Ὁ ἴ δ ι ο ς προτοῦ περάσουνε τρεῖς μῆνες: «Διάλυση τοῦ κόκκινου στρατοῦ» καὶ «τὸ σύνθημα τῆς ἥττας τῆς δικῆς μας κυβέρνησης χωρὶς καμιὰ τροποποίηση πρέπει νὰ διακηρυχτεῖ σὲ μιὰ ἐμπόλεμη ΕΣΣΔ σύμμαχο ἑνὸς ἰμπεριαλιστικοῦ συγκροτήματος» (2ο «Δελτίο» τοῦ τρίο, σ. 37). Στὴν Ἑλλάδα τὰ πράματα εἶναι ὅπως τὰ λέει ὁ σ. Στ., δηλαδὴ πρὶν ἀπὸ τὴν 4η Αὐγούστου ἐπρόκειτο γιὰ τὴν κατάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπὸ τὸ προλεταριάτο, ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ ἔχουμε τὸ φασισμό, «βασικὰ» τὴν ἴδια κατάσταση μὲ τὴ Γερμανία. Ὅσο γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Αὐγούστου πρόκειται γιὰ μιὰ χυδαία διασπαστικὴ προσπάθεια ὑποταγῆς τοῦ ἑνὸς στὸν ἄλλο.

Δ. Β. Αὔγουστος 1939: Κόβεται γιὰ νὰ ψηφιστεῖ ἡ «μόνη ἑνωτικὴ πρόταση» τοῦ Π. Μετὰ 15 μέρες: Ἡ ἀπόφαση τοῦ Αὐγούστου εἶναι διασπαστική. — Ἡ ΚΔΕΕ εἶναι ἀνώριμα «ἐξτρεμιστικὴ» («Δελτ. Συζ.» 10, τεῦχος 2ο, γράμμα του στὴν Α.), δὲν θὰ ἔχω καμιὰ πολιτικὴ ἢ ὀργανωτικὴ σχέση μαζί της. Π ρ ο τ ο ῦ π ε ρ ά σ ε ι ἕ ν α ς χ ρ ό ν ο ς σ υ ζ ή τ η σ η ς: Ἠθικὴ ἱκανοποίησή μας γιὰ τὴν ἐπαληθευμένη πολιτικὴ τῆς ΚΔΕΕ. Ξαναφτιάξιμό της λοιπὸν μαζὶ μὲ τὸ σ. Στ.[24] — Ἥττα τῆς ΕΣΣΔ στὸν πόλεμο ἂν εἶναι σὲ συμμαχία μὲ ἄλλες Δυνάμεις. Π ρ ο τ ο ῦ π ε ρ ά σ ο υ ν τ ρ ε ῖ ς μ ῆ ν ε ς: Ποιός εἶπε τέτοιο πράμα; Πλαστογραφεῖτε! Ὄχι ἥττα τῆς ΕΣΣΔ ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστές. Τὴν ἴδια στιγμή, στὴν ἴδια σελίδα: Πρόκειται γιὰ ἥττα τῆς ΕΣΣΔ, δηλαδὴ τῆς κυβέρνησής της, δηλαδὴ τῆς ΕΣΣΔ.— Στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε ὄχι φασισμὸ ὅπως μᾶς λένε ἀνώριμοι ἄνθρωποι ἀλλὰ βοναπαρτισμό. Π ρ ο τ ο ῦ π ε ρ ά σ ο υ ν τ ρ ε ῖ ς μ ῆ ν ε ς: Φασισμὸ στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε καὶ μόνο οἱ ἀγράμματοι δὲν τὸ βλέπουν ἕνα τόσο ὁλοφάνερο πράμα.—«Ἀχίλλεια φτέρνα τῆς Εἰσήγησης γιὰ τὸν πόλεμο εἶναι τὸ σημεῖο ποὺ ἀφορᾶ τὰ καθήκοντά μας στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία... Ἡ «πατρίδα» μας μένει πάντα ἡ παγκόσμια προλεταριακὴ ἐπανάσταση... Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία δὲν εἶναι παρὰ ἕνας τομέας της, οὔτε ὁ περισσότερο οὔτε ὁ λιγότερο σπουδαῖος» («Δελτ. Συζ.» 1, παρ. 2, σ. 3 - 4). Σ τ ὸ ἴ δ ι ο «Δελτίο» σ. 59: «Ἂς ἀντιμετωπίσουμε τὸ ρωσικὸ σὰν ἕνα ζήτημα δευτερότερης σημασίας γιὰ μᾶς»!! Κλπ. κλπ.

Κάποιος θἄλεγε πὼς ἐδῶ εἶναι ἀκριβῶς ποὔχουμε στὴν κυριολεξία πολιτικὲς ταχυδακτυλουργίες ποὺ γοερὰ φωνάζουνε. Ὄχι. Λείπει τὸ πιὸ οὐσιῶδες γνώρισμα τῆς ταχυδακτυλουργίας. Καὶ στὰ χωριάτικα πανηγύρια ἀκόμη τὰ τεχνάσματα τοῦ θαυματοποιοῦ χάνουν τὴν ἔννοιά τους ὅταν εἶναι φανερὰ σὲ ὅλο τὸ κοινό. Συνήθως τόνε μαξιλαρώνουνε σὲ τέτοιες περιπτώσεις.

Ἐδῶ πρόκειται γιὰ κάτι ἄλλο.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη τῶν μεθόδων τῆς συζήτησης τὸ τρίο μας παρουσιάζει περιεργότατη σύνθεση. Ἡ ἀξιωματικὴ κεφαλή του, ὁ σ. Στ. μὲ τὰ νεκρὰ καλούπια του φαίνεται σὰν τὸ κορύφωμα τῆς ἀκινησίας — ὁ σ. Ἀπολυτότατος! Καὶ στὸ ἕνα καὶ στὸ ἄλλο πλευρό του: τὰ δυὸ φτερὰ τοῦ τρίο — ὁ Ἀνεμοδείχτης Νο 1 καὶ ὁ Ἀνεμοδείχτης Νο 2.

Οἱ κομματικὲς συζητήσεις δὲν εἶναι πασατέμπος γιὰ τοὺς κομμουνιστὲς οὔτε εὐχάριστη ἀπασχόληση γιὰ νὰ διασκεδάσουμε τὴν ἀνία μας[25].

Εἶναι κάτι πολὺ σοβαρότερο καὶ πολὺ ὑπευθυνότερο. Ἐκεῖ λένε τὶς γνῶμες του οἱ ἀγωνιστές, γνῶμες ποὺ σχηματίστηκαν ὕστερ' ἀπὸ στοχασμὸ πάνω στὴν πεῖρα καὶ στὶς ἀρχές, λόγια ὄχι τοῦ ἀέρα ἀλλὰ κάτι γεμάτο μὲ εὐθύνη, ἀτομικὴ καὶ ὁμαδική. Γιατὶ κάθετι ποὺ ὑποστηρίζεται ὑπεύθυνα μέσα στὸ κόμμα ἔχει κατ' ἀρχὴν τὴ δυνατότητα νὰ ἐπηρεάσει κι ἄλλους, ὄχι καλὰ φωτισμένους, ἀκόμη καὶ νὰ τοὺς τραβήξει ἴσως σὲ σφαλερὸ δρόμο κι ἔτσι νὰ κάνουμε κακὸ ἀντὶ γιὰ καλό. Τελειωτικὰ δὲν καταστρώνουν ὅλοι ταυτόχρονα τὶς σκέψεις τους. Περιμένουνε ν' ἀκούσουνε πρῶτα τοὺς ἄλλους συζητητὲς ποὺ ὡρίμασε ἡ γνώμη τους. Ἔτσι ἐξελίσσεται τῆς κομματικῆς ὁλότητας ἡ κοινὴ γνώμη καὶ μαζί της, φυσιολογικά, ὁμαλά, ὄχι νοσηρά, ἐξελίσσεται καὶ ἀνεβαίνει καὶ τὸ ἀτομικὸ πολιτικὸ ἐπίπεδο τοῦ κάθε μέλους. Ἐ δ ῶ δ ὲ ν ἔ χ ο υ μ ε ἐ ξ έ λ ι ξ η ἰ δ ε ο λ ο γ ι κ ή, ἐδῶ ἔχουμε μπροστά μας συντρόφους ποὺ πήρανε τὰ «Δελτία Συζητήσεων» γιὰ ἀληθινὰ τετράδια μαθητικῶν γυμνασμάτων.

Τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα εἶναι ὁ δογματικὸς κομπασμὸς μὲ τὸν ὁποῖο κάθε 150ήμερο, δίμηνο, ἑξάμηνο, χρόνο μᾶς διατυπώνουν τὶς «νέες» σκέψεις τους. Εἶναι συνήθως τὸ ἀναποδογύρισμα τῶν σκέψεων τοῦ προηγούμενου δίμηνου κλπ. Μὲ τὴν ἴδια ἀφοριστικὴ ἀποφθεγματικότητα ποὺ μᾶς ἔλεγαν προχτὲς «ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ», μᾶς λένε σήμερα «ἧττα τῆς ΕΣΣΔ». Ἡ ἀπουσία πνευματικοῦ αὐτοσεβασμοῦ φανερώνεται συχνὰ μὲ τὴν ἀπόλυτη ἔλλειψη μιᾶς δικαιολογίας γιὰ τὰ κατσικίσια «πηδήματα» ἢ στὴν ὀχύρωσή τους πίσω ἀπὸ προφανῶς ἀστεῖα προσχήματα: λ.χ. Ὁ σ. Δ.Β. «φωτίστηκε» ἀπὸ τὸ σ. Γ. Κρ. γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἑλληνικοῦ φασισμοῦ!! («Δελτ. Συζ.» Νο 9, σ. 12). Μέσα στὴ θεοσκότεινη νύχτα δυὸ βγαίνουν ἀπὸ τὴν ταβέρνα τύφλα στὸ μεθύσι. Ὅσο πιὸ πολὺ ὁ ἕνας κοιτάζει ν' ἀκουμπήσει στὸν ἄλλο, τόσο πιὸ δυνατὲς κουτρουβάλες τρῶνε καὶ οἱ δυό...

Ἔτσι ὅλη ἡ σοβαρότατη συζήτησή μας, ποὺ δὲν μπόρεσε νὰ ξεφύγει καὶ τὸ λίγο χιοῦμορ σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τοὺς δυὸ αὐτοὺς συντρόφους (ἰδίως τὸ σ. Δ.Β. ποὺ εἶναι κι ὁ «συναρχηγός»), θὰ καταντοῦσε σ' ἕνα σχεδὸν κωμικὸ ἀδιέξοδο.

Ἕνας τέλος (Δ.Β.), ἀψηφώντας καὶ τὴν αἴσθηση τοῦ κωμικοῦ ἀκόμη, δὲ διστάζει («Δελτ. Συζ.» Νο 9) νὰ μᾶς πεῖ: —Ἐμεῖς καὶ μόνον ἐμεῖς ὑποστηρίξαμε τὶς γνῶμες μας ἐξαρχῆς μέ... συνέπεια!! («Δελτ. Συζ.» Νο 9, σ. 71 κ.ἀ.).

Βρίσκεται κανεὶς στὸ δίλημμα ἢ νὰ κυλάει τὴν πέτρα τοῦ Σισύφου ἀντικρούοντας γνῶμες ποὺ αὔριο πιθανὸ νὰ ἐγκαταλειφθοῦν ἀπὸ τὸ συζητητή του ἢ νὰ θεωρήσει περιττὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς συζήτησης[26] καὶ νὰ φωνάξει:

—Ὅταν μὲ τὸ καλὸ σταματήσει κάποτε ὁ κατάρρους τῶν παλινωδιῶν σου, σύντροφε Δ.Β., τότε μποροῦμε νὰ συζητήσουμε τὶς νέες ἰδέες ποὺ τυχὸν θὰ μᾶς παρουσιάσεις. Στὸ μέτρο φυσικὰ ποὺ θἆναι νέες, γιατὶ ἀλλιώτικα ἡ συζήτηση θὰ γίνει μὲ τὰ πρωτότυπα στὸ χέρι, ὄχι μὲ τὰ ἀντίγραφα ποὺ συχνὰ εἶναι κακέκτυπα. Ἴσαμε τότε: θεραπεία τῆς καταρροῆς! Tertium non datur.

8. Στίνας ὁ ἀναδρομικὸς ὑπερασπιστὴς τοῦ τροτσκισμοῦ

Μετὰ τὸ σχίσμα τοῦ Κ.Κ.Ε. ἀκολούθησε ἡ ἀναπότρεπτη ἀποσύνθεση τοῦ Ἀρχειομαρξισμοῦ. Βρέθηκαν ἔξω ἀπὸ τοὺς «μαιάνδρους» του ὅλες οἱ τάσεις ποὺ ἐκφράζανε πραγματικὰ τὴν ἐπίδραση τῶν ἰδεῶν τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης, τῶν ἰδεῶν τοῦ Τρότσκι. Ἀπὸ τότε ἱστορικὴ ἀνάγκη χάραξε μιὰ καθορισμένη κίνηση στὸ ρεῦμα μας: ἀπὸ τὸ διασκορπισμὸ γιὰ τὶς ἰδέες στὴν ἑνότητα ἰδεῶν, στὴν ὀργανικὴ ἑνότητα τοῦ νέου προλεταριακοῦ κόμματος. Πάνω σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση ἔγινε ἡ ἕνωσή μας μὲ τὴν ΚΕΟ, ἡ ἕνωση ὕστερα μὲ τὴ ΛΑΚΚΕ: ἡ ἕνωση τῆς ΟΚΔΕ μὲ τὴν πλειονοψηφία τῆς ΚΔΕΕ («Νέος Δρόμος»). Στὴν ἴδια γραμμὴ βρίσκεται τέλος καὶ ἡ ἑνωτική μας ἐργασία μὲ τὴν ὑπόλοιπη ΚΔΕΕ, ποὺ ἄρχισε μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆς ΕΟΚΔΕ καὶ παρ' ὅλη τὴν ἀντίσταση τοῦ σ. Στίνα καὶ Σίας.

Ἡ κατεύθυνση αὐτὴ εἶναι νόμος ἀδήριτος γιὰ τὸ ρεῦμα μας. Ὁποιοσδήποτε ἀντισταθεῖ κυνηγάει μιὰ χίμαιρα καὶ θὰ σπάσει τὰ μοῦτρα του.

Στάθηκαν κάποτε ἐμπόδια σ' αὐτὴ τὴ γραμμή. Τὸ κυριότερο εἶταν πάντα ὁ σ. Στίνας μὲ ὀλιγάριθμους φίλους του κατὰ καιρούς.

***

Ὁ σ. Στίνας ἔχει μιὰ πρωτοτυπία — κοινὴ ὡστόσο καὶ σὲ μερικοὺς ἄλλους πολιτικοὺς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος: Κάθε φορὰ ποὺ οἱ σύντροφοί του ἀποδοκιμάζουνε τὶς ἰδέες ἢ τὶς μέθοδες (ἢ καὶ τὰ δυὸ) τοῦ σ. Στίνα, αὐτὸς σπεύδει καὶ σπάζει τὴν ὀργάνωσή τους στὰ δυό. Αὐτὸ ἔκαμε τὸ 1936 μὲ τὴν παλιὰ ἑνιαία ΚΔΕΕ, καθὼς εἶναι σὲ ὅλους γνωστό: Τὸ ἴδιο ἀποπειράθηκε καὶ τώρα σπάζοντας τὴν Ἐπιτροπὴ Συγχώνευσης τῶν 4διεθνιστῶν. (Τὸ ἴδιο δοκίμασε νὰ κάνει τὸ 1934 στὴ ΛΑΚΚΕ, μὰ ἀπότυχε).

Μὲ ἄλλους λόγους ὁ σ. Στ. ἔχει τὴν ὄχι καὶ τόσο συνηθισμένη γιὰ κομμουνιστὲς κλίση νὰ μὴν ἀνέχεται τὴν πειθαρχία στὴν ὁλότητα τῶν συναγωνιστῶν του. Ἡ ὁλότητα αὐτὴ εἶναι καλὴ μόνο ὅταν καὶ μόνο ἐφόσον ξαναλέει ὅ,τι ὁ σ. Στ. κανοναρχάει σὰ θέσφατο. Φυσικὰ ὅλες αὐτὲς οἱ ἱστορίες γίνονται ἀπὸ τὸ σ. Στ. πάντοτε στὸ ὄνομα τοῦ... δημοκρατικοῦ συγκεντρωτισμοῦ.

Τὴ νέα κακὴ πράξη του ὁ σ. Στ. τώρα, ἀπαράλλαχτα ὅπως καὶ τότε, θὰ τὴ δικαιολογήσει καὶ μὲ τὴν «ἐπιστήμη» καὶ μὲ τὴν αἰσθηματολογία καὶ μὲ τὴν ἠθικολογία, ἀκόμη καὶ μὲ τὴ νεκρολογία. Ἀλλὰ τὸ φόρτε τῆς ὑπεραπολογίας τοῦ διασπαστῆ μας εἶναι ἡ ἱστορία, ἡ προϊστορία τῶν ἀντιπολιτευτικῶν ὁμάδων.

Θ' ἀρχίσει, κατὰ τὴν ἀγαπημένη του συνήθεια, μὲ μιὰ συγκινητικὴ ἀποστροφὴ ἐνάντια στὶς «αἰσθηματικὲς προκαταλήψεις ἀπὸ τοὺς φραξιονισμοὺς τοῦ παρελθόντος» — εἴμαστε πάντα στὸ γνωστὸ στασίδι τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ. Θὰ τελειώσει ξανασκαλίζοντας μὲ δαιμονικὴ μανία τὶς

στάχτες τῆς σβησμένης παλιᾶς φραξιονιστικῆς πυρᾶς. Τὸ μόνο ποὺ θὰ καταφέρει τώρα εἶναι ἁπλῶς νὰ τσουρουφλιστοῦνε τὰ φτερὰ τῆς ἱστορικῆς του κακεντρέχειας. Θὰ μετανοήσει; Αὐτὸς θὰ μᾶς τὸ πεῖ αὔριο.

***

Ὁ Π. δὲν εἶχε, λέει, ποτὲ καλὲς σχέσεις μὲ τὸν Τρότσκι καὶ μὲ τὴν Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση. Καὶ δὲν τοῦ ἀρέσει ἡ αὐτοκριτική. Ποὺ θέλει νὰ πεῖ ὅτι ὁ σ. Στ., ἀντίθετα, εἶχε πάντοτε τέτοιες καλὲς σχέσεις μὲ τὸν Τρότσκι καὶ μὲ τὶς ἰδέες τοῦ Τρότσκι καὶ ἐκτέλεσε πάντοτε πιστὰ τὸ καθῆκον τῆς κομμουνιστικῆς αὐτοκριτικῆς.

Ἄρα; Ἄρα σωστὰ ἔκαμα νὰ θελήσω τό... σχίσμα τῶν 4διεθνιστῶν!

Ἡ ἐπίμονη προσπάθεια καὶ τῶν δυὸ διασπαστῶν νὰ δώσουν ἐδῶ ἔντονα προσωπικὴ μορφὴ στὴ συζήτηση εἶναι ὁλοφάνερη. Δὲν εἶναι αὐθόρμητη καθὼς θὰ νόμιζαν μερικοί. *Εἶναι προμελετημένη αὐτὴ τὴ φορὰ καὶ ἐπιδιώκει ἕνα πολὺ συγκεκριμένο σκοπό*: Νὰ δημιουργήσουν στὰ στρατόπεδα τὴν τεχνητὴ ἐντύπωση ὅτι ὅλη ἡ φασαρία ἐδῶ γίνεται γιὰ κάτι προσωπικὲς συγκρούσεις ἡγετῶν. Κι ἔτσι ὄχι μόνο νὰ συκοφαντηθεῖ καὶ νὰ παρανοηθεῖ ἡ πάλη τῆς Ἀκροναυπλίας γιὰ τὴν καταδίκη τῶν ἰδεῶν τοῦ ἡττοπαθοῦς ὁπορτουνισμοῦ καὶ τῶν μεθόδων τοῦ ὀργανωτικοῦ τυχοδιωκτισμοῦ, ποὺ μ' αὐτὲς Κόμμα δὲν γίνεται ποτέ. Ἀλλὰ πρὸ πάντων μέσα στὴ θολωμένη ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν «κούραση ἀπὸ τὰ προσωπικὰ» *νὰ ἐμποδιστεῖ τὸ πάρσιμο μιᾶς πολιτικῆς ἀπόφασης ὑποχρεωτικῆς στὴν πειθαρχία ὅλων τῶν*. Σ' αὐτὸ θὰ βοηθοῦσαν πολὺ — ἐλπίζανε — οἱ συνωμοτικὲς δυσχέρειες τῆς ἐπικοινωνίας, *ποὺ γι' αὐτὸ καὶ ζήτησαν νὰ τὶς μεγαλώσουν μὲ τὸ ἐγκληματικὸ κροῦσμα τῆς γνωστῆς κατακράτησης*.

Εἶναι πραγματικὰ ἀπίστευτη ἡ περιφρόνησή τους γιὰ τὸ κριτήριο τῶν μελῶν τῆς Διεθνοῦς στὴ χώρα. Τοὺς θεωροῦν ἀνίκανους νὰ σκεφτοῦνε τοῦτο τὸ στοιχειωδέστατο:

Ἂν ὁ Π,Ρ,Σ,Τ σχετικὰ μὲ τὸν ΣΤ εἴτανε ὥς τώρα χειρότεροι ἢ καλύτεροι τροτσκιστές, — μὰ εἶναι αὐτὸ λόγος νὰ μὴ γίνει πολιτικὴ ἑνότητα τῶν 4διεθνιστῶν; Ὅσο σημαντικὴ προσωπικότητα κι ἂν θεωροῦσε τυχὸν κανεὶς τὸ σ. Στ. ἢ τοὺς ἄλλους, τὸ ζήτημα εἶναι γιὰ τὸ Κόμμα, ὄχι γιὰ τὶς προσωπικότητες.

Τὸ σοβαρότερο ὅμως εἶναι ὅτι οἱ σ. Στίνας καὶ Σία στέκουν ἀνίκανοι νὰ καταλάβουν ὅτι τὰ μέλη τῆς Διεθνοῦς σήμερα, ὅποιας ἱστορικῆς προέλευσης κι ἂν εἶναι, ἔχουνε πίσω τους πολὺ κοινὲς θέσεις καὶ κοινὲς θυσίες γιὰ κοινὲς ἰδέες καὶ μποροῦν νὰ λένε ἀνάμεσά τους τί σκέφτονται γιὰ τὶς ξεπερασμένες ἱστορικὲς διαφωνίες τους *μὲ πολὺ περισσότερη κομματικὴ ἀπάθεια ἀπὸ ὅση φατριαστικὴ ἐμπάθεια θὰ ἐπιθυμούσανε μερικοί... αἰσθηματίες τύπου Στίνα*.

Ἀλλὰ τοῦ σ. Στ. ἡ πολεμικὴ δὲν εἶναι γιὰ τὸν Π. Εἶναι γιὰ τὴν ἰδεολογικὴ ὁλότητα τῶν ἀγωνιστῶν ποὺ ἀπὸ τὸ 1927 ὡς τὰ σήμερα ἔχουν ἀναθέσει σ᾽ αὐτὸ τὸ σύντροφο Π. ὑπεύθυνη ἐντολὴ ἀντιπροσωπευτική. Καὶ σὰν τέτοια φυσικὰ ὀφείλουμε νὰ τὴν ἀντικρύσουμε.

Τοῦ σ. Στ. δὲν τοὔφτασε ὅτι καταπιάστηκε μὲ τὴν οἰκονομικὴ καὶ τὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη. Ἐπιστράτευσε καὶ τὴν ἱστορία. Ἂν τούτη τοῦ ἑτοιμάζει ἔκπληξη ἀσύγκριτα πιὸ δυσάρεστη ἀπὸ τὶς δυὸ ἄλλες — σ᾽ αὐτὸ δὲ θὰ φταῖμε ἐμεῖς.

Δὲν θὰ ἀναφέρουμε παρὰ μόνο τέτοια ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ νὰ *μὴν ἐπιδέχονται ἴχνος ἀμφισβήτησης*. Ὅλα τους ἀποδείχνονται *μὲ ντοκουμέντα ἐπίσημα καὶ δημοσιευμένα* μπροστὰ στὴν προλεταριακὴ κοινὴ γνώμη τῆς χώρας.

I

1) Γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἑλλάδα, ἀρχὲς τοῦ 1927, στὴ δημόσια προσυνεδριακὴ συζήτηση τοῦ ΚΚΕ διαμαρτυρηθήκαμε γιὰ τὸν ἀντιπρολεταριακὸ διωγμὸ τῆς ρωσικῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης. Καὶ ζητήσαμε νὰ γίνουν ἀμέσως γνωστὰ στὸ Κόμμα καὶ στοὺς ἐργάτες τῆς χώρας ὅλα τὰ ντοκουμέντα τῶν Ρώσων συντρόφων μας (Ἄρθρα — Πάνω στὴν κρίση τοῦ ΚΚΕ — «Ριζοσπάστης» Ἰανουάριος - Μάρτιος 1927, Ἰούλιος 1927).

Μέσα στὸ 3ο ταχτικὸ Συνέδριο τοῦ ΚΚΕ ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κ.Δ. Ρέμελε βλέποντας ὅτι τὴν ἀλληλεγγύη μὲ τὴ ρωσικὴ Ἀριστερὰ τὴν ἐξέφραζε ἡ ἀντιπροσωπεία τῆς προλεταριακότερης τοπικῆς Ὀργάνωσης (Ἀντιπολίτευση τοῦ Πειραιᾶ, 95% ἐργάτες βιομήχανοι, μεταφορῶν κλπ.) κατέφυγε στὴ σταλινικὴ ὑποκρισία: «Ἀδικεῖτε τὴ Διεθνῆ, σύντροφοι! Ὁ Τρότσκι ὑποστήριξε μὲ ὅλη του τὴν ἐλευθερία τὶς ἀπόψεις του». Ἀλλὰ γιὰ τὴ γνωστοποίηση τῶν ἀντιπολιτευτικῶν ντοκουμέντων στὸ ΚΚΕ ἔκαμε πὼς λησμόνησε νὰ μιλήσει.

Μάρτης 1928. Οἱ Μπουχάριν, Κολλάρωφ καὶ Σμέραλ στὶς συκοφαντικὲς πολεμικές τους κατὰ τοῦ «διεθνοῦς τροτσκισμοῦ» πολεμοῦν τὸ «λικβινταρισμὸ» τῆς τροτσκιστικῆς ἀντιπολίτευσης ποὺ ζητᾶ στὴν Ἑλλάδα τή... διάλυση τοῦ ΚΚΕ! Ἡ κομματικὴ Ἀντιπολίτευση Σπάρτακος καταθέτει καὶ ὑποστηρίζει στὴν Ὁλομέλεια τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕ τὴ γνωστὴ πρότασή της («Σπάρτακος» 1928, ἀρ. 3) ποὺ στιγματίζει ὡς ἀντιπρολεταριακὸ τὸ διωγμὸ τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης στὴ Ρωσία καὶ ὡς ἀντιλενινιστικὴ τὴ θεωρία τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνη χώρα. Δημοσιεύουμε καὶ διαδίδουμε στοὺς ἐπαναστάτες ἐργάτες τὸ πρῶτο συστηματικὸ ντοκουμέντο τῆς Ρωσικῆς Ἀντιπολίτευσης «Πλατφόρμα» τοῦ 1927 («Σπάρτακος» 1928, Νο 2).

Κοντὰ ἕνα χρόνο μετὰ τὴ διαγραφὴ τῆς Ἀντιπολίτευσης ἀπὸ τὸ Κόμμα ὁ Σπάρτακος ἀπομακρύνει ἀπὸ τὶς γραμμές του τὴ δεξιὰ τάση Σκλάβου ποὺ κατὰ τὰ ἄλλα διαφώνησε μὲ τὴν τροτσκιστικὴ Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση διατυπώνοντας ἀπόψεις μᾶλλον μπουχαρινικὲς γιὰ τὸ ρωσικό, διεθνὲς καὶ ἑλληνικὸ κίνημα.

1930: Ἐπίσημη προσχώρησή μας στὴ Διεθνῆ Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση. Διατήρηση τῆς ὀργανωτικῆς μας ἀνεξαρτησίας ἀπέναντι στὸ Ἀρχεῖο. Τὸ γαλλικὸ ὄργανο τῆς Δ.Α. «Lutte des Classes» δημοσιεύει τὴν ἔκθεσή μας γιὰ τὴν κατάσταση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ τῆς ἀντιπολίτευσης στὴ χώρα καὶ γιὰ τὸν ἀρχειομαρξισμό.

Σὲ λίγο ἀρνιόμαστε τὴν πρόταση τῆς ἀρχειομαρξιστικῆς ἡγεσίας καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας τῆς Δ.Α.Α. στὴν Ἑλλάδα (Μολινιὲ - Μὶλ) νὰ συγχωνευθοῦμε μὲ τὸ Ἀρχεῖο σὲ μιὰ νέα κοινὴ ὀργάνωση, ἑνιαῖο ἐθνικὸ τμῆμα τῆς Δ.Α.Α.[27]. Ἀποκρούομε ἐπίσης στὶς ἀρχὲς 1936 ἀνάλογη πρόταση γιὰ συγχώνευση ποὺ μᾶς ἔγινε ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ τοῦ Ἀρχειομαρξιστικοῦ Κόμματος Ἑλλάδας ἀπ᾽ ἀφορμὴ τῆς πρότασης ΟΚΔΕ γιὰ τὸ ἑνιαῖο μέτωπο. Ἀντιτάσσουμε στὶς προτάσεις ἐκεῖνες ὅτι ὁ ἀρχειομαρξισμὸς σὰν ἰδεολογία, σὰν πολιτική, σὰν ἱστορία εἶναι ἀντίθετος μὲ τὶς ἰδέες καὶ τὶς μέθοδες τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης, τοῦ Τρότσκι, τῆς 4ης Διεθνοῦς. Ἡ ἑνοποίηση τῶν εἰλικρινῶν ὀπαδῶν τῆς Δ.Α.Α., εἴτε ἀπὸ τὸ ΚΚΕ εἴτε ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο ἔρχονται, θὰ γίνει μὲ μιὰ ἀκατάπαυστη πάλη κατὰ τοῦ σταλινισμοῦ καὶ τοῦ ἀρχειομαρξισμοῦ. Πάνω σ᾽ αὐτὴ τὴ βάση, μετὰ τὰ ἀναπότρεπτα σχίσματα τοῦ Ἀρχείου, ἐπιδιώξαμε καὶ πραγματοποιήσαμε τὴν ἕνωση τοῦ Σπάρτακου μὲ τὴ ΛΑΚΚΕ, τὴν ἕνωση τῆς ΟΚΔΕ μὲ τὸ Νέο Δρόμο καὶ σήμερα δουλεύουμε γιὰ τὴν ἵδρυση ἑνιαίου Κόμματος.

Καὶ μὲ τὸ νέο προσανατολισμὸ τῆς Δ.Α.Α., ὕστερ᾽ ἀπὸ κάμποσων μηνῶν συζητήσεις ἀνάμεσά μας, καταλήξαμε μὲ ἀνεξάρτητη καὶ ὑπεύθυνη κριτικὴ βάσανο τῆς μεγάλης ἐκείνης στροφῆς στὴν πεποίθηση ὅτι ἡ ὡς τότε ἐπιμονή μας στὴ μεταρρύθμιση τῆς Κ.Δ. εἶταν πιὰ ἀντίθετη μὲ τὰ νέα γεγονότα ὅπως ὁ Τρότσκι τὰ εἶχε ἀναλύσει. Ἡ συνέχιση τοῦ παλιοῦ προσανατολισμοῦ ἀπὸ μερικὰ μέλη τοῦ πρώτου Εὐρωπαϊκοῦ Γραφείου τῆς Δ.Α.Α. (Landau) ἔφερε ἀναπότρεπτα καὶ τὴ διακοπὴ κάθε ἐπαφῆς μας μαζί τους.

Ἀπ᾽ ἀφορμὴ τὶς ἀποφάσεις τῆς 6ης Ὁλομέλειας τῆς Κ.Ε. τοῦ ΚΚΕ ἀναπτύσσουμε καὶ θεωρητικὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν ἰδεῶν τοῦ Τρότσκι μέσα στὶς ἑλληνικὲς συνθῆκες.

Σ ὲ ὁ π ο ι α δ ή π ο τ ε σ τ ι γ μ ὴ τ ῆ ς π ά λ η ς μ α ς δ ὲ ν ὑ π ά ρ χ ε ι ο ὔ τ ε μ ι ὰ ἀ π ὸ τ ὶ ς ἀ ρ χ ὲ ς τ ῆ ς Δ. Α. κ α ὶ ἀ π ὸ τ ὶ ς ο ὐ σ ι ώ δ ε ι ς ἰ δ έ ε ς τ ο ῦ Λ. Τ ρ ό τ σ κ ι π ο ὺ ν ὰ μ ὴ β ρ ή κ α ν ε σ ὲ μ ᾶ ς τ ὸ ν π ι ὸ π ε π ε ι σ μ έ ν ο ὑ π ε ρ α σ π ι σ τ ὴ μ π ρ ο σ τ ὰ σ τ ὴ ν ἐ ρ γ α τ ι κ ὴ τ ά ξ η τ ῆ ς χ ώ ρ α ς.

Δυὸ στάθηκαν οἱ διαφωνίες μας μὲ τὰ παλιὰ Γραφεῖα τῆς Δ.Α.Α. καὶ μὲ τὸν Τρότσκι: 1) Ἡ θέση μας ἀπέναντι στὸ Ἀρχεῖο καὶ 2) ἡ εἰσοδιστικὴ πολιτικὴ στὰ κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς.

Καὶ οἱ δυὸ ἔχουνε ἱστορικὸ πιὰ χαρακτῆρα. Τὸ Ἀρχειομαρξιστικὸ Κόμμα, ἄσπονδος ἐχθρὸς τῆς 4ης Διεθνοῦς καὶ πολιτικὸς συκοφάντης τοῦ Ἀρχηγοῦ της, πῆρε μονάχο του τὴ θέση ποὺ ταίριαζε στὸν ὀργανικὸ ὀπορτουνισμό του: Γραφεῖο Λονδίνου. Ὁ Τρότσκι, κόβοντας ὁριστικὰ τὶς σχέσεις μαζί του, δίδαξε στοὺς Ἕλληνες ὀπαδούς του ὅτι οἱ ἀρχειο-

μαρξιστὲς χρειάζονται ριζικὴ κομμουνιστικὴ «ἀναπαιδαγώγηση». Ζήτημα εἰσόδου ἐθνικῶν τμημάτων τῆς 4ης Διεθνοῦς σὲ κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς δὲ στέκει μπροστά μας καὶ ὅπου ἔγινε εἴσοδος (Γαλλία, Βέλγιο) εἴτανε προσωρινὸ ἐπεισόδιο[28].

Ὁ π ο ι ο ς ἀ ν α κ ι ν ε ῖ τ ὶ ς δ υ ὸ α ὐ τ ὲ ς ξ ε π ε ρ α σ μ έ ν ε ς δ ι α φ ω ν ί ε ς γ ι ὰ ν ὰ δ ι α σ π ά σ ε ι σ ή μ ε ρ α τ ο ὺ ς ὀ π α δ ο ὺ ς τ ῆ ς 4 η ς Δ ι ε θ ν ο ῦ ς σ τ ὴ ν Ἑ λ λ ά δ α, κ ά ν ε ι ἀ π ό π ε ι ρ α κ α τ α δ ι κ α σ μ έ ν η σ ὲ ἀ π ο τ υ χ ί α.

2) Σὲ σειρὰ ἄρθρων, σὲ ἐπίσημες ἀποφάσεις ἀντιπροσωπευτικῶν σωμάτων ποὺ εἰσηγηθήκαμε (1η, 2η Ἐθνικὴ Συνδιάσκεψη Σπάρτακου, θέσεις Νοέμβρη 1935 τῆς ΟΚΔΕ) καὶ σὲ σελίδες τοῦ βιβλίου «Δημοκρατικὴ ἢ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση;» ἔχει γίνει στὸ ἄπλετο φῶς τῆς δημοσιότητας κριτικὴ καὶ αὐτοκριτικὴ γιὰ σειρὰ ἀρνητικῶν πλευρῶν ποὺ παρουσίασε μακρόχρονη πολιτικὴ δράση. Εἶναι ζωντανὰ παραδείγματα κομμουνιστικῆς αὐτοκριτικῆς ποὺ γιὰ πολλοὺς συντρόφους θὰ μποροῦσαν νὰ εἶναι διδαχτικά.

***

Πόρισμα: Ἀ π ὸ τ ὶ ς ἀ ρ χ ὲ ς τ ο ῦ 1 9 2 7 μ έ χ ρ ι τ ὴ σ τ ι γ μ ὴ α ὐ τ ὴ ἐ μ ε ῖ ς ἀ γ ω ν ι ζ ό μ α σ τ ε ἀ κ α τ ά π α υ τ α κ α ὶ μ ό ν ο γ ι ὰ τ ὶ ς ἀ ρ χ ὲ ς τ ῆ ς 4 η ς Δ ι ε θ ν ο ῦ ς, τ ο ῦ Λ έ ν ι ν κ α ὶ τ ο ῦ Τ ρ ό τ σ κ ι.

II

1) Στὸ πρῶτο της ξεκίνημα ἡ Ἀντιπολίτευση τοῦ 1927 ψηλαφητὰ καὶ χωρὶς καμιὰ σχεδὸν ἀκριβῆ γνώση ἀκόμη τῶν ντοκουμέντων τῆς ρωσικῆς Ἀριστερᾶς, μαζὶ μὲ ἄλλα: 1) Καυτηρίασε τὸ γραφειοκρατικὸ ἐκφυλισμὸ ποὺ μὲ τὴν πρώτη σταλινικὴ ὁμάδα Χαϊτᾶ φώλιασε καὶ μέσα στὸ ΚΚΕ. 2) Δὲν δέχτηκε τὸ χαραχτηρισμὸ τῆς ρωσικῆς Ἀριστερᾶς σὰν «δεξιᾶς», «λικβινταριστικῆς» κλπ. 3) Χτύπησε τὸν πολιτικὸ τυχοδιωχτισμὸ τοῦ ἑλληνικοῦ σταλινισμοῦ, τὰ ξαφνικὰ πηδήματα ἀπὸ τὴν ὑπερδεξιὰ («Ἀριστερὴ Δημοκρατία») στὸν ὑπεραριστερὸ ἐξτρεμισμὸ (συνδικαλιστικὴ διάσπαση κλπ.). 4) Ζήτησε τὸ ξεκαθάρισμα ἀπὸ τὰ ἀντιπρολεταριακὰ στοιχεῖα ποὺ πληθωρικὰ εἶχαν εἰσχωρήσει στὸ ΚΚΕ καθὼς καὶ τὴν αὐστηρότερη ἐπιλογὴ στὰ νέα μέλη.

Περάσανε δυὸ χρόνια γιὰ νὰ ἰδοῦμε τὰ ἔργα τοῦ Τρότσκι ὅπου καταδικαζόταν ὁ «τυχοδιωχτισμὸς» τοῦ σταλινισμοῦ μὲ τὰ «κατσικίσια πηδήματά» του, τὸ ἀπαράδεχτο ἄνοιγμα τῆς πόρτας τοῦ Κόμματος καὶ σύγχυση κόμματος καὶ μάζας, τὴν ἀθρόα εἰσροὴ «καριεριστικῶν» ἀρριβιστικῶν στοιχείων μέσα στὸ Κόμμα κλπ. Ἡ κριτικὴ τῆς ἑλληνικῆς κομματικῆς Ἀντιπολίτευσης εἴτανε ὄχι πλέρια, ὄχι συστηματικὴ ἀλλὰ εἶχε π ο λ ι τ ι κ ὸ χαραχτήρα καὶ σ υ μ φ ω ν ο ῦ σ ε μ ὲ τ ὰ π ρ ά μ α τ α κ α ὶ μ ὲ τ ὶ ς ἰ δ έ ε ς τ ῆ ς Α. Α.[29].

Μέσα στοὺς τότε (1927) ἀντιπολιτευόμενους στὸ ΚΚΕ ὑπῆρχε καὶ

ἕνας ποὺ ἐνδιαφερότανε περισσότερο νὰ μᾶς διηγεῖται γιὰ τὶς προσωπικὲς 6ρωμιὲς τοῦ σταλινικοῦ πράχτορα Χαϊτᾶ ποὺ τὶς εἶχε, ἔλεγε, γνωρίσει στὴν Ἀνάφη τὸ 1926. Εἶταν ὁ σ. Στ. Τὰ ἀναφέρουμε αὐτὰ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο γιὰ νὰ φανεῖ τί ἀξία ἔχει ὁ τωρινὸς χαραχτηρισμὸς τοῦ σ. Στ. ὅτι ἡ κριτική μας τότε εἶταν τάχα «ἠθικολογία» (Στίνας: Πολιτικὴ ταχυδακτυλουργία κλπ. σ. 46).

Καλοκαίρι 1927, εὐθὺς μετὰ τὸ 3ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΕ. Ἡ Ἀντιπολίτευση στὸν προλεταριακὸ Πειραιᾶ ἀρχίζει νὰ ὀργανώνει «μαρξιστικὴ σχολὴ» γιὰ τὴν ἀνάλυση τοῦ προγράμματος τῆς Ρωσικῆς Ἀντιπολίτευσης, ὅπου προκαλεῖ σὲ ἀντίκρουση τὸν ἴδιο τὸ Χαϊτᾶ. Τὴν ἴδια 6δομάδα τῆς προαναγγελίας ὁ «Ριζοσπάστης» 6άζει δημόσια τελεσίγραφο στὴν Ὀργάνωση Πειραιᾶ: Θὰ διαγραφεῖ ἀπὸ τὸ Κόμμα στ' ὄνομα τῆς Κ.Δ. ἂν δὲν διώξει τὴν Ἀντιπολίτευση! Τὴν ἄλλη μέρα δημοσιεύεται μὲ κωδωνοκρουσίες ἡ π ρ ώ τ η μ έ σ α σ τ ὸ ἐ ρ γ α τ ι κ ό μ α ς κ ί ν η μ α δ ή λ ω σ η μ ε τ ά ν ο ι α ς σ τ ὸ σ τ α λ ι ν ι σ μ ό: Εἶναι ἡ δήλωση ἀποστασίας τοῦ σ. Στίνα ἀπὸ τὴν Ἀντιπολίτευση καὶ προσχώρησης στὸ σταλινισμό. Τὸ ἔγγραφο ἐκεῖνο (γραμμένο προφανῶς μαζὶ μὲ τὸ Χαϊτᾶ) εἶναι γεμάτο μὲ τὶς πιὸ τερατώδεις ἀνακριβολογίες κατὰ τῆς Ἀντιπολίτευσης καὶ τοῦ «τροτσκισμοῦ», γεμάτο ἀπὸ ἀνόητες συκοφαντίες. «Δεξιὰ» εἶναι ἡ Ἀντιπολίτευση κι ὄχι ὁ χαϊτικὸς σταλινισμὸς π ο ὺ ἀ π ὸ τ ὸ 1 9 2 8 σ η κ ώ ν ε ι τ ὴ σ η μ α ί α τ ῆ ς «ἀ σ τ ι κ ο δ η μ ο κ ρ α τ ι κ ῆ ς ἐ π α ν ά σ τ α σ η ς», 6 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ Ζαχαριάδη (ἀποφάσεις 4ου Συνεδρίου ΚΚΕ — ε ἰ σ η γ η τ ὴ ς ἡ χ α ϊ τ ι κ ὴ φ ρ ά ξ ι α τ ο ῦ σ. Σ τ ί ν α). Ὁ σ. Στίνας γίνεται ἀπὸ τότε τὸ πιὸ ἐπίλεκτο τοπικὸ στέλεχος τῆς φράξιας Χαϊτᾶ - Εὐτυχιάδη. Εἶναι ἡ πρώτη καὶ μιὰ ἀπὸ τὶς περισσότερο ἐξαχρειωμένες ὑπαλληλικὲς ὁμάδες ποὺ γέννησε ὁ διεθνὴς σταλινισμός. Αὐτὴ πρώτη ἐξέθρεψε καὶ τὸν περιβόητο Ζαχαριάδη καὶ τὴν κατοπινὴ κλίκα του. Ὁ σ. Στίνας διορίζεται τώρα πιὰ ἀπὸ τὸ Χαϊτᾶ γραμματέας στὴν κομματικὴ Ὀργάνωση τοῦ Πειραιᾶ. Ἀφοῦ σὲ λίγους μῆνες τὴ διάλυσε, στέλνεται ἀπὸ τὴν ἴδια κλίκα γενικὸς «ἰνστρούχτορας» Μακεδονίας καὶ Θράκης (Θεσσαλονίκη). Εἶναι ἐκεῖ ὁ ἥρωας τῆς «τρίτης περιόδου»! Ὀργανώνει προσωπικὲς διαλέξεις του πύρινες κατὰ τοῦ «τροτσκισμοῦ» καὶ τοῦ «λικ6ινταρισμοῦ» (συκοφαντικὴ ὀνομασία τῆς ἑλληνικῆς Ἀριστερᾶς ἐπινοημένη ἀνιστόρητα ἀπὸ τὸ Χαϊτᾶ)[30]. Ὑπηρετεῖ ἔτσι ὁ σ. Στ. ἀπὸ τὸ 1927 ὣς τὸ 1931 τὴ σταλινικὴ πολιτική, ποὺ στὸ τέλος παραλύει καὶ διαλύει καὶ ἐκεῖ πάνω τὶς συνδικαλιστικὲς καὶ πολιτικὲς ὀργανώσεις τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καὶ ὅταν πιὰ ἀνακαλεῖται στὴν Ἀθήνα γιὰ τὰ σπασμένα, φεύγει ἀπὸ τὸ Κόμμα σὰν ἀποδιοπομπαῖος τράγος τῆς «τρίτης περιόδου» — ἕνας ἀπὸ τὴ μεγάλη τότε φουρνιὰ τῶν ἀποδιοπομπαίων τοῦ σταλινισμοῦ σὲ ὅλα τὰ κόμματα τῆς Κ.Δ. Βγαίνοντας ἀπὸ τὸ Κόμμα, δ ὲ ν τ ὸ κ ρ ι τ ι κ ά ρ ε ι σ τ ὸ ὄ ν ο μ α τ ῆ ς Ἀ ρ ι σ τ ε ρ ῆ ς Ἀ ν τ ι π ο λ ί τ ε υ σ η ς ποὺ τήνε περιφρονεῖ ἀκόμα χαϊτικά — ὁ Τρότσκι ἐξακολουθεῖ νἆναι ἀκόμα γι' αὐτὸν ὁ ἀρχηγὸς τοῦ «διεθνοῦς λικ6ινταρισμοῦ» καὶ «πρωτοπορία τῆς παγκόσμιας ἀντεπανάστασης». Χτυπάει τὸ Κόμμα ἀ π ὸ τ ὰ δ ε ξ ι ά, τὸ ἐπικρίνει ἁπλῶς γιὰ

τὶς ἄμαζες ἔνοπλες διαδηλώσεις καὶ ζητάει «συνετότερη» πολιτικὴ ἀλὰ Ἀσημίδη. Ὕστερα ἀπὸ κάμποσον καιρό, πολιτικὰ ἄστεγος καὶ φερέοικος, προσχωρεῖ ξάφνου στὴ ΛΑΚΚΕ καὶ ξάφνου πάλι σὲ λίγο φεύγει ἀπὸ κεῖ: κινηματογραφικὴ ἐμφάνιση καὶ ἐξαφάνιση. Καὶ τὴ στιγμὴ ποὺ εἶχε ὡριμάσει μέσα στὸ Ἀρχεῖο τὸ σχίσμα τῶν ὀπαδῶν τῆς Δ. Α. Α. βλέπουμε νὰ διατυμπανίζεται ἀπὸ τὶς στῆλες τῆς «Πάλης τῶν Τάξεων» — ὅπως καλὴ ὥρα τὸ 1927 στὸ «Ρίζο» — ἡ δήλωση τοῦ σ. Στίνα ὅτι προσχωρεῖ στὴ μοναδικὴ μπολσεβικικὴ ὀργάνωση τῆς χώρας! Στὰ 1927 ἀκούμπησε στὴν «ἐπιστήμη» τοῦ σ. Στ. ὁ σταλινισμός. Μετὰ 6 ἔτη ἀκουμπᾶ ὁ ἀρχειομαρξισμός. Γιὰ νὰ χτυπήσουν καὶ οἱ δυὸ τὴ μαρξιστικὴ Ἀριστερά.

Δὲν ἄργησε ὅμως νὰ βρεθεῖ μαζὶ μὲ τοὺς ἀποσχισμένους πραγματικοὺς ὀπαδοὺς τῆς Δ.Α.Α. Ὄχι ὅμως γιατὶ εἶχε καμιὰ διαφωνία μὲ τὸν ἀρχειομαρξισμό, ἀλλὰ ἀπὸ ὁλότελα καιροσκοπικὴ ὑπολογιστικότητα, γιὰ τὶς ταμπέλες προπάντων καὶ γιὰ τὶς «μάζες». Ὄχι γιὰ τὶς ἰδέες.

Τὴν ὀργάνωση τῶν ἀγωνιστῶν αὐτῶν, παλιὰ ΚΔΕΕ, τήνε σπάζει στὰ 1936 παλεύοντας δῆθεν κατὰ τῶν «ἀρχειομαρξιστικῶν ἐπιβιώσεων» (τῆς πλειονοψηφίας της — Νέος Δρόμος) καὶ αὐτοανακηρύσσεται μαζὶ μὲ λιγοστοὺς φίλους του — χωρὶς κανένα ἀντιπροσωπευτικὸ σῶμα! — σέ... κόμμα τῆς νέας Διεθνοῦς. Τὸ ἴδιο ξανακάνει, τέλη τοῦ 1940, στὴν Ἀκροναυπλία, τώρα ὅμως γιὰ ν' ἀρχίσει ἀκροβολιστικὰ χαραχτηριστικὲς συγκαταβάσεις ἀπέναντι στὸν ἀρχειομαρξισμὸ (βλ. καθαρὲς κολακεῖες στοὺς ἀρχειομαρξιστὲς ποὺ κάνουνε μπολσεβίκικη τάχα ἀντιπολεμικὴ πάλη, σκανδαλώδεις χαραχτηρισμοὺς ὑπὲρ τῆς πατσιφιστικῆς πολιτικῆς τοῦ ΑΕΚ[31] πάνω στὴν ἴδια βάση τοῦ καιροσκοπικοῦ ἀκροβολισμοῦ κτλ.).

2) Διαβάσαμε ὅλα τὰ γραφτὰ τοῦ σ. Στ. ἀπὸ τὸ 1927 ἴσαμε σήμερα. Πουθενὰ δὲν ὑπάρχει οὔτε μιὰ λέξη αὐτοκριτικῆς[32]. Εἰδικά: δὲ βρίσκει κανεὶς οὔτε μιὰ (ἀριθ. 1) λέξη ποὺ νὰ καταδικάζει τὶς πράξεις του τῆς πενταετίας 1927 - 31 στὴν ἀντιτροτσκιστικὴ ὑπηρεσία τοῦ σταλινισμοῦ καὶ τῆς ἀχρειότερης φράξιας του, τῆς φράξιας Χαϊτᾶ.

Πόρισμα:

Ποιά σχέση μὲ τὶς αὐθεντικὲς ἰδέες τοῦ Λ. Δ. Τρότσκι ἔχει ὁ ντεφαιτισμὸς τοῦ σ. Στ. ἀποδείχτηκε σὲ τούτη τὴ συζήτηση. Σπάνια ὅμως ἀκούστηκε μύθος πιὸ τερατώδης ἀπὸ τὸ μύθο γιὰ τὸν ἱστορικὸ «τροτσκισμὸ» τοῦ σ. Στίνα.

Ὁ βίος τῶν πολιτικῶν ἰδεῶν αὐτοῦ τοῦ συντρόφου εἶναι «πλάνης βίος». Οἱ τουρκόγυφτοι στήνουνε καὶ ξεστήνουνε τὸ τσαντήρι τους ὅπου νᾆναι κάθε τόσο. Σὲ περιόδους κατάπτωσης καὶ στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος παρουσιάζονταν στὶς διάφορες χῶρες μερικοὶ ἀνεύθυνοι διανοούμενοι μὲ πολλὴ ἔπαρση καὶ λίγη κρίση καὶ κάθε τόσο ἔφτιαναν ἀπὸ μιὰ «ὁμάδα». Μοναδικό τους κεφάλαιο εἴχανε μερικὲς ἠχηρὲς φράσεις ἀπὸ τὴν ἀναρχικὴ φιλολογία ἢ παρωδίες τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου». Ὅλη ἡ ὑπόθεση λησμονιότανε μόλις ἔσβηνε ἡ πρώτη κάψα τοῦ νεανικοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Τὸ πράμα εἴτανε ὄχι πολιτικὴ ἀλλὰ φιλολογία. «Ἐπαναστατικὴ» μποεμία. Μιὰ τέτοια νοσταλγία θυμίζουνε

σὲ μεγάλο βαθμὸ τὰ πολιτικὰ χούγια τοῦ σ. Στ. Μόνο ποὺ κάποτε ὁ σ. Στ. ἔμεινε πολιτικῶς ἄστεγος, δίχως τσαντήρι. Ἄστατος καὶ φερέοικος περιπλανᾶται ἀπὸ τὸ 1927 ἴσαμε τώρα, μιὰ 15ετία, ἀ π ὸ τ ὸ Σ τ α λ ι ν ι σ μ ὸ σ τ ὴ ν Ἀ ρ ι σ τ ε ρ ὴ Ἀ ν τ ι π ο λ ί τ ε υ σ η, ἀπ' α ὐ τ ή ν ε σ τ ὸ ν Ἀ ρ χ ε ι ο μ α ρ ξ ι σ μ ό, ἀπὸ κεῖ π ά λ ι σ τ ὴ ν Ἀ ν τ ι π ο λ ί τ ε υ σ η - 4 η Δ ι ε θ ν ῆ καὶ σ π ά ζ ε ι ἀ λ λ η λ ο δ ι ά δ ο χ α τ ὶ ς γ ρ α μ μ έ ς τ η ς γιὰ νὰ αὐτοανακηρυχθεῖ σὲ ἀποκλειστικὸν ὑπερασπιστὴ τῶν ἰδεῶν της, ἐπιφυλάσσοντας τώρα ξανὰ μὲ ὑπονοούμενα ποιός ξέρει ποιές νέες πολιτικὲς περιπλανήσεις.

Θὰ σταματήσει ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ «πλάνης βίος»;

Μὲ σαφέστατη γνώση γι' αὐτὲς τὶς πολιτικῶς στεῖρες συνήθειες τοῦ σ. Στ. συνεχίσαμε μαζὶ μ' αὐτόνε, σὰν τυπικό, κατὰ τεκμήριο, ἐκπρόσωπο τῶν συναγωνιστῶν μας τῆς ΚΔΕΕ τὴν ἑνωτικὴ ἐργασία. Οἱ κομμουνιστὲς ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμο μὲ τὸ ὅτι γιὰ τούτους ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ ν' ἀλλάξουνε συνήθειες ἂν αὐτὲς ἀποδειχτοῦν ὄχι ὠφέλιμες στὸ προλεταριάτο. Σ' ὅλη τὴν πορεία τῆς ἑνοποιητικῆς συζήτησης προσπαθήσαμε μὲ συντροφικὴ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ νὰ βοηθήσουμε τὸ σ. Στ. γιὰ τὴν καλὴ μεταβολή. Θὰ τήνε καταφέρει; Αὐτὸς ξέρει.

Ὁπωσδήποτε στὸ Κόμμα ποὺ δημιουργοῦμε α ὐ τ ο ῦ τ ο ῦ ε ἴ δ ο υ ς ο ἱ ἕ ξ ε ι ς δ ὲ ν κ ά ν ο υ ν. Εἶναι ἀσυμβίβαστες μὲ αὐτὴ τὴν ὕπαρξή του. Ὁ σ. Στ. θὰ τὸ καταλάβει, ἂν δὲν τὸ κατάλαβε ἀκόμη. Γι' αὐτὸ εἴμαστε ἀπόλυτα βέβαιοι.

Τώρα στὸ σ. Στ. μένουνε δυὸ δρόμοι μονάχα:

Ἢ νὰ σταματήσει ἔγκαιρα στὸν κατήφορο ποὺ πῆρε μαζὶ μὲ τὸ «συναρχηγὸ» — ποὺ ἐπιτέλους ἔχει τὸ ἐλαφρυντικὸ μιᾶς κάποιας ἐλαφρότητας στὸ ἀντίκρυσμα ὅλων τῶν ζητημάτων. Ἢ νὰ συνεχίσει τὸ γλίστρημά του. Στὴν ὑποθετικὴ ὅμως αὐτὴ περίπτωση δὲν θὰ τοῦ ἔμενε κανένα ἄλλο ὅπλο παρὰ νὰ ξανασηκώσει κατ' ἐπάνω στὰ ἄλλα μέλη τῆς Διεθνοῦς τὸν ἀπὸ χρόνια γνωστὸ σὲ ὅλους βοῦρκο τῆς ψευτιᾶς, τῆς παραποίησης γεγονότων καὶ τῆς πολιτικῆς συκοφαντίας ποὺ γέμιζαν ἄλλοτε τὰ φύλλα τοῦ ΚΚΕ καὶ τοῦ Ἀρχείου ἐνάντια στὴν Ἀντιπολίτευση καὶ τοὺς ἐκπροσώπους της. Πρέπει μᾶλλον νὰ θεωρήσουμε ἀπίθανη τὴν περίπτωση αὐτή. Διότι καὶ τότε ἀκόμη ὁ σ. Στ. θὰ χτυποῦσε γροθιὲς στὸν ἀέρα. Ξέρουμε ὅτι ὅλος ἐκεῖνος ὁ παλιὸς βόρβορος ἐπεδίωκε τότε — καὶ προσωρινὰ πέτυχε κάπως — ἕνα συγκεκριμένο σκοπό: νὰ συντηρήσει μὲ ἄτιμα μέσα τὸ γόητρο τῆς σταλινικῆς καὶ τῆς ἀρχειομαρξιστικῆς γραφειοκρατίας ποὺ κινδύνευε ἀπὸ τὰ τίμια ὅπλα τῆς ἀντιπολιτευτικῆς κριτικῆς. Οἱ δυὸ ἐκεῖνες γραφειοκρατίες εἶχανε κιόλας μιὰ ἐξουσία τότε στὰ χέρια τους καὶ φροντίζανε ἔτσι νὰ αὐτοσυντηρηθοῦν. Ὁ σ. Στ. ὅμως δὲν κατέχει καμιὰ γραφειοκρατικὴ ἐξουσία γιὰ νὰ τήνε συντηρήσει. Οὔτε μπορεῖ νὰ φτιάξει καμιὰ νέα πάνω μας. Τοῦ Ἕλληνος ὁ τράχηλος (διάβαζε: τοῦ τεταρτοδιεθνιστῆ) ζυγὸν δὲν ὑποφέρει (δηλαδὴ γραφειοκρατικό).

Λοιπόν; Πίσω πρὸς τὸ Χαϊτᾶ; Ὄχι!

Πίσω πρὸς τὴν ὁλότητα τῶν τεταρτοδιεθνιστῶν!

V

"ΑΜΟΡΑΛΙΣΜΟΣ". ΜΙΑ ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΑΥΤΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

1. «Πρόχειρα» λοιπόν: Αὐτὸ λέμε καὶ μεῖς

Ἀπὸ τὸ περιεχόμενο τῆς διατριβῆς του γιὰ τὴν πολιτικὴ ταχυδακτυλουργία εἶναι φανερὸ πῶς ὁ σ. Στ. σκοπὸ ἔβαλε νὰ ἀπαντήσει στὴν κριτικὴ ποὺ ὁ Εἰσηγητὴς ἔκαμε πάνω στὶς ἰδέες τοῦ σ. Στ. γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ζήτημα. Ἡ κριτικὴ ἐκείνη (ὁ «Προκρούστης») εἶναι, ἀλήθεια, σὲ ἄκρα ἀντίθεση μὲ τὶς γνῶμες τοῦ διατριβογράφου μας. Ἀλλὰ γράφτηκε μὲ ἀπόλυτο συντροφικὸ σεβασμό, μὲ συνείδηση κομματικὴ — ἂς τὴν ξαναδιαβάσει ὁ ἀμερόληπτος ἀναγνώστης ποὺ θὰ ἐνδιαφερθεῖ.

Ὅταν ὅμως ὁ σ. Στ. εἶχε πιὰ τελειώσει τὸ ἀντικριτικό του δοκίμιο καὶ τὸ ξαναδιάβασε, ἀντιλήφθηκε φαίνεται ὅτι δὲν εἶχε φιλοτεχνήσει παρὰ ἕνα λιβελλογράφημα πολὺ κοινό. Πραγματικὰ δὲν κατάφερε νὰ ἀντιτάξει τίποτε σοβαρὸ στὰ ψυχρά, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ὀρθότητά τους ἢ μή, ἐπιχειρήματα τοῦ Εἰσηγητῆ. Εἶδε ὅτι τὸ μόνο ποὺ εἶχε βγεῖ ἀπὸ ὅλο τὸν πνευματικό του μόχθο πάνω στὴν πολυσέλιδη «μελέτη» του εἴτανε, καθὼς ὁ ἴδιος στὸ τέλος ὁμολογεῖ, «μερικὲς πρόχειρες γραμμὲς γιὰ τὸ ἠθικὸ πορτραῖτο τῆς ὁμάδας τοῦ σ. Π.»! («Δελτίο» τοῦ τρίο Νο 1, σ. 45). Δηλαδὴ μιὰ ἀτέλειωτη σειρὰ ἀπὸ «εὔοσμους» βαρβαρισμούς, μπουλαχανισμοὺς καὶ ταχυδακτυλουργικὲς μηδαμινότητες. Τὸ πράμα ἔθιξε κάπως τὸ «ἐπιστημονικὸ» γόητρο τοῦ συντρόφου. Καὶ ἡ λύση βρέθηκε ἀμέσως. (Εἴπαμε: ἐπιστήμη = ἐπινοητικότητα στὶς δύσκολες στιγμές): «Δὲν ἠθικολογῶ ἐδῶ!» θὰ μᾶς φωνάξει ὁ συγγραφέας μας.

Προτοῦ μποῦμε στὸ κεφάλαιο τῆς ἠθικολογίας μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ σταματήσουμε σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πραγματικὰ πιὸ «εὔοσμες» λεπτομέρειες τῆς στίνειας πολεμικῆς.

Ὁ μπουλαχανισμὸς τοῦ σ. Στ. δὲ σταμάτησε μόνο στὰ πολιτικὰ αὐτὰ ἐπίθετα «κίτρινοι», «ἀπατεῶνες» κτλ. Αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ προχωρήσει μὲ τὰ ἴδια σαπισμένα δεκανίκια καὶ στὴν περιοχὴ τοῦ συνωμοτισμοῦ ἀκόμη, ποὺ ὅλοι οἱ ἐπαναστάτες ξέρουνε πόσο λεπτὸς καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ὁ χειρισμός του. Εἶναι δύσκολο νὰ καταπιαστεῖ κανεὶς μὲ τὸ θέμα χωρὶς νὰ συγκρατήσει ἕνα βαθὺ αἴσθημα ἀπογοήτευσης γι' αὐτοὺς τοὺς συντρόφους. Κανείς μας δὲν ἔπρεπε νὰ περιμένει τόση ἀνευθυνότητα ἀπ' αὐτοὺς ὥστε ν' ἀποφασίσουν νὰ φέρουν τέτοια ζητήματα ἐδῶ μέσα. Θὰ πάρουμε δυὸ μόνο. Τὰ ἄλλα θὰ τὰ ἐξετάσει ἡ ὑπεύθυνη ἐπιτροπὴ τοῦ συνεδρίου γιὰ τὰ ἐκκρεμῆ συνωμοτικὰ ζητήματα τοῦ Κόμματος.

Σὲ ὅλους γνωστὸ εἶναι ὅτι γιὰ τὴ δίωξη τοῦ σ. Στ., ἐκτὸς ἀπὸ τὸν παλιὸ φάκελλό του στὴν Ἀσφάλεια, καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε ἡ μαρτυρία τῶν εἰδικῶν ἀστυνομικῶν, χρησιμοποιήθηκε καὶ ἕνας ἰδιωτικὸς ψευδομάρτυρας: ἕνας προδότης ποὺ κατάθεσε στὸ δικαστήριο ποιός εἶναι ὁ σ. Στ., ὅτι αὐτὸς «διεύθυνε τὸ Ἐργατικὸ Μέτωπο» κλπ. Πρόκειται γιὰ τὸ γνωστὸ Σάρλ, κεντρικὸ ἐπίτροπο τῆς ΚΔΕΕ, παλιότερα διαγραμμένο ἀπὸ τὴν ΟΚΔΕ γιὰ πράξεις κακὲς καὶ περισυλλεγμένο στοργικὰ ἀπὸ τὸ

σ. Στ. Εἶναι αὐτὸς ποὔκαμε στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἅη Στράτη κηρύγματα ἐναντίον τοῦ κομμουνισμοῦ γιὰ νὰ πετύχει τὴν ἔγκριση τῆς δήλωσής του. Τὸ πράμα εἴτανε σκάνδαλο καὶ οἱ σ. Στ. καὶ Σία θέλησαν νὰ προλάβουν δίκαιη πολεμικὴ ἀπὸ τὴν ΕΟΚΔΕ. Κινητοποίησαν ἀμέσως τὰ μεγάλα μέσα: Ἀνακοινώνουν ἔξω στὸ «Γραφεῖο γιὰ τὴν 4η Διεθνῆ», ποὺ μέλος του ἀποτελοῦσε ἡ ΕΟΚΔΕ, ὅτι ἡ Ὀργάνωση αὐτὴ στὸ παράνομο ὄργανό της «Προλετάριος» ἐξυπηρέτησε ἀπὸ ἐλαφρότητα τὴ Δικτατορία γνωστοποιώντας στὴν ἀστυνομία τὸν ὑπεύθυνο τῆς ΚΔΕΕ. Ἐπρόκειτο γιὰ τὸ φύλλο τοῦ «Προλετάριου» ὅπου «ἀνασκευάζονταν ἄρθρα τοῦ σ. Στ. στὸ "Ἐργατικὸ Μέτωπο"» (sic!). Ἡ πολεμικὴ εἴτανε τῆς σύνταξης τοῦ «Προλετάριου» καὶ ὑπεύθυνοι συντάκτες του τότε εἴταν οἱ σ. Δ.Β. καὶ Π.

Ὁ σ. Δ.Β. μὲ τὸ δίκιο του ἀγανάχτησε γιὰ τὴν πρωτάκουστη συκοφαντία καὶ ὕστερ᾽ ἀπὸ ἐπίμονη πρότασή του τοὺς καλούσαμε νὰ εἶναι λιγότερο ἀπρόσεχτοι στὴν παραδοχὴ ἀνεύθυνων συκοφαντικῶν πληροφοριῶν σὲ βάρος ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων ποὺ παλεύουν στὴν πιὸ μαύρη παρανομία.

Τὴν ἴδια αὐτὴ ἀνόητη συκοφαντία ἐναντίον τοῦ «Προλετάριου» τὴν ἀπευθύνει σήμερα ξανά, μαζὶ μὲ τὸ σ. Στ., ποιός; Ὁ Δ. Β.!

Τὸ ἄλλο: Γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀνακήρυξη ἐδῶ τοῦ κόμματος Στ. καὶ Σία ἔσπευσαν ν᾽ ἀπαντήσουν στὶς ἐρωτήσεις τῶν κρατουμένων ἐδῶ συντρόφων ἀπὸ τὶς ἄλλες παρατάξεις ὅτι ἔξω εἶναι ὁ σ. Ἀρ. καὶ πῶς βρέθηκε ἔξω. Ἐλαφρότητα χωρὶς καμιὰ ἰδιαίτερη σπουδαιότητα ἀφοῦ ἡ Ἀσφάλεια πρώτη γνωρίζει σχετικῶς καὶ φυσικὰ δὲν ἐπρόκειτο νὰ πληροφορηθεῖ τίποτε ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἐγκάθειρχτους ἀγωνιστὲς Σεϊ. καὶ ἀρχ.

Λοιπὸν μολαταῦτα, τὸ «κόμμα» Στ. καὶ Σία δὲν ἐδίστασε νὰ γράφει στὸ 2ο «Δελτίο» του (σ. 55) ὅτι ὁ πυρήνας ΕΟΚΔΕ ἔκανε τὸν ἀντισυνωμοτισμὸ νά... ἀποκαλύφει τὸ σ. Α. Τὴν καλὴ πίστη φαίνεται ὅτι οἱ σ. αὐτοὶ θὰ τήνε διδάχτηκαν ἀπὸ τὸ Στρεψιάδη τοῦ Ἀριστοφάνη.

2. Δὲν ἠθικολογεῖ ὁ σ. Στ. οὔτε αἰσθηματολογεῖ

Μπαίνοντας στὴ συζήτηση ὁ σ. Στ. εἶχε ξεσκίσει τὰ ἱμάτιά του ὑποσχόμενος ὅτι θὰ εἶναι κατὰ τῶν «εὐόσμων» — κανεὶς δὲν τοῦ τὸ ζήτησε. Βγαίνοντας τώρα ἀπὸ τὴ συζήτηση, πάλι ξεσκίζει τὰ ἱμάτιά του διαμαρτυρόμενος ὅτι δὲν κάνει ἠθικολογία — ποιός τοῦ τὸ κατηγόρησε; — μὲ ὅσα «εὔοσμα» ἐκσφενδονίζει κατὰ τῶν ἄλλων κομματικῶν συντρόφων ποὺ δὲν τυχαίνει νὰ συμφωνοῦν μὲ τὶς δικές του γνῶμες.

«Θ ἄ τ α ν ε — γράφει — β α ρ ύ τ α τ ο σ φ ά λ μ α ἂν καταλήγαμε στὸ συμπέρασμα ὅτι πρόκειται ἁπλῶς γιὰ μιὰ ὁμάδα συγχυσμένων καὶ ἀνίκανων γιὰ βαθύτερες καὶ συνθετότερες σκέψεις συντρόφων ποὺ χρησιμοποιοῦνε τὴν παραποίηση καὶ τὴν ταχυδακτυλουργία ὅ τ α ν δ ὲ ν μ π ο ρ ο ῦ ν ν ὰ τ ὰ β γ ά λ ο υ ν π έ ρ α μ ὲ σ ο β α ρ ό τ ε ρ α ἐ π ι χ ε ι ρ ή μ α τ α. Αὐτὸ θὰ εἴτανε μιὰ ἠθικολογικὴ καὶ ὄχι μιὰ πολιτικὴ ἐξήγηση. Μιὰ τέτοια ἠθικολογικὴ διάκριση τῶν τάσεων μέσα στὸ ἐργατικὸ κίνημα δὲν ἔχει «οὔτε σκιὰ μαρξισμοῦ».

Ἀλλὰ 1) Ὑπὸ σκιὰν μαρξισμοῦ ἢ ἔστω καὶ ἁπλῶς ὑπὸ σκιὰν λογικῆς, φαίνεται ἡ θερμοκρασία θᾶναι πολλοὺς βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδὲν γιὰ ἕναν «ἐπιστήμονα» ποὺ ἰσχυρίζεται ὅτι ὅποιος ἔχει σοβαρότερα ἐπιχειρήματα θὰ προτιμοῦσε τὴν πλαστογραφία ἀντὶ γιὰ αὐτά. Ἡ πλαστογραφία εἶναι λιγότερο σοβαρὸ ἐπιχείρημα καί, ἐπὶ πλέον, τιμωρεῖται στὴν πολιτικὴ μὲ τὴ γενικὴ περιφρόνηση. 2) Ἂν οἱ κομματικοὶ ἀντίπαλοι τοῦ σ. Στ. στὴν ΕΟΚΔΕ ἔχουν πραγματικὰ «σοβαρότερα ἐπιχειρήματα» καὶ εἶναι πραγματικὰ «ἱκανοὶ γιὰ συνθετότερες σκέψεις», τότε πῶς ἐξηγεῖται αὐτὸ ποὺ ὁ ἴδιος ὁ σ. Στ. γράφει στὸ 2ο διασπαστικὸ «Δελτίο» του: «ἀνεύθυνα καὶ ἀσυνείδητα γράφουνε ὅ,τι τοὺς κατέβει» καὶ ὅτι «δὲν μᾶς ἔχουν μέχρι τώρα συνηθίσει οἱ σ. μὲ τίποτε τὸ σοβαρό»; (σελ. 48 καὶ 63). Ἐμεῖς δυσκολευόμαστε νὰ τὸ καταλάβουμε σὰν «ἀνώριμοι» ποὺ εἴμαστε. Ἕνας ὅμως εἰδικὸς συγγραφέας διατριβῶν περὶ πολιτικῆς ταχυδακτυλουργίας σίγουρα πρέπει νὰ διακρίνει τὴ μεγάλη διαφορὰ ποὺ χωρίζει τὶς δυὸ αὐτὲς διαπιστώσεις καὶ προπαντὸς τὴν αἰτιολογία μιᾶς τέτοιας ἀντίφασης.

Πελαγοδρομεῖ τοῦ συντρόφου Στίνα ἡ «ἐπιστήμη».

***

Ὁ σ. Στ. δὲ διδάσκεται ἀπὸ τὰ παθήματά του. Στὴν ἀρχὴ τῆς συζήτησης, μαζὶ μὲ τὰ καριοφίλια τῶν σχημάτων του γιὰ φασισμό, γιὰ ἐπαναστατικὲς καταστάσεις κτλ., δοκίμασε νὰ ἀγγίξει καὶ λεπτότερα σύγχρονα ὅπλα: τὴν αἰσθηματολογία. Μᾶς εἶχε πρῶτα πρῶτα μιλήσει γιὰ τὶς «αἰσθηματικὲς προκαταλήψεις τοῦ παρελθόντος» ποὺ τάχα δὲν τοῦ ἀρέσανε καὶ εἴδαμε πόσο δὲν τοῦ ἀρέσανε. Σὲ λίγο ὅμως, μὲ μιὰ ἀποστροφή, ποὺ δὲν τῆς ἔλειπε κάποιος λυρισμὸς — ἂς εἴτανε βεβιασμένος κι ἄψυχος — μᾶς ἀνακάλεσε μακάβριες φυσιογνωμίες[33]. Τοῦ ἀποδείχτηκε ὅτι οἱ νεκροὶ τεταρτοδιεθνιστὲς εἶναι οἱ πιὸ ἀκατάλληλοι νὰ ξαναζωντανέψουν τὴν πνιγμένη στὰ βαλτονέρια τῆς ἄπραγης ἡττοπάθειας ΚΔΕΕ («Προκρούστης» παρ. 79). Ἀμετανόητος τώρα, ἐπικαλεῖται ἐνδεχόμενους ἥρωές μας «ποὺ παίζουν τώρα ἐκεῖ ἔξω τὸ κεφάλι τους», ὅπως κι αὐτὸς — θέλει νὰ πεῖ. Ἀντίθετα μὲ τοὺς ἐδῶ μέσα «ἀντιντεφαιτιστές», ποὺ δὲν τὸ παίζουνε — θέλει νὰ πεῖ. Θὰ μποροῦσε τάχα τώρα νὰ τόνε συνετίσει τὸ βαθύτερο νόημα τῆς διαλεκτικῆς στὴν ἀρχαία τραγωδία; Θἄχει ἴσως ἀκούσει ὁ σ. Στ. πόσο ἀσύγκριτα λεπταίσθητη ἐπεξεργασία ἀπαιτεῖ τὸ τραγικὸ στοιχεῖο στὴν τέχνη καὶ ὅτι ἐξαιτίας ἀπὸ μιὰ μοιραία ἀδεξιότητα τοῦ χειριστῆ, συμβαίνει ὥστε πίσω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ τραγικὸ νὰ ἐνεδρεύει τὸ κωμικό. Λοιπόν, ἂς ἀπαντήσει: Τοὖτυχε καμιὰ φορὰ στὴ ζωή του ὡς τώρα τοῦ σ. Στ. νὰ ἀντικρύσει μπροστά του τὸ θάνατο γιὰ τὸν κομμουνισμό, πραγματικὰ δηλαδή, ὄχι στὰ τετράδια; Τὰ κουδουνίσματα δὲν εἶναι γιὰ τοὺς ἡρωισμούς. Ἡ φύση τῆς θυσίας εἶναι νὰ γίνεται, ὄχι νὰ λέγεται. Τοῦ ἐπαναστάτη ἡ αὐταπάρνηση εἶναι βουβὴ καὶ ἔχει μέσα στὸν ἑαυτό της τὴν ἀμοιβή της. Ἐνάντια στὴν οἴηση καὶ στὴν κομμουνιστικὴ «μεγαλαυχία» προειδοποιοῦσε ὁ Λένιν τοὺς νέους μὲ τὸ λόγο του στὴ Νεολαία. Τὶς φέρνουνε συνή-

θως στούς ἐργάτες μικροαστοί συνοδοιπόροι ἤ νεαροί διανοούμενοι. Τό κολλεχτιβιστικό ψυχικό κλίμα τῶν συνειδητῶν προλετάριων δέν κατορθώνει πάντοτε νά τιθασεύει τό «διανοουμενίστικο» ἀτομισμό, νά τόν ὑποτάξει σταθερά μέ διάρκεια καί συνέχεια ὥς τό τέλος στό γενικό, ὑπερατομικό, ταξικό σκοπό. Ἀπό δῶ κάποτε καί οἱ ἐκρήξεις ψευδοηρωικῆς αἰσθηματολογίας. Οἱ «ἀγαποΐδρωτες ψυχοδροσιές» της — μεταφράζει σέ ἄπταιστη ἑλληνοταταροσκυθική ἡ σταλινική ἀπόδοση τοῦ «Κομμουνιστικοῦ Μανιφέστου» — ντύνονται συχνά στά κατακόκκινα ὅπως καί κεῖνες τοῦ προκατακλυσμιαίου «φεουδαρχικοῦ σοσιαλισμοῦ» πού μυκτηρίστηκε ἀπό τόν Μάρξ. Ἕνας λόγος παραπάνω νά φέρουνε ναυτία στούς ἀληθινούς ἐπαναστάτες.

***

Στά ἀστικά κόμματα, ὅταν κανείς τ' ἀλλάζει σάν τά παλιά του πουκάμισα, τόνε βάζουνε νά λέει ὅ,τι νἆναι, ἀκόμη καί αὐτοδιαψεύσεις γιά γεγονότα ἱστορικά πού τά ξέρει ὅλος ὁ κόσμος. Οἱ ἀστοί πολιτικοί εἶναι ἀδιάντροποι.

Ἴσαμε τώρα ὁ ἄλλοτε πυρήνας ἐδῶ ΚΔΕΕ (Στ. καί Σία) ποτέ δέν ἰσχυρίστηκε πώς εἶχε ἄλλα θύματα ἐκτός ἀπό τούς δυό ἀρρώστους τεταρτοδιεθνιστές πού πεθάνανε στό ταξικό κάτεργο. Τό τρίτο ταξικό θύμα ἀπό τίς γραμμές μας, ὁ δολοφονημένος («αὐτοκτονημένος»;) ἀπό τήν Ὀχράνα Τυλιγάδης, εἴταν ἀγωνιστής τῆς ΕΟΚΔΕ καί εἶχε ἀποδοκιμάσει τίς ἰδέες καί τίς μεθόδους τοῦ σ. Στ. στό σχίσμα τῆς παλιᾶς ΚΔΕΕ. Ὁ ἴδιος ὁ σ. Δ.Β. εἶναι ἐκεῖνος πού ἀνακοίνωνε τότε στήν Κ.Ε. τῆς ΕΟΚΔΕ καί στόν πυρήνα του τίς δολοφονικές ἀπόπειρες καί τούς ἐκβιασμούς πού ἔκαναν οἱ χαφιέδες πάνω στόν Τυλιγάδη, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Τυλιγάδης τίς ἀνακοίνωνε καί σέ ἄλλους συντρόφους τῆς Ὀργάνωσης. Ὁ ἴδιος πάλι σ. Δ.Β. εἶναι ἐκεῖνος πού ἔγραψε ἰδιόχειρα στόν «Προλετάριο» τήν ἀγγελία τῆς δολοφονίας τοῦ Τυλιγάδη. Ἀπό τόν ἴδιο τέλος τό σ. Δ.Β. τὄμαθε ὅλο τό Στρατόπεδο ὅταν ἦρθε τό 1938. Καί κανείς ἀπό τούς σ. Στ. καί Σία δέν τό ἀμφισβητοῦσε ὥς τώρα γιατί αὐτή εἴτανε ἡ πασίγνωστη ἀλήθεια. Τ ώ ρ α ὅ μ ω ς ὁ ἴ δ ι ο ς ὁ σ. Δ. Β. στήν προσπάθεια του νά νεκραναστήσει τή διαλυμένη μέ τό ντεφαιτισμό ΚΔΕΕ, φιλοτεχνεῖ σέ γλυκανάλατο φιλολογικό ὕφος νεκρολογίες ὅπου διαβεβαιώνει τό κατάπληχτο κοινό ὅτι ὁ δολοφονημένος Τυλιγάδης δέν εἶναι θῦμα τῆς ΕΟΚΔΕ ἀλλά τῆς ΚΔΕΕ τοῦ σ. Στ. καί Σία[34].

Ὁ σ. Στίνας μᾶς ἀπόδειξε «ἐπιστημονικότατα» ὅτι ταχυδακτυλουργίες γίνονται στά παιγνιόχαρτα, στίς ἰδέες κάποτε καί σέ νεκρά κείμενα τό πολύ. Σέ νεκρούς ἀνθρώπους ταχυδακτυλουργίες νά γίνονται μόνον «ἐπιστήμονας» τῆς ἀξίας τοῦ σ. Δ.Β. μποροῦσε νά ἀποδείξει.

***

Αὐτό πού παθαίνει ὁ σ. Στ. μέ τήν ἠθικολογία στό τέλος τῆς συζήτησης εἶναι ἀκόμη φαιδρότερο ἀπ' ὅ,τι ἔπαθε μέ τήν αἰσθηματολογία στήν ἀρχή τῆς συζήτησης.

«Κάπου πῆρε τ' ἀφτί του» ὅτι ὁ Μὰρξ καὶ ὁ Λένιν «βρίζανε» τοὺς πολιτικούς τους ἀντιπάλους. Βολικότερος τρόπος γιὰ ν' ἀποδείξει τὸ μαρξισμὸ - λενινισμό του ὁ σ. Στ. δὲν ὑπῆρχε: καὶ ὅρμησε στὴν ἀποθήκη τῶν «εὐόσμων».

Τὸ ἀτύχημα εἶναι ὅτι ποτέ τους οἱ Δάσκαλοι δὲν ἔτυχε νὰ «βρίξουν» ὅπως συκοφάντες ἀντίπαλοι τοὺς τὸ κατηγόρησαν πολλὲς φορές[35].

Ὁ Λένιν, καὶ ἰδίως ὁ Μὰρξ — «Herr Vogt»! — συμπυκνώνανε σὲ μιὰ ἢ δυὸ σαρκαστικὲς καὶ βαθύτατα συμβολικὲς λέξεις ὀγκόλιθους ἀπὸ ἀποδειχτικοὺς κρυστάλλινης διαύγειας καὶ ἀκαταμάχητους συλλογισμοὺς γιὰ τὸν πολιτικὸ ἢ θεωρητικὸ χαρακτήρα τοῦ ἀντιπάλου τους. Πολὺ προτοῦ βγεῖ ἀπὸ τὴν πέννα τοῦ Λένιν ἡ λέξη «λακὲς τῆς μπουρζουαζίας», «προδότης», «λακὲς τῆς Αὐτοῦ Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος» γιὰ τοὺς Σάιντμαν, Κάουτσκι, Οὐὲμπ κλπ. ὁ κόσμος ποὺ εἶχε διαβάσει καὶ πειστεῖ ἀδιάσειστα ἀπὸ τὴ φωτεινὴ ἑρμηνεία τοῦ συγγραφέα, τοὺς ἔφερνε αὐθόρμητα αὐτοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς στὸ στόμα του. Ἁπλούστατα ἐκφράζανε τὶς πραγματικότητες μὲ ἐπιγραμματικὴ λακωνικότητα. Καὶ ὁ Τρότσκι ποὺ ὁ συγγραφικὸς σαρκασμός του εἶναι κάπως διαφορετικὸς στὸ ὕφος — σύνθεση βολταιρικοῦ, κλασικοῦ ἀττικοῦ καὶ λενινικοῦ θὰ λέγαμε — δὲν ἐδίσταζε νὰ πεῖ καὶ στοὺς πιὸ ἀξιοσέβαστους κ.κ. σοσιαλπροδότες ὅτι μπορεῖ νὰ μὴν εἴτανε στὸν «καλὸ κόσμο» συνηθισμένα τὰ πολεμικὰ ἐπίθετα τοῦ Λένιν, εἴχανε ὅμως τὸ πλεονέκτημα νὰ λένε τὴν ἀλήθεια.

Τόσο δυσκολομεταχείριστα πολεμικὰ ὅπλα ἀποπειράθηκε νὰ πιάσει στὰ χέρια του ὁ σ. Στ. γεμάτος χαρὰ γιὰ τὸ ἀναμενόμενο ἀποτέλεσμα. Ὁ σαρκασμὸς τοῦ Λένιν ἔγινε σαχλὴ ἀνουσιότητα καὶ τὸ καυστικό του ἐπίθετο γελοῖος μπουλαχανισμός. Στὴν ἀρχαία Ρώμη χοντροφτιασμένα μόνο ἐργαλεῖα δίνανε στοὺς δούλους. Ποτὲ δὲν ἐμπιστεύονταν στὰ χέρια τους λεπτὰ ὄργανα. Θὰ τὰ κάνανε θρύψαλα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ τἄγγιζαν.

3. Ἰδέες καὶ μέθοδες γενικὰ

Οἱ μέθοδες τῆς συζήτησης εἶναι ἁπλῶς μιὰ μορφὴ τῶν ὀργανωτικῶν μεθόδων γενικά. Οἱ ὀργανωτικὲς μέθοδες εἶναι ἀνάλογες κάθε φορὰ μὲ τὶς πολιτικὲς ἰδέες ποὺ πρόκειται νὰ βάλουν σὲ πραχτικὴ ἐφαρμογή. Οἱ μέθοδες ἑπομένως τῆς συζήτησης θὰ ἀντιστοιχοῦνε κατὰ ἕνα γενικὸ τρόπο στὸ εἶδος τῶν ἰδεῶν ποὺ θέλουμε νὰ ὑπερασπίσουμε.

Ἐκεῖνοι ποὺ ὑποστηρίζουνε τὶς αὐθεντικὲς ἰδέες τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης, δηλαδὴ τὸν ἐπαναστατικὸ μαρξισμό, τὶς θεωρητικὲς καὶ πολιτικὲς ἀντιλήψεις τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι, κατὰ λογικὴ ἀνάγκη δὲν μποροῦν νὰ χρησιμοποιήσουν παρὰ μονάχα τὶς μέθοδες τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου. Μὲ τὰ γενικὰ συμφέροντα τῆς προλεταριακῆς τάξης δὲν συμβιβάζεται ἡ ἀπάτη, ἡ πολιτικὴ συκοφαντία ἢ ἡ μικροπρέπεια. Γιατὶ ἡ ἀλήθεια μόνη εἶναι ποὺ βοηθάει τὴν ἀνερχόμενη αὐτὴ τάξη.

Μιὰ ἀποσυνθετικὴ ἰδεολογία ἀνάμεσα στὶς γραμμὲς τοῦ προλεταριάτου, ὁποιας λογῆς ἀποσυνθετικὴ ἰδεολογία κι ἂν εἶναι, κάθε ἰδεολο-

γία ποὺ συγχύζει τὴν ταξική του συνείδηση, μπορεῖ νὰ ντυθεῖ κάποτε ἐξωτερικὲς μορφὲς πολὺ σοβαρές, ἀληθοφανεῖς καὶ «ἐπιστημονικὲς» ἀκόμα. Παράδειγμα πολλοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ ρεφορμισμοῦ καὶ τῆς ἰδεολογίας γενικὰ ποὺ πρεσβεύει τὴ συνεργασία τῶν τάξεων. Ὁ Κάουτσκι, δάσκαλος τοῦ Λένιν, τοῦ Τρότσκι καὶ δικός μας μὲ τὴν παλιότερη θεωρία καὶ ζωή του, ἔγραψε μετὰ τὴν ἀποστασία του ἔργα μὲ ἀξιοσημείωτη βαρύτητα, ἀξιοπρέπεια καὶ ἐπιστημονικοφάνεια. Ἀλλὰ ἐκεῖ ποὺ πρόκειται γιὰ τὶς πιὸ βασικὲς πραγματικότητες τῆς σύγχρονης κοινωνίας, δηλαδὴ γιὰ τὴν πραχτικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ προγράμματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐκεῖ κι αὐτὸς παραποιεῖ, νοθεύει τὴν ἰδεολογία τοῦ προλεταριάτου, τὸ μαρξισμό. Ἔτσι, στὴν ἰδεολογική του σύγκρουση μὲ τὸν Λένιν καὶ τὸν Τρότσκι, μεταχειρίζεται ἀπὸ τὴ λογικὴ ἀνάγκη τῆς θέσης του τὸ ψέμα, τὴν πολιτικὴ συκοφαντία καὶ τὴν παραμόρφωση ἀκόμα τῶν κειμένων τοῦ Μάρξ. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ρεφορμιστὲς — ποὺ μποροῦν νὰ παριστάνουν τὸν «ἔντιμο ἀντίπαλο» τὶς ἄλλες φορὲς — ὅταν ἀπειλεῖται ἡ θέση τῆς γραφειοκρατίας τους στὰ συνδικάτα, καταφεύγουν στὴν ξετσίπωτη συκοφαντία καὶ στὴν αὐθαιρεσία γιὰ νὰ σπάσουνε τὰ σωματεῖα καὶ νὰ πετάξουνε ἔξω τὴν ἐπαναστατικὴ πτέρυγα. Γενικὰ λοιπὸν οἱ πραχτικὲς μέθοδες ἐκδήλωσης τῶν ἀποσυνθετικῶν ἰδεῶν ἀποπνέουν σήψη, ἀποσύνθεση, σὰν «σοσιαλιστικὰ» ἀντικαθρεφτίσματα τῶν κυρίαρχων τάξεων ποὺ σαπίζουν. Σ' αὐτὸ τὸν κανόνα μποροῦν νὰ ὑπάρχουν ἐξαιρέσεις στὶς λεπτομέρειες μόνο, σὲ μερικότερες ἐκδηλώσεις, σὲ σποραδικὲς μόνο περιστάσεις.

Ὅλη ἡ μεθοδολογία, ἄρα καὶ ἡ συζητητική, τοῦ ἡττοπαθοῦς ὀπορτουνισμοῦ, ὅπως αὐτὸς παρουσιάζεται στὶς γραμμές μας, ἔχει τὸν ἴδιο ἀποσυνθετικὸ χαρακτήρα ποὺ ἔχει καὶ ἡ οὐσία τῆς ἰδεολογίας του.

Ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀποσυνθετικὲς τάσεις τόνε χωρίζει τὸν ἡττοπαθῆ ὀπορτουνισμὸ στὶς μέθοδές του — στὸν «Ἀπολογισμὸ» θὰ γίνει λόγος γιὰ τὰ γνωρίσματα τῆς πολιτικῆς του οὐσίας — ὁ ἀπόλυτος, ὁ ὁλοκληρωτικὸς νὰ ποῦμε, ἔτσι, χαραχτήρας του. Σὲ κανένα μερικότερο σημεῖο, πουθενά, οὔτε κὰν στὶς παραμικρότερες λεπτομέρειες δὲν προδίνει τὸν ἑαυτό του. Φαρμακώνει, πληγώνει τὸ ὑγιὲς αἴσθημα τοῦ συνειδητοῦ προλετάριου καὶ τὸν ἐπαναστατεῖ.

4. Εἰδικότερος χαρακτηρισμὸς γιὰ τὶς ντεφαιτιστικὲς μέθοδες

Ἡ γενικὴ ἐμφάνιση τῶν δυὸ ντεφαιτιστῶν ἡγετῶν στὴν Ἀκροναυπλία μαζὶ μὲ τὸν ὀπαδό τους εἶναι ἕνα π ο λ ι τ ι κ ὸ σ κ ά ν δ α λ ο. Στὸ μέτρο ποὺ ἀποκαλύπτεται πόσο ἐχθρικὴ στὴν 4η Διεθνῆ εἶναι ἡ τάση τοῦ ἡττοπαθοῦς ὀπορτουνισμοῦ, τόσο τὸ γόητρο τῆς Διεθνοῦς καὶ τῶν ἀρχῶν της προφυλάσσεται ἀπ' αὐτὸ τὸ σκάνδαλο.

Ἀνεύθυνες ἐνέργειες καὶ διαλυτικὲς συνήθειες, μιὰ ἐπικίνδυνη νοσηρότητα εἶδε πολὺ σωστὰ ὁ πυρήνας ΕΟΚΔΕ τῆς Ἀκροναυπλίας σ' ὅλες τὶς μέθοδες καὶ τοὺς ἔδωσε συνοπτικὰ μιὰ ἱστορικὴ αἰτιολογία. Στὴν πορεία τῆς συζήτησής μας τούτης εἰδικά, εἴδαμε καθαρὰ αὐτὴ τὴ νοσηρότητα σὲ ὅλες της τὶς ἐκδηλώσεις: ἀνευθυνολογία καὶ μπερδεμένες πε-

ριφράσεις πού ζαλίζουν τὸ κεφάλι, ἀσεβέστατη κακομεταχείριση τῆς γραφτῆς καὶ προφορικῆς διατύπωσης τῆς γνώμης τῶν ἄλλων, κουφότητα καὶ ψεύτικος ριζοσπαστισμὸς στὴν ἀναζήτηση τῆς «περιπέτειας» καὶ στὴ διαμαρτυρία γιὰ τὴ «ρουτίνα» τῆς σταθερῆς, ὑπομονετικῆς καὶ αἰσιόδοξης δουλειᾶς τῶν ἐπαναστατικῶν ὀργανώσεων, στενόκαρδη μισαλλοδοξία, ἀσφυχτικὰ μηχανικὴ ἀντὶ γιὰ τὴν ψύχραιμη συντροφικὴ ἀνταλλαγὴ τῶν σκέψεων γιὰ τὴν ἀναζήτηση τῆς σωστῆς κομματικῆς λύσης, χυδαῖος καιροσκοπισμὸς στὰ συγκεκριμένα ζητήματα καὶ «ἀριστερισμὸς» μόνο μὲ τὸ ποντάρισμα πάνω σὲ καταστρεφτικὲς ἐκδοχὲς γιὰ τὴν προοπτική, φορμαλισμὸς στὶς βασικὲς ἔννοιες καὶ στενὸς σεχταριστικὸς ὄχι κομματικὸς ὁρίζοντας, πληθωρισμὸς ἀπὸ παλινωδίες, μικρολογία καὶ ἀναξιοπρέπεια, συχνὲς παρανοήσεις κάθε ἀντίθετης ἰδέας γιὰ τὶς ἄμεσες πολιτικὲς καταστάσεις, προχειρότητα στὸ ἀντίκρυσμα κάθε ἐπίκρισης καὶ ἐλαφρότητα στὴν ἐκλογὴ τῶν ἐπιχειρημάτων κάθε φορά, κυνήγι τῆς στιγμιαίας μὲ κάθε θυσία ἐντύπωσης, συστηματικὴ προσωπικοποίηση τῶν ἰδεολογικῶν διαφορῶν, παιδιακίσιος σανφασονισμός, διαδοχικὴ ὑποστήριξη τῶν πιὸ ἀντίθετων ἀπόψεων μὲ τὴν ἴδια «ἀπολυτότατη» πεποίθηση κάθε φορά, — τέλος χρησιμοποίηση ἀπροφάσιστη καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς μηχανικῆς βίας γιὰ τὸ πνίξιμο τῆς συζήτησης καὶ γιὰ τὸν παρεμποδισμὸ τῆς ἀμοιβαίας διαφώτισης τῶν κομματικῶν συντρόφων στὰ στρατόπεδα. Κοντολογῆς ὀργανωτικὸς ἄρα καὶ συζητητικὸς τυχοδιωχτισμὸς 100%. Καὶ σὰν κορωνίδα πάνω ἀπ' ὅλα αὐτά: τέλεια ἔλλειψη πνεύματος αὐτοκριτικῆς καὶ ἀνενδοίαστη ἀπόδοση στοὺς ἄλλους ὅλων τῶν πιὸ πάνω ἐλαττωμάτων.

5. Ἀμοραλισμός, Ἰησουϊτισμός, Μακιαβελισμὸς

«Δὲν ἠθικολογῶ, μαρξισμὸ κάνω», μᾶς λέει ὁ σ. Στ. σὰ νὰ διαισθάνεται μὲ ἀνησυχία ὅτι θὰ σηκώσουν τοὺς ὤμους ὅσοι κομμουνιστὲς τὸν ἀκούσουν νὰ μιλάει γιὰ 4διεθνιστὲς «κίτρινους», «φιλόδοξους», πού φροντίζουνε γιὰ τὶς «ταπεινὲς προσωπικές τους ἐμπάθειες» κτλ. («Δελτίο» 2 τῶν διασπαστῶν σ. 42, 50, 64 κ.ἄ.). Ἀντιλαμβάνεται ὅτι μὲ τὴν τέτοια «κριτική» του κάνει στὶς ἰδέες ὅ,τι εἶχε κάμει ἡ Κίρκη στοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέα. Ἐκείνη μὲ τὸ μαγικὸ ραβδί της τοὺς μεταμόρφωσε σὲ χοίρους, τοῦτος μεταμορφώνει τὶς ἰδέες σὲ λάσπες. Λάσπες τῆς χειρότερης πολεμικῆς ἀνάμεσα σὲ ἀστοὺς πολιτικούς. Ντροπιαστικὰ γιὰ προλεταριακοὺς ἐπαναστάτες.

Ἀπὸ τὸ μεγάλο του ἴσως πνευματικὸ μόχθο πάνω στὴ μαρξιστικὴ θεωρία παράλειψε νὰ μᾶς ἐξηγήσει στὴν περὶ ταχυδακτυλουργίας διατριβή του μιὰ λεπτομέρεια πολὺ οὐσιώδη γιὰ τὸ κεφάλαιο τῆς ἠθικολογίας: Εἶναι λοιπόν, ἀλήθεια, βλαβερὴ γιὰ τὸ κίνημά μας ἡ ταχυδακτυλουργία καὶ ἡ ἀπάτη «ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς προθέσεις» τοῦ δράστη τους; (Στίνας, σ. 22 τοῦ 1ου «Δελτίου» του). Αὐτὴ ὅμως ἡ «πρόχειρη» παρατήρηση τοῦ σ. Στ. γιὰ τὶς «προθέσεις» δὲν σώζει τὴν «ἠθικολογία» του. Τὴνε χειροτερεύει, τὴνε κάνει μόνο πιὸ λίγο ἐπιστημονική. Ὁ Γιάννης

Ἁγιάννης ἔκλεψε ἀπὸ τὸ φοῦρνο ψωμιά, γιὰ νὰ θρέψει τὰ λιμασμένα ὀρφανὰ τῆς ἀδελφῆς του. Ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ ἀπατᾶ τοὺς ἐργάτες, τὸ κάνει γιὰ νὰ τοὺς ἀπατήσει ἁπλὰ καὶ καθαρά. Μὲ ἄλλα λόγια εἶναι κατεργάρης ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς καλές του προθέσεις. Ἔτσι, ὅποιος ἀπατᾶ τοὺς συντρόφους του — καὶ μάλιστα τοὺς κομματικούς του συντρόφους — τὸ κάνει γιὰ νὰ βάλει τὴν προσωπικότητά του παραπάνω ἀπὸ τὴν ὁλότητα τῶν συναγωνιστῶν του. Δὲν διαφέρει παραπολὺ ἀπὸ τούτονε ὅποιος «ὑπερασπίζεται τὸν ἑαυτό του, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ στοιχίσει στὴν ἑνότητα» αὐτῶν τῶν ἀγωνιστῶν κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ σ. Δ.Β. Μὲ καλὲς προθέσεις εἶναι συνήθως στρωμένος ὁ δρόμος ποὺ πάει στὴν κόλαση. Καὶ ἡ βεβιασμένη προθεσιολογία τοῦ σ. Στ. εἶναι ἀκριβῶς ἡ πρωτότυπη «ἠθικολογία» του ποὺ τόσο καλὰ τήνε βλέπει ὁ σ. Στ. στὶς ἴδιες του τὶς διατριβὲς καὶ τόσο πολὺ πασχίζει νὰ μᾶς τήνε κρύψει.

***

Εἶναι δυνατὸ νὰ ὁδηγηθεῖ σὲ πράξεις κακὲς ἕνας μὲ ἐγνωσμένο χαραχτήρα τύπος ἀμοραλιστικός, ἐγωιστικὸς καὶ τυχοδιωχτικός; Καὶ πῶς θὰ μποροῦσε κανεὶς ἔπειτα νὰ ἰσχυρισθεῖ ὅτι τὸν τύπο αὐτὸν τὸν ὁδήγησαν ἐκεῖ ἰδέες τέτοιες ποὺ τὸν κάνουν ἐπικίνδυνο;

Μ' ὅλο ποὺ τὰ ἐρωτήματα δὲν εἴμαστε μεῖς ποὺ τὰ θέσαμε, θὰ μπορούσαμε ὡστόσο νὰ διατυπώσουμε τὴν πεποίθησή μας ὅτι: οἱ ἰδέες οἱ ντεφαιτιστικές, στὶς μεθόδους τουλάχιστο τῆς συζήτησης, ἀποδείχτηκαν ὁλότελα ταιριαστὲς μὲ τὸν πραχτικὸ «ἀμοραλισμό».

Ἀ μ ο ρ α λ ι σ μ ὸ ς στὴ φιλοσοφία τοῦ 19ου αἰώνα (Yves Guyot: «Ἠθικὴ χωρὶς κυρώσεις») εἶναι ἡ θεωρητικὴ ἀδιαφορία γιὰ τὸ ἠθικὸ πρόβλημα, ὄχι ἡ καθαυτὸ ἀνηθικότητα. Τὸ σύμμετρο τοῦ ἀμοραλισμοῦ στὸν ἐπιζῶντα παπικὸ Μεσαίωνα εἴτανε ὁ Ἰ η σ ο υ ϊ τ ι σ μ ό ς. Κι αὐτὸς δὲν ἐνδιαφερότανε ἂν τὰ μέσα ποὺ ἐφάρμοζε γιὰ τὸ σκοπό του θὰ εἴτανε ἅγια ἢ ὄχι. Ὁ σκοπός, ἐννοεῖται, εἴτανε πάντοτε μιὰ καθαγιασμένη ἀπὸ τὸ Λογιόλα ἀτιμία ἢ ἀπανθρωπία. Στὴν πολιτικὴ τὸ νὰ ἔχεις γιὰ ἀρχή: μὲ ὁποιοδήποτε μέσο νὰ φτάσεις στὸν «ἅγιο» σκοπὸ τῆς ἐπικράτησης πάνω στοὺς ἄλλους, εἶναι ὁ Μ α κ ι α β ε λ ι σ μ ό ς.

Ὅλες αὐτὲς οἱ φιλοσοφίες εἶναι ἀστικές, ἀντιδραστικές. Μόνο καταδικασμένες ἀπὸ τὴν ἱστορία τάξεις καὶ οἱ λακέδες τους χρησιμοποιοῦνε στὴν πολιτικὴ πάλη «κάθε μέσο», δηλαδὴ τὸ μέσο τῆς ἀπάτης, τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς συκοφαντίας. (Γιατὶ ἡ βία, ἡ ὀργανωμένη ὁμαδικὴ βία, ἀποτελεῖ τὴν οὐσία τῆς πολιτικῆς πάλης, καὶ διακρίνεται σὲ ταξικὴ βία ἀντιδραστικὴ καὶ ταξικὴ βία ἐπαναστατική. Ἡ χρησιμοποίηση βίας στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας εἶναι γραφειοκρατικὸ ἀντικαθρέφτισμα ἀντιδραστικῆς ταξικῆς βίας μέσ' στὶς γραμμὲς τῆς προοδευτικῆς τάξης). Γιατὶ αὐτὲς μόνο, οἱ παρακμασμένες τάξεις ζητοῦν νὰ σταθοῦν ἐνῶ ξέζησαν πιά. Ξεγελᾶνε τὶς δουλωμένες μάζες τοῦ λαοῦ παριστάνοντας τὰ δικά τους προνόμια σὰ γενικὸ καλὸ ὅλης τῆς κοινωνίας. Οἱ ἰδεολόγοι τους ἐξαιρετικὰ μονάχα μπόρεσαν νὰ δείξουν ψηλὲς κοινωνικὲς ἀρετές, στὸ μέτρο δηλαδὴ ποὺ πήρανε τὸ μέρος τῶν ἐπαναστατημέ-

νων μαζῶν καὶ ἰδίως στὴν ἐποχὴ τῆς ἐπαναστατικῆς ἀνόδου τῆς τάξης τους.

Ἀντίθετα, ὅ,τι στάθηκε ἐξαίρεση γιὰ μερικοὺς πολιτικοὺς τῆς ἀστικῆς τάξης, πρέπει νἆναι ὁ κανόνας γιὰ ὅλους τοὺς ἰδεολόγους τοῦ προλεταριάτου. Εἶναι ἡ τάξη ποὺ ἀπὸ τὴν ἴδια της τὴν κοινωνικὴ θέση καὶ τὴν ἱστορική της ἀποστολὴ δὲν ἔχει νὰ ἀπατήσει κανένανε. Δικό της ταξικὸ συμφέρον εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς καθολικῆς προόδου στὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ ἀγωνιστὴς τοῦ κομμουνισμοῦ θὰ κλείσει μέσα στὴν ψυχή του ὅ,τι καλύτερο ἔχει δώσει ὡς τώρα ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία γενικά, ὄχι ὅ,τι χειρότερο ἀφήνει ἡ ταξικὴ κοινωνία στὴν ἀστικὴ μορφή της εἰδικά. Ὁ νέος τύπος ἀνθρώπου τῆς αὐριανῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ὁ «σοσιαλιστὴς νεοανθρωπιστὴς» καὶ στὴ φιλοσοφία του καὶ στὴ ζωή του — μᾶς δόθηκε στὰ φιλοσοφικὰ ἔργα τῶν Μὰρξ - Ἔνγκελς πρὶν ἀπὸ τὸ 1848 («Ἁγία Οἰκογένεια», «Ζήτημα Ἑβραίων» κτλ.) καὶ ἀπὸ τὰ ἀθάνατα πρότυπα τῆς ἄσπιλης ζωῆς τῶν μεγάλων ἀρχηγῶν μας. Αὐτὸ τὸν τύπο ἀνθρώπου πραγματοποιοῦνε κιόλας ἀπὸ τώρα, σὲ βαθμὸ ὁλοένα ἀνώτερο, οἱ προλεταριακοὶ ἀγωνιστὲς μέσα στὴ μοναδικὴ καὶ στὴ μεγάλη φιλία κοινῆς θυσίας καὶ κοινῆς ἀγωνιστικῆς χαρᾶς ποὺ λέγεται Ὀργάνωση τῶν Ἐπαναστατῶν, Κομμουνιστικὸ Κόμμα.

Ὅλων αὐτῶν ἄρνηση καὶ ἐξύβριση εἶναι ἡ συζητητικὴ μέθοδο τῶν ντεφαιτιστῶν μας.

Δὲν μποροῦμε στὸ ἐργατικὸ κίνημα νὰ ἀδιαφοροῦμε «ἀμοραλιστικὰ» γιὰ τὸ εἶδος τῶν μέσων ποὺ θὰ χρησιμοποιήσουμε γιὰ τὴν ἐπικράτηση τῶν ἰδεῶν μας. Ἠθικὸ γιὰ μᾶς εἶναι ὅ,τι τείνει νὰ ἐλευθερώσει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν ὑλικὴ καὶ τὴν πνευματικὴ καταπίεση τῶν ἄλλων καὶ νὰ μεγαλώσει τὴν ἐξουσία του πάνω στὴ φύση (Τρότσκι). Αὐτὴ εἶναι ἡ ταξικὴ ἠθικὴ τοῦ προλεταριάτου. Αὐτήνε διερμήνευε ὁ ἀρχηγὸς τῆς 4ης Διεθνοῦς ὅταν ἔλεγε ὅτι μὲ τὸ ψέμα, τὴν ἀπάτη καὶ τὴ «χαρτοκλεψιὰ» στὴν πολιτικὴ δὲν πᾶμε στὸ σκοπὸ τῆς προόδου, στὴν ἱστορικὴ ἀποστολὴ τοῦ προλεταριάτου. Τὰ μέσα αὐτὰ δὲν ἔχουμε ἀνάγκη νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε οὔτε κὰν ἀπέναντι στοὺς ταξικοὺς ἐχθρούς μας. Καὶ περιττὰ εἶναι καὶ βλαβερὰ εἶναι στὴν ὑλικὴ καὶ πνευματικὴ τελειοποίηση ποὺ σημαίνει ὁ Σοσιαλισμός. Γιατὶ λερώνουνε καὶ διαφθείρουνε, δὲν ἀνεβάζουνε τὸ ἐπίπεδο. Δὲν δημιουργοῦνε, διαλύουνε κόμματα. Παράδειγμα ὁ σταλινισμὸς καὶ ὁ ἀρχειομαρξισμός. Γιὰ τὸ ἑλληνικὸ κίνημα εἶναι οἱ δυὸ κλασικοὶ τύποι ἐφαρμογῆς τοῦ Ἰησουϊτισμοῦ καὶ τοῦ Μακιαβελισμοῦ στὴν ἐργατικὴ πολιτικὴ καὶ ὀργάνωση. Διάθλαση σταλινικῆς καὶ ἀρχειομαρξιστικῆς νοοτροπίας καὶ μεθοδολογίας εἶναι ἡ «νοσηρὴ κατάσταση» ποὺ ἐκδηλώνουνε σήμερα στὶς γραμμές μας οἱ τρεῖς διασπαστὲς τῆς Ἀκροναυπλίας.

Εἴτε μαχαιρώνουν ἕναν προλετάριο ἀγωνιστὴ στὴν πλατεία Ἁγίων Θεοδώρων, εἴτε διαλύουν μὲ πιστόλια καὶ γκλόμπς ἐργατικὰ συνέδρια στὸν «Ἀπόλλωνα», εἴτε τσακίζουνε τὸ κρανίο μιᾶς ἐπαναστατικῆς μεγαλοφυΐας μὲ σφυριὲς στὸ Μεξικό, εἴτε ἁρπάζουνε καὶ κρύβουνε ἀπὸ τοὺς ἄλλους φυλακισμένους τὸ μόνο συνωμοτικὸ μέσο συζήτησης ἀνάμεσά τους

γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς τάξης τους — χωρίζει βέβαια ἀπόσταση αὐτὲς τὶς πράξεις καὶ ἰδίως τὴν τελευταία ἀπὸ τὶς πρῶτες, ἀλλὰ ἡ διαφορὰ εἶναι στὴν ἐξωτερικὴ μορφὴ καὶ στὸ βαθμὸ μονάχα. Ἡ βαθύτερη οὐσία σ' ὅλες αὐτὲς τὶς πράξεις εἶναι μιά: Ἡ μηχανικὴ βία ποὺ ζητεῖ νὰ πνίξει τὴν ἐλεύθερη ἀνταλλαγὴ τῶν ἰδεῶν στοὺς κόλπους τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης. Παίζουνε μὲ τὴ φωτιὰ ὅμως ὅσοι χρησιμοποιοῦνε τέτοια μέσα.

Σ' ἕνα κόμμα ποὺ θὰ ἀθώωνε τέτοιες μέθοδες ἢ θὰ τὶς παρασιωποῦσε ἀπὸ πολιτικὴ ἀνανδρία, τὸ προλεταριάτο ἐπιφυλάσσει τελικὰ τὴν παντοτινὴ περιφρόνησή του καὶ τὴν ὀργή του.

6. Συμπέρασμα: Μιὰ «νοσηρὴ κατάσταση» στὸ ρεῦμα μας καὶ ἡ θεραπεία της

Ὁ σ. Στ. ἀπάντησε (2ο «Δελτίο» του σ. 42) στὴ νοεμβριανὴ θέση τοῦ πυρήνα ΕΟΚΔΕ γιὰ τὴ «νοσηρὴ κατάσταση». Ἡ ἀπάντηση εἴτανε ὅποια θὰ περίμενε κανεὶς σύμφωνα μὲ ὅλα τὰ παραπάνω: «Ἡ πάλη μας γιὰ τὴν ἐξυγίανση»! Ὁ σ. Στ. ὡς τὸ τέλος δὲν χάνει ποτὲ τὴ γνωστὴ θέση του στὸ ναὸ τοῦ Ἰσραήλ.

Ἡ περίπτωση ὅμως δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ ἡ πολιτικὴ ἰατρικὴ προβλέπει αὐτοθεραπεία. Ἡ νόσος χρειάζεται βοήθεια ἀπὸ μιὰ πιὸ σοβαρὴ ἰατρικὴ ἐπέμβαση. Ἡ διάγνωση καὶ ἡ θεραπευτική μᾶς εἶναι πιὰ γνωστὲς ὕστερα ἀπὸ τόσο ἐμφανῆ συμπτώματα καὶ τόσο ἐμφανεῖς ἀντιδράσεις ποὺ παρουσιάστηκαν στὴν ἑνωτικὴ συζήτηση τοῦ 1940. Τὴ θεραπεία τὴ ριζική, τὴν ἀπαραίτητη γιὰ νὰ ζήσει τὸ Κόμμα, τήνε πραγματοποιεῖ ἀπὸ τώρα κιόλας ἡ κοινὴ συνείδηση τῶν ἀγωνιστῶν του.

Αὐτὴ θὰ βάλει στὴν ἰδεολογία καὶ στὴ μεθοδολογία τοῦ ἡττοπαθοῦς ὀπορτουνισμοῦ καὶ τυχοδιωχτισμοῦ ἕνα τέρμα καὶ ἕνα στίγμα. Θὰ τὶς κηρύξει μὲ τρόπο ὁριστικὸ καὶ ἀμετάκλητο ξένες ἀπὸ τὸ ἐθνικὸ τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς στὴν Ἑλλάδα.

***

Οἱ κομμουνιστὲς παλεύουνε γιὰ ἰδέες, γιὰ τάσεις, γιὰ μέθοδες στὸ Κόμμα καὶ στὶς κομματικὲς μερίδες. Ἔτσι καὶ στὴν κοινωνία ἀγωνίζονται γιὰ συστήματα, ὄχι γιὰ πρόσωπα.

Τὶς ἐνσαρκώνουνε φυσικὰ ἄνθρωποι τὶς ἰδέες. Σ' αὐτοὺς ἕνα μένει τελικά: Νὰ ἀπορρίψουνε εἰλικρινὰ τὶς βλαβερὲς ἰδέες καὶ μέθοδες, — νὰ ὑποταχθοῦν ἔμπραχτα στὶς ὠφέλιμες.

Ἀπ' αὐτὸ κρίνεται κάθε φορὰ καὶ ἡ προσωπική τους τύχη μέσα στὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα.

Τέλη τοῦ Γενάρη 1941 Π.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ

ΕΣΣΔ γιόκ!

Ἀντὶ γι' ἀπάντηση στὴν κριτικὴ τοῦ εἰσηγητῆ ὁ σ. Στ., ἐκτὸς ἀπὸ τὰ «πρόχειρα» ἠθικολογήματα τοῦ λιβέλλου του, μᾶς εἶχε παραπέμψει στὴ «νέα συστηματικὴ» μελέτη τοῦ σ. Ἀνεμοδείχτη Νο 1 γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ζήτημα, τῆς ὁποίας τὸ «καθαρὸ νόημα» τὸ παρακολουθεῖ ὁ Ἀπολογισμὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὥς τὸ τέλος. Ἀλλὰ ὁ σ. Στ., προβλέποντας φαίνεται τὴν ἀνεπάρκεια τοῦ «νοήματος» αὐτοῦ, μᾶς εἶχε ὑποσχεθεῖ καὶ μιὰ δική του «συμβολὴ» γι' ἀπάντηση μ' ἕνα «προσεχὲς ἄρθρο» του (1ο Δελτίο τῶν διασπαστῶν, σελ. 46—47).

Δὲν τὸ εἴδαμε ὅμως ἀκόμη. Καὶ ἀντὶ γι' αὐτό, φαίνεται, μᾶς ἔδωσε κάτι ἄλλο στὸ 3ο «Δελτίο» τῶν διασπαστῶν ποὺ ἔφτασε στὰ χέρια μας ὅταν τελείωσε τοῦ Ἀπολογισμοῦ ἡ καθαρογραφή: Θέσεις, ποὺ μαζὶ μὲ πολλὰ ἄλλα ἀεροδυναμικὰ μᾶς πληροφοροῦν ὅτι «κανένα πολιτικὸ καθεστὼς ἔξω ἀπὸ τὴ διχτατορία τοῦ προλεταριάτου δὲν μπορεῖ νὰ ἐ π α ν α φ έ ρ ε ι τὴν ἁρμονικὴ λειτουργία τῆς κοινωνίας», καθὼς αὐτὴ προϋπῆρχε φαίνεται πρὶν τὴν 4η Αὐγούστου!!

Ἔτσι ἔχουμε τὴν ἀπρόβλεφτη ἐντελῶς εὐτυχία ὅλοι οἱ ἀναγνῶστες τῆς στίνειας «πλατφόρμας» νὰ μάθουμε πόσο γελοία φιλολογία ἔκανε ὁ Μάρξ. Ἰσχυρίστηκε ὁ ἀφελὴς ὅτι ἁρμονικὴ λειτουργία ποτὲ δὲν εἶχε οὔτε μποροῦσε νἄχει — ἀπὸ τὰ χρόνια ποὺ αὐτὴ ἱδρύθηκε στὰ ἐρείπια τοῦ ἀρχέγονου κομμουνισμοῦ — καμιὰ ταξικὴ κοινωνία, ἀκριβῶς γιατὶ εἴτανε ταξικὴ καὶ ὅτι τὸ προλεταριάτο δὲν πρόκειται νὰ ἐπαναφέρει καμιὰ προσωρινὰ διαταραγμένη ἁρμονία τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, ἀλλὰ ἁπλὰ καὶ μόνον ν ὰ φ έ ρ ε ι γιὰ πρώτη φορὰ στὴν ἱστορία τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητας μιὰ ἁρμονικὴ συγκρότηση καὶ ἁρμονικὴ λειτουργία τῆς κοινωνίας.

Φυσικὰ πρόκειται γιὰ «λεκτικὸ λάθος». Ἀλλὰ ἡ παραδρομὴ εἶναι τέτοια ποὺ φανερώνει γιὰ χιλιοστὴ φορὰ ὅτι οἱ Στ. καὶ Σία ἀκόμα καὶ ὅταν συγγράφουνε τὰ πιὸ βαρυσήμαντα καὶ πιὸ καλοζυγισμένα ντοκουμέντα τοῦ «κόμματος» ρίχνουνε στὸ χαρτὶ ὅ,τι τοὺς κατέβει κυριολεχτικά.

Τὸ πιὸ σπουδαῖο ὅμως στὶς τελευταῖες Ἀερο - θέσεις εἶναι ὅτι μιλᾶνε γιὰ σύγχρονες κοινωνικὲς ἐπαναστάσεις, γιὰ Δεύτερες, 2½ καὶ Τρίτες Διεθνεῖς, γιὰ τὸ σύγχρονο πόλεμο κλπ. κ α ὶ δ ὲ ν λ έ ν ε ο ὔ τ ε μ ι ὰ λ έ ξ η γ ι ὰ τ ὴ ν ΕΣΣΔ. Ἡ πιὸ μεγάλη Δύναμη στὸν κόσμο, ἔξω ἀπὸ τὸν πόλεμο, ἐκείνη ποὺ ἡ θέση της καὶ ἡ τύχη της ἐνδιαφέρει τόσο ἄμεσα ἕνα ἐπαναστατικὸ κόμμα, ἡ λυδία λίθος κάθε στίνειας πολεμικῆς ἀπὸ τὸ 1937 ὥς τὰ τέλη τοῦ 1940, τὸ κυριότερο πρόβλημα τῆς μεγάλης μας συζήτησης τοῦ 1940 — δὲν ὑπάρχει σήμερα γιὰ τὸ «κόμμα» οὔτε κὰν σὰν ἁπλὴ γεωγραφικὴ ἀνάμνηση.

Ὁ Τοῦρκος Καπετὰν Πασᾶς τοῦ κάκου ἔψαξε γῆ καὶ οὐρανὸ γιὰ νὰ βρεῖ τὸ νησὶ καὶ στὸ τέλος φώναξε ὀργισμένα:

— Μάλτα γιόκ, μπέ!

Ὁ Καπετὰν Στίνας, μὲ τὸ ὑπ' αὐτὸν «κόμμα» (=οἱ δυὸ σύντροφοι ἀνεμοδεῖχτες) ἔψαξε, ἔψαξε γιὰ νὰ βρεῖ κανένα κουρέλι νὰ σκεπάσει ἐπιτέλους αὐτὴ τὴν ἀβυσσαλέα τρύπα τοῦ ντεφαιτισμοῦ γιὰ τὴν ΕΣΣΔ, μὰ τοῦ κάκου. Εἶχαν ὅλα τὰ παλιὰ «θεωρητικὰ» κουρέλια γίνει σκόνη ἀπὸ τοὺς τεταρτοδιεθνιστὲς στὴ συζήτηση.

Καὶ τώρα ἀνέκραξε κι αὐτὸς μὲ ζαμανφουτισμό:

—ΕΣΣΔ γιόκ, μπέ!

Μάρτης 1941 **Π.**

Σημειώσεις

1. Ἀνθρώπους μὲ πλήρη θεωρητικὴ μόρφωση ποὺ νὰ «θεωροῦν περιττὲς ἢ σχολαστικὲς τὶς θεωρητικὲς ἀναλύσεις» δὲν εἴχαμε γνωρίσει ὡς τότε ποὺ διαβάσαμε τὸ σ. Στ. Ξέραμε μονάχα ὅτι θεωρητικὰ μορφωμένοι ἄνθρωποι μπορεῖ κάποτε νὰ μὴν εἶναι σὲ θέση νὰ κάνουνε τέτοιες ἀναλύσεις ἢ ἐπιτυχημένες τέτοιες ἀναλύσεις. Ἀλλὰ τὸ νὰ θεωρεῖ κανεὶς περιττὴ τὴ θεωρητικὴ ἀνάλυση δὲν συμβιβάζεται λογικὰ μὲ τὴ θεωρητικὴ μόρφωση ὅταν μάλιστα αὐτὴ εἶναι πλήρης!

2. Βλ. «Ἀνακοίνωση» στὸ 1ο «Δελτίο» τοῦ διασπαστικοῦ τρίο. Γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ψηφοφορίας βλ. σχετικὴ Ἀπόφαση τοῦ πυρῆνα ΕΟΚΔΕ Ἀκροναυπλίας, «Δελτίο» τοῦ πυρ. Δεκ. 1940. Κατεπείγουσα ἔγινε ἡ διάσπαση κατὰ τὴ γνώμη τοῦ σ. Στ. μόλις ἦρθανε ἀπὸ συντρόφους ἔξω δυὸ γράμματα ποὺ ζητοῦσαν νὰ ἑνωθοῦμε, δηλαδὴ ὄχι νὰ διασπαστοῦμε. Διεξοδικὰ τὸ ὅλο ζήτημα ἀναλύεται ἀπὸ τὸν εἰσηγητὴ στὸν «Ἀπολογισμὸ τῆς Συζήτησης» (Μέρος 2ο, Ὀργανωτικὸ) ποὺ καθαρογράφεται.

3. Ὁ σύντροφος αὐτὸς στὸ πρῶτο του διασπαστικὸ ἔγγραφο («Δελτίο» πυρ. ΕΟΚΔΕ Ἀκρ., Δεκ. 1940) φρόντισε μὲ πολλὴ προσοχὴ γιὰ τὰ μικρὰ παράθυρα τῆς πισινῆς αὐλῆς. Τὴν πράξη τῆς κατακράτησης, ἐνῶ συζητητικὸ ὑλικὸ εἴταν ἕτοιμο γιὰ ἀποστολὴ στὸ* τὴν ἔκαμε ὁ Λ. Β. λέει. Ἐγὼ τὴ δέχτηκα μόνο σὰν τετελεσμένη, ἀπὸ φραξιονιστικὴ ἀλληλεγγύη, ποὺ θὰ ἀθωωθεῖ, φυσικά, αὔριο γιὰ τὶς «ὑπερβολές» της. Ἡ πράξη αὐτὴ ποὺ ντροπιάζει δὲν ἔγινε ἀπὸ τὸ Δ. Β. Ἔγινε ἀπὸ τὸ Δ. Β. **καὶ** ἀπὸ τὸ Στ. Ἡ πράξη αὐτὴ ἔγινε πρωτίστως γιατὶ εἴτανε μέσο «συζήτησης» ἀπολύτως ἀπαραίτητο στὸ σ. Στ. καὶ τὴ συντροφία.

4. Βλ. «Ἀνακοίνωση» τοῦ 1ου «Δελτίου» τῶν διασπαστῶν.

5. Αὐτὸ τὸ «φαμφαρονισμό», μαζὶ μὲ τὰ διάφορα «εὔοσμα» πράματα, ἐπικαλεστήκανε καὶ οἱ ἐδῶ ἀρχειομαρξιστὲς σὰν δικαιολογία τῆς ἄρνησής τους νὰ κάμουν κοινὲς μορφωτικὲς συναθροίσεις μαζὶ μὲ τοὺς τεταρτοδιεθνιστές. Εἶναι οἱ σύντροφοι ποὺ ἐπιμένουν ὅτι αὐτὸς ποὺ θὰ «μπολσεβικοποιήσει» τὰ κόμματα τοῦ Μπράντλερ, τῶν Ἄγγλων Ἀνεξαρτήτων, τοῦ Τράνμαελ καὶ τοῦ Νὶν εἶναι ὁ... Σταῦρος! Καὶ πραγματικὰ μπῆκε... ἐπικεφαλῆς τους, ἂν κρίνουμε ἀπὸ ἕνα ἀντίγραφο κοινῆς προκήρυξης τῶν κεντριστικῶν κομμάτων ὅπου πρῶτο βάλανε τὸ ὄνομα τοῦ... Ἀρχειομαρξιστικοῦ Κόμματος. Ὁμολογοῦμε ὡστόσο ὅτι ἡ φαιδρότητα τῶν περιστατικῶν αὐτῶν βρίσκεται περισσότερο στὴν ἀφέλεια καὶ λιγότερο στὴ μεγαλοκαυχησιά.

6. Καὶ ἀντιφάσκει ὅταν τὸ λέει αὐτὸ καὶ ὅμως δέχεται ὅτι μ' αὐτὸ τὸ σύστημα μάζεψε ἀποθέματα ὁ Χίτλερ (βλ. «Οἱ διαφορές μας μὲ τὴν ΕΟΚΔΕ», «Δελτ. Συζ.» 4).

7. Ἡ ἀνόητη φράση τοῦ Στάλιν γιὰ τὸν ἀξιοπεριφρόνητο τάχα «διεθνικὸ παράγοντα» (Ἀπρίλης 1926) δὲν ἴσχυσε παρὰ μόνο γιὰ ὀχτὼ μῆνες, γράφει ἐμφαντικὰ ὁ Τρότσκι («Προδομένη Ἐπανάσταση» γαλλ. ἔκδ. σ. 233). — Οἱ ὑπογραμμίσεις σ' ὅλο τὸ τεῦχος εἶναι δικές μας.

8. Εἴτε μὲ τὴν παλιὰ εἴτε μὲ τὴ νεομπουχαρινικὴ (Πρόγραμμα Κ. Δ. 1928) μορφή του. Τὸ πνεῦμα τοῦ «ἐθνικοῦ σοσιαλισμοῦ» εἶναι τὸ ἴδιο.

9. Κ. Μὰρξ καὶ Ἔνγκελς: σχετικὲς περικοπὲς ἀπὸ τὰ μεταθανάτιά τους. K. Kautsky: τὸ πιὸ πολεμημένο ἀπὸ ἀστοὺς κριτικούς, γιὰ τὰ ἐπαναστατικά του συμπεράσματα σχετικὸ ἔργο «Οἱ Ταξικοὶ Ἀγῶνες στὴ Γαλλία». Τοῦ Ζωρὲς ἡ πολύτομη Σοσιαλιστικὴ Ἱστορία τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης. Ἀκόμα τοῦ Mathier ἡ μαρξιστικὴ μονογραφία «Μαξιμιλιανὸς Ροβεσπιέρος», ποὺ ἀποκατέστησε τὴν ἱστορικὴ φυσιογνωμία τοῦ Ροβεσπιέρου ἀπὸ τὶς λάσπες τῶν ἀντιδραστικῶν ἱστοριογράφων Mignet κλπ.

10. Εἶναι πολὺ παράξενη ἡ δεισιδαίμονη ἀντιπάθεια ποὺ ἐκφράζει πολλὲς φορὲς στὰ ἄρθρα του μὲ εἰρωνεία ὁ σ. Στ. γιὰ τὸν ὅρο «διαλεκτική». Τὸν πει-

ράζει ἡ χρήση του ἀπὸ τοὺς ἄλλους συζητητές. Ὅλοι ξέρουν ὅτι φοβερὴ ἀντιπάθεια στὴ ματεριαλιστικὴ διαλεχτικὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ ἐκδηλώνανε μέχρι τώρα ποικιλότροπα μονάχα οἱ ἀντιδραστικοὶ ἐπικριτές του, ἀπὸ καθέδρας καὶ μή.

11. Ὥστε λοιπὸν ἡ μπροσούρα αὐτή, σύντροφε Στίνα, εἶναι «ἐσωτερικὸ» πράμα τῶν ἐθνικῶν τμημάτων τῆς 4ης Διεθνοῦς; Στὸ βιβλίο του «Προδομένη Ἐπανάσταση» ὁ Τρότσκι, βιβλίο ποὺ ἀπευθύνεται στὸ εὐρὺ διεθνὲς κοινό, ἀναφέρνει αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο σὰ δημόσια γνωστὸ ἀπὸ καιρὸ σ' ὅλους (σελ. 260). Τὸ ἀγοράσαμε πρὶν ἀπὸ τούτη τὴν παρανομία στὸ Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀθήνας. Τὸ μεταφράσαμε καὶ τὰ χειρόγραφα τῆς μετάφρασης μένουν. Κομμάτια του διαβάσαμε στὸ σ. Δ. Β. Ἀποφάσισε ἡ Κ. Ε. τῆς ΕΟΚΔΕ νὰ βγάλει μὲ τὸ οὐσιῶδες του περιεχόμενο ἕνα εἰδικὸ φύλλο τοῦ «Προλετάριου». Εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ περισσότερα διαδομένα στοὺς ἐργάτες τοῦ κόσμου ἐπίσημα ντοκουμέντα μας. Εἶναι ντροπὴ αὐτὲς οἱ τυφλὲς ἀνακριβολογίες.

12 Διεξοδικότερα γιὰ τὸ πρόβλημα ΕΣΣΔ καὶ πόλεμος βλ. «Ἀπολογισμός», μέρος 1ο, κεφ. 3ο.

13. Στὴ Βιέννη τὸ 1922 δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἑνιαῖο μέτωπο 2ης, 2½ καὶ 3ης Διεθνοῦς μὲ συγκεκριμένο σκοπὸ τὴν ἀνατροπὴ τῶν κυβερνήσεων (ὅπου μποροῦσε νἄτανε κι' ὁ Βαντερβέλντε καὶ ἄλλοι). Οὔτε τὸν Αὔγουστο τοῦ 1917 οἱ μπολσεβίκοι συνεργάσθηκαν μὲ τοὺς μενσεβίκους καὶ τοὺς ἐσέρους γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Κερένσκυ, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τοῦ Κορνίλωφ. Εἴτανε δυνατὸ ἢ ἐπιτρεπτὸ τότε οἱ σύμμαχοι μενσεβίκοι λ.χ. νὰ διακηρύξουν στὶς συμμαχικὲς συναθροίσεις τὴν ἀνάγκη τοῦ μπλὸκ μὲ ὑποστηριχτὲς τοῦ Κορνίλωφ;

14 — 15. Γι' αὐτὰ συγκεκριμένα καὶ ἀποκλειστικὰ εἴτανε καὶ εἶναι ἡ διαφωνία μας μὲ τὸ σ. Στίνα. Ποτὲ τὸ ζήτημα ἀνάμεσά μας δὲν μπῆκε γιὰ τὸ ἂν μπορεῖ νὰ ἀποκλείσομε ἀπὸ τὸν ὀπορτουνιστὴ σύμμαχό μας στὸ Ε. Μ. νὰ ὑπερασπίζει γενικὰ τὴν πολιτικὴ τῆς συνεργασίας τῶν τάξεων, ὅπου εὔστροφα ζητεῖ νὰ μετατοπίσει τὸ ζήτημα ὁ σ. Στ. («Δελτίο» του 2, σελ. 58).

16. Γιὰ τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα τῶν γραφτῶν τοῦ σ. Στίνα σὲ σχέση μὲ τὴν ἡττοπαθῆ τους οὐσία καὶ τὶς ἑλληνικὲς προοπτικὲς βλ. «Ἀπολογισμός», μέρος 1ο, κεφ. 5ο.

17. Στίνα: Πολιτικὴ ταχυδακτυλουργία κλπ. 1ο «Δελτίο» τοῦ τρίο, σελὶς 37.

18. Ἡ φράση «λενινικὸ πνεῦμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» εἶναι ὑπογραμμισμένη στὸ ἴδιο τὸ ἀρχικὸ κείμενο.

19. Ἐδῶ εἶναι ἡ μοναδικὴ ἐκτὸς ἀπ' τὸ ζήτημα ΕΣΣΔ «διαφωνία» (ποὺ διατύπωσαν στὸ τέλος τῆς συζήτησης, ὅταν πιὰ εἶχαν ἀποφασίσει τὴ διάσπαση!) μὲ τὶς θέσεις γιὰ τὸν πόλεμο. Ἂν γιὰ τὸ ἑλληνικὸ «οἱ διαφορὲς ξεπεράστηκαν» καὶ γιὰ τὴν ΕΣΣΔ οἱ ντεφαιτιστὲς θὰ πειθαρχούσανε, τότε τὸ «νέο κόμμα» ἱδρύθηκε ἀπὸ μιὰ... παρεξήγηση. Νόμισαν ὅτι οἱ θέσεις δὲν περιέχουν τὸ ντεφαιτισμὸ γιὰ τὶς ἀστικὲς χῶρες ἐνῶ αὐτὲς τὸν περιέχουν. Ἀπαράλλαχτα τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὸ θεατρικὸ εἶδος ποὺ λέγεται φάρσα: ὅλη ἡ ὑπόθεση πλέκεται γύρω ἀπὸ μιὰ παρεξήγηση...

20. Φαίνεται πὼς μιὰ ἀπὸ τὶς «ταχυδακτυλουργίες» εἶναι λ.χ. καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἐπαφὲς καὶ συνεννοήσεις τοῦ μυστικοσύμβουλου Ἀγγελόπουλου στὸ Παλάτι. Ἐπίσης θἄλεγε τὴν ἀλήθεια ὁ Μεταξᾶς μὲ τὸ γνωστὸ ἐπίσημο ἀνακοινωθέν του ποὺ χαρακτήριζε κι αὐτός, ὅπως ὁ σ. Στ., σὰ φλυαρίες τῶν σαλονιῶν τὶς συνεννοήσεις τοῦ Ν. Πολίτη στὸ Παλάτι μὲ τὸ Στρέϊτ κλπ. γιὰ τὸ σχηματισμὸ πολιτικῆς κυβέρνησης κλπ. κλπ.

21. Μήπως τὸν ὅρο «ἰσορροπητής», δηλαδὴ διαιτητής, «συμφιλιωτής», τὸν παραγνώσε ἴσως ὁ σ. Στ.; Ἀμφιβάλλουμε πολύ. Γιὰ τὸ βοναπαρτισμὸ κατὰ Τρότσκι καὶ Μάρξ θὰ ξαναγίνει λόγος στὸν «Ἀπολογισμό», Μέρ. Α', Κεφ. 5ο.

22. Β. Οὐγγώ: «Ἱστορία ἑνὸς Ἐγκλήματος», «Napoléon le Petit».

23. Τὴν ἀναλφάβητη λενινιστικὰ ἀντιπαράθεση «ἥττα τῆς κυβέρνησης» ὄχι (;) «ἥττα τῆς χώρας» θὰ ἐξετάσουμε στὸν «Ἀπολογισμό», μέρος 1ο Πολιτικό, κεφ. 2ο.

24. Νὰ καὶ μιὰ ἀκόμη «σοφιστικὴ μικροπανουργία» τοῦ σ. Στ.: Ὁ πυρήνας μας εἶπε ὅτι ἡ Διεθνὴς ἔδωσε ἐντολή, ἂν οἱ σ. Στ. καὶ Σία ἐξακολουθοῦσαν ὥς τὸ τέλος νὰ ἐπιμένουν στὴν ἀντιενωτική τους θέση, τότε νὰ προχωρήσει ἡ Ε Ο Κ Δ Ε μόνη της «γιὰ τὸ Κόμμα». Δηλαδὴ νὰ προχωρήσει στὴ συγκρότηση τοῦ ἑνιαίου ἐθνικοῦ τμήματος τῆς 4ης Διεθνοῦς, τὸ ὁποῖο, κατὰ τὴ γνώμη μας (σχεδὸν παμψηφία μας), θἄπρεπε νἆναι ἀμέσως τὸ Κόμμα, ἐνῶ ἡ Διεθνὴς ἔχει πεῖ νἆναι πρὸς τὸ παρὸν μιὰ «Σοσιαλιστικὴ Ἐπαναστατικὴ Ὀργάνωση» (ποὺ νὰ γίνει ἔπειτα Κόμμα). Ξάστερο εἶναι αὐτὸ τὸ νόημα στὰ γραφτὰ τοῦ πυρῆνα Ἀκροναυπλίας ΕΟΚΔΕ.

Στίνας: Κόμμα λοιπὸν λέτε πὼς εἶπε ἡ Διεθνὴς νὰ κάνετε καὶ ὄχι «Σοσιαλιστικὴ Ἐπαναστατικὴ Ὀργάνωση»; Ταχυδακτυλουργία!!

Στενοχωρημένη «μικροπανουργία». Κινδυνεύουνε, βλέπετε, τώρα οἱ ταμπέλες τοῦ καταστήματος τοῦ σ. Στίνα...

25. Μιὰ ἀκόμη παλινωδία κατὰ τῆς ἀνίας: Τὸ 1939 ὁ σ. Δ. Β. κάλεσε τὸ σ. Ν. Γ. νὰ συνεργαστοῦνε σὰν Κ. Ε. Ἀνόητο, Κ. Ε. ἔξω λειτουργοῦσε. Τώρα ὁ ἴδιος Δ. Β., ἀντίθετα, κατηγορεῖ ὅτι ἐμεῖς καλέσαμε τὸ Ν. Γ. στὴν Κ. Ε. Ἀνόητο πάλι. Στὴν Κεντρικὴ Γραμματεία κλήθηκε ὁ ἀναπληρωματικὸς ἀντὶ γιὰ τὸν Ν. Γ. Ὁ σ. Ν. Γ., γιὰ τὴν παλιά του πράξη, ὑπέβαλε τὸν ἑαυτό του σὲ νέα δοκιμασία στὸ κάτεργο τρία χρόνια ὥς τώρα. Τὴν πράξη του, γνωστὴ ἀπ' τὸ 1938 καὶ στοὺς σταλινικοὺς καὶ στοὺς ντεφαιτιστές, δὲν τὴ σήκωσε κανεὶς ὥς τώρα καταπάνω του οὔτε ἡ Ἀσφάλεια τὴ δέχτηκε. Ἡ καλὴ ἀναδοκιμασία ἑνὸς τεταρτοδιεθνιστὴ εἶναι φυσικότατο νὰ δυσαρεστεῖ τὸν Θεό, ποὺ ὁ ἀρχηγός του στὴν Ἀσφάλεια καὶ τὰ 3)4 τῶν ἡγετῶν τοῦ Κ.Κ.Ε. ἔγιναν συνεργάτες τοῦ Μανιαδάκη. Φυσικότατα ἐπίσης δυσαρεστεῖ τοὺς ἀρχείους (σειρὰ Κεντρικῶν Ἐπιτρόπων τους, Σφυρῆς, Δευτεραῖος, Κεφάλας, Χριστόφας... πρόδωσαν, ἀφοῦ πρῶτα κάλεσαν τὰ μέλη νὰ κάνουν κι' αὐτὰ δηλώσεις καὶ στὸ τέλος παρέδωσαν τὴν περιουσία τοῦ Ἀρχείου στὸ Μεταξᾶ, κρατώντας βέβαια τὸν κόπο τους). Ἀφύσικο ὅμως εἶταν νὰ δυσαρεστεῖ τὸ πράμα τεταρτοδιεθνιστές. Οἱ διασπαστές μας νομίζουν ὅτι στὸ σημεῖο αὐτὸ κάνουνε δράμα. Ἐνῶ ἁπλούστατα παίζουνε τὴν τελευταία σκηνὴ τῆς ντεφαιτιστικῆς φάρσας τους. Τὸ μόνο ποὺ θὰ τοὺς ἔμενε τώρα πιὰ εἶναι νὰ ἀναδημιεύσουνε τὸ πρὸ 15ετίας βιβλίο τοῦ Σκυτάλη: «Ἡ πάλη μας ἐνάντια στὸ λικβινταρισμό».

26. Γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀναγκαιότητα καὶ τὴν κομματικὴ ἀποτελεσματικότητα αὐτῆς τῆς συζήτησης βλ. «Ἀπολογισμός», Ι, κεφ. 1ο.

27. Οἱ 4διεθνιστὲς δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ ξεχάσουνε ὅτι: Κανένας δὲν περιφρόνησε τόσο πολὺ ὅσο ὁ Τρότσκι ἐκείνονε ποὺ «ἔχει ἀναθέσει σὲ ἄλλους νὰ σκέφτονται γιὰ λογαριασμό του». Καὶ ποτέ του δὲν κουράστηκε ὁ Ἀρχηγός, ζητώντας ἀπὸ τοὺς ὀπαδούς του νἄχουνε «πραγματικὴ ἀνεξαρτησία σκέψης».

28. Καὶ πραγματικά. Στὸ παγκόσμιο ἀντιπροσωπευτικὸ σῶμα ποὺ ἵδρυσε τὴν 4η Διεθνῆ τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1938 πήραμε μέρος μὲ τὴν ἑξῆς ἐπίσημη δήλωση: «...Ἡ ΕΟΚΔΕ παίρνει ὥς δεδομένο ὅτι τὸ Διεθνὲς Γραφεῖο γιὰ τὴν 4η Διεθνῆ ἀποδοκιμάζει τὸ Ἀρχειομαρξιστικὸ Κόμμα σὰν ξένο πρὸς τὴν 4η Διεθνῆ... Στὴ διεθνῆ συζήτηση θὰ πάρουν μέρος ὅλες οἱ ὀργανώσεις ποὺ ἀγωνίζονται πραγματικὰ γιὰ τὴν 4η Διεθνῆ στὶς διάφορες χῶρες καὶ δέχονται τὶς γενικὲς ἀρχὲς τῶν 11 σημείων τῆς παλιᾶς ΚΔΕ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς διαφορὲς ταχτικῆς καὶ εἰδικῶς ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ θέση ποὺ παίρνουν γιὰ τὸ ζήτημα τῆς εἰσόδου τῶν 4διεθνιστῶν στὰ κόμματα τῆς 2ης Διεθνοῦς ἢ τοῦ Γραφείου Λονδίνου - Ἄμστερνταμ». (Ὁμόψηφη ἀπόφαση τῆς Ἐθνικῆς Συνδιάσκεψης τῆς ΕΟΚΔΕ, Φεβρ. 1937).

29. Ὅταν διαδραματίζονταν οἱ ἀντιπολιτευτικοὶ ἐκεῖνοι ἀγῶνες ἡ ἀρχειομαρξιστικὴ «Ἐργασία» δὲν φανταζότανε κὰν ὅτι σὲ λίγα χρόνια θὰ φοροῦσε

τροτσκιστικὸ φέσι. Ὁ σ. Δ.Β. θὰ ἐθήλαζε ἀκόμη μητρικὸ γάλα στὴν ἀγκαλιά της.

30. «Λ ι κ β ι ν τ ά ρ σ τ β ο» στάθηκε στὸ ρωσικὸ κίνημα (καὶ Liguidarismus ὕστερα στὸ διεθνικὸ) ἡ τάση γιὰ τὴ διάλυση τῆς παράνομης πολιτικῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου καὶ γιὰ τὴν ἵδρυση νόμιμης προσαρμοσμένης στὸν τσαρισμό. Ἀνάλογη ἰδέα εἴτανε παλιότερα στὸ δικό μας Σοσιαλεργατικὸ ἡ «ἀνάγκη τῆς μακρᾶς νομίμου ὑπάρξεως» τοῦ Γ. Α. Γεωργιάδη. Ἡ ἑλληνικὴ Ἀντιπολίτευση ἀπὸ τὸ 1927 κιόλας ζήτησε ἴσα-ἴσα μὲ ἰδιαίτερη ἐπιμονὴ τ ὴ ν κ α λ ὴ π ρ ο ε τ ο ι μ α σ ί α τ ο ῦ Κ ό μ μ α τ ο ς γ ι ὰ τ ὴ ν π α ρ ά ν ο μ η ὀ ρ γ ά ν ω σ η. Τὶς ἰδέες της ἐκπροσωπήσανε ο ἱ π ι ὸ δ ο κ ι μ α σ μ έ ν ο ι τ ό τ ε σ τ ὴ ν π ρ ό σ φ α τ η π α ρ α ν ο μ ί α ἐ π α ν α σ τ ά τ ε ς. Ὁ Σπάρτακος ἐπίσης ἀντιμετώπισε μὲ τὸν ἴδιο μ π ο λ σ ε β ί κ ι κ ο τ ρ ό π ο τ ὶ ς ν έ ε ς δ ι ώ ξ ε ι ς σ ὲ λ ί γ ο (μισο-παρανομία τοῦ 1928) κλπ. — Δυὸ μέλη τῆς ΕΟΚΔΕ, ἀπὸ τοὺς ἀποφασιστικοὺς ἀγωνιστὲς τῆς παράνομης δράσης καὶ ἀπὸ χρόνια τώρα στὴ φυλακή, τόλμησαν νὰ ἐκφράσουν μὲ μιάμιση γραμμὴ ἐπιστολῆς δισταγμοὺς γιὰ τὴ δυνατότητα νὰ ἱδρύσουμε σ' αὐτὲς τὶς στιγμὲς τὸ Κόμμα. Φαίνεται μᾶλλον νὰ κλίνουν μὲ τὴν ἄποψη τῆς Διεθνοῦς γιὰ μιὰ «Ἐπαναστατικὴ Σοσιαλιστικὴ Ὀργάνωση» πρὸς τὸ παρόν. Αὐτὰ ὁ σ. Στίνας τὰ χαρακτήρισε «λικβινταρισμό»!! Ἡ 4η Διεθνὴς λοιπὸν ὁλάκερη «λικβινταριστές»! Λοιπὸν θαυμάσατε τὴ γνησιότατη χαϊτικὴ Βαβυλωνία τοῦ σ. Στ. ἐν σωτηρίῳ ἔτει 1940!

31. Διεξοδικὰ βλ. «Ἀπολογισμὸ» Μέρ. Α΄, Κεφ. 4ο.

32. Ἀπαράλλαχτα ὅπως καὶ τὸ Ἀρχεῖο τόσα χρόνια. Ὁ Μάρξ, ὁ Λένιν καὶ ὁ Τρότσκι εἶπαν οἱ ἴδιοι ὅτι κι αὐτοὶ ἔκαναν λάθη. Ἐντελῶς προφυλαγμένος ἀπὸ τὸν κίνδυνο νὰ κάνει λάθη εἶναι μόνον ὅποιος δὲν δρᾶ ἢ ὅποιος, ἀνεύθυνος, δὲν ἐβασάνισε ποτὲ τὸ κεφάλι του νὰ βρεῖ λύση γιὰ τὰ προβλήματα ποὺ μπαίνουνε στὸ προλεταριάτο. Τὸ δόγμα τοῦ ἀλάθητου εἶναι δόγμα ὄχι τοῦ μαρξισμοῦ ἀλλὰ τοῦ παπισμοῦ. Καὶ τοῦ Στίνα καὶ τοῦ Σταύρου. (Σ' ἕνα εἶδος σύγχρονου «παπισμοῦ» ἀνήκει καὶ ὁ Στάλιν).

33. Δὲν εἶναι μόνο κατ' ἀρχὴν φατριαστικὴ καὶ ἀνίερη ἀπρέπεια νὰ ἐπικαλοῦνται οἱ διασπαστὲς τῶν διεθνιστῶν τοὺς δυὸ νεκροὺς 4διεθνιστὲς γιὰ νὰ σκεπάσουν τὴν κακὴ πράξη τους. Εἶναι εἰδικὰ ἐδῶ καὶ μιὰ πολιτικὴ ἀσχημία. Ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δυὸ αὐτοὺς νεκρούς μας (Θ. Σκαλαῖος) στὴ συνέλευση τῶν τεταρτοδιεθνιστῶν Παγκρατίου (Καισαριανὴ) χαρακτήρισε σὰν τυχοδιωχτικὴ τὴν πράξη τοῦ σ. Στ. νὰ σπάσει γραφειοκρατικὰ τὴν παλιὰ ΚΔΕΕ καὶ νὰ αὐτοανακηρυχτεῖ σὲ «Κόμμα». Ὁ π α ρ ὼ ν τ ό τ ε σ. Δ. Β. σ υ γ χ ά ρ η κ ε τ ὸ Σ κ α λ α ῖ ο γ ι ὰ τ ὴ ν ὀ ρ θ ὴ κ ρ ί σ η τ ο υ. Τώρα ὁ σ. Στ. ἀνακαλεῖ ἀπὸ τὸν τάφο τὸ Σκαλαῖο γιὰ νὰ καθαγιάσει τὴ νέα τυχοδιωχτική του διάσπαση καὶ τὴ νέα τυχοδιωχτική του ἀνακήρυξη, ποὺ τὴ φορὰ αὐτὴ τήνε πραγματοποιεῖ στὴν Ἀκροναυπλία μαζὶ μὲ τὸ σύντροφο Δ. Β., προσπαθώντας νὰ νεκραναστήσει τὴ διασπασμένη ΚΔΕΕ.

34. Ὁ σ. Στ. περιγράφει μὲ λεπτομέρεια τοὺς ἡρωισμούς, τὰ κατορθώματα καὶ τὰ θύματα τῆς ΚΔΕΕ («Δ.Σ.» 4, σ. 26 - 27) καὶ καταλήγει: «Δυὸ ἀπ' αὐτὰ πέθαναν στὸ Στρατόπεδο. Εἶναι ἀσέβεια στὴν ἀλήθεια καὶ ἀσέβεια στοὺς νεκροὺς νὰ παραποιοῦμε κλπ.» (σ. 27). Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ΚΔΕΕ δὲν ξέρει ἄλλους νεκρούς της ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς 2 ἀρρώστους. Τώρα... μετὰ 5 ἔτη ἀνακάλυψε καὶ ἕνα τρίτο, τὸ δολοφονημένο Τυλιγάδη. Προφανῶς ἐπειδή... σέβεται τὴν ἀλήθεια καὶ σιχαίνεται τὶς παραποιήσεις...

35. Τοῦ «Herr Vogt» τὸ πολεμικὸ ὕφος δὲν ἄρεσε οὔτε στὸν Μέρινγκ, καθὼς εἶναι γνωστό. Ὄχι ὅμως γιατὶ τὸ θεωροῦσε ὑβριστικό.

ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΝΑΥΠΛΙΑΣ

('Εζητήσαμε ἀπὸ τὸν Εἰσηγητὴ μιὰ σύνοψη τοῦ «'Απολογισμοῦ τῆς Συζήτησης» καὶ τοῦ «Περὶ ταχυδακτυλουργίας», ποὺ καθαρογράφονται).

Εἴχαμε στὸ Στρατόπεδο τέσσερα κόμματα: Τὸ Σταλινικό, τὸ κόμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς, τὸ 'Αρχειομαρξιστικὸ καὶ τὴ «Μπολσεβίκικη 'Αναγέννηση» τοῦ σ. Σεΐτ. Τώρα φτιάσανε κι' ἕνα, ἂς τὸ ποῦμε, πέμπτο. «Τεταρτοδιεθνιστικὸ» κι' αὐτὸ σὰν τὸ ἄλλο. 'Αρχηγοὶ 2, μέλη 1: tres faciunt collegium[1].

Τὰ πολιτικὰ κόμματα γίνονται ἀπὸ αἰτίες πολιτικές. Ν' ἀποσχιστοῦν ὁμοϊδεάτες χάριν τῆς... ἑνότητάς τους, ποῦ ἀκούστηκε;

Τρία πολιτικὰ ζητήματα βάλθηκαν σὲ συζήτηση. Γιὰ τὸν πόλεμο — συμφωνία[2]. Γιὰ τὸ ἑλληνικὸ — «οἱ διαφορὲς ξεπεράστηκαν, ἔχουνε πιὰ ἱστορικὸ χαρακτῆρα»[3]. Μένει ἡ ΕΣΣΔ: Ἡ μόνη πολιτικὴ αἰτία ποὺ φτιάσανε τὸ πέμπτο «κόμμα» εἶναι ὁ «ἐπαναστατικὸς» ντεφαιτισμὸς ἀπέναντι στὴν ΕΣΣΔ. Ὁ ἡ τ τ ο π α θ ὴ ς ὁ π ο ρ τ ο υ ν ι σ μ ὸ ς τῆς πράξης, πολιτικὸς τ υ χ ο δ ι ω χ τ ι σ μ ὸ ς τ ῆ ς φ ρ ά σ η ς[4]. Οἱ «νέοι ἄνθρωποι» θέλουνε νὰ «ὑπερασπίσουνε» τὸ ἐργατικὸ κράτος μὲ τὴν ἥττα του ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστές. Αὐτὸ εἶναι ὅλο.

Ἔβγαλε τὰ ἐπίσημα μανιφέστα του τὸ «κόμμα»: Πουθενὰ δὲ γράφει οὔτε μιὰ (ἀριθμὸς 1) λέξη γιὰ τὸν «ἐπαναστατικὸ» ντεφαιτισμό, γιὰ τὸ μ ο ν α δ ι κ ὸ π ο λ ι τ ι κ ὸ λ ό γ ο τ ῆ ς δ η μ ι ο υ ρ γ ί α ς τ ο υ[5]. Παντοῦ ὅμως καταγγέλλει τὰ ἄλλα μέλη τῆς Διεθνοῦς γιὰ ἀπατεῶνες - ταχυδακτυλουργούς.

Αὐτοὶ ποὺ συνηθίζουνε τὶς ἀπομιμήσεις θὰ ἀντιτάξουνε στοὺς δυὸ ἀρχηγούς: «Κρύβετε τὸ μοῦτρο σας σὰν τοὺς μασκαράδες. Κάτω ἀπὸ τὸ τροτσκιστικὸ λιονταροτόμαρο προβάλλουνε κατεβασμένα τὰ ἀφτιὰ τοῦ ντεφαιτιστικοῦ γαϊδάρου. Κι' αὐτὸ ἀκόμη τὸ ληξιαρχικὸ ἔγγραφο τῆς γέννησης τοῦ «κόμματός»

---

1. Ρωμαϊκὸ νομικὸ λόγιο: «Καὶ τρεῖς φτάνουν γιὰ νὰ γίνει σωματεῖο».

2. Δ. Β. «Δελτ. Συζ.» ἀριθ. 1, παράγρ. 2, σελ. 5. Α. Στ. «Δελτ. Συζ.» ἀριθ. 4, σελ. 58.

3. Α. Στ. στὸ ἴδιο.

4. Ὑπάρχει κι' ἕνας ἀλλιώτικος. Ὅλοι ἀνεξαιρέτως — καὶ οἱ δυὸ τῆς Πύλου ἔχουν δηλώσει πειθαρχία — ἀποφάνθηκαν ὑπὲρ τῆς ἑνότητας. Δηλαδὴ προκαταβολικὰ ἔχουνε καταδικάσει τὴ διάσπαση τῶν τριῶν ἐδῶ. 'Απ' ἔξω τὸ γράμμα ζητάει νὰ ἑνωθοῦμε, ὄχι νὰ διασπαστοῦμε. Οὔτε Κέντρο τῆς Διεθνοῦς οὔτε κόμμα ἵδρυσαν ἔξω, οὔτε ἔγραψαν τέτοιο πρᾶμα. Στὸ ὄνομα τοῦ ὑπὸ ἵδρυση κόμματος ἐμφανιζόμαστε ὅλοι παντοῦ ἀπὸ τότε ποὺ ἀποφασίσαμε τὴν κομματικὴ συγχώνευση (φτιάξαμε γι' αὐτὸ τὴν 'Επιτροπὴ Συγχώνευσης). Ἔτσι κι' ὁ σ.* ἔξω μᾶς εἰδοποίησε ὅτι θὰ φροντίσουνε νὰ κάνουν κάτι. Δὲν ἔγινε ἀκόμη τίποτα (ἢ ἔγινε κάτι λιγότερο). Ὅ,τι ἄλλο σχετικὰ κυκλοφόρησαν ἐδῶ οἱ διασπαστὲς εἶναι ἀέρας φρέσκος. Μ' αὐτὸν τὸν ἀέρα φρέσκο σὰν πρόσχημα αὐτοανακηρύχτηκε τὸ διασπαστικὸ τρίο ἐδῶ σὲ «κόμμα». Ὁ ο ρ γ α ν ω τ ι κ ὸ ς τ υ χ ο δ ι ω κ τ ι σ μ ὸ ς 100%, ἔμπραχτος τοῦτος.

5. Σαματᾶ ἔχουν σηκώσει 4 χρόνια τώρα γιὰ τὸ ντεφαιτισμὸ σὰ ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου καὶ σὰ λυδία λίθο μας ἀπέναντι στὸν πόλεμο. Δημόσια γιὰ πρώτη φορὰ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ «κόμματος» μιλᾶνε γιὰ τὸν πόλεμο στὴ χτεσινὴ σταλινικὴ συνέλευση: γιὰ τὴ λυδία λίθο σιωπή! Οὔτε ποτὲ σὲ καμιὰ συνέλευση σταλινικὴ τολμήσανε νὰ τήνε ἀναφέρουνε ἀπὸ τὸ 1937 ὡς τώρα. Εἶναι στὴ φύση κάθε ἡττοπαθοῦς ἰδέας νὰ κλείνει μέσα της τὸ στοιχεῖο τῆς ἀνανδρίας.

σας εἶναι πλαστό. Ἐσεῖς εἴσαστε οἱ ἀπατεῶνες - ταχυδακτυλουργοὶ στὴν κυριολεξία».

Δὲ συνηθίζουμε, οἱ κομμουνιστές, τὶς μιμήσεις ἀπὸ πρότυπα ἀντιπρολεταριακά.

Αὐτοὶ δὲν εἶναι ἀπατεῶνες - ταχυδακτυλουργοί. Ὄχι γιατὶ δὲν εἶναι εὐγενικὸ νὰ τὸ ποῦμε. (Οἱ κομμουνιστὲς λένε τὴν ἀλήθεια κι ὅταν ἀναπόφευγα εἶναι «ἄκοσμη»). Ἀλλὰ γιατὶ λείπει τὸ κυριότερο γνώρισμα τῆς ταχυδακτυλουργίας: Καὶ στὰ χωριάτικα πανηγύρια ἀκόμη τὰ τεχνάσματα τοῦ θαυματοποιοῦ χάνουνε τὴ σημασία τους ἅμα εἶναι ἐξαρχῆς φανερὰ γιὰ ὅλο τὸ κοινό.

Στὴ σκηνὴ δὲν παίζουνε ταχυδακτυλουργοί. Τὸ ἔργο εἶναι φάρσα.

Φάρσα ἐνδιαφέρουσα μέν, ὄχι ὅμως πετυχημένη. (Οὔτε «ἀπολυτότατα»[6], κατὰ τὸ γλωσσικὸ καὶ νοητικὸ ἰδίωμα τοῦ σ. Προκρούστη Στ.). Γι' αὐτό, ἄλλοι τὴ βρήκανε διασκεδαστικὴ κι ἄλλοι σαχλή. Οἱ ἀρχειομαρξιστὲς εὐφράνθηκαν καὶ χειροκρότησαν. Οἱ τεταρτοδιεθνιστὲς σήκωσαν τοὺς ὤμους.

Π.

---

6. Λ. Στ. «Δελτ. Συζ.», ἀριθ. 1, παράγρ. 2, σελ. 3.

ΕΠΕΤΕΙΟΣ, ΜΕ ΤΑ ΤΑΝΚΣ ΤΟΥ ΧΙΤΛΕΡ ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΗ ΜΟΣΧΑ

ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΚΚΙΝΟ ΟΧΤΩΒΡΗ

Ὁ ἀντισοβιετικὸς πόλεμος

1. Ἡ 24η ἐπέτειος τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης βρίσκει τὸ ἐργατικὸ κράτος ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν πρώτη ἐκείνη νίκη τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου σὲ μιὰ τελειωτικὴ πάλη ζωῆς ἢ θανάτου μὲ τὸν ἰμπεριαλισμό. Ἡ πολεμικὴ μηχανὴ τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ — ἡ φοβερότερη ποὺ γνώρισε ὁ κόσμος — ἔχει στηθεῖ ἀπειλητικὴ μπροστὰ στὶς πύλες τοῦ ἴδιου τοῦ Λένινγκραντ, τῆς Μόσχας, τοῦ Καυκάσου. Οἱ ἀγγλοαμερικάνοι ἰμπεριαλιστές, σύμμαχοι δολεροὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης, ἐνεδρεύουνε μὲ τὸ στρατό τους ἀπὸ τὸ νότο, μὲ τοὺς «φιλικοὺς» πράχτορές τους στὴ Μόσχα, στὴν Τιφλίδα, στὸ Κουϊμπίσεφ, γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν μιὰ ἐνδεχόμενη κατάρρευση, ἐνῶ οἱ γιαπωνέζοι ἰμπεριαλιστές, μέσα στοὺς ἐσωτερικοὺς σπασμούς τους, ἑτοιμάζονται νὰ ριχτοῦν ἀπὸ πίσω.

Οἱ σοβιετικές ἧττες

2. Οἱ στρατιωτικὲς ἧττες τῆς Σοβιετικῆς Ἕνωσης ἦρθανε ν' ἀποδείξουν μὲ τρόπο τραγικὰ ἔμπραχτο τὴ χρεοκοπία τῆς σταλινικῆς κυβέρνησης ἀκόμη καὶ στὴν ὀργάνωση τῆς ἄμυνας τῆς χώρας. Μέσα στὶς γενικὲς συνθῆκες ποὺ δημιούργησε, ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικά, ἡ προδοσία τοῦ ἐπαναστατικοῦ προγράμματος ἀπὸ τὴ θερμιδωριανὴ γραφειοκρατία καὶ τοὺς βοναπάρτες της στὸ Κρεμλίνο, οἱ ἧττες αὐτὲς ἄμεσα προετοιμάστηκαν μὲ τὸν οἰκονομικὸ τυχοδιωχτισμὸ στὶς πολεμικὲς παρασκευές, μὲ τὸν ἀποκεφαλισμὸ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, μὲ τὴν προηγούμενη πολιτικὴ σταλινοχιτλερικῆς φιλίας, μὲ τὴν ἐξόντωση τῆς παλιᾶς μπολσεβίκικης φρουρᾶς τῶν ἡρώων τοῦ ἐπαναστατικοῦ πολέμου κλπ. Τὸ σκοινὶ ποὺ ὁ Χίτλερ πάει τώρα νὰ σφίξει στὸ λαιμὸ τῆς ΕΣΣΔ τὄχε ἀπὸ καιρὸ ἑτοιμάσει ὁ ἴδιος ὁ Στάλιν.

3. Ἡ ἡρωικὴ ἀντίσταση ποὺ ἀντιτάξανε, ἀντιτάσσουνε καὶ θὰ ἀντιτάξουνε οἱ ἐργατικὲς καὶ ἀγροτικὲς μάζες τῆς ΕΣΣΔ στὸ γερμανικὸ μιλιταρισμὸ ὑπερασπίζοντας τὸ ἐργατικό τους κράτος καὶ ἡ δύναμη ἀντοχῆς ποὺ δείχνει αὐτὸ τὸ κράτος, μ' ὅλο τὸ κρίσιμο σημεῖο ὅπου τὸ ὁδήγησε ὡς τώρα ἡ βοναπαρτιστικὴ κλίκα τοῦ Στάλιν, διαψεύδουνε παράλληλα τὶς διαπιστώσεις τοῦ ἡττοπαθοῦς καιροσκοπισμοῦ ποὺ ἐξαρχῆς τοῦ ἀντισοβιετικοῦ πολέμου κηρύσσει σὰν μόνη ὠφέλιμη πολιτικὴ γιὰ τὸ προλεταριάτο νὰ ἐπιδιώξει τὴν ἧττα τῆς ΕΣΣΔ στὸ ὄνομα κάποιου «ἐπαναστατικοῦ» ντεφαιτισμοῦ.

4. Τὴ δύναμη αὐτὴ τῆς ἀντοχῆς τὴν ἔδωσε στὴν ΕΣΣΔ ἡ Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση. Δίχως τὸ πνεῦμα τῆς Ἐπανάστασης, ποὺ προδόθηκε μὲν ἀπὸ τὴ διεύθυνση ἀλλὰ δὲν πέθανε μέσα στὶς μάζες, δίχως τὶς ἀνώτερες μεθόδους τῆς Ἐπανάστασης, ποὺ ἔδωσαν ἀπαράμιλλη ἀνάπτυξη στὶς φυσικὲς πηγὲς τῆς χώρας — παρ' ὅλη τὴ θραύση τῆς σχεδιασμένης οἰκονομίας ἀπὸ τὸν παράσιτο γραφειοκρατισμὸ τῆς βοναπαρτιστικῆς ἀπολυταρχίας — ἡ Σ.Ε. θἄχεν ὑποκύψει κιόλας κάτω ἀπὸ τὸ σιδερένιο τακούνι τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ὅπως καὶ ἡ ἄλλη Εὐρώπη.

5. Ἴσα - ἴσα ὅμως ἡ ὥς τώρα σημαντικὴ μείωση τῶν πολεμικῶν δυνάμεων γενικὰ τῆς Σ.Ε. καὶ οἱ ἄλλες συνέπειες τῶν πολεμικῶν ἡττῶν, αὐτὲς ἀκριβῶς εἶναι ποὺ δημιουργοῦνε πιὸ ἀπειλητικοὺς ἀκόμη κινδύνους γιὰ τὶς καταχτήσεις τοῦ Κόκκινου Ὀχτώβρη.

Τὴ στιγμὴ ποὺ οἱ φλόγες τοῦ πολέμου πᾶνε ν' ἁπλωθοῦν ἀπὸ τὸν Εὔξεινο καὶ τὴν Ἐγγὺς Ἀνατολὴ πρὸς τὴν Ὑπερκαυκασία — γιατὶ δίχως αὐτηνῆς τὰ ὑγρὰ καύσιμα θἄτανε προβληματικὴ αὔριο γιὰ τὴ Γερμανία ἡ συνέχιση τοῦ πολέμου —, ὁ Χίτλερ, νικητὴς ὥς τώρα, κάθεται πάνω σ' ἕνα μεγάλο ἡφαίστειο στὴν Εὐρώπη. Καὶ δίχως ἄλλο στὶς νεοϋποδουλωμένες ἀπὸ τὸν ἰμπεριαλισμὸ περιοχὲς τῆς εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας τὸ ἡφαίστειο θἆναι σὲ διαρκῆ ἐνέργεια κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Μὰ τὸ κολόβωμα, στὶς δυτικὲς καὶ ἰδίως τὶς νότιες περιοχές, τῶν ὑλικῶν - οἰκονομικῶν βάσεων τῆς χώρας γιὰ τὴν πιὸ πέρα ἄμυνά της σπρώχνει τὴ διευθυντικὴ γραφειοκρατία καὶ τὶς κεφαλές της σὲ μεγαλύτερη ἐξάρτηση ἀπὸ τοὺς ἀγγλοσάξονες ἰμπεριαλιστές. Αὐτοὶ θὰ ἐπιδιώξουνε δίχως ἄλλο νὰ ἐκμεταλλευθοῦνε τὶς πολεμικὲς δυσχέρειες γιὰ τὸ σκοπὸ τῆς ἀστικῆς παλινόρθωσης στὴ Σ.Ε. Καὶ πάρα πολὺ λογαριάζουνε, μαζὶ μὲ τὴν παγκόσμια καὶ τὴν ἐσωτερικὴ ἀντεπανάσταση, πάνω στὴν ἐλπίδα ἑνὸς ἐσωτερικοῦ χάους ποὺ θὰ διαδεχότανε μιὰ τελειωτικὴ ἧττα καὶ πολεμικὴ καταστροφὴ στὴν ΕΣΣΔ.

Ἀντίθετα, μιὰ ἀποτελεσματικὴ ἀντίσταση τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ σ' αὐτὸ τὸν πόλεμο «θὰ μπορέσει νὰ δημιουργήσει τὶς εὐνοϊκὲς συνθῆκες γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς πάλης τῶν τάξεων στὶς ἰμπεριαλιστικὲς χῶρες καὶ γιά... μιὰ δυνατὴ ὤθηση στὴν εὐρωπαϊκὴ ἐπανάσταση, ποὺ τὸ κύριο καθῆκον της εἶναι — βέβαια — πιὸ πάνω ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ» (Τρότσκι).

Παγκόσμια ἀλληλεγγύη μὲ τὸ προλεταριακὸ κράτος

6. Παρὰ τὶς ὥς τώρα ἧττες — ποὺ τὶς ἔχει ὅμως πληρώσει ὁ ἐπιδρομέας ἰμπεριαλισμὸς ἀσύγκριτα πιὸ βαριὰ ἀπ' ὅσο τὸ περίμενε —, οἱ ἀνεξάντλητες ἔμψυχες ἐφεδρεῖες καὶ τὰ ὑλικὰ ἀποθέματα τῆς χώρας παραμένουνε καὶ τώρα βάσεις πολὺ σημαντικὲς γιὰ νὰ στηρίξουνε τὴν πολεμικὴ ἀναδιοργάνωση καὶ τὴν ἐπιτυχῆ συνέχιση τῆς πολεμικῆς ἄμυνας.

Ἀλλὰ δὲν ξεχνοῦμε ὅτι καὶ μιὰ νίκη ἀκόμη κατὰ τοῦ γερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ μπορεῖ νὰ σώσει τὶς κοινωνικὲς καταχτήσεις τοῦ Κόκκι-

νου Ὀχτώβρη μόνο μὲ τὴ βοήθεια τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ποὺ ὡριμάζει στὴν Εὐρώπη καὶ στὸν ἄλλο κόσμο. Μόνον αὐτὴ θὰ μπορέσει νὰ ἐμποδίσει τὴν ΕΣΣΔ νὰ νικηθεῖ ὁριστικὰ ἢ νὰ μαχαιρωθεῖ πισώπλατα ἀπὸ τοὺς «συμμάχους» της. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ καὶ μιὰ τέτοια ἥττα της ἀκόμη ξέρουμε καλὰ ὅτι θὰ εἶταν ἕνα ἁπλὸ ἐπεισόδιο μὲ σύντομη διάρκεια ἂν τὸ προλεταριάτο νικήσει σὲ ἄλλες χῶρες.

7. Ἀκόμη ἐπιταχτικότερα λοιπὸν ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ σήμερα, μετὰ τὶς ἀρχικὲς μεγάλες πολεμικὲς ἀποτυχίες, μπαίνει μπροστά μας τὸ καθῆκον γιὰ τὴν ἀνεπιφύλαχτη, λυσσαλέα ὑπεράσπιση τοῦ ἐργατικοῦ κράτους κατὰ τῶν ἰμπεριαλιστῶν καὶ ἔμπραχτη ἀλληλεγγύη μαζί του ἀπὸ τὸ προλεταριάτο σὲ διεθνικὴ κλίμακα. Εἶναι ἡ μιὰ ἀπὸ τὶς τελευταῖες πολύτιμες ὑποθῆκες ποὺ ἄφησε στοὺς προλετάριους τοῦ κόσμου λίγον καιρὸ πρὶν ξεψυχήσει ὁ ἀρχηγὸς τῆς 4ης Διεθνοῦς. Δὲ συγχέουμε τὸν Στάλιν μὲ τὴν ΕΣΣΔ: «Τὸ πὼς ἀφήσαμε τὴν ἐλπίδα γιὰ μιὰ εἰρηνικὴ μεταρρύθμιση τοῦ σοβιετικοῦ κράτους δὲν ἐσήμαινε ὅτι ἐγκαταλείψαμε τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ».

Κάτω ὁ Κάϊν - Στάλιν, στρατηγὸς ἥττας καὶ προδοσίας! Γιὰ μιὰ ἀληθινὴ μπολσεβίκικη κυβέρνηση στὴν ΕΣΣΔ

8. Γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση καὶ τὴ νικηφόρα νέα πολεμικὴ κινητοποίηση τῶν μαζῶν καὶ συνάμα γιὰ τὴν ἀπόκρουση τοῦ ἀντεπαναστατικοῦ κινδύνου, οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡττῶν, ἡ σταλινικὴ κυβέρνηση τῆς προδοσίας, πρέπει νὰ ἀνατραποῦν ἀπὸ τὸ ἐπαναστατικὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο. Οἱ ἔνοπλοι ἐργάτες στὰ μέτωπα καὶ στὰ ἐργοστάσια ἀντικρύζουνε μὲ ἄσπονδο μίσος τὸ μόνον ὑπεύθυνο, τὴν προνομιούχα γραφειοκρατία τῶν σφετεριστῶν τῆς ἐξουσίας. Αὐτὴ εἶναι ποὺ τόσων χρόνων βάσανα, στερήσεις, θυσίες ὑπεράνθρωπες τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ, κολοσσιαίους ὑλικοὺς θησαυροὺς καὶ τόσους ποταμοὺς αἷμα ποὺ χύθηκε στοὺς 4 αὐτοὺς μῆνες, ὅλα τὰ σπατάλησε ἐγκληματικὰ μὲ μόνο ἀποτέλεσμα νὰ φτάσει ὁ Χίτλερ ἐκεῖ ποὺ δὲν εἴχανε φτάσει οὔτε οἱ λευκοὶ στρατηγοὶ στὶς πιὸ δύσκολες ὧρες τοῦ ἐμφυλίου πολέμου. Ἡ τιμωρία ποὺ τῆς ἑτοιμάζουνε οἱ σοβιετικοὶ προλετάριοι θἆναι φοβερὴ καὶ θὰ μείνει στὰ χρονικὰ τῆς ἱστορίας.

Στ' ὄνομα αὐτοῦ τοῦ προλεταριάτου οἱ καταδιωγμένοι τόσα χρόνια σ' ὅλη τὴ χώρα μπολσεβίκοι πρέπει νὰ ξαναπάρουνε στὰ στιβαρά τους χέρια τὴν ἐξουσία ἀπὸ τοὺς σφετεριστές. Τὸ παράνομο σοβιετικὸ τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς εἶναι σήμερα ἐπικεφαλῆς σ' αὐτὸ τὸν ἀγώνα γιὰ μιὰ ἀληθινὰ ἐπαναστατικὴ κυβέρνηση στὴν ΕΣΣΔ. Τὴν κυβέρνηση ποὺ θὰ ξαναζωντανέψει ἀκατανίκητη τὴν παράδοση τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Θὰ ἑκατονταπλασιάσει τὸ μαχητικὸ ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν ὁρμὴ τῶν μαζῶν. Θὰ ξαναδέσει ὅλη τὴν πολιτικὴ τοῦ ἐργατικοῦ κράτους μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν καταπιεζομένων ἀπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ κεφαλαίου στὶς ἄλλες χῶρες, φασιστικὲς καὶ «φιλικὲς» δημοκρατικές, μητροπόλεις καὶ ἀποικίες. Αὐτὴ θἆναι μιὰ κυβέρνηση σὰν ἐκείνη τῆς ἡρωικῆς ἐποχῆς τῶν Λένιν - Τρότσκι, ποὺ κάθε διεθνὴς πράξη της θἆναι

κι ἀπὸ ἕνας νέος δυναμίτης ποὺ θὰ ἐξαρθρώνει καὶ θὰ παραλύει ἐπαναστατικὰ τὶς στρατιὲς καὶ τὰ μετόπισθεν τοῦ Χίτλερ, καθὼς καὶ τοῦ Τσῶρτσιλ καὶ τοῦ Μικάδου.

9. Ἡ ἀδιέξοδη κατάσταση τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ, ἰδιαίτερα στὴ χιτλεροκρατούμενη, λιμοχτονοῦσα καὶ αἱμορροοῦσα Εὐρώπη, καὶ ἡ δίχως προηγούμενο καθολικὴ κρίση τῶν ἰμπεριαλιστῶν τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς μὲ τὰ ἀγωνιώδη γι' αὐτοὺς ἐρωτηματικὰ τῆς ἀπειλούμενης ἐπέχτασης τοῦ πολέμου στὸν Εἰρηνικό, παρουσιάζουν ἀπὸ τώρα κιόλας ἐκδηλώσεις ποὺ στηρίζουν ἀντικειμενικὰ τὶς ἐπαναστατικὲς προοπτικὲς τῆς 4ης Διεθνοῦς. Εἰδικότερα, ἡ φύση καὶ οἱ ἀληθινὲς ρίζες τῆς εὐρωπαϊκῆς καπιταλιστικῆς κρίσης διαψεύδουνε τὴν ἐλπίδα ποὺ χαϊδεύουν οἱ ἀγγλοαμερικάνοι ἰμπεριαλιστὲς πὼς ἡ ἐπικείμενη ἐπανάσταση στὴν ἤπειρο θὰ μποροῦσε νὰ περιοριστεῖ σὲ ἕνα ἀντιφασιστικὸ καὶ δημοκρατικὸ εἰδύλλιο, γιὰ νὰ βοηθήσει ἔτσι ἁπλὰ καὶ μόνο τὰ δικά τους σχέδια γιὰ ληστρικὴ διανομὴ τῆς ἠπείρου ἀνάμεσό τους. Ἐλπίδα ποὺ τὴ συμμερίζεται καὶ ἡ ἐθνικοσυντηρητικὴ βοναπαρτιστικὴ κλίκα τοῦ σταλινισμοῦ μὲ τὴν ἀντιδραστική της χίμαιρα γιὰ μακρόχρονη συμβίωση ἑνὸς «ἐθνικοῦ σοσιαλισμοῦ» στὴ Σ.Ε. μὲ τὸ δημοκρατικὸ καπιταλισμό. Τὰ ἐπαναστατικὰ γεγονότα ποὺ θὰ κλείσουνε, ἴσως πολὺ συντομότερα ἀπὸ ὅσο τὸ περιμένει ὁ Τσῶρτσιλ, καὶ τοῦτον τὸν πόλεμο, θὰ εἶναι ἕνας, ἀκόμη βαθύτερος ἀπὸ τὸ 1917 - 1919, συγκλονισμὸς τῶν ἴδιων τῶν κοινωνικῶν θεμελίων στὶς χῶρες τῆς Εὐρώπης καὶ στὸν ἄλλον κόσμο. Τὸ νέο κύμα τῆς ἐξέγερσης τῶν μαζῶν θὰ φέρει στὴν ἐπιφάνεια καὶ πάλι τὸ σοσιαλιστικὸ προλεταριάτο. Θὰ δημιουργήσει ὅλους τοὺς ἀντικειμενικοὺς καὶ ὑποκειμενικοὺς ὅρους ὅπου μὲ πολὺ γοργότερους ρυθμοὺς θὰ ὑπερνικηθοῦν ὁριστικὰ ὅσες ἐλλείψεις ἄφησε στὸ παγκόσμιο κίνημά μας ἡ «κρίση ἐπαναστατικῆς ἡγεσίας» στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς σταλινορεφορμιστικῆς πανούκλας. Καὶ ἡ ἐπαναστατικοποίηση τῶν βασανισμένων μαζῶν θὰ ἀγκαλιάσει μὲ τὴν ἴδια ἀναπότρεπτη ἀναγκαιότητα τοὺς καταπιεζόμενους στὶς ἀποικίες καὶ μισοαποικίες τινάζοντας στὸν ἀέρα τὰ θεμέλια καὶ τοῦ δημοκρατικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ποὺ οἱ ἀρχηγοί του ἐπικαλοῦνται τώρα τὴ βοήθεια τοῦ «στρατηγοῦ Ἐπανάστασις» κατὰ τῶν ἀντιπάλων τους.

Ἀπ' αὐτὸν τὸν πόλεμο νικητὴς θὰ βγεῖ τὸ προλεταριάτο

10. Προμηνύματα ἀρκετὰ καθαρὰ γιὰ τὴν τέτοια ἐξέλιξη τῶν γεγονότων μέσα στὴν πορεία τοῦ πολέμου ἔχουμε κιόλας μπροστά μας ὄχι μόνο σ' ὁλόκληρη τὴν εὐρωπαϊκὴ ἤπειρο ἀπὸ τὸ Ὄσλο, τὸ Παρίσι καὶ τὶς Ἀστουρίες ἴσαμε τὴν Κρήτη, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἄπω Ἀνατολὴ (Ἰαπωνία καὶ Κίνα), ἐνῶ παράλληλα οἱ σφοδρὲς καὶ ἐντεινόμενες ὁλοένα ἐπιθέσεις κατὰ τῶν κυβερνήσεων τοῦ Τσῶρτσιλ καὶ τοῦ Ροῦσβελτ γιὰ τὴ δολιότητά τους στὴν ἀποστολὴ πολεμικῶν μηχανημάτων καὶ ἐφοδίων καὶ βοήθειας στὴ μαχόμενη ΕΣΣΔ ἐκφράζουνε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν ἀναζωογόνηση στὶς δημοκρατικὲς χῶρες τῆς συμπάθειας ὅλων τῶν ἐργαζομένων μαζῶν καὶ τῆς ἀλληλεγγύης τους μὲ τὸν τιτανικὸν ἀγώνα τοῦ ἀδερφοῦ μας σοβιετικοῦ προλεταριάτου.

11. Ἡ σωτηρία τῆς ΕΣΣΔ σὰν κράτους προλεταριακοῦ μὲ τὶς θεμελιώδεις οἰκονομικὲς καταχτήσεις ποὺ τοὖδωσε πρὶν 24 χρόνια ὁ θρίαμβος τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερα νὰ εἶναι ἐξαρτημένη ἀπὸ τὸ «ἐπαναστατικὸ ξέφωτο» στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες. Αὐτὸ θἄχει ἄμεσον ἀντίχτυπο πρῶτ' ἀπ' ὅλα στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἐμπόλεμης Σ.Ε. Θἄδινε στοὺς κυνηγημένους ἀπὸ τὸν Στάλιν ἀλλὰ ἀκατάβλητους ὀπαδοὺς τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Τρότσκι τὴ δυνατότητα νὰ ξανασηκώσουν τὸ Κράτος τῆς Προλεταριακῆς Ἐπανάστασης ἀπὸ κεῖ ποὺ τὄρριξε τοῦ Τρότσκι ὁ δολοφόνος, ὁ Κάιν - Στάλιν, σὲ νέο θριαμβικὸ ὕψος, σὲ νέα νικηφόρα ἐξόρμηση, ὅπως στὰ ἔνδοξα χρόνια τῶν ἐπαναστατικῶν πολέμων τοῦ 1917 - 1920. Μπροστὰ στὸ νέον αὐτὸ σίφουνα τῶν ἐπαναστατημένων μαζῶν δὲν θὰ μποροῦν νὰ σταθοῦν οὔτε τοῦ Χίτλερ τὰ τάνκς, οὔτε τοῦ Στάλιν ἡ Γκεπεού, οὔτε τοῦ Σίτυ καὶ τῆς Οὐὼλ - Στρὴτ οἱ οἰκονομικοὶ ἢ στρατιωτικοὶ πράχτορες.

Ἑνωμένες Σοσιαλιστικὲς Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης!

12. Ἕνα τέταρτο αἰώνα ἴσαμε τώρα ζεῖ τὸ κράτος ποὺ ἵδρυσε ἡ μεγάλη ἐπανάσταση. Κρατήθηκε μέσα σ' ἕναν καπιταλιστικὸ κόσμο ἀνώτερον ὑλικὰ μὰ παρακμασμένον καὶ ἀλληλοσπαραγμένον. Ἡ ἱστορία, ποὺ μὲ ἰλιγγιώδεις ρυθμοὺς κάτω ἀπὸ τὰ μάτια μας ἀναποδογυρίζει τὴν ὑφήλιο, ἀφήνει καὶ τώρα ἀκόμη τὴ δυνατότητα ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἡ 7 Νοέμβρη 1941 ἡ τελευταία γιορταστικὴ ἐπέτειος τῆς Ρωσικῆς Ἐπανάστασης. Ὁ Κόκκινος Ὀχτώβρης μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ βρεῖ μιὰ συνέχεια ποὺ νὰ ξαναδένει τὸ νῆμα τῆς ἱστορικῆς του πορείας ἐκεῖ ποὺ τὸ ἄφησε ἡ ἀρρώστια κι ὁ θάνατος τοῦ Λένιν ἀπὸ τὰ 1923. Οἱ ἀγωνιστὲς τῆς 4ης Διεθνοῦς σ' ὅλο τὸν κόσμο παλαίβουνε γιὰ νὰ βρεῖ ἡ Ρωσικὴ Ἐπανάσταση τὴ συνέχειά της καὶ τὴν ἱστορικὴ συμπλήρωσή της στὸ θρίαμβο τῆς παγκόσμιας σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

Τὴν πάλη τους αὐτή, μὲ ἀλιγόστεφτη σταθερότητα στὶς πεποιθήσεις τους, μὲ τὸ ἴδιο πάθος, τὴ συνεχίζουνε καὶ τώρα ποὺ τὰ γερμανικὰ πυροβόλα εἶναι στημένα γύρω ἀπὸ τὴ Μόσχα, τὸ Λένινγκραντ καὶ τὶς ὄχθες τοῦ Ντόνετς.

Πάνω ἀπὸ τὰ ἀμέτρητα ρημάδια τοῦ πολέμου καὶ πάνω ἀπὸ τὸ χάος τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ φρενοκομείου — Ἑνωμένες Σοσιαλιστικὲς Πολιτεῖες τῆς Εὐρώπης!, Παγκόσμια Κοινωνικὴ Ἐπανάσταση! Νικητὴς ἀπ' αὐτὸν τὸν πόλεμο θὰ βγεῖ μόνο τὸ Προλεταριάτο καὶ ὁ Διεθνὴς Σοσιαλισμός. Νά ἡ σημαία τοῦ ἀγώνα μας.

Νοέμβρης 1941

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΣΣΔ

Ἔχω ἀπολυτότατη πεποίθηση ὅτι ἡ ἄποψή μας εἶναι ἡ ἄποψη τοῦ Τρότσκι. Αὐτὴ βγαίνει μέσα ἀπ' ὅλες τὶς οἰκονομικὲς καὶ πολιτικὲς ἀναλύσεις μας γιὰ τὴν ΕΣΣΔ καὶ ἡ ὀρθότητά της ἐπιβεβαιώνεται ἀπ' ὅλες τὶς ἐξελίξεις ποὺ συντελοῦνται σήμερα ἐκεῖ.

Μερικὲς πρόχειρες σκέψεις πάνω σ' αὐτό: Ἡ ἐπερχόμενη ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ δὲν θὰ εἶναι ἕνα ἁπλὸ πολιτικὸ πραξικόπημα ποὺ ἡ ὀργάνωση καὶ ἡ ἐκτέλεσή του μπορεῖ νὰ ἐξαρτηθεῖ σ' ἕναν ὁρισμένο βαθμὸ ἀπὸ τὴ δική μας δραστηριότητα καὶ τὴ δική μας διάθεση ἀλλὰ μιὰ ἱστορικὰ ἀναπόφευχτη ἔκρηξη τῶν ἀντιθέσεων ποὺ ἔχουν συσσωρευθεῖ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἐπανάσταση αὐτὴ τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἐναντίον τοῦ «ἀταξικοῦ» παραλογισμοῦ τῶν προνομιούχων θὰ γίνει εἴτε ἐμεῖς τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι. Ὁ πόλεμος θ' ἀνοίξει ρήγματα στὸ οἰκοδόμημα ποὺ ἀπὸ καιρὸ καταρρέει καὶ ἀποσυντίθεται καὶ θὰ ἐπιτρέψει στὶς μάζες νὰ σηκώσουν κεφάλι.

Οἱ σύντροφοι τῆς «ὑπεράσπισης», ἂν εἶναι συνεπεῖς στὴν ἄποψή τους καὶ ἂν βρίσκονταν στὴ Ρωσία, πρέπει νὰ στραφοῦν ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὴν Γκεπεοὺ ἐναντίον τῶν ἐπαναστατημένων μαζῶν οἱ ὁποῖες, ἀντὶ νὰ ὑπερασπιστοῦν τὰ «σύνορα», ἐκμεταλλεύονται τὶς δυσχέρειες ποὺ δημιουργεῖ ὁ πόλεμος γιὰ νὰ ἐξεγερθοῦν ἐναντίον τῶν καταπιεστῶν τους. Ἐμεῖς θὰ βρεθοῦμε μαζὶ μὲ τὶς λαϊκὲς μάζες γιατὶ ἐκεῖ εἶναι ὁ σοσιαλισμὸς καὶ ἡ πρόοδος — ἂν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ ἀντισοβιετικὴ ἐκστρατεία, διαφορετικὰ θὰ ἔπρεπε νὰ τεθοῦν τὰ ζητήματα.

Σήμερα ὅμως βρισκόμαστε σὲ κατάσταση παγκοσμίου πολέμου. Ἐὰν τὸ προλεταριάτο δὲν θὰ εἶναι ἱκανὸ νὰ τερματίσει μὲ τὴν ἐπανάστασή του τὸν πόλεμο, ὁ πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης θὰ καταστραφεῖ καὶ μαζί του καὶ ἡ ΕΣΣΔ καὶ τὰ σύνορά της. Ἂν σ' ἕνα ὁποιοδήποτε μέρος τῆς Εὐρώπης σπάσει ἕνας κρίκος τῆς ἁλυσίδας καὶ ἡ ἐπανάσταση ὑψώσει τὴ σημαία της, ἡ κατάσταση ὁλόκληρη ἄμεσα μεταβάλλεται: οἱ μάζες θὰ ἀκούσουν τὴ γλώσσα της καὶ τὴ φωνή της καὶ θὰ συγκεντρωθοῦν γύρω ἀπὸ τὶς ταξικές τους σημαῖες καὶ θὰ στραφοῦν ἐναντίον τῶν ἐκμεταλλευτῶν τους καὶ τῶν ὑπευθύνων τῆς σφαγῆς.

Ἡ σημερινὴ ρωσικὴ κυβέρνηση ἀτιμάζει τὴν ΕΣΣΔ. Ἀπογοητεύει καὶ ἀπελπίζει τὶς μάζες καὶ γίνεται συνένοχος καὶ σύμμαχος τοῦ Χίτλερ καὶ μὲ τὸ στόμα τοῦ πρωθυπουργοῦ της διακηρύσσει ὅτι ἡ «τάξη» καὶ ἡ εἰρήνη θὰ ἐξασφαλιστοῦν στὴν Εὐρώπη μὲ μιὰ ἰσχυρὴ Γερμανία (λόγος τοῦ Μολότωφ στὸ Ἀνώτατο Σοβιέτ). Τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο θὰ σώσει ὅ,τι ἔχει ἀπομείνει ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση, θὰ ἀπελευθερώσει τὸν ἑαυτό του καὶ θὰ συμβάλει στὸν τερματισμὸ τοῦ πολέμου καὶ στὴν παγκόσμια ἐπανάσταση, ἀφοῦ ἀνατρέψει τὴν κυβέρνησή του. Αὐτὸ εἶναι τὸ βασικὸ καὶ ἄμεσο καθῆκον του.

13 Φεβρουαρίου 1940 — Α. ΣΤΙΝΑΣ

Η ΕΣΣΔ ΚΑΙ Η ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

[...] Τὸ καθῆκον τοῦ Ἐργατικοῦ Κράτους, ποὺ ἡ τύχη του ὁριστικὰ θὰ κριθεῖ ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου νὰ τερματίσει μὲ τὴν Ἐπανάστασή του αὐτὸν τὸν τρομακτικὸ πόλεμο, εἶναι νὰ ἐνισχύσει τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο στὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος. Νὰ καταγγείλει τὸ ληστρικὸ χαρακτήρα τοῦ πολέμου, νὰ καλέσει τοὺς ἀλληλοσφαζόμενους ἐργάτες νὰ συναδελφωθοῦν ἐναντίον τῶν δημίων τους, νὰ διακηρύξει ὅτι ὁ στρατός του θὰ ὑπερασπίσει μὲ τὶς λόγχες τὴν ἐπανάσταση, νὰ ἐνθαρρύνει, νὰ ἐμψυχώνει, νὰ δίνει ἐλπίδες στὸ ἐπαναστατικὸ προλεταριάτο, μὲ δυὸ λόγια ὅλη του ἡ πολιτικὴ πρέπει ἀπολύτως νὰ ὑποτάσσεται στὸ καθῆκον τῆς μετατροπῆς τοῦ πολέμου σὲ ἐμφύλιο ἀπ' ὅπου ἀποκλειστικὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἡ δική του σωτηρία.

Τὸ καθῆκον αὐτὸ τοῦ Ἐργατικοῦ Κράτους δὲν μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐννοηθεῖ δίχως τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Στάλιν, κι αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκον τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου. Ἡ σημερινὴ κυβέρνηση ἐξευτελίζει καὶ ἀτιμάζει τὸ Ἐργατικὸ Κράτος καὶ τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὸ ἐκθέτει στὰ μάτια τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου. Οἱ ἐργάτες βλέπουν σ' αὐτὸ ἕνα σύμμαχο τοῦ ἑνὸς ἰμπεριαλιστῆ καὶ ἕνα κήρυκα τῶν «δικαίων» τῶν πεινασμένων ληστῶν. Στὶς ἐπιδρομές του στὴν Πολωνία, στὴ Βαλτική, στὴ Φινλανδία, στὴ Βεσαραβία δὲν βλέπουν καμιὰ διαφορὰ ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τοῦ Χίτλερ, τοῦ Μουσολίνι καὶ τοῦ Τσῶρτσιλ. Ἡ πολιτική του ἀποθαρρύνει καὶ ἀπογοητεύει τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο καὶ γίνεται τὸ μεγαλύτερο ἐμπόδιο στὴν ἀνάπτυξη τῆς πολιτικῆς του δραστηριότητας καὶ στὴ μετατροπὴ ἀπ' αὐτὸ τοῦ παρόντος πολέμου σὲ ἐμφύλιο, ἀπ' ὅπου καὶ ἐξαρτῶνται σήμερα τὰ πάντα.

Ἡ ἀδυναμία τοῦ γαλλικοῦ προλεταριάτου νὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπὸ τὴν κρίση ποὺ προκάλεσε ἡ δίχως προηγούμενο ἧττα τῆς Γαλλίας ὀφείλεται σ' ἕνα μεγάλο βαθμὸ στὶς ἐλπίδες ποὺ στήριζε προηγούμενα στὴν ΕΣΣΔ καὶ στὴ σύγχυση καὶ τὴν ἀποκαρδίωση ποὺ προκάλεσε ἡ ἀπότομη στροφή της πρὸς τὸν Χίτλερ. Καθῆκον τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου εἶναι νὰ τσακίσει αὐτὴ τὴν κυβέρνηση, κι αὐτὸ τὸ καθῆκον ἰσχύει καὶ γιὰ σήμερα ποὺ παραμένει οὐδέτερη καὶ αὔριο στὴν περίπτωση ποὺ θὰ συμμετάσχει στὸν πόλεμο. Ἡ ὑπεράσπιση τῶν συνόρων κάτω ἀπὸ τὴ διεύθυνση τῆς βοναπαρτιστικῆς κλίκας τοῦ Στάλιν δὲν ἔχει καμιὰ ἔννοια καὶ καμιὰ ἀξία γιὰ τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο, ἀφοῦ ἡ σωτηρία τῆς ΕΣΣΔ σὰν ἐργατικοῦ κράτους θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου νὰ τερματίσει μὲ τὴν ἐπανάστασή του τὸν πόλεμο κι ἀφοῦ ἡ συμμετοχὴ τῆς ΕΣΣΔ στὸ πλευρὸ τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τὰ δυὸ ἰμπεριαλιστικὰ μπλὸκ θὰ γίνει τὸ μεγαλύτερο ἐμπόδιο στὴν πραγματοποίηση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος ἀπὸ τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο. Ἐκτὸς ἀπ' αὐτό, ὅπως θὰ ἀποδείξουμε στὸ ἀμέσως ἑπόμενο κεφάλαιο, οὔτε οἱ ἐξελίξεις ποὺ συντελοῦνται ἐκεῖ θὰ σταματήσουν οὔτε καὶ εἶναι δυνατὸς κανένας «διαλεκτικὸς» συνδυασμὸς τῆς

πάλης γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν συνόρων μὲ τὴν πάλη γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ Στάλιν καὶ τῆς γραφειοκρατίας.

Ποιές θὰ εἶναι οἱ προσωρινὲς φάσεις καὶ οἱ προσωρινὲς περιπέτειες τοῦ πολέμου καὶ μέχρι ποῦ θὰ μπορέσει νὰ προχωρήσει ὁ ἐχθρὸς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ΕΣΣΔ δὲν μποροῦμε νὰ ξέρουμε. Γιὰ δυὸ πράγματα ὅμως μποροῦμε νὰ εἴμαστε ἀπολύτως βέβαιοι: Πρῶτον: Ἐὰν ὁ πόλεμος δὲν τερματισθεῖ ἀπὸ τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση, ὁ πολιτισμὸς θὰ καταστραφεῖ καὶ μαζί του θὰ καταστραφεῖ καὶ ἡ ΕΣΣΔ. Δεύτερον: Ἡ σωτηρία τῆς ΕΣΣΔ καὶ τοῦ πολιτισμοῦ βρίσκεται μόνο στὴν ἐπανάσταση, δηλαδὴ σήμερα συγκεκριμένα στὴ μετατροπὴ τοῦ πολέμου σὲ ἐμφύλιο. Ἐὰν τὸ προλεταριάτο σ' ὁποιοδήποτε μέρος τοῦ κόσμου, καὶ στὴν ἴδια τὴν ΕΣΣΔ φυσικά, ἀνατρέψει τὴν κυβέρνησή του καὶ ὑψώσει τὴ σημαία τῆς ἐπανάστασης, ἡ σημερινὴ τραγικὴ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα κατάσταση μεταβάλλεται ἀμέσως καὶ ἀπότομα. Οἱ σφαζόμενες μάζες θ' ἀκούσουν τὴν πολὺ γνώριμη σ' αὐτὲς φωνὴ τῆς τάξης τους, θὰ γνωρίσουν τὴ σημαία τους, θὰ θυμηθοῦν τοὺς ταξικούς τους ἀγῶνες καὶ τὰ πραγματικὰ ἰδεώδη τους, θὰ στραφοῦν ἐναντίον τῶν δημίων τους.

Οἱ ἀντιντεφαιτιστὲς σύντροφοι θὰ μποροῦσαν νὰ ἐλέγξουν τὴν ὀρθότητα τῶν ἀπόψεών τους ἀπ' τὴν ἐπίδραση ποὺ αὐτὲς θἄχουν στὴ συνείδηση τοῦ ρωσικοῦ καὶ τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου. Τὸ σύνθημα τῆς ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ, συνοδευόμενο ἀπ' ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ λογικὰ ἀπορρέουν ἀπ' αὐτὸ γιὰ τὸν ἐξαιρετικὸ κίνδυνο ποὺ ἀπειλεῖ τὴν ΕΣΣΔ ἀπ' τὴν ἐπιδρομὴ τῶν ἰμπεριαλιστικῶν στρατῶν κτλ., ἀναπόφευκτα καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς ὑποκειμενικὲς προθέσεις τῶν συντρόφων, ἀποσπᾶ τὴν προσοχὴ τῶν μαζῶν ἀπὸ τὰ πραγματικά τους καθήκοντα καὶ τὶς καταδικάζει σὲ παθητικότητα καὶ ἀναμονή, δηλαδὴ ἀντικειμενικὰ βοηθάει τὴν ἀντεπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ καὶ τοὺς ἰμπεριαλιστὲς στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες.

Ἀντίθετα, τὸ σύνθημα τῆς μετατροπῆς τοῦ πολέμου σὲ ἐμφύλιο στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες σὰν τὸ ἀποκλειστικὸ καθῆκον τοῦ προλεταριάτου, ἀνεξάρτητα ἀπὸ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες καὶ περιστάσεις, καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς γραφειοκρατίας ἀνεξάρτητα ἀπὸ ὁποιεσδήποτε συνέπειες θὰ εἶχε προσωρινὰ ἡ πάλη αὐτὴ γιὰ τὸ μέτωπο, συγκεντρώνει τὴν προσοχὴ καὶ τὴ δραστηριότητα σ' ἕνα συγκεκριμένο καὶ πολὺ καθαρὸ σκοπὸ καὶ προετοιμάζει ἰδεολογικὰ τὶς μάζες γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τοῦ καθήκοντός τους ἀμέσως μόλις οἱ συνθῆκες τὸ ἐπιτρέψουν.

Στὴν περίπτωση ἑνὸς μεμονωμένου πολέμου ἐναντίον τῆς ΕΣΣΔ ἢ μιᾶς ἀντισοβιετικῆς σταυροφορίας γράφαμε τὸν Ἀπρίλη τοῦ 1938: «Σ' ἕναν μεμονωμένο πόλεμο τῆς ΕΣΣΔ μ' ἕνα ἰμπεριαλιστικὸ κράτος, μὲ τὴν Ἰαπωνία π.χ., τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο δὲν μπορεῖ νὰ κρατήσει τὴν ἴδια στάση ἀπέναντι καὶ τῶν δυὸ ἐμπολέμων. Θὰ ταχθεῖ ἐντελῶς καὶ δίχως ἐπιφυλάξεις στὸ πλευρὸ τῆς ΕΣΣΔ. Θὰ σαμποτάρει τὴν Ἰαπωνία, θὰ ὑπερασπίσει καὶ θὰ ἐνισχύσει τὴ Ρωσία. Ὅ,τι κάναμε γιὰ τὴν Ἀβησσυνία καὶ ὅ,τι κάνομε γιὰ τὴν Κίνα, θὰ τὸ κάνομε πολὺ περισσότερο γιὰ τὴν ΕΣΣΔ. Ὅ,τι κάνομε γιὰ τὸν Νεγκοὺς τῆς Ἀντὶς Ἀμπέμπα, θὰ τὸ κάνομε καί, γιὰ τὸν δίχως στέμμα Νεγκοὺς τοῦ Κρεμλίνου. Ἀλλὰ (συνεχίζουμε ἀμέσως) καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο καθῆκον ἔχει νὰ ἀνατρέψει τὸν Στάλιν ποὺ ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο κίνδυνο γιὰ τὴ χώρα. Ἡ πάλη τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου ἐναντίον

τῆς Ἰαπωνίας καὶ ἡ ὑπεράσπιση ἀπ' αὐτὸ τῆς Ε Σ Σ Δ θὰ ἐνισχύσει τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο καὶ ἐναντίον τοῦ Στάλιν καὶ ἐναντίον τοῦ ξένου ἰμπεριαλισμοῦ...». Οἱ ἀντιντεφαιτιστὲς σύντροφοι ἀναφέρονται συχνὰ μόνο στὸ πρῶτο μέρος καὶ κάνουν πὼς ξεχνοῦν τὸ δεύτερο, ποὺ γίνεται λόγος γιὰ τὸ καθῆκον τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου.

Πιὸ κάτω γράφαμε ἀπὸ τότε, ἀντίθετα ἀπ' τοὺς ἀντιντεφαιτιστὲς ποὺ πανικόβλητοι βλέπανε καὶ βλέπουνε τοὺς ἰμπεριαλιστὲς νὰ τροχᾶν διαρκῶς τὰ μαχαίρια τους γιὰ νὰ σφάξουν τὸ ἐργατικὸ κράτος, ὅτι: «ἡ σταυροφορία μιᾶς ἀντιδραστικῆς καὶ φασιστικῆς Εὐρώπης ἐναντίον τῆς Ε Σ Σ Δ εἶναι ἐντελῶς ἀπίθανη καὶ ὡς ἕνα βαθμὸ ἀκατανόητη...». Μιὰ ἀντικομμουνιστικὴ σταυροφορία ἐναντίον τοῦ ἐργατικοῦ κράτους προϋποθέτει τὴ συνεννόηση μεταξὺ τῶν ἰσχυροτέρων τουλάχιστο ἰμπεριαλιστῶν. Μιὰ τέτοια συνεννόηση εἶναι πολὺ δυνατὴ ἀλλὰ μόνο στὴν περίπτωση ποὺ τὸ ἐπαναστατικὸ κράτος θὰ ἀποτελοῦσε μιὰ πραγματικὴ ἀπειλὴ ἐναντίον τοῦ καπιταλιστικοῦ καθεστῶτος. Αὐτὸ ἔγινε ὕστερα ἀπ' τὴν Ὀκτωβριανὴ Ἐπανάσταση ἐναντίον τῆς ἐπαναστατημένης Ρωσίας. Τὸ ἴδιο εἴδαμε νὰ γίνεται στοὺς πρώτους μῆνες τῆς Ἱσπανικῆς Ἐπανάστασης. Ἀλλὰ ἕνα κράτος ὅμοιο μ' αὐτὸ ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη καὶ στὰ πρῶτα του χρόνια ὅταν μὲ τὸ ὅπλο στὸ χέρι ὀρθώνεται ἐναντίον ὁλοκλήρου τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου δὲν μπορεῖ νὰ ἐννοηθεῖ δίχως μιὰ κατάσταση ἐπαναστατικὴ στὸν ὑπόλοιπο κόσμο... Τὸν ἰμπεριαλισμὸ τὸν παράλυσε καὶ τὸν ἔκανε ἀνίκανο νὰ πνίξει τὸ ἐπαναστατικὸ κράτος μόνο τὸ σιδερένιο χέρι τῆς ἐργατικῆς τάξης. Οἱ ἰμπεριαλιστὲς ὅλου τοῦ κόσμου ξέρουν πολὺ καλὰ σήμερα ὅτι δὲν κινδυνεύει τὸ καθεστώς τους ἀπὸ τὸ κράτος ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου βρίσκεται ὁ Στάλιν. Ἀντίθετα — κι ἔχουν γι' αὐτὸ λάβει ἀρκετὲς ἀποδείξεις — ὁ Στάλιν βρίσκεται ἐντελῶς μαζί τους στὴν κατάπνιξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριακοῦ κινήματος καὶ στὴ φυσικὴ ἐξόντωση τῶν ἐπαναστατῶν.

Ἀλλὰ θὰ μποροῦσε ἕνας ἀπ' τοὺς ἰμπεριαλιστές, πρὸ παντὸς ἀπὸ τοὺς νέους καὶ πεινασμένους ληστές, νὰ στραφεῖ ἐναντίον τῆς Ε Σ Σ Δ ὄχι γιὰ νὰ σβήσει ἕνα ἡφαίστειο ποὺ ἔχει πρὸ πολλοῦ σβήσει, ἀλλὰ μ' αὐτὸ τὸ πρόσχημα νὰ βάλει χέρι στὰ πετρέλαια, στὰ σιτάρια, στὰ μέταλλα, στὸ φυσικὸ πλοῦτο δηλαδὴ τῆς χώρας. Ἀλλὰ κι αὐτὸ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἐμεῖς ὑποστηρίζαμε (καὶ ὁ σημερινὸς πόλεμος τὸ ἀπόδειξε) ὅτι εἶναι πολὺ ἀπίθανο. Οἱ ἀντίθετοι ἰμπεριαλιστὲς ποὺ πολὺ καλὰ θὰ διακρίνανε τὶς πραγματικὲς προθέσεις τοῦ ἀντιπάλου τους δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσαν μιὰ τόσο μεγάλη αὔξηση τῆς δύναμής του καὶ δὲν θὰ τοῦ τὸ ἐπέτρεπαν. Ἀλλὰ σ' αὐτὴ τὴν πολὺ ἀπίθανη περίπτωση γράφαμε «τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο θὰ ταχθεῖ ἀμέσως καὶ δίχως ἐπιφυλάξεις στὸ πλευρὸ τῆς Ε Σ Σ Δ»[...].

Ὀκτώβρης 1940

Α. ΣΤΙΝΑΣ

Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

[...] Ἡ «πατρίδα» μας μένει πάντα ἡ παγκόσμια προλεταριακὴ ἐπανάσταση καὶ αὐτὴ εἶναι ὁ στρατηγικὸς σκοπός μας. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία δὲν εἶναι παρὰ ἕνας τομέας της, σήμερα οὔτε ὁ περισσότερο οὔτε ὁ λιγότερο σπουδαῖος. Ἂς ἐπαναλάβουμε σύντομα τὴν ἀνάλυσή μας γι' αὐτὴν κι ἂς προσπαθήσομε νὰ τὴν κάνομε σαφέστερη. Ἡ ὑποχώρηση τῆς παγκόσμιας προλεταριακῆς ἐπανάστασης στὰ 1923 ἀπομόνωσε τὸ ἐργατικὸ κράτος καὶ τὄκανε λεία τῆς θερμιδωριανῆς ἀντίδρασης. Ἡ ὄξυνση τῶν κοινωνικῶν ἀντιθέσεων μέσα σ' αὐτὸ ἐπέβαλε τὸ καθεστὼς τοῦ βοναπαρτισμοῦ ποὺ ἐξέφρασε τὴν ἐσωτερικὴ καὶ διεθνῆ ἰσορροπία ἀνάμεσα στὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση καὶ τὴν ἀστικὴ ἀντεπανάσταση. Ἀλλὰ τὸ καθεστὼς αὐτὸ συνέβαλε μὲ τὴ σειρά του στὴν ὑπονόμευση τῆς ἰσορροπίας αὐτῆς. Ἡ ἥττα στὴ Γερμανία στὰ 1933 αὔξησε τὶς ἀνατρεπτικὲς δυνάμεις μέσα στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ἔξω ἀπ' αὐτὴν πρὸς τὴν πλευρὰ τῆς ἀντεπανάστασης. Ἡ κατάχτηση τῆς Αἰθιοπίας κλόνισε τὸ σύστημα τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν. Τέλος ἡ ἥττα τοῦ προλεταριάτου στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη ἔφερε τὴν ἐργατικὴ τάξη μπρὸς στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο καὶ τὸ ἐργατικὸ κράτος στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου. Ἡ πίεση τοῦ καπιταλιστικοῦ περιβάλλοντος ἔμμεσα ἀπ' τὶς δυτικὲς δημοκρατίες καὶ ἄμεσα ἀπ' τὰ ὁλοκληρωτικὰ κράτη δίνει τὴν πρωτοβουλία στὰ στοιχεῖα τῆς ἀντεπανάστασης, στοὺς πλούσιους χωρικοὺς καὶ στοὺς γραφειοκράτες. Ὁ πόλεμος θὰ δώσει τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνατροπῆς τῶν κοινωνικῶν θεμελίων τοῦ ἐργατικοῦ κράτους μὲ τὴν ἀναπόφευχτη συμμετοχὴ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας σ' αὐτόν. Ἡ βοναπαρτιστικὴ κυβέρνησή της ὅσο εἶναι ἀνίκανη νὰ σταθεῖ ἔξω ἀπ' τὴ θύελλα, ἄλλο τόσο εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀφαιρεῖ τὶς δυνατότητες τῆς διεξαγωγῆς τῆς πάλης γιὰ τὴ διατήρηση τοῦ καθεστῶτος. Ἡ κυβέρνηση Στάλιν εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς πιὸ ἀσταθοῦς ἰσορροπίας ποὺ γνώρισε ποτὲ τὸ καθεστώς. Παρὰ τὴν ἀντίστασή της ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ὁδηγεῖται ἀπὸ τὸ statu quo στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο καὶ στὶς συνέπειές του. Ἂν τὸ καθεστὼς δὲν ἀνατραπεῖ ἀπὸ τὴν ἀντεπανάσταση πρὶν τὸν πόλεμο ἢ στὴν πρώτη φάση του, θὰ σωθεῖ ἀπὸ τὴν προλεταριακὴ ἐπανάσταση ποὺ θ' ἀστράψει σ' ὅλες τὶς ἐμπόλεμες χῶρες. Ἀλλὰ ἀκριβῶς γι' αὐτὸ πρόκειται.

Σκοπός μας δὲν εἶναι νὰ κάνομε προφητεῖες, οὔτε νὰ κηρύχνομε τὴν πίστη μας στὸ ἐργατικὸ κράτος, σκοπός μας εἶναι νὰ ἐργαστοῦμε γιὰ τὴ σωτηρία του καὶ γιὰ τὴ νίκη τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης. Κατὰ ἕνα γενικὸ τρόπο, ὅταν ἐργαζόμαστε γιὰ τὴ μετατροπὴ τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου σ' ἐμφύλιο μέσα στὶς χῶρες μας τραβᾶμε στὸ σκοπό μας, σώζομε τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ἐπιβάλλομε τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲ φτάνει, πρέπει νὰ καθορίσομε τὰ καθήκοντά μας καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία. Ἂν σταθοῦμε στὴ φόρμουλα τῆς «ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ» δὲ λέμε τίποτε. Πρέπει μὲ ἀκρίβεια νὰ καθορίσομε τὰ καθήκοντά μας. Ἂν ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία δε-

χότανε μιὰ ἰμπεριαλιστικὴ ἐπέμβαση εἴτε ἀπὸ ἕνα εἴτε ἀπὸ πολλὰ ἰμπεριαλιστικὰ κράτη, τότε τὸ καθῆκον μας θὰ εἴταν ἁπλό. Ἡ φόρμουλα «ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ» θὰ ἔπαιρνε τὸ περιεχόμενο τῆς ὑπεράσπισης τῶν συνόρων της. Ἡ θέση μας γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση ἐνάντια στὸ βοναπαρτισμὸ ὄχι μόνο δὲν θὰ καταργιότανε, ἀλλὰ θἄπαιρνε μιὰ δύναμη ἀπροσμέτρητη ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄμυνα τῶν συνόρων τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Τότες ἡ πείσμονη καὶ μακρόχρονη ἀντίσταση τοῦ κόκκινου στρατοῦ, ὅπως αὐτὸ ἔγινε στὸ παρελθόν, θὰ ὁδηγοῦσε στὴν ἐπανάσταση στὶς ἐπιτιθέμενες χῶρες. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὅλα τὰ ἀντεπαναστατικὰ στοιχεῖα θὰ κηρύσσονταν ὑπὲρ τοῦ ντεφαιτισμοῦ καὶ θὰ ἐργάζονταν γι' αὐτόν. Ἡ βοναπαρτιστικὴ κυβέρνηση θὰ ἀμφιταλαντεύονταν καὶ θὰ εἴταν καὶ ἕτοιμη γιὰ παραχωρήσεις στοὺς ταξικοὺς ἐχθροὺς γιὰ ν' ἀποφύγει τὴν πτώση της ἀπ' τὸ ἐπαναστατικὸ κύμα τῆς ἄμυνας. Ἡ κατάσταση καὶ ἡ θέση μας ἑπομένως δὲ θἄταν καθόλου διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν Κίνα σήμερα. Ἡ ἱστορία ὅμως φειδωλεύτηκε μιὰ ἐπανάληψη αὐτοῦ τοῦ εἴδους τῆς «ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ». Ἡ ἐξέλιξη μᾶς ὁδήγησε πολὺ μακριὰ ἀπ' αὐτό. Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία θὰ μπεῖ στὸν πόλεμο σὲ συμμαχία μὲ τοὺς δημοκράτες ἰμπεριαλιστὲς ἐνάντια στοὺς φασίστες ἰμπεριαλιστές. Τὸ πρόβλημα μπερδεύεται ἐπικίνδυνα. Ἡ μεταφορὰ τῆς προηγούμενης λύσης θἄταν ἁπλῶς μιὰ μηχανικὴ ἐνέργεια. Τώρα τὰ ἀντεπαναστατικὰ στοιχεῖα θἄναι ὑπὲρ τῆς ἄμυνας καὶ ἡ γραφειοκρατία ἐπίσης. Τὸ ἐπαναστατικὸ προλεταριάτο ποιά θέση πρέπει νὰ πάρει; Δυὸ θέσεις ὑπάρχουν μόνο καθαρὲς καὶ κατανοητές. Μιὰ ποὺ βοηθᾶ τὴν ἀντεπανάσταση: ἀνεπιφύλαχτη ὑπεράσπιση τῶν συνόρων τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Καὶ μιὰ ποὺ βοηθᾶ τὴν ἐπανάσταση: πολιτικὴ ἐπανάσταση ἐνάντια στὸ βοναπαρτισμό. Στὴν πρώτη ἐπιβάλλεται ἡ ὑπεράσπιση τοῦ ἐδάφους τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας μὲ ὅλα τὰ μέσα. Στὴ δεύτερη μὲ ὅλα τὰ μέσα ἡ ὑπεράσπιση τοῦ καθεστῶτος τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Ὅλες οἱ ἄλλες θέσεις εἶναι νόθες καὶ ἀπατηλὲς καὶ θἄχουν σὰν τελικὸ ἀποτέλεσμα νὰ βοηθήσουν τὴν ἀντεπανάσταση...

Ἀφοῦ θὰ σταθοῦμε ἀποκλειστικὰ στὴ βάση τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης, πρέπει νὰ ἰδοῦμε καὶ πῶς θὰ τὴν πραγματοποιήσομε καὶ πρέπει νὰ ἰδοῦμε τί ἐπίδραση θἄχουν γιὰ τὴν ἐξέλιξή της τὰ γεγονότα τοῦ πολέμου. Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ γραφειοκρατία θὰ διεξαγάγει τὸν πόλεμο μὲ τὴ θέληση νὰ νικήσει καὶ ἡ ἀντεπανάσταση μὲ περισσότερη ἀκόμα. Κάθε νίκη θὰ αὐξαίνει τὸ γόητρο τῆς κυβέρνησης καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν σ' αὐτήν. Ὁλοένα καὶ πιὸ πολὺ θὰ τραβιοῦνται οἱ μάζες στὴν ἄμυνα μὴ βλέποντας κανένα κίνδυνο ἀπ' τὴν κυβέρνησή τους καὶ τοὺς συμμάχους της. Αὐτὸ σημαίνει χαλάρωση τῆς ἐπαγρύπνησής τους καὶ ἐπιτυχία τῶν ἀντεπαναστατικῶν σχεδίων τῶν ἐχθρῶν τους. Ἀντίθετα, οἱ ἧττες της θὰ ἐξάψουν τὶς μάζες, θὰ τὶς διδάξουν τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ ἔνστιχτό τους θὰ τὶς ὁδηγήσει στὴν ὑπεράσπιση τῶν καταχτήσεων τοῦ Ὀχτώβρη ἐκεῖ ἀκριβῶς ποὺ θ' ἀπειλοῦνται ἀπὸ τοὺς κρυφοὺς καὶ ἐπικίνδυνους ἐχθρούς, τοὺς ἀντεπαναστάτες στὴ Μόσχα. Ἂν πρόκειται νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπὸ τὶς δυσχέρειες τῆς κυβέρνησης γιὰ νὰ τὴν ἀνατρέψομε, τότες πρέπει καὶ νὰ τὶς δημιουργήσομε γιὰ νὰ τὶς ἐπωφεληθοῦμε. Μόνο ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς μπορεῖ νὰ μᾶς ὁδηγήσει μὲ ἀσφάλεια στὸ σκοπό μας...

Ἡ προοπτική μας πρέπει νὰ χαραχτεῖ καθαρὰ καὶ σταθερὰ ἡ ταχτική μας. Καὶ ἡ ταχτική μας δὲ μπορεῖ νἆναι ἄλλη ἀπ' τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση συνδυασμένη μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ μέσα στὸν πόλεμο. Καὶ ἡ μιὰ καὶ

ὁ ἄλλος δὲ διαθέτουν ἄλλα τεχνικὰ μέσα ἀπὸ κεῖνα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης καὶ τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου (τῆς ἐπανάστασης καὶ τοῦ πολέμου γενικά). Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση δὲ διαφέρει ἀπὸ μιὰ κοινωνικὴ ἐπανάσταση, ἂν καὶ διαφέρουν ριζικὰ στοὺς σκοπούς τους. Ἐπὶ πλέον ἂν τὸ πραξικόπημα στὸ μεταξὺ πραγματοποιηθεῖ, ὅλη ἡ δράση θἄχει προετοιμάσει τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση κι αὐτὸ δὲν εἶναι ἕνα πράγμα μικρῆς σημασίας. Ποιός ἐγγυᾶται ὅτι τὸ πραξικόπημα αὐτὸ θἆναι σὲ ὅλους φανερό; Ἀπὸ ποῦ θ' ἀρχίσει καὶ ποῦ θὰ τελειώσει; Στὴ ρωσικὴ ἐπανάσταση οἱ σταθμοὶ τῆς ἀντίδρασης δὲ σημειώθηκαν καθαρά. Δὲν ἔχομε ἡμερομηνία οὔτε γιὰ τὸ Θερμιδὼρ οὔτε γιὰ τὸν Μπρυμαίρ. Θἄχομε γιὰ τὴν ἀστικὴ ἀντεπανάσταση; Εἶναι πολὺ ἀμφίβολο. Οἱ θεσμοὶ ἐξ ἄλλου εἶναι πολὺ ἀβέβαιο μὲ τί τρόπο θὰ μετασχηματισθοῦν. Ὅτι δὲ χωράει ἄλλη μορφὴ ἰδιοχτησίας μεταξὺ τῆς ἀστικῆς καὶ τῆς σοσιαλιστικῆς (ποὺ δὲν εἶναι ἰδιοκτησία), αὐτὸ εἶναι δόγμα γιὰ τὸν κάθε μαρξιστή. Ἀλλὰ ἡ τυπικὴ ἔκφρασή τους εἶναι κυμαινόμενη καὶ ἀβέβαιη. Ὁ Τρότσκι ὁ ἴδιος ἀδυνατεῖ νὰ ἰδεῖ τὴν ἐξέλιξη αὐτὴ συγκεκριμένα καὶ τὴν ἀντιμετωπίζει μὲ γενικὲς ὑποθέσεις. Τὸ μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἕνας ἀπ' τοὺς τυπικοὺς θεσμοὺς τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδιοχτησίας μπορεῖ νὰ πάρει μέσα στὸν πόλεμο μορφὲς τέτοιες ποὺ θὰ κάνει δυσδιάκριτο τὸ περιεχόμενό του. Νὰ καταργήσομε τὴν προοπτική μας καὶ νὰ τὴν ἐξαρτήσομε ἀπ' τὴν τυπικὴ προσκόλλησή μας στὰ γεγονότα σημαίνει νὰ μεταβληθοῦμε στοὺς χειρότερους καιροσκόπους καὶ νὰ συμβάλομε στὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος μὲ τὴ σύγχυση ποὺ θὰ σκορπίσομε στὶς μάζες. Καὶ οἱ μάζες στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία δὲ βρίσκονται σὲ καλὴ κατάσταση. Πραγματικὰ ἡ ρωσικὴ ἐπανάσταση βρίσκεται σήμερα στὴ χειρότερη κατάσταση ποὺ μπορούσαμε νὰ φαντασθοῦμε. Τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο εἶναι πραγματικὰ ἀπογοητευμένο καὶ μὲ τὸ ἠθικό του καταπεσμένο. Τὸ παλιὸ μπολσεβίκικο κόμμα δὲν ὑπάρχει. Τὸ νέο τῶν μπολσεβίκων - λενινιστῶν περνᾶ τὶς πιὸ δύσκολες μέρες του. Ὁ κόκκινος στρατὸς — ὅπου ἀκριβῶς τὸ θερμιδὼρ ἐκδηλώθηκε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον τομέα τοῦ ἐργατικοῦ κράτους — ἔχει παραλύσει μὲ τὴν ἀποκεφάλισή του ὄχι μόνο ἀπ' τὰ ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα του, ἀλλὰ ὁλοένα καὶ περισσότερο καὶ ἀπ' τὰ τεχνικὰ στελέχη του. Ἡ γραφειοκρατία διαλύεται καὶ ἡ ἀντεπανάσταση σηκώνει κεφάλι βοηθούμενη ἀπὸ τοὺς φίλους της ἰμπεριαλιστές. Ὁ ἐχθρὸς φωλιάζει στὴ Μόσχα. Μόνο μὲ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση, συνδυασμένη μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ μποροῦμε νὰ προλάβομε καὶ νὰ σώσομε τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία. Ἀλλὰ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὸ σπουδαιότερο νὰ πραγματοποιήσομε τὴν παγκόσμια προλεταριακὴ ἐπανάσταση.

Τώρα ὅσο ὑπάρχει καιρὸς πρέπει νὰ διακηρυχτεῖ ἀνοιχτά, καθαρὰ καὶ δυνατὰ σ' ὅλο τὸν κόσμο ἀπ' τὴν 4η Διεθνῆ καὶ τὰ κόμματά της: οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου γιὰ τὸ σοσιαλισμό, ὁ καθένας στὴ δικιά του χώρα ἐνάντια στὸ δικό του ἐχθρό[...].

Ἀρχὲς Ἰουλίου 1939 **Δ. Β.**

Ο «ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΝΤΕΦΑΙΤΙΣΜΟΣ» ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ = Η ΑΡΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

ΣΥΓΧΥΣΗ Ή ΣΚΕΠΑΣΜΕΝΟΣ ΡΕΒΙΖΙΟΝΙΣΜΟΣ;

Σὰν εἰσαγωγὴ

Ἡ θέση μας ἀπέναντι στὴν ΕΣΣΔ καὶ στὴ σοβιετικὴ γραφειοκρατία στάθηκε πάντα ἀπὸ τὰ σοβαρότερα προγραμματικὰ σημεῖα τῆς Δ.Λ.Α. καὶ τῆς Κ.Δ.Ε. στὴν ἀρχή, τῆς 4ης Διεθνοῦς ἀργότερα καὶ ξεχώρισε ἰδιαίτερα τὴ φυσιογνωμία τοῦ ἐπαναστατικοῦ διεθνιστικοῦ μας ρεύματος ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα ρεύματα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Εἶναι λοιπὸν πολὺ φυσικὸ πὼς τὸ πρόβλημα αὐτὸ προκάλεσε καὶ προκαλεῖ ἀκόμα τόσες συζητήσεις μέσα στὶς γραμμές μας — σὲ διεθνῆ καὶ ἐθνικὴ κλίμακα — ἀπὸ τότε ποὺ οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις καὶ οἱ ἐσωτερικὲς στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία μᾶς ὑποχρέωσαν νὰ διατυπώσουμε τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς γραφειοκρατίας. Ἡ γεμάτη πάθος συζήτηση ποὺ ἄνοιξε ἀπὸ τὸ 1933 στὴ διεθνῆ μας ὀργάνωση πάνω στὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν εἶταν καθόλου μιὰ «τρικυμία σ' ἕνα ποτήρι νερό». Ἀπὸ τὴ στάση ποὺ θἄπαιρνε ἡ ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία στὸ φλέγον αὐτὸ ζήτημα ἐξαρτιόταν σ' ἕνα μεγάλο βαθμὸ ἡ τύχη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης, τύχη ποὺ κι αὐτὴ θὰ ἐπηρέαζε τὴν πορεία τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ὀργανωτική της συγκρότηση ἡ 4η Διεθνὴς εἶχε δώσει τὴ λύση στὸ σοβιετικὸ «αἴνιγμα»: Ἡ καθυστερημένη οἰκονομικὰ καὶ ἀπομονωμένη ΕΣΣΔ θὰ πέσει θῦμα τῆς βασικῆς ἀντίφασης ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὶς παραγωγικὲς δυνάμεις της (πολὺ καθυστερημένες) καὶ στὶς μορφὲς τῆς ἰδιοχτησίας (πολὺ προχωρημένες) χωρὶς τὴν ἐπέχταση τῆς ἐπανάστασης σὲ ἄλλες χῶρες. Ὁ σοβιετικὸς βοναπαρτισμὸς ὁδηγεῖ τὸ ἐργατικὸ κράτος στὴν καταστροφή. Ἡ *π ο λ ι τ ι κ ή*[1] ἐπανάσταση εἶναι μιὰ ἱστορικὴ ἀνάγκη γιὰ τὸ προλεταριάτο. Οἱ οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς βάσεις τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι μιὰ τεράστια κατάχτηση τῆς ἀνθρωπότητας. Καθῆκον τοῦ σοβιετικοῦ καὶ τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου εἶναι νὰ τὶς ὑπερασπίσουν ἀπέναντι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Μὲ δυὸ συνθήματα συνόψισε ἡ Διεθνής μας τὴ θέση της γιὰ τὸ ἐργατικὸ κράτος καὶ τὴ γραφειοκρατία του: *Ἀ ν ε π ι φ ύ λ α χ τ η ὑ π ε ρ ά σ π ι σ η τ ῆ ς Ε Σ Σ Δ ἀ π έ ν α ν τ ι τ ο ῦ ἰ μ π ε ρ ι α λ ι σ μ ο ῦ — Π ο λ ι τ ι κ ὴ ἐ π α ν ά σ τ α σ η γ ι ὰ τ ὴ ν ἀ ν α τ ρ ο π ὴ τ ῆ ς β ο ν α π α ρ τ ι σ τ ι κ ῆ ς γ ρ α φ ε ι ο κ ρ α τ ί α ς ἀ π ὸ τ ὸ π ρ ο-*

1. Ὅλες οἱ ὑπογραμμίσεις τοῦ κειμένου εἶναι δικές μας.

λ ε τ α ρ ι ά τ ο. Τὸ ἕνα σύνθημα συμπληρώνει ἁρμονικὰ τὸ ἄλλο. Γιὰ νὰ γίνει ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση ποὺ θὰ ἀνατρέψει τὴ γραφειοκρατία πρέπει νὰ διατηρηθοῦν οἱ κοινωνικὲς κατακτήσεις τῆς Ἐπανάστασης, πρέπει δηλαδὴ νὰ προφυλάξουμε τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς ἀπὸ κ ά θ ε κίνδυνο ἀνατροπῆς του. Ἡ ἀνατροπὴ τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας μὲ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση ἀπαλλάσσει τὸ ἐργατικὸ κράτος ἀπὸ μιὰ διαρκῆ πηγὴ κινδύνων καὶ μιὰ ἐπικίνδυνη ἑστία μόλυνσης, ἀπελευθερώνει τὶς κοινωνικὲς βάσεις ἀπὸ τοὺς γραφειοκρατικοὺς φραγμοὺς καὶ ξανακάνει τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο ἐνεργητικὸ παράγοντα στὴν παγκόσμια ἐπανάσταση. Τὸ παγκόσμιο προλεταριάτο θὰ ὑπερασπίσει τὸ ἐργατικὸ κράτος πρῶτα - πρῶτα μὲ τὴν ἐπαναστατική του πάλη ἐναντίον τοῦ δικοῦ του ἰμπεριαλισμοῦ (εἴτε συμμαχικὸς εἴτε ἐχθρικὸς πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία εἶναι αὐτός), δηλαδὴ μέσα στὸν πόλεμο μὲ τὴ λενινικὴ ταχτικὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ καὶ τὰ συνθήματα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Τὰ μ ε ρ ι κ ό τ ε ρ α ταχτικὰ καθήκοντα ποὺ θὰ μποῦν στοὺς ἐργάτες τῶν χωρῶν ποὺ ἐνδεχόμενα θἆταν «σύμμαχες» μὲ τὴν Ε Σ Σ Δ καθορίζονται μὲ ἀρκετὴ σαφήνεια στὸ γραμμένο μὲ τὸ χέρι τοῦ Τρότσκι προγραμματικὸ ντοκουμέντο «Ἡ 4η Διεθνὴς καὶ ὁ Πόλεμος». Τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο θὰ ὑπερασπίσει τὶς κοινωνικὲς καταχτήσεις του μὲ τὴν πολιτική του ἐπανάσταση γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς γραφειοκρατίας, μὲ τὴν παράλληλη πάλη του ἐναντίον τῶν ἰμπεριαλιστῶν ποὺ θὰ τὶς ἀπειλοῦσαν, καθὼς καὶ μὲ τὴν ἐνεργὸ ὑποστήριξη τῶν ἐπαναστατικῶν ἐξεγέρσεων ποὺ θὰ ἐκδηλωθοῦν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου στὰ μέτωπα καὶ στὰ μετόπισθεν ἀπὸ τοὺς στρατευμένους καὶ ἄμαχους πληθυσμοὺς στὶς «σύμμαχες» εἴτε στὶς ἐχθρικὲς χῶρες. Τὰ καθήκοντα αὐτὰ τοῦ διεθνοῦς καὶ τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου (κοινωνικὴ ἐπανάσταση στὶς ἰμπεριαλιστικὲς χῶρες — ὑπεράσπιση τοῦ ἐργατικοῦ κράτους ἀπέναντι στὸν ἰμπεριαλισμὸ — πολιτικὴ ἐπανάσταση στὴν Ε Σ Σ Δ) διατηροῦν ὅλη τὴν ἀξία τους τόσο σὲ «εἰρηνικὴ» περίοδο ὅπως καὶ σὲ πολεμικὴ κατάσταση, τόσο σὲ περίπτωση ἀντισοβιετικῆς ἐκστρατείας ἀπὸ μιὰ ἢ περισσότερες ἰμπεριαλιστικὲς δυνάμεις ὅσο καὶ σὲ ἐνδεχόμενη ἀνάμιξη τῆς Ε Σ Σ Δ στὴν ἰμπεριαλιστικὴ σύγκρουση. Τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἐνδεχόμενο (δηλαδὴ ἡ συμμετοχὴ τῆς Ε Σ Σ Δ στὸν πόλεμο σὲ συμμαχία μὲ ἰμπεριαλιστικὰ κράτη) εἶταν καὶ ἡ πιθανότερη προοπτικὴ τῆς Διεθνοῦς ἀπὸ τὸ 1934 κι ἐδῶ.

Ἐμφάνιση τῆς ντεφαιτιστικῆς θεωρίας γιὰ τὴν ΕΣΣΔ

Τέτοια εἶταν ἡ θέση τῆς Διεθνοῦς μας καὶ τοῦ Τρότσκι, θέση ποὺ δὲν ἀμφισβητοῦνταν ἀκόμα καὶ ἀπὸ τοὺς ντεφαιτιστές μας ὡς τὸ φθινόπωρο τοῦ 1937. Εἶναι τόσο καθαρὴ καὶ τόσο φωτεινὴ ὥστε ἀναρωτιέται κανένας ποιοί εἶναι οἱ βαθύτεροι λόγοι ποὺ ὤθησαν τοὺς ντεφαιτιστὲς συντρόφους στὴν πολεμική τους ἐναντίον τοῦ συνθήματος τῆς «ὑπεράσπισης τῆς Ε Σ Σ Δ ἀπέναντι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ» καὶ στὴ διατύπωση τοῦ συνθήματος τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» γιὰ τὴν Ε Σ Σ Δ, δηλαδὴ στὴν οὐσιαστικὴ ἄρνηση τοῦ πολιτικοῦ χαραχτήρα τῆς ἐπανάστασης ποὺ ἔχει νὰ κάνει τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς γραφειοκρατίας. Μιὰ προσεχτικὴ μελέτη τῶν γραφτῶν ντοκουμέντων — παλιῶν καὶ νέων — τῶν ντεφαιτιστῶν εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ δείξει πὼς γιὰ τὸ κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ καθεστὼς ποὺ ὑπάρχει σήμερα, γιὰ τὶς τε-

λευταῖες ἐξελίξεις του, γιὰ τὴ δυνατότητα τῆς σωτηρίας τῶν καταχτήσεων τοῦ 'Οχτώβρη μὲ τὴν ἐπανάσταση στὶς ἄλλες χῶρες ἐκεῖνο ποὺ βγαίνει ἀπὸ κάθε ἄρθρο, ἀπὸ κάθε σελίδα εἶναι: σύγχυση καὶ ἀπελπισία. Κάτι παραπάνω ἀκόμα: στὶς θέσεις καὶ στὰ ἄρθρα τους ξεπροβάλλει κάτω ἀπὸ τὶς γραμμές τους δειλά - δειλά, καμουφλαρισμένη ἀπὸ φράσεις γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση ποὺ μοιάζουν πολὺ μὲ ἐξορκισμούς, ἡ τάση τῆς ἄρνησης στὴν οὐσία τοῦ συνθήματος τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης, δηλαδὴ ἡ ἀναθεώρηση τοῦ προγράμματος τῆς 4ης Διεθνοῦς σ' ἕνα σημαντικότατο μέρος του.

Τὰ στοιχεῖα τῆς ντεφαιτιστικῆς ἄποψης εἶναι τρία: α) οἱ οἰκονομικοκοινωνικὲς βάσεις τοῦ 'Οχτώβρη ἔχουν ἀνατραπεῖ ὡς ἕνα βαθμό, β) ἡ ἱστορία ἔχει βγάλει τὴν ἀπόφασή της γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ βοναπαρτισμοῦ ἀπὸ τὰ δεξιά, γ) πανάκεια γιὰ ὅλα τὰ κακὰ ποὺ ὑπάρχουν σήμερα καὶ γιὰ ὅσα μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν αὔριο εἶναι ὁ «ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμός».

Τὸν 'Οχτώβρη τοῦ 1937 ὁ πυρήνας 'Ακροναυπλίας τῆς ΚΔΕΕ μᾶς δίνει τὸ πρῶτο ντεφαιτιστικὸ ντοκουμέντο (διατυπωμένο ἀπὸ τὸ σ. Στ.) τιτλοφορώντας το «Θέσεις τῆς παράταξης 'Ακροναυπλίας τῆς ΚΔΕΕ (ἑλληνικὸ τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς) γιὰ τὴ σημερινὴ κατάσταση καὶ τὰ καθήκοντα στὴν ΕΣΣΔ». **Σ' αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο δὲν ὑπάρχει** ἀκόμα οὔτε μιὰ λέξη γιὰ τὸν «ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμό»[2]. 'Υπάρχουνε ὅμως οἱ πρῶτες κρούσεις. Αὐτοῦ διαπιστώνεται ὅτι «δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀνατραπεῖ ἐξ ὁλοκλήρου οἱ οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς βάσεις ποὺ ἔθεσε ὁ 'Οχτώβρης» χωρὶς νὰ μᾶς λέει ὁ σ. Στ., ποὺ τόσο καυχιέται γιὰ τὴ σαφήνεια τῶν ἀναλύσεών του, πῶς καὶ πότε ἔγινε ἡ μερικὴ ἀνατροπή τους κι ἂν αὐτὲς οἱ οἰκονομικοκοινωνικὲς βάσεις, ποὺ «δὲν ἔχουν ἀκόμα ἀνατραπεῖ ἐξ ὁλοκλήρου», ἀνατράπηκαν κατὰ 100% ἢ κατὰ 90%. ['Οφείλουμε ὅμως νὰ ἀναγνωρίσουμε ὅτι εὐτυχῶς τὴν τελευταία αὐτὴ ἔλλειψη τὴ συμπλήρωσε ἀργότερα ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ ποὺ μᾶς πληροφόρησε (βλ. «Δελτίο» 'Ιούλη 1939, «Καὶ πάλι πάνου στὸ ζήτημα τῆς ΕΣΣΔ») ὅτι τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς ἔχει «μισοανατραπεῖ» χωρὶς ὅμως καὶ τότε νὰ μᾶς δικαιολογήσει τὸ ποσοστὸ 50% τῆς ἀνατροπῆς τους]. Εἶναι ὁλοφάνερη ἡ σημασία ποὔχει μιὰ τέτοια βασικὴ διαπίστωση γιὰ τὸν καθορισμὸ τῶν συνθημάτων μας. 'Η ἐπανάστασή μας θἆναι πολιτικὴ γιατὶ οἱ κοινωνικὲς βάσεις τοῦ καθεστῶτος δὲν ἔχουν ἀνατραπεῖ («'Η κοινωνικὴ ἐπανάσταση — γράφει ὁ Τρότσκι στὴν «Προδομένη 'Επανάσταση» — προδομένη ἀπὸ τὸ κόμμα ποὺ κυβερνᾶ, ζεῖ ἀκόμα στὶς σχέσεις ἰδιοχτησίας καὶ στὴ συνείδηση τῶν ἐργατῶν»). Ἂν ὅμως οἱ κοινωνικὲς βάσεις ἔχουν ἀνατραπεῖ — ἔστω καὶ «ὄχι ἐξ ὁλοκλήρου»!, ἔστω καὶ κατὰ 50%! — τότε ἡ ἐπανάσταση δὲν μπορεῖ νἄχει πολιτικὸ χαραχτήρα ἀλλὰ τὸ θεμελιῶδες, τὸ καθοριστικό της στοιχεῖο θἆναι κοινωνικὸ κι ὄχι πολιτικό. 'Εκτὸς βέβαια ἂν ἡ ἐπανάσταση αὐτὴ ἀνήκει σὲ καμιὰ ἰδιαίτερη κατηγορία ἐπαναστάσεων ποὺ τὴν ἀνακάλυψε πρόσφατα ὁ σ. Στ., εἶναι σὰ νὰ ποῦμε ἕνα ἐνδιάμεσο εἶδος πολιτικο - κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Παρακάτω στὶς «Θέ-

---

2. Ἂς σημειωθεῖ ὅτι ὁ σ. Στ. ἀποφεύγει σ' ὅλα του τὰ γραφτὰ νὰ χρησιμοποιήσει τὸν ὅρο αὐτό. Καθορίζοντας τὰ καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στὴν ΕΣΣΔ γράφει ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀκριβῶς τὰ ἴδια μὲ τοῦ παγκόσμιου προλεταριάτου μέσα στὸν πόλεμο, ὅτι ἡ κοινωνικὴ κι ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση ἔχουν τὴν ἴδια ταχτικὴ κλπ.

σεις» ὁ σ. Στ. γράφει ὅτι ἡ ἐπανάσταση εἶναι πολιτικὴ — σὰ νὰ κάνει κάποια ἀναγκαστικὴ παραχώρηση στὸ πρόγραμμα τῆς Διεθνοῦς — ἀλλὰ γιὰ νὰ προσθέσει στὸ τέλος μιὰ περίφημη γιὰ τή... σαφήνεια της φράση ποὺ φαίνεται πὼς ρίχνει πολὺ νερὸ στὸ κρασὶ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης: «Ἡ ἐπικείμενη ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ δὲν θὰ εἶναι μιὰ κοινωνικὴ ἐπανάσταση ὅσο δὲν θὰ ἔχει νὰ μεταβάλει βασικὰ τὶς σχέσεις ἰδιοχτησίας καὶ νὰ μεταβιβάσει τὴν ἐξουσία ἀπ' τὰ χέρια μιᾶς τάξης σὲ ἄλλη μὲ τὴν κοινωνιολογικὴ ἔννοια ποὺ δίνει ὁ μαρξισμὸς στὶς τάξεις». Εἶναι τόση ἡ «διαύγεια» καὶ ἡ «σαφήνεια» τῶν ἀναλύσεων ποὺ μᾶς ἔδωσε μαζὶ μὲ τὸν πυρήνα του ὁ σ. Στ. ὥστε ὁ γαλουχημένος μὲ τὸ «ρεαλιστικὸ» ἀντίκρυσμα τῶν ἐξελίξεων στὴν ΕΣΣΔ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ ἔγραφε τὸν Ἰούνη τοῦ 1939 ὅτι στὴν ΕΣΣΔ «ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση συνάπτεται μὲ τὴν κοινωνικὴ» μέσα στὸν πόλεμο.

Ἡ ἀπογοήτευση ἀπὸ τὶς ἧττες εἶναι ἡ βαθύτερη ρίζα τοῦ «ντεφαιτισμοῦ»

Θἆταν ἀνεξήγητες οἱ ἀντιφάσεις καὶ οἱ συγχύσεις τοῦ σ. Στ. καὶ τῶν ἄλλων ντεφαιτιστῶν ἂν ξεχνούσαμε ὅτι στὸ 1937, ὅταν πρωτοεῖδαν τὸ φῶς οἱ ντεφαιτιστικὲς ἀπόψεις γιὰ τὴν ΕΣΣΔ, σημειώνεται μιὰ σοβαρότατη ὑποχώρηση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος (Ἱσπανία, Γαλλία). Βλέποντας τὴν κατάσταση αὐτὴ μὲ ὑπεραπαισιόδοξο μάτι ὁ σ. Στ. καὶ ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ προεξοφλοῦσαν ἀπὸ τότε τὴν ἧττα τῆς ἐπανάστασης στὴν Ἱσπανία. Τὴν ἴδια ἐποχὴ γίνονται στὴν ΕΣΣΔ οἱ «δίκες» - ἐκτελέσεις τῆς παλιᾶς φρουρᾶς. Οἱ «δίκες» αὐτές, ποὺ εἴτανε χαραχτηριστικὸ σημάδι τῆς προϊούσας ἀποσύνθεσης τοῦ βοναπαρτιστικοῦ καθεστῶτος στὴν ΕΣΣΔ, θεωρεῖ ὁ σ. Στ. ὅτι σημαίνουν γιὰ τὴ χώρα ἕνα σταθμὸ ποὺ χαραχτηρίζεται ἀπὸ τὴ «διάρρηξη τῆς σοσιαλιστικῆς πειθαρχίας», τὴν ἐκμηδένιση τῆς «σοσιαλιστικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν» καὶ ποὺ ἀφήνει «νὰ εἰσορμήσουν στὸ στίβο τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς πάλης οἱ πιὸ ὀξεῖες καὶ πιὸ ποικίλες μορφὲς τῆς πάλης τῶν τάξεων». «Στὴν ΕΣΣΔ — ἔγραφε στὶς «Θέσεις» — ἡ σοσιαλιστικὴ πειθαρχία τῆς κοινωνίας ἐ π έ τ ρ ε π ε τὴν ἐπὶ σχεδίου οἰκονομία καὶ τὴ χρησιμοποίηση σοσιαλιστικῶν μεθόδων στὴν παραγωγὴ κ ι ἔ κ α ν ε ἀπ' αὐτὸ καὶ μόνο τὸ γεγονὸς τὸ καθεστὼς παρὰ τὸ βοναπαρτιστικὸ ἐκφυλισμό του ἱστορικὰ προοδευτικό», ἐνῶ τώρα γίνεται «ἀδύνατη ἡ χρησιμοποίηση σοσιαλιστικῶν μεθόδων στὴν παραγωγὴ καὶ ἡ ἀνάπτυξη συνεπῶς τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων». Ἐπηρεασμένος βαθιὰ ἀπὸ τὴν ὑποχώρηση τῆς Ἐπανάστασης στὴ Δύση, προεξοφλώντας παντοῦ τὶς ἧττες πρὶν ἀκόμα τὸ προλεταριάτο πεῖ τὴν τελευταία του λέξη, ὑπερτιμώντας τὴ δύναμη τῆς διχτατορίας στὴν Ἑλλάδα ποὺ τὴ χαραχτήριζε σὰν φασιστική, μὴ περιμένοντας σύντομα μιὰ νέα ἄνοδο τοῦ διεθνοῦς κινήματος, ἀντικρύζοντας τὶς δίκες τῆς παλιᾶς φρουρᾶς σὰν ἕνα καινούργιο σταθμὸ ποὺ ἐπέβαλε νέα καθήκοντα, ὁ πυρήνας Ἀκροναυπλίας τῆς ΚΔΕΕ κατάληγε μοιραῖα στὴν ἀντίληψη πὼς ἡ Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση εἴταν ἀνεπανόρθωτα χαμένη. Ἔβρισκε πὼς ὁ **καινούργιος** «σταθμὸς» ἄφηνε νὰ εἰσορμήσουν στὸ στίβο οἱ ὀξύτερες μορφὲς τῆς ταξικῆς πάλης, ἔκανε κομμάτια τὴ σοσιαλιστικὴ πειθαρχία κι ἀδύνατη τὴ χρησιμοποίηση σοσιαλιστικῶν μεθόδων

στὴν παραγωγή, καὶ ἐκμηδένιζε τὴ σοσιαλιστικὴ συνείδηση τῶν μαζῶν. Μ' ἄλλα λόγια ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ μ' ἐπικεφαλῆς τὸ σ. Στ., μέσα σὲ συνθῆκες γενικῆς ὑποχώρησης τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στὴν Εὐρώπη, διαπίστωνε ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἄρχιζε στὴν ΕΣΣΔ μὲ τὴν πρωτοβουλία τῆς ἀντεπανάστασης ποὺ ἡ ἐπικράτησή της γινόταν ἀναπόφευχτη ἀπὸ τὴν κατάπτωση τῆς σοσιαλιστικῆς συνείδησης τῶν μαζῶν καὶ τὶς διεθνεῖς ἧττες, κι ἀκόμα ὅτι τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς σ' αὐτό του τὸ σταθμὸ ἔχανε τὸν ἱστορικὰ προοδευτικὸ χαραχτῆρα του. Τὸν 'Απρίλη τοῦ 1939 ἔγραφε στὶς «Συμπληρωματικὲς θέσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ΕΣΣΔ»: «Ὅ,τι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐπακολουθήσει μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ φασισμοῦ στὴν Ἱσπανία, στὴ Γαλλία κλπ. θὰ εἶναι τὸ πλῆρες ναυάγιο τῆς ΕΣΣΔ, ἡ πλήρης δηλαδὴ ἀνατροπὴ αὐτῶν τῶν κοινωνικῶν βάσεων ποὺ ἔθεσε ὁ 'Οχτώβρης καὶ ἡ μεταβολὴ αὐτῶν τῶν βασικῶν μορφῶν ἰδιοχτησίας».

Μαύρη ἀπελπισία γιὰ τὴν τύχη τῆς 'Οχτωβριανῆς 'Επανάστασης. Αὐτὴ εἶναι ποὺ χαραχτηρίζει κάθε ντεφαιτιστικὸ ντοκουμέντο κι αὐτὴ εἶναι ποὺ ἑνώνει μὲ τὴ σκοτεινή της γραμμὴ ὅλους τοὺς ντεφαιτιστές. Τὸν 'Ιούνη τοῦ 1939 ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ ἔγραφε στὸ ἄρθρο του «Ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος καὶ ἡ ΕΣΣΔ» ὅταν πρωτοκυκλοφόρησε τὸ «Δελτίο» του: «Ἂν ἡ εὐρωπαϊκὴ κρίση δὲν ἐτελείωνε παρὰ μὲ ἕνα πόλεμο, ἡ ΕΣΣΔ θὰ εἶταν χαμένη». Ὕστερ' ἀπὸ τὴν κριτικὴ τοῦ πυρήνα τῆς ΕΟΚΔΕ ἡ φράση «θὰ εἶταν χαμένη» ἀλλάχτηκε μὲ τὴ φράση «θὰ βρίσκονταν στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου». Αὐτὴ ὅμως ἡ φραστικὴ διόρθωση δὲν μποροῦσε νὰ μετριάσει τὴν ἄθλια ἐντύπωση ποὺ προκαλεῖ αὐτὸ τὸ ντοκουμέντο ποὺ εἶναι διαποτισμένο ἀπὸ τὸ βαθύτερο πεσιμισμό. «Τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς — συνεχίζει παρακάτω — μὴ ὄντας ἕνα ἰσορροπημένο σύστημα παραγωγῆς καὶ κατανάλωσης, σπαρασσόμενο ἀπὸ ὀξύτατες ἀντιθέσεις ποὺ τὶς γεννάει ἡ ἄγρια πάλη γιὰ τὴν ἀτομικὴ διαβίωση, δὲν μπορεῖ παρὰ μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια στὴν ἔκρηξη τοῦ πολέμου ν' ἀνατραπεῖ». Οἱ πρῶτες δυὸ προτάσεις, κατὰ λέξη σχεδὸν μεταφερμένες ἀπὸ τὴν «Προδομένη 'Επανάσταση» μπῆκαν ἐδῶ γιὰ νά... δικαιολογήσουνε τὸ τελικὸ προγνωστικὸ τῆς μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια ἀνατροπῆς τοῦ καθεστῶτος στὴν ἔκρηξη τοῦ πολέμου. 'Ακόμα πιὸ ἐπιγραμματικὰ ἐκφραζόταν ἡ «ρεαλιστικὴ» ἐκτίμηση τοῦ πυρήνα τῆς ΚΔΕΕ μὲ τὶς ἀκόλουθες ἀφοριστικὲς φράσεις (ποὺ κι αὐτὲς ὕστερα ἀπὸ τὴν προφορικὴ κριτικὴ ποὺ ἔγινε διαγράφτηκαν ἀπὸ τὸ «Δελτίο» τῆς ΚΔΕΕ): «Τὴ φροντίδα γιὰ τὴν ἐξακρίβωση τῆς χρονικῆς στιγμῆς τῆς μεταβολῆς τοῦ καθεστῶτος τὴν ἀφήνομε στοὺς ἱστορικοὺς τοῦ μέλλοντος. Οἱ πολιτικοὶ προσανατολίζουν τὴ δράση τους στὴν προοπτικὴ τῶν γεγονότων».

'Απὸ τέτοιες πανικόβλητες κραυγὲς εἶναι γεμᾶτα τὰ «Δελτία» τοῦ πυρήνα τῆς ΚΔΕΕ: «Σήμερα παίζεται ἡ τελευταία πράξη τῆς 'Οχτωβριανῆς 'Επανάστασης» ('Ιούνης 1939). «Ἡ ἀντεπανάσταση ἔχει τὸ λόγο» ('Ιούνης 1939). «Τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς καταντάει ἕνας ἄχρηστος τύπος» ('Ιούνης 1939). «Ἡ ἀντεπανάσταση βρίσκεται στὴν ἡμερησία διάταξη» ('Ιούλης 1939). «Ἡ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ φυσιογνωμία τῆς ΕΣΣΔ καθορίζεται στὸ τέλος ἀπὸ τὴ διάταξη τῶν παγκοσμίων δυνάμεων» ('Ιούλης 1939). «Ἡ ἐπαναφορὰ τῆς ἀτομικῆς ἰδιοχτησίας γίνεται ἀνάγκη κοινωνική»!! ('Ιούλης 1939) κ.ἄ.

Στὶς ντεφαιτιστικὲς αὐτὲς ἱερεμιάδες ἔρχονται νὰ προστεθοῦνε οἱ ὄχι λιγότερο ἡττοπαθεῖς διαπιστώσεις καὶ προοπτικὲς τοῦ σ. Δ.Β. ποὺ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1937 ἔγραφε: «Διεθνὴς προλεταριακὴ ἐπανάσταση καὶ πολιτικὴ ἐπανάσταση ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ ἢ παγκόσμιος ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος καὶ κοινωνικὴ ἀντεπανάσταση ἀπὸ τὰ δεξιά. Ἔτσι μπαίνει τὸ κοινωνικὸ καὶ πολιτικὸ δίλημμα τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας» («Ἡ ΕΣΣΔ, ἡ Διεθνὴς Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση καὶ ἡ 4η Διεθνής»). Δηλαδή, σύμφωνα μὲ τὸ μηχανικὸ αὐτὸ σχῆμα, ἡ κοινωνικὴ ἀντεπανάσταση εἶναι ἡ ἀναπόφευχτη λύση τοῦ σοβιετικοῦ διλήμματος ἀφοῦ τώρα ἔχομε παγκόσμιο ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο. Στὸ ἄρθρο του «Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος» ἔγραφε: «Γεγονὸς εἶναι ὅτι ἡ πρωτοβουλία πέρασε στὰ χέρια τῆς ἀντεπανάστασης». «Ὅλη ἡ ἐξέλιξη τῆς κατάστασης διεθνῶς καὶ στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ statu quo στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο, ἀπὸ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ἀντεπανάσταση». «Ὁ πόλεμος θὰ δώσει τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνατροπῆς τῶν κοινωνικῶν θεμελίων τοῦ ἐργατικοῦ κράτους μὲ τὴν ἀναπόφευχτη συμμετοχὴ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας σ' αὐτόν». Κι ἄλλα τέτοια ἡττοπαθῆ προγνωστικὰ μπορεῖ νὰ βρεῖ κανεὶς πολλὰ σ' ὅλα τὰ ἄρθρα τοῦ σ. Δ.Β.

Ἡ ἀνάποδη μιᾶς σοσιαλδημοκρατικῆς θεωρίας

Εἴδαμε παραπάνω πῶς ὁ σ. Στ. ἔφτασε στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ οἰκονομικὲς καὶ κοινωνικὲς βάσεις ἔχουν ἀνατραπεῖ «ὄχι ἐξ ὁλοκλήρου» καὶ πῶς ἀργότερα ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ πλούτισε τὴν ἄποψη αὐτὴ γράφοντας ὅτι τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς τοῦ Ὀχτώβρη μισοανατράπηκε, ὅτι μέσα στὶς συνθῆκες τῶν ἡττῶν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου καταντάει ἕνας ἄχρηστος τύπος κι ἀκόμα ὅτι ἡ κοινωνικοπολιτικὴ φυσιογνωμία τῆς ΕΣΣΔ ἀλλάζει μὲ τὴ διάταξη τῶν παγκοσμίων δυνάμεων (δηλαδὴ σὲ περίοδο ἐπαναστατικῆς ἀνόδου μπορεῖ νᾶναι ἐργατικὴ καὶ προοδευτικὴ καὶ σὲ περίοδο νικῶν τῆς ἀντίδρασης ἀντεπαναστατικὴ καὶ ἀντιδραστική). Ὁ σ. Δ.Β. ἔρχεται νὰ συμβάλει στὴ ντεφαιτιστικὴ ἄποψη ἀναπτύσσοντας μιὰ περίεργη θεωρία γιὰ τὸ εἰρηνικὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ σημερινὸ κοινωνικὸ καθεστὼς τῆς ΕΣΣΔ στὸ καπιταλιστικὸ (δὲν ξέρομε κατὰ πόσο τὸ σπέρμα τῆς θεωρίας αὐτῆς βρίσκεται στὴ φράση τοῦ πυρήνα τῆς ΚΔΕΕ: «Ἡ γραφειοκρατία προχωρεῖ νὰ ἀ π ο ρ ρ ο φ ή σ ε ι τὴ σοσιαλιστικὴ ἰδιοχτησία» — Ἰούνης 1939). «Ἐπὶ πλέον — γράφει στὸ ἄρθρο του «Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος» — ἂν τὸ πραξικόπημα στὸ μεταξὺ πραγματοποιηθεῖ, ὅλη ἡ δράση θἄχει προετοιμάσει τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση κι αὐτὸ δὲν εἶναι ἕνα πράγμα μικρῆς σημασίας. Ποιός ἐγγυᾶται ὅτι τὸ πραξικόπημα αὐτὸ θἆναι σὲ ὅλους φανερό; Ἀπὸ ποῦ θ' ἀρχίσει καὶ ποῦ θὰ τελειώσει; Στὴ ρωσικὴ ἐπανάσταση οἱ σταθμοὶ τῆς ἀντίδρασης δὲν σημειώθηκαν καθαρά. Δὲν ἔχομε ἡμερομηνία οὔτε γιὰ τὸ Θερμιδὼρ οὔτε γιὰ τὸν Μπρυμαίρ. Θ ἄ χ ο μ ε γ ι ὰ τ ὴ ν ἀ σ τ ι κ ὴ ἀ ν τ ε π α ν ά σ τ α σ η; Ε ἶ ν α ι π ο λ ὺ ἀ μ φ ί β ο λ ο. Οἱ θεσμοὶ ἐξ ἄλλου εἶναι πολὺ ἀβέβαιο μὲ τί τρόπο θὰ μ ε τ α σ χ η μ α τ ι σ θ ο ῦ ν. Ὅτι δὲ χωράει ἄλλη μορφὴ ἰδιοχτησίας μεταξὺ τῆς ἀστικῆς καὶ τῆς σοσιαλιστικῆς (ποὺ δὲν εἶναι ἰδιοχτησία) αὐτὸ εἶναι δόγμα γιὰ τὸν κάθε μαρξιστή. Ἀλλὰ ἡ τυπικὴ ἔκφρασή τους

εἶναι κυμαινόμενη καὶ ἀβέβαιη. Ὁ Τρότσκι ὁ ἴδιος ἀδυνατεῖ νὰ ἰδεῖ τὴν ἐξέλιξη αὐτὴ συγκεκριμένα καὶ τὴν ἀντιμετωπίζει μὲ γενικὲς ὑποθέσεις. Τὸ μονοπώλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἕνας ἀπὸ τοὺς τυπικοὺς θεσμοὺς τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδιοχτησίας μπορεῖ νὰ πάρει μέσα στὸν πόλεμο μορφὲς τέτοιες ποὺ νὰ κάνει δυσδιάκριτο τὸ περιεχόμενό του. Νὰ καταργήσομε τὴν προοπτική μας καὶ νὰ τὴν ἐξαρτήσομε ἀπὸ τὴν τυπικὴ προσκόλλησή μας στὰ γεγονότα σημαίνει νὰ μεταβληθοῦμε στοὺς χειρότερους καιροσκόπους καὶ νὰ συμβάλομε στὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος μὲ τὴ σύγχυση ποὺ θὰ σκορπίσομε στὶς μάζες. Καὶ οἱ μάζες στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία δὲν βρίσκονται σὲ καλὴ κατάσταση».

Μεγάλη ἀνυπομονησία δείχνει ὁ σ. Λ.Β. γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ ἐδάφους — μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ — τῆς δεύτερης κοινωνικῆς ἐπανάστασης ποὺ θἄταν ὑποχρεωμένο νὰ κάνει τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση τῆς καπιταλιστικῆς ἀντεπανάστασης στὴν ΕΣΣΔ. Εἶναι σὰ νὰ ζητᾶμε ἀπὸ τώρα νὰ ἐπεξεργαστοῦμε τὰ παραγωγικὰ σχέδια τῶν Ἑνωμένων Σοσιαλιστικῶν Πολιτειῶν τοῦ Κόσμου γιὰ τὸ ἔτος 2000. Καὶ κάτι χειρότερο ἀκόμα, γιατί, ἂν εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὸν παγκόσμιο θρίαμβο τοῦ σοσιαλισμοῦ, δὲν ἔχομε ἀκόμα πεισθεῖ — παρ' ὅλους τοὺς κόπους τῶν συντρόφων ντεφαιτιστῶν — γιὰ τὴν ἀναπόφευχτη νίκη τῆς κοινωνικῆς ἀντεπανάστασης στὴν ΕΣΣΔ. Ὑπάρχει τόσο βαθειὰ ἄβυσσος ἀπαισιοδοξίας καὶ ἡττοπάθειας στὸ σ. Λ.Β. ποὺ βιάζεται νὰ πηδήξει πάνω ἀπὸ ἕνα σταθμὸ ὅπου θὰ φτάναμε στὴ δυσμενέστερη περίπτωση. Τὸ χάσμα ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴ σημερινὴ σοβιετικὴ πραγματικότητα μὲ τὶς ἀντιφατικές της ἐξελίξεις, μὲ τὰ καλὰ καὶ μὲ τὰ κακὰ σημάδια της, καὶ στὴν ἡττοπαθῆ πρόβλεψη τοῦ αὔριο, ὁ σ. Λ.Β. προσπαθεῖ νὰ τὸ γεφυρώσει πλάθοντας τὴ θεωρία γιὰ τὸ ἀδιόρατο πέρασμα ἀπὸ τὸ ἕνα κοινωνικὸ καθεστὼς στὸ ἄλλο γιὰ τὸ «μετασχηματισμὸ» τῶν σοσιαλιστικῶν θεσμῶν σὲ καπιταλιστικούς. Οὔτε ἡ ἱστορικὴ πράξη μᾶς παρουσίασε ἕνα τέτοιο φαινόμενο οὔτε ὁ μαρξισμὸς (ποὺ εἶναι μιὰ θεωρία ἐπαναστατικὴ καὶ ὄχι ρεφορμιστική) μᾶς ἐπιτρέπει νὰ προβλέψομε ἕνα τέτοιο ἐνδεχόμενο γιὰ τὴ Ρωσία. Οἱ τάξεις, κι ὅταν ἀκόμη βρίσκονται στὸ στάδιο τῆς παρακμῆς τους, δὲν αὐτοκτονοῦν, οὔτε ὑποβάλλουν τὴν παραίτησή τους. Ἀγωνίζονται πάνω στὸν κοινωνικὸ στίβο καὶ πέφτουν σ' αὐτόν. Τὸ ἀντεπαναστατικὸ πραξικόπημα στὴν ΕΣΣΔ θἄταν τόσο φανερὸ ὅσο μπορεῖ νἆναι μιὰ κοινωνικὴ ἀντεπανάσταση μέσα στὶς συνθῆκες τῆς ἀποσύνθεσης τοῦ καπιταλισμοῦ, πολέμων καὶ ἐπαναστάσεων, στὸ 1/6 τῆς γῆς ὅπου ἡ σοσιαλιστικὴ ἐπανάσταση μέσα σὲ δυὸ δεκαετίες ἀπέσπασε δυὸ ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἐργατῶν καὶ χωρικῶν ἀπὸ τὴν τσαρικὴ βαρβαρότητα γιὰ νὰ τὰ πλησιάσει στὶς καταχτήσεις τῆς σύγχρονης τεχνικῆς καὶ τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ. Τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο δὲν μπορεῖ νὰ δεχτεῖ μοιρολατρικὰ τὴν ἀντεπανάσταση. Θὰ ἀντισταθεῖ. Ἂν ἡ ἀντίστασή του αὐτὴ θἆναι μεγαλύτερη εἴτε μικρότερη, περισσότερο ἢ λιγότερο ἀποτελεσματική, ἂν ἡ ἀντεπανάσταση θὰ ἐπικρατήσει εἴτε θὰ συντριβεῖ, αὐτὸ θὰ ἐξαρτηθεῖ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξη τῆς πάλης τῶν τάξεων στὸν παγκόσμιο στίβο. Οἱ σοσιαλιστικοὶ θεσμοὶ δὲν θὰ μετασχηματίζονταν ἀλλὰ θὰ ἀνατρέπονταν ἀπὸ τὴν ἀντεπανάσταση.

Ντεφαιτισμὸς καὶ 4η Διεθνὴς

Οἱ ντεφαιτιστικὲς ἀναλύσεις, προοπτικὲς καὶ συνθήματα εἶναι ὁλότελα ξένες πρὸς τὶς ἀναλύσεις καὶ τὶς προοπτικὲς τοῦ Τρότσκι, πρὸς τὶς ἐκτιμήσεις καὶ τὰ συνθήματα τῆς 4ης Διεθνοῦς γιὰ τὴν Ε Σ Σ Δ. Εἴτε σωστότερα, εἶναι ἡ ἡττοπαθὴς παραμόρφωσή τους.

Τί λένε οἱ ντεφαιτιστές; Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπικράτηση τοῦ φασισμοῦ στὴν Ἱσπανία καὶ στὴ Γαλλία «κατὰ πᾶσαν πιθανότητα» θὰ ὁλοκληρωθεῖ ἡ ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος στὴν Ε Σ Σ Δ. Μὲ τὸν παγκόσμιο ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο περνᾶμε ἀπὸ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ἀντεπανάσταση, ποὺ εἶναι ἀναπόφευχτη ἡ ἐπικράτησή της ἀφοῦ «παίζεται ἡ τελευταία πράξη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης». Οἱ κοινωνικὲς καταχτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη — ὅ,τι ἀπόμεινε ἀπ' αὐτὲς — σὲ μιὰ περίοδο ἥττων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου καταντᾶνε «ἄχρηστος τύπος». Ἡ σοσιαλιστικὴ συνείδηση τῶν σοβιετικῶν μαζῶν θανατώνεται. Ἡ Ε Σ Σ Δ ἔχασε τὸν προοδευτικό της χαραχτήρα. Γιὰ ποιό λόγο λοιπὸν νὰ τὴν ὑπερασπίσομε ἀπέναντι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ; (Τὸ πολὺ - πολὺ νὰ τὸ κάνομε στὴν περίπτωση μιᾶς ἀντισοβιετικῆς ἐκστρατείας — ἀλλ' ἀποκλείεται μιὰ τέτοια προοπτική). Ἡ λογικὴ συνέπεια τῶν ντεφαιτιστικῶν ἀναλύσεων εἶναι ἡ διατύπωση τοῦ συνθήματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ γιὰ τὴν Ε Σ Σ Δ.

Τί σχέση ἔχουν ὅλα αὐτὰ μὲ τὴ θέση τῆς Διεθνοῦς μας καὶ τὶς ἀναλύσεις τοῦ Τρότσκι; Θἆταν ἐγκληματικὸ νὰ κλείσουμε τὰ μάτια μπροστὰ στὴν ἐπιδείνωση τῆς θέσης τοῦ καθεστῶτος ποὺ ἵδρυσε ἡ Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση, ὕστερ' ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἧττες τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου καὶ τὶς τελευταῖες ἐσωτερικὲς ἐξελίξεις στὴν Ε Σ Σ Δ. Θἄμασταν στραβοὶ ἂν δὲν βλέπαμε πὼς τὸ βοναπαρτιστικὸ καθεστὼς πέρασε στὴ φάση τῆς ἀγωνίας του κι ὅτι μέσα στὸν καινούργιο πολεμικὸ κύκλο οἱ ὀξυμένοι κοινωνικοὶ ἀνταγωνισμοὶ στὴν καθυστερημένη καὶ ἀπομονωμένη Ρωσία θὰ ὁδηγήσουν στὴν ἀνατροπὴ εἴτε τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος ἀπὸ τ' ἀριστερὰ εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ ἀπὸ τὰ δεξιά. Γιατί ὅμως θὰ ἑτοιμάσομε ἀπὸ τώρα τὸ νεκροσέντουκο σ' ἕνα βαριὰ ἄρρωστο γιὰ τὸν ὁποῖο ὅμως ὑπάρχουν ἀκόμα ἀρκετὲς ἐλπίδες σωτηρίας; Γιατί ξεχνᾶμε ὅτι ὁ καπιταλισμὸς βρίσκεται κι αὐτὸς σὲ ἀγωνία; Ἡ Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση ζεῖ ἀκόμα στὶς ἰδιοχτησιακὲς συνθῆκες (ποὺ δὲν ἔχουν ἀνατραπεῖ οὔτε μισοανατραπεῖ) καὶ στὴ σοσιαλιστικὴ συνείδηση τῶν μαζῶν (ποὺ δὲ θανατώθηκε μαζὶ μὲ τὶς ἐκτελέσεις τῆς παλιᾶς φρουρᾶς) κι εἶναι μιὰ τεράστια κατάχτηση ποὺ πρέπει νὰ τὴν ὑπερασπίσομε ἀπὸ κάθε κίνδυνο. Ἡ ἀγωνία τοῦ σοβιετικοῦ βοναπαρτισμοῦ ἔχει μεγάλη διάρκεια. Ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος κλείνει μέσα του τὴν ἐπανάσταση ὄχι λιγότερο ἀπ' ὅσο κλείνει τὴν ἀντίδραση. Κι ἡ προοπτική μας, τῆς Διεθνοῦς μας (φτάνει μονάχα νὰ θυμηθοῦμε τὰ τελευταῖα λόγια τοῦ Τρότσκι), εἶναι εὐνοϊκή. Εἶναι πιθανὸ τὰ ἀναπόφευχτα ἐπαναστατικὰ κινήματα νὰ σώσουν τὴν Ε Σ Σ Δ ἀπὸ μιὰ ἀντεπανάσταση ποὺ δὲν εἶναι ἀναπόφευχτη.

Εἶναι τὸ λιγότερο τερατώδης ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ σ. Στ. ὅτι ἡ χώρα τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης ἔπαυσε νἄχει ἕναν προοδευτικὸ χαραχτήρα παρ' ὅλο τὸ θερμιδωριανὸ - βοναπαρτιστικὸ ἐκφυλισμό της. «Ἡ ἐπανάσταση — γράφει στὸ ἄρθρο «Ἡ Ε Σ Σ Δ καὶ ἡ πάλη γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση» — ἐ π έ τ ρ ε ψ ε στὴ χώρα νὰ χρησιμοποιήσει σοσιαλιστικὲς μέθοδες στὴν παρα-

γωγὴ καὶ αὐτὸ ἔκανε δυνατὴ μιὰ τεράστια ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Αὐτὸ δίνει ἢ ὀρθότερα ἔ δ ι ν ε γ ι ὰ ἕ ν α δ ι ά σ τ η μ α ἕναν προοδευτικὸ χαραχτήρα στὴ χώρα παρὰ τὸ βοναπαρτιστικὸ ἐκφυλισμὸ τοῦ κράτους της κι αὐτὸ ἐνδιαφέρει κι ἐμᾶς κι ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα». (Πόσο ἔχει σχέση αὐτὴ ἡ διαπίστωση μὲ τὶς ἐκτιμήσεις τοῦ Τρότσκι ποὺ χαραχτηρίζει τὶς νέες κοινωνικὲς βάσεις τῆς ΕΣΣΔ σὰν «τεράστια πρόοδο στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας» εἶναι περιττὸ νὰ ποῦμε). Τὴν ἀντίληψή του αὐτὴ ὁ σ. Στ. προσπαθεῖ νὰ τὴ δικαιολογήσει μ' ἕνα σχῆμα: Ἡ ἐπανάσταση γίνεται ἱστορικὴ ἀνάγκη μόνον ὅταν οἱ ὑπάρχουσες σχέσεις ἰδιοχτησίας ἐμποδίζουν τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. — Ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ εἶναι μιὰ ἀνάγκη κοινωνική. — Ἄρα οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις δὲν ἀναπτύσσονται καὶ ἡ ΕΣΣΔ ἔχασε τὸν προοδευτικὸ χαραχτήρα ποὺ εἶχε ὡς τώρα. Ὁ συλλογισμὸς ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς τυπικῆς λογικῆς εἶναι ἄψογος. Ἀλλὰ τὰ λάθη του εἶναι ὅσα καὶ οἱ κρίσεις του. Πρῶτα-πρῶτα στὴν ΕΣΣΔ οἱ παραγωγικὲς σχέσεις δὲν ἐμποδίζουν τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων ἀλλὰ ἀντίθετα εἶναι αὐτὲς ποὺ ὁδήγησαν σὲ μιὰ τόσο ἁλματικὴ ἀνάπτυξη τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις ποὺ ἄφησε ὅλο τὸν καπιταλιστικὸ κόσμο μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Ἔπειτα: ἂν μιὰ κοινωνικὴ ἐπανάσταση ποὺ ὁδηγεῖ ἀπὸ ἕνα σαπισμένο καθεστὼς σὲ ἄλλο καλύτερο ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴ βασικὴ αὐτὴ ἀντίφαση (παραγωγικὲς συνθῆκες ποὺ παραλύουν τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις), οἱ πολιτικὲς ἐπαναστάσεις — ἄμεσα καὶ ὄχι σὲ τελευταία ἀνάλυση — δὲν καθορίζονται ἀπ' αὐτὴ ἀφοῦ ἐπικρατώντας δὲν ἐπιφέρουν ἀλλαγὲς στὶς σχέσεις ἰδιοχτησίας (παραδείγματα: γαλλικὸ θερμιδὼρ καὶ βοναπαρτισμὸς στὸ 18ο αἰώνα· σύγχρονες φασιστικὲς πολιτικὲς ἐπαναστάσεις στὴν Εὐρώπη, ποὺ ἴσα-ἴσα εἶχαν σὰν ἐπακόλουθο μιὰ ἀντιδραστικότερη ἀκόμα δέσμευση τῆς οἰκονομίας στὶς χῶρες τους). Τρίτο: οἱ ἀντιφάσεις τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος εἶναι ρ ι ζ ι κ ὰ δ ι α φ ο ρ ε τ ι κ ὲ ς ἀπὸ κεῖνες τοῦ καπιταλισμοῦ. Ὁ σοβιετικὸς βοναπαρτισμὸς βάζει φραγμοὺς στὶς παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς κοινωνίας, περιορίζει τὸ δυναμισμὸ τῆς ἀνάπτυξής τους. Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας δὲν ὀπισθοδρομοῦν οὔτε λιμνάζουν (ὅπως γίνεται στὸν καπιταλισμὸ) παρὰ ἀναπτύσσονται ἔστω καὶ μὲ μεγάλα γενικὰ ἔξοδα, ἔστω καὶ δυσαρμονικά, ἔστω καὶ μὲ τὴν αὔξηση τῆς κοινωνικῆς ἀνισότητας ἀφοῦ τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο τῶν λαϊκῶν μαζῶν καλυτερεύει πολὺ ἀργὰ (στὸν καπιταλιστικὸ κόσμο χειροτερεύει) σ' ἀντίθεση μὲ τὴν ἁλματώδικη βελτίωση τοῦ ἐπιπέδου τῶν προνομιούχων ὁμάδων στὴν παραγωγὴ καὶ στὴ διοίκηση. Ἐκεῖνο ποὺ κλονίζει τὸ βοναπαρτιστικὸ καθεστὼς στὴν καθυστερημένη οἰκονομικὰ ΕΣΣΔ, ὅπου οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις μ' ὅλη τὴν τελευταία ἀνάπτυξή τους ἀπέχουν ἀκόμα πολὺ γιὰ νὰ ἱκανοποιοῦν τὶς ἀνάγκες ὅλων, εἶναι ἡ ὀξυνόμενη ἀντίθεση κι ἡ σύγκρουση ἀνάμεσα στὶς λαϊκὲς μάζες ποὺ στεροῦνται ὅ,τι ἔχουν ἀνάγκη καὶ στὸ προνομιοῦχο στρῶμα ποὺ διαρκῶς αὐξάνουν οἱ ἀπολαβὲς καὶ οἱ ὀρέξεις του. Οἱ ἐργάτες καὶ οἱ χωρικοὶ δὲν μποροῦν νὰ βελτιώσουν αἰσθητὰ τὴν κατάστασή τους χωρὶς νὰ στραφοῦν ἐνάντια στοὺς προνομιούχους καὶ χωρὶς ν' ἀνατρέψουν ἕνα πολιτικὸ καθεστὼς ποὺ περιορίζει τὸ ρυθμὸ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης καὶ σαμποτάρει οὐσιαστικὰ τὴν οἰκονομία μὲ τὶς σκανδαλώδεις του εὔνοιες πρὸς τοὺς προνομιούχους καὶ μὲ τὴν ἀνυπόφορη γραφειοκρατική του πίεση πάνω στὶς μάζες, καλλιεργώντας ἔτσι ἀπειλητικοὺς κινδύνους γιὰ τὶς **ὀχτωβριανὲς**

καταχτήσεις. Τὸ προνομιοῦχο στρῶμα θὰ ἐπιζητήσει μέσα σὲ κατάλληλες συνθῆκες νὰ εὐρύνει καὶ νὰ βαθύνει τὰ προνόμιά του ἀνατρέποντας τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς καὶ συντρίβοντας τὴν ἀντίσταση τοῦ προλεταριάτου. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ θὰ λυθεῖ ἀπὸ τὶς ἐξελίξεις ποὺ σημειώθηκαν, σημειώνονται, ἀ λ λ ὰ κ α ὶ θ ὰ σ η μ ε ι ω θ ο ῦ ν ἀ κ ό μ α στὴν παγκόσμια ταξικὴ παλαίστρα. Ἂν τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς ποὺ ἔστησε ὁ Ὀχτώβρης ἀνατραπεῖ ἀπὸ τὴν ἀστικὴ ἀντεπανάσταση, αὐτὸ θὰ γίνει ὄχι γιατὶ οἱ νέες παραγωγικὲς σχέσεις (ποὺ εἶναι προοδευτικὲς) δὲν ἐπιτρέπουν τὴν ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἀλλὰ γιατὶ ὑπάρχει χάσμα ἀνάμεσα στὶς πρῶτες (πολὺ προοδευμένες) καὶ στὶς δεύτερες (πολὺ καθυστερημένες) ποὺ ξαναγεννάει «ὅλο τὸν παλιὸ συρφετό», δηλαδὴ ὀξύτατους κοινωνικοὺς ἀνταγωνισμοὺς ποὺ μποροῦν νὰ ξαναφέρουν προσωρινὰ τὸν καπιταλισμὸ — ἂν δὲν ἔλθει ἔγκαιρα σ' ἐπικουρία ἡ ἐπανάσταση στὶς ἄλλες χῶρες γιὰ νὰ γεφυρώσει αὐτὸ τὸ χάσμα. Τέλος: ἡ χώρα ὅπου τὸ προλεταριάτο ἀπελευθέρωσε τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις ἀπὸ τὰ καπιταλιστικὰ δεσμά, ἡ χώρα ὅπου οἱ δυνάμεις αὐτὲς ἀναπτύσσονται παρ' ὅλους τοὺς φραγμοὺς τοῦ γραφειοκρατισμοῦ κι ὅπου ἡ κατανομὴ τῶν ἀγαθῶν εἶναι πολὺ δημοκρατικότερη ἀπ' ὅσο εἶναι στὶς πιὸ προχωρημένες καπιταλιστικὲς δημοκρατίες, ἡ χώρα αὐτὴ δὲν ἔχασε, ἀλλὰ διατηρεῖ τὸν προοδευτικό της χαρακτήρα.

Ἡ συζήτηση γιὰ τὰ ταχτικὰ μέσα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης

Ὁ σ. Στ., παραθέτοντας, στὸ τελευταῖο του ἄρθρο γιὰ τὴν ΕΣΣΔ, τὴν περικοπὴ τοῦ σ. Ν. Γ. «Τὸ ρωσικὸ τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς ἔχει νὰ σώσει, νὰ στηρίξει στὰ πόδια του κι' ὄχι νὰ ἀνατρέψει ἕνα κοινωνικὸ καθεστώς», γράφει καταγαναχτισμένος ὅτι εἶναι «φράσεις ἀπ' αὐτὲς ποὺ μᾶς ἔχει τόσο συνηθίσει ὁ σταλινικὸς φαμφαρονισμός, δίχως νόημα καὶ δίχως περιεχόμενο καὶ ποὺ χρησιμοποιοῦνται μόνο γιατὶ ὁ συντάχτης τους δὲν θέλει ἢ δὲν μπορεῖ νὰ δώσει μιὰ σοβαρότερη ἀνάλυση». Δὲν πρόκειται νὰ ζητήσουμε ἀπὸ τὸ σ. Στ. νὰ μᾶς πεῖ πότε ὁ σταλινικὸς **φανφαρονισμὸς** χαρακτήρισε ὄχι σὰν ἐχθροὺς ἀλλὰ σὰν ὑπερασπιστὲς τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος τῆς ΕΣΣΔ τοὺς Ρώσους μπολσεβίκους - λενινιστές. Ἡ φράση αὐτὴ τοῦ σ. Στ. εἶναι φανερὸ ὅτι θέλει νὰ πεῖ κάτι ἄλλο ἀπ' ὅτι λέει. Κι' αὐτὸ εἶναι: Τὸ νὰ λέμε σήμερα ὅτι στὴ Ρωσία ἔχομε νὰ ὑπερασπίσομε κι ὄχι νὰ ἀνατρέψουμε ἕνα κοινωνικὸ καθεστὼς εἶναι **φανφαρονισμός**, γιατὶ καὶ στὴ Ρωσία ἔχομε νὰ κάνομε ἕναν ἐμφύλιο πόλεμο ποὺ θὰ ἀνατρέψει (ὅπως καὶ στὶς ἄλλες χῶρες) μιὰ ὁλοκληρωτικὴ ἐξουσία. Καὶ συνεχίζοντας στὴν ἴδια σελίδα ὁ σ. Στ., προσθέτει: «Ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ β α σ ι κ ο ῦ σ τ ρ α τ η γ ι κ ο ῦ σ κ ο π ο ῦ καὶ τῶν τ α κ τ ι κ ῶ ν μ έ σ ω ν, ποὺ θὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν πραγματοποίησή του (σημ. δική μας: τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ποὺ θ' ἀνατρέψει τὸ βοναπαρτισμὸ) τὸ καθῆκον τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου εἶναι τ ὸ ἴ δ ι ο μὲ τὸ καθῆκον τοῦ προλεταριάτου σ' ὅλο τὸν ὑπόλοιπο κόσμο». Ὅτι ἡ βοναπαρτιστικὴ ἐξουσία δὲν θὰ μαραθεῖ καὶ δὲν θὰ πέσει μόνη της σὰν τὰ φθινοπωρινὰ φύλλα παρὰ θὰ χρειαστεῖ μιὰ

πολιτικὴ ἐπανάσταση (δηλαδὴ ἕνας ἐμφύλιος πόλεμος) γιὰ ν' ἀνατραπεῖ ἀπὸ τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο δὲν περιμέναμε νὰ μᾶς τὸ μάθει τώρα ὁ σ. Στ. Αὐτὸ τὸ ξέρουν ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ τὰ νήπια τῶν τεταρτοδιεθνιστῶν. 'Αλλὰ ἐκεῖνο ποὺ λέμε καὶ ποὺ καθὼς φαίνεται στενοχωρεῖ τὸ σ. Στ. εἶναι αὐτό: στὴν ΕΣΣΔ τὸ προλεταριάτο ἔχει νὰ ἀνατρέψει μιὰ γραφειοκρατικὴ ἐξουσία καὶ νὰ ὑποστηρίξει ἕνα κοινωνικὸ καθεστώς, ἐνῶ στὸν ὑπόλοιπο κόσμο τὸ προλεταριάτο ἔχει νὰ ἀνατρέψει τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς τοῦ καπιταλισμοῦ. Μ' ἄλλα λόγια ὁ βασικὸς στρατηγικὸς σκοπὸς τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου εἶναι ἡ π ο λ ι τ ι κ ὴ ἐπανάσταση καὶ τοῦ προλεταριάτου στὸν καπιταλιστικὸ κόσμο ἡ κ ο ι ν ω ν ι κ ὴ ἐπανάσταση.

'Αντίθετα ἀπὸ τὸ σ. Στ. ποὺ τρέφει ἰδιαίτερη ἀπέχθεια στὰ ἐπίθετα πολιτικὴ καὶ κοινωνική, θεωροῦμε πὼς αὐτὰ ἐκφράζουν ἀρκετὰ καθαρὰ ὅτι ὁ βασικὸς στρατηγικὸς σκοπὸς δ ὲ ν ε ἶ ν α ι ὁ ἴ δ ι ο ς. Μπορεῖ ὁ σ. Στ. νὰ χρησιμοποιήσει ἀφειδώλευτα ἐναντίον μας κι ἄλλες πικρόχολες ἐκφράσεις γιὰ «σταλινικοὺς φαμφαρονισμοὺς» κτλ. μὰ δὲν θὰ κατορθώσει νὰ πείσει κανέναν ὅτι τὰ ταχτικά μας μέσα στὴν ΕΣΣΔ καὶ στὸν ἄλλο κόσμο θἆναι τὰ ἴδια μιὰ ποὺ ἔχουμε νὰ κάνομε ἐπανάσταση (χωρὶς τὰ ἐπίθετα) κι ἐδῶ κι ἐκεῖ. Τὰ ταχτικὰ μέσα ποὺ θὰ χρησιμοποιήσει τὸ προλεταριάτο τὸ σοβιετικὸ στὸν ἀγώνα του θἆναι αὐτὰ ποὺ ἀνταποκρίνονται στὸ στρατηγικό του σκοπὸ ποὺ εἶναι ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση καὶ ὄχι τὰ ταχτικὰ μέσα ποὺ ταιριάζουνε στὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση, ποὺ δὲν εἶναι ὁ στρατηγικός του σκοπὸς μέσα στὴν ΕΣΣΔ. Γι' αὐτὸ τὸ σύνθημα τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ἀποκρούεται ἀπ' ὅλους ἐκείνους ποὺ δὲν θεωροῦν τὸ πρόγραμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς «ξεπερασμένο». 'Ο «ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς» στὴν ΕΣΣΔ (δηλαδὴ ἡ ἐπιδίωξη τῆς ἥττας τῆς «δικῆς μας» χώρας στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο) εἶναι ἕνα σύνθημα ὄχι μόνο ἐντελῶς ξένο, ἀλλὰ καὶ ἀντιφατικὸ μὲ τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης.

Σ' ἕνα τελευταῖο ἄρθρο τοῦ σ. Δ. Β. («Γιὰ τὸν ταξικὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ Κόμματός μας») φαίνεται πολὺ καθαρὰ τὸ ἀδιέξοδο ὅπου ἔφερε τοὺς ντεφαιτιστὲς συντρόφους ἡ συζήτηση γιὰ τὰ ταχτικὰ μέσα (ὁ ὅρος «τεχνικὰ μέσα» ποὺ χρησιμοποιεῖται κάπου ἀπὸ τὸ σ. Δ. Β. εἶναι ἀνεπιτυχὴς) τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης. Εἶναι ἀπέραντη ἡ σύγχυση τῶν συντρόφων ἐκείνων πού, ἐνῶ θεωρητικὰ παραδέχονται ὅτι ἡ ΕΣΣΔ εἶναι κράτος ἐργατικό, ὡστόσο τάσσονται ὑπὲρ τῆς ἥττας της ὅταν θἄπαιρνε μέρος στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο.

Στὸ ἄρθρο του αὐτὸ ὁ σ. Δ. Β. διαμαρτύρεται γιατί... διαστρεβλώνουμε τὴν ἄποψή του ὅταν λέμε πὼς θέλει τὴν ἥττα τῆς ΕΣΣΔ ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστὲς ἐχθρούς. Γιὰ ὅσους ἔχουν διαβάσει μὲ προσοχὴ τὰ ἄρθρα τοῦ σ. Δ. Β. ὁ ἰσχυρισμός του αὐτὸς εἶναι καταπληχτικός. Νά τί γράφει στὸ ἄρθρο του «'Η Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος»: «Κ ά θ ε ν ί κ η θ' α ὐ ξ α ί ν ε ι τ ὸ γ ό η τ ρ ο τ ῆ ς κ υ β έ ρ ν η σ η ς κ α ὶ τ ὴ ν ἐ μ π ι σ τ ο σ ύ ν η τ ῶ ν μ α ζ ῶ ν σ' α ὐ τ ή ν». «'Α ν τ ί θ ε τ α ο ἱ ἧ τ τ ε ς τ η ς θ ὰ ἐ ξ ά ψ ο υ ν τ ὶ ς μ ά ζ ε ς, θ ὰ τ ὶ ς δ ι δ ά ξ ο υ ν τ ὴ ν ἀ λ ή θ ε ι α κ α ὶ τ ὸ ἔ ν σ τ ι κ τ ό τ ο υ ς θ ὰ τ ὶ ς ὁ δ η γ ή σ ε ι σ τ ὴ ν ὑ π ε ρ ά σ π ι σ η τ ῶ ν κ α τ α-

χτήσεων τοῦ 'Οχτώβρη ἐκεῖ ἀκριβῶς ποὺ θ' ἀπειλοῦνται ἀπ' τοὺς κρυφοὺς καὶ ἐπικίνδυνους ἐχθρούς, τοὺς ἀντεπαναστάτες στὴ Μόσχα. "Αν πρόκειται νὰ ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' τὶς δυσχέρειες τῆς κυβέρνησης γιὰ νὰ τὴν ἀνατρέψουμε, τότες πρέπει νὰ τὶς δημιουργήσομε γιὰ νὰ τὶς ἐπωφεληθοῦμε. Μόνο ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς μπορεῖ νὰ μᾶς ὁδηγήσει μὲ ἀσφάλεια στὸ σκοπό μας». Σ' ἄλλο του ἄρθρο («Στὸ φῶς τῶν νέων γεγονότων») γράφει: «'Εφ' ὅσον ἡ πολιτικὴ αὐτὴ (τῶν τυχοδιωκτικῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων — σημ. δική μας) εἶναι τῆς ἀντεπανάστασης, θὰ τὴν καταπολεμήσομε μὲ ὅλα τὰ μέσα εἴτε ὁ Στάλιν τὴν ἐφαρμόζει εἴτε ὁ «Μπουτιένκο» καὶ δὲ «θὰ θέλομε τὴ νίκη τοῦ κόκκινου στρατοῦ» σὲ ἐπιχειρήσεις ποὺ ἀποδοκιμάζουμε, ἀλλὰ τὴν ἧττα του». Σ' ἕνα του γράμμα γράφει: «'Εμεῖς λοιπὸν ὄντας κηρυγμένοι ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης πρέπει νὰ ταχθοῦμε ὑπὲρ τῆς ἥττας τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης ποὺ θέλει νὰ διεξαγάγει ἕναν πόλεμο μὲ ἄλλους σκοποὺς ἀπ' τοὺς δικούς μας. Θὰ ὑπερασπίζαμε τὴν ΕΣΣΔ ἄν, μένοντας μακριὰ ἀπ' τὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο, δέχονταν μιὰ ἐπίθεση ἀπὸ ἰμπεριαλιστές, ὁπότε ἡ γραφειοκρατία μόνο ὑπὸ τὴν πίεση τῆς ἐργατικῆς τάξης θὰ τὴν ὑπεράσπιζε ἐνῶ σήμερα κάνει ὅ,τι ζητᾶ ἡ ἀντεπανάσταση». Θὰ μπορούσαμε νὰ φέρομε κι ἄλλες τέτοιες περικοπὲς ἀπ' τὰ ἄρθρα τοῦ σ. Δ.Β. ποὺ ἀποδείχνουν ὅτι δὲν ἔγινε καμιὰ παραμόρφωση τῆς γνώμης του.

Εἶναι τέτοια ἡ σύγχυση τοῦ σ. Δ.Β. ποὺ ἐνῶ στὸ ἄρθρο του «Γιὰ τὸν ταξικὸ ἐξοπλισμὸ τοῦ κόμματός μας» γράφει, μὲ ξέσπασμα ἱερῆς ἀγανάχτησης: «Δὲν εἴπαμε, δὲν γράψαμε καὶ δὲν ὑποστηρίξαμε ποτὲ — δὲν μπορεῖ νὰ βρεθεῖ οὔτε μιὰ φρασούλα τέτοια — ὅτι μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ ἐπιζητοῦμε τὴν ἧττα τῆς Σ.Ρ. ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστὲς ἐχθρούς της», λίγο παρακάτω ὁμολογεῖ: «"Ολη μας ἡ ἐπιχειρηματολογία δείχνει ὅτι δρώντας γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν εἴμαστε ὑπὲρ τῆς ἥττας τῆς Σ.Ρ. — καὶ ἧττα σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ὅπως καὶ σὲ κάθε ἄλλη παρόμοια σημαίνει τῆς κυβέρνησής της». Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς εἴπαμε καὶ μεῖς: ὁ σ. Δ.Β. καὶ οἱ ἄλλοι ντεφαιτιστὲς θέλουν τὴν ἧττα τοῦ κόκκινου στρατοῦ στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο, τὴν ἧττα τῆς κυβέρνησης, τὴν ἧττα τῆς ΕΣΣΔ ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστὲς (ὅλα αὐτὰ εἶναι συνώνυμα) ὄχι βέβαια γιὰ χάρη τοῦ ἰμπεριαλιστῆ ἐχθροῦ (πῶς θὰ εἴταν δυνατὸ νὰ συζητᾶμε μὲ πράχτορες τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ; συζητᾶμε μὲ 4διεθνιστὲς συντρόφους) ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὶς δυσκολίες ποὺ θὰ δημιουργήσει ἡ πολεμικὴ ἧττα στὴ γραφειοκρατία γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης. 'Ακριβῶς ὅπως, ἐφαρμόζοντας τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες, ἐπιδιώκομε τὴν ἧττα τῆς «δικῆς μας» κυβέρνησης στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο ὄχι γιὰ νὰ στρώσομε τὸ δρόμο στὸν ἀντίπαλο ἰμπεριαλισμὸ ἀλλὰ γιὰ νὰ χρησιμοποιήσομε τὶς συνθῆκες ποὺ δημιουργεῖ ἡ πολεμικὴ ἧττα γιὰ τὴν κοινωνική μας ἐπανάσταση.

'Εκεῖνο ποὺ δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν ὁ σ. Δ.Β. κι οἱ ἄλλοι ντεφαιτιστὲς καὶ ποὺ ἀποτελεῖ τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο τῆς θεωρητικῆς δικαιολόγησης τοῦ συνθήματος τῆς Διεθνοῦς «'Υπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ» εἶναι κάτι ἁπλούστατο: ἡ ἧττα τῆς ΕΣΣΔ σ' ἕναν πόλεμο μὲ τοὺς ἰμπεριαλι-

στὲς θἄχει σὰ συνέπειά της τὴν ἀνατροπὴ τῶν κοινωνικῶν βάσεων τοῦ 'Οχτώβρη ποὺ στηρίζονται σ' ἕνα ἀδύνατο οἰκονομικὰ ἔδαφος. Πάνω σ' ἕνα τόσο οὐσιαστικὸ ζήτημα οἱ λαλίστατοι ντεφαιτιστές μας κρατοῦν ἐπίμονα «σιγὴν ἰχθύος». Τί νὰ ποῦν ἄλλωστε; Ἡ τροτσκικὴ ἀνάλυση δὲν ἀφήνει καμιὰ ἀμφιβολία: «Οἱ μορφὲς τῆς ἰδιοχτησίας μποροῦνε νὰ μεταβληθοῦν ἀπὸ τὸν πόλεμο μονάχα ἂν βρίσκονται σὲ βαθειὰ ἀντίφαση μὲ τὶς οἰκονομικὲς βάσεις τῆς χώρας. Ἡ ἥττα τῆς Γερμανίας σ' ἕναν πόλεμο κατὰ τῆς ΕΣΣΔ θἄφερνε μαζί της ἀναπότρεπτα τὸ πέσιμο τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. 'Από τὴν ἄλλη μεριὰ δὲν μπορεῖ κανεὶς ν' ἀμφιβάλλει καθόλου ὅτι ἡ ἥττα θὰ εἶναι μοιραία γιὰ τοὺς κυβερνῆτες τῆς ΕΣΣΔ καὶ γιὰ τὶς κοινωνικὲς βάσεις τῆς χώρας αὐτῆς. Ἡ ἀστάθεια τοῦ σημερινοῦ καθεστῶτος τῆς Γερμανίας προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις ἀπὸ καιρὸ ξεπέρασαν τὶς μορφὲς τῆς καπιταλιστικῆς ἰδιοχτησίας. Ἡ ἀστάθεια τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος, ἀντίθετα, ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις εἶναι ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ βρίσκονται στὸ ὕψος τῆς σοσιαλιστικῆς ἰδιοχτησίας» (Τρότσκι: «Προδομένη 'Επανάσταση»).

Ἄδικα ὁ σ. Δ.Β. προσπαθεῖ νὰ δώσει σὲ παλιὲς φόρμουλες νέο περιεχόμενο γιὰ νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο, γράφοντας ὅτι ἥττα τῆς χώρας στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο θὰ πεῖ «καταστροφὴ τῶν παραγωγικῶν της δυνάμεων», ὅτι ἐμεῖς μὲ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ἐννοοῦμε στενὰ καὶ σχολαστικὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν συνόρων της καὶ ὅτι ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς θὰ πεῖ... «ἀπόλυτη συγκέντρωση στὸ σκοπὸ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης». Οἱ ὅροι στὴ μαρξιστικὴ γλώσσα ἔχουν πάντα ἕνα συγκεκριμένο περιεχόμενο κι οἱ προσπάθειες τοῦ σ. Δ.Β. νὰ τοὺς δώσει ἕνα καινούργιο εἶναι καταδικασμένες. Τὰ ἀποσπάσματα τοῦ Λένιν ποὺ παραθέτει θἄπρεπε κάτι νὰ τὸν διδάξουν γι' αὐτό. 'Αποδείχνουν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι θέλει ὁ σ. Δ.Β. Ὅτι ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς θὰ πεῖ ἐπαναστατικὲς πράξεις ἐνάντια στὴ «δική μας» ἀστικὴ κυβέρνηση, ἐπιθυμία καὶ ἐπιδίωξη τῆς ἥττας της ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστές, χρησιμοποίηση τῶν συνθηκῶν ποὺ θὰ δημιουργήσει ἡ πολεμικὴ ἥττα γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου.

Τὸ ἄρθρο του ὁ σ. Δ.Β. τὸ κλείνει μὲ ἕνα φινάλε προσωπικὸ γιὰ τὸ σ. Π. καὶ γεμάτο ἀνακρίβειες. Αὐτὸ εἶναι ἕνα δεῖγμα γιὰ τὸ πῶς δὲν πρέπει νὰ γίνεται ἡ ἐσωκομματικὴ πάλη ἅμα θέλομε νἄχει τὰ πιὸ γόνιμα ἀποτελέσματα μιὰ κομματικὴ συζήτηση. Γράφει ὅτι ὁ σ. Π. δέν... τόλμησε ὣς τώρα νὰ πεῖ τὴ γνώμη του γιὰ τὴν ΕΣΣΔ. Κι ὅμως ὁ σ. Δ.Β. ξέρει καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο ὅτι ἡ εἰσήγηση γιὰ τὴν ΕΣΣΔ στηρίχτηκε σ' ἕνα πολυσέλιδο σχετικὸ ντοκουμέντο τοῦ σ. Π., γράμμα ποὺ ἀνασκευάζει τὴν ντεφαιτιστικὴ θέση γιὰ τὴν ΕΣΣΔ (χωρὶς νὰ λογαριάσομε τὸ σχετικὸ κεφάλαιο τῆς Εἰσήγησης γιὰ τὸν πόλεμο) κι ὅτι ἡ ἄποψη τοῦ σ. Π. εἶναι ὁλοκάθαρη γιατὶ δὲν εἶναι καμιὰ «νέα» ἄποψη ἀλλὰ ἡ γνωστὴ σ' ὅλους θέση τῆς 4ης Διεθνοῦς καὶ τοῦ Τρότσκι γιὰ τὴν ΕΣΣΔ: πολιτικὴ ἐπανάσταση γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας ἀπὸ τὸ προλεταριάτο + ὑπεράσπιση τοῦ ἐργατικοῦ κράτους ἀπέναντι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

'Απεριόριστη σύγχυση γιὰ τὶς ἐξελίξεις ποὺ συντελοῦνται στὸ ἐργατικὸ κράτος [οἱ οἰκονομικοκοινωνικὲς βάσεις δὲν ἔχουν ἀνατραπεῖ

ἐ ξ ὁ λ ο κ λ ή ρ ο υ — «ὁ βοναπαρτισμὸς ἔ χ ε ι μ ι σ ο α ν α τ ρ έ ψ ε ι τὸ καθεστὼς τῆς ἐπανάστασης» (πυρήνας ΚΔΕΕ, «Δελτίο» Αὐγούστου 1939)— ὁ βοναπαρτισμὸς «καθεστὼς κρίσης» καὶ «ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων» (πυρήνας ΚΔΕΕ, «Δελτίο» Ἰούνη 1939) — «τὸ βοναπαρτιστικὸ καθεστὼς εἶναι καθεστὼς ἐμφυλίου πολέμου» (πυρήνας ΚΔΕΕ, «Δελτίο» Αὐγούστου 1939) — οἱ δίκες Κάμενεφ - Ζηνόβιεφ σταθμὸς μὲ τὶς πιὸ ὀξεῖες καὶ πιὸ αἱματηρὲς μορφὲς τῆς πάλης τῶν τάξεων — οἱ παραγωγικὲς δυνάμεις δὲν ἀναπτύσσονται πιὰ κλπ.]. Ἀπελπισία γιὰ τὴν τύχη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης [τελευταία πράξη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης — «ἡ ἀντεπανάσταση προχωρεῖ νὰ καταφέρει τὸ τελειωτικὸ χτύπημα» (πυρήνας ΚΔΕΕ, «Δελτίο» Ὀχτώβρη 1939) — «ἀπὸ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ἀντεπανάσταση» (Δ.Β.) κλπ. κλπ.]. Καμουφλαρισμένες ρεβιζιονιστικὲς προσπάθειες («ξ ε π ε ρ α σ μ έ ν α» τὰ παλιά μας συνθήματα — ἡ κοινωνικὴ φυσιογνωμία τῆς Ε Σ Σ Δ καθορίζεται ἀπὸ τὴ διάταξη τῶν παγκοσμίων δυνάμεων κλπ.). Μηχανικὴ σκέψη (ἡ τύχη τῆς Ε Σ Σ Δ θὰ κριθεῖ ἀπὸ τὴν τύχη τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης — ἡ ἐπανάσταση συντρίφτηκε στὴ Δύση — ἄρα ἡ τύχη τῆς Ε Σ Σ Δ κρίθηκε). Σ' αὐτὰ τὰ τέσσερα διακριτικὰ γνωρίσματα τῶν ντεφαιτιστῶν ἔχει τὶς ρίζες της ἡ ἐμφάνιση τοῦ συνθήματος τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» γιὰ τὴν Ε Σ Σ Δ.

Ὅπου ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ μισοεγκαταλείπει τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης

Οἱ ντεφαιτιστὲς ἀναιροῦνε οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτό τους μὲ τὴ θέση ποὺ παίρνουν γιὰ τὴν ὑπεράπιση τῆς Ε Σ Σ Δ σὲ περίπτωση ἀντισοβιετικῆς σταυροφορίας. Τότε, λένε, δὲν θὰ ἐφαρμόζανε τὸν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμό. Γιατί ὅμως; Ἂν ὁ «ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμός» τους σημαίνει τὴν ἀπόλυτη συγκέντρωση τῶν δυνάμεων γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση, τότε τὸ καθῆκον τους αὐτὸ ἰσχύει ἐ π ί σ η ς καὶ στὴν ὑποθετικὴ περίπτωση ἑνὸς ἀντισοβιετικοῦ πολέμου. Ὁ κίνδυνος γιὰ τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς δὲν θὰ εἴταν καθόλου μικρότερος ἀφοῦ ἕνας τέτοιος πόλεμος προϋποθέτει τὶς ἧττες τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, τὸν ἐπηρεασμό του ἀπὸ τὴν ἀντισοβιετικὴ προπαγάνδα καὶ τὴ σχετικὴ ἄμβλυνση τῶν διμπεριαλιστικῶν ἀνταγωνισμῶν. Μέσα σὲ τέτοιες συνθῆκες ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση σὰν ἱστορικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Ὀχτώβρη ἐπιβάλλεται ὄχι λιγότερο ἀπ' ὅ,τι σὲ ὁποιεσδήποτε ἄλλες. Γιατὶ δὲν πρόκειται βέβαια νὰ παραιτηθοῦμε ἀπ' αὐτὴ ἐπειδὴ οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις εἶναι δυσμενεῖς γιὰ μᾶς. Ἀφοῦ ὅμως οἱ ντεφαιτιστὲς μᾶς κατηγόρησαν ὅτι μὲ τὸ σύνθημα τῆς ὑπεράσπισης τῆς Ε Σ Σ Δ στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο ἐνισχύομε τὴ σοβιετικὴ γραφειοκρατία καὶ ἐγκαταλείπομε στὴν οὐσία τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης, γιὰ νἆναι συνεπεῖς μὲ τὴ λογική τους αὐτὴ δὲν ἀπομένει ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ ὑποστηρίξουνε ὅτι στὸν ἀντισοβιετικὸ πόλεμο ὑπερασπίζοντας τὴν Ε Σ Σ Δ δὲν ἐνισχύουνε τὴ γραφειοκρατία γιατὶ αὐτὴ μεταμορφώνεται εἰρηνικὰ ἀπὸ καταστροφέα σὲ στήριγμα τῆς ἐπανάστασης καὶ συνεπῶς τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης δὲν ἔχει πιὰ ἐφαρμογή.

Κάτι τέτοιο ἰσχυρίζεται καὶ ὁ πυρήνας τῆς ΚΔΕΕ στὸ «Δελτίο» τοῦ Αὐγούστου 1939 (ἄρθρο: «Καὶ πάλι πάνου στὸ ζήτημα τῆς Ε Σ Σ Δ»). Ἀντιγράφουμε: «Σ έ μιὰ τέτοια ἰμπεριαλιστικὴ ἐπίθεση θὰ εἴχαμε μιὰ αὐτόματη κινητο-

ποίηση τοῦ ρούσικου λαοῦ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ ἐπιδρομέα. Μιὰ τέτοια κινητοποίηση θὰ ἐπέβαλλε αὐτόματα τὸν ἔλεγχο τοῦ λαοῦ πάνου στὸν κρατικὸ μηχανισμὸ καὶ θὰ ἔπνιγε κάθε προσπάθεια τῶν ἀντεπαναστατικῶν δυνάμεων νὰ συνασπιστοῦνε μὲ τὸν ἐπιδρομέα γιὰ νὰ ἀνατρέψουνε τὸ κοινωνικὸ καθεστώς. Δηλαδὴ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ μὴν ἀποκλείσει ἀπὸ τὴν προοπτική του τὸ ἐνδεχόμενο ὅτι ἡ κινητοποίηση τῶν μαζῶν θὰ ἦταν τέτοια ὥστε ὁ ἔλεγχός τους πάνω στὸν κρατικὸ μηχανισμὸ νὰ ἐπιβάλλονταν κατὰ τρόπο ποὺ νὰ μὴ χρειαζόταν ἀκόμα οὔτε καὶ ἡ ἐπανάσταση. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι μιὰ ὑπόθεση ποὺ δὲν ὑπάρχει στὶς σημερινές μας ἐκτιμήσεις. Τὸ ἄμεσο ποὺ ἀντιμετωπίζομε δὲν εἶναι μιὰ ἰμπεριαλιστικὴ ἐπέμβαση ἐναντίον τοῦ ἐργατικοῦ κράτους».

Δειλὴ προσπάθεια ἀναθεώρησης τοῦ συνθήματος τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης. Αὐτοῦ ὁδήγησε τοὺς ντεφαιτιστὲς ἡ ἀντιπαράθεση τοῦ συνθήματος τῆς ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ στὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης. Ἀφοῦ δὲν ὑπῆρχε θέση καὶ γιὰ τὰ δυὸ συνθήματα, τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης στὴν περίπτωση τοῦ ἀντισοβιετικοῦ πολέμου ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλειφθεῖ. Εἶναι περίεργο πῶς ὁ σ. Στ. παρέλειψε νὰ κάνει ἕνα μάθημα γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἀναγκαιότητα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης στὰ μέλη τῆς ΚΔΕΕ ἀλλὰ προσπάθησε νὰ τὸ κάνει στὴν ΕΟΚΔΕ ποὺ δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη[3]. Στὴ θέση τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης οἱ ντεφαιτιστὲς βάζουνε τὸν «αὐτόματο ἔλεγχο τοῦ λαοῦ» πάνω στὴν κρατικὴ ἐξουσία. Περίφημα! Τὸ εὐρωπαϊκὸ κίνημα θὰ βρίσκεται σὲ κατάπτωση, πλατιὲς μάζες θἄχουν ἐπηρεαστεῖ ἀπὸ τὴν ἀντισοβιετικὴ ἰδεολογικὴ σταυροφορία, οἱ ἰμπεριαλιστικὲς ἀντιθέσεις θὰ ἔχουν καλμάρει καὶ στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ἡ κατάσταση θἆναι τόσο... ρόδινη ποὺ νὰ μὴ χρειάζεται καλὰ - καλὰ οὔτε ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση, φτάνει τὸ κίνημα τῆς ἄμυνας. Πῶς μέσα σὲ τόσο δυσμενεῖς διεθνεῖς ἐξελίξεις ἕνας ἀντισοβιετικὸς πόλεμος θὰ μποροῦσε νἄχει τόσο εὐχάριστα ἀποτελέσματα, αὐτὸ εἶναι διαλεχτικὸ μυστικὸ τῶν ἀρθρογράφων τοῦ «Δελτίου» τοῦ Αὐγούστου 1939 τῆς ΚΔΕΕ. [Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ σ. Στ. καὶ Δ.Β., περισσότερο προσεχτικοί, ἀποφεύγουν τὶς κακοτοπιὲς αὐτὲς ποὺ ἔπεσαν ἄλλοι ντεφαιτιστές. Κι αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς πολλὲς

3. Ἡ ΕΟΚΔΕ, παίρνοντας στὴν ἱδρυτικὴ Συνδιάσκεψή της τὴν ἀπόφαση προσχώρησης στὸ Διεθνὲς Γραφεῖο γιὰ τὴν 4η Διεθνῆ, εἶναι εὐνόητο ὅτι παραδεχόταν ἀνεπιφύλαχτα ὁλόκληρο τὸ πρόγραμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς καὶ φυσικὰ καὶ τὸ μέρος του ποὺ ἀφοροῦσε τὴν ΕΣΣΔ. Καμιὰ ἀντίρρηση δὲν ὑπῆρξε ἀπὸ κανένα μέλος τῆς ΕΟΚΔΕ γιὰ τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης στὴ Σ.Ρ. Οἱ δυὸ ὀργανώσεις ποὺ τὴ συγκρότησαν (ΟΚΔΕ - «Νέος Δρόμος») εἶχαν δημοσιέψει ἐπανειλημμένα στὰ ὄργανά τους ἀποφάσεις καὶ ντοκουμέντα γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ, ἄρθρα τοῦ Τρότσκι κλπ. Γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο δὲν χρειάστηκε στὴ διατύπωση τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνδιάσκεψης ἡ σχολαστικὴ ἐπανάληψη τῶν βασικῶν ἐκτιμήσεων τῆς Διεθνοῦς. Τὸ σχετικὸ μὲ τὴν ΕΣΣΔ κεφάλαιο τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνδιάσκεψης ἀποτελεῖ μιὰ προσπάθεια ἐξέτασης τῶν ζυμώσεων ποὺ συντελοῦνταν στὴ Σ.Ρ. στὴν τρέχουσα περίοδο (σὲ σχέση μὲ τὴν ἱσπανικὴ ἐπανάσταση κλπ.). Αὐτὸ ὁ σ. Στ. τὸ χαραχτηρίζει σὰν ἀντίθεση μὲ τὸ πρόγραμμα τῆς Διεθνοῦς. Εἶναι περίεργο ὅμως πῶς ἡ 4η Διεθνὴς δέχτηκε στὶς γραμμές της μιὰ ὀργάνωση μὲ προγραμματικὲς διαφωνίες.

διαφορὲς ποὺ ὑπάρχουν ἀνάμεσα στὰ ντεφαιτιστικὰ κείμενα ποὺ χαραχτηρίζονται ὅλα ὄχι ἀπὸ τὴ σαφήνεια τῆς τροτσκικῆς ἀνάλυσης καὶ τὴν ψύχραιμη ἐκτίμηση τῶν διεθνῶν καὶ σοβιετικῶν ἐξελίξεων παρὰ ἀπὸ τὴ σύγχυση τῆς ἡττοπάθειας καὶ τὸ χάσιμο τῶν ἐλπίδων γιὰ κάθε σωτηρία τῆς ΕΣΣΔ σὲ τέτοιο βαθμὸ ποὺ οἱ σκορπισμένες ἐδῶ κι ἐκεῖ αἰσιόδοξες φράσεις ἔρχονται σὲ γοερὴ ἀντίφαση μὲ ὅλη τὴ θεωρητική τους ἀνάλυση].

Στὴν περίπτωση μεμονωμένης ἢ συνδυασμένης ἰμπεριαλιστικῆς ἐπέμβασης «ἡ φόρμουλα «ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ» θὰ ἔπαιρνε τὸ περιεχόμενο τῆς ὑπεράσπισης τῶν συνόρων της» — γράφει ὁ σ. Δ.Β. στὸ ἄρθρο του «Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος». Κι αὐτὸ εἶναι λάθος. Σὲ ἐνδεχόμενο ἀντισοβιετικὸ πόλεμο τὸ καθῆκον τοῦ προλεταριάτου θἆταν ὄχι ἁπλῶς «ὑπεράσπιση τῶν συνόρων» (μὲ εὐνόητη ἐπιμονὴ οἱ ντεφαιτιστὲς χρησιμοποιοῦν τὴ συνοριακὴ ὁρολογία γιὰ λογαριασμό μας) παρὰ καὶ τότε: πολιτικὴ ἐπανάσταση κατὰ τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας + ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Σ' αὐτὰ τὰ δυὸ συνθήματα ἀναλύεται ἀπὸ τὸ 1933 τὸ γενικὸ σύνθημα τῆς Δ.Α.Α. γιὰ τὴν «ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ».

Οἱ ρεβιζιονιστικὲς τάσεις στὸ σ. Δ.Β.

Ἡ συζήτησή μας θὰ εἶταν λιγότερο κουραστικὴ ἂν οἱ σύντροφοι ντεφαιτιστὲς δὲν ἐπιμένανε νὰ παρουσιάσουν τὶς ἐκτιμήσεις καὶ τὰ συνθήματά τους γιὰ τὴ Σ.Ρ. σὰν ἀναλύσεις τοῦ Τρότσκι καὶ ἀποφάσεις τῆς Διεθνοῦς. Μ' ὅλο ποὺ ὁ σ. Δ.Β. καταβάλλει φιλότιμες προσπάθειες νὰ φορτώσει στοὺς ὤμους τοῦ Τρότσκι τὶς ντεφαιτιστικὲς ἁμαρτίες στὸ πρῶτο του ἄρθρο («Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος») εἶχε ἕνα ξέσπασμα εἰλικρίνειας ὅταν ἔγραφε: «Οἱ κεντριστὲς κάνουν μιὰ καιροσκοπικὴ προσαρμογὴ σὲ μιὰ πιὸ ραφιναρισμένη κεντριστικὴ θέση. Ἐμεῖς *ἐμμένομε σὲ μιὰ θέση ξεπερασμένη* ἤδη, ἀνώφελη, βλαβερὴ γιὰ τοὺς σκοπούς μας. Ἡ 4η Διεθνής, ποὺ εἶναι προορισμένη ν' ἀνοίξει τὸ δρόμο στὴν παγκόσμια ἐπανάσταση, θὰ διαπράξει τὸ σφάλμα αὐτὸ *νὰ ἐμμείνει στὴν ταχτικὴ αὐτὴ* καὶ νὰ μπερδέψει τὸ διεθνὲς προλεταριάτο σ' ἕνα ἀξεπέραστο ἀδιέξοδο;». Ὅπως βλέπουμε, ἐδῶ δὲν ἀμφισβητεῖ ὁ σ. Δ.Β. τὴ θέση τοῦ Τρότσκι καὶ τῆς Διεθνοῦς, μόνο ποὺ τὴ θεωρεῖ ξεπερασμένη, βλαβερὴ καὶ μὴ ἀνταποκρινόμενη στὶς τελευταῖες ἐξελίξεις ποὺ ὁδηγοῦν «ἀπὸ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ἀντεπανάσταση». Στὰ «Δυὸ λόγια ἀκόμα» προσθέτει ὅτι δὲν *μπαίνει ζήτημα* νὰ χτυπήσομε μαζὶ μὲ τὴ φράξια Στάλιν ἕνα ἀντεπαναστατικὸ πραξικόπημα (ἂν ἐκείνη ἀντιτασσόταν σ' αὐτὸ) «γιατὶ στὸ μεταξὺ ἡ φράξια Στάλιν ὑποχωρεῖ διαρκῶς στὶς ἀπαιτήσεις τῆς τάσης Μπουτιένκο». Στὸ ἴδιο ἄρθρο γράφει παρακάτω ὅτι ὁ Τρότσκι «*πουθενὰ δὲν μίλησε* γιὰ τὰ καθήκοντά μας σὲ περίπτωση συμμετοχῆς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο» (ἂν εἶταν ἔτσι, τότε δὲν ὑπάρχει καμιὰ «ξεπερασμένη» θέση στὴν ὁποία ἐμεῖς «ἐμμένομε», καὶ κάτι ἀκόμα σπουδαιότερο: θἄπρεπε νἆναι ἐξαιρετικὰ μυωπικὴ ἡ πολιτική μας ἂν δὲν ἀντιμετώπιζε ἕνα τέτοιο ἐνδεχόμενο μὲ τὴν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στὴ Γερμανία, τὸ γαλλοσοβιετικὸ σύμφωνο, τὴν ὄξυνση τῶν ἰμπεριαλιστικῶν ἀνταγωνισμῶν κλπ.). Κάπου ἀλλοῦ γράφει ὁ σ. Δ.Β. ὅτι τὸ «προοδευτικὸ καθῆκον ποὺ πρὸ πολλοῦ ἔπαψε νὰ ἐπιτελεῖ ἡ γραφειοκρατία» εἶναι ἡ ὑπεράσπι-

ση τῶν κοινωνικῶν καταχτήσεων ἀπὸ τοὺς κινδύνους μιᾶς ἰμπεριαλιστικῆς ἐπέμβασης. Ἀσφαλῶς δὲν κατάλαβε καλὰ τὸν Τρότσκι. Ἡ ὑπεράσπιση τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης ἀπ' ὅλους τοὺς κινδύνους ποὺ τὴν ἀπείλησαν, ἐσωτερικοὺς καὶ ἐξωτερικούς, στάθηκε ἀποκλειστικὸ ἔργο τοῦ σοβιετικοῦ καὶ παγκόσμιου προλεταριάτου καὶ τῆς ἐπαναστατικῆς του πρωτοπορίας. Ἡ γραφειοκρατία, δεχόμενη τὴν πίεση αὐτή, ἀντιδροῦσε σπασμωδικά. Ὁ προοδευτικὸς ρόλος τῆς γραφειοκρατίας γιὰ τὸν ὁποῖο μιλᾶ ὁ Τρότσκι εἶναι ἡ ἀφομοίωση τῆς προχωρημένης τεχνικῆς τοῦ καπιταλισμοῦ καὶ ὁ ἐκπολιτισμὸς τῶν καθυστερημένων ἐθνοτήτων. Σήμερα ποὺ μπαίνει μπροστὰ στὴ σοβιετικὴ οἰκονομία γιὰ λύση τὸ πρόβλημα τῆς ποιότητας τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς δημιουργικῆς πρωτοβουλίας (ποὺ ἀπαιτεῖ τὴν καταγραφή, τὸν ἔλεγχο, τὴν ἐλεύθερη καὶ δημιουργικὴ σκέψη), ἡ γραφειοκρατία δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ παίξει τὸ σχετικὰ προοδευτικὸ ρόλο ποὔπαιζε ὡς τώρα, καὶ περιορίζει τὸ δυναμισμὸ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Σὲ ἄλλο του ἄρθρο («Ἀπαραίτητες ἐξηγήσεις») ἀμφισβητεῖ τὴν ἀκρίβεια τῆς περίληψης τοῦ σχεδίου πολιτικῆς ἀπόφασης ποὺ συζητήθηκε στὸ Συνέδριο τῆς Διεθνοῦς, μολονότι αὐτὴ ἡ περίληψη εἶναι γραμμένη ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ σ. Δ.Β. ποὺ μᾶς βεβαίωνε τότε (πρὶν σχηματίσει δηλαδὴ τὶς ντεφαιτιστικές του ἀπόψεις) πὼς ἀποδίνει ἀκριβῶς τὸ οὐσιαστικὸ περιεχόμενο τοῦ σχεδίου ποὺ διάβασε. Τέλος, γιὰ νὰ μᾶς δείξει τὴ στενὴ συγγένεια ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴ θεωρία τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» γιὰ τὴν ΕΣΣΔ καὶ στὴ θεωρία ὅτι ἡ Ρωσία ἔγινε κράτος ἀστικό, γράφει στὸ ἄρθρο του «Στὸ φῶς τῶν νέων γεγονότων» πὼς ὅσοι θεωροῦν τὸ κράτος ἀστικὸ «ἔχουν περισσότερο δίκιο ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τάσσονται κατὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ».

Ὁ Τρότσκι γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ

Τὴν ἀπάντηση στοὺς θεωρητικοὺς τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» γιὰ τὴν ΕΣΣΔ τὴ δίνει ὁ ἴδιος ὁ Τρότσκι: «Τὸ πὼς ἀφήσαμε ὅμως τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν εἰρηνικὴ μεταρρύθμιση τοῦ σοβιετικοῦ κράτους δὲν ἐσήμαινε ὅτι ἀπαρνηθήκαμε καὶ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο — καὶ ἡ συλλογὴ ἡ δημοσιευμένη πρόσφατα στὴ Νέα Ὑόρκη: Λ. Τρότσκι: «Γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ» τὸ μαρτυρεῖ — πολέμησα πάντοτε ἐπίμονα καὶ χωρὶς δισταγμό. Ὄχι μιὰ ἀλλὰ πολλὲς φορὲς ἀναγκάστηκα νὰ κόψω τὶς σχέσεις μὲ φίλους μου γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ζήτημα. Στὸ ἔργο μου «Ἡ Προδομένη Ἐπανάσταση τόμος 1ος» ἐκθέτω ὅτι ὁ πόλεμος θὰ ἔφερνε σὲ κίνδυνο μαζὶ μὲ τὴ γραφειοκρατία καὶ τὶς νέες κοινωνικὲς βάσεις ποὺ εἶναι μιὰ τεράστια πρόοδος στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀπὸ δῶ πηγάζει καὶ τὸ ἀπόλυτο καθῆκον γιὰ κάθε ἐπανάσταση νὰ ὑπερασπίσει τὴν ΕΣΣΔ ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σὲ πεῖσμα τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας». «Μὲ χιλιάδες ἐπιστολὲς καὶ ἄρθρα μου πάσχισα ν' ἀποδείξω ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἧττα τῆς ΕΣΣΔ θἄφερνε ἀναπότρεπτα τὴν παλινόρθωση τοῦ καπιταλισμοῦ μὲ μορφὴ μισοαποικιακή, μὲ πολιτικὸ καθεστὼς φασιστικό, ὕστερ' ἀπὸ τὸ διαμελισμὸ τῆς χώρας καὶ τὸν καταποντισμὸ τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλοτε πολιτικούς μου φίλους, ἀγαναχτώντας γιὰ τὰ ἐγκλήματα τῆς σταλινικῆς γραφειοκρατίας, ἔφτασαν στὸ συμπέρασμα πὼς δὲν

μπορούμε νὰ πάρομε ἐπάνω μας ἀνεπιφύλαχτα τὴν ὑποχρέωση «νὰ ὑπερασπίσομε τὴν ΕΣΣΔ». Τοὺς ἀπάντησα ὅτι ἡ ΕΣΣΔ δὲν μπορεῖ νὰ συνταυτίζεται μὲ τὴ γραφειοκρατία. Τὰ νέα σοσιαλιστικὰ θεμέλια τῆς ΕΣΣΔ πρέπει νὰ τὰ ὑπερασπίσομε ἀνεπιφύλαχτα ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Ὁ γραφειοκρατικὸς βοναπαρτισμὸς δὲν θὰ ἀνατραπεῖ ἀπὸ τὶς ἐργαζόμενες μάζες παρὰ μονάχα ἂν κατορθώσομε νὰ διατηρήσομε τὶς βάσεις τοῦ νέου οἰκονομικοῦ καθεστῶτος. Πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα ἔκοψα καθαρὰ καὶ δημόσια τὶς σχέσεις μου μὲ δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες νέους καὶ παλιοὺς φίλους μου. Τὸ πρόσφατο βιβλίο μου «Ἡ Προδομένη Ἐπανάσταση τόμος 1ος» δίνει μιὰ λεπτομερῆ ἀνάλυση γιὰ τὴ διπλωματία καὶ τὴν πολιτικὴ τῆς ΕΣΣΔ κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ πρίσμα» (Λ. Τρότσκι: «Τὰ ἐγκλήματα τοῦ Στάλιν»).

Κάθε γραμμὴ κι ἕνας καταπέλτης ἐνάντια στὴ ντεφαιτιστικὴ ἄποψη. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ντεφαιτιστὲς ἀποφεύγουν ὅπως ὁ διάβολος τὸ λιβάνι τὴ συζήτηση πάνω σὲ μιὰ τόσο φωτεινὴ ἀνάλυση τοῦ Τρότσκι, τὴ συζήτηση δηλαδὴ γιὰ τὸ ποιὲς θὰ εἶναι οἱ κοινωνικὲς συνέπειες μιᾶς πολεμικῆς ἥττας τῆς ΕΣΣΔ. Μόνο ὁ σ. Δ.Β. ποὺ στὰ 1938, συνοψίζοντας τὸ σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Παγκόσμιου Συνεδρίου, ἔγραφε «καθῆκον κάθε μπολσεβίκου - λενινιστῆ εἶναι ἡ ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ποὺ σὲ πεῖσμα κάθε ἀντίθετης διαβεβαίωσης παραμένει ἐργατικὸ κράτος», ποὺ στὰ 1939 ἀπέσυρε τὴν ἐγγύησή του ἀπὸ τὶς διατυπώσεις του τοῦ 1938 κι ἔδινε τὸ περιεχόμενό του «μ' ἐπιφύλαξη», καὶ στὰ 1940 ἔδινε «περισσότερο δίκιο» σ' ὅσους θεωροῦν τὴ Ρωσία ἀστικὸ κράτος ἀπ' ὅσο στοὺς ἀντιντεφαιτιστὲς (εἶναι ἄραγε ἀπαραίτητο τὸ... πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῶν ντοκουμέντων τῆς Διεθνοῦς καὶ τῶν ἔργων τοῦ Τρότσκι νὰ παρακολουθοῦν τὶς μεταβολὲς τῶν ἀντιλήψεων τοῦ σ. Δ.Β.;), μόνο αὐτὸς τόλμησε νὰ ἰσχυριστεῖ πὼς ὁ Τρότσκι «ἀ π ο λ ο γ ή θ η κ ε» ὅτι «κόβει σχέσεις μὲ ὅσους θεωροῦν τὴ γραφειοκρατία καὶ τὸ ἐργατικὸ κράτος ἕνα κ α ὶ ἀ ρ ν ο ῦ ν τ α ι τ ὴ ν ὑ π ε ρ ά σ π ι σ ή τ ο υ ὄ χ ι σ τ ὴ ν π ε ρ ί π τ ω σ η τ ο ῦ ἰ μ π ε ρ ι α λ ι σ τ ι κ ο ῦ π ο λ έ μ ο υ (γ ι' α ὐ τ ὸ δ ὲ μ ί λ η σ ε π ο υ θ ε ν ὰ) ἀ λ λ ὰ σ τ ὴ ν π ε ρ ί π τ ω σ η τ ῆ ς ἐ π ί θ ε σ η ς ἐ ν ά ν τ ι α τ ο υ (π ο ὺ τ ὸ ν κ α τ η γ ο ρ ο ῦ σ α ν ὅ τ ι τ ὴ ν ὀ ρ γ ά ν ω ν ε)». Πρῶτο: Δὲν «ἀπολογήθηκε» σὲ κανέναν ὁ Τρότσκι. Τὰ «Ἐγκλήματα τοῦ Στάλιν» δὲν εἶναι μιὰ ἀπολογία ἀλλὰ ἕνα μαστίγωμα τῶν δολοφόνων τοῦ Κρεμλίνου, ἕνα φλογερὸ «Κατηγορῶ» μπροστὰ στὸ παγκόσμιο προλεταριάτο. Ἀλλὰ κι ἂν ἀκόμα ὑποθέταμε γιὰ μιὰ στιγμὴ ὅτι θἄταν ἀναγκασμένος ν' «ἀπολογηθεῖ» ὁπουδήποτε (ἂς εἶναι μπροστὰ στοὺς δήμιους τῆς Γκεπεοὺ), ὁ ἀρχηγὸς τῆς παγκόσμιας ἐπανάστασης θὰ διακήρυττε τοὺς κινδύνους ποὺ διατρέχει ἡ Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴ σωτηρία της. Ἔπειτα: Στὸ ντοκουμέντο - πρόγραμμα «4η Διεθνὴς καὶ Πόλεμος», στὴν «Προδομένη Ἐπανάσταση», στὰ «Ἐγκλήματα τοῦ Στάλιν», παντοῦ, ὁ Τρότσκι ἀντικρύζει τὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο ποὺ σιμώνει καὶ τὴν πιθανότητα τῆς ἐμπλοκῆς τῆς ΕΣΣΔ σ' αὐτὸν (στὴν «Προδομένη» γράφει χαραχτηριστικὰ γιὰ τὴν ἀναπόφευχτη προδοσία τῶν ἰμπεριαλιστικῶν «συμμάχων» τῆς ΕΣΣΔ, ὅτι «δὲν εἴμαστε καθόλου διατεθειμένοι νὰ ὑπερτιμήσομε τὴ σταθερότητα τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος στὶς ἐχθρικὲς ὅπως καὶ στὶς σύμμαχες χῶρες» κλπ.· στὰ «Ἐγκλήματα» ὅτι ὁ κόσμος μπαίνει «σὲ μιὰ φάση πολέμων καὶ ἐπαναστάσεων»). Τέλος: Γιὰ νὰ ἔχει ἔστω καὶ μιὰ μικρὴ ἀληθο-

φάνεια ὁ ἰσχυρισμός του πῶς ὁ Τρότσκι στὰ «Ἐγκλήματα» πολεμάει αὐτοὺς ποὺ ἀρνοῦνται τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ στὸν ἀντισοβιετικὸ πόλεμο, θἄπρεπε ν' ἀποδείξει ὁ σ. Δ.Β. ὅτι μιὰ πολεμικὴ ἧττα τῆς ΕΣΣΔ δὲν θἄχει συνέπειες τὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ὅταν ὁ πόλεμος εἶναι ἰμπεριαλιστικός. Ὅλα τὰ «ἐπιχειρήματα» τοῦ σ. Δ.Β. εἶναι ξεκάρφωτα.

Γιὰ νὰ μὴ μείνουνε κολλημένοι σὲ μιὰ «ξεπερασμένη» καὶ «βλαβερὴ» θέση οἱ ντεφαιτιστὲς σπεύσανε νὰ ἀπαρνηθοῦνε ὅλες τὶς διαπιστώσεις τοῦ Τρότσκι καὶ τῆς 4ης Διεθνοῦς. Ἡ Διεθνής μας λέει ὅτι ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία ἔπαψε νὰ παίζει προοδευτικὸ ρόλο; Οἱ ντεφαιτιστὲς καταλήξανε στὸ συμπέρασμα πῶς ἡ σοβιετικὴ χώρα ἔπαψε νἄχει προοδευτικὸ χαραχτῆρα. Ὁ Τρότσκι τάσσεται ὑπὲρ τῆς ἀνεπιφύλαχτης ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ γιατὶ ἡ στρατιωτικὴ ἧττα θὰ ὁδηγοῦσε ἀναπόφευχτα στὴν καπιταλιστικὴ παλινόρθωση; Οἱ ντεφαιτιστὲς ἔχουν τὴν ἀντίθετη γνώμη, ὅτι ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς — δηλαδὴ ἡ ἐπιδίωξη τῆς ἧττας τῆς χώρας στὸν πόλεμο — θ' ἀνοίξει τὸ δρόμο στὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση. (Ἡ Διεθνὴς καλεῖ τοὺς ἐργάτες μέσα στὸν πόλεμο νὰ χτυπήσουνε τὴ γραφειοκρατία *καὶ* τὸν ἰμπεριαλισμό; Ὁ σ. Στ.: «Ἐγὼ σᾶς λέω νὰ χτυπήσετε *μόνο* τὸ Κρεμλίνο»!) Ὁ Τρότσκι γράφει ὅτι οἱ κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς βάσεις τῆς ΕΣΣΔ, ποὺ δὲν ἔχουν ἀνατραπεῖ, εἶναι μιὰ τεράστια κατάχτηση τῆς ἀνθρωπότητας; Οἱ ντεφαιτιστὲς ὑποστηρίζουν — χωρὶς νὰ τὸ ἀποδείχνουν — ὅτι αὐτὲς ἔχουν «μισοανατραπεῖ», «δὲν ἔχουν ἀνατραπεῖ ἐξ ὁλοκλήρου» και μέσα σὲ συνθῆκες ὑποχώρησης τοῦ κινήματος ἀποτελοῦν «ἄχρηστο τύπο». Ἡ τροτσκιστικὴ προοπτικὴ εἶναι αἰσιόδοξη; [«Ἡ ἀνθρωπότητα μπαίνει καὶ πάλι σὲ μιὰ φάση πολέμων καὶ ἐπαναστάσεων. Τὰ πολιτικὰ καθεστῶτα θὰ καταρρεύσουν σὰν πύργοι ἀπὸ τραπουλόχαρτα. Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι οἱ ἐπαναστατικοὶ σεισμοὶ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας θὰ προλάβουν τὴν ἀνατροπὴ τοῦ σταλινισμοῦ ἀπὸ τὴν ἀντεπανάσταση καὶ θὰ διευκολύνουν τὴν ἀνατροπή του ἀπὸ τὶς ἐργαζόμενες μάζες» (Τρότσκι: «Τὰ Ἐγκλήματα τοῦ Στάλιν»)]. Ἡ ντεφαιτιστικὴ εἶναι ἀπαισιόδοξη [«Σήμερα παίζεται ἡ τελευταία πράξη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης» (πυρήνας ΚΔΕΕ). «Ὅ,τι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐπακολουθήσει μετὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ φασισμοῦ στὴν Ἱσπανία, στὴ Γαλλία κλπ. θὰ εἶναι τὸ πλῆρες ναυάγιο τῆς ΕΣΣΔ» (Στ.). «Ὅλη ἡ ἐξέλιξη τῆς κατάστασης διεθνῶς καὶ μέσα στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ statu quo στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο, ἀπὸ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ἀντεπανάσταση» (Δ.Β.)][4].

Σίγουρα οἱ ἀναλύσεις καὶ τὰ συνθήματα τῶν ντεφαιτιστῶν ἔχουνε τόση σχέση μὲ τὸ πρόγραμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς ὅσο καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Γκάντι μὲ τὸν ἐπαναστατικὸ μαρξισμό.

Μερικὰ γιὰ τὸ θερμιδὼρ καὶ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ΕΣΣΔ

Ὁ σ. Δ.Β. γράφει ὅτι δὲν ἔχομε χρονολογία γιὰ τὸ σοβιετικὸ θερμιδὼρ καὶ τὸ βοναπαρτισμό. Δὲν ἔχομε τὴν ἴδια γνώμη. Τὸ 1923 ἀποτελεῖ ἕνα ση-

---

4. Εἶναι περιττὸ ν' ἀσχοληθοῦμε μὲ τὶς ἄλλες προοπτικὲς γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τῶν κοινωνικῶν βάσεων στὸ ξέσπασμα τοῦ πολέμου μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια, γιὰ τὴ συμμετοχὴ τῆς ΕΣΣΔ σ' αὐτὸν ἀπ' τοὺς πρώτους μῆνες κλπ.

μαντικὸ σταθμὸ στὴν ἱστορία τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας. Ἀπ' αὐτὸ τὸ χρόνο ἀρχίζει ἡ περίοδο τοῦ θερμιδωριανοῦ ἐκφυλισμοῦ τοῦ ἐργατικοῦ κράτους. Ἡ γραφειοκρατία, ἐνισχυμένη ἀπὸ τὴν ὑποχώρηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στὴν Εὐρώπη, ἀπὸ τὴν κούραση τῶν Σοβιετικῶν προλεταρίων ὕστερ' ἀπὸ ἕνα μακρὸ πόλεμο καὶ τὴ διάψευση τῶν ἐλπίδων ποὺ στήριζαν στὴν ἐπανάσταση τοῦ γερμανικοῦ προλεταριάτου, καταβάλλει συστηματικὲς προσπάθειες γιὰ νὰ ἀπολυτρωθεῖ ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν ἐργατικῶν μαζῶν. Ἀλλάζει τὴν προλεταριακὴ σύνθεση τοῦ κόμματος, ἀντικαθιστᾶ στὶς ἐπιτροπὲς τοὺς παλιοὺς ἀγωνιστὲς μὲ πειθαρχικοὺς ὑπαλλήλους, περιορίζει ὁλοένα περισσότερο τὴν κομματικὴ δημοκρατία, φλερτάρει μὲ τοὺς κουλάκους, ἀνοίγει τὴν καμπάνια ἐνάντια στὴ θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης καὶ διατυπώνει τὴν ἡσυχαστικὴ θεωρία τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνη χώρα. Ἡ ἐξουσία περνᾶ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν μαζῶν ποὺ ἐλέγχουνε τὴ γραφειοκρατία στὰ χέρια τῆς γραφειοκρατίας ποὺ δὲν ἐλέγχεται ἀπὸ τὶς μάζες. Αὐτὸ εἶναι τὸ σοβιετικὸ θερμιδώρ. Ἀπὸ τότε ἴσαμε σήμερα ὁ θερμιδωριανὸς ἐκφυλισμὸς σημείωσε τεράστιες προόδους, ἀγκάλιασε ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς τῆς χώρας. Τὸν ἴδιο χρόνο (1923) ἀνοίγει ἡ ἐποχὴ τοῦ σοβιετικοῦ βοναπαρτισμοῦ. Πάνω στὸν ἀνταγωνισμὸ τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας καὶ τοῦ λαοῦ καὶ στὸ συμπληρωματικὸ ἀνταγωνισμὸ τῶν θερμιδωριανῶν καὶ τῶν ἐπαναστατῶν μέσα στὸ Μπολσεβίκικο Κόμμα ὑψώνεται ἡ βοναπαρτιστικὴ φράξια Στάλιν ποὺ στηρίζεται ὅλο καὶ πιὸ πολὺ στοὺς προνομιούχους ἐναντίον τοῦ λαοῦ, στοὺς θερμιδωριανοὺς ἐναντίον τῶν ἐπαναστατῶν. Στὰ 1927 ἡ σταλινικὴ γραφειοκρατία μὲ διοικητικὰ μέτρα καὶ μὲ τὴν ἀστυνομικὴ βία ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν πίεση τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης μέσα στὸ Κόμμα καὶ λίγους μῆνες ἀργότερα ἐκμηδενίζει πολιτικὰ καὶ τὴ δεξιὰ ἀντιπολίτευση. Τὸ παλιὸ Μπολσεβίκικο Κόμμα περνᾶ στὴν περίοδο τῆς σταλινικῆς «μονολιθικότητας». Οἱ κοινωνικοὶ ὅμως ἀνταγωνισμοὶ βρίσκουν τὸν τρόπο νὰ ἐκδηλωθοῦν καὶ σ' αὐτὸ τὸ «μονολιθικὸ» κόμμα ὅπως δείχνουν οἱ ἀλλεπάλληλες ἐκκαθαρίσεις ποὺ ἀκολούθησαν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν ἀποκλεισμό της ἀπὸ τὸ Κόμμα ἡ Ρωσικὴ Ἀντιπολίτευση τῆς Ἀριστερᾶς καὶ ἡ Διεθνὴς Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση συνεχίζουνε — σωστὰ κατὰ τὴ γνώμη μας — νὰ ὑπερασπίζουνε τὸ σύνθημα τῆς ἀναγέννησης τοῦ Κόμματος καὶ τῆς Διεθνοῦς καὶ τῆς εἰρηνικῆς δημοκρατικῆς μεταρρύθμισης τοῦ σοβιετικοῦ κράτους στηρίζοντας τὶς ἐλπίδες τους στὴν προοπτικὴ μιᾶς ἐπαναστατικῆς νίκης στὴ Γερμανία ὅπου ὡρίμαζε ἡ κοινωνικὴ κρίση. Στὰ 1933 ἡ ἥττα τοῦ προλεταριάτου στὸ σημαντικότερο τομέα τοῦ διεθνοῦς ταξικοῦ μετώπου κι ἡ ἀδυναμία τῆς σταλινισμένης Κ.Δ. νὰ βγάλει διδάγματα ἀπὸ τὴ γερμανικὴ καταστροφὴ ἔσβησαν καὶ τὴν τελευταία ἐλπίδα γιὰ τὴν εἰρηνικὴ δημοκρατικὴ μεταρρύθμιση τοῦ σοβιετικοῦ κράτους. Μιὰ πολιτικὴ ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ ἔγινε ἀναγκαία, καὶ μιὰ νέα ἐπαναστατικὴ Διεθνὴς γιὰ τὴ νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ σ' ὅλο τὸν κόσμο. (Εἶναι λοιπὸν οἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις ποὺ κάνανε ἱστορικὰ ἀναγκαία τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ κι ὄχι ἡ ἄνοδος τοῦ βοναπαρτισμοῦ ποὺ σημειώνεται τὸ 1923 κι ὄχι τὸ 1934 ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ σ. Δ.Β.).

Ὁ σοβιετικὸς βοναπαρτισμὸς κλείνει μέσα του τὸ σαράκι τῆς καταστροφῆς του. Ἐξοντώνοντας τὴν Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση, μονολιθικοποιώντας τὸ Κόμμα, εὐνοώντας τοὺς προνομιούχους, καταπιέζοντας τὶς λαϊκὲς μάζες, στέλνοντας στὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα τὴν «παλιὰ φρουρά», ἀνοίγει τὸν τάφο κά-

τω ἀπὸ τὰ πόδια του. Οἱ κοινωνικοὶ ἀνταγωνισμοί, ποὺ ὁλοένα ὀξύνονται στὴν καθυστερημένη οἰκονομικὰ καὶ ἀπομονωμένη ΕΣΣΔ, ὁδηγοῦνε στὴν ἀνατροπὴ τοῦ σοβιετικοῦ βοναπαρτισμοῦ εἴτε ἀπὸ τὸ προλεταριάτο μὲ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση εἴτε ἀπὸ τοὺς προνομιούχους μὲ τὴν κοινωνικὴ ἀντεπανάσταση.

Ὁ σ. Δ.Β. τοποθετώντας τὴν ἐπικράτηση τοῦ βοναπαρτισμοῦ στὰ 1934 παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν ἀναζήτηση σχηματικῶν ἀναλογιῶν ἀνάμεσα στὴ ρωσικὴ καὶ στὴ γαλλικὴ ἐπανάσταση. Στὴ Γαλλία τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀλήθεια πὼς ὁ βοναπαρτισμὸς ἦρθε ὕστερ' ἀπὸ τὸ θερμιδώρ. Στὴ Ρωσία ὅμως τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης τὸ θερμιδὼρ καὶ ὁ βοναπαρτισμὸς σημειώνουνε παράλληλες ἐξελίξεις. Στὴ γαλλικὴ ἐπανάσταση οἱ δυὸ αὐτοὶ σταθμοὶ ἀποτελοῦσαν διαδοχικὲς κρίσεις, ἀναγκαῖες γιὰ νὰ πάρουν τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὰ χέρια τῶν πληβείων καὶ νὰ τὴ δώσουν στὰ χέρια τῆς ἀστικῆς τάξης ποὺ τῆς ἀνῆκε ἱστορικὰ καὶ γιὰ νὰ σταθεροποιήσουν τὴν ἐξουσία της αὐτή. Στὴν ΕΣΣΔ ὁ θερμιδωριανὸς - βοναπαρτιστικὸς ἐκφυλισμὸς τοῦ καθεστῶτος ἔγινε ἀναπόφευχτος ἀπὸ τὴν ὑποχώρηση τῆς διεθνοῦς ἐπανάστασης καὶ τὴν ὑλικὴ φτώχεια τῆς χώρας καὶ μεταβίβασε τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὶς προλεταριακὲς μάζες σὲ μιὰ συντηρητικὴ γραφειοκρατία, παράσιτο τοῦ ἐργατικοῦ κράτους καὶ αἰτία ἀδυνατίσματος τοῦ καθεστῶτος. Αὐτὲς εἶναι οἱ κυριότερες διαφορὲς ἀνάμεσα στὸν ἀστικὸ καὶ στὸ σοβιετικὸ θερμιδὼρ καὶ βοναπαρτισμό.

Γραφειοκρατία καὶ ἀντεπανάσταση

Ἡ συζήτηση γιὰ τὸ χαραχτηρισμὸ τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας καὶ γιὰ τὶς τάσεις ποὺ κλείνει μέσα της δὲν θἄχε ἐδῶ καμιὰ θέση καὶ θἄταν σχολαστικὴ ἂν οἱ ντεφαιτιστὲς δὲν ἔκρυβαν πίσω ἀπ' αὐτὰ τὴν ἄρνηση τῆς ταχτικῆς «χτυπᾶμε μαζὶ» μὲ τὴ βοναπαρτιστικὴ φράξια Στάλιν ἕνα ἀντεπαναστατικὸ πραξικόπημα (ὅταν κι αὐτὴ θ' ἀντιτασσόταν σ' αὐτὸ) καὶ τὴν ἄποψή τους γιὰ τὸ εἰρηνικὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ βοναπαρτισμὸ στὴν ἀντεπανάσταση.

Ἡ γραφειοκρατία (ποὺ στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἐπανάστασης εἶταν ἕνα ἁπλὸ ἐκτελεστικὸ ὄργανο τῶν δημοκρατικὰ παρμένων ἀποφάσεων τῶν σοβιετικῶν μαζῶν καὶ βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὸν ἔλεγχό τους) ὑψώθηκε πάνω ἀπὸ τὶς μάζες, ἀνεξαρτητοποιήθηκε, συντηρητικοποιήθηκε, φούντωσε καὶ τυλίχτηκε ἀσφυχτικὰ γύρω ἀπὸ τὸν κορμὸ τοῦ καθυστερημένου οἰκονομικὰ καὶ ἀπομονωμένου ἐργατικοῦ κράτους, ἐνῶ ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο μεγάλωνε τὰ προνόμια καὶ τὰ ἔσοδά της. Στὴν ἐσωτερικὴ πολιτικὴ ποὺ ἀκολούθησε στηρίχτηκε πάντα στὰ προνομιοῦχα καὶ πιὸ εὔπορα κοινωνικὰ στρώματα ἐναντίον τοῦ προλεταριάτου καὶ τῆς πλατιᾶς ἀγροτικῆς μάζας (στὰ μικροαστικὰ καὶ κουλάκικα στοιχεῖα στὴν ἀρχὴ — στὴν κολχόζνικη καὶ ἐργατικὴ ἀριστοκρατία ἀργότερα). Ἀνίκανη γιὰ μιὰ ἐπιστημονικὴ πρόβλεψη τῶν ἐξελίξεων, ἀντιδροῦσε ἐμπειρικὰ καὶ σπασμωδικὰ στὶς καταστάσεις ποὺ δημιουργοῦσε ἡ συντηρητικὴ καὶ κοντόφθαλμη πολιτική της. Πολλὲς φορὲς ὁδήγησε σὲ τραγικὴ θέση τὴν Ἐπανάσταση ποὺ σώθηκε χάρη στὶς βαθειὲς ρίζες της μέσα στὶς σοβιετικὲς μάζες. Κέντρο της εἶταν ἡ οὐτοπιστικὴ καὶ ἀντιδραστικὴ θεωρία τῆς «ἀνοικοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνη χώρα» — θεωρία τῆς παρακμῆς — ποὺ στάθηκε ἡ γενικὴ γραμμὴ ὅλης τῆς ἐγκληματικῆς πολιτικῆς της μέσα κι ἔξω ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ. Σκοπό της ἔβαλε τὴ διατήρησή της «αἰώνια» στὴν κορυφὴ τοῦ ἐργατικοῦ κρά-

τους ἀπ' τὸ ὁποῖο ἀντλεῖ τὰ ἔσοδα καὶ τὰ προνόμιά της. Μολονότι ἀπαλλοτρίωσε πολιτικὰ τὸ προλεταριάτο, ἀπὸ τὸ φόβο ποὺ αἰσθάνεται ἀπ' αὐτό, ὑποχρεώθηκε νὰ «ὑπερασπίσει» — μὲ τὸν τρόπο της — τὶς κοινωνικὲς καταχτήσεις ἀπὸ ἀπειλητικοὺς κινδύνους ποὺ εἶχε γεννήσει ἡ ἴδια ἡ πολιτική της. Ἡ πραγματικὴ ὅμως ὑπεράσπιση τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης εἶναι ὑπόθεση τοῦ σοβιετικοῦ καὶ τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου. Στραγγαλίζοντας τὴ σοβιετικὴ δημοκρατία, ἐφαρμόζοντας τοὺς ἀστικοὺς κανόνες διανομῆς ὄχι ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ γενικὴ ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομίας καὶ ἡ ἀνύψωση τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν προνομιούχων ὁμάδων τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἴδιας τῆς γραφειοκρατίας (πρωτοφανεῖς διαφορὲς στὰ ἔσοδα τοῦ μέσου ἐργάτη, τοῦ εἰδικευμένου, τοῦ τεχνικοῦ κλπ.), ὀργανώνοντας τὶς ἧττες τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στὴν Κίνα, στὴ Γερμανία, στὴν Ἱσπανία καὶ ἀλλοῦ, ἐξοντώνοντας παντοῦ τὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία, ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία ἔγινε ἡ «μάστιγα τῆς ΕΣΣΔ» καὶ ἡ «λέπρα τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος». Μέσα στοὺς κόλπους της ὅπως καὶ στοὺς κόλπους τῶν προνομιούχων ὁμάδων τῆς παραγωγῆς πληθαίνουν ὁλοένα τὰ ἀντεπαναστατικὰ στοιχεῖα καὶ σχηματίζουν ἰσχυρὲς τάσεις ποὺ ἐνισχυμένες ἀπὸ τὶς ἧττες τοῦ διεθνοῦς κινήματος κινοῦνται γιὰ τὴν ἐπέχταση καὶ τὴ μονιμοποίηση τῶν προνομίων τους πρὸς τὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος. Τὰ συμφέροντα τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας, ποὺ εἶναι ἕνα συντηρητικό, προνομιοῦχο καὶ κυρίαρχο στρῶμα τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας, εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰ ἱστορικὰ συμφέροντα τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης.

Ἀλλὰ οἱ ντεφαιτιστὲς σύντροφοι, ποὺ εἶναι ἐπιρρεπεῖς στὸ νὰ συγχύζουν τὶς ἔννοιες τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης, ἔχουν ἐπίσης τὴν τάση νὰ μπερδεύουν τὶς ἔννοιες: προνομιούχα κάστα — σοβιετικὴ γραφειοκρατία — βοναπαρτιστικὴ φράξια Στάλιν — ἀντεπανάσταση. Τὸ προνομιοῦχο στρῶμα ὅμως δὲν ἀποτελεῖται μονάχα ἀπὸ τοὺς γραφειοκράτες ἀλλὰ κι ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ καὶ κολχόζνικη ἀριστοκρατία ποὺ τὸ κοινωνικό τους βάρος δὲν εἶναι ἀσήμαντο σήμερα. Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία πάλι εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀνομοιογενής: οἱ κορυφές της ἐλάχιστα διαφέρουν στὸν τρόπο ζωῆς, στὶς συνήθειες καὶ τὴ νοοτροπία ἀπὸ τοὺς ἀστούς, στὰ κατώτερά της στρώματα ὅμως οἱ συνθῆκες διαβίωσης λίγο διαφέρουν ἀπὸ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ὑπαλλήλων στὶς καπιταλιστικὲς χῶρες. Ἡ πλειονότητα τῆς γραφειοκρατίας ἐχθρεύεται τὴ φράξια Στάλιν. Ἡ ἀντεπανάσταση ἐπικρατώντας θὰ ἀνέτρεπε τὸ γραφειοκρατικὸ βοναπαρτισμό. Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία, ποὺ εἶναι χωρισμένη ἀπὸ τώρα, θὰ σπάσει σὲ πολλὰ κομμάτια στὴν περίπτωση ἀντεπαναστατικοῦ πραξικοπήματος. Σ' αὐτὴ τὴν προοπτικὴ στηρίζεται ἡ τακτικὴ ποὺ καθόρισε τὸ 1ο Παγκόσμιο Συνέδριο τῆς Διεθνοῦς γιὰ τὸ σοβιετικὸ τμῆμα σ' ἕνα τέτοιο ἐνδεχόμενο (συνεργασία μὲ τὴν «τάση Ράις» — «χτυπᾶμε μαζὶ» μὲ τὴ φράξια Στάλιν κλπ.). Εἶναι σφάλμα σοβαρὸ νὰ συγχύζουμε τὸ βοναπαρτισμὸ μὲ τὴν ἀντεπανάσταση. Ἂν ἡ ἀντεπανάσταση ἐπικρατοῦσε ὕστερ' ἀπὸ ἕνα σκληρὸ ἐμφύλιο πόλεμο κι ἀφοῦ συνέτριβε τὴν ἐργατικὴ ἀντίσταση, τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς τοῦ Ὀχτώβρη θ' ἀνατρεπόταν καὶ τὸ σοβιετικὸ βοναπαρτισμὸ θὰ τὸν διαδεχόταν ἕνα πολιτικὸ καθεστὼς ποὺ δὲν θὰ διέφερε ἀπὸ τὸ φασιστικό. Ἡ βοναπαρτιστικὴ γραφειοκρατία δὲν εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἀντεπανάσταση, παρὰ ἀνοίγει μὲ τὴν πολιτική της τὸ δρόμο στὴν ἀντεπανάσταση ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν προνο-

μιούχα κάστα. Οἱ ντεφαιτιστὲς γράφοντας ὅτι ἡ βοναπαρτιστικὴ φράξια Στάλιν κάνει ὅ,τι τῆς ὑπαγορεύει ἡ πιὸ συνειδητὴ τάση τῆς ἀντεπανάστασης («Μπουτιένκο»), ὅτι ἐξυπηρετεῖ τὶς ἰμπεριαλιστικές της ἐπιδιώξεις κλπ. δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ θεωροῦν τὸ βοναπαρτισμὸ καὶ τὴν ἀντεπανάσταση συνώνυμα καὶ ν' ἀρνιοῦνται τὰ πολιτικά μας καθήκοντα στὴν ΕΣΣΔ. Ἡ ἄποψη αὐτὴ τῶν ντεφαιτιστῶν (ποὺ διατυπώθηκε στὰ προπολεμικά τους ἄρθρα) στηριζόταν κυρίως στὸν ἁπλοϊκὸ συλλογισμὸ πώς, ἀφοῦ διαπραγματεύεται πολεμικὲς συμμαχίες ποὺ δὲν εἶναι προλεταριακὴ πολιτική, κάνει ἐπομένως ἀντεπαναστατικὴ καὶ ἰμπεριαλιστικὴ πολιτική. Τὰ γεγονότα ποὺ μεσολάβησαν ἀνατρέψανε τὸ μηχανικὸ σχῆμα τῶν ντεφαιτιστῶν. Ἂν ἡ φράξια Στάλιν δροῦσε μὲ τὴν ἔμπνευση τῆς «τάσης Μπουτιένκο», εἶναι ἀκατανόητη ἡ παράλειψή της νὰ μπεῖ ἀμέσως στὸν πόλεμο ὁπότε θὰ παρέχονταν ἐξαιρετικὲς εὐκαιρίες γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν σχεδίων τῆς ἀντεπανάστασης. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς σταλινικῆς γραφειοκρατίας (ποὺ δὲν εἶναι λιγότερο ἀντιδραστικὴ ἀπὸ τὴν ἐσωτερική) καθορίστηκε ὄχι ἀπὸ τὰ σχέδια τῆς ἀντεπανάστασης γιὰ τὴν ἐξεύρεση «ζωτικῶν χώρων» γιὰ τὴν ἰμπεριαλιστική τους ἐκμετάλλευση... ὅταν αὐτὴ θὰ ἐπικρατοῦσε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προσπάθεια τῆς γραφειοκρατίας ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἄνοδο τοῦ φασισμοῦ στὴ Γερμανία νὰ βρεῖ στηρίγματα γιὰ τὴν ἄμυνα τῆς ΕΣΣΔ ὄχι στὴ διεθνῆ ἐπανάσταση μὰ στὴν Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν καὶ στὶς συμμαχίες μὲ τὶς δημοκρατικὲς μπουρζουαζίες στὴν ἀρχή, στὴ φιλία μὲ τὸ γερμανικὸ φασισμὸ ἀργότερα. Στὸν ἴδιο σκοπὸ ἀποβλέπανε καὶ οἱ τυχοδιωχτικές της ἐπιχειρήσεις στὴν Πολωνία, στὴ Φινλανδία καὶ στὰ βαλτικὰ κράτη ποὺ τόσο μείωσαν τὸ γόητρο τοῦ ἐργατικοῦ κράτους. Πότε καὶ πῶς θὰ τελειώσει τὸ σημερινὸ διπλωματικὸ παιχνίδι τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας εἶναι ἄγνωστο. Μὰ δυὸ πράγματα εἶναι βέβαια: Ὁ ἰμπεριαλιστικὸς πόλεμος, ἀγκαλιάζοντας ὅλες τὶς ἠπείρους κι ὅλους τοὺς ὠκεανούς, γρήγορα ἢ ἀργὰ θὰ παρασύρει καὶ τὴ Σοβιετικὴ Ρωσία στὸ στρόβιλό του. Μέσα σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο οἱ ἀντιθέσεις τῆς καθυστερημένης καὶ ἀπομονωμένης ΕΣΣΔ θὰ λυθοῦνε πρὸς τὴ μιὰ εἴτε τὴν ἄλλη κατεύθυνση ἀπὸ τὴν πορεία ποὺ θ' ἀκολουθήσει ἡ παγκόσμια ταξικὴ πάλη.

Παλεύουμε σ' ὅλα τὰ μέτωπα

Κριτικάροντας τὴ θέση μας γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς πολυμέτωπης δράσης τοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴν ἀπόκρουση ὅλων τῶν κινδύνων ποὺ ἀπειλοῦν τὶς κοινωνικὲς καταχτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικό, καὶ ὑπερασπίζοντας τὴ μονομέτωπη πάλη, οἱ ντεφαιτιστὲς ἀρνοῦνται τὴν ὕπαρξη ἑνὸς σοβαρότατου κινδύνου ποὺ διατρέχει ἡ ΕΣΣΔ καὶ παραιτοῦνται ἀπὸ ἕνα ἀντίστοιχο καθῆκον τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας.

Ἡ Διεθνής μας καὶ ὁ Τρότσκι διαπίστωσαν πώς, μέσα σὲ συνθῆκες ἥττῶν τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, συγκρότησης πολεμικῶν μπλόκ, συμμαχιῶν τῆς Σ. Ρ. μὲ ἰμπεριαλιστικὲς δυνάμεις, στοὺς αὐξημένους κινδύνους ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ ἀντεπανάσταση προσθέτονταν κι οἱ κίνδυνοι τῆς συμμετοχῆς της στὸν πόλεμο καὶ μιᾶς ἐνδεχόμενης πολεμικῆς ἥττας, γι' αὐτὸ καὶ ὑπογραμμίσανε μαζὶ μὲ τὸ καθῆκον τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση καὶ τὸ καθῆκον τῆς ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ ἐναντίον τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ἡ ντεφαιτιστικὴ θεωρία, ὅπως εἴταν ἑπόμενο, ὁδήγησε ὄχι μονάχα στὴν ἄρνηση τῆς ὑποχρέωσής μας γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ἀπέναντι τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ ἀλλὰ ἀκόμα καὶ στὴν ἄρνηση οὐσιαστικὰ τῆς δυνατότητας μιᾶς πολιτικῆς ἐπανάστασης. Ἐφόσο μὲ τὴν ἔκρηξη τοῦ πολέμου θὰ ἐπερχόταν μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια ἡ ὁλοκληρωτικὴ ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος ποὺ εἶχε ἤδη μισοανατραπεῖ, εἴταν φανερὸ ὅτι δὲν ἔμπαινε ζήτημα ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ ἀφοῦ πιὰ δὲν ὑπῆρχε ἐργατικὸ κράτος. Οἱ ντεφαιτιστὲς διαπίστωναν ἐπίσης ὅτι τὸ διεθνὲς ἐργατικὸ κίνημα εἴταν ἀδύνατο νὰ περάσει πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο σὲ μιὰ νέα ἄνοδο. Εἶναι ὅμως γνωστὸ σὲ ὅλους τοὺς τεταρτοδιεθνιστὲς πὼς ἡ πολιτικὴ ἐπανάσταση στὴν ΕΣΣΔ θὰ ἐπικρατήσει ὕστερ' ἀπὸ μιὰ νέα ἄνοδο τοῦ διεθνοῦς κινήματος. Νά γιατὶ τὸ σύνθημα τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης στὰ χείλη τῶν ντεφαιτιστῶν συντρόφων μοιάζει μὲ προσευχὴ πρὸς τὸν Ὕψιστο γιὰ τὴ σωτηρία τῶν τεταρτοδιεθνιστικῶν ψυχῶν τους, ἐνῶ τὸ λανσάρισμα τοῦ συνθήματος τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ πραγματικὸ σκοπὸ ἔχει νὰ προπαρασκευάσει τὴ δράση γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση ποὺ θὰ χρειαστεῖ νὰ γίνει στὴν αὐριανὴ καπιταλιστικὴ Ρωσία ἀφοῦ «σήμερα παίζεται ἡ τελευταία πράξη τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης». Μετὰ τὶς ἧττες τῆς ἐπανάστασης στὴ Δύση τὸ κοινωνικὸ καθεστὼς τῆς ΕΣΣΔ πνέει τὰ λοίσθια, «κατὰ πᾶσαν πιθανότητα» θὰ ἐπακολουθήσει τὸ πλῆρες ναυάγιο τῆς ΕΣΣΔ, ὥστε κι' ἂν οἱ ἰμπεριαλιστὲς νικοῦσαν σ' ἕνα πόλεμο τὴν ΕΣΣΔ θὰ σκότωναν ἕνα πτῶμα ἢ τὸ πολὺ ἕνα θνήσκοντα ὀργανισμό. Μὲ τέτοιους συλλογισμοὺς ὁ σ. Στ. καταλήγει στὸ συμπέρασμα («Συμπληρωματικὲς θέσεις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ΕΣΣΔ») πὼς τὸ σύνθημα τῆς ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ μέσα στὸν παγκόσμιο πόλεμο χάνει κάθε πραχτικὴ ἀξία καὶ μόνο σύγχυση εἶναι ἱκανὸ νὰ προκαλέσει. Μὲ ἄλλα λόγια οἱ ντεφαιτιστὲς βρίσκουνε ὅτι δὲν ὑπάρχει σήμερα στὴν ΕΣΣΔ τίποτε ἄξιο νὰ τὸ ὑπερασπίσομε καὶ ἀπὸ τὸν ἐξωτερικὸ ἐχθρό, καὶ δὲν πιστεύουν στὴ δυνατότητα τῆς νίκης μιᾶς πολιτικῆς ἐπανάστασης.

Ὁ σ. Στ. στὸ ἄρθρο του «Ἡ ΕΣΣΔ καὶ ἡ πάλη γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση» λέει ὅτι ἐμεῖς γράφοντας γιὰ διμέτωπη πάλη τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου μέσα στὸν πόλεμο πρόκειται νὰ δώσουμε τὸ χέρι στὴ σοβιετικὴ γραφειοκρατία καὶ νὰ ἐγκαταλείψομε τὸν ἀγώνα γιὰ τὴν ἀνατροπή της ὡς τὸν ἐπιτυχῆ τερματισμὸ τοῦ πολέμου (τότε πῶς ἡ πάλη μας θὰ εἴταν διμέτωπη;). Δὲν ἔχει σημασία ἂν δὲν ὑπάρχει οὔτε μιὰ γραμμή μας κι ἂν δὲν βγαίνει ἀπὸ καμιὰ ἀνάλυσή μας ἕνα τέτοιο συμπέρασμα, ὅτι δηλαδὴ ἡ διμέτωπη πάλη στὴν ΕΣΣΔ (ποὺ θὰ πεῖ ἴσα - ἴσα: πάλη ἐναντίον τῆς γραφειοκρατίας γιὰ τὴν ἀνατροπή της μὲ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση + πάλη γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς ΕΣΣΔ ἀπὸ τοὺς ἰμπεριαλιστὲς) μπορεῖ νὰ σημαίνει τὴ μονομέτωπη πάλη ἐνάντια στὸν ἕνα ἐχθρὸ καὶ τὴ συμφιλίωση μὲ τὸν ἄλλο ἢ τὴν ἀναστολὴ τῆς πάλης ἐνάντιά του. Ὁ σ. Στ., ἱκανοποιημένος ποὺ ἑρμηνεύει ἔτσι τὴ διμέτωπη πάλη, καταπιάνεται νὰ ἀποδείξει τὸ ὀλέθριο μιᾶς τέτοιας φανταστικῆς ἄποψης. Καὶ γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴν ἐπιχειρηματολογία του ἀναφέρεται στὴν ἰσπανικὴ ἐπανάσταση καὶ στὸ ΠΟΥΜ πού... μὲ μιὰ τέτοια πολιτικὴ προκάλεσε τὴν ἧττα. Ἡ ἀλήθεια ὅμως, ποὺ ξεφεύγει τοῦ σ. Στ., εἶναι ὅτι τὸ ΠΟΥΜ, ὄντας κόμμα κεντριστικὸ καὶ ποὺ χαραχτήριζε τὴν ἰσπανικὴ ἐπανάσταση σὰν «δημοκρατο - σοσιαλιστική», στὴν κρισιμότερη φάση τῆς ἐπανάστασης πρόδωσε τὶς μάζες (ποὺ ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνονται τριγύρω του θεωρώντας το σὰν τὸ ἀριστερότερο

μαζικὸ κόμμα) μὲ τὴ συμμετοχή του σὲ μιὰ κυβέρνηση ἀστικοῦ συνασπισμοῦ. Δηλαδὴ τὸ ΠΟΥΜ ἔκανε μιὰ μονομέτωπη «ἀντιφασιστικὴ» πάλη. Μονάχα οἱ Ἱσπανοὶ τεταρτοδιεθνιστὲς ἔκαναν μιὰ συνεπῆ διμέτωπη πάλη. Παραθέτουμε ἐδῶ ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ μιὰ προκήρυξή τους πρὸς τοὺς ἐργάτες ποὺ βγῆκε τὸ καλοκαίρι τοῦ 1937: «Ξέρουμε ὅτι τὸ πρῶτο μας καθῆκον εἶναι νὰ συντρίψουμε τὶς συμμορίες τοῦ Φράνκο. Ἀλλὰ ξέρετε, ὅπως καὶ μεῖς, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ νίκη εἶναι ἀδιαχώριστη ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση. Ἀνοιχτὰ καὶ δίχως μανοῦβρες καταπολεμοῦμε μιὰ πολιτικὴ ποὺ φέρνει καταστροφή. Τὸ δυνάμωμα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης ὄχι μόνο δὲ θὰ ἀδυνατίσει τὸ ἑνιαῖο μέτωπο στὰ χαρακώματα καὶ τὸ μέτωπο τοῦ πολέμου μὲ τὸ Φράνκο ἀλλὰ ἴσα - ἴσα θὰ ἐνισχύσει τὴ μαχητικότητα τῶν πολιτοφυλάκων μας. Θέλουμε νὰ ξαναγεννήσουμε καὶ πάλι τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰουλίου 1936. Μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸ ποὺ εἴχαμε τότε, μὲ τὰ ὅπλα καὶ τὴν πείρα ποὺ διαθέτουμε τώρα, θὰ γιορτάσουμε τὸν Ἰούλιο 1938 μιὰ Ἱσπανία σοσιαλιστικὴ ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὸν καπιταλιστικὸ ζυγό».

Δὲν μπορεῖ νὰ πολεμᾶμε ταυτόχρονα καὶ τὴ γραφειοκρατία καὶ τοὺς ἰμπεριαλιστές, πρέπει νἄχομε ἕνα μόνο μέτωπο! — φωνάζουν οἱ ντεφαιτιστές. Κι ὅμως πολλὲς φορὲς στὴν ἱστορία οἱ κοινωνικὲς τάξεις βρέθηκαν ὑποχρεωμένες νὰ παλαίψουνε σὲ περισσότερα μέτωπα. Ἡ Ρωσία τοῦ Κερένσκι πάλαιβε στὰ 1917 ἐνάντια στὸ γερμανικὸ ἰμπεριαλιστικό της ἀντίπαλο κι ἐνάντια στὴ δική της ἐπαναστατικὴ τάξη. Ἡ Ρωσία τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης 3 χρόνια πολεμοῦσε ἐνάντια στὴν ξένη ἐπέμβαση καὶ στὴν ἐσωτερικὴ ἀντεπανάσταση. Στὰ 1925 τὸ κινέζικο προλεταριάτο ἐπαναστατοῦσε ἐνάντια στὸν ξένο ἰμπεριαλιστὴ καὶ στὴ δική του μπουρζουαζία. Οἱ ἱσπανικὲς μάζες στὰ 1936 ἀγωνίζονταν ἐνάντια στὴ φασιστικὴ ἀντεπανάσταση κι ἐνάντια στὴ «νόμιμη» ἐξουσία τῆς «δημοκρατικῆς» τους μπουρζουαζίας. Στὴ γαλλικὴ ἐπανάσταση τοῦ 1789 οἱ λαϊκὲς τάξεις παλαίψανε ἐνάντια στοὺς μοναρχικοὺς κι ἐνάντια στοὺς στρατοὺς τῆς φεουδαρχικῆς Εὐρώπης.

Ἀκριβῶς ἔτσι μέσα στὸν πόλεμο τὸ προλεταριάτο τῆς ΕΣΣΔ θἆταν ὑποχρεωμένο νὰ ἀγωνιστεῖ σὲ δυὸ μέτωπα: στὸ ἐσωτερικὸ (γραφειοκρατία - ἀντεπανάσταση) καὶ στὸ ἐξωτερικὸ (ἰμπεριαλισμός). Οἱ ἐχθροί του καὶ στὰ δυὸ μέτωπα εἶναι ἀναμεταξύ τους περισσότερο φίλοι παρὰ ἐχθροί, εἶναι διάφορες μορφὲς τῆς κοινωνικῆς ἀντίδρασης. Ἀλλὰ καὶ πάλι τὰ μέτωπα εἶναι δύο. Ἂν ἀμέσως μὲ τὴ συμμετοχὴ τῆς ΕΣΣΔ στὸν πόλεμο τὸ σοβιετικὸ προλεταριάτο εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξοφλήσει τοὺς λογαριασμούς του μὲ τὴ μοσχοβίτικη γραφειοκρατία, θὰ κάνει ὅ,τι ἔκαναν οἱ ἐπαναστατημένες μάζες στὰ 1792 στὸ Παρίσι κι ἀνενόχλητο πιὰ θὰ ἀντιμετωπίσει τὸν ἰμπεριαλιστικὸ ἐχθρὸ διεξάγοντας ἕνα πόλεμο ἐπαναστατικό. Ἂν δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ τὸ κάνει ἀμέσως, θὰ τὸ κάνει ἀργότερα ὅταν οἱ συνθῆκες θὰ εἶναι κατάλληλες. Σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα θὰ συνεχίσει τὴ ζύμωση καὶ τὴ δράση του, παντοῦ, γιὰ τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν ἄμυνα τῆς χώρας ἐναντίον τῶν ἰμπεριαλιστῶν, ποὺ εἶναι κι αὐτὴ ἔργο τοῦ προλεταριάτου. Στὰ ἀποφασιστικὰ στάδια τῆς δράσης τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου, ἂν τὸ ἐπαναστατικό του ἐπιτελεῖο χρειαστεῖ νὰ ἀποσύρει δυνάμεις ἀπὸ τὰ μέτωπα γιὰ νὰ ἐνισχύσει τὴν ἐπαναστατικὴ ἐξέγερση στὰ μετόπισθεν, θὰ τὸ κάνει ἀδίσταχτα ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς μερικὲς προσωρινὲς ἐπιτυχίες ποὺ μπορεῖ νἄχει ὁ ἰμπεριαλιστικὸς ἐχθρὸς καὶ ποὺ μέσα σὲ συνθῆκες ἐπαναστατικῆς δραστηριότητας τοῦ διεθνοῦς καὶ τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου

θᾶναι ἐντελῶς ἀσήμαντες. Σὲ περίπτωση ἀντεπαναστατικοῦ κινήματος ἡ ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου θἄπρεπε νὰ ἐφαρμόσει καὶ τὴν ταχτικὴ «χτυπᾶμε μαζὶ» μὲ τὴ σταλινικὴ φράξια, συνεχίζοντας τὴ ζύμωση καὶ τὴ δράση ὣς τὴν ἀνατροπὴ τοῦ βοναπαρτισμοῦ ἀπὸ τ' ἀριστερά.

Ὁ σ. Στίνας ἀνατρέπει τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ σ. Δ.Β.

Ὁ σ. Δ.Β. στὸ ἄρθρο του «Γιὰ τὸν ταξικὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ Κόμματός μας» γράφει ὅτι... παραμορφώνουμε τὶς γνῶμες του ὅταν λέμε πὼς τάσσεται ὑπὲρ τῆς ἥττας τῆς ΕΣΣΔ στὸν ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο, ἐνῶ αὐτὸς εἶναι ὑπὲρ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ ποὺ θὰ πεῖ «ἀπόλυτη συγκέντρωση στὸ σκοπὸ τῆς πολιτικῆς ἐπανάστασης» κι ὄχι ἥττα τῆς χώρας, δηλαδὴ καταστροφὴ τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ τὶς πρωτότυπες αὐτὲς σκέψεις τοῦ σ. Δ.Β. ἔρχεται νὰ τὶς ἀντικρούσει ἀπρόσεχτα ὁ ἴδιος ὁ σ. Στ. στὸ ἄρθρο του «Ἡ ΕΣΣΔ καὶ ἡ πάλη γιὰ τὴν παγκόσμια ἐπανάσταση» ὅταν γράφει ὅτι ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς εἶναι ἡ θέληση γιὰ τὴν «ἥττα τῆς κυβέρνησής μας» στὸν πόλεμο, ἡ «ἀνοιχτὴ καὶ θαρραλέα διακήρυξή μας ὑπὲρ τῆς ἥττας τῆς χώρας».

Ἀπίστευτο πράμα! Οἱ δυὸ κορυφαῖοι τοῦ χοροῦ τῶν ὑπερμάχων τοῦ «ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ» γιὰ τὴν ΕΣΣΔ βρίσκονται σὲ ἀσυμφωνία γιὰ τὸ τί εἶναι ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμός. Ὁ «ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς» τοῦ σ. Δ.Β. δὲν εἶναι ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς τοῦ σ. Στ. Ἐκτὸς ἂν παραδεχτοῦμε ὅτι ὁ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς ὑπόκειται σὲ ὀβιδιακὲς μεταμορφώσεις ἀνάλογα μὲ τὶς κάθε φορὰ ἀνάγκες τῆς ντεφαιτιστικῆς πολεμικῆς. Τέτοιες μεταμορφώσεις βρίσκει κανένας ἄφθονες στὰ ντοκουμέντα τῶν ντεφαιτιστῶν: ὁ κόκκινος στρατὸς «μεταμορφώνεται σὲ στρατὸ ἰμπεριαλιστικὸ» («Δελτίο» ΚΔΕΕ, Ἰούνης 1939) — «ἡ ΕΣΣΔ συμπεριφέρεται σὰν κράτος ἀστικὸ» (στὸ ἴδιο) — ἡ γραφειοκρατία ποὺ δὲν παίζει πιὰ κανένα προοδευτικὸ ρόλο (Τρότσκι) μετατρέπεται σὲ χώρα ποὺ ἔχασε τὸν προοδευτικό της χαραχτήρα (Στ.) — ὁ βοναπαρτισμὸς μεταβάλλεται δυσδιάκριτα σὲ ἀντεπανάσταση (Δ.Β.) κτλ.

Τελευταῖες παρατηρήσεις

Τελειώνοντας τὸ ἄρθρο του γιὰ τὴν ΕΣΣΔ ὁ σ. Στ. μιλάει γιὰ ἀνάξιες μεθόδους ποὺ χρησιμοποιοῦν ὄχι σοβαροὶ ἀγωνιστὲς γιατὶ ἰσχυριζόμαστε ὅτι οἱ Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοὶ σοσιαλπατριῶτες δὲν κάνουν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ καὶ ἀναφερόμαστε γι' αὐτὸ στὸν Τρότσκι, ἐνῶ πραγματικὰ ὁ Τρότσκι γράφει ὅτι κάνουν ἐπαναστατικὸ ντεφαιτισμὸ (καὶ γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσει αὐτὸ τὸν ἰσχυρισμὸ παραθέτει, κοντὰ στὴ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ «Δελτίου» μας, ἀπόσπασμα τοῦ Τρότσκι ποὺ γράφει γι' αὐτοὺς ὅτι «εἶναι ἀντίθετα ντεφαιτιστὲς παρὰ τὴ θέλησή τους»). Ὁ σ. Στ. ἄδικα ἀγαναχτεῖ μαζί μας ἐνῶ θἄπρεπε ν' ἀγαναχτήσει μὲ τὸν πυρήνα τῆς ΚΔΕΕ καὶ μὲ τόν... ἑαυτό του. Κι ἐξηγούμαστε: Ἡ συζήτησή μας μὲ τὸν πυρήνα τῆς ΚΔΕΕ εἴταν γιὰ τὸ σύνθημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ στὴν ΕΣΣΔ. Γιὰ νὰ ἀποδείξουν οἱ σ. τῆς ΚΔΕΕ πὼς ἡ τα-

χτικὴ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ ἀνταποκρίνεται ὄχι μονάχα στὴν κοινωνικὴ ἐπανάσταση ἀλλὰ καὶ στὴν πολιτική, προσφύγανε στὴν «Προδομένη Ἐπανάσταση» καὶ ἰσχυρίστηκαν ὅτι ὁ Τρότσκι γράφει γιὰ τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Γερμανοὺς ἐμιγκρέδες (ποὺ θέλουν πολιτικὴ κι ὄχι κοινωνικὴ ἐπανάσταση στὴ χώρα τους) ὅτι τάσσονται ὑπὲρ τοῦ ἐπαναστατικοῦ ντεφαιτισμοῦ. Ἐμεῖς τοὺς ἀπαντήσαμε ὅτι δὲν γράφει τέτοιο πράμα ὁ Τρότσκι καὶ τοὺς συστήσαμε νὰ τὸν διαβάσουν προσεχτικότερα. Καὶ εἴχαμε δίκιο. Ὁ Τρότσκι δὲν γράφει ὅτι οἱ Ἰταλοὶ καὶ Γερμανοὶ σοσιαλδημοκράτες εἶναι ἐπαναστάτες ντεφαιτιστὲς παρὰ μονάχα ὅτι εἶναι ντεφαιτιστές. Θαροῦμε πὼς ὑπάρχει κάποια διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν ἐ π α ν α σ τ α τ ι κ ὸ ν τ ε φ α ι τ ι σ μ ὸ (γιὰ τὸν ὁποῖο εἴταν ἡ συζήτησή μας) καὶ στὸ ντεφαιτισμὸ (ποὺ δὲν μᾶς ἀπασχολεῖ καθόλου). Σ' αὐτὴ τὴ διαφορὰ ἔκλεισε τὰ μάτια του καὶ ὁ σ. Στ.

Στὴν ἀρχὴ καὶ στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου του ὁ σ. Στ., θεωρώντας φαίνεται σὰν ἀκαταμάχητη τὴ ντεφαιτιστικὴ ἄποψη, μᾶς καλεῖ νὰ μὴν ἐπιμείνουμε στὴν παλιά μας γνώμη ὅταν αὐτὴ ἀποδείχνεται σφαλερή. Σύσταση περιττὴ ἀφοῦ ἡ συζήτηση γίνεται ἀνάμεσα σὲ τεταρτοδιεθνιστὲς γιὰ τὸν ἀμοιβαῖο διαφωτισμὸ καὶ γιὰ τὸν πολιτικὸ ἐξοπλισμὸ τοῦ Κόμματός μας. Ἔπειτα προϋπόθεση γιὰ τὴν ἀλλαγὴ μιᾶς ἄποψης εἶναι ἡ ἀπόδειξη τῆς σφαλερότητάς της. Αὐτὴ τὴν ἀπόδειξη δὲν μᾶς τὴν ἔδωσε οὔτε ὁ σ. Στ. οὔτε κανένας ἄλλος ντεφαιτιστής. Τὸ ἀντίθετο ἀκριβῶς. Ἡ συζήτηση ἀποκάλυψε τὶς καμουφλαρισμένες ρεβιζιονιστικὲς τάσεις τῶν ντεφαιτιστῶν συντρόφων, τὶς ἀμφιβολίες τους γιὰ τὴν ὀρθότητα τοῦ προγράμματός μας γιὰ τὴν ΕΣΣΔ. Πιστεύοντας στὴν ὀρθότητα τοῦ προγράμματος αὐτοῦ, ποὺ δὲν τὸ θεωροῦμε καθόλου «ξεπερασμένο», κάναμε ὅ,τι μπορούσαμε γιὰ νὰ βοηθήσομε τοὺς συντρόφους νὰ ἰδοῦνε τὴ σύγχυσή τους. Δὲν τρέφομε αὐταπάτες ὅτι εἶναι εὔκολο νὰ ἐγκαταλειφθοῦν ἀντιλήψεις ποὺ ἔχουν τὶς βαθύτερες ρίζες τους στὴν ὑποχώρηση τοῦ διεθνοῦς ἐπαναστατικοῦ κινήματος ὅσο συνεχίζεται ἡ ὑποχώρηση αὐτή. Εἴμαστε ὅμως βέβαιοι ὅτι τὸ Κόμμα μας, τὸ Κόμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς στὴν Ἑλλάδα, θὰ πολεμήσει ἀλύπητα τὶς ντεφαιτιστικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴν ΕΣΣΔ ποὺ ἡ ἐφαρμογή τους θὰ ἐξυπηρετοῦσε ὄχι τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου ἀλλὰ τὴν κοινωνικὴ ἀντεπανάσταση. Τὰ μέχρι σήμερα γνωστὰ ἀποτελέσματα τῆς συζήτησης ἀνάμεσα στοὺς ἀγωνιστὲς ποὺ θὰ συγκροτήσουν αὐτὸ τὸ Κόμμα κάνουν ἀκλόνητη τὴν **πεποίθησή** μας **αὐτή.**

Γενάρης 1941 Χ.Α.

Τ.Γ. Ὁ σ. Γ. Κρ. — μὲ κάποια καθυστέρηση εἶναι ἀλήθεια — στὸ τελευταῖο του ἄρθρο γιὰ τὴν ΕΣΣΔ («Γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν καταχτήσεων τοῦ Ὀχτώβρη») συντάσσεται μὲ τὴ ντεφαιτιστικὴ ἄποψη. Ἡ προκαταβολικὴ ἀπάντηση στὸ ἄρθρο του δίνεται παραπάνω. Ὁ σ. Γ. Κρ., ὅπως κι ὅλοι οἱ ἄλλοι ντεφαιτιστές, συγχύζει τὸν ἀντιδραστικὸ χαραχτήρα τῆς γραφειοκρατίας (ποὺ πρέπει νὰ ἀνατρέψουμε) μὲ τὸν προοδευτικὸ χαραχτήρα τοῦ ἐργατικοῦ κράτους (ποὺ πρέπει νὰ ὑπερασπίσομε). Τὰ «ἐπιχειρήματά» του δείχνουν ὅλη τὴ σύγχυση ποὺ τὸν κατέχει. Γράφει λ.χ. ὅτι οἱ καταχτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη εἶναι «περισσότερο τὰ ἰδεολογικὰ ὅπλα ποὺ ἡ πείρα τῆς Ἐπανάστασης ἐπαλήθευσε» καὶ «λιγότερο τὰ μέσα παραγωγῆς ποὺ περιῆλθαν στὰ χέρια τῶν Σοβιετικῶν ἐργατῶν

ποὺ ἄλλωστε κατάντησαν κρυμμένος θησαυρὸς γι' αὐτούς». Εἶναι ὅμως ἀλφαβητικὰ γνωστὸ πὼς οἱ κατακτήσεις μιᾶς κοινωνικῆς ἐπανάστασης εἶναι οἱ νέες παραγωγικὲς σχέσεις ποὺ ἀπελευθερώνουν τὶς παραγωγικὲς δυνάμεις, κι αὐτὲς οἱ καταχτήσεις δὲν ἔχουν μιὰ πνευματικὴ ἀλλὰ μιὰ ὑλικὴ ὑπόσταση. Ὁ σ. Γ. Κρ., ἐξαϋλώνοντας «περισσότερο» τὴν Ὀχτωβριανὴ Ἐπανάσταση, τὸ κάνει γιὰ νὰ πείσει τὸν ἑαυτό του ὅτι δὲν ὑπάρχει καμιὰ ὑλικὴ κατάχτηση τοῦ σοβιετικοῦ προλεταριάτου ἄξια νὰ τὴν ὑπερασπίσομε ἀπέναντι κ ά θ ε ἐχθροῦ. Τὴν ἴδια ἀξία ἔχουν καὶ τ' ἄλλα «ἐπιχειρήματά» του ποὺ τἄχομε ξαναβρεῖ κι ἀλλοῦ.

Ο ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΣΣΔ
(Συμπληρωματικὰ στὴν εἰσήγηση γιὰ τὸν πόλεμο)

[Ἡ εἰσήγηση «Ὁ πόλεμος ποὺ ἔρχεται καὶ τὰ καθήκοντα τῶν κομμουνιστῶν στὴν Ἑλλάδα» ἀντικρύζει μὲ πληρότητα ὅλα τὰ ζητήματα πού 'χει ν' ἀντιμετωπίσει τὸ Κόμμα μας, τὰ σχετικὰ μὲ τὸν πόλεμο. Προσπάθεια ἀνάπτυξης τῶν θέσεων τῆς εἰσήγησης πάνω στὰ προβλήματα ποὺ συνδέονται μὲ τὴν ΕΣΣΔ μέσα στὸν πόλεμο ἀποτελοῦν οἱ παρακάτω γραμμές. Παρανοήσεις καὶ συγχύσεις γύρω στὰ καθήκοντα τῆς ἐπαναστατικῆς πρωτοπορίας ἀπέναντι τῆς ΕΣΣΔ ἀποτελοῦν ἕνα τόσο μεγαλύτερο κίνδυνο ὅσο οἱ νέες συσσωρευμένες ἧττες τοῦ διεθνοῦς κινήματος καὶ ἡ δυσμενέστερη ἐξέλιξη στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ΕΣΣΔ ἐνισχύουν γενικὰ ἕνα πνεῦμα ἀπαισιοδοξίας ποὺ μπορεῖ ν' ἀπειλήσει σοβαρὰ τὸ Κόμμα].

1. Ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τοῦ ἐργατικοῦ κράτους καὶ ἡ γραφειοκρατία

Γιὰ τὸ ἐργατικὸ κράτος δὲν ἀποκλείονται κατ' ἀρχὴν ὁποιασδήποτε μορφῆς συμφωνίες μὲ τὰ ἰμπεριαλιστικὰ κράτη (ἐμπορικές, οἰκονομικές, στρατιωτικὲς κτλ.). Εἶναι γνωστὲς οἱ συμφωνίες ποὺ ἔκανε ἡ Σ.Ε. κατὰ καιροὺς εἴτε κάτω ἀπὸ τὴν ἄμεση στρατιωτικὴ πίεση, εἴτε κάτω ἀπὸ τὶς οἰκονομικές της ἀνάγκες, εἴτε γιὰ ἀντιπερισπασμὸ στὰ σχέδια τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Ἡ διεθνιστικὴ πολιτικὴ ποὺ ἐξασφάλιζε τὸ Μπολσεβίκικο Κόμμα στὰ πρῶτα χρόνια τῆς Ἐπανάστασης, εἶναι γνωστὸ πὼς τὶς συμφωνίες αὐτὲς τὶς τοποθετοῦσε μέσα στὶς προοπτικὲς τῆς ἐπανάστασης στὸν ὑπόλοιπο κόσμο καὶ ποτὲ ἡ σοβιετικὴ κυβέρνηση στὰ χρόνια τῆς ἀκμῆς δὲν τὶς εἶδε σὰν ἕνα πρωταρχικὸ παράγοντα.

Ἀναλαβαίνοντας τότε ἡ σοβιετικὴ κυβέρνηση ὁποιασδήποτε ἔκτασης ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ «συμμάχου» δὲν εἶχε νὰ φοβηθεῖ ὅτι αὐτὸ μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει τὸ ἐργατικὸ κράτος σὲ περιπέτειες μὲ τὸ μπλέξιμό του στὶς ἀντιθέσεις καὶ στὶς συγκρούσεις τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Ἡ ἐπαναστατικὴ πολιτικὴ ποὺ ἐξασκοῦσαν τὰ κόμματα τῆς 3ης Διεθνοῦς σ' ὅλες τὶς καπιταλιστικὲς χῶρες εἴταν ἡ ἀσφαλιστικὴ δικλείδα γιὰ τὸ ἐργατικὸ κράτος. Ἡ ἐπαναστατικὴ πολιτικὴ τοῦ κόμματος τῆς 3ης Διεθνοῦς στὴ «φίλη» (ὅπως καὶ στὴν ἐχθρική) χώρα θὰ δημιουργοῦσε μιὰ τέτοια κατάσταση ὥστε ἡ ἐκτέλεση τῆς ὑποχρέωσης τῆς ΕΣΣΔ νὰ ἔρθει μὲ τὸν Κόκκινο Στρατὸ σὲ βοήθεια τοῦ «συμμάχου» θὰ μετατρεπόταν αὐτόματα σὲ βοήθεια τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης τῆς χώρας.

Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία ἀκολούθησε ἐπίσης μιὰ πολιτικὴ συμφωνιῶν στὸ ἐξωτερικὸ πεδίο. Μὰ ὁ ἐκφυλισμὸς τοῦ ἐργατικοῦ κράτους μαζὶ μὲ τὶς ἀλλεπάλληλες ἧττες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ τὴν προδοσία τῆς Διεθνοῦς, μετατρέψανε τὸ δίκοπο μαχαίρι τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Λένιν σὲ μιὰ

πολιτικὴ ποὺ ἄνοιγε τοὺς μεγαλύτερους κινδύνους. Ἡ συντηρητικὴ γραφειοκρατία, ἀφοῦ κατακρεούργησε μὲ τὴν πολιτική της τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα, ἀναζήτησε στηρίγματα γιὰ νὰ διατηρήσει καὶ νὰ σώσει τὴν ΕΣΣΔ, γιὰ τὴ διαιώνιση τῆς προνομιακῆς ἐξουσίας της, στοὺς ἰμπεριαλιστὲς συμμάχους.

2. Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία φύλακας τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀναδιανομῆς τοῦ 1914

Ἡ εἴσοδο τῆς ΕΣΣΔ στὴν ΚΤΕ, ποὺ ἀποτελεῖ ἕνα εἶδος συνασπισμοῦ φίλων ἰμπεριαλιστικῶν δυνάμεων, εἴταν ἀκριβῶς ἔκφραση αὐτῆς τῆς τάσης τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας. Ἀναλαβαίνοντας ἡ Σ.Ε. καὶ ἡ 3η Διεθνὴς τὴν ὑποχρέωση νὰ σεβαστοῦν τὸ statu quo τῆς Συνθήκης τῶν Βερσαλλιῶν, συμμετεῖχαν μ' ἕναν ὁρισμένο τρόπο στὶς εὐθύνες τῆς ληστρικῆς ἀναδιανομῆς τοῦ 1914. Ὑποσχέθηκαν σεβασμὸ στὸ ἐδαφικὸ καθεστὼς τῆς κοινωνίας τῶν νικητῶν τοῦ πολέμου καὶ σ' ἀντάλλαγμα πῆραν τὴν ὑπόσχεση τῆς διατήρησης τοῦ ἐδαφικοῦ statu quo τῆς ΕΣΣΔ. Τὸ Γαλλοσοβιετικὸ Σύμφωνο ὑπῆρξε — ὅπως ὅλα τὰ σύμφωνα κι ὅλοι οἱ συνδυασμοί —, κάτω ἀπὸ μιὰ ὁρισμένη ἔννοια, ἕνα σύμφωνο πολέμου. Ἡ ΕΣΣΔ ἀνάλαβε ρητὴ τὴν ὑποχρέωση νὰ ἔρθει σὲ ἄμεση βοήθεια τοῦ γαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ σὲ περίπτωση διατάραξης τοῦ ληστρικοῦ του statu quo, συνοδεύοντας αὐτὴ τὴν πράξη μὲ τὴν ἀναφανδὸν ἐνίσχυση τοῦ γαλλικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ στὸ ἐσωτερικὸ διὰ μέσου τοῦ ΚΚΓ.

Ἔτσι ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία μετέβαλε τὴν ΕΣΣΔ σ' ἕνα φύλακα μιᾶς ληστρικῆς διανομῆς, ἀκριβῶς ὅπως εἶναι κέρβεροι τῆς διανομῆς αὐτῆς μιὰ σειρὰ καπιταλιστικῶν χωρῶν ποὺ συνδέουν ἐδαφικά, ἰμπεριαλιστικὰ συμφέροντα μὲ τὴ διατήρηση τοῦ καθεστῶτος. Μὲ τὴ διαφορὰ — ποὺ ἔχει τεράστια σημασία — ὅτι ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία δὲ μπῆκε στὸ σύστημα τῶν συμμαχιῶν τῆς ΚΤΕ γιὰ τὴ διατήρηση λείας ἰμπεριαλιστικῆς καὶ γιὰ μιὰ νέα ἀναδιανομή, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση στηριγμάτων γιὰ τὴν ἄμυνα τοῦ ἐργατικοῦ κράτους.

3. Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐξασκήσει ἰμπεριαλιστικὴ πολιτικὴ ἡ γραφειοκρατία τοῦ ἐργατικοῦ κράτους

Οἱ νέες ἧττες τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἡ ὄξυνση τῆς ἀγωνίας ποὺ περνᾶ τὸ βοναπαρτιστικὸ καθεστὼς στὴν ΕΣΣΔ, εἶναι ποὺ ὠθοῦν τὴ γραφειοκρατία πιὸ ἀδίσταχτα στὴν ἀγκαλιὰ τῶν ἰμπεριαλιστῶν, μεταβάλλουν τὸ ἐργατικὸ κράτος σὲ παιγνίδι τῶν ἰμπεριαλιστικῶν δολοπλοκιῶν καὶ ἀνοίγουν περισσότερο τὸ δρόμο στὴν ἀντεπανάσταση στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Μὰ ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία στὶς διπλωματικές της ἐνέργειες κινεῖται καὶ τώρα ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ τὴ ζωηρὴ ἐπιθυμία νὰ βρεῖ στηρίγματα γιὰ τὴν ΕΣΣΔ καὶ ν' αὐτοσυντηρηθεῖ.

Τὸ ἔγκλημα τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας δὲν εἶναι ὅτι συνάπτει συμφωνίες μὲ τὰ ἰμπεριαλιστικὰ κράτη, ἀλλὰ τὸ ὅτι ἔχει ἐγκαταλείψει τὴν ἐξάσκηση μιᾶς ἐπαναστατικῆς πολιτικῆς στὸ ἐσωτερικὸ τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν, τὸ ὅτι πρόδωσε τὴν ἐπανάσταση. Ἀσφαλῶς τὸ φόρτωμα τοῦ ἐργατικοῦ κράτους

μὲ νέες καὶ εὐρύτερες ὑποχρεώσεις μέσα στὶς συνθῆκες τῆς μεγαλύτερης πτώσης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἡ σύναψη μιᾶς πλατειᾶς συμμαχίας στὶς παραμονὲς τοῦ πολέμου, ἐκθέτει σὲ κινδύνους μεγαλύτερους τὸ ἐργατικὸ κράτος, ἐνισχύει τὴ δημαγωγία τῶν «ἀντιφασιστῶν» ἰμπεριαλιστῶν γιὰ τὴ φύση τοῦ πολέμου, ὑποβοηθεῖ τὶς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ποὺ καραδοκοῦν γιὰ νὰ ἐκμεταλλευτοῦν γιὰ τὰ σχέδιά τους τὶς περιπέτειες τοῦ ἐργατικοῦ κράτους. Μιὰ πολεμικὴ συμμαχία ποὺ θὰ ἔκανε ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία μ' ἕνα ἀπὸ τὰ συγκρουόμενα ἰμπεριαλιστικὰ μπλὸκ θὰ εἶταν μιὰ πολιτικὴ ὄχι ἀντίθετη πρὸς τὴν πολιτικὴ τοῦ statu quo, γιατὶ αὐτὴ ἡ τελευταία — ὅπως ὁ σ. Τρότσκι ἐτόνισε — ἀκριβῶς εἶταν πολιτικὴ τοῦ νέου ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου.

Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία ἀπὸ τὴν πολιτικὴ τῆς αὐτοαπομόνωσης ποὺ καυχήθηκε — κάνοντας τὴν ἀνάγκη φιλοτιμία — ὅτι ἀκολουθεῖ (λόγος τοῦ Στάλιν) δείχνει ἰσχυρὲς τάσεις νὰ μπεῖ ἀποφασιστικότερα σὲ μιὰ πολεμικὴ συμμαχία. Καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση δὲν πρόκειται παρὰ γιὰ τὴν ἐμπειρικὴ καὶ συγχυσμένη πολιτικὴ μιᾶς γραφειοκρατίας ἑνὸς ἐκφυλισμένου ἐργατικοῦ κράτους ποὺ ἔχοντας χάσει κάθε δεσμὸ μὲ τὴ διεθνῆ ἐπανάσταση παραπαίει, παιγνίδι τῶν δυνάμεων ποὺ τὴν πιέζουν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ καὶ τὸ ἐξωτερικό. Ἐγκαινίαση ἰμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς καὶ κατάστρωση καταχτητικῶν σχεδίων θὰ εἶταν δυνατὴ ἂν δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἕνα ἐργατικὸ κράτος.

4. Ἡ ἀνομοιογένεια τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας

Τί θὰ συμβεῖ στὴν ΕΣΣΔ στὴν περίπτωση τῆς ἔκρηξης τοῦ ἰμπεριαλιστικοῦ πολέμου μὲ τὴ συμμετοχή της;

Ἡ σοβιετικὴ γραφειοκρατία δὲν εἶναι ὁμοιογενής. Ἡ «Ἀγωνία τοῦ Καπιταλισμοῦ» (ἀποφάσεις ἱδρυτικῆς Συνδιάσκεψης 4ης Διεθνοῦς, Σεπτέμβρης 1938) διακρίνει τρεῖς κύριες τάσεις μέσα στοὺς κόλπους τοῦ κυρίαρχου κοινωνικοῦ στρώματος, τάσεις ποὺ ἐκφράζουν τὶς γενικότερες συγκρούσεις τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ΕΣΣΔ: α) τὴν «τάση Μπουτιένκο», τάση μὲ καθαρὴ κατεύθυνση πρὸς τὴν καπιταλιστικὴ παλινόρθωση μὲ φασιστικὴ μορφή, β) τὴν «τάση Ράις» — τάση ποὺ ἐκπροσωπεῖ τὰ κατώτερα στρώματα τῶν προνομιούχων καὶ ποὺ τείνει στὴ συμμαχία μὲ τὸ προλεταριάτο γιὰ τὴν ἀπόκρουση τῆς ἀντεπανάστασης — καὶ γ) τὴν κεντριστικὴ φράξια Στάλιν: τὸ σημαντικότερο μέρος τῆς γραφειοκρατίας ποὺ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὶς δυὸ πρῶτες κεντρόφυγες τάσεις ποὺ ἀναφέραμε καὶ ἐπιθυμεῖ τὴ διατήρηση «αἰώνια» τῆς ἰσορροπίας ποὺ ὑπάρχει.

Ὁ Στάλιν παραπαίει συνεχῶς ἕρμαιο τῆς ἀντιφατικῆς κατάστασης ποὺ διαρκῶς ἰσορροπεῖ. Μὲ τὴν κατάπνιξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, μὲ τὴν ἐξόντωση τῆς παλιᾶς ἐπαναστατικῆς γενιᾶς, ἐνίσχυσε τὸν τελευταῖο καιρὸ ἐξαιρετικὰ τὴν «τάση Μπουτιένκο» καὶ προετοιμάζει τὴν ἐπικράτησή της, καὶ ἀνοίγει μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια τὸ λάκκο του. Στὴν πάλη ποὺ διεξάγεται οἱ δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης (οἱ τεταρτοδιεθνιστὲς ποὺ ἐκφράζουνε τοὺς πόθους τῶν δυσαρεστημένων μαζῶν ποὺ ὑφίστανται τὴ γραφειοκρατικὴ καταπίεση καὶ ποὺ θέλουν τὴ διατήρηση τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος καὶ τὴν ἀπαλλαγή του ἀπὸ τὴν ἀνεξέλεγχτη γραφειοκρατία) συναντῶνται μὲ τὴν «τάση Ράις». Ταυτόχρονα εἶναι

έτοιμοι νὰ συμπράξουν μὲ τὴ φράξια Στάλιν κατὰ τῶν ἐπιδιώξεων τῆς ἀντεπανάστασης χωρὶς βέβαια οὔτε στιγμὴ νὰ θρέψουν ὁποιαδήποτε αὐταπάτη σχετικὰ μὲ τὴν τελικὴ στάση τῆς φράξιας αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

Ἡ γραφειοκρατία εἶναι «ἑνιαία» σὲ ἕνα μόνο: στὸ φόβο της ἀπὸ τοὺς Ρώσους ἐργάτες καὶ στὴν προλείανση τῆς ἀντεπαναστατικῆς νίκης μὲ ὅλη της τὴν ἀπεγνωσμένη καὶ παραπαίουσα πολιτική. Μὲ ὑπολογισμὸ ἐργάστηκε τὰ τελευταῖα χρόνια μὲ ὅλα τὰ μέσα, γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴ νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης ἀλλοῦ, γιατὶ ἕνα νέο ἀνεξάρτητο ἐπαναστατικὸ κέντρο θ' ἀποτελοῦσε τὸν ἀναμφισβήτητο πόλο ἕλξης τῶν πόθων τῶν προλεταρίων ὅλης τῆς γῆς — ἐκρηκτικὴ δύναμη φοβερὴ γιὰ τὸ βοναπαρτιστικὸ καθεστὼς τοῦ Στάλιν. Ἂν στὴν Ἱσπανία μὲ σταθερὸ χέρι ὁ Στάλιν ἔπνιξε στὸ αἷμα τὴν ἐπαναστατικὴ πρωτοπορία καὶ σὲ συνεργασία μὲ τοὺς «δημοκράτες» ἰμπεριαλιστὲς («πολιτικὴ μὴ ἐπέμβασης») καὶ τοὺς σοσιαλπροδότες ἄνοιξε τὸ δρόμο στὸ Φράνκο, αὐτὸ εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ προνομιοῦχα καὶ ὁλοένα περισσότερο ἐκφυλιζόμενη γραφειοκρατία, ἀποκλειστικὰ φροντίζοντας γιὰ τὴ συντήρησή της σὰν μιᾶς ἀνεξέλεγχτης κάστας, ζήτησε στηρίγματα στὴν καιροσκοπική, ἐμπειρικὴ καὶ ἐφήμερη «ἐκμετάλλευση» τῶν ἀντιθέσεων τῶν ἰμπεριαλιστῶν. Ἡ ὁλοένα κυνικότερα ἀντεπαναστατικὴ δράση τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας καθορίστηκε ἀπὸ τὴ συσσώρευση νέων ἥττων τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου στὰ τελευταῖα χρόνια, τὴν ὄξυνση τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιθέσεων καὶ τὴν ἀπειλὴ τοῦ πολέμου, ποὺ ὁδήγησαν τὴ σοβιετικὴ γραφειοκρατία σὲ μεγαλύτερη ἐξάρτηση ἀπὸ τὴν παγκόσμια μπουρζουαζία καὶ στὸ μεγαλύτερο ἐκφυλισμό της. Ποιὰ θὰ εἶναι ἡ ἔκβαση αὐτῆς τῆς ἐσωτερικῆς πάλης; Ἡ «τάση Μπουτιένκο» εἶναι πιθανὸ νὰ ἐπιχειρήσει νὰ δώσει μιὰ λύση στὴν κατάσταση μ' ἕνα ἀντεπαναστατικὸ πραξικόπημα. Μὲ τὸν πόλεμο ὁ κίνδυνος αὐτὸς θὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ ἄμεσος.

5. Ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς στὴν ΕΣΣΔ ἢ ὑπεράσπισή της;

Ἡ ἐπανάσταση ποὺ πρέπει νὰ κάνομε στὴν ΕΣΣΔ εἶναι μιὰ πολιτικὴ ἐπανάσταση. Αὐτὸ καθορίστηκε ἀπὸ τὴν πορεία τῶν ἴδιων τῶν γεγονότων, ἀπὸ τὴ διαμόρφωση μιᾶς νέας κατάστασης μέσα στὴν ΕΣΣΔ ὕστερ' ἀπὸ τὸν πλέριο ἐκφυλισμὸ τοῦ Μπολσεβίκικου Κόμματος καὶ τῆς Διεθνοῦς ποὺ διαπιστώθηκε σὲ ἱστορικὰ γεγονότα. Τὸ ρωσικὸ τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς ἔχει νὰ σώσει, νὰ στηρίξει στὰ πόδια του κι ὄχι νὰ ἀνατρέψει ἕνα κοινωνικὸ καθεστώς. Οἱ καταχτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη γιὰ τὸν Ρῶσο ἐργάτη δὲν ἔχουν ἁπλῶς μιὰ φιλολογικὴ σημασία. Τὸ ὅτι τὸ ρούσικο προλεταριάτο ἔπεσε σὲ μιὰ ἀπογοήτευση ὁλοένα καὶ μεγαλύτερη ἀπὸ τὸ 1923 καὶ δῶθε μὲ τὴ συσσώρευση τῶν ἀλλεπάλληλων ἥττῶν τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου, εἶναι γεγονὸς πολὺ γνωστὸ ἀνάμεσά μας. Τὸ γεγονὸς τῆς συγκέντρωσης τεράστιων, πραγματικά, οἰκονομικῶν καὶ πολιτικῶν προνομίων ἀπὸ μέρους τῆς γραφειοκρατίας δὲν ἀλλάζει τὸν κοινωνικὸ χαραχτήρα τοῦ καθεστῶτος· ἀποτελεῖ ἀκριβῶς ἕνα καρκίνωμα αὐτῶν τῶν σχέσεων τῆς σοσιαλιστικῆς καὶ ὁμαδικῆς ἰδιοχτησίας ποὺ ἀποτελοῦν τὴ βάση τοῦ καθεστῶτος. Ἡ γραφειοκρατία, παρὰ τὸν αὐξανόμενο ἐκφυλισμό της, παρὰ τὸ συντηρητισμό της, τὴν ἀντεπαναστατική της πολιτική, δὲν ἔγινε μιὰ

διοικοῦσα τάξη· ἴσα - ἴσα εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ ὑπερασπίσει τὴν κρατικὴ ἰδιοχτησία, πηγὴ τῆς ἐξουσίας της καὶ τῶν προνομίων της» (Λ. Τρότσκι: «Ἡ γραφειοκρατία εἶναι μιὰ διοικοῦσα τάξη;»: «Προδομένη Ἐπανάσταση»).

Θὰ ἔπρεπε νὰ ὁδηγήσει στὴν ἀλλαγὴ τῶν ἐκτιμήσεων αὐτῶν, ἢ τουλάχιστο τῶν ὥς τώρα καθηκόντων μας γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῆς Σ.Ε., ἡ εἴσοδο τῆς ΕΣΣΔ στὸν ἐπερχόμενο ἰμπεριαλιστικὸ πόλεμο δίπλα σὲ ἰμπεριαλιστὲς «συμμάχους» πρὶν λυθεῖ ἡ ἐσωτερικὴ κρίση της; Ἂς ἐξετάσουμε τὸ ζήτημα συγκεκριμένα:

Μέσα στὴ βαριὰ ἀτμόσφαιρα ποὺ θὰ δημιουργηθεῖ μὲ τὸν πόλεμο ἡ «τάση Μπουτιένκο» θὰ τείνει διαρκῶς στὴ συνεννόηση μὲ τὸν ἰμπεριαλιστὴ τοῦ «φίλου» ἢ τοῦ ἐχθρικοῦ μπλὸκ τῆς ΕΣΣΔ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ κοινωνικοῦ καθεστῶτος καὶ τὸ θρίαμβο τῆς ἀντεπανάστασης. Ὅπως ὁ Λουδοβίκος 16ος στὰ 1792, οἱ ἀντεπαναστάτες «Μπουτιένκο» θὰ ἰδοῦν στὸ πρόσωπο τῶν ξένων ἰμπεριαλιστῶν τὸ «σωτήρα» ποὺ θὰ μπορέσει νὰ βοηθήσει στὴν ἀπαλλαγὴ τῆς χώρας ἀπὸ τὸ βραχνὰ τῆς κοινωνικῆς ἰδιοχτησίας, ἀπὸ τὸ σύγχρονο γιακομπινισμό. Ἡ ἄμεση ἀπειλὴ τῆς κατάρρευσης τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης μέσα στὶς συνθῆκες τοῦ πολέμου, κάθε ἄλλο παρὰ ὑποχρεώνει τὴν 4η Διεθνῆ νὰ παραιτηθεῖ ἀπὸ τὸ καθῆκον τῆς ὑπεράσπισης τῆς ΕΣΣΔ ἐνάντια σὲ κάθε ἰμπεριαλιστικὴ ἀπειλὴ — ἴσα - ἴσα κάνει ἐπιταχτικότερο καὶ ἱστορικότερο αὐτὸ τὸ καθῆκον, κι ἂς εἶναι γενικὰ πιὸ δύσκολο. Ἡ ἱστορικὴ ἀποστολὴ τῶν Μπολσεβίκων - Λενινιστῶν τῆς Ρωσίας εἶναι ἀκριβῶς νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ καπιταλισμοῦ στὴ Ρωσία ἀπὸ τοὺς ξένους (ἐχθροὺς ἢ «συμμάχους») ἰμπεριαλιστὲς καὶ νὰ ἀνατρέψουνε τὴ βοναπαρτιστικὴ ἐξουσία τοῦ Στάλιν ἀποτρέποντας τὸν κίνδυνο τῆς ἀντεπανάστασης.

Ἔτσι μόνο μπορεῖ ν' ἀνοιχτεῖ ὁ ἐπαναστατικὸς δρόμος στὶς σοβιετικὲς μάζες ποὺ μέσα στὸν πόλεμο θὰ μείνουν συγχυσμένες ἀνάμεσα στὸ ἀκατάβλητο αἴσθημά τους γιὰ τὴ νικηφόρα ἀπόκρουση τῶν ἐπιδρομέων καὶ στὸ αἴσθημα ἀγανάχτησης ποὺ ἔχει προκαλέσει ἡ καταπιεστικὴ μηχανὴ τῆς γραφειοκρατίας. Μονάχα μὲ τὸ συνδυασμὸ τῶν συνθημάτων ποὺ ἀφοροῦν τὴν πολιτικὴ ἐπανάσταση καὶ τὴν ὑπεράσπιση τῶν καταχτήσεων τοῦ Ὀχτώβρη μπορεῖ νὰ καταχτηθεῖ κι ὁ Κόκκινος Στρατὸς ποὺ — παρόλο τὸν τελευταῖο ἀποκεφαλισμό του, τὶς πλατύτερες ἐκκαθαρίσεις καὶ τὰ χτυπήματα στὴ σύνθεσή του, στὸ ἐσωτερικὸ καθεστώς του κτλ. — παραμένει ἕνα ὅπλο ἀνεχτίμητης ἱστορικῆς σημασίας (Τρότσκι «Προδομένη») γιὰ τὴ διεθνῆ ἐπανάσταση. Οὔτε δίχως ἀνατροπὴ τοῦ Στάλιν ἀπὸ τὸ προλεταριάτο εἶναι τελειωτικὰ σίγουρη ἡ ἀπόκρουση τοῦ κινδύνου στρατιωτικῆς κατάληψης ἀπὸ τὸν ἰμπεριαλισμό, οὔτε πάλι ἀνατροπὴ τοῦ Στάλιν ἀπὸ τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο θὰ εἶναι δυνατὴ ἢ θά 'χει καμιὰ πραχτικὴ ἀξία ἂν ἡ Σ. Ε. ὑποκύψει στὸν ἐχθρὸ ἰμπεριαλιστὴ καὶ διαλυθοῦν τὰ σύνορά της στὸν πόλεμο. Ὅπως γενικὰ ὁ ἀγώνας τοῦ προλεταριάτου — καὶ ἰδιαίτερα στὸν πόλεμο — εἶναι πολυμέτωπος, καὶ τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου ἡ πάλη δὲ μπορεῖ νὰ χωριστεῖ. Τὰ μετόπισθεν μονάχα τους κάτω ἀπὸ τὶς δοσμένες συνθῆκες δὲ μποροῦν τελικὰ νὰ φέρουν στὴν ἐξουσία τὴν ἀντεπανάσταση ἂν ὁ στρατὸς εἶναι ἐναντίον της — ὅπως θὰ εἴταν ἁπλοϊκὸ νὰ σκεφτοῦμε πὼς ὁ στρατὸς μπορεῖ μόνος μὲ τὰ τεχνικά του μέσα νὰ κερδίσει ἐπαναστάσεις (καὶ πολέμους) ἂν τὰ μετόπισθεν δὲν εἶναι εὐνοϊκὰ καὶ συστηματικὰ προετοιμασμένα

γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Στὸ στρατὸ ἀνατροπὴ τῶν βοναπαρτιστῶν θὰ εἶταν ἀδύνατη ἂν ἐμεῖς ρίχναμε ἀνάμεσά του τὸ σύνθημα τῆς ἥττας.

Οἱ ἐργάτες τοῦ κόσμου καὶ πρῶτοι οἱ σοβιετικοὶ θὰ ὑπερασπίσουνε στὸν πόλεμο τὴν ΕΣΣΔ. Ἄρα θέλουμε τὴ νίκη τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ στὴν πάλη του γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὰ στρατεύματα τῶν εἰσβολέων ἰμπεριαλιστῶν νὰ μποῦν στὴ Ρωσία καὶ νὰ ξαναφέρουνε τὸν καπιταλισμὸ μὲ τὰ ὅπλα. Ἀλλὰ οὔτε ἡ νίκη, οὔτε ἡ ἥττα τῆς ΕΣΣΔ στὸν πόλεμο θὰ σώσουν τὶς κοινωνικὲς κατακτήσεις τοῦ Ὀχτώβρη, ἂν ἡ βοναπαρτιστικὴ ἀπολυταρχία δὲν ἀνατραπεῖ ἀπὸ τοὺς ἐργάτες — καὶ θὰ ἀνατραπεῖ μόνο ἐπαναστατικὰ ἀπὸ τὸ προλεταριάτο — καὶ ἂν δὲν ἔχουμε νικηφόρες ἐπαναστάσεις στὶς ἄλλες χῶρες τοῦ κόσμου, εἰδικὰ τῆς Εὐρώπης. Ἐπίσης καὶ μιὰ στρατιωτικὴ κατάρρευση τῆς ΕΣΣΔ θὰ εἶταν ἕνα ἁπλὸ ἐπεισόδιο — τραγικὸ — ἂν ἐπρόκειτο ὕστερα νὰ νικήσει ἡ παγκόσμια ἐπανάσταση. Παράλληλα τὰ γεγονότα μᾶς πείθουν ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ βοναπαρτισμοῦ ἔφτασε στὸ τέρμα της. Θὰ πέσει ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὶς ἐκρηκτικὲς ἀντιφάσεις ποὺ συσσωρεύτηκαν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια της. Θὰ ἀνατραπεῖ μέσα σὲ μιὰ πολεμικὴ κρίση εἴτε ἀπὸ τὴν ἀντεπανάσταση εἴτε ἀπὸ τὴν ἐργατικὴ πολιτικὴ ἐπανάσταση βοηθημένη καὶ ἀπὸ ἐξωτερικὲς ἐπαναστατικὲς ἐπιτυχίες. Ἑπομένως στὴν περίπτωση προόδου τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἂν δηλαδὴ παραταθεῖ ὁ πόλεμος καὶ μετὰ τὴ νικηφόρα διεξαγωγὴ τῆς ἄμυνας τῆς ΕΣΣΔ κατὰ ἐνδεχομένης ἰμπεριαλιστικῆς εἰσβολῆς, δὲν πρόκειται γιὰ τὸ ἐπαναστατικὸ προλεταριάτο νὰ μπεῖ ζήτημα «νίκης» ἢ «ἥττας» τῆς ΕΣΣΔ κάτω ἀπὸ βοναπαρτιστικὴ κυβέρνηση. Ἀλλὰ γιὰ τὴν περίπτωση αὐτὴ τὸ δίλημμα ποὺ θὰ μᾶς θέσει ἡ ἱστορία γιὰ τὴν ΕΣΣΔ εἶναι: Συνέχιση τοῦ πολέμου ὡς ἐπαναστατικοῦ ἀπὸ τὴ νέα μπολσεβίκικη κυβέρνηση τῆς ΕΣΣΔ ἢ ἐπαναστατικὸς ντεφαιτισμὸς ἐνάντια στὴ νικηφόρα καπιταλιστικὴ παλινόρθωση. Ὅποιοι μιλοῦν τώρα γιὰ ντεφαιτισμὸ στὴν ΕΣΣΔ παραιτοῦνται μονάχοι τους ἀπὸ τὴν πρώτη προοπτική.

6. Ἡ πάλη θὰ κριθεῖ στὸ διεθνῆ στίβο. Ὄχι ἡττοπαθῆ συμπεράσματα

Τὸ ρωσικὸ προλεταριάτο, βαθιὰ ἀπογοητευμένο ἀπὸ τὶς ἀλλεπάλληλες ἧττες τοῦ διεθνοῦς κινήματος, ἔχει χάσει σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν ἐμπιστοσύνη στὶς δυνάμεις του καὶ δὲν πρέπει νὰ περιμένουμε μιὰν ἐπαναστατική του ἐξόρμηση δίχως παρορμητικὰ ἐπαναστατικὰ γεγονότα στὴν Εὐρώπη. Ὅλο τὸ πρόβλημα εἶναι ἂν μέσα στὸν πόλεμο — ὅπου ἡ κρίση τοῦ βοναπαρτιστικοῦ καθεστῶτος τῆς ΕΣΣΔ θὰ μπεῖ ἐπὶ τάπητος γιὰ μιὰν ἀποφασιστικὴ λύση — τὰ ἀναπόφευχτα ἐπαναστατικὰ γεγονότα στὸν καπιταλιστικὸ κόσμο θὰ προφτάσουν νὰ βοηθήσουν τὸ ρούσικο προλεταριάτο γιὰ τὴν ἐξέγερσή του. Ὁ σ. Τρότσκι, ἐξετάζοντας τὴν περίπτωση τῆς συμμαχίας τῆς ΕΣΣΔ στὸν πόλεμο μαζὶ μὲ ἰμπεριαλιστὲς «συμμάχους» («Προδομένη Ἐπανάσταση»: «Ἡ ΕΣΣΔ καὶ ὁ πόλεμος») ἀναφέρεται στὸ ντοκουμέντο «Ἡ 4η Διεθνὴς καὶ ὁ πόλεμος» ποὺ κυκλοφόρησε τὸ 1934. Ἐκεῖ λέγονταν ἀνάμεσα σὲ ἄλλα καὶ τὰ ἑξῆς: «Μέσα στὴν ὑπερθερμασμένη ἀτμόσφαιρα τοῦ πολέμου θὰ πρέπει νὰ περιμένουμε (σημ.: πρόκειται γιὰ τὴν ΕΣΣΔ) μιὰ ἔκκληση πρὸς τὰ ξένα κεφάλαια, προσβολὲς κατὰ τοῦ μονοπωλίου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, ἐξασθένιση τοῦ ἐ-

λέγχου τοῦ κράτους πάνω στὰ τράστ, ὄξυνση τῶν ἀντιθέσεων τῶν τρὰστ μεταξύ τους, σύγκρουση ἀνάμεσα στὰ τρὰστ καὶ τοὺς ἐργάτες. Μ' ἄλλα λόγια ἕνας μακροχρόνιος πόλεμος, ἂν τὸ διεθνὲς προλεταριάτο θὰ παρέμενε παθητικό, θὰ μποροῦσε καὶ θὰ ὁδηγοῦσε ἀκόμα τὶς ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις τῆς ΕΣΣΔ νὰ τὶς λύσει μὲ μιὰ βοναπαρτιστικὴ ἀντεπανάσταση». «Τὰ γεγονότα τῶν δυὸ τελευταίων χρόνων — προσθέτει γράφοντας στὰ 1936 ὁ σ. Τρότσκι — διπλασιάσανε αὐτὴ τὴν πιθανότητα».

Ἡ ὄξυνση τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιθέσεων στὴν ΕΣΣΔ, συνέπεια τῶν νέων ἡττῶν τοῦ διεθνοῦς προλεταριάτου καὶ τῆς γενικῆς καθυστέρησης τῆς ἀντιφατικῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας, ἀνοίγει τὸ δρόμο στὴν ἄμεση ἀπειλὴ τῆς ἀνατροπῆς τῶν βάσεων ποὺ ἔθεσε ὁ 'Οχτώβρης. Μέσα στὶς συνθῆκες τοῦ πολέμου οἱ ἐχθροὶ καὶ «σύμμαχοι» ἰμπεριαλιστὲς θὰ ἀποβλέψουνε μὲ ποικίλους τρόπους νὰ ἐπέμβουν οἰκονομικά, πολιτικά, στρατιωτικά, γιὰ νὰ ἐπαναφέρουν τὸν καπιταλισμὸ στὴ Ρωσία. Ὁ κίνδυνος μιᾶς γιαπωνέζικης ἢ γερμανικῆς ἢ ἀγγλικῆς ἢ συνδυασμένης σταυροφορίας τέτοιας ἢ ἄλλης μορφῆς σ' αὐτὴν ἢ ἐκείνη τὴ φάση τοῦ πολέμου ἀρχίζοντας μὲ τὴν ἐπέμβαση τῶν κεφαλαίων καὶ τελειώνοντας μὲ τὶς λόγχες ἢ τὸ ἀντίστροφο — ὁ κίνδυνος τῆς παλινόρθωσης τοῦ καπιταλισμοῦ ὄχι ἁπλῶς μὲ τὴ βοήθεια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ παραμένει κι ἀπὸ τὸν πρόσθετο λόγο ἀκόμη ὅτι ἡ ΕΣΣΔ θὰ συμμετέχει στὸν πόλεμο τοποθετημένη — κατὰ πᾶσα πιθανότητα — σ' ἕνα ἀπὸ τὰ συμπλεκόμενα ἰμπεριαλιστικὰ μπλόκ. Οἱ ἐνισχυμένες τὰ τελευταῖα χρόνια ἀντεπαναστατικὲς δυνάμεις στοὺς κόλπους τῆς σοβιετικῆς γραφειοκρατίας καὶ ὁλόκληρης τῆς σοβιετικῆς κοινωνίας θὰ βροῦν τὶς καλύτερες συνθῆκες γιὰ τὴν ἀνάληψη πρωτοβουλίας στὴν ἐκτέλεση τῶν σχεδίων τους. Καὶ οἱ ἀντίπαλες δυνάμεις θὰ ἀναμετρηθοῦν στὸ διεθνῆ στίβο. Ὁ πόλεμος θὰ ἀνοίξει τὸ δρόμο στὶς προλεταριακὲς ἐξεγέρσεις. Τὸ ρούσικο προλεταριάτο, στηριγμένο στὶς βάσεις τοῦ 'Οχτώβρη, θ' ἀναστηλώσει τὶς ἀξίες τῆς μεγάλης του 'Επανάστασης τὶς καταπατημένες καὶ προδομένες ἀπὸ τὴ βοναπαρτιστικὴ γραφειοκρατία.

Οἱ προοπτικὲς τῆς 4ης Διεθνοῦς εἶναι εὐνοϊκές. «Δὲ θέλομε οὔτε νὰ κλείσομε τὰ μάτια μπροστὰ στὴν τεράστια ὑλικὴ ὑπεροχὴ τοῦ καπιταλιστικοῦ κόσμου οὔτε νὰ ἀγνοήσουμε τὴν ἀναπόφευχτη προδοσία τῶν ἰμπεριαλιστῶν «συμμάχων» οὔτε νὰ ἀπατηθοῦμε πάνω στὶς ἐσωτερικὲς ἀντιθέσεις τοῦ σοβιετικοῦ καθεστῶτος· ἀλλὰ δὲν εἴμαστε καθόλου διατεθειμένοι νὰ ὑποτιμήσουμε τὴ σταθερότητα τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος στὶς ἐχθρικὲς ὅπως καὶ στὶς σύμμαχες χῶρες. 'Αρκετὰ πρὶν ὁ πόλεμος τῆς φθορᾶς μπορέσει νὰ ὑποβάλει στὴ δοκιμασία τὶς ἀναλογίες τῶν δυνάμεων, θὰ ὑποβάλει τὴ σχετικὴ σταθερότητα αὐτῶν τῶν καθεστώτων σὲ μιὰ σκληρὴ δοκιμασία... Παρὰ τὶς ἀντιθέσεις του τὸ σοβιετικὸ καθεστὼς ἔχει ὡς πρὸς τὴ σταθερότητα ἀπέραντα πλεονεχτήματα πάνω στὰ καθεστῶτα τῶν πιθανῶν του ἀντιπάλων» (Τρότσκι, στὸ ἴδιο).

Μέσα στὶς προοπτικὲς τῆς νικηφόρας προλεταριακῆς ἐπανάστασης βρίσκεται κι ἡ σωτηρία τῆς ΕΣΣΔ.

'Οχτώβρης 1939 Ν. Γ.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ κύτταρό του ξεκίνησε ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Πίνδου. Ξεκίνησε ἀπὸ τὶς κορφὲς τῆς γῆς. Μαζί του ἔφερνε ὅλους τοὺς ἀνέμους ποὺ δέρνουν τὶς κορφές. Τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀντοχή. Ἔφερνε τῶν ἀγριμιῶν τὸ οὔρλιασμα. Τὴ γενναιότητα. Ἔφερνε τὴ συνομιλία ποὺ μέσα στὸ μάκρος τοῦ χρόνου κάνουνε οἱ κορφὲς μὲ τἄστρα. Τὸ ὄνειρο. Ἔφερνε τὸ τραγούδι ἀπὸ τὶς κρουσταλλένιες πηγές. Τὸ αἴστημα. Καὶ κατέβηκε στοὺς κάμπους.

Σ' ἕνα κάμπο τῆς γῆς, στὸ Θηβαϊκό, τὸ βουνήσιο κύτταρο κάρπισε κι ἔδωσε τὸν Παντελῆ Πουλιόπουλο. Παράξενο πράμα! Σὰ νὰ σκηνοθετήθηκε ἡ γέννησή του: Ἡ μάνα του εἶχε δώσει πρὶν ἀπ' αὐτὸν κι ἄλλα βλαστάρια. Κι ὅλα εἴχανε ξεπηδήσει μέσα ἀπὸ τὰ σπλάχνα της σχεδὸν χωρὶς πόνο. Στὸν Παντελῆ Πουλιόπουλο δὲν ἔγινε τὸ ἴδιο. Ἄγρια ἡ γέννησή του. Κινδύνεψε ἡ μάνα καὶ τὸ παιδί. Μιὰ ἐπανάσταση στάθηκε ἡ γέννησή του. Στὴν ἀρχὴ τοῦ αἰώνα μας. 10 Μαρτίου 1900. Μήπως γιατὶ θὰ τόνε σφράγιζε κι αὐτὸς μὲ τῆς ζωῆς του τὸ ἄφταστο ὑπόδειγμα καὶ τοῦ τραγικοῦ χαμοῦ του τὸ ἡρωικὸ τέλος; Μήπως γιατὶ θὰ σφράγιζε κι αὐτὸς μαζὶ μ' ὅλες τὶς ἡρωικὲς μορφὲς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας τὸ κεφάλαιο ἀπὸ τὴ βαρβαρότητα στὸν πολιτισμὸ ποὺ θἄρχιζε στὸν αἰώνα μας;

Στὸ Θηβαϊκὸ τὸν κάμπο πρωτάκουσε ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος τὸ θρῆνο τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ βογγητό του. Κι ἀναρωτήθηκε: Γιατί; Ἴσως ἡ πολιτεία νὰ τοῦ ἀπαντοῦσε. Κι ἦρθε στὴν Ἀθήνα. Μικρὸ ἀγόρι στὸ Γυμνάσιο. Ὕστερα στὸ Πανεπιστήμιο, στὰ Νομικά. Ὁ πρῶτος. Ἕνας καθηγητής του σ' ἕνα φροντιστήριο τοὖπε πὼς θἄτανε ὁ διάδοχός του. Οἱ συμφοιτητές του τὸν καμάρωναν, δὲν τὸν φθονούσανε. Ὄχι. Ἀχτινοβολοῦσε ἡ τρυφερότητά του κι ἂς εἴτανε δυσκολοπλησίαστος καὶ κλειστός. Γιατί; Ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος ἄκουγε τὸ θρῆνο καὶ τὸ βογγητὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀναρωτιότανε κι εἴτανε θλιμμένος. Τότε ἀγάπησε μὲ πάθος τὸ Σοπενάουερ. Ἡ τρυφερότητά του δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ ἐπιτρέψει καμιὰ προσωπικὴ χαρά, γι' αὐτὸ καὶ λάτρεψε τὸν απαισιόδοξο φιλόσοφο.

Κι ἦρθε ὁ πόλεμος ὁ Εὐρωπαϊκός. Δέκα ἐννιὰ χρονῶ εἴτανε — μόλις εἶχε τελειώσει τὸ Πανεπιστήμιο — ποὺ τόνε στείλανε κι αὐτὸν κι ὅλο τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης στὸ μέτωπο τῆς Μικρασίας γιὰ νὰ τοὺς θερίσει ὁ Χάρος. Ἐκεῖ στὸν πόλεμο μαζὶ μὲ τὸ θρῆνο καὶ τὸ βογγητὸ τοῦ ἀνθρώπου ἄκουσε καὶ τὸ κόχλασμα τῶν τυραννισμένων: τῆς κραυγῆς τους τὴ φρίκη καὶ τὴ φοβέρα. Καὶ τὸ βουνήσιο κύτταρό του ἀναταράχτηκε. Ἡ φωτιὰ τοῦ πολέμου κι ὁ ἀγέρας τῆς Ὀχτωβριανῆς Ἐπανάστασης ἄναψαν στὴν καρδιά του τὴν ἐπαναστατικὴ φλόγα. Καὶ ἡ φλόγα αὐτὴ πέρασε μέσα ἀπὸ τὸ αἷμα του, ἔγινε τὸ αἷμα του καὶ πότισε ὅλες τὶς ἶνες τοῦ κορμιοῦ του. Καὶ τὸ βουνήσιο κύτταρο ὁλοκληρώθηκε. Μαζὶ μὲ τὴ δύναμη, τὴν ἀντοχὴ καὶ τὴ γενναιότητα, μαζὶ μὲ τὸ ὄνειρο καὶ τὸ

αἴστημα ἔκλεισε μέσα του καὶ τὴν ἐπαναστατικὴ φλόγα. Καὶ πήδησε ὁ ἐπαναστάτης. Κι ὁ ἐπαναστάτης συνέλαβε ἀμέσως τὴν ἀπάντηση ποὺ χρόνια τὸν τυραγνοῦσε. Κι ὅπως ἡ τρυφερότητά του πρὶν δὲν τοῦ εἶχε ἐπιτρέψει καμιὰ προσωπικὴ χαρὰ καὶ γι' αὐτὸ εἶχε ἀγαπήσει τὸν ἀπαισιόδοξο φιλόσοφο, ἔτσι καὶ τώρα ἡ ἐπαναστατική του κατανόηση καὶ ἡ ἐπαναστατική του φλόγα κυριάρχησε σ' αὐτόν, ὑπαγόρεψε τὴ ζωή του καὶ ἔκρινε τὴ ζωή του. Καὶ ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος, ὁ ἐπαναστάτης, ρίχτηκε χωρὶς κανένα κρατούμενο στὸν ἐπαναστατικὸ ἀγώνα...

***

'Απὸ τὰ πρῶτα κιόλας βήματα τῆς ἐπαναστατικῆς του δράσης στὸ μικρασιατικὸ μέτωπο ἦρθε ἀντιμέτωπος μὲ τὸ θάνατο. Τὸν κλείσανε στὶς φυλακὲς τῆς Μπαρτζόβας γιὰ νὰ δικαστεῖ ἀπὸ τὸ ἔκτακτο πολεμικὸ στρατοδικεῖο μὲ τὴν κατηγορία τῆς «ἐσχάτης προδοσίας». Δραπέτευσε ἀπὸ τὶς φυλακὲς μὲ τὴ μικρασιατικὴ καταστροφὴ ξεφεύγοντας ἔτσι τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα. 'Επιστρέφοντας στὴν 'Αθήνα μπαίνει ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν στελεχῶν τοῦ Κόμματος ποὺ γύρισαν ἀπὸ τὸ μέτωπο καὶ τοῦ παλαιοπολεμιστικοῦ κινήματος ποὺ ἡ ἀνάπτυξή του τότε εἴτανε τόσο ἰσχυρὴ ὥστε νὰ παίξει ἕνα σημαντικὸ ρόλο στὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα. 'Επὶ κεφαλῆς τῆς ὁμάδας αὐτῆς καὶ τῶν πιὸ φωτισμένων καὶ μαχητικῶν στελεχῶν τοῦ Κόμματος, ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος ἀρχίζει ἀμείλιχτο ἀγώνα ἐναντίον τῆς δεξιᾶς διοίκησης τοῦ Κόμματος ποὺ βρίσκονταν ἐντελῶς πνιγμένη στὸν ὀπορτουνισμὸ καὶ μακριὰ ἀπὸ τὴ γραμμὴ τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς.

Κατορθώνει νὰ ἐπιτύχει τὴν πρώτη ἐκκαθάριση τοῦ Κόμματος ἀπὸ τὰ δεξιὰ ὀπορτουνιστικὰ στοιχεῖα καὶ τὸν ἐπαναστατικὸ ἀναπροσανατολισμὸ στὸ 'Εθνικὸ Συμβούλιο τοῦ Κόμματος ποὺ ἔγινε τὸ Φλεβάρη τοῦ 1924. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν πάλη ἀναδείχνονται τὰ ἔξοχα προσόντα του σὰν ἐπαναστάτη ἡγέτη, ἡ καθαρὴ μαρξιστική του σκέψη, ἡ μεγάλη θεωρητική του κατάρτιση, τὸ μοναδικὸ ἀγωνιστικὸ καὶ ἰδεολογικό του ἦθος. 'Εκλέγεται μέλος τῆς Κ.Ε. τοῦ Κόμματος καὶ σὲ λίγο πήγαινε ἀντιπρόσωπός του στὸ 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς στὴ Μόσχα. 'Απὸ τὸ 1925 ἐκλέγεται γενικὸς γραμματέας τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ καθοδηγεῖ τὸ Κόμμα σὲ ἡρωικοὺς ἀγῶνες ἐξασφαλίζοντας συγχρόνως στὸ ἐσωτερικό του ἕνα ὀργανωτικὸ καθεστὼς ἱκανὸ νὰ προαγάγει τὸ πολιτικὸ ἐπίπεδο καὶ τὸ ἀγωνιστικὸ ἦθος τῶν μελῶν του. Ὅσοι εἴσαν στὸ Κόμμα ἢ στὴ Νεολαία ἐκείνη τὴν περίοδο θυμοῦνται ἀκόμα μὲ λατρεία τὴ φωτεινὴ κι ἁγνὴ προσωπικότητά του, ποὺ ὅλους τοὺς ἠλέκτριζε. 'Επὶ κεφαλῆς τοῦ Κόμματος συλλαμβάνεται μαζὶ μὲ ἄλλα στελέχη, φυλακίζεται στοῦ Συγγροῦ καὶ δικάζεται μὲ τὴν κατηγορία καὶ πάλι τῆς «ἐσχάτης προδοσίας» ἐξ αἰτίας τὸ σύνθημα τῆς Βαλκανικῆς Κομμουνιστικῆς 'Ομοσπονδίας «'Ενιαία καὶ 'Ανεξάρτητη Μακεδονία καὶ Θράκη», σύνθημα ποὺ ὑποστήριξε καὶ τὸ Κ.Κ.Ε. Γιὰ δεύτερη φορὰ διατρέχει τὸν κίνδυνο νὰ δικαστεῖ σὲ θάνατο. 'Η πολύκροτη, τότε, ἀπολογία του στὸ Στρατοδικεῖο, ποὺ δημοσιεύτηκε καὶ στὸν ξένο τύπο, παρόλη τὴ νεότητά του — εἴτανε τότε 26 χρονῶ — στάθηκε γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τὸ πιὸ ὑπέροχο ὑπόδειγμα ἐπαναστατικῆς ρώμης καὶ ἡ μεγάλη θεωρητικὴ μαρξιστική του μόρφωση μαζὶ μὲ τὴν ἔξοχη ρητορική του ἱκανότητα προκάλεσαν

τὴν κατάπληξη, προκάλεσαν τὸ σεβασμὸ καὶ τὸ δέος καὶ στοὺς ἴδιους τοὺς δικαστές του. Ἡ δίκη αὐτὴ ἀναβλήθηκε τρεῖς φορὲς στὴ συζήτηση στὸ ἀκροατήριο μὲ τὴ δικαιολογία τῆς ἔλλειψης στοιχείων ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ποὺ εἶχε τότε ἡρωικὰ κινητοποιηθεῖ γιατὶ εἶχε αἰστανθεῖ ταξικὴ περηφάνεια στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρχηγοῦ της ποὺ δικαζότανε.

Ὁ Πουλιόπουλος μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κατηγορούμενους ἀπολύεται καὶ ἐξορίζεται στὴ Φολέγανδρο ἀπ' ὅπου γυρίζει ὕστερα ἀπὸ τὴν πτώση τοῦ Πάγκαλου μὲ ἀμνηστία.

Ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπιστροφή του παίρνει μέρος καὶ πάλι στὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τοῦ Κόμματος σὰν γραμματέας τῆς Κ.Ε. Ἐπειδὴ ὅμως διαφωνεῖ σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς πολιτικῆς τοῦ Κ.Κ.Ε. ἀρνεῖται νὰ δεχτεῖ νὰ τὸ ἐκπροσωπήσει στὶς βουλευτικὲς ἐκλογὲς τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1926, ποὺ γίνηκαν μὲ βάση τὸ ἀναλογικὸ σύστημα, καὶ ἀποσύρει τὴν ὑποψηφιότητά του.

Τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1926 ὀξύνθηκε μέσα στὴν Κομμουνιστικὴ Διεθνῆ ἡ κρίση ἀπὸ τὴ σύγκρουση δύο ὁμάδων: τῆς ἀριστερῆς ἀντιπολίτευσης μὲ τὸν Τρότσκι, καὶ τοῦ μπλὸκ κέντρου καὶ δεξιᾶς μὲ τὸν Στάλιν. Ἡ ἰδεολογικὴ αὐτὴ σύγκρουση, ποὺ σιγόκαιε ἀπὸ τὸ 1924, ἐκδηλώθηκε γύρω ἀπὸ τὶς δύο ἀπόψεις: τὴ θεωρία τῆς διαρκοῦς ἐπανάστασης (Τρότσκι) καὶ τὴ θεωρία γιὰ τὴ δυνατότητα τῆς ἀνοικοδόμησης τοῦ σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνη χώρα (Στάλιν).

Μέσα στὸ Κ.Κ.Ε. ἐπικρατοῦσε τότε μεγάλη σύγχυση γιὰ τὴν κατάσταση στὴ χώρα, τὴ θέση τοῦ προλεταριάτου καὶ τὶς συνθῆκες ποὺ κάτω ἀπὸ αὐτὲς θὰ δροῦσε τὸ Κόμμα. Ἡ σύγχυση προκαλοῦσε μιὰ σοβαρὴ κρίση γιὰ τὸν πολιτικό του προσανατολισμό, τὴν ἀνάλογη ἐπαναστατικὴ δράση του καὶ κατὰ συνέπεια γι' αὐτὴ τὴν ἴδια του ὕπαρξη. Ἡ κρίση αὐτὴ ἔπαιρνε ὅλο καὶ πιὸ μεγάλη ἔκταση καὶ γιατὶ ἔλειπε ὁ ἡγετικὸς ἀφομοιωτικὸς πυρήνας καὶ γιατὶ τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο τῶν μελῶν εἴτανε πολὺ χαμηλὸ καὶ ἐξαιτίας τῆς ἀδιάκοπης διαρροῆς τους ποὺ ἐξαφάνιζε τὴ συνέχεια καὶ τὴν παράδοση στὸ Κόμμα.

***

Ὁ Πουλιόπουλος διαπιστώνει τὴν κατάσταση τοῦ Κόμματος, ζητάει νὰ συγκληθεῖ ἔκτακτο συνέδριο του καὶ δὲν δέχεται τὴν ἐκλογή του σὰν γενικὸς γραμματέας. Εἶναι χαραχτηριστικό: ὁ ὑπεύθυνος αὐτὸς ἀγωνιστής, ὁ ἀδιάλλαχτος ἐπαναστάτης πολιτικὸς ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ γόητρο καὶ τὴν αἴγλη κάθε καθοδηγητικοῦ πόστου καὶ κατεβαίνει στὴ βάση τῆς ὀργάνωσης μόνο μὲ τὶς ἰδέες του γιὰ νὰ δώσει τὴ μάχη γιὰ τὸ Κόμμα καὶ γιὰ τὴν ἐπανάσταση ποὺ στάθηκε ἡ ὑπόθεση τῆς ζωῆς του, ἡ ἴδια ἡ ζωή του. Στὴν προσυνεδριακὴ συζήτηση ποὺ γίνηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1927 ὑποστηρίζει ὅτι: 1) Πρέπει νὰ ἀποκρουστεῖ ὁ χαραχτηρισμὸς τῆς ὁμάδας Τρότσκι σὰν ὁμάδας διαλυτικῆς. 2) Τὸ Κόμμα ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κριτικὴ πείρα καὶ πρέπει νὰ ἀνυψώσει τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο τῶν μελῶν του. 3) Τὸ Κόμμα μὲ τὴν ἀθρόα ἐγγραφὴ μελῶν ποὺ εἴτανε ὁλότελα ἀδιαπαιδαγώγητα καὶ ἀδοκίμαστα θεωρητικὰ καὶ πραχτικά, ἐξαφανίστηκε μέσα στὴ μάζα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ πρέπει νὰ πάρει μέτρα ποὺ θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ἐξελιχτεῖ σὲ Κόμμα τῆς πρωτοπορίας, νὰ κάνει αὐστηρὴ ἐπιλογὴ στὰ μέλη του καὶ διάκριση ἀνάμεσα στὸ μέλος καὶ στὸν ἁπλό, πολι-

τικὰ ἀδιαπαιδαγώγητο ἐργάτη. 4) Εἶναι ἀνάγκη νὰ διαγραφοῦν ἀπὸ τὸ Κόμμα ὅσα τυχοδιωχτικὰ στοιχεῖα εἶχανε διεισδύσει στὶς γραμμές του. 5) Πρέπει ν' ἀναθεωρηθεῖ ἡ πολιτικὴ τοῦ Κόμματος στὸ ἐθνικὸ καὶ τὸ συγχυσμένο καὶ ἀόριστο σύνθημα «Ἑνιαία καὶ ἀνεξάρτητη Μακεδονία καὶ Θράκη» ν' ἀντικατασταθεῖ μὲ τό: «Αὐτοδιάθεση τῶν Μακεδόνων ὡς τὸν ἀποχωρισμό τους» — ὁριστικὰ τὸ μακεδονικὸ ζήτημα θὰ λυθεῖ μέσα στὴ Βαλκανικὴ Σοσιαλιστικὴ Σοβιετικὴ Ὁμοσπονδία — ἐπειδὴ μόνο ἕνα τμῆμα τῆς Μακεδονίας (ἡ περιφέρεια Φλώρινας) ἔχει Σλαυομακεδόνες κατοίκους καὶ 6) Εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναπτυχθεῖ ἡ θεωρητικὴ ἐργασία τοῦ Κόμματος καὶ προπαγάνδα του καὶ νὰ ἐγκαταλειφθεῖ ἡ προχειρολογία.

Τὸ πρῶτο γραφειοκρατικὸ τυχοδιωχτικὸ συγκρότημα Χαϊτᾶ - Εὐτυχιάδη - Θέου κλπ. κατάφερε στὸ 3ο ταχτικὸ Συνέδριο τοῦ Κόμματος, τὸ Μάρτη τοῦ 1927, νὰ καταδικαστοῦνε οἱ ἀπόψεις τῆς ὁμάδας Πουλιόπουλου. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς θέλησε νὰ συμβιβάσει τὶς ἀντιμαχόμενες μερίδες ἀλλὰ ἡ ὁμάδα Πουλιόπουλου δὲν δέχτηκε κανένα συμβιβασμό. Ἡ τότε Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Κόμματος ὑποστήριξε ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ Πουλιόπουλου εἴτανε ἀπαισιόδοξες καὶ ἀνάλογες μὲ τὶς ἀπόψεις τοῦ Τρότσκι ποὺ καταψήφισε ἡ 3η Διεθνής, τὶς χαραχτήρισε σὰν διαλυτικὲς (ἀπὸ τότε στὴν ἀντιπολίτευση δόθηκε ἡ ὀνομασία «λικβινταρισμὸς») καὶ ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὶς ἀντιλήψεις της οἱ ἀπόψεις τῆς ἀντιπολίτευσης γιὰ τὸ ὀργανωτικὸ μετατρέπανε τὸ Κόμμα σὲ αἵρεση ἔρριξε τὸ σύνθημα τῆς αὔξησης τῶν μελῶν σὲ 5.000 μέσα σὲ τρεῖς μῆνες.

Στὸ ἐπαγγελματικό, ἀντίθετα μὲ τὴ θέση τῆς ἀντιπολίτευσης, ποὺ ἀποδοκίμαζε τὸ ἱδρυμένο τότε Πενταμελὲς Γραφεῖο τῶν ἀριστερῶν ὁμοσπονδιῶν καὶ ὑποστήριζε τὴν ἑνότητα τοῦ ἐπαγγελματικοῦ κινήματος, ἡ πλειοψηφία ἀποφάσισε τὴν ἀνεξάρτητη ὀργάνωση τῶν ἐπαναστατῶν ἐργατῶν, ἀκολουθώντας τὸ γενικότερο σύνθημα τῆς Διεθνοῦς γιὰ τὴ δημιουργία κόκκινων συνδικάτων. Τέλος στὸ ἐθνικὸ ζήτημα ἐπιδοκίμασε τὴν ἴσαμε τὰ τότε πολιτικὴ τοῦ Κόμματος, ὑποστηρίζοντας τὶς παλιὲς θέσεις, ὄχι μόνο γιὰ ὅλη τὴ Μακεδονία ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλη τὴ Θράκη, χαραχτήρισε δὲ τὶς ἀπόψεις τῆς ἀντιπολίτευσης σὰν «λουξεμπουργικές», δηλαδὴ σὰν σύμφωνες μὲ τὶς ἀντιλήψεις τῆς Ρόζας Λούξεμπουργκ, ποὺ παραδεχότανε τὴν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνοτήτων μόνο μέσα στὸ σοσιαλιστικὸ καθεστώς.

Ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος διαγράφτηκε ἀπὸ τὸ Κ.Κ.Ε. στὸ τέλος τοῦ 1927. Στὸ μεταξὺ διεξήγαγε ἀδιάλλαχτη ἰδεολογικὴ πάλη γιὰ τὴν ἀνόρθωση τοῦ Κόμματος καὶ εἶχε κυκλοφορήσει τὸ «Νέο Ξεκίνημα», πολιτικὸ ντοκουμέντο ὅπου ἀναπτύσσονταν οἱ ἀντιπολιτευτικές του ἀπόψεις. Μαζὶ μὲ αὐτὸν διαγράφτηκαν καὶ οἱ σύντροφοι ποὺ τὶς εἶχανε συμμεριστεῖ. Σὲ λίγο ἑνωνόταν μὲ τὴν πρώτη αὐτὴ ἀντιπολιτευτικὴ ὁμάδα τοῦ Πουλιόπουλου ἡ «ὁμάδα τοῦ Κέντρου» τοῦ Κόμματος καὶ συγκροτήσανε μιὰ ἑνιαία ὁμάδα μὲ τὸ ὄνομα Σπάρτακος, ποὺ ἄρχισε νὰ βγάζει ἀπὸ τὸ 1928 τὸ ὁμώνυμο ὄργανό της, ἄλλοτε μηνιαῖο καὶ ἄλλοτε δεκαπεντάμερο. Τὸ 1928 ξαναφυλακίστηκε γιὰ τὸ ἐθνικό.

Τὸ Μάρτη τοῦ 1928 ἡ ὁλομέλεια τῆς Ἀντιπολίτευσης τοῦ Σπάρτακου τάχθηκε ἀλληλέγγυα μὲ τὴ Ρωσικὴ Ἀριστερὴ Ἀντιπολίτευση καὶ τὴ Διεθνῆ Ἀ-

ριστερὴ 'Αντιπολίτευση ἀργότερα, ἦρθε σ' ἐπαφὴ μὲ τὴ γερμανικὴ ἀντιπολιτευόμενη ὁμάδα τοῦ Λαντάου, διεκδίκησε τὴ θέση τῆς 'Αριστερῆς 'Αντιπολίτευσης (τάση Τρότσκι) μέσα στὴ Διεθνῆ καὶ κατὰ συνέπεια καὶ τῆς ἑλληνικῆς μέσα στὸ Κ.Κ.Ε. καὶ καταδίκασε τὴ σταλινικὴ θεωρία καὶ πολιτικὴ τοῦ «σοσιαλισμοῦ σὲ μιὰ μόνη χώρα».

Τὸν ἴδιο χρόνο μέσα στὴν ἑλληνικὴ ἀντιπολίτευση τοῦ Σπάρτακου ἐκδηλώθηκε μιὰ πολιτικὴ τάση ποὺ ὑποστήριξε πὼς τὸ ἑλληνικὸ κίνημα ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ κίνημα τῆς προπολεμικῆς περιόδου στὴ Δύση καὶ πὼς τὸ Κ.Κ.Ε. ἔπρεπε ν' ἀντιμετωπίσει καθήκοντα ποὺ εἶχε ἀναλάβει ἡ σοσιαλδημοκρατία στὴ Δύση. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ τάση πρόβλεπε μιὰ νέα περίοδο μὲ τὴν ἐπικράτηση τοῦ 'Ελ. Βενιζέλου ποὺ θὰ τὴ χαραχτηρίζανε νέες μεταρρυθμίσεις ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν. Ἡ τάση αὐτὴ καταπολεμήθηκε ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τοῦ Σπάρτακου μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πουλιόπουλο, χαραχτηρίστηκε ἀπὸ τὴ μεγάλη πλειοψηφία τῆς ὁμάδας σὰν δεξιὰ καὶ διαλυτικὴ καὶ διαγράφτηκε σὲ λίγο ἀπὸ τὴν 'Αντιπολίτευση.

***

Ἡ περίοδο ποὺ ἀκολούθησε ὥς τὰ 1933, ὁπότε πιὰ ἡ Διεθνὴς 'Αριστερὴ 'Αντιπολίτευση μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Τρότσκι, ὕστερα ἀπὸ τὴν παταγώδη χρεοκοπία τῆς πολιτικῆς τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Γερμανίας καὶ τὸ ἀνέβασμα τοῦ Χίτλερ στὴν ἐξουσία, ἔρριξε τὸ σύνθημα τῆς δημιουργίας νέων κομμάτων καὶ νέας Διεθνοῦς, τῆς 4ης, στάθηκε ἕνας ἀδιάκοπος ἀγώνας τοῦ Πουλιόπουλου νὰ διοχετέψει μέσα στὸ ἑλληνικὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα τὶς ἀντιπολιτευτικὲς ἀπόψεις, καταπολεμώντας τὴ σταλινικὴ γραφειοκρατία τοῦ Κ.Κ.Ε. καὶ ἀποκαλύπτοντας τὸν καιροσκοπισμὸ τῆς ἀρχειομαρξιστικῆς γραφειοκρατίας, ποὺ γιὰ νὰ ἀποφύγει τὴν ἀποσύνθεση τοῦ ἀρχειομαρξισμοῦ βιάστηκε στὰ 1930 νὰ προσχωρήσει στὴ Δ.Α.Α. καὶ νὰ πάρει τὸ χρίσμα τοῦ τμήματός της στὴν 'Ελλάδα, χωρὶς ὅμως καθόλου νὰ «ἀναδιαπαιδαγωγηθεῖ» μέσα στὸ ρεῦμα τῆς διεθνοῦς ἀριστερᾶς. Πολλὰ μέλη τοῦ Κόμματος φύγανε ἀπὸ τὸ κίνημα ἀπογοητευμένα ἀπὸ τὴ χρεοκοπημένη πολιτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ σταλινισμοῦ ποὺ παράλυσε τὸ ἐπαναστατικὸ πολιτικὸ κίνημα καὶ τὸ συνδικαλιστικό, πολιτικὴ ποὺ ἀναγκάστηκε νὰ καταδικάσει καὶ ἡ 3η Διεθνὴς τὸ 1931 κάνοντας τὴν ἴδια κριτικὴ ποὺ στὸ μεταξὺ εἶχε ἀσκήσει καὶ ἡ ἑλληνικὴ ἀντιπολιτευτικὴ ὁμάδα Σπάρτακος. Ταυτόχρονα ἀπὸ τὸν ἀρχειομαρξισμὸ ἀρχίζουνε νὰ διαρρέουνε τὰ μέλη του καὶ νὰ δημιουργοῦνται ἔξω ἀπὸ αὐτὸν ὁμάδες πολιτικές.

Γύρω ἀπὸ τὸν Πουλιόπουλο καὶ τὴν ὁμάδα του ἀρχίζουνε ἀπὸ τὸ 1934 νὰ συγκεντρώνουνται ὅλοι οἱ ἀγωνιστὲς ποὺ ἔχουνε κατανοήσει τὸν ἀγώνα του καὶ τὶς ἀπόψεις τῆς 4ης Διεθνοῦς. Ἔτσι συγκροτεῖται ἀπὸ τὸ Σπάρτακο καὶ τὴ ΛΑΚΚΕ τὸ 1934 ἡ ΟΚΔΕ ἐκδίδοντας τὴν «'Εργατικὴ Πρωτοπορία». Τὸ 1937 συγκροτεῖται ἀπὸ τὴν ΟΚΔΕ καὶ τὸ Νέο Δρόμο ἡ ΕΟΚΔΕ ἐκδίδοντας τὸν «Προλετάριο». Καὶ εἶναι ἡ ΕΟΚΔΕ ἐκείνη ποὺ στὶς ἀρχὲς τοῦ φετεινοῦ Μάη ἵδρυσε μαζὶ μὲ μιὰ ὁμάδα ἐξωκομματικῶν τεταρτοδιεθνιστῶν τὸ Κόμμα μας, τὸ Κόμμα Κομμουνιστῶν - Διεθνιστῶν 'Ελλάδας, τμῆμα τῆς 4ης Διεθνοῦς.

Σ' ὅλη αὐτὴ τὴν περίοδο ἀπὸ τὸ 1933 κι ὕστερα ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος, πότε παράνομος καὶ πότε νόμιμος, ἀγωνίζεται μαζὶ μὲ τοὺς συναγωνι-

στές του νὰ συγκροτήσει τὸν πυρήνα τοῦ Κόμματος τῶν τεταρτοδιεθνιστῶν, τὸν ἐπαναστατικὸ πυρήνα ποὺ θὰ δώσει τὸ Κόμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς στὴν Ἑλλάδα.

Ἐπίμονος καὶ ἀκούραστος, ἀντιμετωπίζοντας ὅλους τοὺς ἀέρηδες ποὺ ἐξαπολύουνε ἐναντίον του οἱ πολιτικοί του ἀντίπαλοι, ἀπὸ τὴν προχειρολογία καὶ ἀνευθυνολογία τῶν ἀνώριμων κύκλων τοῦ κινήματος ὣς τὴν πιὸ ἄτιμη συκοφαντία τῆς σταλινικῆς γραφειοκρατίας, ποὺ ἡ ἀθλιότητά της ἔφτασε ὣς καὶ πράχτορα τοῦ γερμανικοῦ καὶ ἰταλικοῦ φασισμοῦ νὰ τὸν ἀποκαλέσει καὶ ἐπίσημα ἀπὸ τὸ «Ριζοσπάστη» καὶ ἀνεπίσημα — ἀθλιότητα, ποὺ δὲ θὰ τῆς συχωρέσει ποτὲ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα καὶ μιὰ μέρα θὰ λογοδοτήσει γι' αὐτὸ μπροστὰ στὴν ἐργατικὴ τάξη τῆς Ἑλλάδας — ἐπίμονος καὶ ἀκούραστος ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος συνεχίζει τὸν ἐπαναστατικό του ἀγώνα προσφέροντας στὴν ὑπηρεσία του ὅλα τὰ ἔξοχα ἐφόδια τῆς τεράστιας μόρφωσής του, τῆς καθαρῆς, διαλεχτικῆς καὶ ρωμαλέας σκέψης του, τὸ ἀνώτερο ἐπαναστατικὸ ἦθος του καὶ τὴν ἄπειρη τρυφερότητα καὶ συντροφικὴ στοργὴ στοὺς ὁμοϊδεάτες του καὶ συναγωνιστές του.

Μόλις ξεσπάει ἡ διχτατορία τοῦ Μεταξᾶ οἱ χαφιέδες τῆς Ἀσφάλειας τὸν ζητοῦνε πάλι ἀμέσως ἀπὸ τοὺς πρώτους. Δυὸ χρόνια παράνομος τοὺς ξεφεύγει καὶ συνεχίζει τὶς προσπάθειές του. Ἡ μαύρη προδοσία φέρνει τοὺς χαφιέδες τῆς γκαγκστερικῆς κυβερνητικῆς τεταρτοαυγουστιανῆς σπείρας στὸ καταφύγιό του στὶς 18 Αὐγούστου 1938. Ἀπὸ τότε ὣς τὸ Μάρτη τοῦ 1942 περνάει στὰ κρατητήρια τῆς Ἀσφάλειας, στὰ τμήματα μεταγωγῶν, στὶς φυλακὲς τῆς Αἴγινας, στὸ στρατόπεδο τῆς Ἀκροναυπλίας. Καὶ κεῖ μέσα ἀκόμα, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ φυλακισμένου πυρήνα τῆς ΕΟΚΔΕ (εἴτανε γραμματέας τῆς Κ.Ε. της), συνεχίζει ἀκούραστα τὴν πάλη του ἐναντίον τοῦ σταλινισμοῦ, τοῦ ἀρχειομαρξισμοῦ καὶ τῆς ντεφαιτιστικῆς — ἀναθεωρητικῆς τοῦ προγράμματος τῆς 4ης Διεθνοῦς — τάσης. Τὰ ἄφθονα πολιτικὰ ντοκουμέντα του τῆς ἐποχῆς αὐτῆς — πολύτιμη κληρονομιὰ τοῦ Κόμματός μας — θεμελιώνουνε θεωρητικά, πολιτικά, ὀργανωτικὰ τὸ Κόμμα τῆς 4ης Διεθνοῦς στὴν Ἑλλάδα.

Τὸ Μάρτη τοῦ 1942 μεταφέρεται βαριὰ ἄρρωστος ἀπὸ τὸ στῆθος του καὶ τὴν ἐξάντληση τῆς πείνας τοῦ στρατοπέδου στὸ Δημοτικὸ Νοσοκομεῖο. Ἐκεῖ νοσηλεύεται φρουρούμενος ὣς τὸν Ἰούλιο ὁπότε ἡ ἰταλικὴ πολιτικὴ ἀστυνομία τὸν παίρνει ἄρρωστο ἀκόμα καὶ τὸν στέλνει στὶς φυλακὲς Ἀβέρωφ. Τὸ Σεπτέμβρη τῆς ἴδιας χρονιᾶς τὸν μεταφέρουν στὸ στρατόπεδο τῆς Λάρισας, ὅπου ἔμεινε περνώντας φοβερὲς κακουχίες, τιμωρίες καὶ ἐπανειλημμένη ἀπομόνωση, γιατὶ εἴτανε ἀπὸ τοὺς «ζόρικους κρατουμένους», ὣς τὸν Ἰούνιο τοῦ 1943, ἀπὸ ὅπου μεταφέρθηκε στὸ Νεζερὸ καὶ ἀντίκρυσε τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἡρωικοὺς ὁμοϊδεάτες του καὶ κρατουμένους στὸ στρατόπεδο.

Ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος ἔπεσε ἡρωικὰ χτυπημένος ἀπὸ τὸν καπιταλισμό, ποὺ ἀλλοίμονο, στὸ πρόσωπό του χτύπησε σκληρὰ τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα. Γιατὶ ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος δὲν εἴτανε μονάχα μιὰ ἑλληνικὴ ἐπαναστατικὴ φυσιογνωμία. Εἶχε ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς χώρας του, εἴτανε ὁ Εὐρωπαῖος ἐπαναστάτης.

Βαθὺς θεωρητικὸς τοῦ μαρξισμοῦ, ὑπεύθυνος ἐπαναστάτης πολιτικός, φλο-

γερός, ριψοκίνδυνος καὶ ἀκούραστος ἀγωνιστής, ἔξοχος ρήτορας, ἀκαταμάχητος συζητητής, ὑψηλὸς ἀνθρώπινος τύπος. Ἡ πείρα τοῦ κινήματος ποὺ ἀπὸ 19 χρονῶ παιδὶ στὸ μικρασιατικὸ μέτωπο εἶχε ἀρχίσει νὰ σωρεύεται μέσα του, τοῦ εἶχε χαρίσει τὴν εὐχέρεια τῆς σωστῆς τοποθέτησής του στὶς καταστάσεις ποὺ κάθε φορὰ ἔπρεπε ν' ἀντιμετωπιστοῦν. Ἡ ἄγρυπνη παρακολούθηση καὶ ὁ αὐστηρὸς ἔλεγχος ποὺ ἀσκοῦσε πάνω στὶς ἀπόψεις του καὶ τὴν ἐπαναστατική του δράση, ἡ παρακολούθηση καὶ ὁ ἔλεγχος ποὺ τοῦ ὑπαγόρευε ἡ συνείδηση τῆς ἐπαναστατικῆς του εὐθύνης, ποὺ τὴν εἶχε σὲ ἔξοχο βαθμὸ ἀναπτυγμένη, τοῦ δίνανε τὴ δυνατότητα νὰ ἀναγνωρίζει τὰ λάθη του, νὰ τὰ ὁμολογεῖ ἀνοιχτὰ καὶ γενναῖα καὶ γρήγορα νὰ ἀναπληρώνει τὴ ζημιά τους. Συνθετικὸ καὶ διαλεχτικὸ μυαλὸ ἅρπαζε ἀμέσως τὴν οὐσία τῶν ἀπόψεων καὶ τῶν καταστάσεων καὶ ἔφτανε ὡς τὴν ἀκρότατη ἔχτασή τους. Ἡ τεράστια καὶ πολύπλευρη μόρφωσή του τὸν εἶχε εἰδοποιημένο γιὰ ὅλες τὶς πνευματικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ, στὴ φιλοσοφία, στὴν τέχνη, στὴν ἱστορία, σ' αὐτὲς ἀκόμα τὶς θετικὲς ἐπιστῆμες καὶ τοῦ ἔδινε τὴν ἄνεση νὰ παρακολουθεῖ καὶ νὰ ἔχει μιὰ ἄποψη καὶ μὲ τὸν πιὸ εἰδικευμένο συζητητή του.

Νομικός, στὰ πρῶτα χρόνια ποὺ ἄσκησε τὸ ἐπάγγελμά του στὴ Θεσσαλονίκη, δημιούργησε σχολή. Οἱ συνάδελφοί του δὲν ἄφηναν ποτὲ τὴν εὐκαιρία ποὺ θὰ εἶχε δίκη νὰ τὸν παρακολουθήσουνε γιὰ νὰ διδαχτοῦνε, καὶ οἱ δικαστὲς ἔδειχναν πάντα τὸ σεβασμὸ ποὺ τοὺς ἐνέπνεε ἡ νομική του κατάρτιση καὶ μὲ προσοχὴ καὶ ἀπληστία ἄκουγαν τὶς ἀγορεύσεις του.

Ἡ γλωσσομάθειά του εἴτανε καταπληχτική: γαλλικά, ἀγγλικά, γερμανικά, ἰταλικά, ρωσικά, ἱσπανικά, βουλγάρικα, τούρκικα. Τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ δὲν τοῦ εἴτανε ἀπρόσιτα. Τὰ λατινικὰ τὰ διάβαζε τρέχοντας καὶ εἴτανε ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους νομικοὺς ποὺ συμβουλευότανε ἀπευθείας στὸ πρωτότυπο τὴ ρωμαϊκὴ νομοθεσία. Δὲν εἶχε περιφρονήσει οὔτε τὴν Ἐσπεράντο.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μὲ τὰ τόσα πνευματικὰ ἐφόδια, χαρίσματα καὶ ἱκανότητες, ἔκλεινε μέσα του ἕνα συναισθηματικὸ κόσμο τόσο πλούσιο, μὲ τόση ἔχταση, ποὺ ὅλοι ἐκεῖνοι ὅσοι στάθηκαν κοντά του καὶ τὸν εἴχανε γνωρίσει καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ αὐτή, τοῦ εἴχανε μιὰ λατρεία κατανυχτική.

Εὐθύς, μὲ ἀπόλυτα κατανόηση γιὰ τὶς ἀδυναμίες τῶν ἄλλων, εἴτανε ἕτοιμος πάντα νὰ παραμερίσει τὶς ἀνάγκες του καὶ τὶς ἐπιθυμίες του γιὰ τοὺς ἄλλους. Εἴτανε ὁ τύπος τῆς ἀκμῆς τοῦ ἀνθρώπου ποὺ θὰ δώσει ὁ σοσιαλισμὸς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπανάσταση καὶ ἀφοῦ θὰ ἔχει ὑψώσει τὸ κοινωνικὸ καὶ πνευματικό του ἐποικοδόμημα.

Ἡ συγγραφική του γονιμότητα εἴτανε τὸ ἴδιο ἐξαιρετική. Ἐχτὸς ἀπὸ τὸ βιβλίο του «Σοσιαλιστικὴ ἢ Δημοκρατικὴ Ἐπανάσταση στὴν Ἑλλάδα;» ποὺ κυκλοφόρησε στὸ 1934 καὶ εἶναι ἡ μοναδικὴ σὲ βιβλίο μαρξιστικὴ ἐργασία ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, οἱ μελέτες του, οἱ μπροσοῦρες του, οἱ μεταφράσεις του, συγκροτοῦνε ἕνα πολύτομο καὶ πολύτιμο ἔργο, ποὺ ἡ συλλογή του καὶ ἡ ἔκδοσή του θὰ ἀποτελέσει μιὰ ἔξοχη κληρονομιὰ γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα, γιὰ τὸ διαφωτισμό του.

Ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος ἔπεσε ἡρωικὰ ἀπὸ τὸ ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα, ποὺ ὁ παγκόσμιος καπιταλισμὸς ὀργάνωσε γιὰ νὰ χτυπήσει στὸ πρόσωπό του καὶ στὸ πρόσωπο τῶν ἄλλων ἀγωνιστῶν ποὺ ἔπεσαν μαζί του τὸ ἐπαναστατικὸ κίνημα.

Ὅμως ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος δὲν πέθανε. Ζεῖ μέσα στὶς κοινωνικὲς δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης. Ζεῖ μέσα στὴν καρδιὰ καὶ στὸ πνεῦμα ὅλων ἐμᾶς ποὺ χρόνια τώρα ἀγωνιζόμαστε μαζί του γιὰ τὶς ἴδιες ἰδέες. Ἡ ζωή του θὰ εἶναι τὸ ὑπόδειγμα, τὸ ὑψηλὸ πρότυπο, ὅπου θὰ τείνει νὰ φτάσει κάθε ἀγωνιστής.

Ἡ ἀπουσία του εἶναι ἕνα μεγάλο κενό. Ἕνα κενὸ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἀναπληρωθεῖ, αὐτὸ τὸ ξέρουμε ὅλοι. Ἐμεῖς ὅμως ὅλοι ποὺ εἴμαστε κοντά του, ποὺ ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὶς ἰδέες ποὺ ἀγωνίστηκε, ἐμεῖς οἱ τεταρτοδιεθνιστὲς τοῦ Κόμματος τῶν Κομμουνιστῶν Διεθνιστῶν τῆς Ἑλλάδας, θὰ συγκεντρώσουμε τὶς προσπάθειές μας καὶ θὰ συνεχίσουμε τὸ ἔργο του ποὺ εἶναι καὶ δικό μας ἔργο.

Ἐπίπονα ἀλλὰ σταθερά, γαλβανισμένοι ἀπὸ τὸ ὑπόδειγμά του, ἀτσαλωμένοι ἀκόμα περισσότερο ἀπὸ τὸ ἡρωικὸ τέλος του, σφίγγοντας τὰ δόντια ἀπὸ τὴν ὀδύνη τοῦ χαμοῦ του καὶ τὸ μίσος ἐναντίον τοῦ ταξικοῦ μας ἐχθροῦ, θὰ προχωρήσουμε στὸν ὡραῖο ἀγώνα μας καὶ θὰ πραγματοποιήσουμε τὴν ἐπανάσταση ἔστω καὶ πάνω στὰ κόκκαλά μας.

[Τὸ παραπάνω κείμενο ἀναδημοσιεύεται ἀπὸ τὸ φύλλο τῆς Β' περιόδου (Ἰούνης 1943) τοῦ «Διεθνιστῆ», ὀργάνου στὴν κατοχικὴ ἐποχὴ τοῦ τεταρτοδιεθνιστικοῦ Κόμματος Κομμουνιστῶν—Διεθνιστῶν Ἑλλάδας].

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΣ,
Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΚΙ Ο ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Ἀναμνηστικὸ σημείωμα τοῦ Σ. Π.

Ἡ 26 Αὐγούστου 1926 εἶταν μιὰ ἐξαιρετικὴ μέρα γιὰ τοὺς ἐξόριστους τῆς Ἀνάφης. Τὸ μεσημέρι, ἀστραπιαῖα, περνάει ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μιὰ εἴδηση ποὺ κανεὶς αὐτὴ τὴ στιγμὴ δὲν περίμενε. Ὁ Πάγκαλος ἔπεσε. Στρατιωτικὸ κίνημα μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Κονδύλη ἀνάτρεψε τὴ διχτατορία. Συγκεντρωθήκαμε ὅλοι στὴν τραπεζαρία τῆς κολλεχτίβας καὶ συζητούσαμε μέχρι ἀργὰ τὴ νύχτα γι' αὐτὸ τὸ σημαντικότατο γιὰ μᾶς γεγονός. Εἶταν πολλοὶ ἀνάμεσά μας αὐτοὶ ποὺ ἀμφιβάλλανε γιὰ τὶς προθέσεις τοῦ Κονδύλη ἀπέναντι τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καὶ ἀπέναντι τῶν ἐξορίστων κομμουνιστῶν. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὁ ἀστυνόμος διαλύει τὶς ἀμφιβολίες μας καὶ τοὺς φόβους μας. Μᾶς καλεῖ στὸ σταθμὸ καὶ μᾶς λέει ὅτι ἀπ' αὐτὴ τὴ στιγμὴ εἴμαστε ἐλεύθεροι. Αὐτὴ εἶταν ἡ διαταγὴ τοῦ Κονδύλη ποὺ κοινοποιήθηκε στὶς ἀστυνομίες τῶν νησιῶν ποὺ κρατοῦνταν οἱ ἐξόριστοι μὲ ἐπεῖγον τηλεγράφημα. Σὲ λίγο πήραμε ἐπίσης ἐπεῖγον τηλεγράφημα καὶ ἀπὸ τὴν Ἐργατικὴ Βοήθεια. Μᾶς ἔκανε μ' αὐτὸ γνωστὸ ὅτι ναύλωσε εἰδικὸ ἀτμόπλοιο ποὺ θὰ ἐρχόταν νὰ μᾶς πάρει καὶ νὰ μᾶς μεταφέρει στὸν Πειραιᾶ.

Τὸ βράδυ εἴμαστε ὅλοι συγκεντρωμένοι στὴν παραλία, ἕτοιμοι γιὰ ἀναχώρηση. Τὸ ἀτμόπλοιο εἶχε πάει πρῶτα στὴν Ἀμοργό, πῆρε ἀπὸ κεῖ τοὺς ἐξόριστους καὶ κατόπι ἦρθε στὴν Ἀνάφη καὶ πῆρε καὶ ἐμᾶς. Ἀπὸ τὴν Ἀνάφη τραβήξαμε γιὰ τὴ Φολέγανδρο. Μὲ εἶχε πάρει ὁ ὕπνος καὶ δὲν ξύπνησα παρὰ μόνον ὅταν φτάσαμε στὴ Φολέγανδρο. Ἐκεῖνο ποὺ μὲ ξύπνησε εἶταν ὁ ὕμνος τῆς Διεθνοῦς μὲ τὸν ὁποῖο ὄρθιοι οἱ ἐξόριστοι τῆς Ἀμοργοῦ καὶ τῆς Ἀνάφης ὑποδέχονταν τοὺς ἀδελφούς τους τῆς Φολέγανδρου. Ἀμέσως ὅταν ἀνέβηκαν, ἀπόθεσαν τὰ πράγματά τους καὶ τακτοποιήθηκαν, ἔρχεται τρέχοντας ὁ Καρασκόγιας καὶ μοῦ λέει: «Ἔλα νὰ γνωρίσεις τὸν Πουλιόπουλο». Μαζὶ μὲ μένα πετάχτηκαν ὄρθιοι καὶ ὅλοι ὅσοι ἄκουσαν τὴν πρόσκληση. Σὲ λίγο τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν ἐξορίστων βρισκόμαστε γύρω ἀπὸ τὸ παγκάκι ποὺ καθόταν ὁ Πουλιόπουλος βαθύτατα συγκινημένος.

Ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος δὲν εἶταν τότε γιὰ μᾶς, γιὰ τὰ μέλη τοῦ Κόμματος, ἁπλῶς ἕνα ἄξιο τοῦ ὀνόματός του ἡγετικὸ στέλεχος τοῦ Κόμματος, ἀλλὰ ἕνα κυριολεχτικὰ ὑπερφυσικὸ φαινόμενο, κάτι ποὺ βρισκόταν ἔξω καὶ πάνω ἀπ' ὅ,τι φυσιολογικὰ θὰ μποροῦσαν νὰ δώσουν τὸ ἐργατικὸ κίνημα καὶ οἱ οἰκονομικὲς καὶ πολιτικὲς συνθῆκες τῆς χώρας. Εἶχε δημιουργηθεῖ γύρω ἀπὸ τὸ ὄνομά του ἕνας θρύλος καὶ ὁ θρύλος αὐτὸς εἶταν ἐντελῶς δικαιολογημένος.

Στὸ μικρασιατικὸ μέτωπο εἶχε δημιουργηθεῖ μιὰ στρατιωτικὴ ἐπαναστατικὴ ὀργάνωση ποὺ δὲν εἶχε τὸ ἀνάλογό της καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς δραστη-

ριότητας της καὶ ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς ἔκτασης καὶ τοῦ ὄγκου της σὲ καμιὰ ἄλλη ἐποχὴ καὶ σὲ καμιὰ ἄλλη χώρα. Δὲν ὑπῆρχε στρατιωτικὴ μονάδα ποὺ νὰ μὴ δροῦσε στὸ ἐσωτερικό της ὀργανωμένη ὁμάδα κομμουνιστῶν στρατιωτῶν. Κι ὅλες αὐτὲς οἱ ὁμάδες σ' ὅλη τὴ στρατιὰ καὶ σ' ὅλη τὴν ἔκταση τοῦ μετώπου συνδέονταν μεταξύ τους καὶ διευθύνονταν ἀπὸ μιὰ Κεντρικὴ 'Επιτροπή, ἐγκέφαλος καὶ ψυχὴ τῆς ὁποίας εἴταν ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος. Μπροσοῦρες, ἐφημερίδες, προκηρύξεις κυκλοφοροῦσαν κατὰ χιλιάδες. Στὶς ἀρχὲς τοῦ Αὐγούστου 1922, ἀπὸ ἕνα σημείωμα ποὺ βρέθηκε πάνω στὸ λοχία Στ. 'Αρβανιτάκη, ἀποκαλύπτεται ποιός εἴταν ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς τῆς ἐπαναστατικῆς ὀργάνωσης ποὺ ἡ δράση της εἶχε γίνει ὁ ἐφιάλτης τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς κυβέρνησης. 'Ο Πουλιόπουλος συλλαμβάνεται ἀμέσως, προφυλακίζεται καὶ παραπέμπεται σὲ στρατοδικεῖο ἐπὶ ἐσχάτη προδοσία. Δεκανέας δεσμοφύλακας τοῦ πειθαρχείου ὅπου εἶχε προσωρινὰ στὸ Οὐσὰκ κλειστεῖ ὁ Πουλιόπουλος εἴταν ὁ Β. Νικολινᾶκος. 'Απ' τὶς συζητήσεις ἀνάμεσα στὸ δεσμοφύλακα καὶ στὸν κρατούμενο ἐπαναστάτη, κατακτήθηκε ὁ δεσμοφύλακας στὸν κομμουνισμό. Αὐτὸ ποὺ ὁ Νικολινᾶκος σὲ κάθε εὐκαιρία διηγοῦνταν εἴταν ἡ καταπληκτικὴ ἠρεμία αὐτοῦ τοῦ φανταράκου, ποὺ ἡ ἐκτέλεσή του ἔπρεπε νὰ θεωρεῖται βέβαιη. 'Ο Πουλιόπουλος σώθηκε ἀπὸ τὴ βέβαιη ἐκτέλεσή του χάρη στὴν κατάρρευση τοῦ μικρασιατικοῦ μετώπου ποὺ ἔγινε λίγες μέρες μετὰ τὴ σύλληψή του.

'Αμέσως μὲ τὴν ἄφιξή του στὴν 'Αθήνα καὶ ἀπὸ τὶς πρῶτες του ἐπαφὲς μὲ τοὺς ὑπεύθυνους κύκλους τοῦ Κόμματος ἐπιβάλλεται καὶ ἀναγνωρίζεται ἀπ' ὅλους, παλιοὺς καὶ νέους, σὰν ὁ ντὲ φάκτο αὐθεντικὸς ἡγέτης τοῦ Κόμματος. Αὐτὸς ὁ ἄγνωστος μέχρι χτὲς φαντάρος ἀνεβαίνει μὲ ἅλματα ὅλη τὴν κλίμακα τῆς ἱεραρχίας τοῦ Κόμματος μέχρι τὴν ἀνώτατη βαθμίδα. 'Αντιπροσωπεύει τὸ Κόμμα στὸ 5ο Συνέδριο τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς. 'Εκλέγεται ἀπὸ τὸ Ἔκτακτο Συνέδριο τοῦ Νοέμβρη 1924 παμψηφεὶ στὴν Κεντρικὴ 'Επιτροπὴ καὶ ἐκλέγεται παμψηφεὶ ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ 'Επιτροπὴ γενικὸς γραμματέας τοῦ Κόμματος.

Κι εἴταν τότε ὁ Παντελῆς Πουλιόπουλος ἕνα παιδὶ 24 χρονῶν.

Κάτω ἀπὸ τὴν ἡγεσία του τὸ Κόμμα ἀναπτύσσει μιὰ θυελλώδη δραστηριότητα, παρ' ὅλο ποὺ στὸν παγκόσμιο στίβο οἱ ἐργάτες εἶχαν ἀρχίσει ἤδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1923 νὰ ὑποχωροῦν καὶ νὰ ἐγκαταλείπουν τὰ ὀχυρὰ ποὺ εἶχανε καταλάβει στὶς πρῶτες ἡρωικὲς ἐκεῖνες ἐξορμήσεις τους.

Στὶς δίκες τῶν «αὐτονομιστῶν» κατάπληξε ἐχθροὺς καὶ φίλους μὲ τὸ θάρρος του, τὴν ἀσύγκριτη εὐγλωττία του, τὴν πειστικότητα καὶ τὸ βάθος τῆς ἐπιχειρηματολογίας του. 'Εξευτέλιζε καὶ γελοιοποιοῦσε τοὺς μάρτυρες κατηγορίας μὲ τὶς πολὺ ἐπιτυχεῖς ἐρωτήσεις του καὶ στὴ μνημειώδη ἀπολογία του ποὺ κράτησε περισσότερο ἀπὸ 4 ὧρες ὑπερασπίζει τὸ δικαίωμα τῶν λαῶν νὰ παίρνουν τὰ ὅπλα ἐναντίον τῶν ἐκμεταλλευτῶν τους, τὸ δικαίωμα τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων νὰ καθορίζουν οἱ ἴδιες τὴν τύχη τους μέχρι τοῦ ἀποχωρισμοῦ τους ἀπὸ τὸ κράτος (καὶ ἐννοοῦσε ἐδῶ καθαρὰ τοὺς Σλαβομακεδόνες) καὶ τὴν ὑποχρέωση τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς χώρας νὰ τίθεται ἀλληλέγγυα μὲ τὶς ἐθνικὲς μειονότητες ἐναντίον τῆς δικῆς της ἐθνικῆς ἀστικῆς τάξης. 'Η ἀπολογία αὐτὴ τοῦ Πουλιόπουλου μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ μόνο μὲ τὴν ἀπολογία τοῦ Τρότσκι τὸ 1905 καὶ τοῦ Μὰξ Χὲλτς τὸ 1921.

Ξέρω ὅτι ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Κομμουνιστικῆς Διεθνοῦς εἶχε δώσει ἐντολὴ νὰ μετριάσει τὸν τόνο του στὴν ἀπολογία του καὶ νὰ μὴν ἐπιμείνει γιὰ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτονομίας τῶν Σλαβομακεδόνων. Αὐτὴ ἡ ἐντολὴ δόθηκε γιὰ ν' ἀποφύγει τὴ βέβαιη ὅπως θεωροῦνταν τότε καταδίκη του σὲ θάνατο ἀπὸ τὸ στρατοδικεῖο. Ὁ Πουλιόπουλος μὲ ἀγανάχτηση δήλωσε ὅτι δὲν εἶναι διατεθειμένος νὰ πειθαρχήσει σ' αὐτὴ τὴν ἐπαίσχυντη ἐντολή.

Οἱ δίκες ἐκεῖνες ἄφησαν ἐποχὴ γιὰ τὴ χώρα. Οἱ σελίδες τοῦ ἀστικοῦ τύπου εἶναι γεμάτες ἀπὸ τὰ πρακτικά, σχόλια καὶ σκίτσα πρὸ παντὸς τοῦ Πουλιόπουλου ὅταν ὄρθιος ὑποβάλλει ἐρωτήσεις καὶ ὅταν ἀπολογεῖται. Ὅλοι ὁμολογοῦσαν ὅτι αὐτὸς ὁ καταπληκτικὸς νεαρὸς ἐπαναστάτης εἶναι ἄξιος καὶ σεβασμοῦ καὶ ἐκτίμησης. Τὸ Κ.Κ.Ε. βγῆκε ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς δίκες, χάρις ἀποκλειστικὰ στὸν Πουλιόπουλο, γεμάτο δάφνες, δόξα καὶ τιμή.

***

Ὁ Πουλιόπουλος εἴταν προικισμένος ἀπὸ τὴ φύση μὲ τὰ πιὸ ἐκλεκτὰ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα. Εἶχε μιὰ ἀπέραντη καὶ πολύπλευρη φιλοσοφικὴ καὶ κοινωνιολογικὴ μόρφωση. Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς κλασικοὺς τοῦ μαρξισμοῦ εἶχε μελετήσει στὴ γλώσσα τους τὸν Χέγκελ, τὸν Κάντ, τὸν Σμίθ, τὸν Ρικάρντο. Ἐπίσης καὶ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες φιλοσόφους. Εἶναι ἴσως ὁ μόνος στὴν Ἑλλάδα ποὺ μελέτησε τὸ τελευταῖο ὀγκῶδες δίτομο ἔργο τοῦ Κάουτσκι γιὰ τὸ διαλεκτικὸ ὑλισμό.

Μιλοῦσε καὶ ἔγραφε ὅλες σχεδὸν τὶς σύγχρονες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες: ἀγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ρωσικά, ἰταλικά, ἱσπανικά, βουλγάρικα καὶ μακεδόνικα. Αὐτὰ τὰ τελευταῖα τὰ ἔμαθε στὴν Ἀκροναυπλία ἀπὸ Σλαβομακεδόνες συντρόφους καὶ κατόπι ὁ ἴδιος ἔγραψε μιὰ γραμματικὴ αὐτῆς τῆς γλώσσας ποὺ τὴ δίδαξε στοὺς δασκάλους του. Ἤξερε τὰ λατινικὰ καὶ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ καὶ μιλοῦσε ἄπταιστα τὴν Ἐσπεράντο.

Οἱ μεταφράσεις του εἶναι ἀναμφισβήτητα οἱ καλύτερες ἀπὸ τὴν ἄποψη τοῦ ὕφους καὶ γιὰ τὴν πιστὴ ἀπόδοση.

***

Ὁ Πουλιόπουλος βρισκόταν πάντα στὶς πιὸ προχωρημένες γραμμὲς τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος καὶ ὅταν γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὴν Ἐπανάσταση βρέθηκε ἔξω ἀπὸ τὶς γραμμὲς τοῦ ἐπίσημου Κόμματος, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἀριστερῆς Ἀντιπολίτευσης. Ὅσες φορὲς ἡ ἀντίδραση, «δημοκρατικὴ» ἢ μοναρχική, ἐξαπόλυσε μαζικὸ διωγμὸ ἐναντίον τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος εἴταν ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ συλλαμβάνονταν. Τὸ 1928, παρ' ὅλο ποὺ δὲν εἴταν σύμφωνος μὲ τὴν πολιτικὴ τοῦ Κόμματος στὴ διατύπωση τοῦ συνθήματος «Ἑνιαία καὶ ἀνεξάρτητη Μακεδονία καὶ Θράκη», ὑποστήριξε στὸν ἀνακριτὴ αὐτὴ τὴν πολιτικὴ καὶ δήλωσε ὅτι εἶναι ἀλληλέγγυος μὲ τὸ Κόμμα καὶ τοὺς καταδιωκόμενους ἀγωνιστές του. Προφυλακίστηκε κι αὐτὸς μαζὶ μὲ πολλὰ στελέχη τοῦ Κόμματος στοῦ Συγγροῦ, κατηγορούμενος ὅτι «ἐπεδίωκε νὰ ἀποσπάσει ἐδάφη ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια κλπ. καὶ νὰ τὰ παραδώσει στὴ Βουλγαρία».

Στὴ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ εἴταν ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ ἐπικηρύχτη-

κε ἀπὸ τὸν Μανιαδάκη. Συλλαμβάνεται τὸ καλοκαίρι τοῦ 1938 καὶ ὕστερα ἀπὸ ἀρκετοὺς μῆνες φυλακὴ στὴν Αἴγινα στάλθηκε στὸ στρατόπεδο τῆς Ἀκροναυπλίας ὅπου καὶ ἀπομονώθηκε στὸ θάλαμο τῶν ἰδιαίτερα ἐπικίνδυνων. Τὸ Μάρτη τοῦ 1942 μεταφέρεται στὸ Τμῆμα Μεταγωγῶν Πειραιῶς. Ἐκεῖ ἀρρωσταίνει, μπαίνει στὸ νοσοκομεῖο καὶ ἀπὸ κεῖ κατόπι στέλνεται στὸ στρατόπεδο τῆς Λάρισας, ὅπου καὶ ἐκτελέστηκε στὸ Κούρνοβο στὶς 6 Ἰουνίου μαζὶ μὲ τοὺς 106.

Ἀντιμετώπισε τὸ θάνατο μὲ θάρρος καὶ ἀξιοπρέπεια καὶ αὐτὸς εἶναι ποὺ μίλησε στοὺς Ἰταλοὺς στρατιῶτες γιὰ τὸ ἔγκλημα ποὺ διαπράττουν σκοτώνοντας, μὲ ἐντολὴ τῶν δημίων του, τοὺς ταξικοὺς ἀδελφούς τους.

Ὁ Πουλιόπουλος εἶταν ἀναμφισβήτητα ὁ πιὸ ἐκλεκτὸς ἐπαναστάτης διανοούμενος καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς λίγους ποὺ περιφρόνησε καὶ πλούτη καὶ ἀνέσεις καὶ δόξες καὶ μιὰ σταδιοδρομία μὲ πολλές, πάρα πολλὲς ὑποσχέσεις, ἀφιερώνοντας ἐντελῶς τὸν ἑαυτό του στὴν ὑπηρεσία τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης.

Δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶχε συνείδηση ὁ ἴδιος τῶν ἱκανοτήτων του καὶ συνεπῶς τῆς ἀξίας του γιὰ τὸ ἐργατικὸ κίνημα. Καὶ ὅμως ποτὲ δὲ νόμισε ὅτι ἔπρεπε νὰ προφυλάξει τὸν ἑαυτό του ἐπειδὴ εἶταν ἀπαραίτητος γιὰ τὸ κίνημα. Ξέρουμε ὅλοι ὅσοι εἴμαστε μαζί του στὴν Ἀκροναυπλία ὅτι τοῦ εἶχε δοθεῖ ἡ δυνατότητα νὰ φύγει γιὰ τὸ ἐξωτερικό. Ἀρνήθηκε μὲ ἀγανάχτηση καὶ δήλωσε ὅτι θὰ συμμεριστεῖ τὴν τύχη τῶν συντρόφων του καὶ τῶν χιλιάδων θυμάτων τῆς δικτατορίας. Δὲν θὰ ἔβγαινε παρὰ μόνον ὅταν ἡ ἐργατικὴ τάξη θὰ ἄνοιγε τὶς πόρτες τῆς φυλακῆς. Εἶχε ψυχὴ ἀληθινοῦ ἐπαναστάτη καὶ πάντα βρισκόταν στὶς πιὸ ἐπικίνδυνες θέσεις παίρνοντας πάντα πάνω του ὅλες τὶς εὐθύνες.

***

Σήμερα εἶναι λίγοι οἱ ἐργάτες ποὺ ξέρουν ἔστω καὶ σὲ πολὺ γενικὲς γραμμὲς τὴν ἀλήθεια γιὰ τὴ ζωή, τὸ ἔργο καὶ τὸ θάνατο αὐτοῦ τοῦ ἐκλεκτότερου μαχητῆ τῆς τάξης τους. Τὰ μέσα ποὺ διαθέτουν οἱ ἐπαναστάτες γιὰ τὴ διαφώτιση τῶν μαζῶν εἶναι σταγόνα στὸν ὠκεανὸ μπροστὰ στὰ μέσα ποὺ διαθέτει ἡ ἀστικὴ καὶ ἡ γραφειοκρατικὴ ἀντίδραση γιὰ νὰ παραποιεῖ τὴν ἀλήθεια, νὰ πλαστογραφεῖ τὴν ἱστορία καὶ νὰ λερώνει τοὺς ἐπαναστάτες. Ὅμως — δὲν πρέπει γι' αὐτὸ νὰ ὑπάρχει οὔτε σκιὰ ἀμφιβολίας — ἡ ἐργατικὴ τάξη γρήγορα μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες, ποὺ ἤδη σὲ παγκόσμια κλίμακα ἔχουν ἀρχίσει καὶ ποὺ κάθε μέρα θὰ ἐπεκτείνονται καὶ θὰ βαθαίνουν, θὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὶς δημοκρατικὲς καὶ πατσιφιστικὲς αὐταπάτες της, θὰ ἀποτοξινωθεῖ ἀπὸ τὸ ἐθνικιστικὸ δηλητήριο, θὰ ἀποδεσμευτεῖ ἀπὸ τὴν κηδεμονία τῆς ρεφορμιστικῆς καὶ σταλινικῆς γραφειοκρατίας καὶ θὰ ξανάβρει τὸν ἑαυτό της, τὶς σημαῖες της, τὰ ἀθάνατα πανανθρώπινα ἰδεώδη της. Καὶ τότε θὰ βρεῖ καὶ θ' ἀναγνωρίσει καὶ τοὺς δικούς της νεκρούς, αὐτοὺς ποὺ ἔπεσαν ἀγωνιζόμενοι γιὰ τὴν πραγματικὴ ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἀπὸ κάθε εἴδους καὶ ἀπὸ κάθε μορφῆς ἐκμετάλλευση καὶ καταπίεση. Θὰ τοὺς ἀποδώσει τὶς τιμὲς ποὺ εἶναι ἄξιοι, θὰ καταθέσει στεφάνια τοὺς τάφους τους, θὰ χαράξει τὰ ὀνόματά τους σὲ αναμνηστικὲς στῆλες ποὺ θὰ τοποθετήσει παντοῦ ὅπου ὑπάρχουν ἐργάτες. Καὶ στὴν πρώτη σειρὰ αὐτῶν ποὺ ποτὲ δὲν θὰ πρέπει νὰ ξεχάσουμε θὰ λάμπει μὲ χρυσὰ γράμματα τὸ ὄνομα τοῦ Π α ν τ ε λ ῆ Π ο υ λ ι ό π ο υ λ ο υ.

[Ἀναδημοσιεύεται ἀπὸ τὸ φύλλο 30 (Αὔγουστος 1964) τοῦ τροτσκιστικοῦ τεταρτοδιεθνιστικοῦ ὀργάνου «Μαρξιστικὸ Δελτίο»].

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗ ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐκδομένα:

★ Πόλεμος κατὰ τοῦ πολέμου (1924)
★ Νέο Ξεκίνημα (1927)
★ Ἀντιπολεμικὸ Μανιφέστο (1931)
★ Δημοκρατικὴ ἢ Σοσιαλιστικὴ Ἐπανάσταση στὴν Ἑλλάδα (1934)
★ Βασιλεία, Δημοκρατία, Κομμουνισμὸς (1935)
★ Τὰ Λαϊκὰ Μέτωπα — Ὁ 2ος Παγκόσμιος Πόλεμος — Ἡ Διχτατορία τῆς 4ης Αὐγούστου (1958)
★ Ἄρθρα, Θέσεις καὶ Πολεμικὲς (1976)

Ἀνέκδοτα ἢ δημοσιευμένα σὲ ἐφημερίδες καὶ περιοδικά:

Ὀχτὼ χρόνια κρίση στὸ ΚΚΕ (Ἀπὸ τὴ Διάσκεψη τοῦ Σεπτέμβρη 1926 ἴσαμε τὴν 6η Ὁλομέλεια).— Ἀπολογισμὸς τῆς Συζήτησης (τῆς ΕΟΚΔΕ καὶ τῆς ΚΔΕΕ)

Πολεμικές: Ι. Πολιτικὲς — Θεωρητικές: 1) Ἐθνικισμὸς καὶ Ἀγριανθρωπισμὸς (ἀπάντηση στὸν «Ἐθνικισμὸ καὶ Ἀνθρωπισμὸ» τοῦ Α. Δελμούζου), 2) Λασσὰλ (διάλεξη στὸ Ὑπαλληλικὸ Κέντρο Θεσσαλονίκης, 1932). 3) Σταλινικὴ «ὑποκατανάλωση» μαρξικῆς σκέψης (θεωρητικὴ συζήτηση μὲ τὴν «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση» γιὰ τὴν οἰκονομικὴ κρίση, στὸ περιοδικὸ «Σπάρτακος» 1934). 4) Κομμουνισμὸς καὶ Ἀρχειομαρξισμὸς (στὸ «Σπάρτακο» 1932). 5) Τὸ Ἐθνικὸ ζήτημα στὸ 3ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΕ καὶ ὕστερ' ἀπ' αὐτό. 6) Ραμπαγάδες — Πρωτοπόροι τῆς πισινῆς ἢ ἐπαναστάτες; ΙΙ. Συνδικαλιστικές: 1) Συνδικαλιστικὸς μηδενισμός. 2) Ἐξάρθρωση καὶ Ἀνασυγκρότηση τῆς Ἑνωτικῆς ΓΣΕ (Συνδικαλιστικὸ πρόγραμμα τοῦ Σπάρτακου). ΙΙΙ. Νομικές: Κριτικὴ τοῦ Νόμου 4229 («Ἰδιώνυμο»), στὸ περιοδικὸ «Δικαιοσύνη». 2) Ὑπεράσπιση τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ τὶς φυλακὲς Ἄσσου (δυὸ ἀγορεύσεις στὸ Κακουργιοδικεῖο Κεφαλονιᾶς). Ἐπὶ μιᾶς εἰσαγγελικῆς ἀπαγορεύσεως (γιὰ τὶς ἀστυνομικὲς θηριωδίες στὸ Ἐργατικὸ Κέντρο Θεσσαλονίκης, 15 Φλεβάρη 1933). ΙΥ. Ἀπολογία στὸ Παγκαλικὸ Στρατοδικεῖο κ.ἄ.

Μεταφράσεις:

Κ. Μάρξ: Κριτικὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας (μὲ τὸν Γ. Δούμα)
» : Τὸ Κεφάλαιο (μὲ τὸν Γ. Δούμα)
Κ. Κάουτσκι: Οἰκονομικὲς Θεωρίες τοῦ Κὰρλ Μὰρξ
» : Κάντ
Ν. Μπουχάριν: Θεωρία τοῦ Ἱστορικοῦ Ὑλισμοῦ
Λ. Τρότσκι: Οἱ ἐπιτυχίες τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ οἱ κίνδυνοι τοῦ τυχοδιωχτισμοῦ
» : Γερμανία — τὸ κλειδὶ τῆς παγκόσμιας κατάστασης
» : Ποῦ βαδίζει ἡ Γαλλία
» : Ἡ Προδομένη Ἐπανάσταση

(Πολλὰ ἄρθρα του, εἰσηγητικὰ ντοκουμέντα, πολεμικὲς κ.λ.π. εἶναι σκορπισμένα στὸν ἡμερήσιο καὶ περιοδικὸ τύπο: «Ριζοσπάστης», «Κομμουνιστικὴ Ἐπιθεώρηση», «Σπάρτακος», «Ἐργατικὴ Πρωτοπορία», «Προλετάριος», εἴτε σὲ χειρόγραφα: «Δελτίο» τοῦ πυρήνα Ἀκροναυπλίας τῆς ΕΟΚΔΕ, «Δελτίο Συζήτησης» τῆς ΕΟΚΔΕ καὶ τῆς ΚΔΕΕ κ.λ.π.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΗ ΤΟΥ 1976 ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ «ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ», ΡΗΓΑ ΠΑΛΑΜΗΔΟΥ 5 (Δ΄ ΟΡΟΦΟΣ), ΤΗΛΕΦ. 32.13.336 ΚΑΙ 32.43.158, ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ» (ΟΔΟΣ ΖΑΛΟΓΓΟΥ 14, Β΄ ΟΡΟΦΟΣ — ΑΘΗΝΑ)

Προϊστάμενος Τυπογραφείου : Γιάννης Ζόμπολας